

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 24 04 06 004 2

D

20

S25

v.7-8

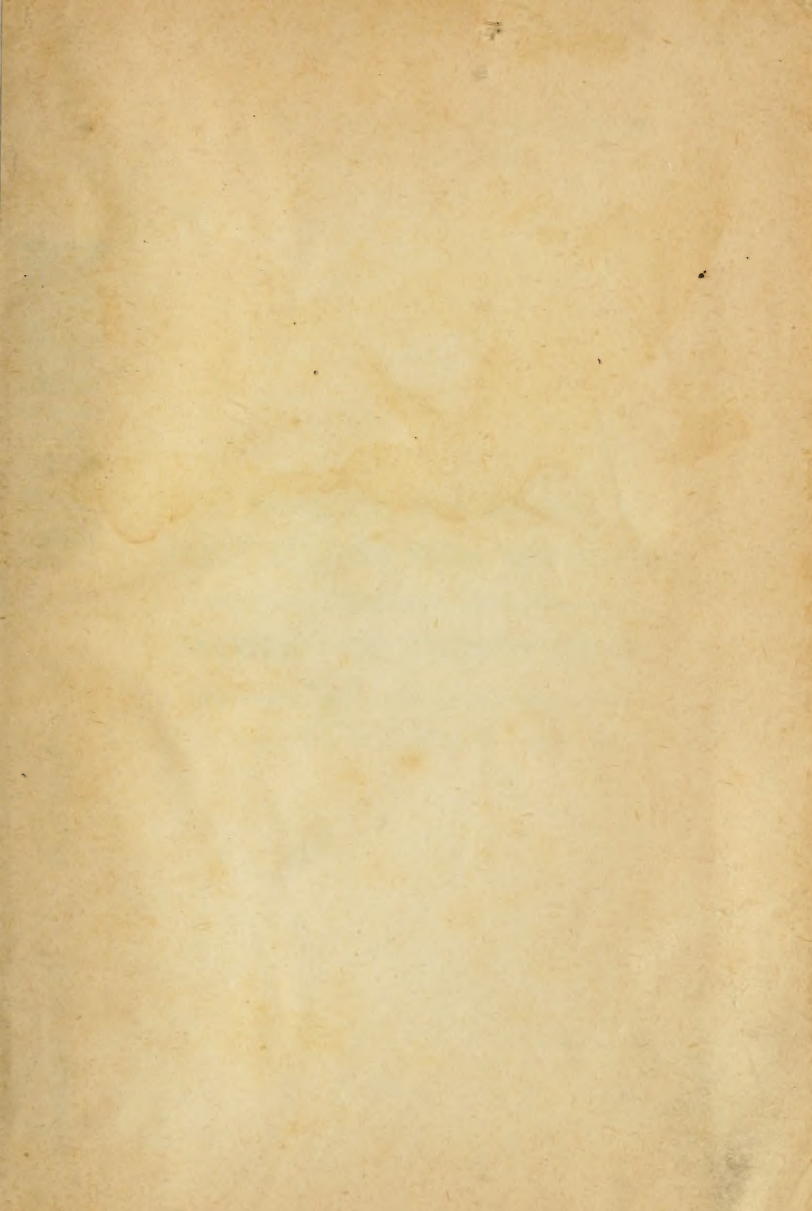
Sa'id Pāṣā, Diyārbekirli
Mirāt ül-iber

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

96

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

Sal'ed Paşa, Diyarbekirli

میراث الحیات

مفصل تاریخ عمومی
Mirat ül-İber

مؤلفی

دیاربکرلی سعید پاشا

بدنجی جلد

صاحب و ناشری

عصر کتبخانه می صاحبی کر قور

~~~~~

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

انتشارات

(قرئت و قصیدار) مطبعه - باب عالی جاده سنده نورو ۲۵

۱۳۰۵

D
20
S25
v. 7-8

998726

{ فهرست }

صفحه	
۲	فذلک و محاکمہ تاریخیہ
۳۰	(دولت امویہ تاریخی)
۳۰	اخبار معاویہ
۴۰	» یزید بن معاویہ
۴۸	» معاویہ بن یزید
۴۹	» مروان بن الحکم
۵۲	» عبدالملک بن مروان
۷۳	» ولید بن عبدالملک
۷۸	» سلیمان بن عبدالملک
۸۱	» عمر بن عبدالعزیز
۸۵	» یزید بن عبدالملک
۸۹	» هشام بن عبدالملک
۹۵	» ولید بن یزید
۹۶	» یزید بن ولید
۹۷	» ابراہیم
۹۸	» مروان بن محمد
۱۰۶	دولت امویہ زمانندہ خوارج و شیعه و قوعات
۱۱۸	(دولت عباسیہ تاریخی)

خلافت ابو العباس عبدالله السفاح	۱۱۸
منصور »	۱۲۶
مهدی بن منصور »	۱۳۳
هادی بن مهدی »	۱۳۶
هرون الرشید »	۱۳۷
امین بن هرون »	۱۴۵
مأمون بن هرون »	۱۴۸
معتصم بن مأمون »	۱۵۸
متوکل »	۱۶۳
منتصر »	۱۶۵
مستعین »	۱۶۶
معتز »	۱۷۱
معتدی »	۱۷۳
معتد »	۱۷۵
معتضد »	۱۸۱
مکتفی »	۱۸۵
مقتدر »	۱۸۶
قاهر »	۱۹۴
راضی »	۱۹۶

صفحه	
۱۹۹	خلافت مقتنی
۲۰۲	» مستنکی
۲۰۳	» مطیع
۲۰۷	» طابع
۲۲۴	» قادر
۲۱۷	» قائم
۲۲۷	» مقتدی
۲۲۹	» مستظهر
۲۳۲	» مسترشد
۲۳۶	» راشد
۲۳۷	» مقتنی لامرالله
۲۴۲	» مستنجد
۲۴۴	» مستضی
۲۴۷	» ناصر لدین الله
۲۵۳	» ظاهر بالله
۲۵۴	» مستنصر
۲۵۴	» مستعصم
۲۵۷	لاحقه (فذلکله و محاکمه)
۲۷۲	(عراق عرب جغرافیایی و تاریخی)

صفحه	
۲۷۲	جغرافیا
۲۷۴	بصره تاریخی
۳۸۶	صاحب الزنجك ظهوری
۲۹۷	صاحب الزنجك مقتولیتی
۳۰۰	بصره ده بریدین حکومتی
۳۰۷	بصره نك بقیه وقایعی
۳۲۵	کوفه تاریخی
۳۵۱	بطیحه تاریخی
۳۵۲	بطیحه ده بنی شاهین حکومتی
۳۵۸	حله تاریخی
۳۵۸	حله ده بنی مزید حکومتی
۳۷۱	حله نك بقیه احوالی
۳۷۳	حلموان تاریخی
۳۷۴	حلموانده بنی عنان حکومتی

{ خطا و صواب }

صفحه	سطر	خطا	صواب
۳۲۴	۷	الناصرالدين اللهك	الناصرلدين اللهك
۳۳۴	۷	بطريق الخاصه	بطريق الخلاصه
طبعه وقوع و اوب بالبداهه معلوم اولان خطا			
جدوله قونلدى			

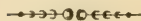
مِزَانُ الْعَبْرِ

(مفصل تاریخ عمومی)

مؤلفی

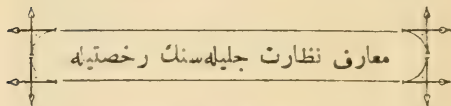
دیاربکرلی سعید پاشا

یدنجی جلد

صاحب و ناشری

عصر کتبخانه سی صاحبی کر فور

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

مِزَانُ الْعَبْرِ

(قرابت و قضا) مطبعه - باب عالی جاده سنده نومرو ۲۵

۱۳۰۵

التنجی فصل

شوکت اسلامیدنك بدايت ظهورندن حضرت حسن
رضی الله عنه افسوسك امر خلافتی حضرت معاویہ
ترك ایتدیكى تاریخه قدر ذكری سبقت ایدن وقایع تاریخیدنك
فذلكه ومحاکمه سی بیانده در .

قبل الاسلام قبائل عربجه شرف وتقدم قریش
قبیله سنده ایدی . قبیله نك ریاستی عمودنسب نبویه واقع
عبد منافه منتقل اولدیغی حالده بریسنك مبدئی اجداد
رسالتیناهیدن هاشم و دیگرینك مبدئی هاشمك قرنداشی
امیه اولق اوزره عبد منافدن ایکی فخذ عظیم انشعاب
ایتمشدر . شوايکی فخذنجیک ایکیسیده بر اصل کریمك
فرعی ایدی .

هاشمك واوغلی جد النبی عبد المطلبك وفاتندن صکره
ریاست عرب فخذین مذکورین افرادینك اک یاشلیسی
بولسان حرب بن امیه یه انتقال ایلدی . اشبو حرب
ابوسفیانك باباسی در .

عربلرجه بین الافخاذ شرف ایسه هر فخذی تشکیل ایدن

افراد رجالک کثرت وقلتی ایله متناسب وبنی امیه نك
 افراد رجالی کثرت نفوسجه بنی هاشمه غالب اولدیغندن
 ریاستك دخی حربه انتقالندن صکره قریشجه بنی امیه
 برنجی درجه ده کسب شرف واعتبار ایتش وبنی هاشمك
 اعتباری ایکنجی درجه ده قالمشیدی . شو حالک منشأ
 طبعیسی ایسه قبائل عرب ارالرنده من القدیم جریان ایده
 کلان حکم عصیتك کوستردیکی اقتضا ایدی .

فیل وقعه سندن اون درت وجدالنهی عبدالمطلبك
 وفاتندن التی سنه صکره بین العرب فجار الاخر اسمیه
 مشهر اولان وقعه معلومه یوز کوستردی . وقعه
 مذکوره ده قریش قبائل متعدده سی کنسانه واحابش
 قبیله لرله عقد اتفاق ایدرك هر قبیله کندی رئیس لرینك
 وجهه سی حرب بن امیه نك ریاستی التنده اولدقلری حالده
 نخله نام موقعه تجمعه اوزر لرینه هجوم ایدن بنی قیس
 قبائلی ایله محاربه ایلدیلر . بدایت محاربه ده قریش
 ومتفقاری یوزیلوب افراد قبائلک اوتیه برویه طاغلقلری
 اتاده حرب بن امیه دخی مکّه یه عزیمتله ارقه سنی کهبه نك
 دیوارینه ووروب طوره یور ایدی . هزیمتک کوستردیکی
 دهشت مکّه دروننده بولنان نسوان وصبیانه قدر
 سؤ تأثیرینی تعمیم ایلدی . قریش قبیله س نك چوجقلری

حربك ياننه قوشه رق « ياعم چاپك قومك امدادينه يتش »
 دید کلرنده هزیمت مذکورده دن طولایی ذاتاً حربك
 دروننده حکمنی یورتمکده اولان سوؤ تأثیر چوجققلرك
 اومراجعتی اوزرینه بردن بره شدت کوستردی .

حرب اتکلرینی چکه رک اختیار سرعت و افراد
 قبیله یی کوره جک برتیه اوزرینه چقوب یاننه کلری
 ایچون رجال قبیله یه اشارت ایلدی . منهزمین عرض
 اتباع ایله بولندقلری محالردن حربه طوغری توجهله
 یاننده طولاندیلر . حرب افراد مجتمعه یی قومانداسی
 الشه الوب برهجوم شدید ایله مخالفلرینی تارمار و غلبه
 عظیمه یه مظهریتله کسب افتخار ایتکه موفق اولدی .

یوندنصکره بنی امیه نك عظمت وشانی برقاندھا تزايد
 ایدرك عظمتاسنك هر بریسی قبائله برمرجع خاص وقرایشك
 امور سیاسیه لرنجه بنی امیه نك الك بیوکی نائل اختصاص
 اولمشیدی .

آفتاب کائنات آرای اسلام افق مکهدن نشر انوار
 قدسیتله اقطار عالمدن ازاله ظلام ایتکه باشلادیغی ائشاده
 قبائل عربك ریاست سیاسیه سی بنی امیه عظمتاسی یدلرنده
 ایکن خاتم المرسلین افندمزلک بنی هاشمدن ظهوریله هر قبیله
 افرادینی دین مبینسه دعوت ایتمی فخذین مذکوریندن

او دعوتہ اجابت ایتیمان افرادک خصوصت لرینی موجب
اولدی.

بنی هاشمک سبب خصوصتی یالکز بابا و دده لرندن
انتقال ایدن بت برستلکه قارشو بر دین جدیدک ظهور یله
معبود اتخاذ ایلدک لری اصنامه اهل اسلامک تعرض لری
ایدی. بنی امیه طاقنک خصوصت لری ایسه هم دینجه
تحدث ایدن اختلافدن همده عصیت لرینه عائد شرف دنیوی
وریاست سیامیه نک دین مبین اسلامه منشأ ظهور
اولان بنی هاشمه انتقالی ملاحظه سندن نشئت ایده یور
ایدی.

بنی هاشمدن ابولهب کی بت پرستلکهده تعصب تامی
اولانر شو تعصب اوزرینه خصوصتک شدتنده بنی امیه
ایله برابر ایدیلر. افراد سائر نک چوغنده اختلاف دیا.
ندن تحدث ایدن خصوصت مقتضای عصیت و قرابتدن
نشئت ایدن شفقت و حایه ایله تعدیله تصادف ایلدیکندن
او مقوله لر خصوصت ایچنده بر حایه مخصوصه التزام
مندن دخی کندولرینی کیرویه اله میور لر ایدی.

حضرت پیغمبر انوار معجزات باهر دینی اشاعه
ایتدیکه بنی هاشمدن و افراد سائر دن صفای درون
و استعداد وجدانجه قابلیتده تقدم فطری لری اولان طاقم

دين اسلامك دائرة نورانيه سنه دخول ايتمكه و بنى ها-
شمه بو شرف قدسيدين ايلرو كلان مرجعيت معنويه انلره
عائد اولان خصومت قپوسنى قاپامغه باشلادى . بنى اميه
ايسه او دائرة نورانيه نك توسعنى كوردجكه عصبيت
اساسى اوزرينه مبنى اولان خصومتلرينى ارترمقده و اهل
اسلامدن بريسك و على الخصة و ص ذات على پيغمبرينك
اسمى ايشدجكه حدت كو سترمكده ايديلر .

بنى هاشمدن ابو لهب كې تعصبه منتسب اولانلرك
خصومتلى سائر افراد بنى هاشمك خصومتلى كې دكل
ايدى . شو تعصب خصومتجه اصحابنى بنى اميه نك
عصبيتندن نشئت ايدن خصومتله همحال ايتش ايسه ده
هاشميلرك بو طاقدن معدود اولانلرى عددجه پك از
اولديغندن اكثرى جانب قدسيت مناقب نبوتدن ايات
بيناته تصادف ايتدكه دائرة خصومتدن خروج و دائرة
اسلاميه دخول ايده يور ايدى . ليكن بنى هاشمك كندى
فخذرينه عائد غيرت قرابتى دين قديملىنى محافظه جه سؤ
استعمال افكارنده اوليانلرى - فخر المرسلين افندمرك
حايه سنيده التزام ايتمكه اولدقلى حالده او بر طرفك
كژته قارشو مقاومت مقرر اولدقلى هاشمىلر يالكلر
ديانت قديملى اختلافى امويلرك هم ديانت و همده

عصبیتہ تعلق ایدن اختلافلریله برلشدرمکدن محترز
وامویلر حضرت پیغمبره اولان عداوتلرینی هاشمدن برو
عمود نسب نبویدن انشعاب ایدن افراده سرایت ایتدر-
مکدن مجتنب ایدیلر .

بو احتراز واجتناب اوزرینه غزوه بدره قدر بنی
امیه و بنی هاشم ارالرنده وقعه عظیمه یوز کوسترمدی .
امویلرک اختلاف دیانتیه غلبه ایدن عصبیتلرندن
وهاشمیلرک تعصبه اسیر اولمایانلرینک یالکز اختلاف دیا-
تلرندن نشئت ایدن خصومت اتشاسنده بنی هاشمدن
اکثریت و بنی امیه دن اقلیت صورتیه دأره اسلامه
دخول ایدنلر علیهلرنده مخالفلر طرفلرندن تحقیر واستهزانک
انواعی ارتکاب اولندی . و بو تحقیر واستهزانک تزایدی
ایسه هاشمیلردن چوغنک غیرت قرابت محافظه سنی تزیده
سبب مستقل اولدی .

شو حالدن اهل اسلام ایله مشرکین ارالرنده بر نتیجه
وخیمه یوز کوسترمکه باشلادی . بو صروده ایدی که بنی
هاشمین ابو لهبک حق رسالتپناهیده کوستردیکی بر حقا-
رت اوزرینه حضرت حمزه غیرت قرابتک حکمی ایله
ابو لهبه بر شدتلی مقابله کوستردی . و بنی مخزومدن
ابو جهلک حق عالی نبویده وقوعبولان معامله تحقیریه-

سی اوزرینه حضرت حمزه ابو جهلی کو کارینی قرنجیه
قدر دو کد کند نص کره دائره اسلامده دخول ابتد.

شو اختلافات متدایه مکده بولن ان عموم اهلینک
هر قسمی بر صورتله اشغال وانظار عمومیه بو یوزدن
ارتق بر وقعه عظیمه ظهورینه انتظار ایدرکن حضرت
پیغمبرله اصحاب کرامنک مدینه منورهیه هجرتلرینه اراده
الهییه تعلق ایدرک هجرت نبویه وقوعبولدی.

قبل الهجرة مکده رسول اکرم افندمزله اصحابی
حقارنده تابع ایدن مشهودات یومییه هجرت مناسبتیه
منقطع اولوب حضرت پیغمبره واصحابنه مخالفلرک کوستر
دکاری تجاوزه محل وقرابت غیرتنی التزام ایدنلرک مشهو-
دات یومییه دن متدایاً تولد ایدن تهور وحدتلیرینه مناسبت
قلمدیغندن مکده امویلرک عصبیتلرندن ایلرو کلان
خصومتلی زائل وخصومت یالکز اختلاف دیانتیه
منحصر اولدی.

مدینه منورهده ایسه دائره اسلامیت مهاجرین
واصحاب عقبه ایلله محدود قالمیوب جمعیت عظیمیه شامل
اولان اوس و خزرج بطوننک بجه سنه یایلدیغندن قوه
اسلامیه ازوقنده قریشدن قبول اسلام ایتماش اولان
افراد غلبه ایده جک برصورت و سرعتله بیومکه

باشلامسنى جهاد و غزايه امر الهى صدورى تعقيب
ایتمکله بوترقى مکده نى قريشك خصوصتى مخاطرات آتیه
او هـاميله آرتردى . مدینه نك مکه ايله شام اراسنده
بولمىسندن ناشى تجارتله مکهدن شامه عزیمت وعودت
ایدنلر حقلرنده اهل اسلام طرفدن کوستریلان تهدیداتدن
طولاییده قريشك حضور و امنیتنه خلل کلدی .

حالك بونقطه یه وصولنى بدر غزاسى تعقيب
ایلدی . بدر قریه سی جانبنده مجتمع اولان ایکی جمعیت
مخالقه یکدیگرینه قارشو طور دقده اولوقته دکین ارالرنده
مثلى سبقت ایتمیان بروقه عظیمه نك یوز کوسترسى خصوصت
سابقه نك رنکنى دکشدی . بناءً علیه حربیه مباشرت
اولنده جنى صرهدده قريش بوندن صکره مخاطره لر یکدیگرینی
ولی ایده جـکـنى و علی الخصوص ایکی طرفـدهـده حربیه
حاضرلشمش اولان افرادك اکثرى یکدیگرینك اقرباسندن
معدود اولمغله اوغل بابایه ، قرنداش قرنداشه ، عزاده
عزاده یه قارشو طور دیغنى کوردکلرندن قريشك بدرجه یه
قدر عقللری باشلرینه کلوب « نه مخاطره لی حال کیم کیمکله
حرب ایده جـکـ . اوغل بابا ايله می . قرنداش قرنداشله می
صکره نصل بربریمزك یوزینه باقه جغز . بو اولمز ایشدر »

دیه رک ار الزنده مذا کره لر و یکدیگری غلیهنده موأخذه لر
جریان ایتکه باشلادی .

لیکن بت پرستلک دین باطلنک تعصبندن منبعث
اغراض و عداوته مغلوب اولان ابو جهل کبی بعض
اشخاص « یا اهل اسلام اورطه دن قالملی ، یا خود بزم
وجود من محو اولوبده کوز من اهل اسلامی کورمالی در
نه اولور ایسه وارسون اولسون . محاربه محاربه »
دیو باغرملی بدرده حربه سببیت و مجبوریت کوستردی .
و محاربه وقوعه کلوب اهل اسلام غالب و قریش ایچنده کی
عظمانک اکثری مقتول اولدی .

بوندنصکره ارتق مکده قرابته رعایت قیوسی
قاپانوب بنی هاشمک چوغنی بربرینی متعاقباً قبول اسلام ایله
مدینه به هجرت و ماعداسی دین اسلام غلیهنده تأکید
اتحاد ایله اعلان خصومت ایلدی .

قریش بدر محاربه سنک اجیسنی چیقارمق ایچون
مالاً بدنأ هر درلو فداکارلغی کوزه الوب اهل اسلامک
اضمحلالنه قیام ایدیلر . نه چاره که اولوقنه قدر اهل
اسلامک اکثری مدینه ده کیندولریله معاشرت کوسترین
عبدالله بن ابی کبی منافقلمی دوستی در ، دشمنی در
دیو فرق و تمیز ایدجک تجاربه تصادف ایتامش و حضرت

پیغمبرك امر و تعلیمات سیاسیہ سنہ مخالفتك وخامت
معنویہ سنی هنوز فعلاً کور مامش ایدی • بناءً علیہ بعض
انصارك مكہ خارجندہ حربہ اصرار ایتلمری و منافقلمرك
یاری بولدن ایریلوب مکہ یہ دونملری و بر موقع مخصوصہ
اقامہ ایدلمش اولان تیراندازلمرك امر رسالتپناهی یہ مغایر
حرکتلمری احد غزوہ سنك نہایتندہ مغلوبیت ظهورینہ
بشقہ بشقہ سبب اولدی ایسہ دہ اندن صکرہ بو تجربہ لر
اهل اسلامك عیون دقت و ملاحظہ لرینی اچوب بیوک
فائدہ لر کورلادی •

بوفائدہ لر دن بری خندق غزوہ سنندہ مدینہ اوزرینہ
هجوم ایدن اعدا اون بیك قدر نفوسی جامع ایکن
منافقینك ایادی • فسدتلمری منقطع و او امر نبویہ نك ہر برسی
حسن استعمالچہ اصحاب کرامك ایادی • اعتقاد لرندہ
بررسیف قاطع اولوب دشمن هیچ بر صورتلہ غلبہ یہ
موفق اولہ مقسزین چکلمری ایدی •

قدرت اسلامیہ نك موانعہ تصادت ایتکمسزین بیومسنہ
حدیبیہ مصالحتہ سی سبب عظیم اولمش • درکہ شو مصالحتہ
عقد اولندیغنی وقت پك عجیب کورنمش ایکن فوائد کثیرہ سی
صکرہ برر برر ظهور ایتشد •

حدیبیہ مصالحتہ سنہ قدر قریش غالبہ سی پیای اهل

اسلامی اشغال ایتدیکی ایچون سطوت اسلامیه اوغائله نك
مدافعه سی دائره سنده محصور قالمشیدی . ا کرچه مواقع
تجاوزه جه بعض کوچوک غزوه لر و سریه لر و قوعوب و مقدمه
ایدی ایسه ده قریش ایله مدافعه غائله سندن ناشی قوه
اسلامیه نك تجاوزی محدود و افراد مسلمین معدود اولمقله
برابر اختلاط عمومیدن دخی مدافعات خصمانه ایله ممنوع
ایدیلر . عدم اختلاط اسلامیتک منافع مقدسه سندن اقوام
عربی استفادیه مانع بولندیغندن اقوام سائریه مهابت
کوستره جک درجه ده قوتک ترایدینه ده میدان بولنه میور
ایدی . مصالحه نك قازاندریغی فرصت بوکبی مقاصدک
هپسینه یاردم ایدرک مصالحه ایله فتح مکه اراسنده کچن
مدت ایچنده قریش ایله متفقترینک هجو ملری غائله سی
برطرف اولدی ، اسباب غلبه کوندن کوته قولایمقله
حاضر لشمغه مانع و مزاحم قالمدی ، اختلاطجه ممنوعیتک
صلحاً زائل اولدیغی ایچون حسن الفت و معاشرت تعمم
ایدی ، دیانت اسلامیه نك نه اساس اوزرینه مبنی اولدیغی
بیلیملر شو اختلاط سایه سنده ا کلا دیلر ، هر طرفدن دائره
اسلامیه دخوله برر بیوک قیو آچلمدی ، وقتک مساعده .
سیله خیبر قلعه لری کبی حصون جسمیه فتح ایدلدی ،
اوتارینخده هر بریسنک قوتی دیایی دتره ته جک درجه ده

مکمل اولان روم و فرس دولترینه وارنجیه قدر دول
معظمه بی دین اسلامه دعوت ایچون مکاتیب شریفه ایله
سفره کوندرلمکه وقت بولنه بیلدی ، فرس دولتک
اجزاء مالکندن معدود یمن قطعہ جسمیه سی حکومت
اسلامیه دائرہ سنہ الندی ، موته غزوہ سی کبی بروقعہ
مہمدیه موفقیت حاصل اولوب شرق ایمپراطورلغنه تابع
بردائرہ واسعه ده ایکیوز بیک قدر غلبه لکی حاوی
روم و عرب اردولرینه سطوت اسلامیه کوسرتلدی ،
بوموفقیتلرک هپسی اومصالحه تک فوائد آتیه یه ویردیکی
استعداد مقتضیات خیریه سندن ایدی .

حالبوکه حدیدیه مصالحه سنک جانب عالی پیغمبریدن
حین قبولنده دشمن « قازاندق » دیو نمون و دوست
اوهام بشریه یه تبعیتله « غائب ایتدک » دیو محزون ایدی
حضرت پیغمبر ایسه ایکی طرفک دخی ملاحظه لرنده
صواب اولمادیغنی قوه قدسیه ملسمانه ایله بیلدیکنندن
موفقیات آتیه یی اصحابنه تبشیر بیورمقده ایدی . ایش
نتایج حسنہ مذکورہ یی کوسرتدکده دشمن طاقلری « ایواه
الداندق » دیهرک محزونیت اظهار و اوهام مذکورہ یه
طوتیلان دوستلر « نه ییوک خطا ایلدک » دیواسه تغفار
ایلدیلر .

چین مصالحه ده اسلامی قبول ایدنلرک قریشه ردی کبی
 آغر بر شرطک قبولندن ناشی او کون اسلامه دخالت ایدن
 ابن سہیلک حقارت شدیده ایله زنجیر بند اوله رق
 کوتورلدیکنی و صکره مدینه یه عزیمتله اسلامی قبول
 ایدنلری حسب المصالحه قریشک شدتله مکده چو یر مکده
 اولدقلرینی کوروب مناسف اولان مسلمین و او معامله لردن
 تشفی صدور ایدن مشرکین ، مهتدیلردن مکه ایله شامک
 اراسنده قریش قافله لرینی تجارتدن منعه مقتدر بر جمعیت
 قویه تشکل ایده جکنی خاطرلرینه بیلک کتیر میورلر ایدی .
 تصادف ایلدککری ضرورت عظیمه اوزرینه قریش
 و متفقلمری بالاخره یلواره یلواره بو شرطی مصالحه دن
 الفایته دردیله . مصالحه دن قریشک اساس مقصدی اولان
 بر شرط مضرک بر طرف ایدلمسی جسم مصالحه یی طبیعتیه
 میت بی روحه دوندردی . قریش جانبندن ایسه
 مصالحه یه مغایر بر مخالفک ظهوریله برابر نه مکه ، نه ده
 ملحقاتی الرنده قالبوب هپسی فتوحات اسلامییه دائره منه
 داخل اولدی .

بو مشاهدات حکمت آیات احد غزوه سندن صکره
 اوامر پیغمبرییه امتثالک درجه و جو بنه تعلق ایدن
 اعتقاد عمومییه تمامیه تأیید ایتدی .

قریشک نقض عهد ایلله امان پیغمبری یه مربوط
 خزاعه قبیله سی علمینده کی حرکات تجاوز کارانه لری قوه
 اسلامیه نك مع زیاده قریش ایلله متفقترینه غلبه یه کفایت
 ایدیه جک بدرجه یه واصل اولدینی بر زمانه مصادف
 اولغله فتح مکه و قعه مهمه سی ظهوره کلوب شوکت
 و مهابت اسلامیه مخالفله مقدار لرینی طائتدردی . اولیه
 بر صورتله طائتدردی که بروقت اهل اسلامدن بریسی
 قریشک مکه ده کی بتلرینه اکر ی باقسه تهاجم عمومی یه
 تصادفله هر درلو تجاوزه هدف اولور و بو اغورده
 قیامتله قوپارکن مکه نك فتحنده اصنامک جله سی بر ساعت
 ایچنده پاره پاره ایدیلرک زقاقلرده چکنندیکنی کورن
 اصنام پرستان اغزلرینی بیلله اچغه مقتدر اوله مدیلر .

اونه انقلاب غریب ایدی که برکون مقدم رئیس
 قریش ابو سفیان بتله تقدیم قرا این ایلله حرکات اسلامیه یی
 تفتیش ایچون مکه دن چقمش ایکن برکون صکره مکدنک
 زقاقلرنده کلوب کچنلرک ایاقلری التنده قالان اصنام
 پارچه لرینی کندی دخی چکینوب « محمدک اللهی معبود
 بالحق اولسه ایدی حال بویله اولمز ایدی » سویلیور
 ایدی .

اونه انقلاب سریع ایدی که بروقت شهادی مسلمانک

برون و قولاً قتلندن کردانلق یا یوب بوغازینه طاققله بیله
 غیظنی ازاله ایده مامش و اهل اسلامک قاننی ایچمکه تشنه
 اولدیغی حوالی حجازیه نك هر جهته شایع اولمش اولان
 هند بنت عتبه ایکی ساعت مقدم کوزلرندن غیظ
 و خصومت یا شربی دو کورک خانه سنده کی بتلره عرض
 عبودیت و تضرعله حضرت پیغمبرک اضمحلالنی بتلردن
 تمنی ایدرکن ایکی ساعت صکره رسول اکرم افندمزه
 « یارسول الله شمدییه قدر دنیاده الک زیاده اهلنک مقهور
 اولسنی استدیکم سنک چادرک ایدی . والله شمدی الک
 زیاده عزیز اولسنی استدیکم چادر سنک خیمه سعادتکدره
 دیهرک شرف و محبت اسلامک حسن تاثیر یله سونجندن
 اغلایه اغلایه عودتله خانه سنده کی بتلری کندی الیه
 پارچه پارچه ایتدکن صکره هر پارچه سنی بر طرفه
 فرلاندی .

شوکت اسلامیه انظار عمومه مقابل بودرجه قدسیه ده
 کندوسنی کوستر دکن صکره (ان الله اذهب عنکم غیبه
 الجاهلیة و فخرها لانسا وانتم بنو آدم و آدم من تراب)
 حدیث شریفنک مدلول منیفی اوزره ارتق نه بنی امیه ده ،
 نه ده قبائل سائر ده عصبیته عائد شرف و عظمتک حکمی
 قالوب هر درلو شرف و عظمت اسلامده سابقیتی اولانلره

صورت متفاوتہ دہ کسب انتساب و دین مبین اغورندہ
غیرت و بسمالت ابراز ایدنلر ایسہ نظر دیانتدہ بشقہ جہ
بر مزیت علویہ اکتساب ایلدی .

مکہ نك فتحندہ قوہء جسمیہ اسلامیہ مقابل اعمال
سلاح ایدن طاقم بر قوہء جزئیہ ایدی کہ خالد بن الولید
حضر تلرینك رفاقتندہ بولنان طاقہ قارشو و کلوب
بوزلدیلر . اہالی طرفندن صورت عمومیدہ محاربہ یہ
تصدی یہ وقت قالمدی . لیکن حنین غزوہ سندنہ عساکر
اسلامیہ قارشو طورانلر پك غلبہ لیکلی بر جمعیت
ایدی کہ بو جمعیت محاربہ یہ باشلامزدن اول هر درلو
نواقصی اکمال ایتش و کذرکاک صعبوت و تہلکہ یی
حائز اولمسہ یلہ برابر تہلکہ لی نقطہ لرجہ پوصولر دخی
اتخاذ اولنہ رق هر پوصودہ عسکر اقامہ ایدلش و محاربہ
یہ صورت مکملہ دہ حاضرلنش اولان اعدا ایسہ
اہل و عیالارینی یانلرینہ الوب بالاک والاولاد مضمحل
اولنجہ یہ قدر مقاومتہ دوام ایتکی عہود و ایمان مغلطہ
ایلہ قرار لاشدرمشیدی .

مکہ اہالی سندن شو غزوہ دہ عساکر اسلامیہ
التحاق ایتشلردن ہنوز قبول اسلام ایدن افراد ایچندہ
پك چوق مؤلفۃ القلوب وار ایدی . واکثری عساکر

مسلیمک انهمزانی ارزو ایدرلر ایدی . حتی محاربه نك
باشلامسیله برابر اهل اسلام بوزلدوقده بعضیلری « سحر
باطل اولدی » کی سوزلر بیله تفوه ایلدیلر . بو درجه
اختلاف وتهاکه ایچنده تمامیه منهمز اولان عساکر
مسلیمک برده طوپلانملری وغلبه قازانملری دائرهٔ احتمال
لدن بعید ایکن منهمزملرک درحال دعوته اجابتله دشمنه
غلبه‌لری وجعیت اعدانک بر نفری بیله فراره میدان
بوله مقسزین صبیان ونسوانه وارنجیه قدر ایادی اسال
رته طوپانملری پک بیوک وقایع تاریخیه دندر .

مکه نك فتحنده مؤلفه القلوب وهوادارلری ایچنده
« بغتهٔ هجوم مسلیمه تصادفله حرکات مکملهٔ عسکریه
وقت بوله مدقلندن ناشی مکه ضبط اولندی » کی
سوزلر سویلیانلر وار ایدی . لیکن امور حربیه جه کافهٔ
قبائله قارشو مهارت وبسالترینی هر وقت کوسه ترمش
ومالک بن عوف وابن عبد یالیل کی بین العرب شجاعته
برنجی درجه ده شهرت قازانمش رئیسملرک ریاستلریله تدا
رکات حربیه لری مکمل اولمق اوزره میدان حربیه وپو
صولرده عسکر اقامه سیله خدعهٔ حربیه نك هر نوعنی ده
اکمال ایلش اولان بر بیوک اردویه مقابل بغتهٔ بوزیلوب
تارمار اولدوقد نصکره بردعوته اجابتله بتکرار طوپلانوب

غلبه تامهیه مظهر اولفی صورتی او شایعه لره میدان
ویرمکسزین شان اسلامی اعلان ایلدی.

بو غلبه نك تاثیراتندن ایدی که اندن صکره قبائل عربک
و فودی یکدیگرینی تعقیب ایدرک طاقم طاقم دائرة اسلامه
دخول ایتکده مسارعت کوستردیلر و طائف اهاالیسی پک
مستحکم و متین بر قلعه ده جنود مسلمینه بیوک بیوک مقاومتر
کوستروب موقعلرینک یاردمندن و علی الخصوص وقتک
طار لغندن بالاستفاده محاصره دن قورتلمش اولدقلری
حالده صکره مخالفتده ثباتلری قالمیوب بطوعهم طاعتی
قبول و دائرة اسلامه دخول ایلدیلر.

انوار دیانت و عدالت اسلامیه پرتو آفتاب کبی
جزیره العربی تنویر ایتدکدنصکره قطعات سائرده انتشاره
کسب استعداد ایلدیکی و قبائل و اقوامک قابلیت
فطریه لرنده اسلامی سرعت قبوله استعداد اولانلر اصحاب
تمرده غلبه ایتدکاری بروقتده فخر کائنات علیه افضل
الصلوات افندمزک حجة الوداعلری وقوعبولدی. یالکز
حج شریف ایچون یوزیکدن زیاده اهل اسلامک مکده ده
تجمعلریله یولارده تلبیه لری تهلیللری، تجیدلری افاقه
عکس انداز اوله رق قریش ایچنده دین اسلامک عصبیه
تعلق ایدن شرفی امحا و شرف دیانتک مقتضاسنی اجرا

نتیجه سندن متولد احوال قدسیت اشتمال جزیره العرب
 و قطعات سائر ده فتوحات کثیره نك قریب الوقوع
 اولدیغنی هر طرفه اعلان ایتش اولدیغندن یمامه و یمین و نجد
 دائره لرنده من القدیم عصیتدن استفاده ایده کلان مشایخ
 وز رؤساء عیون او هام و ملاحظه لری قاشوب مشایخ
 وز رؤساء مرقومه نك بعضیلری شرف عصیتلرینی محافظه یه
 کذباً ادعای نبوت یولنه سلوک ایتکی تصور ایتدیلر .
 انتقال نبویدن براز مقدم بو تصور اوزرینه هر طرفه برر
 پیغمبر کاذب ظهور یله خلقی اضلاله باشلادی . و بونلرک
 مفسد تلرینی ازاله یه تشبث اولندیغنی صرده حضرت
 پیغمبر عازم دار النعیم اولدی .

قبل الاسلام اوس و خزرج قبائلی ارالرنده بر عصر
 مدت جریان ایدن خصومت بعد الاسلام زائل اولمش
 و هجرت نبویه دن صکره مهاجرین کرام ایله اوس و خزرج
 قبائلندن ظهور ایدن انصار کزین ارالرنده بر اتحاد ملی
 و اخوت قدسیه تقرر ایدرک هر بریسی نظر دیانت
 و انسائیتده دیگرینی قرنداشدن فرق ایتیوب شرف
 و تقدیم دنیوی و قومیت فیکر لری قلبلرندن چقمش ایکن
 خلیفه انتخابندن طولایی ابتدا مدینه منوره ده و شرف
 عصیتنک اعاده سی ایچون متعاقباً مکه مکر مده پک بیوک

تہلکہ لر یوز کو ستردی • جزیرۃ العربک حوالی سائرہ سندہ
ایسہ شرف عصیت و قومیتک محافظہ سی ایچون مشایخ
ورؤسانک فسادات و خیمہ سی ذکر اولندیغی اوزرہ دھا
مقدم اوج ویرمش ایدی • زیرامکہ اہالیسی اگرچہ
فتح مکہ دن صکرہ عمومیت اوزرہ دین اسلامی قبول ایتشلر
ایسہ دہ بونلردن شرف عصیتک اعادہ سنی ارزو ایتمکہ
اولان مؤلفۃ القلوب طاقی ہنوز تصحیح و جہان
وافکار ایدہ مامش و جزیرۃ العربک اکثر محاررندہ متنبیلر
ظہوریلہ طرف طرف ابواب ردت اچلمش ، مدینہ دہ ایسہ
خلیفہ نک مهاجرین ویا انصاردن انتخابی حقندہ کی اختلاف
عظیم نعش پیغمبری ہنوز دفن اولمزدن مقدم ظہور
ایتشیدی •

مدینہ منورہ درونندہ بولنان اصحاب کزین او صرہ دہ
چوبانسز قیونلر کی صاحبسز قالوب بر طرفدن جکر لرینی
اتش اسفلہ احراق ایدن انتہال نبوینک تأثیر عظیمی ،
دیگر طرفدن خلیفہ انتخابنک خاللہ مخوفہ سی پک بیوک
اضطرابی موجب اولدی •

امر انتخابہ تعلق ایدن اختلاف اطراف و نواحی بہ
یابلہ حق ایامہ قدر اوزامش اولسہ ایدی • مبنای اسلامیتک
تزلزل عظیمہ تصادفی پک بدیہی ایدی • لیکن حق تعالی

حضرتلری اساس توحید و تنزیه اوزرینه مبنی اولان
بنای مقدس دیانتک بقاسنی مراد بیورمش اولدیغندن
انتخاب خلیفه حقنده کی اختلافک هنوز جسم پیغمبری
برده ایکن برطرف اولسی اذهان عمومی تحریکه
مستعد اولان حیرت و ارزوی امتیاز قومیتی الغا ایدرک
اسلامده سابقیتی و دیانته شرف مخصوصی اولانلرک
شان و امتیازلرینی اثبات ایلدی.

امر خلافتک تقرری محاذیر ملحوظه نک مرکز خلافت
اولان مدینه یه عائد بر بئوک قسمی ازاله ایتش اولدیغی
حالده خبر انتقال نبوتک مکّه یه بالغ اولسیله برابر شرف
عصیتک ازاله سنه مشتاق اولان مؤلفه القلوبک
کوستردکری حرکت عمومی مکّه یی صار صیده جق
بر صورتله حکمنی اجرا یه باشلادی . و او حرکتیه میل
ایدنلرک اصلاحلری ایچون قارشولرنده قوه دافعه و مانعه ده
ناموجود ایکن دیانت اسلامیدنک امر مقدس معنویسی
مؤلفه القلوب ایچنده ده در حال حکم سریعنی اجرا
ایتمکله بشقه درلو مانعه مجبیره و قوه مصلحه یه حاجت
قالمسزین مدینه ده کی اختلافک سرعت زوالی کبی
مکّه ده کی اختلاف دخی زائل و مؤلفه القلوب طاعتک
جله سنده اسلامیه عقاید قویه حاصل اولدی .

انتقال نبوی بی تعقیب ایدن بیوک مخاطره لر مرکز
 خلافت و منشأ دیانت اولان حرمین الشریفینده کی
 اختلاف مخوف ایدی . مشیت الهیه نك ایجاب ایلدیکی
 امر معنوی حرمین الشریفینده در حال احکامی اجرا
 ایتسی محاذیر ملحوظه نك هپسنی تیز زمان ایچنده احما
 ایتمله مدینه جوارنده کی اصحاب ردت اسامه بن زیدك
 روم غزاسندن عودتنه قدر مرکز خلافتدن تنکیلات
 شدیدیه تصادف ایلدیلر . حوالی ونواحی سائرده کی
 مرتدین دخی آزما ت ایچنده ازاله و اصلاح اولندقدن
 بشقه ایکی سنه دن عبارت اوله ن خلافت صدیقیه اشناسنده
 سطوت اسلامیة نك بر شعبه عالییه سی عراقه طوغری
 آچله رق ممالک فرسه و بر شعبه جلیله سیده شام و فلسطین
 حوالیسنه طوغری بلاد رومه یایلوب بیوک بیوک
 فتوحات یوز کوستردی .

وقوعاته ، حاله ، زمانه ، مواقعه ، طبایعه ، اقوامه
 برررر حکمت تاریخیه نقطه نظرندن باقلموبده هر بریسی
 یکدیگرله موازنه و دیوان حقیقته محاکمه ایدلسه سلامت
 وجدانه مالک اولان اصحاب انصافجه بدایت ظهور
 اسلامدن حضرت ابی بکرک و قاتنه قدر نمایان اولان
 احوال غریبه دن هر بر موقیت اسلامیة نك نقطه قدسیته

مربوطیتنی کو ستره جک امر مؤثر معنویدن بشقه بر نتیجه یه
تصادف اولنه مز.

حضرت ابی بکرؓ انتهاء خلافتی بین المسلمین
هردلو اختلاف نابود و ممالک اسلامیه نك هر طرفنده
اسباب فتوحات و مهابت اسلامیه نك موجود اولدیغی
بر زمانه مصادف ایدی که دور خلافتی موفقیات ایه یه
بر اساس قوی طرح ایلدی.

اول اداره مسعوده نك خاتمه سی خلافت فاروقیه نك
مقدمه سنه ملاصق اولمقدن ناشی حضرت عمرؓ اقتدار
ذاتی و عدالت فطریه لری انظار اصحاب و مسلمینده ذاتاً
مقرر اولان مهابت لریله بر لشوب بدایت خلافتنده قلوب
عمومیة اسلامیه نك فتوحات جلیله یه کمال اشتیاق لری دخی
اسباب مذکوره یه منضم اولمشیدی. ایام خلافت علیه لری
دور اسلامک الک پارلاق زمانیدر. غزاة موحدین هر نه
طرفه یوز چویرسه منصور واعدان طرفدن باش
کو سترسه مقهور ایلدی.

ذات عالی لری هر دلو اسباب احتشامدن عاری
ایکن مهابت سیاسیه سی ممالک اسلامیه ده کی ولایة و عمالی
اول درجده استیلا ایتش ایدی که هر بریسی امور بیتیه سنجه
اصرفات غیر مشروعیه یه بیله جرأت ایده میوب و وظایف

مأموره سنجہ جزئی بر تنکاسله تصادف ایتسه خلیفه روی
زمینی یانی باشنده ناظر و تادیب سیاسیسنه حاضر کبی
تخیل ایدر و کرک ولایه ورؤسانک، کرک افراد رعایانک
هر بریسی- صبیان بابالرندن نصل قورقار ایسه اوله جه-
خلیفه مشار الیهدن قورقار ایدی.

اوتار یخلرده ملوک موجوددنک ولایه و عمالی ایسه
زیر ادارلرنده کی اهای بی تحت اسارتند بولندر و مالیرینی
کندی بابالرنک اموال متروک لری کبی بی قید و قسور
الوب تصرف ایدرلر ایدی. عدالت قاروقیهنک ممالک
اجنبیه منتشر اولان شایعه غبطه فرماسی اهای
اجنبیهنک بالطبع حکومات متبوعه دلرندن نفرتلرینی
و حکومت اسلامییه میللرینی موجب اوله یور ایدی.
بومیل مؤثر چوق یرلرده اعمال سیوفک کوس-تردیکی
تأثیردن زیاده فتوحاته یاردم ایدی.

کرک حضرت ابی بکرک، کرک حضرت عمرک
ازمنه خلافتلرنده کندولری، مجاهدلری، والیرلی، عامللری،
قاضیلری قلیجیلرینی ایدی عدالتله کشیده و امور عمومیه بی
میزان شریعت و حقانیتله سنجیده ایدرک غزاة مسلمانک
بسالت خالصانه لری روم و فرس دولترلرینه غیرت دینه
نهدیمک اولدینغنی اکلاتمقله دهشت غزاة شو دولترلرک

ممالكنى ترل ترل دىدىكى و داره فئوحتاى فرسخ فرسخ توسيع
ايتدىكى و قتلده حكومات متبوعه لرېنك باركران مظالم
و تكاليف شاقه لرى و مأمورلرېنك تجاوزات تحملفر سالى
التده مضطرب اولان اهللى اجنبيهك اكثرى دخی
اودھشت سايه سنده نفسلنوب عدالت فاروقيهك
و استقامت عمال و مأمورین اسلاميهك حسن تأثيراتى
فئوحتاه ياردم ايتدىكى قدر ممالك اجنبيه ده ساكن
اهالىك اسايشنده ياردم ايده يور ايدي .

رياست عصبيه ايسه زمان فاروقيه تماميله زائل
اولمغله الك بيوك برقبيلهك رئيسى حقوق مشروعه
وانسانيه جه اوقبيله افراددن برسائل ايله مساوى ايدي .
مصر واليسنك اوغلى بر يهودى يى دوكدىكى ثابت
اولديغندن مضروبك ايله ضارب حقنده مجازات
سياسيه اجراسنه امر خلافتك تعلقى و يهودى مضروبك
حضور خليفه ده ضاربى دوكمسى اديان سائرده بولنان
تبعهك حقوقه ندرجه لره قدر مساوات مشروعه
و سياسيه مظهر اولدقلىنه برهان قويدير .

حضرت عثمانك ايام خلافتده ولاة و عمالك احوالى
قيل و قاله و سايه عد ايدنلرك كوستردكلرى معاملات
اختلال كارانهك نتيجه و خيمه سنه برسبب مستقل سيف

اسلامک زمان سے عادتہ قطع ایتش اولدیغی شجره
عصبیتی اوصرہده فرصت بولان بعض رؤسانک یکیدن
غرس ایتلمری ایدی . خلیفه کریم حضرتلرینک حلم
ومروت علیہلری شدت اجراسنہ مانع اولدیغندن
قبائلجه رؤسا تجاوز داعیہ سنی کو ستردی . بحث
مخصوصہ تفصیل اولندیغی اوزره ظهور ایدن فتنہ
حکم اسف آمیزینی انتاج ایتدکدن بشقه اندن صکرہده
اختلافک دوامنی موجب اولدی .

او اختلالده قتل جنایتنی ارتکاب ایدنلر حقلرندہ
اجراسی لازم کلان معاملہ جه بین الاصحاب ظهور
ایدن اختلافک اساسی اجتہاد مادہسی ایدی . مجتہدیندن
معدود اولیان عوام طاقلمری شواجتہادی سے استعمال
ایلدیلر . وقعتہ جلدہ طرفین دلائل وحجج ایلہ بربرینی
اقناعہ چالشوب اصلاح ذات البین مادہسنک قوه
قریبہ کلمسنی متعاقباً اختلال سابقده ذی مدخل بولنان
کوفہ لیلرک معاملہلری ایشی اودارہ دن چقاردی . بعد
المحاربه شو اختلاف زائل اولدی ایسہده شاملیلرک
اجتہاد مادہسنی حسن استعمالدن تبعادلری صفین محاربه
سنی انتاج ایلدی .

حضرت علینک وکندوسیلہ برابر بولنان اصحاب

کرامک اجتہادلردی « قاتلارله هوادارلرینک غلبه لیکری
جهتيله تیرالدين دردست و مؤاخذه لرینه مسارعت
کوسترلسی کله اسلامک انشقاقنی موجب اوله جغندن
زمان مساعده و خلافت تقرر ایتدیکجه بواشی ید اجرایه
المق شرعاً جائز اوله من » بحثی ایدی . بواجتهادک حق
وصوابه مقرون اولدیغنی بدیهیدر .

حضرت معاویه ایله سائر بعض اصحاب کرام
« قاتلار حقلرنده اقامه حدود الله اولندیکجه حضرت
علیه بیعت اولنده من . اقامه اولندقدن صکره خلیفه
انتخابی ایچون شورایه مراجعت لازم کاور » دیواجتهاد
ایتمش لر ایدی . حدود اللهک اقامه سی شرعاً برخلیفه یه
حائذ اولدیغندن خلافت تقرر ایتدیکجه مرجع اجرا
تقرر ایده میه چکی جهتله شو واجتهادک خطاسی
بدیهیدر . لیکن هر مجتهد شرعاً کندی اجتہادیه عمل
ایتمکده مأمور اولدیغندن بوندن طولایی حضرت علییه
مخالف بولنالر حقلرنده « مجتهد مخطی » سوزندن بشقه
برشی دیمک جائز دکادر .

حضرت علینک اصل مقصدی ایسه لوازم حربیه یی
اکمال ایله برابر مخالف لرینی حجج و نصوص شرعیه ایله
اقناع ایتک و بوصورت ممکن اوله من ایسه هنوز حرب

ایتمک ایدی . اقناع ممکن اوله مدیغندن محرابه ظهور
ایلدی .

اصحاب کرامک حسب الاجتهاد یکدیگرلری بیننده پکن
منازعه و محالفتدن طولایی هیچ بریسی حقنده اطالہ
لسان ایتمک آداب دیانتہ توافقی ایتمہ جکی جهتله کرک
ائمہ مجتہدین و کرک سائر علماء دین بجلہ سنک ذکرچیل
ایله یاد اولتمسنی توصیہ بیور مشلردر .

— ❧ ایکنجی کتابک اوچنجی قسمی ❧ —

قرون وسطاده تشکل ایدی دول اسلامیہ توارینخی
حاویدر

(۶۹۹ — ۴۱)

برنجی فصل

دولت امویہ تاریخی بیاننده در

(۱۳۲ — ۴۱)

{ اخبار معاویہ بن ابی سفیان }

حکملرک اجتماعندن صکره شام اہالیسی معاویہ یہ
بیعت ایتشلر ایدی . حضرت حسن رضی اللہ عنہ
افندمز ترک خلافت بیوردقدن صکره بیعت تامہ اجرا
اولندی (سنہ ۴۱) .

معاویہ خلافتده استتلالہ نائل اولرقده ولایاتہ
والیرینی نصب وارسال ایلدی .

کوفہ ولایتی والیلکنہ تعین ایتش اولدیغی مغیرہ
بن شعبہ کوفہ یہ کتدکده کثیر بن شہابی ری نواحیسنہ

حامل تعیین ایدوب اندنصکره حضرت علی زماندن برو
فارسلده مستخدم زیاده بن سمیه بی ابقا ایتدی.

حضرت حسن رضی الله عنه افندمرك ترك خلا.
فت ایتدیکی ائشاده حوران بن زید تغلباً بصره ولایتی
استیلا ایتش ایدی. معاویه بسر بن ارطاتی بصره ولا.
یتی والیلمکنه تعیین ایدوب کوندردی.

حضرت علی زماندن برو بصره ملحقاتندن فارس
حوالیسنده حامل بولنان زیاد بن سمیه دن معاویه فضله
وارداتی طلب ایتدکده زیاد وارداتی مصارف ضروریه.
یه صرف ایله فضله سنی حضرت علی یه کوندرمش
اولدیغی جوابنی ویردیکندن شامه کلمسی ایچون معاویه
امر کوندردی ایسه ده زیاد کیتدی. بسر بصره یه
کتدکده زیادی استمش اولدیغی حالدده اوده جواب رد
الدیغندن زیادک بصره ده بولنان اوغللرینی توقیف ایله
کلز ایسه چوجقلرینی اولدره جکنی زیاده یازدی. زیاد
ینه جواب رد ویرمکه بسر چوجقلری اولدرمک
استدکده ابو بکره «یا بسر حضرت حسن و معاویه ارا.
لرنده عقد اولنان مصالحه شروطنده بویله امر غیر مشرو.
عه جواز یوقدر» دیو منع و معارضه یه قیام کوسترمکه
بسر کیفیتی معاویه دن استیذان ایتدی. ابو بکره شامه

کیدرك معاویه به « یا امیر خلق چو لاق چـ و جقلربنی
اولدرمک ایچون سکا بیعت ایتدیلر . بسری شو حرکت
غیر مشروعه دن منع ایتلی » دیمکله معاویه نك ویردیکی
امر اوزرینه زیادک اوغلاری صالیویرلدیلر .

بوندنصـ کیره معاویه بصره والیلکـنه عبدالله بن
عامر تعین ایتکله ابن عامر بصره کـتـد کدنصـ کیره
عصـیانه قیام ایتش اولان بلخ، بادغیس، هراة، نوشنج
نواحیسنی دائرة اطاعته ادخال ایلدی .

مدینه والیلکـنه مروان بن الحکم تعین اولندی
(۴۲) . مروانک والیلکی قرق طقوز تاریخنه قدر دوام
ایتشد .

کوفه والیسی مغیره بن شعبه معاویه نك یاننه کیدرك
زیاد بین العرب بر بیوک داهییه عد اولنه جق اقتدار سیاه
سی اصحابندن اولدیغندن بونك حسن صورتله اله النمس
الزم اولدیغنی افاده ایتدی . معاویه حضرتلری نه صوـ
رت اختیاری لازم کاور ایسه استعمالنی کندوسنه حواله
ایتدیکنندن مغیره کوفه یه عودتندن صـ کیره ییلربنی اصلاح
ایتش و زیاد شاهه کیدرك معاویه بی بالتأمین استحصال
ایلدیکی امر و مساعدده ایله محل مأموریتـنه عودت
ایلشدر .

عبدالله بن عامر بصره والی لیکنہ مأمور اولدقده
 عبدالله بن سمری سجستانه عامل تعیین ایدوب کوندردی .
 سجستان اہالیسی ارتکاب عصیان ایتش-یکن عبدالرحمن
 او حوالینک چوغنی یکیدن فتح ایتدکن صکره کیدرک
 کابل شہرینی محاصره وتضییق ایلدی . منجیققلرک ضرر-
 بندن سورده کدکر آچلوب اہالی سده مقتدر اوله مدیلر .
 ہپسی شہردن چیقوب اسلام عسکریلہ محاربہ ایلدیلر
 ایسده مغلوب اولدیلر . شہر ضبط اولندی .

بوندن صکره نصف طرفلرینہ کتدیلر . حسیک ، رحج ،
 زابلستان (غزنہ) حوالیسیده فتح وتسخیر ایلدی .

عبدالله بن عامر ہندستان حدودندہ اس-تیلایتمش
 اولدیغی یرلرہ عبدالله بن سوار ی والی تعیین ایتدی .
 عبدالله بن سوار تیعان نواحیسنہ کیدرک حرب ایلدکده
 ترکر نواحی مذکورہ اہالیسنہ یاردم ایلدیلر . جریان
 ایدن محاربہدہ عبدالله بن سوار مقتول اولدی (۴۳) .

بصره والیسی ابن عامر طبعاً حلیم وسفہایہ ملایم
 ایدی . شو حلم وملایمت بعض مرتبہ فسادہ سبب
 اولدی . زیاد بن سمیہ « شوفسادی قلیج ایلہ اصلاح
 ایتلیسن » دیدکده ابن عامر « بنم ملایتمدن نشئت ایدن
 فساد ایچون خلقی تعذیب ایدہم » سویلدی . عجزینی

معاویه ایستدکده ابن عامری شامه جلب ایله عزل ویرینه
حرث بن عبدالله الازدی بی نصب ایتدی (۴۳).

مصر والیسی عمرو بن العاص سنه مذکورده
وفات ایتمکه یرینه اوغلی عبدالله تعیین اولمشدر.

زیاد بن سمیه اطباء عربدن حرث بن کلدنهك جاریه سی
سمیه نك اوغلی در . حرث سمیه بی نکاح ایله کوله سی
عبیده ویرمش و زیاد عبیدك فراشندن تولد ایتمش ایدی .

معاویه نك باباسی ابو سفیان اسلامی قبول ایتزدن مقدم
طائفه کیدرک میخانه جی ابو مریمك خانه سنده سکر حالیه
سمیه یه تقرب ایلش ایمش . سمیه سنه هجرتده زیادی

تولید ایتدی . زیاد بیودکده سیاست و فطانتجه بیوک
اقتدار کوسه تروب حضرت علینك زمان خلافتده
فارس نواحیسنه حامل تعیین اولمش و معاویه نك خلافتده

حضرت علینك شیعه سی طرفنده بولمش ایدی . اقتدار
ومخالفی معاوی بی مرافه دشوردی . مغیره بن شعبه
واسطه سیله ییلری بولندقدده ابو مریمك خانه سنده کی معامله

مذکورده اوزرینه زیادك سمیه دن تولد ایتدیکنه دائر بعض
اشخاص ابوسفیانك تقریرینه شهادت ایدوب ابو مریم
دخی کیفیتی تصدیق ایلدیکندن زیاد لاب قرنداشی

اولدیغنی معاویه اعلان ایلدی (۴۴).

او تاریخنده زیاده بصره و خراسان و سجستان و لایترینه
والی تعیین اولوب صکره هند و بحرین و عمان و لایتریده
بالعلاوه مغیره وفات ایتده کوفه و لایتریده زیاده توجیه
ایدلی .

هجرتك قرق ایکی سنه سنده اسلام عسکری بلادرومه
داخل اولوب روملری حرباً بوزمش ایدی . (۴۴)
تاریخنده بسر بن ارطاة معاویه طرفندن عسکرله روم
غزاسنه مأمور اولمغله قسطنطینییه قدر ایلرولدی .
وروملرله بحرأ دخی بیوک بر محاربه ایدرك غلبه
قازاندی .

شام اهالیسی طرفندن حص والیسی عبدالرحمن
بن خالد بن الولیده میل کوسه تریملکه عبدالرحمن نسیم
ایدلمشدر (۴۵) .

حضرت معاویه (۴۸) ده بر بیوک اردو تجهیز
ایدرك سفیان بن عوف قومانداسیله قسطنطینییه اوزرینه
سوق ایتدی . ابن عباس و عمر بن الزبیر و ابویوب خالد
الانصاری حضراتی ایله یزید بن معاویه بو عسکرله
برابر ایدیلر . ابو ایوب الانصاری بو محاربه ده شهید
اولمغله سور جوارنده دفن اولندی . رضی الله عنه .

(۴۹) ده مروان مدینه والیلمکندن عزل ایله یرینه

سعید بن العاص تعین اولندی .

امام حسن بن علی رضی الله عنهما سنهٔ مرقومه ده
مسموماً عازم دارالنعیم اولشد . جسد شریفلری بقیع
قبرستانه دفن ایلدی . وفاتنده قرق الی یاشنده ایدی .
کوفه والیسی مغیره بن شعبه وفات ایتکله کوفه
ولایتی بصره یه الحاقاً زیاد بن سمیه یه توجیه اولندی (۵۰) .

(۵۱) ده عقبه بن نافع افریقیه والیلمکنه مأمور
اولوب مرتدین ایله غزا ایلدی . افریقیه والیرینک
اوتاریخده قدر مرکزلی برقه شهر ی ایدی . هم عسکرک
همده حکومت مأمورلرینک اقامتلینه الیرشلی بر مدینه
انشاسنه لزوم کورندیکندن عقبه قیروان مدینه سنک
انشاسنه باشلاتدروب سنهٔ آتیه ده امر بنا ختام بولدی .

بلخ اهلایسی معاویه علیهنده عصیان کوستردکلرندن
خراسان حکومتنه مأمور اولان ربیع بن زیاد الحارثی
اهالی مرقومه یی حرباً دائرة اطاعته ادخال وقهرأ
قهستانه ده غلبه ایتدی (۵۱) .

زیاد بن خراش ومعاذ بن طائی سواد کوفه ده خروج
ایلدیله . زیاد بن سمیه طرفندن استیصالرینه مأمور سعد
بن خدیفه مرقوملری حرباً ازاله ایلدی . (۵۱) .

(۵۳) ده زیاد بن سمیه وفات ایدوب غهده سندن
منحل کوفه والیلکنه عبدالله بن خالد وبصره والیلکنه
عبدالله بن عمرو بن غیلان تعیین اولمشیکن التی آی صکره
عبدالله بن عمرو عزل ایله یرینه زیاد بن سمیه نک او غلی
عبدالله تعیین قلندی (۵۴) .

عبدالله عسکرله بخارا طرفلرینه قدر اچله رق
ترکرله محاربه لر ایتدکدن صکره غنائم کثیره ایله عودت
ایلدی .

(۵۶) سنه سنده خراسان ولایتی والیلکنه تعیین
اولنان سعید بن عثمان نهر جیحونه کچوب سمرقند و صغد
حوالیسنده بالمحاربه ترمذه قدر فتح ایلدی .

معاویه سنه مذکورده ده او غلی یزیدی ولی العهد
تعیین ایلدیکندن شام و عراق اها لیس قیبول ایلدیلر ایسه ده
مدینه ده حسین بن علی و عبدالله بن عمر و عبدالله بن
الزبیر رضی الله عنهم حضراتی بیعتدن امتناع و اهل
مدینه دخی مشار الیه اتباع کوسه تردیلر . معاویه بیک
نفر انلو ایله مدینه به کیدوب اها لیدن بیعت الدی ایسه ده
مشار الیه مک هر بریسی امتناعده دوام ایتدی .

(۵۷) ده مدینه والیلکنه ولید بن عتبہ بن ابی سفیان
تعیین اولندی .

معاویه همشیره زاده سی ابن ام حکم دیمکله معروف
عبدالرحمن بن عبداللہی کوفہ ولایتی والیملکنہ تعیین
ایدرك عبدالرحمن اہالی حقندہ سؤسیرت کوسرتدیکی
جہتہ اہالی تجمعلہ عبدالرحمنی کوفہدن طرد ایدی
ویردیلمر (۵۸) .

مغیرہ کوفہ والیسی ایکن بعض حرکات تجاوزکاراندلری
اوزرینہ دردست وحبس ایتش اولدیغی اشخاص حیان
بن ظبیان سلمی ریاستیلہ بوسنہ خروج ایدرك خیلمی
صارقندیلقترہ تصدی ایلدیلمر . کوفہدن سوق اولنان عسکر
حرباً غلبہ ایتکله حیان مقول اولدی .

کاخ طرفلرینہ وندریلان اسلام عسکری عمیربن
حاب رفاقتیلہ روملر اوزرلرینہ یوریوب حرباً غلبہ وکاخ
قلعہسنی ضبط ایتدیلمر (۵۹) .

هجرة نبويه نك (٦٠) نجى سنه سى رجبك برنجى
کچمده سی معاویه بن ابی سفیان حضرتلری یتش بش
باشنده اولدیغی حالده وفات ایلدی . مدت خلافتی
اون سکزسنه سکز یچق آی در .

حین وفاتنده اوغلی یزید حص قراسندن حوارین
قریه سنده ایدی . باباسنک وفاقی خبرینی الدقده شامہ
عنیت ایلدی .

معاویہ وفاتی اٹاسندہ سبقت ایدن معاملاتدن طو لایی
 نائب و مستغفر اولوب حضرت حسین و اهل مدینه
 حققرنده حرمت ایتسنی یزیده لاجل التبلیغ حضاره توصیه
 ایتدی . و « بدن مقدمکی خلیفه لک هپسی بدن خیر او
 اولدقلری کبی بدن صکره کله جک خلفانک خیر ایسیده
 بنم » سویلدی .

معاویہ فتح مکه سنه سنده اسلامی قبول ایتش و فخر
 عالم افندمزک وحی کتابتی خدمتده بولمیشیدی . برادری
 یزید بن ابی سفیان وفات ایلدکده حضرت عمر رضی الله
 عنه کندوسنی شام و الیلکینه تعیین پیوردی . زمان
 فاروقیده درت و حضرت عثمانک زمان خلافتده اون
 ایکی سنه شام و الیلکینه بولندقدن صکره حضرت علینک
 خلافتنی متعاقب تغلب طریقله شامی ضبط ایدوب درت
 سنه مدت حضرت علی ایله محارب و مخالف بولندی .
 محبت مخصوصنده بیان اولندیغی اوزره حضرت حسنک
 خلافتی ترکندن صکره وفاتنه قدر خلافتی تمتد اولمشدر .
 امارت و خلافتنه شامده حکومتی قرق سنه راده لرنده در .

شامده کندوسندن مقدم بر مدت برادری یزید بن ابی
 سفیان صکره کندوسی حکومت ایدرک خاندانک او حوالیده
 امتداد حکومتیه برابر اهالی حققرنده معاملات بجیله

کوسترمسی وعصبیتلرینک حوالی شامده نفوذ تامه مظهر
اولمسی هربر امرینه اهالینک در حال امثالنی موجب
اولدیغندن حضرت علییه مخالفتنی اعلان ایلد^{کده}
شاملیلرید واحد کبی غیرتنی التزامده متفق بولندیلر.

حضرت معاویه حلیم، حازم، امور سیاسیہ جه پک
ماهر، حلمی غضبنه، جودی منغنه غالب ایدی. حضرت
علی حتمده کی تجاوز و مخالفتندن طولایی حین وفاتده
اغلیایه اغلیایه تأملفر کوستردی. و «جناب حق غریمی
ارضا و بنی عفو بیورمز ایسه ایشم فنادر» سویلدی.
محتضر اولدوقده «الهی خطیئتمی اسقاط وزله می عفو
بیور. سندن بشقه سنه رجاسی اولمیان بو عبد ذلیک جهل
اوزرینه ارتکاب ایش ایلدیغنی خطاری حلم کریمکه جود
واحسانکه مقرون بیور. عبدک اعتمادی سکا منحصر در.
سن واسع المغفره سن. خطیئه صاحبی ایچون قاچه جق
محل یوقدر» دیو حق عز وجل حضرتلرینه عرض تضرع
ومناجاة ایتشد.

{ اخبار یزید بن معاویه }

یزید بن معاویه مقام خلافتنه او طور دوقده حسین بن
علی، عبدالله بن الزبیر، عبدالله بن عمر حضراتک بیعتنه

الزاملرینی مدینہ والیسی ولید بن عتبہ یہ اشعار ایتدی .
 ولید تکلیف بیعت ایتدکده مشار الیهم حضراتی رد ایلہ
 برابر مکہ یہ کتدیله . کیفیت ولید طرفندن یزیده یلدرلدکده
 یزید ولیدی مدینہ والیلکنندن عزل ایلہ یرینه عمرو بن
 سعید اشدقی تعین وارسال ایتدی . عمرو بن الزبیر ایلہ
 قرنداشی عبدالله ارالنده خصومت وار ایدی مدینہ
 والیسی عمرو بن سعید ، عمرو بن الزبیری عسکرله عبدالله
 بن زبیر اوزرینه سوق ایلدی . عبدالله حرباً غلبه
 وقرنداشی عمروی دردست ایدرک حبس ایتکلده عمرو
 وفاته قدر محبوس قالمشدر .

یزیدک خلافتی وحضرات مشار الیهکم بیعتدن
 استنکاف ایلہ مکہ یہ عزیمتلی عراجه شایع اولدوقده
 کوفهده بولنسان اصحاب کرامدن سلیمان بن سرد ایلہ
 مسیب بن نجبه ، رفاعه بن شداد ، حبیب بن مظاهر ،
 شیت بن ربیع ، حجار بن ابجر ، زید بن حرث ، یزید بن
 رویم ، عروه بن قیس ، عمرو بن حجاج زبیدی ، محمد بن عمرو
 التمیمی ایلہ سائر اشراف حضرت حسین رضی الله
 عنه افندمزه یوز الی قدر مکتوب یازوب کندوسنه بیعت
 اولتمق اوزره کوفه یی تشریفنی رجا ایتدیله . ایشی اکلا یوب

طرفه بيلدرمك اوزره عزالدهلری مسلم بن عقیلی كوفه یه
كوندردی .

مسلم كوفه یه واصل اولدوقده اون سكزبك نفر اهالی
حضرت حسینه بیعت ایلدیلر . او اراق نعمان بن بشیر
الانصارى كوفه واليسى ایدی . بنی امیه هوادارلری
نعمانك عجزینی خبر ویردكلرندن یزیدبصره واليسى عبیدالله
بن زیادى كوفه والیلكنه مأمور ایتدی . ابن زیاد كوفه یه
کیدرك خلقی یزیدك طاعتنه دعوتله بیوك بیوك تهدیداته
قیام ایتمسی متعاقب مسلم بن عقیل غلبه ایتكله دار الاماره یی
بالمحاصره ابن زیادى تضييقه باشلادی . ابن زیادك یاننده
موجود كوفه اشراقی دار الاماره نك طامی اوزرینه چقوب
ابن زیادك اوامر شیده سنی خلقه تفهیم ایتدیلر . مسلم
بیعت ایتش اولانلرك هر بریسی برطرفه چكیلوب مسلم
یالكز قالمغله كیدرك برخانه ده اختفا ایلدی . دردستنه
چالشه جق اولانلرك عطایا ايله اغنا اولنه جعفی ابن زیاد
منادیلر واسطه لريله اعلان ایتدر ديكندن بولندیغی محل
برشخص طرفندن اخبار اولنوب اخذینه سوق اولنانلره
خیلی مقامدن صكره مسلم اغزندن وسائر محالرندن جریحه لر
الوب شهید اولدی . شهادتی (۶۰) سنه سی ذی الحجه .
سنگ سكزنجی كونی ایدی . رضی الله عنه .

مسلم مقدّمجه کوفه یه واصل اوله رق اهالی بیعت
ایلد کدن صکره بادفتراون سکز بیک کیمسه نك بیعت ایلدیکنی
مشعر یازدیغنی مکتوب حضرت حسینینه بالغ اولدوقده
مشارایله افندمن اهل بیت و متعلقاتیلک کوفه یه کتمکله
حاضرلنش ایدی . عبدالله بن عباس حضرتلری اهل
کوفه نك حضرت علی و حضرت حسن حقلرنده سبقت
ایدن غدرلرینی تعداد ایلک بوایشده تهلکله دن بشقه برشی
ملکوظ اولدیغنی اخطار ایتش اولدیغنی حالدله حضرت
حسین - یزیده بیعت ایتسه راحت یشایه میه جغنی و بیعتک
ایسه امکائی اولدیغندن مقدرات الهیه یه تبعیتله کیده جکئی
بیان و - حوالی عراقیه یه متوجهاً یوم ترویبه ده مکله دن
حرکت بیوردیلر .

اشای راهمه مسلمک مقتول و باشنده کی جمعیتک متفرق
اولدیغنی ایشیدوب تردد و تحیر ایچنده ایکن سراف نام
محلله واصل اولدوقده بر شخصک خیلوجه آتلر ایلک کندو -
سنه طوغری کلکله اولدیغنی کوردی .

شخص مزبور ابن زیادک شخصه سی حر نام کسه
ایدی . بو غلبه لک یانه یتشدکده حضرت حسین عزیمتی
کوفه اهالیسنک مکتوبلری اوزرینه وقوعبولدیغنی
وسوزلرندن رجوع ایتش اولدقلری حالدله کندوسیده

مکيه رجوع ايده جکني افاده بيور مقله حر « بزم اوليه
مکتوبلره معلوما تمز يوقدر . سنی کوفه يه کوتور مک
ايچون ابن زيادک امريله کلشنر » سويلدی . حضرت
حسین ابن زيادک ياننه کتسی ممکن اوله ييه جغنی افاده
بيور مسيله حر کيفیتی ابن زياده يازوب جوايه منتظر ايکن
ابن زيادک ويرديکی امر اوزرينه حر (۶۱) سنه سی بحر منک
برنجی کونی حضرت حسين و متعلقاتی کر بلا نام موضعه
ايندروب بر طرفدن اول حضرتی کوفه يه کوتور مک
ارضايه و بر طرفدن دخی ابن زياد ايله مخبريه دوام
ايده يور ایدی .

کربلايه وصوللرينک ايکنجی کونی عمر بن سعد عبید
الله بن زياد طرفندن مأموراً درتیک آتلو ايله کربلايه
کلوب امارت و امیرنی اجرا ایتک ايچون شمر ذی الجوشنی
دخی کوندردی . محرمک طقوزنجی کونی طرفین بالمخبره
تسلیم و محاربه جهتلرينی ملاحظه ايچون حربک بر کون
صکريه تأخيرینی قبول ایلدیلر . برادر عالیلری حضرت
عباس و سائر متعلقاتی کندوسندن ایرلیه جقلرينی و تقدیر
الهيّنک کوستره جکی صورتی مشاهده جه اشتراکدن
تخلف کوسترميه جکلرينی حضرت حسینيه بیان ایدرک

او کجھه هپسی نفسلرینی موت اوزره بالتو طین صباحه
قدر صلوة و عبادتله مشغول اولدیلر .

فرداسی محرمک او ننجی کونی حضرت حسین یاننده
بولنان اوتوز ایکی نفر سواری و قرق نفر پیاده بی تعبیه
ایله طرفین اراسنده محاربه باش-لایوب وقت ظهیر قدر
قتال ممتد اولدی . شو محاربه ده کرک حضرت حسینک
کرک رفقای کرامنک کوس-تردکاری شجاعت و بسالت
فوق العاده اولوب کندو جمعیتلرینک اون مثلندن زیاده
دشمن تلف ایلدیلر . حضرت حسینده صوسزلق تأثیر
ایلدیکندن کندو سیله نهر اراسنده بولنان دشمنلری یاروب
صو المق ایچون سرعتله فراته طوغری یوریدی . وما-
نعلری جلالت شجیعانه ایله طاغیدوب فراته یتشدی ایسه-
ده صو ایچمکه باشلامزدن اول مجروح اولسنی متعاقب
شمرذی الجوشنک امریله زرعه بن شریک و سنان بن انس
اول حضرتی شهید ایلدیلر .

اولاد علیدن عباس و جعفر و محمد و ابو بکر و اولاد
حسیندن درت ذات و عبدالله بن جعفر و عقیل اولادندن
متعدد ذوات حضرت حسین ایله برابر شهید اولمشلردر .
رضی الله عنهم

عمر بن سعد و شمرذی الجوشن ایله رفیقلمی مخدراتی

وحياتده قالمش اولان اطفالی الوب کوفه یه کوتوردیلر .
 ابن زیاد اطفال ونسوانی نعمان بن بشیر الانصاری ایله
 شامده یزیده ویزید دخی دمشقدن مدینه یه کوندردی .
 مدینه ده استقبال ایدن عموم اهالی بر بیوک ماتم تشکیل
 ایدرک هپسینی فریاد و بکا ایله مدینه یه کوتوروب مرقد
 حضرت پیغمبری اوکنده توقفله حقلرنده ارتکاب منالام
 ایدنلردن شکایت ایلدیلر . رضوان الله تعالی علیهم اجمعین .
 حضرت حسینک جسد شیریفلری شهید اولدقلری
 محمله مدفون اولوب سر مبارکک زده مدفون اولدیغی
 اخلافلی در . بعضیلری والدۀ ماجده لری حضرت فاطمه
 رضی الله عنہا نك مدفنی قربنده بعضیلری باب الفرادیسه
 مدفون اولدیغنی روایت ایتشلر در . بر روایتۀ نظر ادخی
 سر سعادتلری عسقلانده مدفون ایکن خلفای مصر
 عسقلاندن قاهره یه جلب ایدوب اوراده دفن و اوزرینه
 مشهد بنا ایلدیلر که حالا مشهد حسین دیو معروف در .
 روایت صحیحیه نظرأ حضرت حسین افنمک و فاء
 تنده سن عالیلری الی بش سنه یی بر قاج آی کچمش ایدی .
 رضی الله عنده .

سنه مرقومده عبدالله بن زبیر حضرتلری یزیده محلا
 لغتنی اظهار اباه اطاعتدن تمایله استیکاف کوتوردی .

عراق حوالیسنده خوارجك اراڻه ایلدکاری خروج
و مخالفت اوزرینه ابن زیاد عسکرله تنکیلاریته قیام ایتمکله
ابو بلال مرداس بن جدیر الخطلی و خوارجدن برجا-
عت مقتول اولدیله .

مکه مکرمه و مدینه منوره والیسی عمر بن سعید الاشقر
عبدالله بن الزبیر حقنده رفیق و ملائمت کوستردیکندن یزید
عمری عزل ایله یرینه ولید بن عتبہ بن ابی سفیانی نصب
ایتدی .

(۶۲) ده ولید بن عتبہ بنی عزل ایله یرینه عثمان بن
محمد بن ابی سفیانی تعیین ایلدی .
سفاح و منصورک پدرلری محمد بن علی بن عبدالله بن
عباس بو سنه تولد ایتدی .

معاویه زمانده عقبه بن نافع افریقیه ولایتی والیسی
اولدیغی حالده معاویه عقبه بنی عزل ایله یرینه موالیسندن
ابو المهاجرى نصب ایتمش و عقبه شامه کلدکده معاویه ینه
کندوسنی افریقیه والیلککنه تعیین ایده جکنی سو ویلیوب
وفاتنه قدر تعیین ایتماش ایدی . یزید عقبه بنی بو سنه افریقیه
والیلککنه نصب ایتمکله عقبه کیدرک روملرله محاربه و بعض
بلادی فتح ایتدی . و اهل اسلامدن کسیره بن کرم لبر-
بری بو تاریخده خروج و افریقا حوالیسنده کی بلاد اسلام

مك چوغنى استيلا ايتمكه عبدالمالك بن مروانك زمانه
 قدر استيلاسى ممتد و صكره افريقيه واليلكنه مأموراو لان
 زهير بن قيس مباشرتيله حرباً مغلوب و مقتول اولمشدر .
 (٦٣) ده اهل مدينه يزيدك خلعهنه اتفاق ايدرك مدينه
 واليسى عثمان بن محمدى طرد ايلديلر . يزيد مسلم بن عقبه
 ايله مدينه يه عسكر سوق ايدوب مسلم بالاجبار اهايلدن
 اخذ بيعت و بعده مكه يه متوجهاً عسكرله مدينه دن حركت
 ايتمش اولديغى حالده اثنای راهده وفات ايلدى .

يزيد طرفندن مسلمك يرينه تعيين اولنان حصين بن
 نمير مكه جه انواع تضحيقات اجرا و بر طاقم ابنه مباركه يي
 احراق ايتدكدن صكره يزيدك وفاتى خبرينى المقله شامه
 عودت ايتدى .

يزيد سنه مذكوره ربيع الاولنك اون دردنجه كوني
 اوتوز سكز ياشنده ايكن عازم بئس المصير اولدى .

{ اخبار معاويه بن يزيد }

يزيدك وفاتنده اهل شام بيوك اوغلى معاويه يه بيعت
 ايتديلر .

معاويه شاب و متدين و متقى ايدى . قرق كون قدر
 خلافت ايتدكدن صكره خلقى جمع ايله اداره دن عجزينى

بیان و بونکله برابر جد و پدرینک اختیار ایتش اولدقلى
مسلمکی تقبیح ایله « هر کیمی تئسیب ایدر ایسه کز خلافته
انتخاب ایدیکز » دهرک خلافتدن کفید و خانه سینه
عزیمت ایتدکدن از وقت صکره وفات ایلدی . رحمة
الله علیه .

یزیدک وفاتندن صکره اهل مکه عبدالله بن الزبیره
بیعت ایتش ایدی . مروان بن الحکم او اراق مدینه ده
ایدی . معاویه یزیدک وفاتی خبرینی الدقه ابن زبیرک
یانه عزیمت و بیعت ایتکی تصور ایتدی ایسه ده بنی امیه .
نک منعی اوزرینه شامه کتدی .

بصره ، عراق ، حجاز ، یمن اهلایلی کاملاً ابن زبیره
بیعت ایلدکلرندن ابن زبیر طرفندن بصره و الیلکنه عبدالله
بن حرث و کوفه ده عامر بن مسعود تعیین و ارسال اولمغله
والی سابق عبدالله بن زیاد شامه فرار ایلدی .

حصده نعمان بن بشیر الانصاری و قنسرينده زفر بن
حرث الکلابی علناً و شامه ضحاک بن قیس سرراً ابن زبیره
بیعت ایتدیلر .

{ اخبار مروان بن الحکم }

مروان شامه کتدکدن صکره بنی امیه بالاجتماع مروان

نه بيعت ايلدينرو . شام ايكي فرقه اولوب بر طاقى مروا .
 نه وبر طاقى ابن زبير ايجون بيعت المقده اولان ضحاكه
 طرفدار اولمش-لر ايدى . بالاخره طرفين مرج راهطده
 مقاتله ايدرك ضحاك مقتول و طرفدارلرى منهزم اولدى .
 مروان بعدالحاربه دمشق-قه نزول وزيدك محلوله سى ام
 خالدنى تزوج ايلدى .

ضحاكك مقتوليتى خبرى حصده نعمان بن بشيره
 بالغ اولدوقده چتوب فرار ايدركن اهل حص طرفلرندن
 بالتعقيب اعدام اولندى .

قنسرينده بولنان زفر بن الحرث بلاد جزيره دن قرقيس-ا
 يه عزيمتله اوراده تحصن و بلاد جزيره نك بر قسمنى استيلا
 ايتدى .

مروان ش-امجه امورىنى بالتأمين مصره كيدرك ابن
 زبيرك اوراده بولنان عاملنى طرد ايله اهايلدن اخذ بيعت
 ايتشدر . حجاز و عراق و يمن ابن زبيرك النده قالدى .

ابن زبير اشبو (٦٤) سنه -سنده كعبه شريفه بي هدم
 ايله تعمير و حجر الاسودى درون بيته ادخال ايلدى .

رى اهايلسى فرخ خانك باشنه طو پلانوب اظهار
 عصيان ايلدكلرندن كوفه و اليسى عامر بن مسعود جانبندن

عسکرلہ سوق اولنان عتاب بن ورقا حرباً غالب و فرخ
خان مقتول اولہ رق جمعیتی مغلوب و منہزم اولدی .

شامجہ خلافتدن طولایی تحدث ایدن اختلافک خبری
شایع اولدقده خراسان اہالیسی عاملاری بولنان سالم بن
زیادہ بیعت ایتیش اولدقلری حالہ ایکی آی صکرہ سالمہ
مخالفت کوستردیلر . عامر بن مسعود طرفندن مأمور عتاب
بن ورقا حرباً ابن زبیرہ اطاعتلرینی استحصال ایتدی .

کربلا وقعہ سندن صکرہ حوالی عراقیہ جہ حاصل
اولان تأثر و تأسف اوزرینہ اشبو (۶۴) سنہ سنده اہالی
انتقام افکارینی التزام ایتکک و بعض اشراف بو وقعہ حزن
اشتمالک انتقامنی المقایچون صورت خفیہ دہ اتفاق و مخد
برہیہ مباشرت ایلدیلر . مختار بن ابی عبیدہ الثقفی حضرت
حسینک قاتلاری علیہندہ حرکت مقصدیلہ کوفہ یہ کیتدی .

(۶۵) سنہ سنده مروان بن الحکم عبید بن زیاد
جزیرہ ولایتی و الیلکینہ بالتعمین قرقیساده منحصن بولنان
زفر بن الحرث ایلہ محاربہ ایتک و فتح ایدہ جکی یرلر کندی
حکومتی دائرہ سہ مربوط اولمق ، بعدہ عراق حوالیسینہ کید .
رک اورالری ابن زبیرک دائرہ اطاعتدن چقارمق و کیندو .
سک دائرہ اطاعتنہ ادخال ایلک اوزرہ مأمور ایلدی .
مروانک خالد بن یزید حقندہ کوستردیکی حقارت او .

زرينه خالده اناسی و كندوسنك زوجه سی مروانی لیلاً
و مخنوقاً اعدم ایتدر مشدر . وفاتی شهر رمضانك اوچنده
ایدی مدتی طقوزای اون سكرز كون و عمری التمش اوچ سنده در .

{ اخبار عبد الملك بن مروان }

معاویه بن یزید خلافتدن چكلكد كدنصكره قرنداشی
خالد صغیر اولدیغندن اهاالینك مروانه بیعتی كندوسنك
وفاتندن صكره خالده انتقال ایتك شرطیله وقوعبولش ایكن
مروان وفاتندن مقدم اوغلی عبدالملكك ولایت عهدینی
عمومه قبول ایتدر مش ایدی . بناءً علیه مروان فوت
اولدوقده شام اهاالیسی عبدالملكه بیعت ایلدیله . عبدالملك
اوتاریخه قدر صلاح و تقوی ايله مألوف ایدی صكره تحویل
مسلك ایلدی .

عبدالملك مقام خلافته اوطوردوقده جزیره والیسی
ابن زیاده باباسی طرفندن ویرلش اولان مأموریتی بالتأیید
تعلیمات سابقه وجهله حر كتنه امر ویردی .

عبدالله بن زبیر مقدمجه برادری عبیده بنی مدینه والیلكنه
مأمور ایتش ایدی . اشبو (۶۵) نجی سنه هجریه ده عزل
ایله یرینه برادری مصعب بن زبیری نصب ایتدی .

حضرت حسین رضی الله عنه افندمرك قانی دعوی

ایتمک اوزره مختار بن ابی عبید الثقفی کوفه ده اجرای تدابیره
باشلادی . مختار حضرت عمرک خلافتی زمانده عراق سر-
عسکری اولان اصحاب کرامدن ابو عبید الثقفی حضرت تلرینک
اوغلی در . شود عوانک علنی اولمق سزین موقع تصویره قو-
نلمسی یزیدک زمانده ایدی .

حضرت حسینک شهادتندن صکره ابن زیاد کوفه ده
ایکن شیعه علی طائفه سندن تواین نامیله بر جمعیت تشکل
ایتمشدر . التمش درت سنه هجریه سنده و یزیدک زمانده
رؤسای شیعه دن و اصحاب کرامدن سلیمان بن سرد رضی
الله عنه سائر درت نفر اشراف ایله کوفه ده بر لشوب امر
انتقامی وجوده کتیر نجه یه قدر دوام کوسه تر مکه
عقد اتفاق ایلدیلر . مروان مقام خلافته جلوس
ایلدکده مختار مکه یه کیدرک ابن زبیره بیعت ایتد کدنصکره
ارالری بوزلدیغندن کوفه یه دوغمش ایدی . مختارک حر-
کاتی شبهه بی داعی اولوب اوصرده کوفه والیسی بو-
لنسان ابن زیاد مختاری حبس ایلشیکن عبدالله بن عمر
حضرت لری - مختار ایله قرابت صهریه سی جهتیله - ابن
زیاده مکتوب یازدیغندن ابن زیاد مختاری اطلاق ایلدی .
ابن زبیر مکه ده خلافتی اعلان و امورینی توسیع
ایلد کدنصکره ابن زیاد شامه فرار ایلدیکندن کیدرکن کو-

فده عمر بن حریث استخلاف ایتشیدی . کوفه اهالیسی
عمری طرد ایله ابن زبیره بیعت ایتدیلر .

یزیدك وقتدن اوچ ای کچد کده ابن زبیر عبدالله بن
یزید الانصاری بی امارتله کوفهیه کوندردی . مختار محمد بن
الحنفیه حضرتلری لساندن اولق اوزره اوصرده
اشراف کوفهیه کزلیجه بعض مکتوبلر طاعیندوب
حضرت حسینك قاتلارندن انتقام المغه مأمور اولدقلربی
بیان ایلدی . محمد بن الحنفیه حضرتلری ایسه نه اوله مکتوب
بلریاز مش نه ده مختاره و سائر اشرافه اوله مأموریت ویرمش
ایندی . شیعهك بر طاقی در حال موافقت کوستردیلر .

اوارالق مروان - یوقاروده کوسترلیدیکی اوزره -
جزیره بی و بعده عراقی ضبط ایتك اوزره این زیادی جزیره
و عراق و الیلهکنه بالتعین عسکرله چقاردیغندن ابن زیادك
شیوع مأموریتی و مختارك شوادعاسی اوزرینه سلیمان بن
صرد فعلاً تجهیز عسکره باشلادی . مختار ایسه محمد بن
الحنفیهك وزیر بی اولدیغنی و حضرت حسینك انتقامی
المدجقه قلیجی قینه قومیه جغنی سولیلوب الندن کلان
غیرتی صرف ایده یور ایندی . عمر بن سعد مختاری سلیمان بن
اشد کوردیکندن حقنه کوفه والیسی عبدالله بن زبیده
سعایت کوسترمکله عبدالله مختاری مقیداً حبس ایتدردی .

سلیمان بن صرد (۶۵) سنه سی ربیع الاخرنده تواین-
ایله برابر حضرت حسینک کربلاده بولان مشهدی اوزرینه
کیدوب اوراده اخذ انتقامه قرار قطعی ویرد کدن سکره
انباره و انباردن قر قیسایه کیتدیلر .

بنی امیه خلا فکیر لرندن ورؤسای قبائلدن زفر بن
حرث الکلابی قر قیساده متحصن ایدی . بلذاکره انک دخی
موافقتنی الوب شامدن عسکرله جزیره طوغری کلمکده
اولان ابن زیاد ایله محاربه ایتک اوزره رأس العین حوا-
ایسنده واقع عین الوردی نام موضعی معسکر اتخاذا یلدیلر .
شام عسکری رأس العینه یاقن واروب ارالرنده برمر حله
مسافه قالدی .

سلیمان بن صر رؤسای اصحابی جمع ایله عندالمحاربه
کندوسی شهید اولور ایسه یرینه کیملرک ریاست عسکریه
قبول اولملمری لازم کله جکنی وصیت و متسلسلاً افاده
ایتد کدن سکره مسیب بن نجبه یی درتیوز آتلی ایله ایلرویه
کوندردی . مسیب راست کلدیکی براعراییدن دشمنک
حالی صور دقده دشمن عسکرینک کثرتنی و طاقم طاقم برر
رئیس معیتنه ویرلدکارینی بیان ایله برابر شو و طاقمک از
وجود ایسی شرحبیل بن ذی الکلاع رفاقتنده کی فرقه
ایدو کنی اعرابی خبر ویردی شرحبیل ایسه مسیبه بر ساعت

مسافه مقداری یاقن ککش ایدی . مسیب شرحبیل اوزرینه
برشدتلی حله ایله عسکرینی برباد و پریشان و بولدیغی اشیایی
اغتنام ایتدکن صکره سلیمانک یانته عودت ایتدی .

شرحبیلک بوزلدیغی ابن زیاد ایشتهدکده رقه امرا .
سندن حصین بن نمیری اون ایکی بیک عسکرله سلیمانک
اوزرینه کوندردی . سنه مرقومه جادی الاولاسنک
یکرمی دردنجی کونی سلیمان بن صرد عبدالله بن سعدی
میمنه سنه و مسیب بن نجبه ی میسره سنه بالتعین کندوسی
قلب عسکرده اولدیغی حالده رأس العین جوارنده فریقین
بربرینه قارشو کلدیلر . طرفیندن هر برینک صاغ جناحی
دیگرینک صول جناحنه و سلیمان شامیلرک قلبنه طوغری
هجوم ایدرک تواین هر نقدر شامیلره نسبت قبول ایده .
میه جک درجهده از ایسه لرده جله سی نفسلرینی موته
توطين ایتش اولدقلرندن کوستردکری بسالت و صلابت
شامیلرک ثباته مقتدر اوله بیله جکری درجه یی کچوب غلبه
شدیده ایله شامیلری اردوگاهلرینه قدر سوردیلر .

ایکنجی و اوچنجی کون دخی محاربه لره دوام اولنه .
رق سلیمان بن صرد و مسیب بن نجبه و عبدالله بن نفیل
و سعد بن حذیفه بری بری اردنجه سنجاقتننده شهید
اولوب مظفریت تواین عسکرنده قالدی ایسه ده عسکرک

مقداری ارتق محاربه یه کفایت ایده میه جک درجه یه
تنزل ایلدیکندن اکیال نواقص ایلدکدن صکره یه محاربه
ایتمک ایچون کوفه یه طوغری رجعت ایلدیلر . هر طاقم
امورینی تسویه ايله دعوته اجابت ایتمک اوزره قوم
وقبیله سی ایچنه کتدی .

مروانک وفاتيله اوغلی عبدالملکک جلوس ایتدیکی
وعبدالملکک یه ابن زیادی جزیره وعراق امارتده بالابقا
عسکرله همان ایلروملک ومخالفه له حرب ایتمک امرینی
ویردیکی خبری اول ائشاده الندی . بونک اوزرینه شیعه
طائفه سی حبسخانه یه هجوم ايله مختاری محبسدن
چیقاردیلر .

عبدالله بن زبیر توابینک رجعتندن مقدم عبدالله بن
یزیدی کوفه امارتدن عزل ايله یرینه عبدالله بن مطیعی
کوندرمشیدی . مختار محبسدن چقدقدن صکره ترویج
مقصده چالشدی ایسه ده مختارک نشر ایتدیکی مکتوبلرک
صحتنده رؤسا اشتباه ایتدکلرندن تحقیق ایچون متعدد
ذوات موثوقه یی مکده بولنان محمد بن الحنفیه حضرتلرینک
یانه کوندردیلر . ومبعوثلر کیدوب کیفیتی عرض ایتدکلرنده
مشارالیه حضرتلری مکتوبلر کندوسنک اولدیغنه ومختار
ری وزیر تعیین ایلدیکنه دائر لسانده حرف واحد المدی

ایسده تشبثات و حرکات مذکوریده تقبیح ابتدیکندن
مبعوثلک عودتلرنده شیعه افراد ورؤسای طاقم طاقم
لواء اتحاد التمه طویلاندیلر لیکن اشرافک الک معتبری
اولان مالک الاشتر الخعینک اوغلی ابراهیم بو اتفاق دائره
سنده بولمیدیغندن ایش مطلوب اوزره یوریمک ایچون
انلکه اتفاقه دعوتنه لزوم کوردکاری جهتله بالاقدام
موافقتی الندی.

(۶۶) سنه سی ربیع الاولنک اون ایکنجی
جهمارشنبه کیجه سی بغته هجوم ایله ابن مطیعی کوفه دن طرد
ایدی و یردیلر . بونی متعاقباً مختار همان مسجد عزمته
منبره چقوب مقاصد شیعه بی برخطبه ایله عمومه اعلان
ایتد کدن صکره اشراف کوفه ایله برلکده انتقام
النجیه قدر قلیچلرینی غلافنه قومامق اوزره قرار قطعی بی
توثیق و تأکید ایتدیلر .

مختار ابراهیم بن مالک الاشترک برادری عبداللهی
کردستان و محمد بن عمیری اذربایجان ، عبدالرحمن بن قیس
موصل و الیلکلیکینه تعیین ایدوب جزیره مابین النهرین
امارت عمومیه سی دخی ابراهیم بن مالک الاشتره توجیه
ایلدی .

ابن زیاد قرقیسا و سائر بلاد جزیره ده بر سنه مدت

او غراشدقدن صکره موصله توجه ایلدیکی صرهدده عبدالر-
 حن تکریتیه واصل اولمش ایدی . کیفیتی مختاره یازدی .
 مختار یزید بن انسی عسکرله موصله طوغری یوله چقاروب
 بالذات دخی تشیع ایلدی . ابن زیاد مختارک اجرا آتی
 ایشتمدکده عراقده تشکل ایدن دائرة مخالفت کوزینه
 کوچوک کورنمکه ترتیبات عسکریه سنی طاقم طاقم سوق
 ایتکه باشلادی .

ابن زیادک معیتده سکسان بیک عسکر وار ایدی . ابن
 انس رفاقتمده اولان عسکرایسه اکانسبت قبول ایدمهیه جک
 درجه ده آز ایدی . دشمنک غلبه لکی مختاره خبر ویرلدی .
 مختار ابراهیم بن الاشتری دخی سکزیبک نفرله یوله چقاردی .
 ابراهیم بن الاشترک ورودندن مقدم ابن زیاد عسکرله
 تقرب ایتمش وابن انس رفاقتمده بولسان اوچ بیک نفرله
 مقابلهیه حاضرلنمش ایدی سنه مذکوره قربان بیرامنک
 برنجی کونی ابن زیادک ربیعہ بن مختار الفزوی قومانداسیله
 سوق ایتمش اولدیغی عسکره ابن انس رفاقتمده کی عسکردن
 مقابلہ شدیده کوستریلدرک ربیعہ نک عسکری بوزلدی .
 و محاربہ نک صوکننده یزید مقتول اولمغله امارت عسکریه یی
 ورقاء بن عازب یداقتمدارینه الدی .

محاربہ مذکوره دن صکره ورقانک عسکری نصف

را ده لرنده قالوب شاميرك احتياطلري ايسه طاقم طاقم
بربرينه ارقه اولمق اوزره ورود ايتمكه ايدى . مختار
جانبدن امداد ايجون كله جك عسكركه انتظـاراً و رقاء
عسكركه برابر كيرويه چكلى .

ابراهيم ذى الحجه نك صولكى كوني موصل حواليسنه
يتشوب يزىد بن انسله مقدا كوندريلان عسكرك بقيه سى
و كندور فاقنده كى عسكرك مجموعى طقوز بك بشيوز نفر دن
عبارت اولديغى حالده ابن زيادك قوه عسكريه سى او
مقدار ك طقوز . ثلثه قريب اولديغدن ابراهيم كندى عسكرى
خندق ايجنه الوب « قوتى ارترمغه مى چالشمق » يوقسه همان
حربه مى باشلامق مناسبدر « ديه امر ايله مذاكره ايلدى .
امرا متفقاً محاربه يه قرار ويرديلر .

(٦٧) سـنه سى محرم نك برنجى كچه سى ابراهيم
عسكرىنى تعبيه ايله امرادن سـفيان بن زيـد الازدى
صاغ جناحه ، على بن مالك الحبشى صـول جناحه ،
قرنداشى عبدالرحمنى تلور اوزرينه ، طفيل بن لقيطى
پياده لر اوزرلرينه تعيين ايدى ، سنجاق مالك بن مزاحه
ويرلدى .

فجر طلوع ايتد كندمـكـره صباح نمازىنى قلدیلر . ابراهيم
عسكرىنى موصلك او كـنده طور دردى . و كندوسى

بر یوکسک ٲه اوزرینه چقدی . ٲه دن عسکرینه باقدقده
 عسکرده بر صغوقلق حس ایتکله سببنی اکلامق ایچون
 یاننده بولنان عبدالله بن زهیری ایچلرینه کوندروب عبدالله
 دوندکده عسکرجه بعض مرتبه دهشت واختلاف حس
 ایلدیکنی سو یلدیکندن ابراهیم عسکره طوغری کیدرله
 « ای شجاعان عرب . ابن زیاد قرۃ العین رسول الله اولان
 حضرت حسینی و بونجه اهل بیتی کربلاده صومر شهید
 ایتدر دیکنی اونوتدیکزمی . شجاعت و حیتکزی خاندان
 نبوت اغورنده بدخواهان ایله محاربه ده کوسترمیوبده
 نه وقت ایچون صاقلایورسکز . عیدر ای شجاعان عرب
 عیب . سز کیرویه چکیله جک ایسه کز متقم حقیقی
 بو اغورده قازانله جق شرفی سزدن بشقه خیرخواهانه
 قازاندر . سز بدنا ملقله مشهور اولورسکز . فداکارانه
 حرب ایده جکمیسز ایتیه جکمیسز سویلیکز » دیمسילה برابر
 عسکرک هر بریسی برارسلان کسیلوب دشمنه طوغری
 یوریدیلر .

ابن زیاد عسکرینک صاغ جناحنه حصین بن نمیر السکو-
 نی بی . صول جناحنه عمر بن الخطاب السلی بی ، اتلور
 اوزرلرینه شرحبیل بن ذی الکلاع الحمیری بی تعیین ایتش
 ایدی .

صفر بر برینه قارشو طور دقده شام عسکرینک صاغ
 جناحنده کی حصین ابراهیمک صول جناحند حله کوستردی .
 علی بن مالک کمال ثبات ایله مقابله ایدرکن مقتول اولدی .
 سنجاغی پیاده عسکرندن قره بن علی الدی . ابراهیمک
 میسره سی بوزلدی . عبدالله بن ورقا همان سنجاغی الوب
 « باشرطه لله ثبات ایدیکز . امیریکز اولاد رسولک دشمنی
 اولان ابن زیاد ایله حرب ایده یور . روحانیت نبویه دن
 اونا نمیور می سکز » دیو نطقرله منزهملری میدان حربه
 دوندردی . منزهملر ابراهیمک یانسه وارد قلمند ابراهیم
 « ای عسکر بواغورده محافظه ایدلم دیدیکز کز حیات
 مال مسروقدن ارذل وبو کون جبانیت کوسترر ایسه کز
 قیامته قدر بدناملقله شهرتکز عالمه مثل اوله جقدر . اولوم
 هریرده سزه یتشه بیلور . سهام قضا و قدر دمی قاجیور
 سکز » دهرک بوکسک صدا ایله نطقره دوام ایده یور
 ایدی . بو تحریضات و اقدامات اوزرینه ابراهیمک میهنه سی
 ابن زیادک میسره منه برشته تلی حله کوستردی . ابراهیم
 ایسه انده کی قلیجی دشمندن راست کتیردیک شخصک
 باشی اوزرنده شعله جوله کی ایشلتکده و کوزینه
 ایلشان دشمنی هدف هلاک ایدوب آتش کی اوزرینه تلمقده
 ایدی . محاربه بدرجه مشته اولدی که عرکه ده سیلار

مثالی قاتلر اقدی . بوسدمات شدیدہ اوزرینہ شاهد مظفریت ابراهیم عسکرینی استقبال و خیل مغلویت ابن ابن زیادك اردوسنی پایمال ایتمکله ابن زیاد شریك بن جدیرك شیر شمشیر نہ طعمہ اولدی .

ابراہیم مظفریتی مختارہ بیلدر د کده مختار کربلا وقعہ سنده ذی مدخل و کوفہ حوالیس سنده موجود اولان رؤسای برر برر طوتدروب اعدام واکمال امر انتقام ایلدی .

حوالی عراقیہی استیلا افکار یله مشغول اولان عبدالله بن الزبیر حضرتلری بوند نصکرہ قرنداشی مصعبی بصرہ ولایتی والیلکنہ مأمور ایدرک خراسانده بولنان مهلب بن ابی صفره دن دخی بالاستعانه مختارک ازاله سنده قیام اولندیغندن اچلان محاربده مختار مقتول اولمشدر . ابراهیم بن الاشتر مختاردن صکره مصعب طرفندن جلب و تلطیف ایله جزیره ولایتی والیلکنده بالابقا اوزرلرینہ هجوم ایدن شام عسکر یله حرب ایدرکن شهید اولدی .

یونی متعاقباً عبدالله بن زبیر برادری مصعبی بصرہ ولایتی والیلکنندن عزل و عراق ولایتی والیلکنہ حمزه بن عبدالله و (۶۸) ده ینہ برادری مصعبی تعیین ایتدی . (۶۹) ده عبدالملاک بن مروان بالذات عراقہ

طوغری شامدن حرکت ایدرک مصعب بن زبیر له مقاتله
وغلبه ایتشد. مصعب دجیل نهرینک قربنده حرب
ایدرکن مقتول اولدی.

عبد الملك عراق حوالیسنی بعد الاستیلا خالد بن
عبداللهی عراقه والی نصب ایلدی.

(۷۱) ده عبد الملك قر قیساده متحصن زفر بن الحرثی
محاصره ایتدی ایسه ده زفره غلبه ایده مدیکندن بیدلرنده
مصالحه وقوع بولدی.

(۷۲) ده حجاج (ظالم) بن یوسف الثقفی مکه ده
عبدالله بن الزبیر ایله حربه مأمور اولوب خیلی محاربه
و محاصره دن صکره ابن زبیر شهید اولمغله مکه و حوالیسی
دخی عبد الملك یداستیلا سنه یکدی. ابن زبیر حضر تلرینک
شهادتی (۷۳) سنه سی جادی الاخره سنه اولوب
شهید اولورکن یتش اوچ یاشنده ایدی. رضی الله عنه.
عبد الملك سنه مذکورده برادری محمد بن مروانی
جزیره ولایتی والیلمکنه تعیین ایلدی. محمد بلاد رومه
هجوم وغلبه ایتشد.

(۷۴) ده حجاج کعبه شریفه بی یقادیروب زمان
پیغمبریده کی هیئت اوزرینه بنا ایتدردی.

حجاز امارتی بوسنه عبدالملک طرفندن حجاجه و خراسان ولایتی امیه بن عبدالله بن خالد توجیه اولندی .

(۷۵) ده عراق ولایتی حجاجه توجیه اولمقله حجاج مدینه دن کوفه یه عزیمت ایلدی . بعد الوصول مسجده کیدرک منبره چتدیخی وقت عمامه سی یوزینه طوغری ایندرمش ایدی . خلق حجاج اولدیغنی بتلیوب خوار جدن بر شخص اولق ظنیه طاشلامق ایچون بعضیلری المرینه برر طاش المش اولدقلری حالحه حجاج عمامه یی یوزندن یوقاری طوغری قالدروب سو یلشمکه باشلادوقه کیم اولدیغنی اکلادقلندن الرنده کی طاشلری یره بر اقدیلر .

منبرده خلقی تهدید ایده جک خطبه مشهوره یی او قودی . بوند نصکره عبدالملک یازمش اولدیغنی امر نامه نك او قونمسی کاتبه امر ایدی . کاتب « اما بعد السلام علیکم فانی احمد الله » عباره سی او قودوقه حصار رد . سلام ایتدیلر . حجاج کاتبه « طور » دیهرک قرائتی قطع ایله اعلالی یه خطاباً « یا عبید العزما امیر المؤمنین سزه سلام ایده یورکن سز رد سلامه تنزلی ایتیورسکز . والله بندن او یله شدتلی بر تادیب کوررسکز که هنوز کسه دن او یله تادیبه تصادف ایتماش سکز » دیدکن صکره کاتبه « امری تکرار اوقر » سو بلدی . کاتب بتکرار باشدن اوقیوب

« السلام علیکم » عبارہ سنہ کلد کدہ حاضر بولنان اہالی
 « سلام اللہ علی امیر المؤمنین ورحۃ اللہ وبرکاتہ » دیہ رک
 رد سلام ایلدیلر .

اورادہ بوندن زیادہ برشی یامدی . قوناغنه کتدکدہ
 شہرک محافظہ مأمور لرینی جلب ایلہ بصرہ حوالیسنده کی
 خوار جدن ازارقہ طابقک تشکیلنہ مأمور اولان مہلبہ
 معاونت ایچون اہالیدن حربہ مقتدر اولانلرک ہمان یولہ
 چقارلمری و اوچ کونہ قدر حرکت ایتمیانلرک تأدیب اولنہ .
 جقارینک اعلانی ومدت مذکورہنک انقضاسنہ قدر جسر
 قیولرینک اچق بولندرلمسی امرینی ویردی .

او چنجی کون او طہ سنہ او طور رکن بر تکبیر صداسی
 ایشندی . شو صد اللہ ایچون اولدیغنی اکلا دیغندن مسجدہ
 کیدرک خلقی اورایہ جمع ایتدکدن صکرہ منبرہ چتوب
 حسیاتی و تہدیدات شدیدی حاوی بر خطبہ او قومسنی
 متعاقب جمعیتدن عمیر بن ضابی ایاغہ قالقوب « اصلح للہ
 الامیر . بن پیرفانی یم حرب ایدہ جک قدرتم قالماش در .
 یرمہ او غلم محاربتہ کتسون » دیدکدہ .

حجاج - (عمیرہ خطاباً) سن کیم اولہ یورسن .

عمیر - عمیر بن ضابی .

حجاج - عثمانک خانہ سنی محاصرہ ایدنلر دن دکل میسن .

عمیر - اوت انلردنم.

حجاج - عثمان علیہندہ بولنما کہ سبب نہ ایدی.

عمیر - بابامی حبس ایتسی ایدی.

حجاج «بن ظن ایدرم کہ سنی اولدرمک ہم کوفہ نك»
ہمدہ بصرہ نك صلاحنی موجب اولور «دید کدنصکرہ
عمیرک بوینی اوردردی . ارتق کسدہ مخالفہ جرأت
قالدیغندن سلاح قولانمغہ مقتدر اولانلر همان مہلبک یانہ
کتدیلم.

حجاج بوندنصکرہ بصرہ یہ کیدرک اوراجدہ کوفہ.
دہ کی کبی خطابتلہ تہدیدہ باشلادی . اہالیدن سلاح قو-
للانہ بیلہ جکارک ہیچ بریسندہ حرکت کورمدی . اوچنچی
کون شریک بن عمرو الیشکری یانہ کلوب «اصلم اللہ الامیر.
بن فتق علتیلہ معلوم . بشر بن مروان دخی بنی معذور
طوتوب عفوا یتشیدی . بو خدمت ایچون شمدی بیت المالدن
بکا ویریلان نقود بودر، بیت المالہ رد اولنسون» دیمسیلہ
برابر حجاج شریکک بوینی اوردروب جنازہ سنی اورطہ یہ
اتدردی . بصرہ دن دخی ہرکس مہلبک یانہ کتمکہ
باشلادی.

حجاجک عراق حوالیسندہ کوستردیکی شدت اوزرینہ
اہل عراقک قلبلرنده قورقوسی یرلشیور ایدی . قاسم بن

سلام بواشاده غیرته، کاوب «الله تعالی کوفه لیلیده»
 بصره لیلیده قهر ایتسون، قبله لریمی باتدی. عشرت لریمی
 محو اولدی. شو حریف بصرهیه اون ایکی ادمله کلدی.
 شهرده یوز بیک ادم واردر. بونلر انسانیتدن چتوب چادا.
 ته می دوندیلر «دیو خلیقی تشبیح ایتمکه اهالی طرف طرف
 حجاج اطاعتی داره سندن چتوب عبدالله بن جارودك
 باشنه طریلان دیلر. حجاج باننده یالکز کندی خدمه سی
 قالدی.

اهالی مجتمعه حجاج چادرینی ص-اروب «شمی
 بصره دن چتوب کیده جکسن» دیه رک تهدیده اصرار ایله
 برابر بعض مرتبه تجاوزده تصدی ایتش اولدق لری
 حاده بصره لیلرک بعضیلری «حجاجه غلبه قولای. لکن
 صکره خلیفه بزی برباد ایدر. خلافتله اوغراشله مز»
 دیه ملاخطه بیسان وبرقمیده ذاتاً ابن جارودك علیه
 بولندیغی ایچون شو ملاخطه واختلافده بولنلر جمعیتدن
 افتراق ایتمکه حجاج اختلافدن استفاده وسطوتنی اعاده یه
 باشلادی. وایکی کون ظرفنده کندوسنه اتباع ایدنلرک
 مقداری الی بیکه واروب فساد مذکوره نقطه استناد
 کوردیکی ابن جارودی اخذایله اعدام ایتدردی (۷۵).
 شیب بن یزید بن نعم الشیبانی نام خارجی سنه مرقومه.

ده حوالی عراقیہ ده خروج ایتشدر . (۷۶) ده شبیک
 جمعیتی بیویوب صالح بن مروان نام خارجیہ کندوسیہ
 برلشدی . خارجیہک مہلبہ قارشو کوستردکاری مہاجات
 اوزرینہ مہلب عسکرینی خندق ایچنہ الہرق تدایر
 تحفظیہ ده بولنہ یور ایدی . خوارج مہلبی تصدیق ایله
 مشغول ایکن عبدالرحمن بن مخنف رفاقتنہ کی کوفہ
 عسکرینک ظہورینی کوردکارندن مہلبی براغوب کوفہ
 لیلرہ طوغری یوریدیلر . ایکی طرف بئیندہ محاربہ وقوعیلہ
 عبدالرحمن مقتول اولدی . شبیک دائرہ تجاوزی کتدیکہ
 کسب اتساع ایتش اولدیغی حالہ حجاج طرفندن حرث
 بن عمیرہ و صکرہ سفیان الخثعمی عسکرلہ کوندریلوب
 صالح محاربہ ده مقتول و عسکری مغلوب اولدی ایسہ ده
 شبیب حرثک عسکرینی بوزدی .

سنہ مذکورہ ده عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ
 حضرترلرینک اوغلی ابان مدینہ منورہ والیلکنہ تعیین
 اولنوب جزیرہ والیسی محمد بن مروان ملاطیہ ده کی
 روملرہ محاربہ ایلدی .

(۷۷) تاریخنہ قدر بین الاسلام روم دولتی مسکوکاتی
 قوللانیلور ایدی . او تاریخنہ سکة اسلامید ضرب اولمخنہ
 باشلادی .

سنه مذکوره ده شبيب ايله حجاجك عسکری اراسنده
بيوك محاربه لر وقوعبولوب اك صكره شبيب مغلوباً فرار
ايدركن حيوانييله برابر دجيل نهري اوزرنده كي كوپريدن
نهره دوشمكله صوده بوغلمشدر.

خوارجدين ازارقه طائفه سي بوسنه ايكي يه بولنوب
برقشمي قطري، ديكر قسمي عبدربه نام شخصلره اتباع
ايله طبرستان حواليسنده يكديكركله حرب به طوتشديلر.
عبدربه مقتول ومتفقلى منهزم اولدى.

(۷۸) ده عبدالملك اميه بن عبداللهي خراسان
وسجستان ولايتي واليلكنندن عزل ايله ولايت مذكوره يي
حجاجك حكومته علاوه ايتدى.

(۸۱) ده جزيره واليسى محمد بن مروان بلادرومدن
قالقلا (ارضروم) شهريني اخذ ايلدى.

عبد الرحمن بن محمد بن اشعث سنه مذكوره ده حجاجه
مخالفته قيام وشهر ذى الحجه ده بصره يه ورود ايتمكله
بصره اهالي سي كندوسنه اتباع ايتش وسجستان وكرمان
وفارس بلادى اهاليسيده عبدالرحنه ميل ايدوب حجاج
بوغالته يي دفع ايجون عبدالملك كن استعانه يه مجبور
اولمشدر.

(۸۲) ده حجاج تدارك ايلديكي عسكركله ابن اشعث

اوزرینه کیدرک برنجی محاربہ دہ کندوسی و ایکسچیدہ
 عبدالرحمن بوزلدی . ابن اشعث بوزلدقن صکرہ منہزملری
 طوپلایوب طوغریجہ کوفہ یہ عزیمت واورادہ کسب
 استقرار ایلدی . ابن اشعث کوفہ یہ کتدکدنصکرہ بصرہ
 اہالیسی عبدالرحمن بن عیاضک باشنہ جمع اولوب حجاجہ
 مقاومت کوستردیلر . بیلرلنہ تحدث ایدن محاربہ بش
 کون بش کیچہ ممتد اولدی . حجاج غلبہ ایدہ مدیکندن
 بصرہ یی حالی اوزرہ براغوب ابن اشعثک کوفہ جہ اولان
 استیلاسنی ازالہ ایچون عسکرلہ کوفہ یہ طوغری حرکت
 ایتدی . ایکی طرف دیرالجماجدہ بالمقاتلہ ارالرنده وقوعات
 شدیدہ یوز کوسـتردیکی مرکز خلافتہ منعکس اولدقده
 خلیفہ عراق حوالیسنک شوقیام عومیسسی حجاجک کوسترـ
 دیکی شدتن ایلرو کلدیکنی بیلرک تسکین ایچون اوغلی
 عبداللہی برادری بولنـان جزیرہ والیسی محمدلہ برالکدہ
 اہالی یی تأمینہ مأمور ایدوب اہل عراقک بومخالفتلری
 حجاجی عراق امارتدن عزل ایتدرمک ایچون ایسہ انلر
 مخالفتدہ دوام ایتدیکہ حجاجک امارتیدہ دوام ایدہ جکنی
 ومخالفتدن چکدکاری حالہ حجاج عزل ایدیلہ جکنی عراق
 اہالیسـنہ تبلیغ ایتلری امرینی ویردی . محمد وعبد اللہ
 غزیمتلہ ابن اشعثہ ورفقاسنہ تبلیغ ایتدیلر ایسہ دہ «عبدالملک

بزی الدائمق ایچون بو خبری کوندیره یور . حجاج ظالمک
بلیمه سنی اوزرمزدن قالدر میه جغنی بیلمورز « دیرک
مخالفتده ثبات کوستر دیر .

سنه مذ کورده خراسان عاملی مهلب ماوراء النهر
بلاددن کش اهلایسیله عقد مصالحه ایلدی .

عبدالمک ابان بن عثمانی مدینه والیلمکندن عزل ایلد
یرینه هشام بن اسماعیلی نصب ایتشد (۸۲) .

دیرالجماجم وقعه سی (۸۳) سنه سنه قدر ممتد اوله رق
یوز اوج کون مدت حجاج ایله ابن اشعث ارازلنده محاربه
جریان ایتکله بالاخره ابن اشعث منہزم اولدی ایسه ده
بصره یه عودت وبتکرار عسکر ججهنه اعتنا ایله جمع
ایتدیکی قوتله محاربه لره دوام ایتش اولدیجی حالده منہزماً
سجستان حوالیسنه چکلدی . حجاج ابن اشعثله محاربه دن
اول قدر خوفه مصادف اولمشدر که قورقوسندن اهل
وعیالی شامه کوندرمش ایدی . ابن اشعث ایسه سجستان
طرفلرند بولنان رؤسادن رتیل ایله برلشدرک ینه حجاج
علیمنده تدارکات عسکریه افکارینه دوام ایده یور ایدی .
(۸۴) ده خراسان عاملی یزید بن مهلب بادغیس
بلاددن نیزک قلعه سنی و عبد الله بن عبدالمک روملره
بالحاربه مصیصه شهرینی فتح ایتشدر .

(۸۵) ده حجاج رتبیلہ تحریرات مخصوصہ کوندروب
ابن اشعث کندی سنہ تسلیمی طلب و سرمقطوعی کوندروب
ایسہ اوحوالینک یدی سنہ مدت خراجدن معاف طوتیلہ۔
جعنی وعدایتدیکندن رتبیل ابن اشعثی قرق نفر اصحابیلہ
طوتدروب حجاجہ کوندربمکله ابن اشعث یولده کندیوسنی
برطام اوزرندن اشغی اتوب فوت اولدی۔

(۸۶) سنہ سی شوالنک اون بشنده عبدالملک بن
مروان یتیم یاشنده اولدیغی حالده وفات ایدرک اوغلی
ولیده بیعت اولندی۔

عبدالملک عالم وخصوصیلہ علم فقہده ماهر اولوب
خلافتدن مقدم کمال اتقا ایلہ معروف ایکن بعد الخلافه
زهد و تقوایی ترک ایتدی۔ استخدام ایلدیکی حجاج ظالمک
حجاز و عراق حوالیسنده ارتکاب ایلدیکی مظالم
و تعذیبات دنیاده نامنی ظلم ایلہ مثل سائر ایتمشیکن عبدالملک
اشای وفاتنده حجاجد رعایت اولمنسی ولی عهدیند توصیه
ایلشد۔

{ اخبار ولید بن عبد الملک }

عبدالملک حال حیاتنده برادری عبدالعزیزی ولی عهد
تعیین ایتش، صکره اوغلی ولیدی تعیین ایتک استیوب

او سردهده عبدالعزیزك مصرده وفاتی خبری کلدیکنندن
ولیدك ولایت عهدی حقنده اهالییدن قبول استحصال
ایلمشیدی. جنازه سی دفن اولنمنی متعاقب ولیده بیعت
اولندی.

حاج بواشناده کندی طرفندن خراسان والیسی
بولن بان قتیبه بن مسلمی ماوراءالنهره کوندر مکه بعض
بلاد فتح اولندی.

(۸۷) ده ولید هشام بن اسماعیلی مدینه منوره
حکومتندن عزل ایله یرینه عمر بن عبدالعزیزی تعیین
ایلدی.

سنه مرقومهده خراسان والیسی قتیبه بادغیس حاکی
نیزك ترخان ایله مصالحه و بخارا جوارنده بیکنداهالیسی
ایله محاربه ایدرك بیکندی فتح ایتشدر.

(۸۸) ده قتیبه ماوراءالنهر بلادندن صغد و فرغانه یه
قدر اچلدیغندن او حوالیده تجمع ایدن اکیوزییک نفر
اتراك حرباً منهزم اولدیلر.

بلاد رومدن جرموته و طوانه مسلم بن عبدالملک
واندلس بلادی و طلیطله طارق بن زیادك سنه مذکوره
فتوحاتنددر.

زوجات طاهراتك حجره لرینی مسجد حرامه ادخال

ایتمی ایچون ولید طرفندن مدینه منوره امیری عمر بن
عبد العزیز حضرتلرینه امر ویرلکله حجرات مذ کوره
هدم وعلاوه ومصارف انشاءیه سی بیت المالدن تسویه
اولندی.

دمشقه کی امویه جامع مشهورینی ولید بوسنه بنا
ایتدر مشدر.

(۸۹) ده قتیبه خراسان حوالیسندده محارب لرایدرک
خوارزمی صلحاً فتح ایلدی. اولوقته قدر ماوراءالنهر
اهالیسی مجوسی ایدیلر. اندن صکره مسلمان اولمشلردر.
سنه مذ کوره ده جزیره والیسی محمد بن مروان عزل
ایدیلهرک یرینه مسلمه بن عبدالملاک تعیین ایلدی.

موسی بن نصیر بوسنه ولید طرفندن افریقیه ولایتی
والیملکنه نصب اولنمغله موسی کتدکد نصکره اوغلی
هرونی بر طرفه سوق ایله کندوسی دیگر جهته کیدرک
بعض بلادک فتحنه موفق اولدیلر. طابجه مدینه سی
شوقو حاتدن معدوددر که حین فتحنده طارق بن زیاد اورایه
حامل تعیین قلندی.

(۹۰) سنه سندده قتیبه بن مسلم بخارایی ومتعاقباً طالقانی
فتح ایتدی.

(۹۱) ده قتیبه بلاد فرسدن اذربایجان حوالیسندده

بر طاقم قلاع و بلادی بالمحاصره منجنیقمرله تضدیق و فتح
ایلدی .

(۹۳) ده مسلمہ بن عبد الملک خاک رومده بعض قلاعاک
فتحیله سوس اہالیسنی بلاد رومده تبعید ایتشد .
(۹۳) ده ولید عمر بن عبد العزیز حضر تفرینی مدینہ
امارتدن عزل ایله خالد بن عبد اللہی مکہ یہ و عثمان بن حیان
مدینہ یہ والی تعیین ایتدی :

ولید جانبندن مغرب حکومتہ مأمور موسی بن
نصیر بوسنہ غلامی طارق بن زیاد ییدی بیک نفر عسکرلہ
اسپانیول بلادینہ سوق ایتکلہ طارق کود کلبہ (جبل طارق)
دن اوروپا حوالیسنہ اشہرق اون بش ماء مدت اورالده
فتوحاتہ دوام واسپانیول بلادینی علاوہ بمثلک اسلام
ایتلشدر .

(۹۴) ده عراق ایری حجاج ظالم کبار تابیندن سعید
بن جبیر حضر تفرینی قتل ایتدی . سببی مقدا عبد الرحمن
بن اشعثہ سجستانده برلشوب حجاجک علیہندہ بولمنسی
ایدی . مقتولیتی عقینده حجاج اختلال شعوره مبتلا
اولدی .

(۹۵) ده وسعید بن جبیر کوفتدن قرق کون صکرہ
حجاج الی درت یاشنده اولدیغی حالده وفات وعزم دار

مجازات ایلدی . سعیدك وفاتی عقینده حجاج او یخو او یویه .
 میوب کوزینی یومد قه سعیدك خیالی قانلرله الوده اولدیغی
 حانده کندوسنه کورینور و «یا ظالم بنی نیچون اولدر دل»
 دیر ایدی . حجاجك ظمی بردر جیه وارمشیدی که محاربه .
 لرده مقتول اولانلرك خارجنده اولمق اوزره امریله قتل
 اولنان مسلمینك مقداری یوزیکرمی بیکی کچمش و اولدیکی
 وقت الی بیك قدر ذکور و اوتوز بیك نسوان حبسخانه .
 سنده محبوس بولنمشیدی .

قتیه سنه مذکورده شاش (چاچ) و فرغانه و خجند
 و کاشان شهرلرینی و قاسم بن محمد الثقفی هندستانك بعض
 محللرینی فتح ایلدی .

خراسان و الیمی قتیبه بن مسلمك همیله جریان ایدن
 فتوحات چین حوالیسنه قدر امتداد ایدوب کاشغر دخی
 (۹۶) ده فتح اولدی . قتیبه نك فتوحاتدن حاصل اولان
 دهشت اوزرینه چین حکمداری جزیه و هدیه ایله قتیبه یه
 روی مماشات کوسر مکه مجبور اولغله قتیبه خراسانده عودت
 ایلدی . و سنه مذکورده چین حکمداری ایله بر تجارت
 معاهده سی عقد ایلدی .

مساجد شریفده مناره ایجاد و اقامه سی بوسنه ایچنده

اولغله وليدك امريله شامده بولسان مساجد شريفده
مناره لرياپلشدر.

وليد بن عبد الملك اشبو طقسان التي منه سي جهادي
الآخره سي نصفنده قرق ايكي ياشنده ايكن وفات ايتكله
عمر بن عبد العزيز حضر تلي نمازني قلدر مشدر. وليد
حلفاي امويه نك افاضلندن اولوب مساجد شريفه بناسنه
موفق اولمش. ورمضانك غيري وقتلرده اوچور، خسان
شريفده ايكي كونده بردفعه ختم قرآن كريم ايدرك
تواضعلده متصف بولمشيدي. ليكن عراقينده حجاج، مدينه ده
عثمان بن حيان، مكه ده خالد بن عبدالله، مصر ده قره بن شريك
مثلي ظالملي استخرام ايلديكي اچون اعتراضه مصادف
اولمشدر.

{ اخبار سليمان بن عبد الملك }

وليدك يوم وفاتنده برادري سليمان بن عبد الملك بيعت
اولندي. عقيب بيعته عمر بن عبد العزيز حضر تلي
وزارته نصب و عثمان بن حيان مدينه دن عزل ايله يرينه
ابو بكر بن محمد بن عمرى و حجاجك عراقده مقدا نصب
ايتمش اولديغي واليرى بالتبديل يزيد بن مهلبى كوفه
وبصره به والى تعيين ايتكله يزيدك قرداشي زيادي عمانه

تعیین و حجاجك هواداری اولان آل ابی عقیلی دوچار
نکبت و تحقیر ایلدی .

سلیمان مسندنشین خلافت اولدوقده یئلرنده سبقت ایدن
بغض و خصومت اوزرینه قتیبه خوفه ذاهب اولدیغندن
سلیمانه « بنی یدمده کی اعمال اوزرنده ابقا و تأمین ایتدیكك
حالده عسکرله اوزریكه كلوب حربه حاضر م » مألنده
بر مکتوب یازدیغندن سلیمان تأمین مجبور اولمش و خراسان
ولایتی عهده سنده ابقا ایتشد . لیکن سلیمانه او مکتوبی
کوندر دکن صکره قتیبه نك و همی ارتتمقله سلیمان علیه
حرکته قیام و خلقی کندوسی ایله اتحاد دعوت ایلدی
ایسه ده هیچ برکسه موافقت کوسرمدیکندن موافقت
ایتیمانلر علیه لرند قوه جبریّه استعمالنه تشبث ایلدکده
اهالی و قبائل متفقاً اوزرینه واروب قتیبه یی و قرنداش لریله
اوغلنی بالاعدام کیفیتی جانب خلافت ییلدر دیلر .

سلیمانك مقدا خراسان ولایتنه تعیین ایتمش اولدیغی
یزید بن مهلب بوندن صکره یعنی (۹۷) سنه سنده
خراسانه کوندریلوب جراح بن عبدالله الحکمی واسطه
ابن عبدالله بن هلال بصره یه ، حرمله بن عبداللحمی
کوفه یه بالتعین حرمله آز وقتده عزل ایله یرینه بشیر بن
حبان الهندی تعیین قلندی .

افريقيه ولايتى واليسى موسى بن نصير اشبو طقسان
يدى سنه سنده وفات ايدرك يرينه اوغلى عبدالله نصب
اولنمشيكن براز صكره عبدالله عزل ايله محمد بن يزيد افريقيه
واليلكننه مأمور ايدلدى .

سنه مذكوره ده مسلمه بن عبد الملك بلاد رومدن
معه يهود ارض الرصافهيه و عمر بن هبیره ارضروم
حواليمنه غزا ايدرك بعض فتوحاته موفق اولديلر .

(۹۸) ده سليمان بر ييوك اردو ايله مرج دابقه
كيدرك مسلميه قسطنطينيه نك فتحه مأمور ايتش و فتح
ميسر اولدقچه عودت اولماسى امرينى ويرمشدر .
مسلمه سليمانك وفاتنه قدر تضيق و محاصره دوام
ايدوب سليمانك وفاتنده عمر بن عبدالعزيزك امريله عودت
ايدلدى .

سنه مذكوره ده خراسان واليسى يزيد بن مهلب
سليمانك امريله جرجان و طبرستانى فتحه موفق اولدى .

سليمان بن عبد الملك (۹۹) سنه هجريه سى شهر
صفرنده قرق ياشنده اولديغى حالده وفات ايتدى . مرض
موتنده خلافته عمر بن عبدالعزيز حاضر تليينى عهدنامه
مخصوص ايله ولى عهد تعيين ايتمشدر كه شو عهدنامه ده

عمر بن عبد العزیز دن صکره ولایت عهدک یزید بن عبد
الملکک عائذ اولدیغنی دخی درج ایلشدر .

{ اخبار عمر بن عبد العزیز }

سلیمانک وفات ایتدیکی **ک**ون عمر بن عبد العزیز
حضر تلیزه بیعت اولندی . مشارالیه حضرتلری بیعت
عقبنده قسطنطینییه بی محاصره ایتکده اولان عسکرک
عودته امر ویردی . عسکر محاصره زمانده شدتلی
مضایقه یه طو تلمشیدی . شو امر دن ممنون اوله رق عودت
ایلدیله .

معاویه زماندن برو کرک ملوک امویه ، کرک سائر
عمال بنی امیه هر جمعه کونی خطبه عتینده حضرت
علی بی لسان غیر مناسب ایله ذکر ایدر لر ایدی . عمر بن
عبد العزیز حضرتلری بو عادت خبیثه بی لغو و ابطال
وعقوب خطبه ده (ان الله یأمر بالعدل والاحسان) آیه
کریمه سنک قرائتیه بالجمله بلاد و امصاره ده اولوجهله
امر لر اعطا بیوردی . او زماندن برو شو سنت سنیه سی
دوام ایتک اوزره در . طرف حضرت پیغمبریدن فاطمه
رضی الله عنها ایله اولاد کرامنه تخصیص بیورلمش اولان
فدک خرمالخی حضرت عثمانک خلافتی زمانده مروانک

ید ضبطنه یکم شیدای . عمر بن عبد العزیز حضرت تری
مسند خلافتی تشریف ایلدکده مذکور خرمالغی اولاد
فاطمه ید رد و تخصیص ایلدی .

سنه مذکوره ده حاتم بن نعمان الباهلی جزیره
وعندی بن ارطاة الفزاری بصره، عبدالرحمن بن یزید
کوفه ید والی تعیین اولندی .

(۱۰۰) سنه سنه قتیبه نك قرن داشی عمرو بلاد سنه
غزا ایدرك مظفریت عظیمه ید موفق اولدی .

تاریخ مذکوره سنه ملوکی دین مجوسی ترک و شرف
اسلام ایله مشرف اولمشلدر .

ینه سنه مذکوره ده امر خلافتیناهی ایله هشام المعطی
وعرو بن قیس الکنندی صائفه غزاسنده اکتساب
مظفریت ایلدیلر .

مقدمه جزیره ولایتی والیکنه تعیین قلنان حاتم بن
نعمانك بعض لزوم اوزرینه عزلیه یرینه عمر بن هبیره
الفزاری تعیین قلندی .

خراسان ولایتی والیسی یزید بن مهلب خلیفه سابق
زماننده تحصیل ایش اولدیغی اموال میریه جه بعض
مرتبه اختلاس تصدی ایلدیکی تحقیق اولندیغندن عزل
ایل یرینه جراح بن عبدالله الحکمی تعیین و یزیدك محفوظاً

مرکز خلافتہ ارسالہ دائر جراحہ امر اعطا بیورلدی .
 یزید ایسہ زمان مأموریتندہ متعلقاتی خراسان نواحیسنہ
 تفریق ایله مظالم ارتکابنہ دوام ایتمش و خلیفہ
 حضرتلرینک بغض عظیمہ مظهر اولمشیدی . سلیمان بن
 عبدالملک زمانندہ شامہ ارسالی کندوسنہ اشعار اولنان
 جرجان اموالی خمسینی ارسال ایتماش اولسندن
 طولایی استنطاق اولندقدہ « سلیمان بندن المیوب
 بکا هبه ایدر ملاحظہ سیله کوندر مدم » دیدیکنندن
 خلیفہ « سلیمان حقوق مسلمینی می سکا هبه ایدہ جک ایدی »
 دیهرک یزیدی حبس ایدی . یزیدک اوغلی حضور خلیفہ یه
 چتہرق باباسی حقندہ استعطف ایله برابر « یا امیر المؤمنین
 اکبر بابامک علیہندہ بیدہ واریسہ استشهاد ، یوغیسہ
 استخلاف بیوریکز » سویلدکده خلیفہ حضرتلری
 « باباک جرجانک خمس اموالی سلیمان طرفندن طلب اولمش
 ایسہ ده بلیکه بکا باغشلار ملاحظہ سیله کوندر مدم دیهرک
 اعتراف ایلدی . نه استشهادہ ، نه ده استخلافہ لزوم شرعی
 واردر . ذمتنی ایفا ایتمدکجه صالیویریلہ مز » جوابی ویردی .
 یزید ایسہ اختلاساتنی ردوایفاده عناد کوسترمکله خلیفہ
 حضرتلری یزیدک اوزرینہ صوفدن بر جبه کیدروب

کندوسنی بردوہیہ ارکاب ایلہ دھاک [۱] طرفنہ تبعید
 ایچون یولہ چقار دقدہ یزید « بنم قوم و قبیلہ م » عشیر تم
 یوقیدر « دیوفریاد ایلدی . سلامہ بن نعیم الخولانی
 خلیفہ نک یانہ واروب « یا امیر المؤمنین یزیدی محبسہ اعادہ
 بیور . زیرا فریادی اوزرینہ قومی غضب استیلا ایتدیکنی
 و یولندہ مأمور لک الہ جقلرینی حس ایتدم «
 دیمسیلہ ینہ محبسہ اعادہ اولندی . عمر بن عبد العزیز
 حضر تلرینک مرض موتہ قدر یزید محبوس قالوب اندن
 صکرہ بصرہ جانبہ فرار واورالده بعض تجاوزه
 اجتماع ایتشد .

خراسان ولایتی والیسی جراح محل مأموریتہ
 کتد کد نصکرہ اہالی حقندہ بعض مرتبہ مظالمہ تصدی
 ایتدیکی شکایت اولندیغندن عزل ایلہ یرینہ عبدالرحمن
 بن نعیم القشیری تعیین اولندی .

سنہ مذکورہ دہ بنی العباسک داعیلری ظهور ایتماکہ
 محمد بن علی بن عبد اللہ بن عباس خلق کندوسنہ بیعتہ
 دعوت ایچون یتش نفر داعی بلاد وامصارہ تفریق

[۱] دھاک سواکن جوارندہ برجزیرہ در . اوتار یخلردہ خلفای
 امویہ جانبندن بحر مین اوراہہ نفی اولنور ایدی .

وارسال و دمشق ایلہ مدینہ بیندہ واقع شراۃ و حمیمہ بی
کندوسنہ منزل اتخاذ ایلدی .

ابوطفیل عامر بن وائلہ بوسنہ مکہ مکرمہ ده وفات
ایتدی . مشارالیه حضرت تلی رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم افندمن حضرت تلینک اک صکره وفات ایدن
صحابه سی در . رضی الله عنه .

(۱۰۱) سنه سی رجبندہ خلیفه اکرم عمر بن عبدالعزیز
حضرت تلی دیر سماع نام محله عازم دارالجنان اولمغله
محل مذکورده دفن اولندی . رضی الله عنه . سن
حالیلی قرق سنه ومدت خلافتی ایکی سنه بش ماه در .

خلفای راشدیندن صکره عمر بن عبدالعزیز حضرت تلینه
معادل خلیفه عادل کلامش در . والدہ ماجده لری ام عاصی
بنت عاصم بن عمر بن الخطاب در . امام شافعی حضرت تلی
خلفای کرام بش ذات اولدیغنی ودردی چهار یار کزین
اولوب بشنجیسی عمر بن عبدالعزیز ایدوکنی بیان ایلدیلر .

{ اخبار یزید بن عبدالملک }

سلیمان بن عبدالملک وفات ایدہ جکی اثنا ده عمر بن
عبدالعزیزدن صکره قرنداشی یزید بن عبدالملکی ولی عهد
تعیین ایتشدیدی . عمر بن عبدالعزیز حضرت تلینک وفاتندہ
یزیدہ بیعت اولندی .

یزید بن المهلب خلیفہ سابقک مرض موتہ قدر
محبوس ایدی . یزید ایلہ اراستہ خصومت قدیمہ اولدیغندن
انک مقام خلافتہ جلو سلیله برابر حقندہ معاملہ و خیمہ
ظہور ایدہ جکنی ملاحظہ ایتکله خوفہ ذهاباً عمر بن
عبد العزیز محتضر ایکن برتقریب ایلہ محبسندن بصرہ
طرفلرینه فرار ایلدی .

کوفہ حوالیسندہ خوار جدن شوزب نامندہ بر شخص
ظہور یله باشنه برجیت طویلانوب فنا لعه تصدی ایتدیلر .
یزید بن عبد الملک امر یله مسلمہ بن عبد الملک عسکر لہ
اوزرینه کیدرک محاربہ لردن صکرہ مسلمہ غلبہ ایتکله
شوزب مقتول اولدی .

یزید بن مهلب بصرہ یه وارد قدہ اہالی حقندہ جود
واسمالت اظہار یله برادری مروان بن مہلبی بصرہ یه
عامل تعیین و کندوسی واسطہ عزیمت ایتدی . و یزید بن
عبد الملک قرنداشی مسلمہ ایلہ برادر زادہ سی عباس بن
ولیدی سکنز بیک نفر عسکر لہ یزید بن مہلبک دفع مضرتی
ایچون عراقہ کوندردی .

(۱۰۲) ده مسلمہ بن عبد الملک یزید بن مہلب اراستہ
انبار حوالیسندہ مقاتلہ وقوعبولوب یزید مغلوب و کندو .
سلیله بنی مہلبدن حبیب و محمد مقتول اولمشدر . فضل

بن مهلب واسط شهرینه فرار ایله بر جمعیت عسـکریه
بالتشکیل بشقه طرفدن کرمانه کتدی . ویزید بن عبدالملک
اوحوالیده کی عسـکریه مقاتله ایدرکن مغلوب و مقتول
اولدی .

سنه مذکورده مسلم بن عبدالملک کوفه و بصره
و خراسان ولایتلی والیکنه مأمور اولمسـیله کندو
طرفدن سعید بن عبدالعزیز بن حرثی خراسانه والی تعیین
ایتدی . سعید تنعمه مائل اولدیغندن خدینه دیو معروفدر .
خدینه اوقادینی دیمکدر .

سعید خراسانه مأمور اولدوقده شتبه بن ظهیرنیشلی بی
سمرقنده عامل تعیین ایلدی . صغدا اهاالیسی عبدالرحمن بن
نعیم زماننده طغیان ایتشلر ایدی . شعبه سمرقنده کتدکده
قبول اطاعت و امیرلری علی بن حبیب العبدین شکایت
ایلدیلر . سعید عبدالرحمنک عمالنی حبس ایله اطلاق
ایلدی ایسـده یزید بن المهلبک عمالی طرفلرندن خیانت
حس ایتیکله جله سنی حبس و تعذیب ایتشـدرکه بونلرک
کیمیسی محبسـده عذاب ایله وفات ایدرک کیمیسی ترکارک
غزاسنه قدر محبوس قالدقدنصکره اطلاق اولندیلر .

مسلمه خراسان و عراقه والی اولدقدنصکره ولایت
خراجندن یزید عاٹد اموالی کوندرمدی . یزید مسلمه بی

عزلدن حیا ایتمکه ملاقات بهانه سیه کندوسنی شامه
استیوب مسلمه عراقدن حرکت ایتدکدنصکره عمر بن هبیره
عراقه والی تعیین وارسال و مسلمده جزیره ولایتی والیکنه
نصب اولندی .

بنی العباس داعیلرندن میسره بوسنه عراق حوالیسنه
تجار قیافتنده متعدد داعیلر کوندروب خلقی خفياً محمد بن
علی بن عبدالله بن عباسه بیعت ایتمکه دعوت ایلدیلر .

(۱۰۴) ده خراسان والیدی سعید بن عمرو نهر
جیحونی پکوب دائره اطاعتدن چقمش اولان ترکستان
بلادندن زرنخ و نسف و کش اهلیرله بالمقاتله جمله سنک
اطاعتلرینی استحصال و سلیمان بن ابی السری یی اورالک
حرب و خراجنه مأمور تعیین ایتدی .

ابو العباس عبدالله بن محمد بن علی - که خلفای
عباسیه نك برنجیسی و سفاح دیو معروف در - سنه مذکوره
ربیع الاخرنده تولد ایلدی .

(۱۰۵) ده عققان دیو معروف حروری نام خارجی
یزید بن عبدالملک علیه خروچ ایتش اولدیغی حالده
یزیدک برادری طرفندن کوستریلان دلالت اوزرینه ترک
مخالفت ایتشدرد . بو ائشاده بحرین حوالیسنده مسعود بن
ابی زید العبدی و آنی متعاقب هلال بن مدلج میدان

خلافه ایندی ایسه ده ایکسیده مقتول اولدی .
 یزید بن عبدالملک سنهٔ مرقومه شعبانک او اخرنده
 قرق یاشنده ایکن وفات ایندی . مدت خلافتی تقریباً
 درت سنه در .

{ اخبار هشام بن عبدالملک }

یزید بن عبدالملک حیاتنده هشامی وهشامدن صکره
 اوغلی ولیدی ولی عهد تعیین ایلشیدی . یزیدک وفات
 ایتدیکی کون هشام رصافه ده ایدی . کیفیت کندوسنه
 بیلدرلده دمشق کله رک اخذ بیعت ایندی .

مذکور (۱۰۵) سنه سنده سعید بن عبدالملک ارض
 رومه و مسلم بن سعید الکلابی ماوراء النهره و مروان بن
 محمد صائقه یه غزا ایلدیلر . مروان قونییه یی فتح ایتدی .
 جنید بن عبدالرحمن سند حوالیسنه مأمور اولدیغی
 حالده عزل ایلدیلرک رفاقتنده بولسان بکیر بن ماهان
 کوفه یه عودت ایتشیدی . خلقی بنی عباسدن محمد بن
 علی یه بیعتنه دعوتله مشغول اولان داعیلرک دعوتنه
 دوامرینی ایشتدکده محمد بن علینک یانته کیمکله بکیر دخی
 دعاة سلیمکنه داخل اولدی .

(۱۰۶) ده خراسان والیسی مسلم جنک ایچون

عسکرله بلخه کیدرک بردقان نام محله وصولرنده بختری
بن درهم ایله سائر بعض جنوددن مرکب بر جمعیت مسلمه
مخالفت کوسه تروب نصر بن سیار انلرک یرلرینه عسکر
تدارکی ایچون بلخه مراجعت ایدرکن بختری و رفقا سندن
زیاد بن طریف بر منازعه چقار دیلر . ایکی طرف اارلنده
فته ظهوریه بر بیوک محاربه وقوعبولوب نصر غلبه
ایتدی .

مسلم بن سعید عسکرله نهر جیحونی کچوب ترکارله
محاربه ایچون بخاریه وصولنده خراسان ولایتی والیله کندن
انفصالی خبرینی الدیغندن حربی ترک یله خراسانه عودت
ایدرکن قشون خاقان عسکرله یتشوب اارلنده مصادمه
عظیمه وقوعبولدی . و مسلم فرار ایدرک کوج حال ایله
نهر جیحونی عبور ایلدی . خاقانک اوغلی نهره قدر مسلمی
تعقیب ایتشدر .

هشام سنه مذکوره ده بنی امیه دن حر بن یوسفی
موصل والیله کینه تعیین ایلدی . موصل اهالیسی اولوقته
قدر جره لرله نهر دجله دن صومالیه و بعض محله لرده
دجله یه بعد مسافه جهتیه صقندی چکلمکده ایدی .
حر هشامک امریه شهر ایچنه دجله دن بر جدول اجرا
ایتمکله اهالینک مضایقه دن قورتارلمسند خدمت ایتدی .

(۱۰۷) ده بکیر بن ماهان بیعت بنی عباس خدمتی
ایچوں خراسانه برجاعت کوندردیکندن خراسان والیسی
اسد بن عبدالله جماعت مذکورہ نك جہلہ سنی طوتدروب
اولدرتدی .

(۱۰۸) ده مسلمہ بن عبد الملك روم بلادینہ غزا
ایدرک قبصریدی و (۱۰۹) ده معایہ بن هشام بلاد
رومدن طیبہ قلعه سنی فتح و تسخیر ایتدی .

(۱۱۰) ده خراسان والیسی بولنان اشرس بنی ضبہ
قبیلہ سی رئیس ابو الصیداء صالح بن طریف ایلہ ربیع بن
عمران التمیمی بی سمرقند حوالیسنده کی اہالی غیر مسلمہ
ایچلرینہ کوندروب اہالی مرقومدنی دین اسلامہ دعوت
وہیسی قبول دین اسلام ایتکله مکلف اولدقلری جزیه
اوزرلرندن رفع ایدلدی .

(۱۱۱) ده کردستان ولایتی جزیره ولایتندن بالتفریق
جراح بن عبد الله توجیه و خراسان ولایتنه جنید بن
عبد الرحمن تعیین اولندی . جنید ماوراء النهره پکوب
ترکلرله حرب ایده ایده بیکنده ایکی فرسخ قریب برمحله
قدرتقدم و خاقان ترکک برادرزاده سنی اسیر ایدرک هشامک
یائنه کوندردی .

کردستان والیسی جراح بن عبدالله دخی بلاد خزر

طرفلرینه تجاوزله تفلیس و بیضا شهرلرینی فتح ایلدی .
 (۱۱۲) ده خزر طرفلرنده بولسان ترکار عصیان
 وجراح بن عبدالله اوزرینه هجوم ایتکله عندالمحاربه
 جراح مقتول اولدی . ترك عسکری دیار بکر بلادندن
 ارزن (غرزان) شهرینه قدر اچله رق موصله طوغری
 ایلرولمکده بولنش و ترك خاقانی دخی اذر بیحانه کلمشیدی .
 هشامک عسکرله سوق ایتش اولدیغی سعید الحارشی قتال
 شدید ایله ترکاری بوزدی . ترکارک اسیر ایتش اولدقاری
 بشبیک قدر مسلمین ایادی اسارتدن قورتلدیله . بومظفریتدن
 صکره هشام اذر بیحان و کردستان حوالیسنی جزیره ولایتنه
 الحاقاً مسلمله بن عبداللهمکه توجیه ایتدی .

خراسان والیسی جنید عسکرله طخارستانه عزیمت
 و ترکارک ید استیلاله لرینه یکمیش اولان سمرقندی محاصره
 ایلدی ایسه ده اون بیک قدر تلفات ویردیکندن وقوعبولان
 مراجعتی اوزرینه هشامک امرله بصره و کوفه دن یکرهی
 بیک نفر امداده کتدیله .

معاویه بن هشام سنه مرقومه ده بلاد رومدن خرشنه
 (اماسیه) شهرینی فتح ایتشد .

(۱۱۳) ده جزیره والیسی مسلمله خزر و ترك بلادینه

غزا ایدرک ترکار منهزم و خاقانک او غلی مقتول اولوب
بعض شهرلر فتح اولندی.

بنی عباس داعیلرینک بعضلری سنه مذکورده خراسان
طرفلرینه کیدرک خلقی دعوت ایلدکارندن جنید بونلرک
بریسنی طوتدروب اعدام ایلدی.

(۱۱۴) ده جزیره و ملحقاتی و الیسی مسلمه بن عبدالملک
شامه کتدیکنندن خزر ترکاری کتمسندن بالاسه تفاده ممالک
اسلامیه تجاوزه باشلادیلر. مروان بن محمد جزیره
و ملحقاتی و الیلکنه بالتعین یوزیکرمی بیگ موجودلی
بریوک اردو ایله ترکار اوزرلرینه کیدرک بلاد ترکی باشند
باشه دور ایله پایمال و ترک عسکرینی تشکیل ایتمکله غالبانه
عقد مصالحهیه موفق اولدی.

(۱۱۷) ده جزیره و الیسی بولسان مروان بن محمد
لان حوالیسندن بعض بلادی فتح ایتشد.

(۱۱۸) ده جزیره و لایتی مربوطاتندن بلاد خزرله
همحدود اولان محالرده بریوک اختلال ظهور ایلدیکنندن
مروان عسکرله عزیمت و محاربه لر ایدرک اهل خزرک
رئیسلری قتل و یندنه کی ممالک ضبط اولندی.

خراسان و الیسی اسد بن عبدالله بوسنه عسکرله بلخ
حوالیسنه کیدوب طخارستان بلادندن توشکان قلعه سنی

بالمحاصره فتح ايلدکدنصکر بلخ شهرنده اقامت وديوان
قضائی اورايه نقل ايتدی.

(۱۱۹) ده خاقان ترك عساكر كشيده ايله چتوب
جزيره ولايتنه طوغرى اچلدیغی لدی الاستخبار هشام
طرفندن اسد بن عبدالله قومانداسيله سوق اولنان عسكر
تركارى بوزدقدن صكره مملكتلرینی پایمال ایلدی. و خاقان
ترك دخی دردست و قتل اولنه رق سرمه قطوعی هشامه
كوندرلدی.

(۱۲۰) ده مروان بن محمد بلاد خزر حدودنده
واقع بیت السیریر نام قلعه ايله سائر بعض حصون و قلاعی
ضبط ایتدی.

(۱۲۱) ده مروان ارمنیه حوالیسینده کی غومیک
قلعه سنی فتح ایتدکدن صكره خیرج و طرار طرفلرینه قدر
ایلرولدیکنندن اورالری ید استیلايه الدقدن صكره غالبانه
عقد مصالحه ایلدی.

(۱۲۳) ده خراسان والیسی نصر بن سیار صغد
و فرغانه اهلایسیله بعدالمحار به یدنلرنده مصالحه منعقد
اولدی.

(۱۲۴) ده ابومسلم خراسانی - که دوات عباسیه نك
تأسیسنده خرفت عظیمه کوسترمش در - بنی عباسه خلقی

بیعت ایتدرمک ایچون حیسه ده بولسان امام ابراهیم بن محمدک یانه کیدرک اکتساب نسبت و چند سنه خدمت ایتدرمکدنصکره خراسانه عزیمتله مقصدینی ترویجه بذل ماحصل قدرت ایتشدردر • وقوعاتی صره سیله کتابمزه یازیله جقدر انشا الله تعالی •

محمد بن عبدالله بن عباس بوسنه وفات ایلدی • رحمة الله علیه • مشارالیه حین وفاتنده خلقی بنی عباسه بیعت ایتدرمکه چالشمق اوزره اوغلی ابراهیمه وصایای لازمه تودیع ایتشدردر •

(۱۲۵) سندسی ربیع الاولنک اوننجی کونی هشام بن عبدالملاک الی بش یاشنده ایکن رصافه ده وفات ایلدی • مشارالیه امور سیاسیه ده حازم ، رأیی سدید ، بغایت فطین و عاقل ایدی • شامده طاعونک کثرتی جهتیه اکثر وقتلرده رصافه ده بولنور ایدی • وفاتیده رصافه ده وقوعبولدی •

{ اخبار ولید بن یزید بن عبدالملاک }

یزید بن عبدالملاک هشامدصکره اوغلی ولیدی ولی عهد تعیین ایتش ایدی • هشامک وفاتندنصکره ولیده بیعت اولندی •

ولید فاسق، فاجر، کبچه و کوندوز سرخوش ایدی.
 بویله بر بد اخلاق امارتنده صواب اولمیه جعنی هشام
 حال حیاتنده دوشمنش و اوغلی ابوشا کری ولی عهد تعیین
 ایتک استمشیدی. ابوشا کر ایسه او حاللرجه ولیددن فرقسز
 اولدیغندن تعیننه جسارت ایده مدی.

ولیدک بدایت امارتنده جزیره والیسی مروان بن محمد
 ارمیه ده و اوغلی عبدالملک حرانده ایدی. ولید مروانی
 جزیره دن عزل ایله یرینه عبدالله بن ریا ح الغسانی بی
 کوندردی.

ولید امارته یکمسیله اسکی حاللرینی اصلاح ایتیوب
 مناهینک هر نوعنی ارتکاب ایلدی. بناءً علیه حقمنده
 کتدکچه تزايد ایدن نفرت عمومیه اوزرینه تشکل ایلیان
 جمعیت مخالفه تدمرده کندوسنی بالمحاصره اعدام ایتدیلر.
 وفاتی (۱۲۶) سنه سی جهادی الاخره سنک یکرمی سکزنجی
 کونی اولوب سنی قرق التی ایدی.

{ اخبار یزید بن الولید بن عبدالملک }

ولیددن صکره یزیده بیعت اولندی. حص اهلایسی
 یزیدک خلافتنی قبول ایتیوب حصده بولنسان برادری
 عباسک خانه سنه هجوم و اموالنی یغما ایتدیلر. و عسکر
 جمعیه دمشق طوغری کتدیلر. یزید مقابله و غلبه ایلدی.

یوندن صکره فلسطین اہالیسی مخالفتمہ قیام و یزیدک
عاملنی طردایله یزید بن سلیمان کتیروب اوزرلرینہ عامل
تعیین ایلدیلر ایسده شامدن سوق اولنان عسکرہ مقابل
مغلوب اولدقلرندن اطاعت کوستردیلر .

مروان بن محمد بواسطہ ارمنیہ دہ ایدی . اوغلی
عبدالمکک جزیرہ والیسی عبدہ بی حراندن طردایله جزیرہ بی
ضبط و کیفیتنی باباسنه اشعار ایتکله مروان ولیدک قانی
دعوی و یزیدک علیهنہ قیام ایلدی . مؤخرأ یینلری بولنوب
جزیرہ وارمنیہ و موصل و انذربجان امارتی مروانہ توجیہ .
اولندیغندن مروان یزیدہ بیعت ایتدی .

یزید بن الولید (۱۲۶) سنہ سی ذی الحجہ سنک یکرمنجی
کونی وفات ایتشدیر . مدتی بش ای اون ایکی کوندر .

{ اخبار ابراہیم بن الولید }

یزیدک وفاتندہ شامدہ اکثر اہالی برادری ابراہیمہ
بیعت ایتدیلر . لکن چوق اختلاف ظهور ایدرک امر
بیعتی مطلوبہ توافق ایدہ جک درجہ یہ وارہ مدی .

(۱۲۷) دہ جزیرہ والیسی مروان بن محمد زیر
دستندہ کی محارندن طوپلادیغنی سکسان بیک عسکرلہ شامہ
طوغری حرکت ایدرک دمشقه تقرب ایلدکده ابراہیم

سليمان بن هشام قومانداسيله مروانك مقابله سنه يوز
يكرمي بيك نفر عسكر چقاردى ايسه ده ابراهيمك عسكرى
بوزيلوب سليمان اردودن و ابراهيم دمشقدن فرار ايلدى .
مروان دمشق ضبط ايتكله عموم جانبدن خلافته قبول
اولندقدنصكره شامه والى تعيين و حرانه عودت ايدرك
ممالككنه حرانى حاصمه اتخاذايتدى . ابراهيم و سليمان دخي
بالاستيمان مروانك اعطا ايلديكى امان اوزرينه ايكي سيدة
حرانه عزيزت و مروانه بيعت ايلديلز .

اخبار مروان بن محمد بن مروان بن الحكم

مروان حقنده امر بيعت ختام بولدقدنصكره امويه
دولتى عليهنده يوز كوسترن و قوعاتك ارقه سي كسلدى .
سنه مرقومه ده جعفر بن ابى طالب حضرت نرينك
اولادندن عبدالله بن معاويه ظهور ايدرك حوالى عراقيه ده
نفسى همچون اهاليدن بيعت استديكندن كوفه واليسى
عبدالله بن عمر بن عبدالعزيز مشار اليه در دست و حبس
ايتشيدى . ابن عمرك او صره ده بعض مرتبه عارضيه
تصادفدن بالاستفاده شيعه طائفه سي ابن معاويه نى محبسدن
چقاروب باشنه طويلا نديلر . ابن عمرك و قوعبولان محاربده ده
ابن معاويه بوزلوب فرار و كندوسنه تابع اولانلر ايله

کیدرك اصفهان و همدان وری و لایتلرینی استیلا ایلدی .
سنه مذکوره ده حص اهلایسی مروانه مخالفت
کوستردیلر . مروان غلبه ایدرك مخالفلرك بر قسمی قتل
وشهرک سورینی هدم ایتدی . بونی متعاقب سلیمان بن
هشام جمع ایده بیلدیکی عسکرله مروان علیهنه قیام
ایلدی . حص اهلایسی-یده سلیمانہ اتباع ایتدیلر . بالمحاربه
سلیمان بوزیلوب عراق حوالیسنه قاچدی ایس-ده
حصلیلر طرفلرندن مخالفتہ دوام اولندی . مروان شهرک
اطرافنه سکساندن زیاده منجنیق و ضعیله اون آی قدر
محاصره و کیچیلر ، کوندزلی تضييقه دوام ایدرك حصلیلره
غلبه ایتدی .

سلیمان عراقه کتدکده او حوالیجه مروان علیهنه
قیام ایتش اولان ضحاک ایلہ برلشوب تدارک ایلدکری
بریوک اردو ایلہ کوفه دن موصله طوغری اچلدیلر .
مروان بونلره مقابلہ ایچون اوغلی جزیره والیسی عبداللہی
سکز بیک نفر عسکرله نصیبینه کوندردی . ضحاک و سلیمان
عبداللہی نصیبینده تحت محاصره یه الدیلر . ضحاک یانده
ایسه یوز بیکدن زیاده عسکر واریلدی . بشبیک موجودلی
برفرقه سوقیلر قه یینده محاصره ایتدردی . مروان بالذات
عسکرله ضحاک و سلیمانک اوزرلرینه کیدرك مار دین ملحقانندن

کفر توثاده بالمحاربه ضحاک مقتول و عسکری منہزم اولدی .
 (۱۲۸) ده ضحاکک عسکری ینہ طوپلانوب
 خبیری نامندہ بریسنی سردار تعین و مروانک اوزرینہ
 هجوم ایلدیلر خبیری دخی مقتول اولدی .
 خبیری اولدکدن صکرہ عسکری شیمان حروری
 نامندہ بریسنہ تبعیتله بتکرار مروان ایلہ مقاتلہ یه یوریدیلر .
 مروان غلبہ ایتکله شیمانک عسکرندن پک چوق آدم
 طاغلدی .

سلیمان شیمان حروری ایلہ بالمذاکرہ موصله چکلہ رک
 یانلرنده قالمش اولان عسکرله موصل اهاالیسی برلشدکاردن
 هپسی متفقاً مروان علیهنه خروج ایدی و بریدیلر . ارالرنده
 طقوز ای مدت قانلی محاربه لر جریان ایلدی .

بونلر بربر لیلہ اوغراشرکن عراق حوالیسندہ بولنان
 مثنی دخی مروانہ همیان کوستردیکیندن انکده باشنه
 کلیتی عسکر طوپلاندی . مروان عراقی امارتنی قرقیساده
 بولنان یزید بن هبیره به باله توجیه مثنی ایلہ حرب ایتیمی
 امرینی ویردی . ابن هبیره کیدرکن عین التمر نام محلده
 حربہ طوتشوب مثنی بی بوزدقدن صکرہ بالتعقیب کوفه
 حوالیسندہ دخی محاربه و غلبہ ایلدیکندن موصلده
 بولنان شیمان حروری ابن هبیره عراقدن اوزرینہ

کلورایسه ایکی دشمن اراسنده قاله جغنی بالملاحظه بلاد
 فارسه طوغری چکلدی . ابن هبیره نك عسکرله شیبان
 اوزرینه کوندریکی عامر کیرویه فالقسزین حرب ایده ایده
 شیبانی تعقیب ایده یور ایدی . شیبان بیضاء فارسه قدر
 کتدی . اوراده دخی اکلنه . یوب کرمان دیار بنه کیدر کن
 عامر جیرفته نام محمله یتشوب بالمحاربه غالب وشیبان مقتول
 اولمغله شیبانک یاننده بولنان سلیمان بن هشام سند حوالیسنه
 قاچدی .

عبدالله بن عباس حضرتلرینک اولاد کرانندن
 امام ابراهیم بن محمد بوارالف ابو مسلم خراسانی بی خراسانه
 کوندروب امریعتی ترویجه مأمور ایتش و بنی عباسک
 هوادارلری خراسانجه قوت بولمغه باشلامش ایدی .

(۱۲۹) ده ابو مسلم خراساندن مروه قدر عباسیلرک
 دعوتنی اعلان ایدوب هر طرفدن دائرة بیعتیه کیرمکه میل
 کوسه تریملکله مروان طرفندن خراسان امارتنه مأمور
 نصر بن سیار منع ومدافعهیه قیام ایدرک عمالک چوغنی
 ابو مسلم اوزرینه کوندردی ايسه ده ابو مسلم غلبه ویدارنده کی
 بلادک اکثرینی ضبط ایدی . ابو مسلمک ایشی یولند کوروب
 قوتی بودکده نصر بن سیار حال حاضرک پک اهمیتی
 برنتیجه کوستره جگنی اککایوب ملاحظه سنی مروانه

بیلدردی • امام ابراهیم بن محمدك بولندیغی محل شام
قراسندن حمیمه قریه سی ایدی • مروان مأمور کوندروب
امام مشار الیهی جلب وحرانده حبس ایلدی •

(۱۳۰) ده ابو مسلم مروده کیدرك قصر الاماریه
ایتدی • مروده بولسان نصر بن سیار ابو مسلمك یاقن
کلدیکی خبرینی المسیلله برابر نیشابوره قاچدی • امام
ابراهیم بن محمد طرفندن مقدجه اخذ بیعت مأمور ایدیلان
قحطبه امامك عقد ایتش اولدیغی لوای کتیروب اوراده
ابو مسلمه ویرمش و ابو مسلم اندنصکره حرکات عسکریه یه
تشبث ایتشدر •

ابو مسلم امر دعوت و بیعتی نشر و اعلان ایتدکن
وخراسان و مرو بلادینی یداستیلایه الوب اوحوالی یه
عمال اقامه ایلدکن صکره قحطبه یی براز عسکرله نیشابوره
کوندردی • نیشابورده تیم بن نصر بن سیار مدافعه یه
چقدرده عسکری مغلوب و کندوسی مقتول اولوب نصر
قحطبه نك غلبه سنی و اوغلنك مقتولیتنی متعاقب نیشابوردن
قومسه فرار ایتدی • قحطبه رفاقنده کی عسکردن
برفرزه یی جرجانه کوندروب یزید بن هیره نك اوراده
عاملی بولسان نباته بن حنظله نكده عسکری تارمار
و کندوسی قتل ایلشدر •

(۱۳۱) ده قحطبه بن شیبب نیشابور حوالیسنده
امرینی عباسه قوت ویرد کدن صکره عسکرله ری حوالیسنده
کلوب اوراده طوپلانان خوارج طاقربی تنکیل ایدی
ویردی .

ابومسلم بنی عباسه بیعت امرینی ترویج ایچون بوسنه
طبرستان و دماوند طرفلرینه مکتوبلر کوندردیکندن
طبرستان اهالیسی بیعتی قبول ایلدی ایسده دماوند
منصورک خلافتی زمانه قدر قبول ایتمشدر .

مروانک عاملارندن عامربن خباره و داود بن یزیدین
هیره قحطبه نک عراق حوالیسنده کی محاربه سنده
بوزیلوب اصفهان نواحیسنه قاچش لر ایدی . قحطبه
عسکرله اوزرلرینه کیدرک مقاتله ایتدکه عامر قتل
واصفهان حوالیسیده ضبط اولندی . بوندنصکره قحطبه
حرباً نهاوند شهرینی فتح ایتمشدر .

قحطبه نهاوندی تسخیر ایتمسی متعاقب ابوالعون
عبدالملک بن یزید خراسانی بی شهر زوره کوندردی .

(۱۳۲) ده مروانک عراقده والیسی بولسان ابن
هیره ایله حرب ایچون فرات نواحیسنه نزول ایدن
قحطبه فراتی کیدرک ابن هیره نک طوپلادیغی عسکری

بوزدی ایسده کندیسیده نهره دوشوب صوده بو غلغله
یرینه اوغلی حسن چکدی.

امام ابراهیم بن محمدی مروانک حبس ایتدیکی یوقاروده
یازلمشیدی. حبسندن صکره برادری سفاح لقبیه معروف
ابو العباس عبدالله بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباسه
خبر کوندروب حیمه دن کوفه یه کیتلرینی توصیه ایتش
وحسن بن قحطبه نك عراق امیری ابی هبیره یی واسطده
محاصره ایلدیکی صهرده ابو العباس متعلقاتیه برابر
کوفه یه واصل اولمشیدی. لیکن آچقدن آچغه نامی
اعلان ایتیموب قرق کون قدر برخانه ده مختفی قالدی.
اول اراق ابو مسلم عظمای امراسندن ابو حمید طوسی
عسکرله کوفه خارجه کالدیکندن ابو العباس متعلقاتندن
سابق نام ذات کوزینه ایشمیکله امامک کوفه ده اولدیغنی
اوکرنوب سابقک وساطتندن تمی ایلدیکی ملاقات ایکنجی
کونه تعلیق اولندی.

ایکنجی کون ابو حمید، سابق دلاتیه ابو العباس
عبدالله حضرتینه چقارق عدم معارفه سی جهتیله
«امام هانکی ذاتدر» دیو سؤال ایلدکده داود بن علی
ابو العباسی کوسرتدی. ابو حمید امامک النی اوپوب
خلافتله سلام اعطا و اوکونلرده امام ابراهیمک محبسه

وفاتی شایع اولدیغندن بوندن طولاییده امر تعزیتی ایفا
ایلدی . و ابو العباس ایسه برادرینک وفاتنی هنوز ایشتمدیکی
جهتله اغلایوب روحنی رحمتله یاد ایتدی .

(۱۳۲) سنه سی ربیع الاولنک اون ایکینجی جمعه
کونی ابو حیدرک عسکری و سائر شیعه طائفه سی عموماً
بر بیوک الای تشکیل ایدرک ابو العباسی کمال تعظیم ایله
بولندیغی خانه دن الوب دارالاماره یه کوتوردیلر . براز
تفسدن صکره الای ایله جامع شریفه کوتوریلهرک جمعه
نمازینی بعدالادا ابو العباس عبدالله و متعاقباً عیسی داود
بن علی منبره چتوب برر خطبه بلیغه قرائت و خطبه ده
مخلافته آل عباسه انتقالیله بعض وصایای خیرییه بی
افاده دن صکره عمومه بیان ممنونیت ایلدیلر . او ائنده
ابو العباس منحرف المزاج ایدی . مسجده زیاده جه
طوره مدیغندن قصر الاماره یه عودته برادری ابو جعفر
المنصور مسجده ابو العباس عبدالله نامنه عمو من اخذ
بیعت ایلدی .

لاحظه

دولت امویہ زمانندہ خوارج و شیعه طائفہ لرینک
جریان ایدن احوال تاریخچہ لری بیانندہ در

حضرت حسن خلافتی حضرت معاویہ یہ ترک
ابتدکدن صکرہ فروہ بن نوفل الاشجعی معاویہ نک اوائل
خلافتندہ خوارجلہ بالاتفاق معاویہ یہ مخالفت کوستر دکری
جهتله بونلرک مفسدتلری عراق حوالیسینک هر طرفله
یا بلدی . نهر وان مقتوللرینک هوادارلرندن مستورد بن
عقله التیمی، حیان بن ضبیان السملی، معاذ بن جوین الطائی
حضرت علینک شهادتندن صکرہ تجمع ایدرک مذاهب
فاسده لرینی ترویج ایچون هر طرفله مخبریه باشلامشیر
ایدی . کوفه و بصره و شهر زور بلادندہ فسادلری منتشر
اولدی . ولایة و عمال طرفلرندن تنکیللری بالالترام یزیدک
زمانه قدر حکومتله خوارج ارالرنده وقایع جریان ایلدی .
وزیادک عراق ولایتی والیلکی اثناسنده مصادف اولدقلری
شدت اوزرینه رؤساء خوارج ابن زبیرک طرفدارلغنی
الترام ایلدیلر .

ابن زبیر حضرتلرینک برخطبه ده شیخین و عثمان
و علی حضراتی حققرنده محامد و ثنا و بعضیلرینک کندی

علمینده اولان فکرلرندن طولایی تبرئ ایلدکده جماعت
 ایچنده موجود اولان خوارج ابن زبیردن ایریلوب
 رئیسلرندن نافع بن الازرق الحنظلی، عبدالله بن الصغار
 السعدي، عبدالله بن اباض، حنظله بن بیهمس، بنی سلیطدن
 مأخورك اوغلاری عبدالله و عبیدالله وزیر بصرهیه و بنی
 بکر بن وائلدن ابوطالوت و ابو فدیك عبدالله بن نور
 و عطیه بن اسود الیشکری یمامهیه کتدیله . هر بریسی
 کتدیکی یرده دائره اختلافی توسیعه چالشدی . ابتدا
 بونلرک هپسی ابوطالوتی رئیس اتخاذا ایتمشلرایدی .
 صکره ابوطالوتدن ایریلوب نجده بن عامر الحنفیه اتباع
 ایلدیله . بو صرهده ارالنده تحدث ایدن اختلاف اوزرینه
 خوارج شعبهله مفرق و درت مذهبه منقسم اولدی .
 شو مذاهیک برنجیسی نافع بن ازرق، ایکنجیسی
 نجده بن عامری، اوچنجیسی عبدالله بن اباض، دردنچیسی
 ابن صفاری امام اتخاذا ایتشدن .
 (ازارقه) مسلمینه اعتراض شدید ایلله برابر قتل
 اطفالی تجویز و امانتی استحلال ایدرلرایدی . فرق ضالهنک
 اشدی بونلرایدی .
 (نجده) فرقہ سی ازارقه فرقہ سنه مخالف رأیده
 ایلدیله .

(اباضیه) فرقه‌سی عقیده جه اهل سنت مذهبیه
مخالف و فقط مذهب برنده مسلمین ایله مناکحه و موارثه جائز
ایدی . (بیهسیه) فرقه‌سی اباضیه فروغندن اولوب
ابی بیس جابر الضبییه منسوب ایدیلر .

(صفریه) فرقه‌سی اباضیهیه موافقجه اولوب یالکز
عقیده جه بعض مخالفتلری وار ایدی . بونلرک عقیده‌لری
اباضیه قدر شدید دکل ایدی .

خوارجک اولوجهله فرقلره انقساندن مقدم
فروغجه بیلرنده آز اختلاف وارا یکن صکره اختلافلری
تکثر ایددی . اختلافلرینک تکثرینه سبب و منشأ نافع بن
الازرق ایله ابی بیس و عبدالله بن اباض ارارنده جریان
ایدن مخابره لدر . بو مخابرلرک تفصیلی ابن عبد ربہک
عقد الفریندہ و مبردک کاملنده مندرجدر .

نافع هجرتک (۶۴) نجی سند سندہ بصره نواحیسنه
کیدرک اهوازده اقامتله خلقه اعتراضه باشلادی . بصره
والیسی عبد الله بن الحرث عیسی بن کویزی عسکرله
کوندروب ارارنده قتال و قوعبولمقله خوارجله جریان
ایدن محاربه لریک چوق و قتلر دولت اموییه بی اشغال
ایتمشدر .

خوارجک عقایدجه مبدأ اتخاذ ایلدکاری اختلاف

صکره لری شعبه لر کوستروب فسادات کثیره یه سببیت
ویردی . بین الاسلام بردارء اختلاف دخی شیعه طائفه سی
معرفت لریله وضع وتوسیع اولمشدر .

(شیعه) طائفه سی اختلافنک مبدئی خوارجک مبدأ
اختلافندن چوق مقدم ایکن فعلیاتنک ظهوری اندن
صکره در .

سید کائنات علیه افضل الصلوات افندمن حضرت لرینک
مرض موتلرنده طرف اشرف نبویدن خلافتک صورت
صریحده نه طرفه عائد اولدیغنه وصیت صادر اولمدی .
حضرت علی طرفنی التزام ایدن شیعه طائفه سی ایسه
« رسول الله مرض موتنده خلافتی حضرت علی یه وصیت
ایتمشیکن صکره حق کتم اولندی » دیو دعوا ایلدیلر .
مرض نبوینک بدایتندن اتقال نبوی یه قدر حضرت
عایشه رسول اکرم افندمنک یاننده ایدی . حضرت
عایشه لسان نبویدن بویله وصیت و اشارتک صدور
ایتمدیکنی بیان ایلدی . بشقه درلو عهدنامه وشهود دخی
موجود اولدیغی کبی حضرت علیده اویله وصیت نبویه
صدورینی ادعا ایتمدی . وصیت ثابت اولماش ایکن
منسوبات اهل بیتدن بعضینری شو ادعایی بینلرنده محافظه یه
دوام ایده یورلر ایدی .

و قعۀ جل و صفین و اجتماع حکمین بر طرف اولدقده
 خوار جک تکثر و توسع اختلافی حضرت علینک معاویه
 علمینده کی مقصدینی اخلاص ایلدکدن و حضرت حسن
 خلافتی معاویه یه ترک ایتدکدن صکره اهل بیت ایله شیعه لری
 ایچلرنده مقرر اولان دعوا ی استحقات اصول اصول
 پرده خفادن علانیه یوز طو توب بو ادعاده اولانلر ترک
 خلافت ایتدیکی ایچون حضرت حسنی مو اخذیه باشلادیلر .
 و دعوا رینی جانلاندیردی ایچون معاویه نک خلافتی متعاقباً
 حضرت حسینی خلافتده دعوت ایتدیلر . حضرت حسین
 بر کره معاویه یه یعنی قبول ایتیش اولدیغی جهته
 (و او فوا بعهد الله) حکم جلیله مخالفت ایلده میه جکی
 جواب قطع عیسی و یردی .

شیعه طائفه سی حضرت حسیندن بو جوانی الدقلری
 ایچون حضرت علینک دیگر مخدوملری محمد بن الحنفیه یه
 کندی یلنلرنده بیعتله بو مقصدی صورت خفیده اداره
 ایلدیلر . شو بیعت محمد بن الحنفیه نک قبول و موافقده
 مقرون اولدیغی ایسه ذاتاً ثابت دکل در .

عراق حواله سینده کی عمال شیعه طائفه سی اراستنده
 جریان ایدن احوال خفیددن معلومات الدبقده حسیات
 و تحقیقات واقع لری صورت محرمانه ده خا رل خا رل

معاویہ یہ اشعار ایلہ برابر منعقدہ چالش-یورلر ایدی •
 شیعه لرحہ تعمم ایدن شو مقصدك افکار عمومیہ دن ازالہ سی
 ممکن اولہ میہ جغنی و علیہ لرنده درجہ اعتدال خارجندہ
 شدت کوستریلور ایسہ ایش نتیجہ و خیمہ کوسترہ جگنی
 حضرت معاویہ بیلدیکی ایچون اقتضاسنہ کورہ تسکین
 صورتنی شدتہ ترجیح ایلہ زماننی چوردی •

او تاریخلرده شیعه طائفہ لرینك مقصدلری ہر نقدر
 کزلی ایسہ دە بو مقصدی سواب و محافظہ سنی امر واجب
 اعتقاد ایدن افراد ہر طرفہ منتشر و رؤس-انك چوغنی
 بوفکرہ خادم ایدی • معاویہ بونلری و فکرلرینی تمامیلہ
 یلور ایدی • لیکن اعتقاد و اعتیادہ قارشو ہر طرفہ
 سل سیف مؤاخذہ ایتك معلومات سیاسیہ دە مہارتی
 اولانلرحہ نہ بیوک محاذیری دعوت ایدہ جگنی معلوم
 و معاویہ ایسہ امور سیاسیہ دە پک ماهر اولمغلہ اثنای
 خلافتندہ مخاطرات ملحوظہ نك هیچ بریسنہ میدان
 و یرمیدجك برادارہ ماهرانہ یوانی طوتمش ایدی •
 او مقولہ لردن ارہ صرہ دست مؤاخذہ یہ الدیغنی علویلك
 بحشی اوزرینہ مؤاخذہ ایتیوب مؤاخذہ سنی فساد سیاسیجہ
 سلیمیت و محذور ملیکی ایقاعنہ مباشرت اساسی اوزرینہ
 بنا ایدہ یور ایدی • علویلك مقصدلریند دو قند جق بر بحث

اچلو بده اعتراضه مصادف اولسه در حال حسن تأویل
التزام ایدر ایدی که نظر سیاسیده شواقتدارک درجه سی
معلوم در .

بناءً علیه معاویه کندی زماننی صورت حکیمانه ایله
پکوردی . اوغلی یزیدک او ملاحظه دن غفلتنه نخوت
فطریه سیده منضم اولمغله امارتنده حضرت حسین علیه
تجويز ایلدیکی شدت ظالمانه نك تأثیر عمومی سی امویلر
علیهلرنده عالم انتقامی لرزه ناك ایدوب اقطار عراق و جزیره ده
سیلار کی قائلر جریان ایلدی .

عبدالله بن زبیر ایله تواین ارالرنده کی اختلاف
انتقامک دها زیاده اشتدادینه حائل اولمغله عبدالملک بن
مروان زماننده علویلرک دعوالریینه دائره کتم و سکوته
چکدی .

نه غریب حالدر که بنی امیه علیهلرنده اعلان خصومت
ایدن تواینک مدافعه شیدیه و مهملکه سنه یه امویلر
علیهلرنده نمایان اولان ابن زبیرک مخالفت فعلیه سی وضع
اساس ایتش و ابن زبیرک خلافتجه نفسنه متعلق اولمق
اوزره طرح ایلدیکی بناء استقلالی تواین حادثه عظیمه
سندده حرکاتندن استفاده ایدن بنی امیه حکومتی کندوسنک
وجودیله برابر تملدن سوکوب اورطه دن قالدرمش در .

هشام بن عبدالملک ایام خلافتنده ظهور ایدن زید بن علی عراق والیسی یوسف بن عمروک و متعاقباً خراسان حوالیسنده میدانه چغان یحیی بن زید بعض عمال امویه نک مباشرتیه مقتول اولدقدنصکره اهل بیتک قانلرینی طلب دعوالری هر ناحیه یه یایلوب شیعه طائفه سیده متعدد فرقه لره منقسم اولدی .

بونلردن برفرقه (امامیه) دیو شهرت ویردیلر . شوفرقه امامتک علویلره عائد اولدیغنه وصیت نبویه نک تعلقی دعواسنده اولدقلرندن حضرت علی یه (وصی رسول الله) اطلاق و « علینک حقنی منع ایلدیلر » دیرک شیخینه خصومت ابراز ایتشلردر .

شیخین رضی الله عنهما افندیلرمن حققرنده بوتفوه باطلی قبول ایتیانلر حضرت علینک حقنی اعتراف ایله برابر مشار الیهما حضرت لرینی دخی لسان تعظیم ایله یاد ایلدیلرکه دیگر فرقه دن تبریلری جهتیه بونلر (رافضه) دیو یاد اولندیلر .

رافضه فرقه سیده تعدد ایدرک شوفرقه دن ظهور ایدن طوائفک بریسی (زیدیه) طائفه سی در . زیدیه طائفه سی حضرت علی بی سائر اصحاب کرامک عمومته تفضیل ایله برابر شیخینک امامتنی دخی صحیح عدایدرلرایدی .

خوار جـدن صـکر دـلری مـنـشـعـب اولان فرق ضـالـه
تـکـثـر ایلدیکی **صـکـبـی** شیعـه دن دخی فرق کثیره منشعب
اولمشدرکه هر فرقه نـک اسمی و منسوب الیهامی ایله عقیده لری
کتاب الملل والنحلده تفصیلات کافیه ایله مذکوردر .

طوائف مذکورده دن مختاره منسوب (کیسانیه)
طائفه سی حضرت حسن و حسیندن صـکـره محمد بن
الحنفیدنک وبعده مشار الیهک مخدومی ابوهشام عبداللهک
وصـکـره محمد بن علی بن عبدالله بن عباسک ، اندن صـکـره
اوغلی ابراهیم بن محمدک امامته قائل ایدیلر . بو مذهب
دخی شیعـه طائفه سی اراسنده منتشر اولمش و ابو مسلم
خراسانی مذهب مذکورده منسوب بولنش ایدی .

دولت امویه نـک سـطـوت و صـولـتی پارلاق کندیکی
زمانلرده شیعـه طائفه سی مقصدلرینی پرده خفا ارقه سنده
کزلیوب فرصت بولدچکه کوسـتر مکده و مدافعه یه تصادف
ایتدچکه کزلی طوتمقده ایدیلر .

بنی امیه ارارنده اختلال ظهور ایدنجیه یه قدر شیعـه
و خوارج غائله لری دولت امویه جه قورقیله جق درجه یه
وارعـامـشـیدـی . ملوک امویه دن ولید بن یزید حقتندکی
تجاوز فوق العاده اختلاله و سـقـتلی برقیو اچوب علویلرک
مقصدلرینی تسهیل ایلدی . واقعا ولیدک هر درلو سیئت

میدانده ایدی . لیکن اول وقتہ قدر ملوک امویہ نک هیچ
برسی اویله تجاوزه هدف اولماش اولدیغی ایچون
اختلال کتدیکجه حکمنی شدتلندردی . ویزید بن الولید
ایله ابراهیم بن الولید زمانلرنده اختلالک ازاله سی ممکن
اوله مدیغی **کبی مروان بن محمد** دخی بی وجه شرعی
برخلیفه نک علیهنده حرکات عسکریه یه تشبثله حقوق
خلافتی اغتصاب ایتسی اختلالی بردن بره آتش کبی
پارلاتمغه سبب اولوب دولت امویه علیهنده بولنلرک
مقصدلرینی استحصاله فرصت نام کوسه تردیکندن دولت
امویه منقرض اولدی .

بنی عباس داعیلری ذکر اولنان اختلالدن استفاده
ایله مقصدلرینی ترویجه چالشدقلری ائشاده اهل بیتک الک
جمعیتلی شیعه سی (کیسانیه) طائفه سی ایدی . (کیسان)
مختارک اسم اصلیمی اولمغله شوطائقه اکانسبتله بونامی
المشدر . محمد بن عبدالله بن عباس بوطائقه نک رؤسا سندن
اولدیغی حالده سلیمان بن عبدالملک زمانده اعمال بلقادن
حیمه یه کیدرک اوراده ساکن ابوهشام عبدالله بن محمد
الحنفیه ایله بومقصدی مذاکره ایده یور ایدی . ائشای
مذاکره ده ابوهشامک وفاقی وعبولوب حین وفاتنده
نفسنه عائد دعوا یه تعلق ایدن حقوقی کیندوسندن صکره

محمد بن عبدالمه تړك و توديع وشو مقصده دوام اولمسي
محمد توصيه ايلدى .

بناءً عليه عبدالمهك وفاتنه شيعه طائفه سي محمد بن
عبداللهى امام تخذ ايله ممالك امويه طرف طرف
داعيلر طاغديلر . بوتشبت مؤثر ك مبدئي هجرتك يوزنجى
سنه سنده وعمر بن عبدالعزيزك زماننده ايدى . ليكن
اوتاريخده بنى اميه جه هنوز اختلاف يوز كوستر مامش
اولديغندن اختلال ظهورينه وسيله وامكان يوغيدى .
بنى عباسك داعيلرى بغايت محرمانه برصورتله ممالك بنى
اميه ده امر دعوته دوام ايتكده ايديلر . مذكور دعوت
خفيه خراسان حواليسنده مقصده موافق اساسيدير اولمغه
باشلا دقه محمد بن عبدالله طرفندن صورت خفيه ده خراسانه
نقبا كوندردى .

هجرتك (۱۲۴) سنه سنده محمدك وفاتى وقوعبولوب
عهد وامامتى اوغلى ابراهيم وصيت ايلدى . دعاة
ابراهيمى امام عنوانيله ياد ايتديلر . ابراهيم ابومسلمى
دعوت ايجون خراسانه كوندركله بنى عباسك امورينه
تقويت كاديكي شاده خلفاي امويه تك صوك كيسى بولنان
مروان بن محمد ، ابراهيمى حرانه جلب وحبس ايدوب
زاب نهري اوزرنده كي مغلوبيتندن صكره حرانه واردقده

امام مشار الیهی محو ایلدی . متعاقباً کندوس-یده مقتول
اولوب ابراهیم قرنداشی ابوالعباس عبداللہ الس-فاح
دولت عباسیہ یی تشکیل ایتشد که فصل آتیده شودولتک
وقایع تاریخیه سی تفصیل اولنه جقدر ان شا الله تعالی .

{ اخطار }

دولت عباسیہ وقایعنی یازدقدن صکره فتوحات
اسلامیه نک مبدئدن اعتباراً ممالک اسلامیه نک هر بریسی
ایچون بش-قه بشقه بررتاریخ خص-وصی یازه جغمزدن
ولایات والیرینک تبدلات متسلسله لری وممالک اسلامیه نک
صورت خصوصیه ده تواریخ متسلسله سی فصل آتیده کی
وقایع اضلیه دن تحلیل اولنوب ولایاتک یالکز دولت
عباسیه نک مرکزہ تعلق ومناسبتی اولان وقایع اصلیه سنه
مربوط وتحلیلی غیر قابل اولان افادات تاریخیه سی فصل
مذکورده ایجابنه کوره درج ایله اکتفا اولنه جقدر .
ان شا الله تعالی .

فصل ثانی

دولت عباسیه نك وقایع تاریخیه سنی حاویدر

(۱۳۲ - ۶۵۶)

(خلفای عباسیه نك برنجیسی اولان ابو العباس عبدالله)

(السفاح بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباسك خلافتی)

فصل سابقده ذكر اولندیغی اوزره ابو العباس

عبدالله السفاح نامنه بیعت عمومیه اجرا اولندوقده (۱۳۲)

سنه سی ربیع الاول نك اون ایکنجی جمعه کونی کوفه

شهرنده دولت عباسیه تشکل ایتدی .

بیعت الندقدن صکره سفاح عیسی داود بن علی بی

کوفه ده بالاستخلاف کندوسی حام اعین نام محله کیدرک

دیگر عیسی عبدالله بن علی بی شهر زور طرفلرینه کوندردی .

شهر زور اهالیسی ایسه بنی امیه دن نفرت وقحطیه عراق

حوالیسنه کلدیکی وقت مروانك اطاعتندن چقوب

قحطیه جانبندن کوندریلان ابو العون بن عبد الملك الازدی

واسطه سیله ابو العباسه قبول بیعت ایتشلا ایدی .

عبدالله بن علینك شهر زوره وصولنده خلیفه

ابو السفاحه بیعت عمومیه لرینی تجدید و اعلان ایلدیلر .

بوندنصکره خلیفه برادر زاده سی عیسی بن موسایی

واسطده محاصره ایله مشغول اولان حسن بن قحطبه نك
 یاننده ویحیی بن جعفری مدائنی ضبطه مأمور حمید بن
 قحطبه یه و عمار بن یاسر نسلمندن ابوالیقظان عثمان بن
 عروہی اھوازہ و سائر مناسبلرینی مواقع سائرہ یه کوندردی .
 و کندوسی براقچ آی قدر عسکرله بولندیغی محلده اکنوب
 بعده کوفہ یه جوار مدینہ ہاشمیہ یه عزیمتله مروان یدنده
 بولنان ممالکک فتح و تسخیری اسبابنی اکماله تشبث ایلدی .
 مروان حرانده اولدیغی حالده حوالی عراقیہ ده
 خاندانک خصمانسندن بر دولت جدیده تشکل ایتدیکنی
 ایشتمسילה برابر بیوک بیوک تدارکانه باشلادی . اول باول
 شهر زورده بولنان ابوالعون ایله حرب ایتک ایچون یوز
 یکرمی بیک موجودی حاوی بر جسیم اردو ایله حرکت
 وزاب نہرینہ مواصلت ایلدکده ابوالعون کندوسنک جمع
 و ابوالعباسک سوق ایلدیکی عسکرله مروانی استقبال
 ایتدی . طرفین بربرلرینی کورملریله برابر قلیجیلر قینلرندن
 چقبوب یکدیگرینی یوتہ حق درجہ ده بر شدتلی حربہ
 باشلاندی . جناب حق بر جمعیت عسکرینک انہزامنی
 مراد بیوردیغی حالده تدبیر و کثرتک فائدہ سی اولہ میہ -
 جغندن مروان بونجه درایت و شجاعتی حازر بولنش
 و آز عسکرله بیوک مظفریتلر قازانمش ایکن قوہ موجو -

ده سنك بويله التیده بری درجه سنده اولان بر فرقه قلیله.
 یه قارشو و هر نه تدبیره تشبث ایلدی ایسه بر سقامت
 ظهور ایدرك تدبیر و ثباتك فائده سنی کورده مدی. ارتق
 دولت امویه نك زمان انقراضی کلدیکنی اکلا دی ایسه ده
 چقماش جانده ملاحظه اولنان امید قبیلندن اولمق اوزره
 یأس حالنده هر درلو صلابت و بسالتی اختیاردن کیر و
 طوزمدی. مراد الهی حکمنی اجرا ایدرك عسکرینك
 قسم عظیمی مقتولاً ترك حیات و قاجانلرك چوغیده کال
 تلاشلرندن نهره اوغراتوب غریقاً وفات ایتدیلر. خلیفه
 مخلوع ابراهیم بو محاربه ده مروانك یاننده ایدی. اوده
 فرار ایدركن نهره دوشوب صوده بوغلدی.

ابوالعونك یاننده بولنان خلیفه نك عیسی عبدالله بن
 علی شو مظفریتی تحریراً خلیفه یه تبلیغ و مروانك عسکر
 ندن الدقلری اسلحه یی تقدیم ایلدی.

مروانك زابده کی انهامی (۱۳۲) سنه هجریه سی
 جادی الاخره سنك اون برنجی سبت کونده ایدی. امام
 ابراهیمك مقدمه وفاتی شایع اولمش ایسده اولوق قدر
 حرانده محبوس و بر حیات ایدی. مروان بوزلدقدن
 صکره حرانه کیدرك ابراهیمی اولدردی. ویکرمی کون
 قدر حرانده قالوب خلیفه نك عیسی عبدالله بن علی

عسکرله تقرب ایلدکده حصه چکلدی . عبدالله یوزینی
حصه چویردکنه مروان دمشقه وبعده فلسطینه فرار
ایلدی .

عبدالله رمضانک بشنجی کونی عنوة دمشق و متعاقباً
فلسطینی ضبط ایلدکدنصکره برادری صالحی مروانک تعقیبنه
مأمور ایتدی . مروان صالحک اوکی صره فرار ایده ایده
مصر اعمالندن بو صیرنام محله کیدرک بر کلیسایه قایاندی .
ارتق یاننده عسکر قالدیغندن اختفایه مجبور اولغله سنه
مذکوره ذی الحججه سنک یکر می سکزنجی کونی در دست
و قتل ایدلمشدر .

مروان کلیساده اختفا ایلدیکی وقت نجاتندن امیدینی
قطع ایلدیکنندن کندوسی طوتلدقدن صکره کلیسایه
وضع ایلدیکی عالیه سنی قتل ایتمسنی خادمه توصیه ایتمشیدی .
خادم هنوز وصیتی اجرا ایتمزدن مقدم تعقیبه مأمور
اولاندن عامر هپسینی سالمأ کلیسادن چقاروب صالحک
یاننه کوندردی . مروانک بیوک قزی صالحک حضورینه
چقارق تصادف ایلدکاری حال حزن اشمالی لسان استرحام
ایله تصویر ایده جاک ویورکلر طیانه میه جق درجده ده
سوزلرله تذلل و تأثر کوستر دیکندن صالحک جکرینه
اتش دوشوب اختیار سنر اغلامغه باشلادی . مسئولرینی

استفسار ایتدکده حرانه کوندرلمرینی استدکارندن اورادرن
معزراً حرانه کوندرلدیلر.

مروان مقتول اولدیغی وقت التمش ایکی یاشنده ایدی.
ابو عبدالمثلک کنیه سیله مکنی اولوب شجاعت و محاربه ده
صلا بندن ناشی (حار) و خواجه سی جعه ده نسبتله (جعه دی)
دیه ملقب ایدی. جعه خلق قرآنه قائل اولدیغندن مروان
دخی اول اعتقادده ایدی. مروانک درایت و فطانتی
یک زیاده و شجاعتی فوق العاده ایکن اقبالی ادباره منقلب
اولدقدن صکره نه درایتندن، نه ده شجاعتندن استفاده ایده
بیلدی.

سلیمان بن هشام سند طرفلرینه فرار ایتشیدی.
بوتاریخده خلیفه یه دخالتله ابدامرعی و محترم اولدی
ایسه ده صکره بعض اسباب و ملاحظاتک کوستردیکی
اقتضا اوزرینه قتل ایدلدی.

امویلردن اندلسه فرار ایدنلر قورتیلوب ماعداسی
قورقولرندن طرف طرف اختفا ایده یورلر ایدی. عتبه بن
سفیان اولادندن عمرو بن معاویه قاچوب محل محل
کزمکدن اوصاندیغندن بو حال ایله یشامقدن ایسه اولمک
خیرلودر دیه رک بصره امیری سلیمان بن علی یه دخالتله
» یا امیر مملکتلر بنی کزدره کزدره حضور کزه آندی. شو

بیکیسی بو قپویه دخیل دوشورن حال فضل و کرمکزه
اعتمادیدر . عفو و مرحمت ایلدیکک حالده اولنجیه دکین
بنی چولق چوجقلمله برابر منتکزک التنده براقش اولور-
سک» دیدکده سلیمان کیم اولدیغنی استفسار ایلدی . عمرو بن
معاویه اولدیغنی بیان ایلدیکندن عمروک متذللا نه و مؤثرانه
تضرعندن سلیمانک یورکی چاکچاک اولوب بلا اختیار
کوزلرندن یاش دوکلمکه باشلادی . خلیفه یه بر مکتوب
تحریر ایله عمرو و متعلقاتک دخالتلرینی و بنی امیه حقلمنده کی
مؤاخذلر عقوقلرینه مبنی اولوب ارحاملرندن ناشی اولدیغنی
حالده مؤاخذات حد مشروعی یکدیکنی او مکتوبده
یازدیغندن خلیفه عمرو و متعلقاتی عفو ایله برابر اندنصکره
امویلردن کیمسه حقنده مؤاخذه و حقارت کوس-ترلامسی
ایچ-ون بلدان و امصارده بولنان و لاة و عمالک جله س-نه
امرلر کوندردی .

مروانک قنسرینده عاملی بولنان ابو الورد مقدجه بنی
عباسک طاعتنی قبول ایتدیکندن یرنده ابقا اولنمشیدی .
اطاعتده ثبات ایتدیکی جهتله عبدالله بن علی عسکرله
اوزرینه کیدرک محاربه دن صکره ابو الورد مقتول و عسکری
منهزم اولدی .

جزیره اهالیسی دخی خلیفه یه اطاعت ایتیب اورفه

امراسانان اسحق بن مسلم العقيلي بي اوزر لرینه رئيس
 انتخاب و حران عالمي موسي بن كعي محاصره ايلديلر .
 جزيره ولايتي واليلككنه تعين قلمش اولان خليفه نك
 برادري منصور (۱۳۳) ده عسكركله كيدر ك قرقيسا
 ورقه بي دائرة اطاعته الدقدنمكره يوزيني حرانه
 چويردي و حران عالمي موسي بن كعي محاصره ايتكمكه
 بولنان اسحق بن مسلم منصور ك كلك اوزره اولديغني
 ايشتمكده حراندن اورفه يه چكيلوب قرداشي بكار بن
 مسلمي ديار ربيعده دن ماردن و دارا حاكمونه بالتعين
 ارسال ايلدي . ربيعده نك رئيسي بولنان حروري قبيله سندن
 بريكه ايله بالاتفاق منصور ايله محاربه اسبابني اكالمه تشبث
 ايلديكندن منصور عسكركله اوزر لرينه يور يوب مقاتله
 و قوعندن صكره بريكه معركده مقتول اولغله بكار اورفده
 بولنان برادري اسحقك ياننه قاچدي . اسحق بكار ي
 اورفده براغوب صامصاده عزيمت و تداركاته تشبثله
 ياننده مجتمعا اولان عسكركله مقداري التمش بيكه ابلاغ
 ايدلمش اولديغني حالده منصور برقوه عسكريه ايله كيدر ك
 اورفه يي بر مدت محاصره ايلدي ايسه ده ضبط ايدمه دي .
 اورفه يي ترك و صامصاده عزيمتله اسحاق تحت محاصره يه
 الدي . اسحق ايسه مروانك مقتول اولديغنه حالا

اینانم دیغندن منصوره جواب رد کوندردی . منصور
مروانک مقتول اولدیغنه دائر اقماعات ککافیہ بالاعطا
اسحاقی تأمین و دائره اطاعته ادخال ایتشدیر .

یزید بن هبیره واسطده محصور اولوب حسن بن
قحطبه نك مدافعه سنه دوام ایده یور ایدی . جزیره والیسی
منصور خلیفه نك امریله بالذات کیدرک واسطی ضبط
ایتمکله ابن هبیره عندالمحاربیه مقتول اولدی .

سنه مذکورده روم ایمپراطوری عسکرله کاخه
کیدوب بالمحاربیه اهالی بی برباد و پریشان ایلد کدنصکره
ملاطیه یه عزیمتله شهری محاصره و منجنیقئر وضع ایله
تضدیهات شدیدیه کوستردی .

بالاستیمان اهالینک جله سی اولاد و عیالی الوب
جزیره بلادینه طاعل دیلر . ایمپراطور شهری سراپا تخریب
ایتدردی .

(۱۳۴) ده سفاح دارالخلافه یی انبار شهرینه نقل
ایلدی .

خراسان و الیسی ابو مسلم سنه مذکورده ده صغد و بخارا
اهالی لری ایله محاربیه ایدرک اورالری ممالک عباسیه
دائره سنه ادخال و سمرقندک اطرافنه بر سور انشا ایتشدیر .
خلیفه ابوالعباس السفاح بوسنه موسی بن کعبی

عسکرله سندحو الیسنه کوندروب حوالی مذکوره حکمداری
منصور بن جمهور ایله محاربه ایتش و منصور بوزیلوب
فرار ایدرکن یولارده صومزلقدن هلاک اولمشدر.

(۱۳۵) ده سمرقند و بخارا عاملی زیاد بن صلیح
عصیان ایتکله ابومسلم عسکرله عزیمت و غلبه ایلدیکی
اثباده زیاد مقتول اولدی.

(۱۳۶) ده ابومسلم خراسانی خلیفه دن بالاستیدان
الدیغی رخصت اوزرینه حج شریفه کتمش و جزیره
والیسی بولنان خلیفه نك برادری منصور سنه مرقومده
امیرالحاجلق ایله جانب حجازه عزیمت ایلشدر.

خلیفه ابوالعباس عبدالله السفاح اشبو یوز اوتوز
سنه هجریه سی ذی الحجه سنك اون اچنجی کونی اوتوز
اوچ یاشنده ایکن انبار شهرنده وفات ایدرک اوراده دفن
اولندی. رحمة الله علیه.

مدت خلافتی درت سنه سکر ماهدرو.

{ ابوجعفر المنصور بن محمدك خلافتی }

سفاحك وفاتنده ولی عهدی و بیوک برادری ابوجعفر
المنصور ایله ابومسلم خراسانی حجازده ایدینرو. عم زاده سی
عیسی بن موسی منصور نامنه خلقدن بیعت اخذ ایدرک

سـفاحك موتى منصوره یازدى . و منصوره حـجازده
ابتدا ابو مسلم وبعده اهالى بيعت ايلدى .
(۱۳۷) ده منصور ايله ابو مسلم حجازدن كـوفـه يـه
واورادن انباره عزيمت ايلديلر .

ابو مسلمك هرايشده موفقيتى و مظفريتله شان و شهرت
قازانمى منصورك بعض ملاحظه سنى تحريك ايدوب
انباره بعد الوصول كندوسنى نصيبين اصلاحاته مأمور
ايتش و ابو مسلم نصيبينده عبدالله بن عليـنـك غـالـله سنى دفع
ايتـدـكـد نصـكره خراسان و ايلـكـنـدن عزل ايله مصر
و ايلـكـنـه نصب ايدلمشدر . خليفهـنـك بوتوجيهدن مقصدي
ابو مسلمه محبت و اطاعت عموميه سى اولان خراسانـدن
اهالى سى ايله معارفه سى اولميان برولايته نقليله كندوسنى
بربهـانـه يـه هدف ايتك ايدى . ابو مسلم ايسـه خليفهـنـك
مقصدينى حس ايدوب مصره كـتـماـمـك اسـتـدى . خليفه
انباردن مدينه كيدرك ابو مسلمى اورايه طلب و ابو مسلم
عزيمته تردد ارائه ايلش اولديغى حالده مخبره لردن صكره
خليفهـنـك يـانـه كـتـمـكـه وصولـنـك ايـكـنـجـى كوفى اوذات
بـسـالـت ايات ازاله اولنه رق خيرخواهـانـه داغ درون
اچلمى تجويز اولندى .

بو ائشاده ابو مسلمك قاننى دعوى ايتـمـك او زره سنباد

نامنده بر شخص ظهور ایدوب برفته چقار مق استدی
ایمه ده خراسانده حرباً مقتول اولدی.

بنی امیه نك تنکیلاری صره سنده عبدالرحمن بن معاویه
بن هشام بن عبدالملک مصره و صکره اندلسه فرار ایتش
ایدی. مشار الیه (۱۳۹) سنه سنده بنی عباسک دائره
حکومتدن خارج اولق اوزره اندلسده برامویه دولت
جدیده سی تشکیل ایدوب ظهور اسلامدن بر و ساق واحد
اوزره نشو و نما بولش اولان شجره دولت اسلامیه سنه
مذکورده بر فلین اتقله دولت اسلامیه ایکی یه بولندی.

(۱۶۰) ده منصور برادر زاده سی عبدالوهاب بن
ابراهیم ایله حسن بن قحطبه بی یتش بیک نفر عسکر ایله
ملاطیه یه کوندروب روملرک مقدسجه یقمش اولدق لری
یرلری کاملاً تعمیر و طاعلش اولان اهالی بی جمع ایله
ملاطیه ده اسکان ایلدی.

(۱۶۱) ده راوندیه طائفه سی منصور علیه خروج
ایتشد. بوطائفه خراسان اهالی سندن در. مذهب
تناسخه ذاهب ایدیلر. حضرت آدمک روحی منصورک
حرم کتخداسی عثمان بن نهیکه حلول ایلدی کنی و تکریلری
کندولرینی اطعام ایدن ابو جعفر منصور اولدیغنی اعتقاد
ایده یورلر ایدی. سسکریوز قدر غلبه لکه اوارالق

دارالخلافه اتخاذ ایدلمش اولان هاشمیه کلوب منصورک
 سراینی کوردکارنده (هذا قصر ربنا) دیدکارینی منصور
 ایشتمکله بی-وکارینی طوئندروب حبس ایتدی . طائفه
 مذکوره بومعامله دن $\llcorner$ و جنوب منصورک اوزرینه
 یوریدیلر . منصور قوه جبریه ایله مدافعه لرینه قیام ایلدی .
 بنی امویه عمالندن ایکن اولوقته قدر مخفی بولنان معن بن
 زائده شوعربده صرہ سنده میدان چقبوب راوندیلر ایله
 محاربه ده منصوری شجاعتنه حیران ایده جک درجده ده
 خدمت کوس-تردی . منصورک بئندیکی قاترک دیزکننی
 حاجی ربیع طوته یورایدی . معن دیزکنی حاجیک الندن
 الدی . منصورکیم اولدیغنی صوروب اوکرندکده عفرین
 یامعن . هر درلو قصورک عفو ایتدم» دهرک یمن والیلکنی
 عهدہ سنه توجیه ایتشدیر .

خليفة نك امریله اوغلی مهدی بوسنه طبرستانه کیدرک
 خازم بن خزیمه ایله برلکده رویان و دماوند مملکتلرینی
 دائرة اطاعت و استیلایه الدیلر .

(۱۴۳) ده اهل اسلام فقه و تفسیر و حدیث علوم
 شریفه سنک تدویننه شروع ایتشدیر .

(۱۴۵) ده منصور بغدادک بناسنه باشلادوب برسنه

صكره دار الخلافه بنى اورايه نقل ايتش و (۱۴۹) ده
شهر ك بناسى ختام بولمشد.

بوندن مقدم مدينه هاشميه نك بناسيله يوز قرق سنه سنده
اوراسى دار الخلافه اتخاذا اولمش ايدى . هاشميه نك كوفه
جوارنده اولمى و كوفه اهاالىسنك حالرينه اعتماد جائز
اولمديغى كې راوندیه حادثه سنك دخى اوراده وقوعى
جهتيله هاشميه ده اقامت خوش كورلمديكندن منصور
بالتحرى بغداد موقعى بولوب امرى اوزره تمل وضع
ايدلدى . شهر مذ كور شكل مدورده بنا و هر طرفدن
مراجعه سهولت اولمى ايچون دار الخلافه وسط شهرده
انشا اولمش ايدى . شهر ك بر قسمى جانب غربيه ، ديكر
قسمى جانب شرقيه يايلوب قسم غربيه مدينه السلام
و قسم شرقيه زوراء ديو آد و يرلدى . موقعى سلفكيه
قديمه شهرى نواحيسنده در . اوتار يخلرده اوجوارده
بغداد ناميله برقریه اولوب اوراده هر سنه بر يوك پناير
قوريلور ايدى . بومناسبتله بناسند نصكره اسمنه بغداد
شهرتى غلبه ايلدى .

بغدادك بناسنده قوللانيلان معمار و صنايع و عماله
و مهندسین شام ، طبرستان ، كوفه ، واسط ، بصره بلادندن
جانب اولمش و امام اعظم ابوحنيفه و حجاج بن ارطاة كې

فضل و اقتدار اصحابی امر بناده تسطیح و نظارتہ مأمور
اولمشیدی . موضعنی تعیین و تحدید ایچون کول ایلہ تخطیط
اولندی . و خطوط اوزرینہ چکید دینلان پموق چکر دکی
وضع و اشغال اولنہرق منصور ہر جہتہنی کوردہ جک
بر موضعدن تماشا ایلدی . زقاقلرک بجلہسی قرق ارشون
وسعتندہ تنظیم اولنش و شہرک اطرافہ ایکی سور
چکمشدرکہ ایچ طرفدہ کی سـوردیکرندن مرتفع بولنش
ایدی . منصوردن صکرہ پک چوق ابنیۃ عالیہ و منتظمہ
دخی علاوہ ایدیلہرک اخلافی زمانلرندہ افخر مبانی دنیا
اطلاقہ شایان اولہ جق بدرجہ یہ قدر کسب معموریت
و انتظام ایتشد .

منصور اشویوز قرق طقوز سنہ سنہ امام اعظم ابو
حنیفہ حضر تلرینہ مسند قضایی تکلیف ایدرک قبول
ایتمدیک ایچون امام مشارالیہ حبس ایدلمشیدی . (۱۵۰)
دہ محبوساً وفات ایلدی . رحمة الله علیہ .

(۱۵۳) دہ خلیفہ مکہ یہ کیدرک اورادن بصرہ یہ
عودتلہ حکومتہ مخالف بولنان ابو ایوب موریہ ایلہرققاسنی
دردشت ایتدردی .

(۱۵۵) دہ منصور کوفہ و بصرہ شہرلرینک اطرافہ
سـور بنا ایتدروب اہالیدن ہر فردہ بشر درہم عطیہ

ویرلمنی امرایتمکله بو وسیله ایله مقدار نفوس اکلاشلدیغندن
هر فرد اوزرینه قرقر درهم توزیع وجهه سندن استحصال
اولندی . بناءً علیه بر شاعر

یا لقوم ما لقینا   من امیر المؤمنینا

قسم الخمسة فینا   وجباها اربعینا

بیتلرینی انشاد ایتشدیر .

خلیفه ابو جعفر المنصور (۱۵۸) سنه هجریه سنده
حجج شریفه عزیمت ایدوب کیدرکن «تولدیم ذی الحجه ده»
خلافتم ذی الحجه ده ایدی . وفاتمدخی بوسنه نك ذی الحجه
سنده وقوعبولور ظن ایدرم . داعی موت بنی حجاز
طراغنه دعوت ایده یور «دیدکدنصـکره ولی عهدی
بولنان اوغلی مهدی یه اوزون اوزون وصایاده بولندی .
بعدالعزیمه سنه مرقومه ذی الحجه سنک التنجی کونی بئر معونه
نام محله وفات ایلدی . رحمة الله علیه . وفاتنده التمش
اویچ یاشنده ایدی . مدت خلافتی یکرمی ایکی سنه در .

منصورک زمان خلافتنده اولان فتوحاتی وعمرانجه
اولان اقداماتی شایسته تحسین اوله حق درجه ده ایسه ده
سفک دماء و سائر بو کبی احوالده اولان شدتی حد
مشروعی یکمشدیر .

{ المہدی محمد بن ابی جعفر المنصورک خلافتی }

مہدی باباسی منصورک ولی عہدی ایدی • منصور وفات ایلدکده وفاتنی اخبار ایچون مکہ دن چقاریلان قاصد حرکتک اون برنجی کونی بغداده واصل اولوب ذی الحجہ نک اون سکزنجی کونی مہدی یه بیعت عمومیه اجرا اولندی •

(۱۵۹) ده خراسان حوالیسندہ مقنع نامندہ بر شخص ظهور ایلدی • شخص مرقوم اعور و بوی قصه اولوب مرو اہالیسندن ایدی • یوزینی یالدزلی بر حجاب ایلہ مستور طوتدیغندن مقنع دیو شہرت ویر مشدر • مرقوم روح الہینک کندوسنہ حلولی دعوائی باطلہ سیلہ ظهور ایدوب سبکغزاندن مرکب بر جمعیت فاسدہ باشندہ تجمع و کندوسنہ سجدہ ایلدیلر • بو جمعیت سیام ورستان اعمالدن سنجردہ تحصن ایدرک اہل اسلام علیہندہ بولنان طوائف کفارک بعضیلری جمعیت مذکورہ یه النحاق ایتیکلہ او حوالیدہ بولنان مسلمینہ تجاوزلری تکرر ایلدی • مقنعک اصحابی ابو نعمان و جنید ولایت بن نصر ایلہ محاربہ لرہ باشلا یوب اتش فسادلری علو کبر اشتداد اولغله مہدی خلیفہ معاذ بن مسلمی مرقومک تنکیلنہ مأمور ایدی • (۱۶۰) سندہ سندہ

معاذ عسكرله اوزر لرینه واروب ارالرنده درت ای مقاتله دوام ایتش اولدیغی حالده مقنعتک اصحابی مضایقهیه تصادف و امان طلب ایلدیلر . مقنعتک هلاک اوله جغنی اکلامقله اهلنی و نفسنی احراق ایتدی .

(۱۶۴) ده مهدی اوغلی هرون الرشید ایلله برابر جزیره کیدرک اوراده ایکن عبدالصمد بن علی بی جزیره و ایلدیکندن عزل ایلله یرینه زفر بن عاصمی تعیین ایلدکدن صکره فرائی عبور و حلبه عزیمت ایتشدر .

(۱۶۵) ده مهدی اوغلی هرون الرشیدی یوز بیکه قریب عسكرله روم بلادینه کوندروب ربیعی دخی رفاقتنه ویردی . صائقهیه وصوللرنده دشمن مقابله بیککله رؤسای عسکردن یزید بن مزید الشیبانی قارشوسنده کی روم عسکرینی بوزدقدن صکره روم قوماندانک رفاقتنده کی فرقه بی احاطه و تضییق ایلدیکندن یوز طقسان بش بیک دینار نقد و ایک یوز اون درت بیک سکر یوز درهم تضمینات سفریه اندقدن صکره روملرک بقیه سی براغلدی . بونی متعاقب هرون الرشید خبیج قسطنطینییه قدر ایلرولیوب سنوی یتش بیک دینار فدیله ویرمک اوزره اوچ سنه مدتله عقد مصالحه ایلدی . بو غزاده روملردن النان اسرانک

مقداری بشبیک التیوز قرق اوچ وروملرک مقتوللری اللی
درتدیک نفره بالغ اولمش ایدی .

مهدی وزارتده بولنان یعقوب بن داودی بو سنه
حبس ایلدی . یعقوب عدالت ودرایت اصحابندن ایدی .
ارکان واعیان حسد لرندن ناشی خلیفه نك یعقوبه اولان
توجهنی چکه میوب حقنده درلو درلو سعایتده بولندیلر .
خلیفه برعلوینك قتلنی امر و اجزا ایده جکینه یعقوبی
تحلیف ایتمش ایدی . یعقوب علوی بی خفیاً اطلاق ایلدیکنندن
معارضلری خبر الوب خلیفه یه تبلیغ ایتدیلر . بو ماده
صورت مخصوصده مؤاخذه سنه سبب عدایدیلرک حبس
اولمغله هرون الرشیدك خلافتنه قدر محبوسیتی امتداد
ایلدی .

(۱۶۶) ده مهدی هرونی (رشید) لقبیله تلقیب
ودیکر اوغلی موسی الهادیدن صکره ولی عهد تعیین
ایتدی .

(۱۶۷) ده خلیفه مخدومی هادی بی اردو ایله
کوندروب جرجان و طبرستانجه بعض اصلاحات اجرا
و بو سنه مسجد الحرام ایله مسجد رسول اللهك بنالری
توسیع ایدلمشدر .

(۱۶۸) ده روملر نقص عهد ایلدکرندن خلیفه نك

امریکه جزیره والیسی علی بن سلیمان غزایه کندی .
وبالمحاربه غنائم کثیره ایله عودت ایتدی .

(۱۶۹) ده مهدی جرجانده بولنان اوغلی موسی
الهادی بی ولایت عهددن چقاروب هرون الرشیدی ولی
عهد تعیین ایتک استدیکنندن موسی الهادی بی بغداده
استدی .

هادی مخالفت وعزیمندن استنکاف کوسر مکه مهدی
عسکرله جرجانه متوجهاً بغداددن حرکت و ماسیدان
نام محله مواصلت ایلدکده اوراده صیدوشکاره چقوب
بوطاغ پکدینک ارقه سی صره آت سوررکن آتک باشی
ضبط ایلده میهرک آت بر قیودن ایچرو کیردی . ومهدینک
بل کوکی قردیغندن وفاتی وقوعبولدی . وفاتده قرق
اوج یاشنده اولوب حسن سیرت اصحابندن وعدل ومروتله
متصف خلفادن ایدی . رحمة الله علیه .

موسی الهادی بن مهدینک خلایقی !

مهدینک وفاتندن صکره برابر بولنان کوچک اوغلی
هرون الرشید حرب ایچون تجمع ایتمش اولان عسکره
رخصت و یروب جرجانده بولنان بیوک برادری موسی
الهادی یه مهدینک وفاتنی بعد الاشعار بغداده عودت

و موسی الہادی ایچون چله دن اخذ بیعت ایلدی . هادی
 جرجاندن حرکتک یکرمنجی کونی بغداده کلمشدر .
 هادینک زمانده جزیره ده بعض خارجیلر ظهور ایدوب
 مدینه ده دخی بعض علویلر قیام ایتش اولمغله هر برینک
 وقوعاتی محل ظهور و قیاملری مباحث تاریخیه سنده
 یازیله جقدر .

(۱۷۰) سنه سنده خلیفه موسی الہادی حدیثه موصله
 کتمش اولدیغی حالده خسته انوب عودتله عیسی اباد نام
 محله وصولنده سنه مرقومه ربیع الاولک اون بشنجی
 کونی یکریمی التی یاشنده ایکن عزم دار اخرت ایلدی .
 رجة الله علیه . مدتی بر سنه دن زیاده جه در .

هرون الرشید بن مهدینک خلافتی

هادی وفات ایلدیکی وقت یحیای برمکی محبوس
 ایدی . هرثمه بن اعین یحیایی محبوسدن چقاروب ایکیمی
 برلکده هرون الرشیدک یانته کتدیلر . هادی حیاته ایکن
 بعضیلرندن اوغلی جعفر ایچون بیعت المش و برکون
 رشید کو پریدن کچمک اوزره ایکن هادینک امراسندن
 ابو عصمت « طور ولی العهد کچه جکدر » دهرک هرون
 الرشیدی تحقیر ایتش ایدی . هادینک دفنی عقبنده رشید

ابو عصمتی قتل ایتدروب کندوسی ایچون عمومندن اخذ
بیعت ایلدی .

رشید عقیب بیعتده ثغور بلادینی جزیره دن بالا فراز
مرکزی انطاکیه اولمق اوزره عواصم نامیله بر ولایت
جدیده تشکیل ایدرک والیلکنه منصور بن زیادی تعیین
ایتدی .

(۱۷۵) ده رشید اوغلی امینی ولی عهد تعیین ایتشد .
رشیدک بدایت خلافتندن (۱۷۹) سنه سنه قدر جزیره
و موصل و دیلم و نصیبین و آمد و افریقیه طرفلرندن متعدد
خارجیلر ظهور ایدرک اهالی حقنده مضرتلر و قوعه
کتوردیلر . هر بریسنک وقوعاتی منسوب اولدیغی محل
مبحثده تفصیل اولنه جقدر ان شا الله تعالی .

موصل حوالیسنده کی خارجیلر دن عطف بن سفیان
الازدی بی در دست ایتک اوزره (۱۸۰) تاریخنده رشید
بالذات موصله کتمکه حاضرلنوب موصل اهالیسنندن
هرکیمه ملاقی اولور ایسه قتل ایتکی جزم ایتشیدی .
بونک ایچون قاضی ابو یوسفدن استفتاء ایلدکده جواز
شرعی اولدیغی جوابی ویرلدی . اره صره بو مثلاًو
خارجیلر موصله صوقیلوب تحصن ایتدکجه مقاومترینه

سورك وجودی سبب اولدیغندن رشید بعد العزیمه
موصلاک سورینی هدم ایتدردی .

(۱۸۲) ده رشید اوغلی عبداللهی مأمون لقبیه
تلقیب و امیندن صکره ولی عهد تعیین ایدوب خراساندن
همدانه قدر ممتد اولان ولایتلی مأمونه توجیه ایلدی .
(۱۸۳) ده خزر طائفه سی باب الابواب (تیمور قپو)
طرفلرندن بلاد اسلامه هجوم و انواع اسائه تصدی ایله
یوز بیکدن زیاده مسلمان اسیر ایتدیلر . رشید بونلرک دفع
مضرترلی ایچون کردستان و اذربایجان و الیلکنه یزید
بن مزیدی بالتعین نصیبینده بولنان خزیمه بن خازمی دخی
معاونت ایچون یزیده ترفیق ایتدی . یزید و خزیمه کیدرک
خزر ترکارینی تار مار ویدلرنده کی اسرای مسلینی تخلیص
ایتدیلر .

(۱۸۶) ده هرون الرشید حج شریف مقصدیه مکّه
مکرمه کیدرک اوراده اوغلاری امین و مأمون و قاسمی
بری بری اردنجه ولی عهد تعیین ایلدی .

(۱۸۷) ده بر امکه خاندانک طالعی قطوع نحو سه
تصادف ایدوب رشید جعفر بن یحیای قتل و سائر بر مکیلری
حبس ایتدی . جعفر عاقل ، حسن سیرتله متصف اولدیغندن
کرك خلیفه نك، كرك عمومك حسن توجهلرینی قازانمشیدی .

برمکیلرک سبب فلاکتلری حقننده مورخلرک سوزلری
 اختلاف اوزره در . اصحی علویلره میلاری ایدی . شو
 حالک شهرت شایعه سی برمکیلر واسطه لریله خلافتک
 علویلره انتقال ابدجکی ملاحظه سنی دعوت ایتکله
 حقلرنده غدر وقوعه کتیرلدی .

سنه مذکورده روم ایمپراطور یحیه سی ایرینی خلع
 ایله یزینه نیقیفورس ایمپراطور اولدیغندن ایرینی زمانده
 روملرک ایدئ مسلمیندن ایچدکاری زهرابه مغلوبیت
 ایرینینک عدم اقتدارندن ناشی اولدیغنه چل اولنهرق
 ایمپراطور جدید هرون الرشیده بر مکتوب تحریریه سلفی
 زمانده النان مالارک ردینی وفدیة نجات دخی اعطاسنی
 تکلیف ایلدی . هرون الرشید حدتدن پراتش اولوب
 تعبیرات غلیظه ایله جواب یازدقن صکره عسا کر کلیه
 ایله بلاد رومه عزیمت وروملره اذاقه زهر بلا وهزیمت
 ایتدی . ایمپراطور ایش مطالعه سی کی نتیجه ویرمدیکنی
 کوروب مصالحه رجاسنه دوشمکله دولت عباسیه یه سنوی
 خراج ویرمک اوزره عقد مصالحه اولندی . رشید مصالحه دن
 صکره رقه یه دوندکده روملر نقض عهد ایلدیلر . او صرده
 شتا شدتنی اجرا ایتکده ایکن هرون الرشید موسمک شدته
 باقیوب ینه بلاد رومه عزیمت و جنود اعدایی پایمال خیول

ہزیمت ایلدی ویردی . راست کلان معموره لرینی خراب
و تشفی صدر ایدنجیه قدر سل سیف غلبہ یہ دوام ایتدکن
و ایمپراطور ہر درلو قصورینی اعتراف و استعفا ایلدکن
صکرہ ندامت و تضرعہ مصالحہ رجاسندہ بولندی .
و روملر سنہ بسنہ دولت عباسیہ خزینہ سنہ جزبہ ویرمک
شرطیلہ مصالحہ تجدید اولندی .

(۱۸۸) ده ابراهیم بن جبرائیل غزا ایچون بلاد رومہ
سوق اولمہرق عسکرلہ صفصاف نام دربندہ واردقده
ایمپراطور بر بیوک اردو ایلہ مقابلہ یہ کلککہ عندالمحاربہ
روملرک قرق بیکدن زیادہ سی مقتول و بقیہ سی منہزم
اولمشدر . بو حرکت دخی ایمپراطورک مصالحہ یہ مغایر
بعض حالرندن نشئت ایتشیدی .

(۱۹۰) ده رشید بلاد رومدن هرقلہ شہرینی فتح
ایلدی .

(۱۹۱) سنہ سنہ افریقادہ واقع (فاس) ده ادارسہ
دولتی تشمن ایتشدر .

(۱۹۲) ده رافع بن لیث خراسان حوالیسندہ عصیان
کوسہ تردیکندن بو اشادہ رشید رقعہ ده بولندیغی حالده
اورادن طوغریجہ خراسانہ کتبکی نیت ایلدی . عزیمت
اوزرہ ایکن مزاجنہ انحراف کلککہ طیبی جبرائیل بن

یختشوعی یاننه استدی . جبرائیل کلدکده رشیدی مکدر
 بر حال ایچنده کوردیکندن استفسار حال ایلدکده رشید
 بر دهشتلی رؤیا کوردیکنی و اضطرابی اندن نشئت
 ایلدیکنی سویلدی . طیب بعض مرتبه تسلیتکارانه
 سوزلله مراقنی دفع ایتکه چالشی ایلده رشید
 « بو کجه رؤیاده شوسریر اوزرنده جالس ایدم . بکا
 طوغری بر انسان قولی اوزاندی . النده بر آوچ قرمزی
 طپراق وار ایدی . قولدن بشقه برشی کوردمدم . کیمک
 قولی اولدیغی بیلدمدم . قولانجه یوزینی کوره مدیکم
 بر شخصک صداسی دوقنوب » شو طپراق سنک دفن
 اولنه جغک یرک طپراغیر » دیدی . مدقم زه سی اولدیغنی
 سؤال ایلدم . « طوس » جوابنی ویردی « دیو
 رؤیایی نقل ایتکه طیب » بویله خیالات ایله قلبکزی
 صقمه یکز . شو رؤیا تهاویل سودا و بخارات ردیه دن
 نشئت ایدن اضغاث احلامدن معدود در . خراسان
 افکار یله او یودیغک ایچون اویله دوش کوردک » دیدکدن
 صکره بعض افادات مقنعه ایله رشیدک انبساطنی جلب ایتدی .
 (۱۹۳) ده رشید رقه دن بغداده و اورادن خراسانه
 طوغری عزیمت ایدرک اصلاحات اجرایی افکار یله
 مشغول ایکن جرجانده خسته لاندیکندن هوایی لطیف

اولان طوسه کتدی . طوسده دفعه کندیوسنه بر بایغلق
 کلوب کوزینی اچدقده طبیب جبرائیلی یاننده کورمکله
 « رقه ده نقل ایتدیکم رؤیا خاطر کده می در » دید کده طبیب
 « اوت » جوابنی ویردی . رشید « غالباً مدقم بوراسی در »
 دیوب کوله سی مسروره « شو باغچه دن بکا بر آوج طیراق کتیر »
 دیدیکندن مسرور طیراغی النده کتیر رکن یکنی صغه مش
 و قولی اچق بولمشیدی . رشید « سبحان الله رؤیاده کور دیکم
 قول شو قول و طیراق شو طیراق ایدی » دید کدن اوچ کون
 صکره سنه مذ کوره جادی الاخره سنده وفات ایتمکله ذکر
 اولنان باغچه دروننده دفن اولندی . رحمة الله علیه . مدتی
 یکرمی اوچ سنه دن زیاده وعمری قرق یدی سنه دن عبارت
 ایدی .

هرون الرشید حسن حالده خلفاء عباسیه ننگ هپسنه
 فائق اولوب کرک بالذات ، کرک امراسی واسطه لر یله چوق
 فتوحاته مظهر اولمش و شان دولتی هم محافظه ، همده تزید
 ایتشدر .

مرویدر که رشید بر کون رقه ده شکار ایدر کن بر
 زاهده تصادف ایدوب زاهد رشیده « ای رشید الله دن
 قورق الله دن » دیو عنف شدید ایله خطاب ایلدی . رشید شهره

وارد قدہ زاهدی یانہ جلب ایتدر مکله طعام وتلطیفدن
صکره .

رشید - (زاهده خطاباً) سندن برشی سؤال ایدہ حکم .

زاهد - بیورک .

رشید - بنی فنا آدم فرعونمی .

زاهد - فرعون دعوی الوهیت ایتش برکافر در .

سن آل رسولدن مؤمن موحد بر خلیفه سن .

رشید - سمنی بیولک آدم سن موسی و هرونمی .

زاهد - بن عاجز و ادنا بر آدم . انلرایکی نبی ذیشاندر .

رشید - جناب حق موسی و هرون علیهما السلامه

فرعون حقنہ یومشاق سویلنسنی امرایله (فقولاله قولاً

لینا) بیوردیغنی بیلورسک .

زاهد - اوت اوله در .

رشید - بن آل رسولدن معدود والمدن کلدیکی قدر

او امر الهیه وسنت نبویه خادم ایکن بوکون شدت

و غلظتله « اللمدن قورق اللمدن » دیوبکا خطاب ایلدک .

حقمده آداب نصیحتنه رعایت ایتدک « دیدکده زاهد

« استغفر الله واتوب الیه » دیهرک قصورینی اعتراف ایلدی .

ورشید زاهد حقنہ لطف جیل ارائه ایندی .

{ امین بن هرون الرشیدك خلافتی }

رشیدك وفات ایتدیكى وقت اوغلی امین یاننده و دیگر
 اوغلی مأمون مروده ایدی . امینه بیعت اولندی . امین
 طوسدن بغداده عزیمت و اوراجدهده بجهل دن اخذ بیعت
 ایلدی . والدہسی زبیده رقهده ایدی . یدنده محفوظ خزان
 و اموالی بالاستحاب بغداده کلورکن امین وجوه بغداد
 ایله انبارده استقبال ایتدی .

(۱۹۵) ده امین برادری مأمونی ولایت عهددن
 خلع ایله بغدادده خطبه سنی قطع و ناطق الحق دیوتلقیب
 ایلدیکی یدی یاشنده کی اوغلی موسایی ولی عهد تعیین
 ایتدی . بوندنصکره مأمون ایله محاربه یه قیام ایدرک
 خراسان حوالیسینده براردو تجمهیز و علی بن عیسی
 قومانداسیله مأمونك اوزرینه سوق ایدی و یردی . طاهر
 بن الحسین مأمون جانبندن (ری) ده مقیم اولدیغی و یاننده
 آز عسکر بولندیغی حالده عیسی الی بیك نفر موجودلی
 بر قوه جسمیه ایله طاهر اوزرینه یوریدی . طاهر امینی
 خلافتدن خلع ایله ری طرفلرنده اهلیدن مأمون نامنه بیعت
 الدقنصکره عیسـانك عسکريله بالمحاربه عیسی مقتول
 و عسکری منهزم اولدی . و طاهر مظفریتی مأمونه
 بیلدردی .

(۱۹۶) ده امین یکر می بیک عسکرله عبدالرحن بن جبله بی همدانه کوندردی. طاهر عسکرله کلوب همدانی محاصره ایتیکله عبدالرحن استیمان و اخذ امان ایتدکن صکره قلعهدن چقمش وینلرنده مصافاة تقرر ایتشیکن عبدالرحن بر سحر و قنده غدر او بعتة طاهرک اردوسنی باصبدی. طاهر طرفندن کوستریلان مقابله ده عبدالرحن مقتول و عسکری منہزم اولمغله کیفیت امینک مسموعی اولدوقده احد بن مرشد و عبدالله بن حید بن قحطبه نام قوماندانلردن هر برینک رفاقتنه یکر میشر بیک سواری اعطاسیله طاهرله محاربه ایتک ایچون حلوان طرفلرینه کوندردی. خاقینه وصوللرنده ایکی قوماندان بربریه بوز شد قیلرندن طاهرله محاربه ایتکسزین عودت ایلدیلر. طاهر عسکرله کلوب حلوانه نزول ایتدی. مأمون طرفندن معاونت ایچون کوندریلان عسکر اوراده طاهرک اردوسنه التحاق ایدوب طاهر هرثمه بی حلوانده بالاقامه کندوسی عساکر کافیه ایله اهواز و بصره طرفلرینه طوغری آچلدی. واهوازی بعد الاستیلا واسط و مداین حوالیسنه کیدرک صرصر نام محله نزول ایلدی.

بوند نصکره (۱۹۷) سنه هجریه سی داخل اولوب طاهر کندوسنک و هرثمه نیک عسکرینی بالتز حید یوزینی

بغداده چو یردی • و بغدادی بالمحاصره درون شهره ذخیره
ادحالتی منع ایلدی •

بغدادده اختلاف ظهوریه ارباب فساد نهیب
واحراق کی فناقلره تصدی ایتدیلر • محاصرهده شدت
مضایقه تحمل اولنه میه جق بردرجهیه واردی • بو حال
شدت اشتمال خیلی دوام ایتدیکندن اعیان واهالینک
چو غی طاهره دخالت ایتمکله طاهر « خانه لرینه ملازمت
کوسترلره اماندر » دیومنادیلر واسطه لرله ندا ایتدردی •
طاهر اسباب غلبه یی کتدیکه ایلرو کوتورمکده اولدیغی
کورلدیکندن امین اناسیه اوغلارینی الوب مدینه
منصورهده تحصن ایلدی • یاننده هیچ برکسه قالمیوب هپسی
طاغلدیلر • امین طاهر دن امان استدی • طاهر امان ویرمدی
بینلرنده مصادقت بولنان هرثمه دن استمداده باشلادی •

هرثمه طاهره استیمانی قبول ایتدره میه جگنی بیلدیکندن
مأمونه مراجعت اولنق اوزره صورت خفیهده یاننه
کلمسی ایچون امینه خبر کوندردی •

امین تبدیل قیافته ایکی ولدصغیرینی باغزینه باصوب
اغلایه اغلایه اوپدکنصکره هرثمه نك کز لیجه کوندردیکی
یکیه یینه رک یاننه کتدی •

هرثمه امینه ک الیرینی وایاقلرینی اوپوب مأموندن

استرحام ایچون کیمده محافظه و جایه سنه غیرت ایلدی
ایسه ده طاهر امین ایله هرثمه نك مخاره خفیه سنی وهرشیئی
اوکر نیش اولدیغندن کوندردیکی مأمورلر بغته کییی
چو یروب مهاجرلر کوسه تر دکاری صروده هرثمه نهره
دوشمکه بوغله جق ایکن چقارلدی . امین دخی صویه
دوشوب اخراج اولنه رق البسه سندن صولر جاری
اولدیغی حالده محافظه التمه الندی .

(١٩٨) سنه سی محرم نك یکر می دردنجی کیجه سی
نصف الیده طاهرک امریله امینک وجودی ازاله وکیفیت
مأمونه اشعار اولندی . امین اووقت یکر می سکر یاشنده
ایدی . رحمة الله علیه .

{ مأمون بن هرون الرشیدک خلافتی }

حادثه مذکوره عقینده بغدادجه مأمونه بیعت عمومیه
اجرا اولندقدن صکره مأمون مرو دن ایرلیوب التی سنه
مدت اوراده قالمش و بومدت ایچنده ملکک حالی برباد
اولمشدر .

امینک وقعه سی و مأمونک خلافتی ممالکک شایع
اولدقده حلب مضافاتدن کیسومده مقیم عقیل قبیله سی
رئیس نصر بن شیت و قوعات مذکوره دن غضبناک اولمغله

مأمونه اظهار مخالفت و او جو ارده بولنان بلادی ضبط
ایتد کد نصرکه کیدرک صامصا دیده یداستیلایه الیدی.

باشنه پک چوق اهالی طویلانوب جمعیتله فراتک جانب
شرقیسنه عبور و تغلبنی اعلان ایدی و یردی. کیفیت
مروه منعکس اولدوقده مأمون بغداد اداره سنی و زراسندن
فضل بن سهل به بالتفویض طاهری جزیره و موصل و شام
ولایتلری و الیلکنه تعیین ایتکله طاهر عمالی طاغتقدن
صکره عسکرله نصرک اوزریته کتدی ایسه ده کیسومده
وقوعبولان محاربه ده نصرغلبه ایلدیکندن طاهر مغلوباً
اورفیه چکلدی. شه و هزیمت اوزرینه اونوا حینک
محافظه سنجه طاهرک موفقیتی زائل اولوب هر طرف
برباغینک النده و طاهر رقه نک برکوشه سنده قالمشدر.

بغداد اداره سنه مأمور سهل بن فضلک سوء اداره سی
ممالکک هر طرفنده اختلال ظهورینه سببیت و یروب فضل
ازاله اختلاله چالشدی ایسه ده اوکنی الهمدی. نفس
بغدادده بیله اجلاف و او باش طاقمری درلو درلوفنا لقرده
بولندیلر. بو حال (۲۰۲) سنه سنه قدر ازاله اولنه مدیغندن
سنه مرقومه ده بردن بره تعمم ایدرک اتش اختلال بر
شدتلی حریق کبی حکم یوریدوب بر طرفدن باصدریلور
باصدرلر بر قاج طرفدن پارلایور ایدی. مأمون هرشیدن

بخبر اولدیغی حالده علویلره فرط محبتنی محافظه و امام
 علی الرضا بن موسی رضی الله عنہی مدینه دن مروء
 جلب ایله ولی عهد تعیین ایتدی . بوندن هر طرفجه ممنونیت
 کوسترلمش ایسه ده شیعه عباسیه طو پلانوب « مأمون
 باباسنک اوغلی اولسه ایدی خلافتی بنی عباسدن چقارمغی
 جائز کورمز ایدی » دهرک جابجا اختلاف قیوسی اچغه
 باشلادیلر . بناءً علیه عباسیلر و سائر هوادارلری سنه
 مرقومه ده علی العموم ابراهیم بن مهدی به بیعت ایلدکرنده
 ابراهیم تکشیر جمعیتله اطرافه طاغتبغی مأمورلر واسطه
 لری و شیعه عباسیه معاوتلریله خارجیلرک چوغی ازاله
 ایدلدی . و ابراهیمک مورینه قوت کلکه باشلادی .

مأمون ابراهیمک خروجندن خبر الدقه اوررینه
 عسکر کوندردی ایسه ده ابراهیم غلبه ایتدی . مأمون
 حالا مروءه و امور خلافت فضل بن سهلک ید اختیارنده
 ایدی . خلیفه نك مقر بلری فضلك مجلوب و مغلوبی
 اولدقلرندن سیئاتنی و ممالکک هر طرفنی صارمش اولان
 اتش اختلاک حقیقتنی مأمونه خبر ویر میورلر ایدی . فضل
 ایسه ذاتاً تسکین مفاسدجه اقتدار سرلغیله برابر هر وقعه
 مضره بی کتم و دائماً کوزل خبرلر ایله مأمونی اغفالدن
 استفاده اعتقادینه قایلش و هر نقطه سی بر دار الفساد

دینیلہ جک درجہ دہ دو چار اختلال اولان ممالکک هر جهتی
 دار اسایش دیو مأمونه بیلدر مکده بولمش ایدی .
 امام علی الرضا بن موسی حضرتلری استقامتک
 مشخصی اولدیغی کبی ملکک احوال جاریه سنه و هر درلو
 فمالق فضلک هوای استقلال افکاری ایچنده باش کوسترن
 عجز و سؤاداره سندن نشئت ایلدیکنده مطمع ایدی .
 بو حالله برابر کندوسنک ولی عهد تعیین اولمسنندن
 طولایی عباسی شیعه سی مأمونک جنتنه حکم ایتدکربنی
 دخی ایشتدیکندن معلوماتنی بتمامها مأمونه بیان و فساداتک
 و قتیله ازاله سنه باقلز ایسه ایشلر ده افنا اوله جغنی تفهیم
 ایلدی . ممالک عباسیه نک هر طرفنده قتنه لر حکم یورتمکده
 و ابراهیم خلافتی ضبط ایده جک قوتی حائز اوله جق
 درجده نفوذ بولدیغنه اولوقته قدر مأمون واقف دکل
 ایکن هنوز کسب و قوف ایلدیکندن یاننده بولنان وزرا
 و امرایی طویلا یوب استنطاق ایلدکده اول امرده وقوعاتی
 کتم ایتدیلر ایسه ده مأمونک هر شیدن خبرالدیغنی اکلا دقلرنده
 فضلک کندوسننه شدت حلولندن متوهم اولدقربنی
 بیان و استحصال اماندن صکره امام مشار الیهک کافه
 افاداتنی تصدیق ایدرک رقه حوالیسنده نصر بن شیت
 کبی بر خار جینک جزیره بلادینی بنسه مش اولدیغی حالده

بغدادجه فتنه دن و فضلك افكار سقيمه سندن بشقه حاكم
اولديغي جهتمله طاهر بن حسين كبي برقهрман هر در او
معاونتدن محروم قالوب دفع فسادده موفق اولمه ديغني،
هرثمه خير خواهلقي يوزندن حسن بن سهل ك تيغ سعايتنه
اوغرا ديغني، فضل اقبالني محافظه يولنده اقتدار سزلغني
خليفه يه كوستر مامك اسبابني يد التزاهه الوب افكارينه
مخالف كورديكی ذواتك خانم انلريني خراب ايتديكي
ايچون شمدي يه دكين حقايق احوالي عرضه جسارت
ايدمه مدكلريني وزراو امر اخليفه يه عرض ايله برابر بر ساعت
اول بغدادده كتمز و فسادده نك ايادي، مضر تربي كسمز ايسه
ملكدن ال چكسمي لازم كله چكني دخي علاوه، مقال
ايتديلر . مأمون بودرجه يه قدر غفلتنه تأسفله نفسني
مؤاخذه و در حال بغدادده متوجهاً مروندن حركت ايلدي .

خليفه نك بغدادده كلك اوزره اولديغي شايع اولدوقده
سهل احوال جاريه دن مأمونك خبر اديغني اكلايوب
استقلال واستقبالني محافظه تداركنه قيام كوستردی .
خليفه سرخسه يئشده كده اهل بغداد فضل عليهه قيام
ايتكله فضل كيمسني حبس، كيمس نك صقالني تنف ايله
كوسترديكی شدتلر كمدی عليهنده عداوت عموميه يي

تشدیددن بشقه بر فائده و یرمیوب حمامده ایکن بغداد لیلر
بالهجوم وجودینی ازاله ایلدیلر.

فضلك مقتول اولدیغی مأمونه بالغ اولدقدہ قاتل لرینی
دردست ایدنلره اون بیک دینار ویره جکنی اعلان ایتمکله
عباس بن هيثم دینسوری فعلاً مباشر قتل اولان درت
نفری طوتوب مأمونه و توردی . در دیده اعدام
اولندیلر .

فضل مقتول اولدقدنصکره ابراهیم بن مهدی بغدادی
ضبط ایتشدیر . ابراهیم وزیر عیسی بن محمد ایشی ایکی
اورطه سی طوتوب هم ابراهیمی او یالامق ، همده علیهنده
اولانلره خوش کورنمک معامله سنی التزام ایده یور ایدی .
و یردیکی امر لری اجراده کورنمک سنی تعلل اوزرینه ابراهیم
عیسانی حبس ایتدی .

سنهٔ مرقومه ده خلیفه ، حسن بن سهل قزی بورانی
تزوج ایدوب کندی کریمه سنی امام علی الرضا حضر تلرینه
تکلیف ایلدی .

(۲۰۳) سنه سی شهر صفرینک او اخرنده امام مشار
الیه مدینه طوسده فجأة وفات ایتشدیر . رضی الله عنه .
بعض مورخین مأمون مشار الیهی عتب مسموم ایله تسیم

ایلمدیکنی یازمش ایسه ده ابن اثیر بوروایتی تکذیب
ایده یور.

امام علی الرضا حضر تیرینک خبر وفتی ابراهیم بن
المهدینک وزیر عیسای حبسندن یراز صکره بغداده
بالغ اولدی. بونک اوزرینه خلافتک بنی عباسدن زائل
اولدجفی ملاحظه سسیله متأسف بولنا نلر ممنون و امین
اولدقلری کبی وزیر عیسی دخی بین الاهیالی ممدوح
اولمقدن ناشی حبسی ماده سی ابراهیم علیهنده حرکت
عمومیه بی موجب اولدیغندن بغداد اهالیسی ابراهیمی
خلع ایلدیلر. ابراهیم عیسای اطلاق و سائر تدبیرلرده
تثبت ایلمدی ایسه ده بقای خلافتی استحصاله کافی
اسبابی دردست ایده میوب کندی ادمرندده خیانت حس
ایتمکله چکیلوب بر طرفده اختفا ایدی و بردی.

سنهٔ مرقومه ده یمنده حکومت عباسیه نک تأثیرینه
خللی کلدیکنندن اوراده بنی زیاد دولتی تشکل ایلمدی.
وقایع تاریخیه سی یمن دائره سی تاریخی مجتهدده تفصیل
اولنور انشا الله تعالی.

(۲۰۴) سنهٔ سی شهر صفری اواسطنده مأمون
بغداده واصل اولمشدر. وصولیه برابر امور خلافتک

حل و عقدینی بد استقلالنه المقله فتن و فساداتده سکونت
روغما اولغه باشلادی.

سنهٔ مرقومه ده طاهر بن الحسین رقه دن جلب ایله
بغداد صاحب الشرطه لیکنه نصب اولندقدن صکره خراسان
ولایتی و الیملکنه تعیین وارسال اولندی. امینک قتلی
مأمونک رضاسنه موافق اولدیغی ایچون مأمون طاهره
قلباً باغض اولمغه خراسانه کوندرمسی کوزی اوکنندن
دفعی مقصدینه مبنی ایدی. طاهر وبعده اولادی خیلی
و قتلر خراسانده حکومت ایلدیلر. وقایعنی خراسان
تاریخی مجتده تفصیل ایدرز انشاالله تعالی.

طاهر بغدادده کیدرکن اوغلی عبداللهی رقه ده یرینه
توکیل ایتمش ایدی. مأمون یحیی بن معاذی جزیره و الیملکنه
بالنعمین عبداللهی بغدادده جلب و صاحب شرطه نصب
ایلمش اولدیغی حالده یحیی بن معاذ متعاقباً وفات ایلدیکندن
مصر ولایتی و الیملکی عبدالله بن طاهره توجیه اولنوب
نصر بن شیمک غائله سنی ازاله ایدنجیه قدر جزیره ده
قالمق وبعده مصره کتمک اوزره جزیره بشقه والی
تعیینندن صرف نظرله عبدالله رقه ده کوندرلادی. عبدالله
(۲۰۹) سنه سنه قدر نصرک غائله سیله اوغراشوب سنه
مذکورده کوستردیکی تضییقات شدیدیه نصرک ارتق

مقاومته اقتدارى قلمديغندن عبداللهه دخالت ايتمكله مقيداً
بغدادده ارسال ومحبيه القا ايدلدى.

(۲۱۰) سنه سنده مخفى ابراهيم بن مهدي ليلاً نسوان
قيافتنه كيروب يوزنده برقع واوزرنده زار اولديغى حالده
دردست و مأمونك حضورينه جلب ايدلدى. مأمون
« يا ابراهيم شو نه قيافت در » ديدكده ابراهيم « جنابت
انساني هر قيافته قويه بيلور » ديدكده نصكره « يا امير المؤمنين
بنم كناههم نقدر بيوك ايسه سنك عفوك ده ا بيوك در .
بنى مؤاخذه ايلديكك حالده حقك ، عفو ايدر ايسهك
شانكدر » سويلديكندن مأمون ابراهيمى عفو ايتمكله
ابراهيم مأمونك شاسنه دائر برقصيده انشاد ايتدى . شو
بيت اوقصيده دندر .

وعفوت عن لم يكن من مثله

عفو ولم يشفع اليك بشافع

خليفه (۲۱۵) ده روملرله غزا ايجي-ون اسحق بن
ابراهيمى بغدادده استخلاف ايله تكريت و موصل اوزرندن
منجه و اورادن انطاكيه و مصيصه طرفلرينه كيدير ك جزيره
واليلى عباس دخی معاونت ايجي-ون ملاطيه يه عزيمت
ايتشيدى . مأمون هر قلعه قلاعه منى ضبط ايتدكدن و كيسومه
عزيمتله ايكي كون اوراده قالدان نصكره دمشقه كتدى .

دمشقدن ینیه یلادرومه کیدرک حرباً روملری تضییق
ایتمکله ایمپراطورک طلبیلله مصالحه وقوعبولدی.

(۲۱۷) ده مأمون مصره کیدوب بعض اصلاحتدن
صکره دیار رومه عزیمت ولولوه بی محاصره ایلدی.
مدت محاصره یوزکون ممتد اولدقدن صکره امراسندن
عجیبی اوراده براغوب کندوسی طرسوس طرفلرینه عزیمتله
طوانه قلعه سنک بناسنه باشلاتدی. روملر تضییقات ممتدا
دیه دن پک مضطرب اولدیلر. ایمپراطور صلحه طالب
اولدی ایسه ده مصالحه منعقد اوله مدی.

(۲۱۸) ده مأمون خلقی قرآنک مخلوقیتی اعتقادینه
دعوت ایدوب بو اعتقادک زویجی ایچون بغداده یازدیغی
امر اوزرینه امام احمد و محمد بن نوح اعتقاد مذکورک
ردنده اصرار ایلدیلر.

مأمون سنه مرقومه ده بدندون ارماغنک کنارنده
ومعتصم بن هرون الرشید یاننده اولدیغی حالده ایاقلرینی
صویه اوزاتوب اوطوره یورلرایدی. اوارالق یانلرینه
کتیر دکاری میوه لک ایچینده کی تازه خرمدان زیاده جه
بیلرله درحال ایکسینیده ممتد یقه لادی. مأمونک مرضی
شدت لنوب خسته لکی مرض موت اولدیغنی اکلامقله
(یامن لایموت ارحم لمن یموت) دیهرک بارکاه کبریاه

عرض تضرع و مناجاة و معتصمه و صایای لازمه ادا
ایتدکدن صکره سنه مذکوره رجبناک اون سکرنجی کونی
عنم دار بقا ایلدی . طرسوسده مدفوندر .

مأمون عالم، فاضل و اخلاق حسنه یی جامع ایدی .
خلق قرآن اعتقادینه ذهابی ترجمه احوالی صحیفه سنی
لیکشمش و اوائل خلافتنده کی وقوعات اوزرینه یمن کی
بر بیوک دائره ملکندن ایرلمش در . هر تقدیر مرودن
بغدادده عودتدن صکره انضباطه و محاربه لرله بعض
فتوحاتده موفق اولمش ایسه ده یمنک کندی زماننده
الدن چقمسی و دولت عباسیه جه خلافتی ایامنده ضعف
یوز کوستر مسیده وقایع تاریخیه سنی لیکشمشدر .

{ ابواسحق المعتصم محمد بن هرونک خلافتی }

مأمون وفات ایتدکدن صکره معتصم طوانه قلعه سنک
بناسنی بالتعطیل بغدادده عودت و عمو مدن اخذ بیعت
ایلدی .

(۲۱۹) ده خلق قرآن مسئله سنی ترویج یچون امام
احمد بن حنبل حاضر تلمی حقنده چوق تعذیبات اجرا
ایتدردی ایسه ده شو اعتقادینی امام مشارالیه تصدیق
ایتدردهدی .

سنهٔ مرقومه ده اولاد علیدن محمد بن قاسم ظهور
ایدرک مدینه ده مسجد شریفه ملازم ایکن امامته احق
اولدیغنی ادعا و جوزجان و خراسان طرفلرینه عزیمتله
عادات شیعه اوزره خلقی آل محمدن رضایه دعوت
ایلدی. عبدالله بن طاهرک قائلرله اارالنده محاربیلر
وقوعیله بوزیلوب فرار ایدرکن در دست و بغداد ده
حبس ایلمشیدی. محبسدن فرار ایتمکله نرملره کتدیکنده
معلومات اندهمدی.

ینه سنهٔ مرقومه ده زط نامیله برطاقم اخلاط ناس
محمد بن عثمان نامنده بر شخصک ریاستیله بصره طریقنده
فساده تصدی ایلدیلر. معتصم عجیف بن عباسی عسکرله
کوندروب حرباً اوچیوز قدر ادملری قتل و بشیوز
نفرلری اسیر ایلدی.

معتصم (۲۲۰) ده اوغلی واثقی بغداد ده استخلاف
ایله کندوسی قاطوله کیدرک اورانه (سرمن رأی)
شهرینی بنا ایتدردی. شهر مذکور صکره لری تحریفه
تصادفله (سامرا) دیو شهرت ویرمشدر. موقعی بغدادک
بشیک مترو بعدنده در. معتصمدن بدأ ایله خلفای
عباسیه نك چوغنی اوراسنی دار الملک اتخاذا ایلدیلر.

(۲۲۱) ده معتصم امراسندن افشین بن خیزری

بابك الحزمينك تكيملنه مأمور ايتدی . افشین عسکرله عراق عجم جانبنه کیدرک بابک ايله خیلی محاربه لر ایتدکن صکره مرقوم بوزیلوب ارمنیه طرفنه قاچقوله بریطریق واسطه سیه در دست و سامرایه ارسال اولندیغندن خلیفه نك امریله اعدام اولندی .

(۲۲۳) ده معتصمک روملرله محاربات شدید سی وقوع بولمشدر . بابک مقدمه صقشدقه دولت عباسیه برغاله اچق فکريله روم ایمپراطوری تئ . فیله بر مکتوب یازوب خلیفه نك عسکرله بلاد رومه هجوم ایتک اوزره اولدیغنی بیلدرمشیدی . ایمپراطور تحقیق ایتکسزین یوز بیك قدر عسکرله بلاد اسلامیه چقوب ملاطیه قدر تصادف ایتدیکی ممالک عباسیه یی بر باد ایلدی . ثغور و جزیره اهلیرندن الی سلاح طوتانلر روم علیهنده محاربه یه قیام ایلدیلر . روملرک ایادی اسارتلینه دوشنلر دن بره اشیمه « و معتصماه » دیو صیحه ایلدکده روملرک « ابیک » دیه استهزا ایلدکاری دخی معتصمه خبر ویرلیدکنندن معتصم منادیلر واسطه لريله « النفیر النفیر » ندالرینی تعمیم ایتدروب قاضی ابله شهود حضورنده اموالک بر ثلثنی اولادینه و بر ثلثنی فی سبیل الله وجوه بره ، دیگر ثلثنی موالیسنه وصیت ایتدکن صکره بلاد رومه متوجهاً حرکت ایتدی .

بلاد مذکوره یه یتشدکده ایمراطور دهامقدم عودت
ایلمدیکی خبرینی الدیغندن « رومک الک مقبول شهری
نرهمی در » دیو سؤال و عموریه شهری اولدیغی جوابنی
الوب عسکرله عموریه یه توجه ایلمدی . شهر مذکوره یدی
مرحله مسافه ده واقع انقریه یتشدیکی ائشاده بر بئوک
روم اردوسنک ارمیناق طرفلرینه کتدیکنی ایتشدیکندن
عساکر موجوده ایله انتری تنکیل ایتکمیزین اردویه
کلامسی ایچون ارمیناق طرفلرنده بولنان افشینیه مکتوب
یازدی . خلیفه اسباب محاربه بی اکمال ایچون بر مدت
انقره ده اکندکدنصکره ارمیناق حوالیسینه کیدن روم
اردوسنک افشین رفاقتنده کی عسکره قارشو مضمحل
اولدیغی خبرینی المغله کیدرک عموریه بی تحت محاصره یه
الیدی . قلعه نکر هر برجنی برجنرال عسکرله محافظه ایتکده
ومنجیققرله اتیلان طاشلرک سوریه وردکاری رخنه لر
درحال تعمیر ایله مقابله ده دوام اولمقده اییدی . محاصره نکر
امتداد و تضییقاتک اشدادندن قلعه خراب اولمقده عساکر
مسلمین هجوم و شهری تخریب ایلدیلر . حیاطنده قالان
اهالی اسیر و ماللری اغتنام ایلدی . عموریه محاصره سی
اللی بش کون امتداد ایتشدر .

سنه مذکوره دن متعصمک وفاته قدر جریان ایدن

وقایع مهمه و لایاته عائد اولمغله مباحث مخصوصه سنده
تفصیل اولنق اوزره بوراده ذکرندن صرف نظر قلندی .
(۲۲۷) سنه سی ربیع الاولک اون سکرنجی کونی
خلیفه معتصم بن هرون الرشید قرق سکر باشنده اولدیغی
حاله وفات ایتکله سامراده دفن اولمشدر .

الوائق بالله هرون بن المعتصم خلافتی !

معتصم وفات ایتدیکی کون اوغلی هرونه بیعت
اولندی .

فلسطین حوالیسینده بروقتدن برو فئالق ایتکده
اولان مبرقع نام شخص بو سنه دردست و سامرایه
کوندراکله خلیفه نک امریله اعدام اولندی .

واتق زمانده مدینه حوالیسینده فئالق ایدن بنی
سلیم اشراپیه اصفهان و جبال فارس و دیار ربیع ناحیه لرده
ظهور ایدن اختلال اصلاح و یمامده فساد ایله مشغول
اولان بنی نمر قبیله سی استیصال ایدمشدر .

(۲۳۲) سنه سی شهر ذی الحجه سنک یکریمی دردنجی
کونی خلیفه الواثق بالله مکه طریقنده واقع هارونی
نام محله وفات ایدوب اوراده دفن اولندی . اوتوز
ایکی باشنده ایدی .

{ المتوکل علی الله جعفر بن المعتصمک خلافتی }

واثقک وفاتندہ متوکل علی الله بیعت اولندی .

سنه مذکورہ ده شدتلی یغمورلر یاغدیغندن عظیم
سیلار جریان ایتمکله بر ذراع عمقنده کی سطل بر ساعته
اوج دفعه یغموردن طولدی . وموصل حوالیسنده یوز
بیک قدر انسان سیلاردن بوغولوب تلف اولدی .

(۲۳۴) سنه سنده متوکل اوغلارینه ولایت عهد
الویه سی عقد ایدرک محمدی المنتصر بالله ، زبیری المعتز بالله ،
ابراهیمی المؤید بالله لقبلیله تلخیص ایلدی . و هر بریسی
ایچون بریسی بیاض و دیکری سیاه ایکی لوا عقد ایله
ممالکنندن هر بریسنه برر قسم اقطاع ایتدی .

(۲۳۷) ده ارمیه اهلایسنک عصیان اوزرینه
عاملاری بولنان یوسف بن محمد رئیس البطارقه بقراطایله
اوغلی نعمه بی طوتوب خلیفه یه کوندردیکندن بطریق
مومی الیهک برادر زاده سیله سائر بطریقلر یوسفک قتل
حقنده اتفاق ایلدیلر . ارزنده بولنان موسی بن زراره
بطریقک دامادی اولدیغندن اودخی اتفاقه داخل اولدی .
ترون نام بلدهده ایکن اوزرینه هجوم ایله یوسفی قتل
ایلدیلر . کیفیت دارالخلافه یه منعکس اولدوقده متوکل

ترک کرک رؤسای عسکریه سندن بغای کبیره موصل و جزیره
ولایتلرینی بالتوجیه ارمیه نك اصلاحنه کتسی و یوسفک
قاتلرینی اله کتیر مسی امرینی ویردی . بغا موصل
و جزیره دن الدیغی عسکرله ارزنه کیدرک موسی بن
زراره بی در دست و خلیفه یه ارسال ایله برابر اهالی بی
تربیه و بونلرک اتفاقلرینه داخل اولان حکاری مربوط اتندن
الباق حاکمی اشوط بن حزه ایله خیلوجه اشخاصی دخی
اسیر ایتدکدنصکره کیدرک تفلیسی محاصره ایدی ویردی .
بغا (۲۳۸) سنه سنده تفلیسک محاصره سنی تشدید
و شهری احراق ایتدکدنصکره برذعه ایله تفلیس بیننده
اولان حرزمان قلعه سی اوزرینه یوریوب قلعه بی فتح
و اوراده بولنان بطریق اسیر ایتدی . کیسان قلعه سنده
هجوم ایله قلعه بی فتح و درونده متحصن اولان عیسی
بن یوسفی اخذ ایدرک مرکز خلافتنه کوندردی .

(۲۴۵) ده شدتلی زلزله وقوع بولوب انطاکیه ده
بیک بشیوز خانه یقلدی . سیس اهالیسی بر صیحه هائله
ایشتمکله پک چوق آدم قورقورلندن فوت اولدیلر . جزیره
و ثغور و اطنه و شام طرفلرنده دخی شدید زلزله لر وقوع ایله
لاذقیه اهالیسنک چوغنی تلف اولدی .

خلیفه المتوکل علی الله قضاة و امرایی تجریمده مبالغه

و مجلس عشرتده شونک بونک اوزرینه ارس-لان هجوم
ایتدرمک و قویونلرینه ییلان و عقرب قویدرمق کبی حاللر-
ده بولنوب بو کبی احوال و معاملاتدن ناشی رؤسای
اتراکدن و صیف و بغای صغیر بعضیلرله بالاتفاق (۲۴۷)
سنه سی شوالنک دردنجی چهارشنبه کونی متوکل ایله
وزیری فتح بن خاقان ازاله ایدلمشدر . متوکل قرق
یاشنده ایدی .

{ المنتصر محمد بن المتوکل خلافتی }

متوکل وفات ایتدیکی کجه نک صباحی اهای و رؤسای
عسکر طویلانوب متوکل و فتح بن خاقان یکدیگرینی تلف
ایداکدیرینی حاوی امرادن احمد بن الحصیب منتصرک لسانندن
یازلمش بر ورقه او قودقدن صکره منتصره بیعت اولندی .
(۲۴۸) سنه سنده و صیف عسکرله غزایه کوندلر-
لمشدر . و صیف ایله ابن الحصیب اراسنده خصومت
اولدیغندن ابن الحصیب و صیفک مرکز خلافتدن تباعدینی
آرزو ایده یورایدی . و قوعبولان تشویقی اوزرینه منتصر
و صیفی جلب ایله « روملرک ملاطیه یه تج-اوزلری خبر
ویریله یور . ایکیزدن بریمز غزایه کتملی یز » دیدکده و صیف
« بن کیدرم » دیمکله عسکرک تجهیز و لوازم سفریه سنک

تدارکی ایچون ابن الخصیه امر اعطا واون ایکی بیک
عسکرله وصیف غزایه سوق اولندی. وبلاد ثغوره
یتشدکده درت سنه مدت او حوالیده امور جهسادیه
وحفظیه ایله اشتغال ایتدی امری ویرلدی.

سنه مذکورده معتر مؤیدک ایکسییده ولایت
عهددن خلع ایلدیلر. بوده احمد بن الخصیه تدبیری
ایدی. متوکل علیهنده کی معامله شایع اولدیغندن معتر
ومؤیددن هانکی بریسی خلیفه اولور ایسه کندوسنک
هدف مؤاخذه اوله جغنی بیلدیکی ایچون ابن الخصیب
منتصری بالاقناع بویله یاپدردی.

منتصر سنه مرقومهده فساد معده ایله خسته لنوب
شهر ربیع الاخرک اون بشنجی کونی وفات ایلدی.
وفاتنده یکریمی بش یاشنده ایدی.

{ المستعین احمد بن المعتصم خلاقی }

منتصر وفات ایتدکده موالی طاقی هارونیهده طو.
یلانوب بغای کبیر و بغای صغیر و اتامش نام ترک سرکر.
ده لریله سائر امرای عسکریه خلیفه انتخابی مذاکره
ایلدیلر. ابن الخصیه رأیله جله طرفندن امر انتخاب
مذکور الاسامی اوچ سرکردهیه تفویض اولندی.

ومتوکل اولادنن خلیفه انتخابی ایشلرینه الویرمדיکنندن
مستعینه بیعت ایلدی.

(۲۴۹) ده جعفر بن دینار صائفه ده روملرله محاربه لر
ایدرک ملاطیه حوالیسندن پک چوق اهای برارجه غزا
ایلدیلر. روم ایمراطوری بالذات عسکرله هجوم وعسا.
کر اسلامیه بی احاطه ایله ایکی طرفدن چوق عسکر تلف
اولوب روملر اسلام عسکرینی بوزدقدن صکره ثغور
جزیره طوغری اچلدیلر. مسلمینک اموال ونسوانی
ایادی غارت واسارنده قالدی. یوزلرینی میافارقینه
چویردیلر. کردستان وجزیره محافظی علی بن یحیی
الارمنی براردو ایله میافارقینه کیدرک بالمحاربه کندوسیه
برابر درتیوز قدر مجاهد شهید اولدی. روملرک غلبه سی
بغدادجه سؤ تأثیر کوستروب شوغفلوبیت متوکل علیهنده
سبقت ایدن یولسزلغک شئامتندن ورؤسای اتراکک خلا.
فته غلبه لرندن نشئت ایتدیکنی اهای بغداد دعوی
وبالاجتماع محبسه ده کی مجرمینی صالیویروب یغمايه قیام
ایلدیلر. بو آتش فسادک بر شراره سیده سامرایه اصابته
سامرا اهایسیده محبوسینی اطلاق ورؤسای اتراکاوزر.
لرینه هج.وم ایدی ویردیلر. وصیف، بغا، انامش عامه

اتراك ايله برابر مدافعه يه قيام ايدرك ايكي طرفدن چوق
انسان مقتول و نيجه ابنه محترق اولدى .

اتامشك بعض مظالم و مأخوذاتى اوزرينه سامرا ده
بولنان موالى طائفه سى عليه نه قيام و اهالي دن دخى خيلى
غلبه لك انلرله اتفاق ايدوب اتامش مستعين ايله برابر
قصر ده اولديغى حال ده اتامشى قصر دن طشره اخراج
و پاره پاره ايتديلر .

سامراجة اتراك و اهاليك احداث ايلدكلى فتنه لر
بربرينى ولى ايتمكه خليفه المستعين (۲۵۰) سنه سنه
بغداده عزيمت ايلدى . بغداده كتديكى وقت معتز
و مؤيد محبوس ايديلر . مستعينك سامرا يه عودتنى التماس
ايچون بعض اشراف بغداده كيدرك التماس ده بولنديلر
ايسه ده مستعين كتميه چكى جوابنى ويردى .

(۲۵۱) محرم نده سامرا ده كى تركلر اجتماع ايله معتز
و مؤيدى محبس دن چقاروب معتزه بيعت ايدكده نصـ كره
اللى بيك قدر ترك عسـ كرى بغداده طوغرى يوريديلر .
معتزك برادري ابو احمد و اتراك سر كرده لرى هپ شو
عسـ كره برابر ايديلر . عسـاكر اتراكك بغداده كلك
اوزره اولدقلى خبرى الندقه ده مستعينك بغداد امور
ملكيه و عسـ كرى سنه تعيين ايتمش اولديغى محمد بن عبدالله

بن طاهر مقابلہ ایچون تدارکات عظیمہ تشبث ایدرک
خیلی عسکر جمع ایلدی .

معتزک برادری ابو احمد اترک عسکریلہ بر طرفدن
بغدادی محاصره چالشوب بر طرفدن دخی ناحیه لری
یغماہ یاشلادی .

شامده بولنان موسی بن بغا معتزک وحسن بن افشین
مستعینک عسکرینہ التحاق ایلدیلر . محمد بن عبدالله بغایت
جسور وبہادر وامور حربہ جہ ہر درلو تصرفہ مقتدر
اولدیغندن مہاجلرہ پیای ارائہ صولتہ نہ محاصره بی
اکالہ میدان براققدہ ، نہدہ بغدادہ کیرمکہ یول ویرمکہ
ایدی . ہر کون وقوعبولان محاربہ لردہ برلر قان ایلہ
یوغورلش چامور شکنہ کیردی . جزیرہ وثغور بلادندہ
موجود اہالینک حربہ مقتدر اولانلری جزیرہ والیسی
محمد بن خالد رفاقیلہ مستعینہ یاردم ایچون بغدادہ کلکہدہ
ومہاجلر بغدادی استیلایہ میدان بولہ مدقلری کی خارجدن
مسابلہ بی قطعہ دخی یول بولہ مامقدہ ایدیلر . معتزک
سامرادہ کی تشبثات متمادیہ سی مستعین علیہندہ کی قوتنی
ارتہ یور ایدی . محمد بن عبدالله ایسہ تزید قوت وارائہ
سطوتدہ ہیچ بر وقت انلردن کیرویہ قالمیور ایدی .
مہاجلر ہر نقدر محاصره بی اطراف بغدادہ تعمیمہ چالشدیلر

ایسه ده دیشاریدن ایچرویه و ایچرودن دیشاری به کیروب
 چقانلری منع ایده جک درجه یه کتیره مدیلر . ابن عبدالله
 نجون بن قیسی بزاز عسکرله انباره کوندروب اوراده
 طوپلانان اهالی ایله برلنکده فراتی شقی ایله صولری
 سامرایه طوغری صحرایه براقدیلر . سامرا حوالیسی
 بطاقلقره تحول ایتدی . معتز ، علی بن اسحق رفاقتیله
 انباره عسکر سوق ایدوب محاربه دن و نجون برمدت
 مقاومتدن صکره عبور وجسری قطع ایله بغداده عزیمت
 ایتشدیر . محاربه لر اللی برسنه سی صفرندن اللی ایکی
 سنه سی محرمه قدر متمد اولدی .

(۲۵۲) سنه سنده مستعین خلافتدن چکلمشدر . سنه
 سابقه وقایعی صره سنده تفصیل اولندیغی اوزره نجد
 بن عبدالله مستعینک امورینی محافظه اغورنده بونجه
 فداکارلقلر کوستر مش ایکن مستعین طرفندن حقننده بعض
 مرتبه غدر و نفاق علامتلی کوسترلدیکی جهتله ایشدن
 چکلدی . مستعینک یاننده کی رؤسای سائر ارتق ایش
 باشه چقه بیله جک امیددن ایرلدیغنی تفهیم ایله چکلمکه
 مستعینی الزام ایتدیلر . سنه مذکوره محرمک التجی کونی
 مستعین خلافتدن فراغت وعائله سیله برابر رصافه ده واقع
 حسن بن سهلک قصرینه عزیمت ایدوب اورادن مکّه یه

کتمک استدی ایسه ده منع ایله واسطه ارسال و توقیف
ایدلمشیدی . طقوز ای محبوبس قالقدن صکره سامرایه
دعوت اولنه رق اشای راهده مقتول اولمشدر . رحه
الله علیه .

{ المعتر بالله زبیر بن المتوکلک خلافتی }

مستعیندن صکره المعتر بالله زبیر بن المتوکلک بیعت
اولنوب محمد بن عبد الله بن طاهر بغداد امارتنده ایقا
ایدلیدی .

عسا کر اتراک رؤسا سندن وصیف و بغا ایله رفیق لری
خلافت علیهنده هر وقت حرکت ایتمکله الشمس اولدقلرندن
بونلرک اورطه دن قالدرلمرینه لزوم کوریله یور ایدی .
محمد بن عبد الله ک امراء عسکریه سندن محمد بن ابی عون
وصیف و بغانک اعدام لری حقنده معتزک برادری ابواحمده
سوز و یرمشیدی . معتر محمد بن عبد الله به بر مکتوب
یازوب رؤساء مر قومه اسملرینک دواویندن ترقین قیودینی
امر ایتدی . محمد بن عبد الله شو امرک حکمنی اجرا
ایتمه رک تأخیر ایلدی ایسه ده عسا کر اتراکک بعضیلری
کیفیه کسب و قوف ایتدکلرندن وصیف و بغایه اخطار
ایلدیلر و ایکی سیده محمد بن عبد الله ک یانه واروب محمد

بن عون علیه‌السلام بعض افادات و تهدیدات سر دیله حقارنده
 حس ایندکاری معامله‌نک اجرایی مراد ایدلدیکی حالده
 بومعامله‌نک اجرایی قولای شی اولمدیغنی دخی سویلدیلر .
 ابن عبدالله بعض مرتبه تأمینات اعطاسیله حدتلیرنی
 تسکین ایلدی .

ارمنیه و ایسی علا بن احمد معتزک قزنداشی مؤیده
 بشبیک دینار کوندروب امورینه تقویت و یرمک اوزره
 عیسی بن فرخان شاهی دخی یانه کوندرمشیدی . مؤید
 عیسی واسطه‌سیله اترکی علیه‌السلام تحریک ایلدیکی خلیفه‌یه
 خبر و یرلدیکندن ایکسیده تلف ایدلدیلر . مؤیدک وفاتی
 عقبنده معتز دیگر برادری ابو احمدیه حبس ایتشدر .
 سنه مذکورده موصل حواله‌سنده مساور نامنده
 برخارجی ظهور ایدوب ایکیوز التمش اوچ تاریخنه قدر
 حادثه‌سی اوزامش اولمغله تفصیل وقایعی موصل تاریخی
 بحثنده کوستریه جکدر ان شا الله تعالی .

(۲۵۳) ده اترک عسکری وظایف مطالبه‌سنه قیام
 ایله و صیفک یانه آدم کوندردکلرندن و صیف کلام باردله
 جواب و یردی . عساکر مرقومه و صیفی قتل ایلدیلر .
 سنه مرقومه ده یعقوب بن لیث الصفار ممالک عباسیه دن

هرات و نوشنجی ضبط ایله بنی صفار دولتی تشکیل
ایلدی .

(۲۵۴) ده بغا الشرابی خلیفه المعترزی بغداد عزمته
تشویق ایدرک معترک موافقت ایتماسنه و امراء سائر دنک
بغا علیهنده کوستر دکاری خصوصته مبنی بغا قتل ایدلدی .
سنه مذکورده احمد بن طولون مصر و لایق و الیلمکنه
تعیین اولوب کندیجه امورنده قوت حاصل اولغله . مصر
حوالیسی دخی دولت عباسیه نك ید استقلالندن چقمغه
باشلادی .

(۲۵۵) سنه سنه ترک عسکری تراکم ایدن الی بیک
دینار وظیفه لرینی طلب ایدرک خلیفه المعترز اوزرینه هجوم
ایلدیلر . خزینده اچمه بولمادیغندن معترز اناسی قبیحه دن
تعویضاً اچمه استدی ایسه ده قبیحه نقد موجودی اولدیغی
جوابنی ویردی . صالح بن وصیف و امراء سائر عساکر
مرقومه نك مدافعه سنه قیام ایتمش اولدقلری حالده منع
ایده مدکلرندن اترک و مغاربه و فراغه طاققلری بالاتحاد
معترزی حبس ایلدیلر . محبوساً وفات ایتمشدر . وفاتنده
یکرمی درت یاشنده ایدی . رحمة الله علیه .

{ المهتدی محمد بن الواثق خلافتی }

معترذن صکره سنه مذکورده شعباننک یکرمی سکننجی

چهارشنبه کوئی المهتدی ابو عبدالله محمد بن واثقه بیعت
اولندی .

معتزك اناسی قبیحه اختفا ایتشیدی . كزاندیكی قصرده
خلاصی ممكن اولیه جغنی اكلا دیغندن میدان چقمقله یلنده
بر ملیون اوج یوز بیک دینار و بیک بشیوز درهم زمره
و اول قدر مجوهرات سائر و خیلوجه قیمتدار اشیا
ظهور ایتش و هپسنی صالح بن و صیف الندن المشر .
مزبورہ الی بیک دیناری اوغلندن دریغ ایله بو یوزدن
بر بیوک فنا لعه سبیت ویرمشیدی . سامرادن طردایدلمکله
مکده کیدرک و فاته قدر اوراده قالدی . مؤخرأ بغا
الشرا بیک اوغلی موسی عسکرله سامرایه عزیمتله صالحی
قتل و قبیحه دن الدیغنی شیلری غضب ایلشدر .

سنهٔ مرقومده بصره حوالیسندہ صاحب الزنج
خروج ایدرک فساداتی ایکیوز یتش سنهٔ قدر ممتد
اولغله وقوعاتی بصره وقایع تاریخیه سی مجتده ذکر
ایده جکز .

(۲۵۶) سنهٔ سنهٔ مهتدی امراء اترا کدن بابکیالی
موصل حوالیسندہ کی مساور خارجینک تنکیلند مأمور
ایدوب موسانک قتلنیده بابکیاله امر ایلدی . و موسی
کیفیه کسب و قوف ایلدیکندن مهتدی علیهنده بعض

فسده ايله اتفاقه باشلادی . بابکیال ایسه موسی حقنده
برشی یامقسنزین سامرایه عودت ایتکله خلیفه بابکیالی
اعدام ایتدرمشدر .

خلیفه موسی ايله حرب ایچون سامرادن چقدی
ایسه ده یاننده اولان عسکرک اکثری اترک اولدیغندن
(الجنس الى الجنس یمیل) مدلولنجه ترک طاقلری قبل
المحاربه ایریلوب موسانک عسکرینه التحاق ایلدیلر .
مهتدی یالکز قالوب عودتله سامراده احمد بن جمیلک
خانه سنده اختفا ایتدی . ترکر بالتحری بولوب احمد بن
خاقانک خانه سنه کوتوردیلر . واوراده شربت شهادتی
کندوسنه ایچیردیلر . بو وقعه سنه مذکورہ رجبنده
ومهتدی اولوقت اوتوز سکز یاشنده ایدی .

مهتدی صلاح وتقواده خلفای عباسیه نك جه سنه
فائق وهر دزلو محامد وسیرت حسنه یی جامع ایدی .
لیکن سؤ حال وفسدتك رواجی اولدیغی دورلرده حسن
حال اصحابك رغبتی اولیه جغی ومهتدینك زمانی دخی
او دورلردن معدود بولندیغی جهتله حسن حالی رؤسای
مرقومه یه خوش کورنمیور ایدی . رجة الله علیه .

{ المعتمد علی الله احمد بن المتوكل خلاقتی }

مهتدی طوتیلوب توقیف اولندیغی وقت محمدمحبوس

ابدی . بالاخراج کند و سنه بیعت اولندی . مهدینک وفاتی
معمدک بیعتندن برکون صکره در .

(۲۵۷) ده یعقوب بن لیث بلخ و نوشاد و کابلی
و حسن بن زید العلوی جرجانی ضبط ایلدی .

(۲۵۸) ده احمد بن طولون مصرده استقلانی
اعلان ایتش و (۲۶۱) ده ماوراءالنهرده بنی سامان دولتی
تشکل ایلش اولغله وقایع تاریخیه لری بحث مخصوصلرنده
یازیله جقدر .

(۲۶۷) ده روم ایمپراطوری عسکرله ملاطیهیه
عزیمت و مرعش اهالیسی ملاطیه لولره معاونت ایدرک
محاربهده روملر منهزم اولدیلر .

خلیفه المعتمدک زمان خلافتنده اداره امور برادری
موفقک بد استقلالنده ایدی . خلیفه مشارالیه بو حالدن
پک مضطرب اولدیعتندن (۲۶۹) سنه سنده مصر حاکمی
ابن طولون ایله خفیاً مخبره ایدرک مصره کتمک و ابن
طولونک معاونتیه استقلانی اله کتیرمک افکارینه ذاهب
اولش و ابن طولون مع التشکر قبول ایله خلیفه بی کوتورمک
اوزره رقه طرفلرینه عسکر ارسال ایتش ایدی . خلیفه
او حوالیه طوغری کتدی ایسهده موصل والیسی ابن

کنند اچق شو حرکتده کی محاذیری بالنفهم خلیفه یی ارضا
وسامرایه اعاده ایتدی .

(۲۷۱) ده معتمد خراسان حجاجنک بعضیلرینی حضورینه
جلب ایله خراسان ولایتی محمد بن طاهره توجیه و عمرو
بن لیشی کافه مشاغل و اعمال ولایتدن عزل ایدرک نامنی
ملعون عد ایلدیکنی اعلان ایلدی . و عمرو ایله حرب ایتک
اوزره صاعد بن مخلدی فارسه کوندردی . صاعد عسکرله
کیدرک عمرو بن لیشک مقابله ایچون کوندردیکی اردویی
بوزمش اولدیغندن واسطه عودتده موفق یاننده بولنان
سرکرده لرک جله سنی استقباله چقاردی . سرکرده لرعموماً
صاعدک رکابنده پیاده یوریمکده و صاعد تکبرندن هیچ
برسیله تکلم ایلامکده ایدی . از وقت کچدکده موفق
صاعد ایله بوزیشوب کندوسنی و ادملرینی توقیف
وخانه لرینی یغما ایتدردی .

(۲۷۴) ده خلیفه نک برادری موفق عمرو بن لیشی
اخذ ایتک اوزره عسکرله کرمانه و کرماندن سجستانه
کیدرک برایش کورمکه موفق اولتسزین عودت ایلدی ،
(۲۷۵) ده جزیره عاملی ابن ابی الساج ایله مصر
حاکمی خارویه ارالرنده اختلاف یوز کوسه تردیکندن
خارویه ابن ابی الساج ایله محاربه ایتک اوزره عسکرله

مصردن حرکت و شامہ طوغری عزیمت ایلدکده ابن ابی
 الساج مقابله ایچون کیدرک دمشق جوارنده ثلثه العقاب
 نام محله بالمحاربه بوزلایغندن حصه طوغری فرار
 و خارویه تعقیب ایلدی . خارویه حصه تقرب ایلدکده
 ابن ابی الساج ینه حربہ باشلادی ایسه ده بودفعده منہزم
 اولمغله حلبہ و اورادن رقبہ طوغری چکادی . خارویه
 ارقه سنی براقیوب فراتی عبور ایلہ بلاد جزیرہ دن بلد
 (سنجار مرکزی) نام قصبہ یه قدر ارقه سی صره کتدکده
 ابن ابی الساج دیکش طوتدره میوب حدیثہ یه قاجدی .
 خارویه بلده اقامت ایلدی . ابن ابی الساج
 حدیثہ ده دخی طورمغه جسارت ایدہ مدیکندن
 فرار ایتکله زریه کتدیکی بیلنه مدی . خارویه اسحق بن
 کنداجق طرفنه جلب و عسکرله ابن ابی الساجی تحریه
 مأمور ایلدی . ابن کنداجق ابن ابی الساجک تکریت
 طرفلرینه کتدیکنی تحقیق ایتکله اورالره طوغری یوریدی .
 ابن ابی الساج خبر الدقه دجله یی چکوب اوتہ طرفلره
 فرار و ابن کنداجق یاننده بولنان اون بیک عسکرله ابن ابی
 الساجک اوزرینه کتمک اوزره ایکن ابن ابی الساج ایکی
 بیک اتلو ایلہ دجله نک جزیره جهته عبور و موصله
 طوغری عزیمت ایدرک دیر اعلا یه نزول ایلدی . ابن

کننداجق یوزینی موصله چو یروب موصلک الت طرفنده کی
 قصر حرب او کنده یکدیگریله بالمحاربہ ابن کنداجق
 منہزماً رقعہ طرفندہ قاچدی • ابن ابی الساج بالتعقیب
 غلبہ سنی موفقه بیلدردی • موفق بیسان ممنونیتله برابر
 کوندره جک امداد عسکرینک وصولنه قدر توقف ایتمی
 امرینی ویردی ایسه ده امر مذکورک وروندہ ابن ابی الساج
 فراتک شامیه جہتہنہ یکمیشیدی • ابن کنداجق بوزلدقدن
 صکرہ خارویہک یانہ کیدوب الدیغی عسکرلہ فراتہ
 طوغری یوریدی • بریسی فراتک اوته یوزندہ دیکری
 برو طرفندہ اولدقلری حالده ابن کنداجق برفرقہ عسکریہ یی
 بغتہ فراتدن یکیروب ابن ابی الساجک عسکرینہ هجوم
 ایتدر دیکندن ابن ابی الساج منہزماً موصلہ واورادن
 بغدادہ قاچدی • وابن ابی کنداجق جزیرہ دن دیارربیعہ
 و دیار مضر جہت لرینی بالاستیلا یرلشوب ابن ابی الساج
 اطاعت و خدمتہ مقابل موفق طرفندن اذربجان ولایتی
 والیلکیلہ تلطیف اولندی •

(۲۷۶) ده موفق واسطدن بغدادہ کیدرک معتمدی
 مدائندہ ترک ایلہ اوغلی المعتضدہ بر خدمت ایچون عزیمت
 امرینی ویردکده المعتضد «خلیفہ بکا شام ولایتی والیلکنی
 توجیہ ایتشدر • بن شامدن بشقہ بریرہ کتیم» دیمکله موفق

معتضدی خانه سنده بر او طهیه حبس و چقه مامق اوزره
بعض مأمورینک تحت محافظه سنده اعطا ایلدی . معتضد
موفقک مرض موتنه قدر محبوس قالمشدر .

(۲۷۸) ده خلیفه نك برادری الموفق ابواحد بن
المتوكل وفات ایدرك رصافه ده دفن اولندی . رحمة الله
علیه . وفاتنه قدر تفرد وامور خلافتی کندوسی اداره
ایتمکله معتمد علی اللهک النده برشی یوغیدی . ولی عهد
موفق ، اندن صکره مفوض بن معتمد اولدیغی حالده موفق
وفات ایلدیکی جهته مفوضدن صکره ابوالعباس المعتضد
بن الموفق ولی عهد تعیین ایدلمشدر .

سنه مرقومه ده کوفه ده قرامطه نامیله بر طائفه ظهور
ایدرك کندولرینه مخصوص عقاید فاسده بی اعلان وشو
عقاید خلقی دعوتله برابر فسادات عظیمه ایقاعنه مباشرت
ایتمشدرکه بونلرک یوزلرندن پک چوق فناالقر ومضرتلر
تحدث ایتمش وبوفناالقر خیلی وقتلر ممتد اولمش اولغله
عقیده لر ایله وقایع تاریخیه لری مجتث مخصوص صنده
تفصیل اولنه جتدر انشا الله تعالی .

(۲۷۹) ده مفوض بن معتمد ولایت عهددن خلع
اولنده رق ولایت عهد معتضد بن موفقه تقرر ایلدی .
سنه مذکوره رجب نك اون طقوزنجی بازار ایرتسی

کونی خلیفہ المعتمد علی اللہ الی یاشندہ اولدیغی حالده
بغدادده وفات ایدرک نعشی سامرایه ارسال واوراده فن
ایلدی • رحمة الله عليه •

{ ابوالعباس المعتضد بالله احمد بن الموفقک خلافتی }
معمدک وفات ایتدیکی کچجه نک صباحی بغدادده معتمدده
بیعت اولندی •

سنه مذکورده مصر حاکمی خجاریه حسین بن
عبداللهی هدایای کثیره ایله معتمدده کوندروب معتمد
قبول و خجاریهک قزیده تزوج ایتشد •

(۲۸۰) ده معتمد موصل حوالیسنه کیدرک جزیره
طرفلرنده برمدتن برو شقاوته دوام ایتکده اولان بنی
شیمان قبیله سنی حرباً تنکیل ایلدی • و (۲۸۱) ده بالمحاصره
ماردین قلعه سنی حسین بن حمدانک ید استیلا سندن نزع
ایتدی •

معتضد شجاعت و غیرت فطریه سیله برابر مقصدینی
وجوده کتیرنجیه قدر اجراده مصر اولدیغی جهته
هر طرفی قورقوتدی • بناءً علیه مخالفت اوزره بولان
رؤسانک هیچ بریسی زمان خلافتده مخالفتده دوام
ایده میهرک جله سی بالاستیمان دخالت ایتشد •

معتضد موصل اعمالك اموالى جبايته نصر القشورى.
 بى تعيين وبغداد عودت ايتدى . نصر مأمورىتنى ايفا
 ايدركن خارجيلر ممانعت كوستردكلارندن بالمقاتله رؤساي
 خوارجىدن جعفر مقتول اولدى . ورئيس الخوارج
 هرون عسكرله نصر ك اوزرينه يوريدى ايسه ده عسكرى
 بوزلدى . معتضدك اقبال دولت وموقفيتى اسلافك
 چوغنه فائق اولديغندن خارجيلر دخی بربرر اورطه دن
 قالدراشد .

سنه مرقومه ده معتضد اوغلى المکتفی على يه رى
 وقزوين وزنجان واهر وقم ودينور وهمدان حواليسنى
 اقطاع ايلدى . رى عاملى حسن بن على رافع بن ليث
 ايچون مكتهفیدن امان طلب ايتمكله تأمین ايلدى .

(۲۸۲) ده معتضد موصله كيدرك اسحق بن ايوب
 ايله جىدان بن جدونى ياتنه استدى . اسحق اجابت
 ايتدى ايسه ده جىدان ماردین جوارنده واقع دير
 زعفرانده تحصن ايلدى . اوغلى حسين دخی برابر ايدى
 معتضد وصيف ونصر القشورى ايله اوزرلرينه عسكر
 سوق ايلديكندن حسين بن جىدان استيمان ايتمكله معتضدك
 ياتنه كوندرلدى . وصيف جىدانك دردستى ايچون
 كتدكده جىدان عسكرله حربيه باشلادى ايسه ده منهزماً

دیار ربیعہ قاجشدر • وصیف ارقہ سنی براقدیغندن
اسحق بن ایوب واسطہ سیلہ دخالت کوستروب معتضدک
یانه بالارسال حبس اولندی •

سنہ مرقومہ ده معتضد موصلدن جبلة متوجهاً
عزیمتله کرخه وارد قدہ اوراده تفرد ایتش اولان عمر بن
عبدالعزیز بن ابی دلف فرار ایتدی • تحریسی ایچون
وزیر عبیدالله بن سلیمان ری طرفلرینه کوندردکده عمر
امان طلب ایتکله بالتأمین کندوسنه واهل بیتنه خلعت
اکسا اولندی •

(۲۸۳) ده معتضد بتکرار موصله کیدرک رئیس
الخوارج هرونی بوزدقدن صکره کندوسنی دردست
وبغدادہ کوتوروب اوراده صلب ایلدی •

(۲۸۴) ده منجملر یغورک کثرتندن صولر طغیان
ایدرک اکثر اقالیمی صوباصه جغنی استخراج ایتشلر ایدی •
بالعکس سنہ مزبورہ ده بدرجہ ده قوراقلق اولدی که
چوق یرلرده اهالی استسقایه چقدی •

(۲۸۵) ده معتضد بالذات کیدرک دیار بکری ضبط
ایلدی • دولت عباسیه نك بوندن مقدم یوز کوسترن
ضعفندن بالاستفاده ممالکینک چوغنی متغلبلر وخارجیلر
یداستیلارینه الدقلری کبی دیار بکرله ملحقایتده ایکیوز

الی التي سنه سنه عيسى بن الشيخ نامنده بر متغلبك
يد استيلا سنه پكوب اوتوز سنه دن برو انك واولاد ينك
الدرنده قالمشیدی . معتضد بالمحاصره ضبط ايتد كدن صكره
اوغلي مكثفي ي اورايه والي تعيين ايتدی . ورقه جوارنده
تفرد ايتش اولان بعض امراي دخی بالامحسا اورا ريده
ديار بكره الحاق ايلدی .

(۲۸۷) ده محمد بن ابی الساجك خادمی وصيف
ملاطيه صوقيله رق ثغور ولايتی واليلكنی خليفه دن
نیاز ايتش اولديغی حالده موافقت كوره مديكن جهته
جزيره عزيمة وديار مضری استيلا ايلديكندن معتضد
عسكرله بغداددن حرکت وكيدرك وصيفك عسكركيني
بوزدقدن صكره كندوسنی قبض وحبس ايتدی .

(۲۸۸) ده ثغور ولايتی واليسى حسن بن علی
صائفده رومله غزا ايدرك برطاقم قلاعی تسخير ايلدی .
در دست ايلديكى اسرايله عودت ايدركن حلب نواحي سندن
كيسومه قدر بالتعقيب اون بشيك قدر اسير المشردر .

(۲۸۹) ده خليفه ابو العباس المعتضد خسته لنوب
ربيع الاخر كيكرمي ايكنجی كيجدسی قرق يدي ياشنده
اولديغی حالده وفات ايلدی . شجاعت وبسالته نادر

الوجود ایدی . زمان خلافتنده هر طرفه نشر سـطوتله
دولتک شاننی کوسـترمشدر . رجة الله علیه .

المکتفی علی بن المعتضک خلافتی ؛

معتضدک وفاتنده اوغلی مکتفی جزیره ده واقع دیار
مضرده ایدی . سنه مذکورہ جمادی الاولیسنک سـکـزنجی
کونی بغدادہ عزیمت واخذ بیعت ایلدی .

(۲۹۰) ده مکتفی قرامطه طائفه سیله چوق محاربه لر
ایدرک غلبه ایتشد .

احد بن طولون زمانندن برو مصر ومؤخرأ شـام
دولت عباسیہ نـک یـدنـن چقمشیدی . (۲۹۲) ده خلیفه
المکتفی ، محمد بن سلیمان قومانداسیله سوق ایلدیکی اردو
دمشق استیلا ایتدکدن صکره مصره کتـدیـلر . مصر
حاکمی هرون بن خارویه مقـاتله ایچون جـمـع ایتش
اولدیغی عسکرک رؤـسـاسی خلیفه نـک عسکرینه التحاق
ایتدکلرندن هرون کندی یانـنـده قالان جنود ایله مقابلہ یه
دوام ایلدیکی اشاده عسکرک اراـسـنـده اختلاف ظهور
ایدرک بو اختلافی تـسـکین ایچون عسکر ایچنه کتدکده
مغـاریه دن بریسی مزراقـله هرنی اوردی . هرونک
وفاتندن صکره یرینه عیسی شیبان کچدی ایسـه ده حال

حاضرک نتیجه و خیمه سنی بالملاحظه محمد بن سلیمان
استیمان ایلدیکندن تأمین ایدلمش اولدیغی حالده خوفه
ذاهب اولوب فرار ایتدی . زدرده قالدیغی بیلنه مدی .
محمد مصری استیلا دن صکره بنی طولوندن موجه و
اولانلری اموال و اشیا لریله برابر خلیفه یه ارسال و مصرک
النذیغنی تبشیر ایلدی .

سنه مذکورده موصل ولایتی و الیلکی ابوالهیجا
عبدالله بن حمدانه توجیه اولتمغله بنی حمدان خاندانی
خیلی زمان موصل و جزیره و دیار بکر و حلب ممالکته
حکومت ایلدیلر . بونلره عائد وقوعات تاریخیه بحث
مخصوصنده تفصیل اولنه جقدر .

(۲۹۵) سنه سی ذی الحجه سنک اون ایکنجی کیجه سی
خلیفه المکتفی بالله ابو محمد علی بن المعتضد اوتوز اوچ
یاشنده ایکن وفات ایلدی . رحمه الله علیه .

{المقتدر بالله جعفر بن المعتضدک خلاقتی }

مکتفی وفات ایتدکده مقتدر بالله بیعت اولندی .
مقتدر یوم بیعتده اون اوچ یاشنده ایدی . بعدالبعه
قضاة ورؤسای عسکر حداتت سنی جهتیله خلافتی
اداره ایدمز دیه رک مقتدرک خلعتی قرارلاشدر دیلر .

(۲۹۶) سندھی ربیع الاولک برنجی کونی الراضی بالله
 عبدالله ابن المعتره بیعت اولندی ایسه ده عبدالله یکر می
 درت ساعت قدر خلیفه اوله ییلوب مقتدرک خانه سنده
 موجود اولان غلمان ایله ابن المعترک غلمانی یکدی کر یله
 مقاتله ایلد کلمرندن بالاخره عبدالله بن المعترک ادمری
 طاغیلوب کندوسی اختفا ایلدی . اختفا ایلدیکی محمدن
 بالاخراج اعدام اولمشدر . رحمة الله علیه .

سنة مذکورده افریقیه ده دولت علویه تشکل
 ایتکله وقایع تاریخی سی بحث مخصوصنده تفصیل
 اولنور .

(۲۹۹) ده مقتدر وزیر ابوالحسین بن فراتک اموالی
 مصادره و کندوسی حبس ایله ابوعلی محمد بن یحیی بن
 عبداللهی وزارتہ تعیین ایلدی . ابن فرات وزارتہ
 استخدام اولندیغی مدتجه اداره امور وزارت اوغلارینک
 یدلرنده قالوب مناصب بیع من یزیده وضع اولمشیدی .
 بناء علیه ولایة وعمال متوالیاً تبدل ایدرک حتی یکر می
 کون ظرفنده کوفیه یدی عامل تعیین اولمشدر . بو حال
 ابن فراتک سبب نکبتی اولدی .

(۳۰۱) ده عبدالله الفاطمی مغربدن عسکرله کلوب
 اسکندریه یی و فیومی استیلا ایتمش اولدیغی حالده خلیفه

مقتدرک جنود کافیه ایله کوندردیکی مونس مغاربه یی
حرباً او حوالیدن چقاردی.

(۳۰۲) ده مقتدر، ابن جصاص دینکله معروف
حسین بن عبدالله جوهرینک اموالی مصادره ایتشدرکه
اموال مذکورهنک قیمتی برملیون دینارایدی.

(۳۰۵) ده روم ایمپراطوری طرفندن تأیید سلم
و مصافقه ایچون بغدادده ایکی سفیر کوندرملکله نمایش اولمق
اوزره اما کن وسفاین تزینات فاخره ایله دونادیلوب یوز
التمش بیک نفر عسکر سفیرلرک ممرلرنده صف بسته اولدقلری
حالده اقامه و سکز بیک نفر خدام، کرانقیمت البسه ایله
ایستاده ایدیلرک پک چوق تجملات اختیار اولندی.
وسفیرلر مقتدرک حضورینه قبول ایله حققرنده رعایت
مخصوصه کوسترادی.

(۳۰۶) ده مقتدر بغدادده مرضا ایچون برمنتظم
و مکمل خسته خانه تأسیس ایتدرمشدر.

(۳۱۲) ده وزیر سابق ابن فرات ایله اوغلاری اعدام
اولندی.

(۳۱۴) ده رومر ملاطیه حوالیسینه تجاوزله صارقند.
یلقدده بولنمش اولدقلری حالده ملاطیه اهالیسی بالدفعات

مدافعه ایتدیلر سده مغلوب اولدقلرندن روملر شهری
یغما و خراب ایلدیلر.

(۳۱۷) ده خدام ونسوانک امور دولته مداخله لری
واموال و ضیاعجه کلیتلی ثروت اله کتیر دکاری شایعه سیله
رؤساء عسکر خلیفه المقتدری بالله سیله برابر . مونسک
قوناغنه کوتوردیلر . مونس مقتدری تحت محافظه یه
الدی . سنه مذکورہ محرمک یدنجی کونی مقتدرک قرنداشی
محمد بن المعتضد جلب ایله مسند خلافته اجلاس ایدیلوب
القاهر بالله دیو تلقیب اولندی . عسکر اوچ کون صکره
قاهر دن جلوس بخششی استدیلر . قاهرک یاننده اچقه
اولمديغندن بر شی ویره مدی . جمعیت مونسک قوناغنه
عنیمت و مقتدری اخذ ایله معزراً دار الخلافه یه کوتورب
مسند خلافته اجلاس ایلدیلر . بوند نصکره مقتدر قاهری
جلب ایله « وقعه ده سنک کناھک اولمديغنی یلورم »
دیه رک بالتلطیف اناسنک یاننده معزراً اقامه ایله حقنده
حرمت و حسن اعاشه سنه دقت ایلدی .

سنه مذکورده (عی ان یبعثک ربک مقاماً محموداً)
آیه کریمه سنک تفسیرندن طولایی بغدادده حنا بله و سائر لری
بیننده اختلاف حاصل اولوب بو اختلاف دن بر یوک فتنه
حدوث ایتمکله ابوبکر المروزی الحنبلی واصحابی آیه کریمه

« جناب حق حضرت پیغمبری کندوسیله برابر عرشدہ
اقعاد ایدر معناسندہ دور » دیدیلر .

طائفہٴ آخری « بوندن مراد شفاعت در » دیہرک
بینلرنده قتال وقوعبولمغله ایکی طرفدن چوق نفوس
مقتول اولدی .

(۳۱۸) ده پیاده عسکری بغداددن چقاریلوب
بعض مرتبه فذالق وقوعه کلدی . مقتدر خلافتہ اعاده
اولندیغی وقت غیر تنی التزام ایدن طاقم پیاده عسکری ایدی .
بونلر بواشی کوردکدنصکره امور خلافتی یداستقلالارینه
مفوض و خلافتی کندولرینه تابع عدایدک شرو مضرتی
آرترمقدن خالی اولمیدیلر . وارزاق میریهی کندی اولاد
ومعارفلرینه حصر ایدرک بونلرک اسملرینی دیوان عسکره
قیدواملا و خارج استحقاق وظیفه لر اعطا ایتدیلر .

وظیفه لرینک مقدار شہریسی یوز اوتوز بیک دیناره
بالغ اولدی . سواریلر معاش استدجک بیت المالدہ الحہ
یوقدر جوانی ویرلمکده پیادیلر وظیفه لرینی مع زیاده
المقده ایدیلر . سواریلر بومعاملہ دن غضبلنوب پیادیلرک
علیہلرینه قیام ایدی ویردیلر .

ارالرنده مقاتله یوز کومتردی . مقتدرک صاحب
الشرطہ سی محمد بن یاقوتہ ویردیکی امر اوزرینه محمد

پیاده‌لری جبراً مقتدرک قوناغندن چتاروب « بغداددن
چتمازلر ایسه حبس و خانه‌لری هدم ایتدیریلور » دیو
منادیلر ایله ندا ایتدردی. پیاده‌لر ده‌ها زیاده حدت‌لنوب
تجاوز کوستر دکاری صروده ایچلرندن برجاعت مغلوب
اولغله طوتیلوب ضرب و صقاللری تراش ایلدی.
خدمه طاقندن زنجیلری پیاده‌لر ایچون تعصب استیلا
ایتمکله هیجان کوستر مکله باشلادیلر. محمد پیاده‌لره مخالف
بولنان برجاعتله شدت ارائه سنه مسارعت و بعضیلرینک
خانه‌لرینی احراق ایلدی. شو حریق ایچنده برطاقم نفوس
دخی تلف اولمشدر. پیاده‌لر بغداددن چتوب واسطه
کتدیلر. واوراده باشربنه خیلی غلبه‌لک طویلاندیغندن
واسط عاملنی طرد ایدی ویردیلر. مونس شو فسادک
تسکینه مأمور اولغله عسکرله کیدرک چوغنی قتل
وبقیه سنی طرد ایتمکله بونلرک ارتق رأیتلری اچله‌مدی.
(۳۱۹) ده مقتدر ایله مونس بیننده وحشت تجدد
ایلدی.

سببی بغداد صاحب الشرطه‌سی محمد بن یاقوتک
خلیفه نزدنده تزاید اعتباری ایدی.
(۳۲۰) ده بعض اصلاحات بهانه سیله خلیفه مونس
موصله کوندروب ارسالی متعاقب املاک واهوالنی

ضبط و مونسله حرب ایدرك در دستنی خفياً بنی جدانه
اشعار ایتدی . مونس موصله یاقن وارد قدّه بنی جدانك
حرب ایچون حاضر لدقلى عسکری بوزوب طاغتنقدن
و موصلى ضبط ایله بر مدت اوراده قالدقدن صکره عودت
ایدركن تکریته یتشدکده بغدادده بولنان عسکرك ارزاق
طلبيله فتنه چقار مغه قیام ایلدکرینی ایشتنیدن سرعته
عزیمت و باب شماسیه نزل ایلدی . مقتدر عسکرك قیامی
اوزرینه دابی زاده سی هرونی فتنه نك تسکینه مأمور
ایتمشیدی . هرون اتش فتنه قولایلقه باصدريله حق
درجه بی چکش اولدیغنی کورمکله کتمکله جسارت
ایده مدی . مقتدر جلوس ایدركن خزینه نك یتش ملیون
دینار نقود موجوده سی وار ایکن اسراف و سفاقتله
هپسنى محو ایتش و مال قوتيله خصماسنى تسکینه اقتداری
قالدیغنی کبی عسکرك چوغیده خلافکیری بولنان مونسه
مائل بولنش ایدی . واسطه عزیمتله بصره ، اهواز ، کرمان
طرفلرندن عسکر طوپلامغی تصور ایلدی . امراسندن
محمد بن یاقوت بالذات عسکره کورینورده نصیحت
ایدر ایسه جمعیت کندوسنه دوز مطالعه سنه ذهاب ایله
بشقه طرفه کتمکدن منع ایلدیکندن مقتدر بعض فقهایی
جمع ایله الیرینه مصاحف شریفه و یروب کندوسی

بر یوکسک تپه اوزر زنده طور دی . یاننده طوپلانمش اولان
 عسکری جمعیت اوزرینه سوق ایتدکدنصکره اشاغی
 اینوب بر امیرکتورنه اون' بر باش کتورنه بش دینار
 بخشش ویریلدجکنی اعلان ایتدی ایسه ده عسکری بوزیلوب
 دشمنلرندن مغاربه طاقی اطرافنی صار دیلر . « بنم کیم
 اولدیغیمی بیلیورمیسکز » دیدکده « اوت کیم اولدیغیکی
 یلورز » دهرک مغاربه نك ریزی طرفندن شهید ایدلدی .
 اوتوز اوچ یاشنده ایدی . رحمة الله علیه .

مقتدر تسیب وضعف اداره اصحابندن ایدی . مدت
 خلافتنده هر ایش ایچروده بولنان نسوان وخدامک
 المرنده قالمش ومقربلرک ارتکاب ایله انتخاب ایلدکری
 نا اهلار ملکه مسلط اولوب مظالم وارتشا غیرت وحیت
 سیاسیه غلبه ایتشیدی . هر کس کندوسندن متفر
 وزوالنه منتظر ایدی . معتضد ومکتفی زمانلرنده نفوذ
 خلافت شان دولته لایق بر درجدهه ایکن مقتدرک
 زمانده او نفوذی خذله واسافل مقوله می غصب
 ایتدیکنندن حقنده یوز کوسترن حادثیه آجیان بیله بولمادی .
 مقتدرک وفاتندن صکره بعضیلری اوغلی احده
 بیعت ایدهلم دیدیلر .

احدر ایسه صبی اولدیغندن ملکک شو قاریشقلغی

صره سنده انك خلافتدن استفاده اولنه من دینلرك عموم طرفندن موافقت كوسترلدى .

القاهر بالله محمد بن المعتضدك خلافتى !

سنه مذكوره شوالنك يكرمى سكرنجى كوفى قاهر بالله بيعت اولدى . قاهر مسند خلافته او طور مسيله برابر مقتدرك والد سنى جلب ايله « سنده اموال مكتومه واردر » دهر ك خيلى تعذيب ايلدى . ام مقتدر ذاتاً كيفى اولديغى حالده حقنده كى تعذيب مرضنك استسقا علتنه تحوانى موجب اولمشدر .

(۳۲۱) سنده سنده قاهر ك احوال غير لايقه سى خلقه نفرت ويرهك درجه ده وارمقله مونس و حاجب على بن بليق ، علمنك اوغلى خلعي حقنده اتفاق ايتديلر . قاهر خبر الدقه هيسنى كتيردوب حبس ايلدى . مونسه متعلق اولان عسكر طوپلانوب اطلاقنه اصرار ايلدكارندن قاهر اوچنكده باشلىقنى كسدروب « امام المسلمين خيانت ايدنرك جزا لى بودر » ندريله رؤس مقطوعه نى عساكر مجتمعه نك محضرينه عرض ايدى ويردى .

سنه مذكوره آل پويه دولتى تشكىل ايتمشدر . بو دولتدن بعض ملوك خلافت عباسيه نك استقلالنى يد

اداره لرینه الوب بغدادده امارتله حکومت ایتیش اولدقلرندن
انلرک وقایع تاریخیله لر ی بو فصلده و دیگر لر ی بحث
مخصوصه منه بیان اولنه جقدر ان شا الله تعالی .

قاهر شایده مذکور ه یی اجرا ایدرکن عسکر
قوماندانلرندن طریف سبکری امرینه مطیع ایدی . بو قوتله
او معامله لر ی یوریده یور ایدی . اخرا الامر طریفی دخی
حبس ایلدی . ابو علی بن مقله نك اخذینه قیام اولندوقده
قاچوب اختفا ایلدیکندن قاهر ابن مقله ایله حسن بن
هرونك تحریرلنده پك شدت کوسه تردی . و دردست
ایده جکلرینی دروننده حبس و تلف ایتک ایچون یرالتنده
زندانلر یاپدردی . ابن مقله و حسن خارج بغدادده بولنان
قبائل ایله کزلیجه مخابره یه باشلا یوب قاهر طوتدردیخی
رؤسانك هر بریسی تأمین ایتشیکن اولدردیکنی و طریف
کندوسنه خدمت و صداقت کوسترمش اولدیخی حالده
محبسه قونلدیغنی و بو درجه یه قدر مظالم ارائه سیله
امنیت عمومیه یی سلب ایتیش اولان بر آدم اورطه دن
قالدرلدیجه حقنده وحشت عمومیه دنك ازاله سی ممکن
اوله میه جغنی طرف طرف لسانه الدیلر . ایش بویله قالدیغنی
تقدیرده پارلایه جق ناره فتندك و خامتی اهالی جانبندن
رؤسایه بالتفهیم قاهرک خلعه نده اتفاق آرا حاصل اولدی .

بناءً عليه (۳۲۲) سنه سی جادی الاولاسنک التنجی
 چهارشنبه کیجه سی رؤسا عسکرله قاهرک اولدیغی محلی
 صار دیلر. قاهر ایسه یتاغنده او یومقده ایدی. مهاجرلرک
 کوراتیلرینی ایش-یدوب اوینخودن او یاندی ایسه ده
 مخمورلغندن کوزینی اچه میوز ایدی. یرندن قالقوب فرار
 ایده چک بر قهو ارادی ایسه قیولر چویرلش اولدیغی
 کوردیکندن نفسی مهاجرله تسلیمه مجبور اولمغله کوزینه
 میل اتشین کشیده ایدی ویردیلر. خلافتی بر بچق سنه دن
 زیاده دوام ایده مدی.

{ الراضی بالله احمد بن المقتدر باللهک خلافتی }

قاهر دن صکره الرضی باللهه بیعت ایلدیلر.
 سنه مذکوره ده روم سرعسکری قرقاش الی بیک
 موجودلی بر اردو ایله ملاطیه یی بالمحاصره اهالی یه امان
 اعطاسیله شهره کیردکدنصکره مسلمین حققرنده کوسترمدیکی
 فنالق قالمدی. ملاطیه یه جوار خربرت (خرپوت) وسائر
 بلاد متج-اوره نک چوغی بو تاریخده روملرک ایادی
 استیلالرینه یکمشدیر.

(۳۲۳) ده بغدادجه حنابله طائفه سی اهالی حقنده
 تجاوزی ارتدیلر. شو طائفه زقافرده دور ایدرک ندین

(خرما شرابی) زده ده کورر لر ایسه یرلره دو کرلر و مغیلره
تصـادف ایلد کـارنده دو کرلر . رجال ایله کـنجـلـرک برابر
کز د کـارینی کور د کـارنده نهی ایله حـقـلـرندـه تـقـو هـاتـده بـولـنـورلـر
ایدی . صاحب شرطه بونلری منعه قیام ایتدی ایسه ده
فائده ویرمدی . طائفه مر قومه نك حق الهیده تشـبـهـاتـه
دائر بعض عقاید فاسده لریده وار ایدی . طرف خلافتدن
توقیع مخصوص اصـدـاریلـه حرکات مذکور هـدن اتقـا
و عقیده لرینی اصلاح ایتلری امری ویریلوب شواحوال
و عقیده دوام ایلد کـاری حالده کـندولری اعدام و خانـهـلری
احراق اولنه جنی تهدیدیده اعلان ایدلدی .

(۳۲۶) ده محمد بن رائق بصره ده تفرد ایدرک
بغدادده ذخیره ارسـالـی منع ایتدی کـنددن مرکز خلافتده
مضایقه عظیمه حاصل اولمشیدی . خلیفه ابن رائق امیر
الامر القله بالتلطیف اسمنی خطبه یه علاوه و مضر تنی ازاله
ایتدی . و ابن رائق عسکرله بغدادده کلوب زمام اموری
ید استقلالنه الدی .

سنه مر قومه ده دولت عباسیه نك حالی عجایب صورتده
ایدی که استقلال بوزیلوب ملک نك هر پارچه سی بر خا صـبـک
النده قالمشیدی . بصره ابن رائق استیلا سـنـدن صـکـره
کندی ید اغتصـابـنده ، خوزستان و اهواز بریدی دیو

مشهور ابو عبد الله، فارس عماد الدوله بن پويهك
و مردار يحك قرداشي و شمكيرك، موصل و ديار بكر
و مضر و ربيعہ بنی حدانك، مصر و شام اخشيد محمد
بن طنجك، مغرب و افريقه قائم علويك، خراسان و ماورا،
النهر نصر بن احمد بن سامانك، طبرستان و جرجان ديك،
بحرين و يمامه ابو طاهر القرمطينك اللرنده قالوب امور
خلافت ايسه تماميله ابن رائقك يد استقلانده ايدي.

(۳۲۶) ده ابن مقلهك الى قطع اولندي . سببي
بودر كه ابن رائق بغداده كلوركن . قهرلندن يحكمي
بصره يه و الى نصب ايتشيدى . ابن مقله ايسه ابن رائقك
قبضيله يحكمك يينه چيرلسي تدبيريله او غراشديغى ابن
رائقك مسموعى اولدقد خليفه يه شكاييت ايتكله خليفه
ابن رائقك تلطف ايتكون ابن مقلهك حبسنه امر و ير مش
اولديغى حالده بوندن طولايي حاصل اولان كفتكو اوزرينه
حبسندن اخراج و الى قطع اولندي . ابن مقله معالجه
ايله النك جريحه سي اضطرار بندن قور تلدقد نصركره ينه
تحصيل وزارت ه سعي ايلديكي جهته ابن رائقك مراجعتي
اوزره لسانيده قطع و حبساً تضيق اولتمقله بو حال ايله
معذب و ايكي سنه صكره محبوساً فوت اولدى .
سنه مذكوره ذى القعدة سي غره سنده واسطده بولنان

بصره والیسی یحکم عساکر کثیره ایلہ بغدادہ طوغری
 یوریوب بالمحاربه ابن رائقہ غلبہ ایتیکله ابن رائق عکبرایہ
 فرار ویحکم بغدادہ دخول ایتدیکندن خلیفہ ابن رائق
 برینه یحکمی امیر الامرا نصب ایلدی .

(۳۲۷) ده خلیفہ ویحکم عسکرله موصله کیدرک
 موصل حاکی ناصرالدوله وحشتله فرار ایلدی . مؤخرأ
 ارالرنده مصالحه وقوعبولدی . خلیفہنک بغداددن حرکتندن
 صکره عکبر اطرافلرنده بولنان ابن رائق عسکرله یوریوب
 بغدادی ضبط ایتدی . خلیفہ ویحکم خوفه ذاهب
 اولدقلرندن حران واورفه وقنسرین وعواصم ولایتک
 عهدہسنه توجیهیلہ ابن رائق ارضا ایتدیلر .

(۳۲۹) سنه سی ربیع الاولنک اون بشنجی کونی
 خلیفہ الراضی بالله استسقا علی ایلہ وفات ایتدی . رحه
 الله علیه . خلافتنه قدر امامت وخطابتی خلفانک هر بریسی
 بالذات ادا ایدرکن مشارایهک زماننده نائبلرله اداره
 اولمغه باشلانمشدی .

المقتفی لله ابراهیم بن المقتدر باناهک خلافتی ؛

الراضی بالله وفات ایتدکده برادری المقتفی باللهه
 بیعت اولندی .

سنة مذكوره بصره واليسى ابو عبدالله البريدى
 خروج سودا سنة دوشديکندن امير الامر المحکم عسکر
 سوق وکند و سیده بصره طوغرى حرکت ایلدی .
 اثناء راهده بریدینک انهرامی خبرینی الدقدنصکره نهرجور
 قربنده برطاقم زنکین اکراد اولدیغنی ایشدیکندن انلرک
 اوزرلرینه واردقده کردلر مدافعه قیام ایتمکله عندالمقاتله
 محکم مقتول اولدی . رؤساء اتراکدن کوریکن محکمک
 مقتول اولدیغنی ایشدکده امیر الامرالق منصبی براز
 مدت یداغتصابنه الی . ابن رائق یدنده اولان محلارک
 اداره سنة ابو الحسن احمد بن علی بی بالتوکیل بغداده
 عزیمت ایدرک کورتکین ایلله بالمقاتله غلبه وبغداده دخول
 ایتمکله طرف خلیفه دن امیر الامرالق ینه ابن رائقه توجیه
 ایلدی .

(۳۳۰) ده بریدی کلیتلو عسکرله بغداده هجوم
 ایتدیکنندن خلیفه ایلله ابن رائق موصله فرار ایتدیلر .
 موصول حاکمی ناصر الدوله خلیفه نک مخدومی ایلله ابن
 رائقه برضیافت کشیده ایدرک ختام ضیافتده ابن رائق
 اولدرتدی . خلیفه ذاتاً ابن رائقک الزدن عاجز اولدیغندن
 قتلندن ممنون اولوب امیر الامرالق خلعتنی ناصر الدوله یه
 کیدردی . ابن رائقک قتلی شایع اولدقده مصر حاکمی

اخشید شامی استیلا ایشدر . خلیفہ، ناصر الدولہ ایلہ
برابر بغدادہ کیدرک بریدی فرار ایتکله ناصر الدولہ
بر مدت بغدادہ زمام اداره بی الہ الوہ (۳۳۱) ده
موصله عودت ایلدی .

سنہ مذکورہده امراء اترا کدن تورون بغدادہ کیشدر
اور طہده مال مغصوب کبی کشاکش اوزره بولنان امیر
الامرالق منصبی بودفعہده تورونک یداغتصابنه کچدیکنندن
امور خلافتیده دست استقلالنه کچیردی .

حضرت عیسانک یوزینی سیلیدیکی و صورتک اوزرینه
منطبع اولدیغی خرسیتیانلرجه اعتقاد اولنان مندیله اورفه
کلیسا سنده محفوظ ایکن روم ایمپراطوری یدنده کی اسرای
مسلمین ایلہ مندیله مذکور کی مبادله یه طلب کوسرتدی .
علما وفقهانک تجمعیله مذاکرات عمیقہدن صکره ویریلان
قرار اوزرینه سنہ مذکورہده مندیله ایمپراطوره بالارسال
اسرای مسلمین اطلاق ایدلمشدر .

(۳۳۲) ده تورونک بغدادده کوسرتدیکی استقلال
واسه تبداد خلیفہ یه وحشت و عذاب ویردیکنندن ناصر-
الدوله ایلہ خفیاً بالخبره کندوسنی موصله المسنی خلیفہ
التماس ایلدی . ناصر الدولہ عسکرله تکریتہ طوغری
یوریوب خلیفہده حرم و توابعیله بغداددن حرکت و تکریتہ

عنیت ایتدی . ناصر الدوله مغرزاً خلیفه یی موصله
 کوتوردی . خلیفه اورادن رقه یه کیدرک برمدت قالدقدن
 صکره بغدادی پک اوزلدیکندن توروندن طلب مصالحه
 ایلدکده تورون ایمان مغلظه تحریریه امنیت ویردی .
 خلیفه هیت وسندیه طریقیه بغداده یاقن واردقده تورون
 کویا استقبال رسمی اجرا ایده یورکی برنمایش منافقانه ایله
 سندیه طریقیه بالورود خلیفه یی شدتله قبض ایتسیله برابر
 کوزلرینه میل آتشین چکدرمکه باشلادی . و حرم
 ومتعلقاتک صوت بلند ایله رفع ایلدکاری فریاد و وایلائی
 تورون طبهارک کورلتیلریله باصدروب مرانی بعدالاجرا
 بغداده عودت ایلدی .

(۳۳۳) سنه سی محرمنده تورون مقتفی یی مسند خلافتدن
 قالدردی . لیکن ارتکاب ایلدیکی شو دناشدن صکره
 مصادف اولدیغی لعنت عمومیه نك شئامته وانتقام معنوی یه
 اوغرایوب برقچ کوندن زیاده معمر اولدیغندن کیندوسیده
 دست قبض الارواحده کرفتار وعازم بئس القرار اولمشدر .

{ المستکفی بالله عبدالله بن المکتنفینک خلاقی }

سنه مذکوره صفرینک غره سنه المستکفی بالله ابو
 القاسم عبدالله بیعت اولندی .

(۳۳۴) سندھی جہادی الاولاسنک اون ایکجی کونی
ال پویہ دن معزالدولہ بغدادہ کلہ رک خلیفہ یمہ بیعت ایتکله
مستکفی معزالدولہ یمہ تلطیف و مسکوکاتہ بنی پویہ القابنک
درجنی امر ایدی . و معزالدولہ امور خلافتی یداستقلالہ
الوب خلیفہ یمہ یالکز خلافتک نامی قادی .

معزالدولہ استیلای اموردن صکرہ عموم امرانک
آمری اولدیغی حالده مستکفی کندوسنی یدندہ کی اموردن
تبعید ایدہ جکئی حس ایلہ دوچار وحشت اولدیغدن سنہ
مذکورہ جہادی الاخرہ سنک یکرمی سکزنجی کونی خلیفہ
خراساندن کلش اولان بررسول ایلہ مجلسندہ جالس
ایکن معزالدولہ یاندہ کی دیلمرله برابر حضور خلیفہ یمہ
کیدرک خلیفہ یمہ بالاجبار کندی قوناغنه کوتورد کدنصکرہ
میل اتشین ایلہ ضرورت بصرہ مینلا و محبسہ القا ایلدی .

{ المطیع لله المفضل بن المتدرک خلافتی }

بوندن صکرہ المطیع للهہ بیعت اولندی . لیکن مطیع-
للهک النده حل و عقد اموردن اثر بولمیب کافہ امور
خلافت معزالدولہ نک دست استبدادندہ ایدی .

ترکار اموری دست استیلارینه النجه یمہ قدر دونت
عباسیدنک شان و مهابتی دنیاده شایع ایکن انلرک

استیلا لرندن صکره خلیفه لک شان و عظمت لری اکیلوب
 اختلاف و اختلاک ارقه سی کسملدیکی کبی امور آل بویهک
 اللرینه یکد کدن صکره بشقه رنیکده بر انقلاب یوز کوستردی .
 معزالدوله نک استیلا سندن صکره عادت لری اوزره عسکر
 ارزاق استمک ایچ-ون تجاوز کوس-تروب شونک بونک
 اموالنه ال اوزاتمغه باشلادیلر . معزالدوله ایسه بویکی
 مصرفک قارش-ولغی اولان مقاطعاتی کندی اصحابنه
 تخصیص ایتشیدی . بناءً علیه او مقاطعه لر دن ولایه و عمالک
 اللری چکیلوب دو اوین رسمیه ده بطلان و احوال نواحیده
 عمارتجه نقصان یوز کوستردی . یالکز قائد لک اللرنده کی
 برلرده معموریت حصوله کلوب اتباع و عامه نک اللرنده کی
 قرا و نواحی خرابه زاره دوندی . جبایت اموالجه وقوعه
 کتیریلان مظالم و اعتساف و تعدیلاتجه نمایان اولان مسامحه
 و اهمال عمومک تأسفنی موجب اوله جق درجه یه وارمشیکن
 بونک ایچ-ون تفوهه جرأت ایدنلرک معزالدوله دیلارینی
 کسمکده و اهل دیواندن اعتراض ایدنلر دن هر بریسنک
 باشلری بلایه اوغرامقده ایدی . بناءً علی ذلک دولت
 حقنده کی نفرت عمومی کتدیجه ارتمقدن خالی اولدی .

(۳۳۶) ده معزالدوله خلیفه یی برابر الوب بصره یی
 بریدی یدندن المی ایچ-ون عسکرله بغداددن حرکت

ایلدی . بصره یه یاقن وارد قلزنده بریدی مقاومت ایده .
 میه جگنی اکلا یوب عسکری استیمان و کندوسی قرامطه
 دروننه فرار ایتمکله معزالدوله بصره یی استیلا ایدی
 ویردی . بوندن صکره خلیفه ایله ابو جعفر الصهریری
 بصره ده براغوب کندوسی اهواز حواله سینه کیدرک
 قزنداشی عماد الدوله ایله ارجانده بعدالملاقاة بصره یه
 وبصره دن مطیع ایله برابر بغداده عودت ایلدی
 وبغداده کلدکن صکره موصله کتک ایچون تدارکاته
 تشبث ایلدیکنی ناصرالدوله ایشتدکده برطاقم اموال
 ارسالیله باشندن بلایی دفع ایتدی .

(۳۳۷) ده معزالدوله ینه ناصرالدوله علیهنه قیام
 ایله موصله طوغری کتدکده ناصرالدوله نصیبینه
 قاچدی . معزالدوله موصلی بعدالاستیلا مظالمک انواعی
 وقوعه کتیردکن صکره قزنداشی رکن الدوله خراسان
 عسکرینک جرجان وری طرفلرینه قصد ایلدکرینی تحریرات
 مخصوصه ایله بیان و کندوسنندن استمداد ایلدیکنندن
 بالضرور ناصرالدوله ایله مبالغ معینه ایله او یوشوب
 بغداده عودت ایلدی .

(۳۳۸) ده مسکیتی محبسه فوت اولمشدر . رحمة الله

علیه .

(۳۴۶) ده بحر فارسك صولرى سگسان باع مقدارى
 ا كسـيلوب اندن مقدم صولرك استيلا ايتمش اولديغى
 جزيره لر و طـاغلرك بعضيلرى ميدانه چقدى . و عراق
 عجمده شدتلى حركت ارض وقوع بولوب برطاغ يارلدى .
 و بعض ابله برهوا اولدى .

(۳۵۲) محرمك اوتنجى كوني اهالى بغداد دكانلرىنى
 قاپايوب حضرت حسينك ماتمى طوتمىرىنى معزالدوله
 امر ايتكله سنيلر منعه قيام ايتديلر ايسدده شيعيلرك كىرتى
 جهتيله مقتدر اوله مديلر .

(۳۵۳) ده معزالدوله عسـكرله كيدرك موصل
 ونصيدينى استيلا و ناصرالدوله چوقشى و يروب رضابىنى
 تحصيل ايلدى . (۳۵۶) ده معزالدوله وفات ايدوب
 بغدادجه اولان استبدادىنى اوغلى عزالدوله بختيار تورث
 ايلدى .

(۳۵۷) ده متقى وفات ايتشدر . رجة الله عليه .
 (۳۶۳) ده خليفه المطيع لله فليح علته مبتلا اولوب
 عملدن قالمغه امور خلافتى اوغلى الطابع لله عبدالكريمه
 ترك ايلدى .

{ الطایع لله عبد الکریم بن المطیع لله خلاقتی }

سنه مذکورہ ذی القعدہ منک او چنجی کونی طایع لله
بیعت اولندی .

سنه مرقومده سبکتکین اترک ایلہ برابر واسط
طرفرینه کلہرک خلیفہ طایع لله بختیار ایلہ برابر دیرعاقلہ
کتمش و خلیفہ سابق مطیع لله دخی برابر کوتورلمشیدی .
مطیع و سبکتکین فوت اولمغله ایکیسنکده نعلشری بغداده
نقل اولندی . اترک عسکری قوماندارینی افتکینه تفویض
ایلہ واسطہ عزیمت و بختیار ایلہ الی کون مدت محاربه
ایلدیلر . اترک غالب و بختیار مغلوب اولمغله عمزاده سی
عضدالدوله دن استمداد ایلدی . عضدالدوله (۳۶۴) ده
عسکرله واسطہ کتدکده افتکین اترک ایلہ برابر بغداد
طرفنه چکیلوب عضدالدوله بغدادک جانب شرقیسنه
نزول و جانب غربییه ایتمسینده بختیاره امر ایتدی .
اترک بغداددن چقوب قتاله مبادرت ایلدیلر ایسده
بوزیلوب چوق آدلر مقتول اولمغله عضدالدوله بغداده
داخل اولدی . اترک خلیفہ بی کندی ایچلرینه المشرایدی
عضدالدوله بغداده اعاده ایتدی . عضدالدوله بغداده
قرارلاشدقه عسکر ارزاق طلبیلہ بختیاری صقسدردیلر .

بختيارك الزنده ايسه اچه قالماشيدى . هيجان سـا كن
اونجه يه قدر خانه سنه قابانوب قپوسنى قاپامسنى عضدالدوله
بختياره امر ايتدى . وبختيارك عجزىنى وامور دن استعفا سنى
اعلان ايله برابر بختيار ايله قرنداشـلـرىنى قبض وبغداد
امارتنى استيلا ايلدى .

بختيار قبض اولنديغى وقت اوغلى مرزبان
بصره ده والى ايدى . مرزبان كيفيتى عضدالدوله نك
باباسى ركن الدوله يه اشعار ايله عرض اشتكا ايلديكندن
ركن الدوله بوندن متأثر اولوب شدت تأثرندن اكل
وشربه اشتها سى بيله زائل اولدى . كيفيت عضدالدوله نك
مسموعى اولدوقده ركن الدوله يه بررسول ارساليه بختيارك
بغداد امورندن عوض اولـمـق اوزره فارس مملكته
تعييننى التماس ايتدى ايسه ده ركن الدوله بختيارى امور
سابقه سنه اعاده ايتز ايسه عسكـرـله اوزرينه كله جكنى
لسان شدتله عضدالدوله يه يازديغندن عضدالدوله باباسنك
غضبى جهتيله ايشى مشكلاته دوشه جكنى اكلايوب
بختيارى محبـسـدن بالاخراج ملكينه اعاده وكنندوسى
فارسه عودت ايتدى .

(۳۶۶) ده ركن الدوله وفات ايلديكندن عضدالدوله
عراقه عزيمت ايلدى . عزالدوله بختيار جمع جنود ايله

بغداددن چتوب اهواز حوالیسنده تلاقی طرفین وقوعینه
بالمحاربه بختیار منہزم اولمش وعضدالدوله بصرہ بی استیلا
ایلمشدر.

سنہ مذکورہ ده غزنہ ده بنی سبکتکین دولتی شکل
ایلمدی. وقایعی بحث مخصوصنده بیان اولنور.

(۳۶۷) ده بختیار آل جـ داندن ابوتغلبه بالاتفاق
عضدالدوله علیهنده حرب ایتمکله بختیار محاربه ده مقتول
اولوب عضدالدوله بنی جـ دانک ممالکنی استیلا ایلمشدر.

(۳۷۱) ده عضدالدوله جرجان وطبرستانی استیلا
ایلمدی. جرجان وطبرستان قابوس بن وشمگیرک ممالکندن
معدود ایکن عضدالدوله نک برادری فخرالدوله ایله
ارارنده حاصل اولان وحشت اوزرینه فخرالدوله
قابوسک بلادینه فرار ایتمش و تسلیمنی عضدالدوله قابوسدن
طلب ایلمش اولدیغی حالده قابوس تسلیم ایتمش ایلمدی.
بناءً علیه میانه لرنده خصومت یوزکوسـ تروب محاربه
جریان ایتمـ کله عضدالدوله غلبه واولوجهاه بلاد
مذکورہ بی ضبط ایلمدی.

(۳۷۲) ده عضدالدوله وفات ایدرک بغدادجه
اولان امارتنی اوغلی صمصام الدوله ابوکالیجار تورث
ایلمشدر.

(۳۷۴) ده کوفه ده بنی شمال امارتی تشکل ایتش

اولمغله مجت مخصوصنده یازیله جقدن.

صمصام الدوله نك بغداد امارتی اكا بردنك هدف

اختلافی اولمشیدی. اكا بردن اسفار بن کردویه (۳۷۵)

سنه سنده بغدادده شرف الدوله نك امارتی طلب ایله قیام

وعسكرك چوغیده بوکا میل ایتیکله شرف الدوله دن نیابة

قرداشی ابونصر بن عضد الدوله نك ولایتی حقنده اتفاق

حاصل اولدی. و امر امارتن رجوع کوسترلمی صمصام

الدوله یه بیلدرادی. فولاد بن مابدرار اسفاره مخالفت

ایلدیکندن بغدادده کی دیلیر ایکی فرقه یه ایریلوب ارالنده

مخاربه وقوعبولمغله فولاد غلبه ایتشدن. منازعه براز

وقت اوزادقن صکره صمصام الدوله ایله مصالحه ایچون

مخاربه باشلانوب عراقده خطبه شرف الدوله نامنه

اوقونق اوزره مصالحه جه اتفاق حاصل اولدیغندن

خلیفه شرف الدوله یه القاب و خلعت ارسالیله ایش

تسکین اولندی.

(۳۷۶) سنه سنده شرف الدوله اهواردن واسطه

عزیمت و اورایی استیلا ایلدکده شرف الدوله نك ملحوظ

اولان غلبه سی اوزرینه موصل طرفنه چکلمسنی بعض

خیر خواهان صمصام الدوله یه اخطار ایلدیلر ایسه ده

صمصام الدوله موافقت کو سترمیوب بالاستیمان خواصیلہ
بر لکده قرن داشی شرف الدوله نک یانسه کتمش و حین
ملا قاتده مظهر تلطیف و رعایت اولدق دن براز صکره
شرف الدوله غدر ارتکابیلہ صمصام الدوله یی قالدروب
حبس ایتدر مشدر . شرف الدوله صمصام الدوله یی تحت
توقیف و محافظه ده اولق اوزره بالاستصحاب بغداده
کیدرک امارتی ضبط ایلد کدنصکره صمصام الدوله یی
فارسه بالارسال اوراده قلعه بند ایتدرمش و صمصام الدوله
اوچوز یتش طقوز تاریخنده قلعه مذکورده فوت
اولمشدر .

شرف الدوله دخی مذکور (۳۷۹) سنه منده استسقا
علتیه معلولاً وفات ایدوب بغداد امور امارتی برادری
ابونصر بهاء الدوله یه انتقال ایلدی .
(۳۸۰) ده دیار بکرده بنی مروان دولتی تشکل
ایتشد .

(۳۸۱) ده بهاء الدوله خلیفه طایع للهک مالنه طمعاً
دسیسه ایلہ کندوسنی قوناغنه جلب ایلہ خلع ایتدردی .

{ القادر بالله ابو العباس احمد بن امير اسحق بن }

{ المقتدرک خلافتی }

قادر بالله ايکي سنه دن برو بطيحه ده مهذب الدوله نك
يانشده اقامت ايده نور ايدي . بهاء الدوله جلب و دعوت
ايچون خواص اصحابني بطيحه ده كوندروب قادر باللهي
معزاً كـتير ديلر . بغداده تقرت ايلدكده بهاء الدوله
استقبال ايچون اعيان مملكتله بغداددن چقدي وسنه
مذكوره رمضانك اون ايكنجي كوني قادر بالله دار الخلافه ده
بالو صول بيعت امر مشروعي اجرا اولندي .

(۳۸۲) ده موصلده بني حمدان دولتي منقرض اولوب
بني مسيب دولتي تأسس ايلدي . و (۳۸۳) ده خراسانده
بني سامان دولتي ، (۳۸۶) ده خوارزمده ال فريقون ،
(۳۷۷) ده افريقاده واقع بجايده ده بني حماد دولتي
تشكل ايدرك (۳۸۹) ده ماوراء النهرده كي بني سامان دولتي
منقرض اولغله ممالكي بني سبكتكين ايله ترك حكمداري
القان طرفلرندن تقسيم اولندي .

سنه مذكوره ده بهاء الدوله فارسي استيلا ايدرك
خوزستان وعراقه ابو جعفر الحجاج بن هرمزي والي تعيين
ايله عميد الدوله لقبيله تلقيب ايلدي .

(۳۹۰) ده عمیدالدوله نك خوزستان و عراق حوا-
 لیسنجه سـؤ سلوك و اداره سی احوال بلادك دوچار
 اختلال اولمسنه و بغدادجه اهل سنت و شیعی ارالرنده
 فتنه ظهوریله خذله نك جـسـارت و تكثرینه سبب اولدی
 بهاء الدوله عمیدالدوله بی عزل ایله ابوالحسن بن استاد
 هرمرزی بالتعین عمیدالجیوش دیه تلقیب ایتدی . عمید
 الجیوشك حسن سلوك و سیرتیه فتنه و فساد زائل
 و اموالجه ده منافع خزینه حاصل اولمشدر .

(۳۹۱) ده بهاء الدوله عمیدالجیوشی عزل ایله یرینه
 ابونصر سـاـبوری تعیین ایتمکله بغدادده کی اتراك علیه
 قیام ایلدیلر . ابونصر فرار ایتدی . اهل کرخ ایله اهل
 سنت ارالرنده ده فتنه یوز کوسـترمش ایکن اکابرینلرینی
 بولوب فتنه بی تسکین ایتشلردر .

(۳۹۲) ده خلیفه سابق طایع لله وفات ایلدی .
 رجه الله علیه .

بنی اسـدـدن ابوالحسن علی بن مزید سکسان ینی
 تاریخنده بهاء الدوله نك دائره اطاعتدن چقمش و بهاء الدوله
 طرفندن او تاریخنده اوزرینه عسکر سوق اولندقده قبول
 اطاعت ایدرک ارالرنده مصالحه و قوعبولمشیدی . اشـبو
 اوچیوز طقسان ایکی سنه سنده موصل حاکمی قراوش بن

المقلد ايله بالاتفاق قوميله كيدرك مدائني محاصره ايلدى . بغداد نائبي ابو جعفر عسكرله مدافعه ده غيرت ايتدى ايسه ده علي بن مزيد بن خفاجه قبيله سندن بالاستعانه تزويد قوت ايلديكندن ابو جعفر مغلوب اولدى . ابو جعفر علي بن مزيد غائله سيكه مشغول ايكن بغدادده فتنه ظهور وتكثر ايدرك اوصره ده عميد الجيوشك . اُمُور يئيله فتنه سكون بولدى . و ابو جعفر كوفه نواحيسنده اقامه اولدى .

(۳۹۹) ده حلبده بنى مرداس حكومتى تشكىل ايتدى . (۴۰۱) ده عميد الجيوش وفات ايدرك يريند بهاء الدوله جانبندن فخر المالك ابو واصل عراق امارته تعيين اولدى ابو واصل بغدادده عزيمت و اجراي حسن سياست ايلديكندن بروقتدن برو مختل اولان امور سياسيده انضباط كورنمكه باشلادى .

(۴۰۳) ده بهاء الدوله بن عضد الدوله صرعه مرضنه مبتلا اولديغى حالده وفات ايدرك اوغلى ابو شجاع بغدادجه يرينه اقامه و سلطان الدوله ديو تلقيت اولدى .

(۴۰۶) ده سلطان الدوله عراق اميرى فخر الملكي عزل وقتل ايله يرينه ابو محمد الحسن بن سهلانى تعيين ايلدى .

(۴۰۸) ده سلطان الدوله بغداده کلوب اوقات
خسده ده طبل چالمنشی امر ایتدی.

(۴۱۱) ده بغدادجه سلطان الدوله علیهنده اختلال
ظهور ایتکه سلطان الدوله طرفدارلرینک اخطار یله
قرنداشی مشرف الدوله عراق امارتنه بالتعین کندوسی
بغداددن اهوازده کیدرکن اثنای راهده ابن سهلانی
وزیر تعیین ایلدی. ابن سهلان ایسه مشرف الدوله نیک
بدخواهانندن اولدیغی جهته بو توجیهدن مشرف الدوله
وحشته ذاهب اولدیغندن سلطان الدوله علیهنده بعض
مرتبه خصوصت کوسترمهکده باشلادی. سلطان الدوله
مشرف الدوله بی عراقدن طرد و اخراج ایتکه ابن سهلانی
عسکرله مأمور ایدرک ابن سهلان بغداده تقرب ایلدکده
مشرف الدوله بر قوه کافیه ایله مدافعه یه قیام و حرباً
غلبه و در دست ایتدکن صکره ابن سهلانک کوزلرینه میل
اتشین چکدردی. بو کیفیت سلطان الدوله نیک مسموعی
اولدقه خوفه ذاهب اولوب درتیوز نفر سوار ی ایله
اهواز جانبزه فرار و مشرف الدوله عراقجه کسب استقلال
ایتشد.

(۴۱۲) ده یمنده بنی نجاح دولتی تشکل ایلدی.

(۴۱۳) ده سلطان الدوله ایله برادری مشرف الدوله

ارالنده مصالحه منعقد اولوب عراقك تمامي مشرف
الدولهك وكرمان وفارس سلطان الدولهك ينده تقرر
ايشدر . مشرف الدوله عراقده مستقل اولدقده ابوالحسن
الرخجى بي مؤيدالملك عنوانيله وزير تعيين ايدوب
(٤١٤) ده وزير ابوالحسن بن عزل ايله يرينه ابوالقاسم
حسين مغربى بي وزير نصب ايتدى .

(٤١٦) ده اميرعراق مشرف الدوله وفات ايلديكمندن
بغداد سلطاندن خالى قالدى . (٤١٧) ده بغدادك هر
طرفنده فساد يوز كوستروب اترك درلودرلو فناالق
ارتكاب وشونك بونك اموالى مصادرله ايلدكلى كى
خرسزلرده برطرفدن سرقت اموال ايله اهالى بي تعذيب
ايلدلىر . اهل عرض اهالى اضطراب اتنده معذب
قالدقلى جهته ميدانده كى فناالقلى ازاله ايچون خليفه
جلال الدوله بن بهاء الدوله بي بغداده استدى . جلال
الدوله رمضانده بغداده كلكله خليفه بالذات استقبال
ايدرك حقهده حرمت ورعايت اجراسندن صكره خلافته
صدق وامانتله خدمت ايتسى ايچون جلال الدوله تحليف
وبغداد امارتنه نصب ايلدى .

(٤٢٢) ذى الحجه سنده خليفه القادر بالله ابوالعباس

احمد سکسان التی یاشنده اولدیغی حالدہ وفات ایتشدی .
 رجة الله علیه .

{ القائم بالله ابن القادرک خلاقی }

القادر باللهک وفاتده اوغلی القائم بامر الله ابو جعفر
 عبد الله بیعت اولندی .

سنه مذکورده سنیلرله شیعیلر یئلرنده قتله واختلاف
 وقوعیله یکدیکرندن خبی انسان قتل وتلف ایلدیله .
 وكذلك اسایشه خلل کلوب خذله شونک بونک خانه لرینی
 یغما و فناءلک انواعی ارتکاب ایتدیله . عسکری طائفه سی
 امیر عراق جلال الدوله دن استکراه ایلله خطبه دن نامی
 قالدیله اصرار ایتش اولدقلى حالدہ خلیفه بوکا
 موافقت ایتیه رک جلال الدوله اموال و عطایا بئذیلله مخالفلرینی
 تسکین ایلدی .

(۴۲۳) ده عسکرینه جلال الدوله علیه قیام ایلله
 خانه سنی یغما و کندوسنی بغداد دن اخراج ایتدکدنصکره
 بغداده کلسنی بنی پویمدن فارس حاکی ابو کالیمجاره اشعار
 ایتدیله . جلال الدوله عکبرایه کتدی ایسه ده ابو کالیمجار
 بغداده کلمکده تعلل کوستردی . بناءً علیه عسکری اسکی
 اصرار لرندن و از کله رک جلال الدوله بغداده عودت
 ایلدی .

(۴۲۶) ده بغدادجه امور حکومته ضعف عارض
اوله رق خذله میدان بولمقله جلال الدوله اصلاحندن
عاجز اولدی. عرب قبیله لری ایسه اطرافه طاغیلوب
خلق یغما ایله اضرار ایلدیلر.

(۴۲۷) ده عسکرینه جلال الدوله علیه قیام و جلال
الدوله کتمک اوزره اوج کون مهمل طلب ایلدی
مهمل و یرمیوب و هجوم ایله قوناغنی طاشلا یوب کندوسنی
بغداددن چقاردیلر. جلال الدوله کرخده شریف
مرتضانک خانه سینه و اورادن تکریده حسین بن مکینک
خانه سینه کتدی. ترکر بغدادده بولنان خانه سنی یغما
و تخریب ایتدیلر. بوندنصکره خلیفه عسکری تسکین
و جلال الدوله یی ینه بغداده اعاده ایتشدیر.

(۴۲۸) ده جلال الدوله ایله ابو کالیجار ارارنده
مصالحه قرارلاشمقله جلال الدوله نک ملک الملوک عنوانیه
یاد اولنمسی طرف خلافتدن امر اولندی.

(۴۳۲) ده خراسانده سلجوقیه دولتی تشکیل ایتشدیر.
شودولتک ممالک عباسیه عاند بعض وقوعاتی شوفصلده
و شعبه لری نیک وقایع تاریخیه لری مباحث مخصوصه سنده
تفصیل اولنه جقدر ان شاء الله تعالی.

سنه مذکورده بغدادده باختلال چقوب اترکینه

جلال الدوله علیهنه قیام و بلدهنک قارشوسنده نصب
خیام ایدرک متعدد محلاری و جلال الدوله نک چادرینی
یغما ایدی و یردیلر . جلال الدوله بغدادن چکلیمک
استدی ایسه ده اصحابی منع ایلدی دبیس بن مزید ایل
موصل حاکمی قراوشدن عساکر کافیه جلب ایلدی .
اتراک مصالحه یه یناشدیلر . لیکن ترک طاقلری صکره ینه
فناغه دوام ایتشلردر .

(۴۳۵) ده جلال الدوله ورم علیله بغدادده وفات
ایلدی . وفتنده اوغلی ملک عزیز واسطده ایدی .
باباسنک مسندینه رغبت کوسه ترمدیکندن عراق امارتی
مسندینه ابو کالبحار بن سلطان الدوله او طور دلدی .
(۴۴۰) ده کرمان عاملی بهرام دیلینک عصیانی
جهتیه ابو کالبحار او حوالی یه کتمش اولدیغی حالده
کرمان مضافاتدن مدینه جنابده وفات ایتکله باشنده
بولنان اتراک خزائن و سلاح و دوابنی یغما ایلدیلر .

اوغلی ابو منصور قلاستون شیرازه کیدرک اورایی
تملک ایدی . و بغدادده بولنان دیکر اوغلی ملک الرحیم
بعد التحلیف باباسنک مقامنه اقامه ایلدی . ملک الرحیم
امارتی عقبنده عسکر سهوقیه شیرازی قرنداشنک الندن
المشدر .

(۴۴۳) ده بغداد جه سنیلرله شیعیلرک ارالرنده بیولک
اختلال ظهور ایدرک موسی بن جعفرک وزبیده نك وسائر
بعض مشاهیرک قبرلریله اطرافنده کی تربلر یقلمش و کرخ
اهالیسی حنفی مدرسی ابوسعید سرخسی یی قتل ایله
بعض بیوتی احراق ایتشدرد. بوندن صکره قتنه جانب
شرقیه انتقال ایتدی باب الطاق و سوق یحیی واسا کفه
اهالیسی ایله خیلی مقاتله ده بولندیلر.

سنهٔ مرقومه ده سلجوقی طغرل بك طرفندن حضور
خلیفه یه هدایای کثیره ایله برسفیر کلشدر.

(۴۴۷) ده متوفی بهاء الدوله نك غلامی و انبار
والیسی بساسیرینک تبعیدی ایچون طرف خلافتدن بغداد
امیری ملک الرحیمه امر ویرلیدی صره ده بغداد
اهالیسی بساسیرینک خانه سنی یغما ایتدیلر. بساسیری
حقنده بو معامله نك تجویزینی مقدمه انبار قصبه سنی
بالاستیلا جبراً والیملکنی خلیفه یه تصدیق ایتدرمی
وصکره خلافت علمینده فکر فاسدانه کوسترمی اقتضا
ایلدی.

معز الدوله دن برو بغداد جه امور خلافت آل پویهک
ایادی استقلانده ولایغندن بونلر استدکارینی خلافتنه
نصب و دیلدکارینی وزارت ته تعیین ایله ممالت عباسیدی

بابالزندن کندیورینه قالمش مالکانه وارکان دولتی عبید
 اتحاد ایتیشلر ایدی . بو حال خلفاء سابقه نك هر بریسنه
 داغ درون اولدیغی حالده نه چاره که بغداد دیلیملره
 طولمش و عربلره ترکارک ذاتاً مزاج و مشوارلرنده حکومت
 و خلافتی التزام غیرتی قالماش اولدیغی جهتله خلیفه لر
 ناچار و ناخواه کوردکاری معامله لره صبر و تحمل کوستر-
 مکه ایدیلر . اهالی بغداد بر وقت ترکارک ، صکره
 هم ترکارک ، همدیله دیلیرک تشدید و تضییق لینه هدف اولوب
 آل پویه ک مظلومی ایسه خلقده نفس المغه اقتدار براقیه جق
 درجه یه ککشیدی . آل پویه ک اصول ک کیسی بولنان
 ملک الرحیم اسلافنک هپسندن جسور ایدی . بغداد
 ملحقاتنی بنمسه مکله ده اکتفا ایتیموب خارجه ده ال اوزاتمغه
 باشلادی . اوتاریخلرده تشکل ایدن سلجوقیه دولتنک
 شان و سطوتنک شیوعی و ملک الرحیمک خاقل خاقل ممالک
 سلجوقیه یه تجاوز اسبابنی تدارک دواهی سلجوقی سلطان طغرل
 بکک ملک الرحیم حقنده حدت و خصومتنی جلب ایتدیکنندن
 سلطان متارالیله عسکرله بغداده توجه ایدرک خلیفه یه
 عرض عبودیت ایدی و بردی . بو کیفیت خلیفه نک و عمومک
 آل پویه علیهنده اولان مقصدلرینی تسهیل ایلدیکنندن سنه
 مذکورہ رمضانک یکر می ایکینجی کونی خلیفه القائم

بامر الله طغرل بكك اسمنى بغدادجه خطبه يه علاوه ايتدى .
 سلطان مشاراليه بالاستيذان الدينى رخصت
 اوزرينه كله جكي خبرى المديفندن وزرا ورؤسا وعامه
 اشراف استقبال ايدرك حضور خليفه يه كيتير لدى . سلطان
 خليفه نك النى اوپوب خصوع وتذل ايله يره ناظر اولدينى
 حالده حضورنده طوردى . خليفه سلطان مشاراليه
 حقنه التفات وحرمت فوق العاده كوستردى . بوصرده
 سلطانك عسكريه اهالى بيننده وحشتى موجب بعض
 معامله نمايان اولسيه برابر اصلاح اولمىنى متعاقب
 ملك الرحيمك عسكريه سلطانك عسكرى بيننده اختلاف
 يوز كوستروب برفته چقه جفى اكلاشديغندن اهالى
 بغداد عساكر سلطان ايله بالاتحاد ديليلرى حرباً تارمار
 ايلديلر .

سلطان طغرل بك ملك الرحيمى طوتدروب حبس
 ايتكله يوز سنه دن زياده مدتدنبرو ممالك عباسيه يى
 يداستقلالرنده طوتقه اولان الپويه حكومتى بغدادجه
 زائل ومنقرض اولدى (٤٤٧) .

(٤٤٨) ده قائم بالله سلطان ارطغرل بكك برادرى
 داودك قزى خديجه خانونى تزوج ايلدى .

طغرل بك سنه مذكوره بغداددن نعيمينه واورادن

دیاربکره عزیمت ایدرک بغداده عودت ایدرکن موصل
و اعمالی آل مسیب یدندن الوب والیلکنی قرنداشی
ابراهیم نیاله توجیه ایتشدرد.

(۴۴۹) ده سلطان بغداده عودتله خلیفه نیک
النفاته نائل اولدی.

(۴۵۰) ده موصل والیلکنه تعیین ایتش اولدیخی
قرنداشی ابراهیم نیالی عزل ایتدیکنندن ابراهیم کیدرک
همدانی ضبط ایله سلطانه اعلان عصیان ایلدی. و سلطان
ابراهیمک ازاله سیچون همدان جانینه کتدی.

آل پویه اتباعندن انبار وعانه و رجبیه دست
استیلایه المش اولان بسامیری سلطانک همدان طرفلرینه
کتمنی فرصت عد ایدرک آل مسیبدن قریش بن بدران ایله
بالاتفاق باشلرینه طویلادقلری اعراب و دیلمه ایله سنه
مذکوره ذی القعدة سنده بغداده هجوم ایلدیلر. و جامعلرده
خطبه عباسیه بی قطع ایتدروب مصر حاکمی مستنصر بالله
العلوی نامنه خطبه او قوتدیلر. بناء علیه بسامیری
ایله مخالفلری ارالرنده محاربه تحداث ایلدیکنندن بسامیری
عسکر ایله یغمایه قیام ایلدی. خلیفه القائم بامر الله
اوزرینه سیاه البسه لابس اولدیخی حالده اعراب و دیلمه نیک
تجاوز و مظالمیله درون شهرده تشکل ایدن منظره مؤلمه

بريوكسك موقعدن نظر تأسفله باقوب طورده يور ايدى .
 ياننده بولنان رئيس الرؤسا مفسدى تروج ايتكده
 اولان قريش بن بدرانه نصايح مؤثرانه ادا ايلدكده قريش
 اطاعته ميل كوستردى ايسدهده بساسيرى « بنفخردهكى
 مخالفه مخالفتمى ايده يورسن » ديهرك قريشى اغفال
 ايلديكنندن قريش ينه اطاعتدن دونى وىردى .

بساسيرينك دشمنى اولان رئيس الرؤسا قالدريلوب
 قائم بامر الله يالكز قالمش اولديغى حالده قريش اوزرينه
 حمله ايدرك اموالى قضيب و برده شريفه و ارنجيه
 قدر يغمما ايتدكدن صكره قائمى عزادهسى مهارسه تسليم
 ايتدى . و مهارس بر محففيه تحمیل ايله حديثه عانه جانبنه
 كوتوردى . قائمك اصحابى سلطان طغرل بكك يانده
 كتديلر . بساسيرى قائمك لواسنى باشنه الهرق يوم انخرده
 مصلايه صعود و خلقه حسن معامله كوستروب قائمك
 طقسان ياشنى كچمش اولان و الدهسنى اعزاز ايله بر خانهده
 اقامه و خدمت ايچون ياننه ايكي جاريه وضع ايلدى .

بساسيرى بوند نصكره رئيس الرؤسانك باشنه قرمزى
 كچه دن اوزون بر كلاه و بويينه دريدن بر قلاده كپروب
 درلو درلو حقارتله زقاقرده كزدردى . كرخ محلهسى
 اهايلسى رئيس الرؤسادن دليكير ايديلر . حقارتله كزدر .

یلورکن کرخ طرفنه کوتوردکارنده اهالی محله انسانیتنه
 یاقشمیه جق حقارتده بولندیلر . بعده بساسیرینک امریله
 اوکوز دریسندن بر لباس یاپدیریلوب رئیسه الباس
 وباشی اوزرینه ده ایکی بونوز وضع اولندی . وزواللی
 شو قیافتله صلباً اعدام ایلدی . رئیس او معالیه اثنا
 سنده (قل اللهم مالک الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع
 الملك من تشاء) آیه کریمه سنی قرائتن بشقه برشی سونلیور
 ایدی . رحمة الله علیه .

بساسیری بغدادی ضبط ایله خطبه بی نامه اوقوتد .
 یغنی مصر حاکمنه یازدی . لیکن حاکم مصرک وزیر
 دهاته مشهوره دن ابو القاسم المغربی بساسیرینک بو کیدشی
 باشه چقار شی اولمدیغنی اکلا دیغندن مکتوبه جواب
 یازدرمدی . بساسیری بغدادجه مرانی اجرادن صکره
 واسط و بصریه کیدرک اورالیده ضبط ایتشد . سلطان
 طغرل بک ایسه قرنداشک عصیاننی ازاله ایله او ایشی
 اکمال ایلدی .

(۴۵۱) سنه سنده سلطان عسکرله عراقه توجه ایدرک
 خلیفه نك بغداده اعاده سی ایچون بساسیری به خبر کوندر .
 دی ایسه ده بساسیری اجابت کوسترمدی . سلطان بغداد
 ده یاقن کلدکده بساسیرینک اولاد و خدامی فالغه جرأت

ایده میوب اورادن چکلدیله . سلطان بغدادده دخول ایله
 خلیفه یی مهارسیدن طلب ایلدی . مهارس خلیفه یی
 الوب بغدادده کلکده اولدیغی خبری اندوقده سلطان
 نهروانه خیام وخدام ولوازم ارسالیله کندوسیده بالذات
 استقباله چقه رق بعدالملاقاة خلیفه نك ایاغنی تقبیل و تأخرینه
 برادرینك غائله سی سبب اولدیغنی بیان ایله عرض معذرت
 ایتدکدنصکره باب نویده خلیفه نك راکب اولدیغی بغله
 نك زمانی کندوسی طوتوب سرایه قدر ماشیاً رکابنده
 یوردی . سنه مذکوره ذی القعده سنك بشنجی کونی
 خلیفه سرایه واصل اولمشدر .

یوندن صکره سلطان لزومی قدر عسکرله بالذات
 کیدرك ذی الحجّه نك سکزنجی کونی بساسیرینك عسکرینه
 تصادفله بساسیری عندالمحاربیه مقبول وعسکری منہزم
 اولدیغندن سرمقطوعی بغدادده کوتوریلوب تشهر ایلدی .
 رؤس مقطوعه تشهرنده عقلاً و شرعاً برکونه
 جـ واز کوریلهمز . لیکن خلقتك اذهماننده تردد حکم
 ایلدیکی و قتلرده شهرت شایعه قازانش اولان بساسیری
 کبی بر مفسدك وجودی بعدالازاله ازاله اولندیغی اعلان
 اولنسه فتنه یه میل واستعدادی اولانلر « اصلی یوقدر »
 دیو تکذیب ایتیری و اطرافده او نام ایله فتنالی احدثی

کورلمش وایشیدلمش شیلر اولدیغندن اصحاب حکومت طرفندن اویله لرینک رؤس مقطوعه لرینی مجمع ناسده تعلیق، یاخود قارغی اوزرینه وضع ایله تشهیر ایتدیرمکه میل و موافقت کوسترلمسی مقتضای مصلحت و موافق حکمت حکومت ایلدی.

بساسیرینک اسمی ارسلان اولوب یوقاروده اشارت اولندیغی اوزره آل پویهدن بهاء الدوله نك بر خدمتکاری ایلدی. بسا قصبه سی اهالیسندن اولدیغندن بساسیری دیو مشهر اولمشدر.

ملك الرحيم بوسنه قلعه ری محبسندہ وفات ایلدی. (۴۵۴) ده سلطان طغرل بك خلیفه نك کریمه سنی تزوج ایتشد.

(۴۵۵) ده سلطان مشارالیه بغداددن جبل طرفنه عزیمت ایتش اولدیغی حالده اوراده خسته لنوب وفات ایتدی. رحمة الله علیه.

سلطان مرحومک زوجه سی و خلیفه نك کریمه محترمه سی، ملك الب ارسلانک امریله (۴۵۶) سنه سی ری دن بغداده کوندرلمشدر.

(۴۵۷) ده سلطان طغرل بکک خلفی مشارالیه الب ارسلانک وزیرى نظام الملك بغدادده اسمنه نسبتله مشهور

اولان نظاميه مدرسه سنك انشاسنه باشلاتمش و (۴۵۹) ده
امر بنا رسیده حد ختام اولمشدر.

(۴۶۷) سنده سی شعبانك اون اوچنجی کچمه سی
خلیفه القائم بامر الله یتش یاشنده اولدیغی حالده وفات
ایتشدر. خلیفه مشارالیه صالح و متقی و متدین ایدی.
قرق درت سینه مدت خلافتنده هیچ بر کیمسه حقنده
بیوجه شرعی غدر کوستر مامش و بساسیری فتنه سنده
اموالی یعما اولندوقده اشیای موجوده سی ایچنده آلات
ملاهییه دائر هیچ بر شی کورلماشیدی. بساسیرینک
اسارتدن قورتیلوب بغداده کلدکده اموال منهوبه سندن
شونک بونک یدلرنده بولدریلان شیرلی اچمه سنی بعدالتسویه
استرداد ایلشدر. رجة الله علیه.

{ المقتدی بامر الله عبداللهك خلافتی }

قائمک وفاتنده بر حیات اوغلی بوغیدی. حفیدی
المقتدی بامر الله بن ذخیره الدین بن القائم بیعت اولندی.
(۴۷۵) ده ابو الفتح عمید بن ابی الیشک کوستر دیک
تجاوزدن طولای خلیفه، شیخ ابو اسحق الشیرازی بی
ملکشاه سلجوقییه کوندروب شکایت ایلدی ملکشاه
خلیفه نك التماسی ترویج ایله عمیدك تجاوزینی منع ایتشدر.

(۴۸۰) ده ملکشاہ سلجوقی بغدادہ کلہ رک اورادن اصفہا۔
 نہ عزیمت ایلدی . (۴۸۲) ده ینہ بغدادہ عزیمتله بغداد۔
 ده کی جامع السلطانی بی بنا وسلاطین سلجوقیه اورایہ
 کدیجہ دروننده اقامت ایتک اوزره بعض مساکن انشا
 ایتدردی .

(۴۸۵) ده ملکشاہ سلجوقی بغدادده وفات ایتشدر .
 (۴۸۷) سنده سی شهر محرمک اون بشنجی کونی
 خلیفه المقتدی بامرالله فجأةً وفات ایلدی . رحمة الله علیه
 { المستظهر بالله ابو العباس احمد بن المقتدینک }

{ خلافتی }

مقتدینک وفات ایتدیکی کون سلجوقی سلطان برکیارق
 بغدادده ایدی . اون التی یاشنده بولنان مستظهر ایچون
 اخذ بیعت اولندی .

(۴۸۹) ده امیر ایلغازی ابن امیر ارتق بغدادہ کتمکله
 سلطان محمد سلجوقی طرفندن بغداد شهنه لیکنه نصب
 اولندی .

(۴۹۶) ده سلطان برکیارق امیر ایلغازی بی بغداد
 شهنه لیکندن عزل ایلہ یرینه کش-تکین قیصری بی نصب
 ایلدی . ایلغازی کش-تکینک بغدادہ کلک اوزره

اولدیغنی ایشتمدکده برادری بولنان حسنکیف حاکی امیر
 سقماندن استعانه و حله حاکی سیف الدوله ایله عقد
 اتفاق ایتدی. امیر سقمان حسنکیفدن رملهیه واردقده
 کشتکین دخی قرمیسین نام محله ورود ایتشیدی. سنه
 مذکوره ربیع الاولنده کشتکین بغدادده واصل اولدی
 ایلغازی خانه سندن چقوب برادری سقمانک یانه کتدی.
 ایکیمی برلکده رمله دن حرکتله دجیل کویلرینی یغما
 ایتدیلر. کشتکین او صروده بغدادجه سلطان محمدک
 خطبه سنی قطع و سلطان برکیارق نامه خطبه اوقوتدی.
 امیر ایلغازی و امیر سقمان و سیف الدوله نک اوچیده
 سلطان محمدک منسوباتندن اولدقلرندن کشتکین ایله محام
 ربهیه قیام ایلدیلر.

کشتکینک باشنده کی عسکر طاعیلوب یاننده ایکی نفر.
 دن زیاده آدم قالمدیغندن بغدادی براغوب برکیارقک یانه
 کتدی. بغدادده خطبه خلیفه دن صکره سلطان محمد
 سلجوقی و بعده سیف الدوله و امیر ایلغازی نامرینه اوقو.
 تدرلدی. شو حادثه بی متعاقت امیر ایلغازی بغدادده
 قالوب سیف الدوله حلهیه و امیر سقمان حسنکیفه عودت
 ایلشدر.

سنه مذکوره ذی الحجه سنده خلیفه مستظهر ایله

برکیارق و سیف الدوله بدینلرنده معاهده عقد اولنوب
بغدادده خطبه ینه برکیارق نامنه اعاده اولندیغندن
ایلغازی بغدادی ترک ایلہ یعقوبایه کتدی.

(۴۹۸) ده سلطان برکیارق اصفهاندن بغدادده
کلورکن یزدجردده وفات اتمکله عساکرموجوده اوغلی
ملکشاهه بیعت ایلدیلر. ملکشاه اتابکی ایاز ایلہ برابر
بغدادده کیدرک خلیفه نك امریله اسمی خطبه ینه علاوه
اولندی.

سلطان برکیارق قرنداشی سلطان محمد برکیارق
وفاتی خبرینی الدقه بغدادده عزیمتله جانب غربیه نزول
ایتدی. ملکشاه جانب شرقیده بولنوب ایکی سلطان
محرارییه حاضرلشمش اولدقلری حالده ارازلنده مصالحه
وقوعبولدی.

(۵۰۲) ده سلطان محمد سلجوقی بغداد شهنه لکنه
مجاهد الدین بهروزی نصب ایلہ حسن سلوک و معاملده
بولنمی امرینی ویردی.

(۵۰۹) ده سلطان مشارالیه بغدادده کیدرک اوراده
بردار الماک انشاسنی بغداد شهنه سی مجاهد الدینه امرایه
اصفهانه عودت ایلدی.

(۵۱۱) ذی الحجه سنده سلطان محمود سلجوقی

جلوس ایتمکه وزیرى ابو منصورى بغداده ارسال و خلیفه یه
مراجعت ایدوب خلیفه نك امریله مشارالیه سلطان
محمودك اسمی بغداد منابرند خطبه لره علاوه ایلدی.

(۵۱۲) ده سلطان محمد مجاهد الدین بهروزی بغداد
شخصه لکندن عزل ایله اقسمنقرى تعیین ایلدی. اقسمنقر
بغداده کلده که بهروز کندى اعمالندن معدود اولان
تکریته فرار ایتشدر. بوندنصکره سلطان محمود اقسمنقرى
بغداد شخصه لکندن عزل ایله یرینه امیر منکبرسى تعیین
ایلدیکندن منکبرس اصفهانده حاکم اولمق جهتیله امیر
حسین بن اروبکی نیابتله بغداده کوندردى ایسه ده
اقسمنقر عسکرله مدافعه یه قیام وامیر حسین منهزماً
عودت ایلدی.

سنه مذکوره ربیع الاخرینک اون الیسنده خلیفه
المستظهر بالله احد قرق بر یاشنده اولدیغى حالده وفات
ایتشدر. رجه الله علیه.

{ المسترشد بالله ابو منصورك خلافتی }

مستظهرك وفاتنده اوغلى المسترشد بالله ابو منصور
الفضلک بیعت اولندی.

اسملرینک خطبه ده تقدیم وتأخیرندن طولانی

سلطان محمود ایلہ قرنداشی سلطان سنجر بیندہ (۵۱۳)
 سنہ سندنہ منازعہ تحدت ایدرک طرفین ساوہ قربندہ واقعری
 اراضیسندنہ بالمحاربہ سلطان محمود مغلوب اولدیفندن
 سلطان سنجر سلطان محمودک چادرینہ عزیمتله یکدیگریله
 باریشوب سلطان سنجرک اسمی خطبہده تقدیم اولنسی
 قبول اولندی. و سلطان سنجر طرفندن سنہ مذکورده
 بغداد شهنہ لیکنہ مجاهد الدین بهروز نصب ایلدی.

(۵۱۵) ده سلطان محمود موصل و جزیره و سنجار
 بلادینی اقسنقرہ اقطاع ایدرک اخلاط حکمداری سکمان
 یندنہ بولنان میافارقینی دخی مار دین امیری ایلغازییه
 تسلیم ایتشد.

(۵۱۶) ده حله حاکمی دبیس خلیفه یه عصیان
 ایلدی. خلیفه عسکرله دبیس اوزرینہ کیدرک بینلرنده
 قتال وقوعبولدی. دبیس بوزیلوب منتفق عشیرتی درونته
 واورادن بصره یه عزیمتله راست کلدیکی یرلری نہب
 ایتدکن مسکره شامہ قاچشدر.

(۵۲۱) ده سلطان محمود سلجوقی عمادالدین زنکی بن
 اقسنقری بغداد شهنہ لیکنہ تعیین و عماد الدینہ واسط
 شہرینی اقطاع ایلدی. مؤخرأ عمادالدین موصل حکومتہ

تعبین قلند یغندن ینہ مجاہد الدین بہروز بغداد شکنہ لیکنہ
نصب اولمشدر .

عماد الدینک موصلدہ تشکیل ایلدیکی اتابکان موصل
حکومتی وقایعی بحث مخصوصندہ تفصیل اولندہ جقدر .
(۵۲۵) ده کاب قبیلہ سی، حله حاکمی دیسی در دست
ایدرک شام حکمداری تاج الملوک کوندر دی . موصل
حکمداری عماد الدین زنگی تاج الملوک مقدمہ در دست
ایتمش اولدیغی اوغلی سونج ایله مبادلہ اولمق اوزره دیسی
تاج الملوکدن طلب ایلدی . عماد الدین ایله ارالرنده
سبقت ایدن خصومتدن طولایی دیس بوندن بغایت
وهمه ذاهب اولمشیکن بعد المبادلہ عماد الدین دیس حقندہ
فوق العادہ رعایت و حرمت کوسترمشدر . دیسک
حرکات سابقہ سی اوزرینہ طوتلدیغی خبری خلیفہ بی
منون ایلدی ایسہده بغدادہ ارسالی حقندہ وقوعبولان
اشعارینہ عماد الدین اطاعت کوسترمدی .

(۵۲۶) ده عماد الدین خلیفہ یه عصیان ایدوب
دیس ایله برلکده عسکرله بغداد اوزرینہ یوریدیلر .
خلیفہ جنود کافیہ ایله قارشو چقوب حصن البرامکدهده
طرفین بالمحاربہ عماد الدین خلیفہ نک مینہ سی یوزدی
ایسہده خلیفہ بالذات عماد الدینہ شدتلی برجلہ کوستروب

ارالرنده قتال پك زياده مشتدا اولدى . ديس و عمادالدينك
ايكيسيده فنا صورتله بوزلدیلر .

(۵۲۷) ده خليفه عسکرله موصله کتدکده عمادالدين
زنکی سنجاره قاچدی . خليفه برقچ کون موصلی محاصره
ایلدکدنصکره سلجوقيلرك بغداد عليهنده قیاملرینی
ایشتدیکندن موصل محاصره سنی ترك ايله بغداده کتدی .
(۵۲۸) ده خليفه ايله عمادالدين ارالرنده مصالحه منعقد
وخصومت برطرف اولمشدر .

(۵۲۹) ده سلجوقی سلطان مسعودك کوستردیکی
خصومت اوزرینه خليفه سلطان مسعود ايله حرب ايتك
اوزره بغداد عسکريله کینرك همدان قربنده محاربه ایلدیلر
ایسدهده خليفه نك عسکری بوزیلوب کندوسی حرب
اسیری اولدی . سلطان مسعود خليفه نك حضورینه
واروب اداب و خضوع ايله الی اوپدکدن صکره تعظیيات
فاثقه ایلک بغداده بالاحاده حین تشییعهده اوکی صره پیاده
یوریهرك غاشیه سنی اموزینه المشیدی . خليفه مراغهیه
واصل اولدوقده سلطان سنجر كك اوزره اولدیغی
استخبار اولندیغندن سلطان مسعود استقباله کتدی .
وخليفه چادرنده يالكرز قالدی . شو ائشاده باطنیه
فداییلری بغته هجوم ايله مشارالیهی شهید ایلدیلر . سلطان

مسعود خبرالدقه نوحه و بكايله ماتم اتخاذ وجسدینی
احتفال عظیم ترتیب ایله مراغه ده دفن ایتدردی .
رحمة الله علیه . او توزاوج یاشنده ایدی .

{ الراشد بالله ابو جعفر المنصورك خلافتی }

مستتر شك شهادتی خبری بغداده كلكده ذی القعدة نك
يكرمی یدنجی كونی اوغلی الراشد باللهه بیعت اولندی .
الراشد بالله عقیب بیعتده اطرافده بولنان عماد الدین
زنکی و سائر ملوك ایله بالخباره سلطان مسعود علیه نه
عقد اتفاق و کیفیت سلطانه بالغ اولدقه عسكركله
كلوب بغدادی محاصره ایلدی . محاصره الی كوندن
زیاده دوام ایدوب شهرده فساد خبی فثاقلرده بولندیلر .
سلطان مسعود مظفر اولمقستین نهروانه کیدرك ینه
عودتله محاصره بی تجدید و اوصرده بغدادجه عسكری
بیننده حدوث ایدن اختلافدن استفاده ایتمكله غلبه سلطان
مسعوده یوز کوستردی . و خلیفه راشد بالله عماد الدین
زنکی ایله برابر موصله فرار ایتدی . سلطان مسعود
بغداده داخل اولوب (۵۳۰) سنه سی ذی القعدة سنك
اون بشنده راشد بالله خلع ایلدی .

{المقتفی لامر الله محمد بن المستظهرک خلافتی}

الراشد باللهدن صکره المقتفی لامر الله بیعت
اولندی . راشد بغداد اوزرینه هجوم ایدر ملاحظه سیله
سلطان مسعود براز وقت بغداددن حرکت ایده مدی .
بو ائشاده عمادالدین زنجی ارتق راشده اتفاقده ده جسارت
ایده مدیکندن موصلده مقتفی نامنه خطبه او قوتقه
راشد اورادن مراغه یه طوغری فرار ایتشدر .

(۵۳۱) ده سلطان مسعود طرفندن بغداد شکنه لیکنه
تعیین اولنان بقشک اهای حقنده خیلی مظالمی وقوع بولدی .
مقتفینک ایسه یدنده هیچ برکونه استقلال اولمدیغندن
سلطان مسعودک وفاته قدر امور خلافت شکنه لک
الرنده ایدی .

خليفة سابق راشد موصلدن مراغه یه کتد کدنصکره
سلطان مسعودک خلا فکیر لرندن بوزابه و عبد الرحمن
طغرل بك و سلطان محمودک اوغلی ملک داود فارس
متصرفی امیر منکبرسک یانه طوپلانوب سلطان مسعود
علیهنده عقد اتفاق ایلدیلر . کیفیت سلطان مسعودک
مسموعی اولدوقده (۵۳۲) سنه سی شعبانده بغداد دن
حرکتله خوزستان حوالیسنه بعد الوصول ایکی طرفک

عسکری یکدیگرینه تصادف ایلدی . و بالمحاربه سلطان محمود غالب و امیر منکبرس اسیر اولدیغندن سلطانتک امریله قتل اولندی . بوندنصکره سلطان مسعود اذربجان و ملک داود همدانه کیدرک راشد دخی ملک داودک یاننه کتدی . ملک داود اوراده بعض امراء سلجوقیه ایله بالانحد فارس حوالیسنی استیلا ایلدکن صکره خوارزمشاه دخی بواتحد دائرمنه داخل اولدیغی حالده عساکر مجتمعه ایله عراقه طوغری یوز چویردیلر . جزیرهیه تقربلرنده سلطان مسعود عسکرله مدافعه لرینه قیام ایلدیکندن ملک داود فارسه و خوارزمشاه کندی بلادینه عودت ایلدی .

بو افتراق اوزرینه راشد بالله یالکز قالدیغندن اصفهان کتدکده خدمتنده موجود و باطینه فداییلرندن معدود اولان خراسانی بر شخص سنه مذکوره رمضانک اون بشنجی کونی بغته راشدی شهید ایدوب مشارالیه خارج اصفهانده واقع قبرستانده دفن اولندی . رحه الله علیه .

حادثه مذکوره بین الناس پک بیوک کورندی . فتنه تکثر ایدرک بغدادده و حوالیسنده امنیت منسلب

اولدی . قوی ضعیفی صومعه و فسادنهک هر بریسی بر کونه
فنا لغه باشلادی .

(۵۳۵) ده بغداد شکنه سی مجاهد الدین بهروز عزل
ایله سلطان محمودک مملوکارندن امیر کزل شکنه تعیین
اولندی . لکن سلطان مسعود سنهٔ مرقومه ده بغداده
کلدکده فسادنهک فساداتی ازاله یه کزلی اقتدار سز کور مکه
ینه بهروزی بغداد شکنه لیکنه نصب ایتدی .

مترکات بنویه دن برده و قضیب شریف مستر شدک
و فائده سلجوقیلرک یانلرنده قالمشیدی بوسنه تعظیفات فائده
ایله بغداده اعاده اولندی .

بغدادده سراق و فسادنهک فناقلری تحمل اولنه میه جق
درجه یه واروب بونلر ایادی سرقت و اغتصابلرینه
چکیر دکلی ماللردن برر حصه دخی بغدادده بولنان ابن
الوزیر ایله سلطان مسعودک دامادی ابن قاروته ویرمکده
ایلدیلر . شو ایکی بیوک ذاتک فسادیهی استحباب و معصوبات
و مسروقانه اشتراکده بولنلری بغداد شکنه سی بهروزک
اعادهٔ اسایشه موفق اوله مامسنه سبب اولدیغی سلطان
مسعودک تحقیقه تحقق ایلدیکندن سلطان مشار ایله
بهروزی توبیخ وابن وزیر ایله ابن قاروتی صلب ایتز
ایسه کندوسنی صلب ایده جکنه یمین ایتدیکنی بهروزه

یله دردی • بهروز (۵۳۸) سنه سنده ابن قاروتی طوتدروب
صلب ایتدی ایسه ده ابن الوزير فرار ایدرک غاصب
و سارقلرک چوغی اله کتیرلدیکنندن بغدادجه اسایش
یوز کوستر مکه باشلادی •

(۵۴۳) ده امراء سلجوقیه عسکرله کاوب بغدادی
محاصره ایلدیلر • خلیفه نك التماسیله مصالحه وقوعبولدی •
(۵۴۴) ده ملکشاه سلجوقی حله حاکمی ابن دبیس
وسائر امرا ایله بالانحد بغداد اوزرینه یوریوب ملکشاهک
اسمی خطبه یه علاوه اولتقی ایچون خلیفه ایله مراسله یه
باشلادیلر • و خلیفه موافقت کوستر مدیکنندن بغدادی
محاصره ایلدیلر • خلیفه نك اشعاری اوزرینه سلطان
مسعود عسکرله بغداده طوغری خرکت ایدرک یاقن
کلدکده محاصرلر طاغملقله سلطان مسعود بغداده داخل
اولدی •

سلطان مسعود (۵۴۷) سنه سنده همدانده وفات
ایدوب بوندن صکره خلیفه سلجوقیلرک ایادی تسلطلرندن
قورتلشدر •

سنه مذکوره ده خلیفه بغداد عسکریه بالذات کیدرک
تکریتی محاصره ایلدی ایسه ده مظفر اولتقسزین عودت
ایتدی •

(۵۵۱) ده سلجوقی سلیمان شاه بغدادہ کلوب خلیفہ دن

اکتسای خلعت و تقلد سلطنت ایلدی .

(۵۵۳) ده دجلہ نہری طغیان ایدرک بغدادده اوتوز

بیک قدر خانہ خراب اولدی .

سنہ مذکورده لطف متصرفی سنقر ہمدانی سواد

بغداد ایلہ خراسان طریقہ صارقندیلق ایتدیکندن مقتفی

عسکرلہ اوزرینہ کتدی ایسده محاربہ یہ حاجت قالمق سزین

ازغش امیری خطلو ابراس طرفندن اصلاحاتہ تعہد

کوستریلوب بغدادہ عودت ایلش اولدیغی حالده سنقر

ازغش طرفنہ عزیمتلہ امیر مشارالہی اخراج و سلطان

محمد سلجوقی نامنہ خطبہ او قودوب اورالده تفردا ایلدی .

بونک اوزرینہ خطلو ابراس بغداد دن الدیغی عسکرلہ

سنقر اوزرینہ یوریوب حرباً غلبہ و لطف نواحی سیندہ

استیلا ایتدکده سنقر امیر قایمازک مستمکتانندن معدود

ماہکی قلعه سنہ عزیمت و اورادہ عساکر کلیہ تدارکیلہ

خطلو ابراس اوزرینہ یوریوب غلبہ ایتدی و امیر

مشارالہ منہزماً بغدادہ رجعت ایلدی .

(۵۵۴) ده خلیفہ المقتفی بغداد دن نعمانیہ یہ عزیمتلہ

ترشک نام قائد قومانداسیلہ سوق ایلدیکی عسکرہ سنقر

مقابلہ ایدہ مدیکنندن طاغلرہ فرار ایتدی . و ترشک سنقرہ

متعلق بولنديغى اشيايى يغما ايدى ويردى . بونك اوزرينه
 سنقر سلطان محمد سلجوقيدن و ترشك خليفه دن امداد
 طلب ايله جلب ايلدكلى عسكركله بالمحارب به سنقر منهرم
 اولوب مجروحاً بلاد عجمه فرار و براز وقت اورالده
 كشت وكذار ايتدكدنصكره خليفه يه دخالت و نياز عفو ايله
 افعالندن طولايى عرض ندامت ايلدى . و خليفه عفو ايله
 معامله كوستردى .

(۵۵۵) سنه سى شهر ربيع الاولنده خليفه المقتفى
 لامر الله التمش ياشنده اولديغى حالده وفات ايتمشدر .
 رجة الله عليه .

{ المستنجد بالله يوسف بن المقتفينك خلافتى }

مقتفیدن صكره اوغلى المستنجد بالله يوسفه بيعت
 اولدى . خلافت عباسيه چوق وقتدن برو استقلالنى
 غيب ايدرك برو وقت تركارك و صكره ديلمرك و يوز شو
 قدر سنه دنبرو دخى سلاطين سلجوقيه نك اياى تحكيم
 و تغلبلى التده مضطرب و هر درلو نفوذ و استبداددن
 بى نصيب قالمشيكن مستنجدك زمانده خلافتك استقلالى
 عودت ايتمشدر .

حله حواليسى بر مدتدن برو بنى اسد قبيله سنك

ایادیء تصرفلرنده ایدی . قبيله اهالیسی او حوالی بی
خیول فسادہ جولانکاه ایتشلر ایدی . بونلرک عراق
حوالیسندن طرد و اخراجلری ایچون طرف خلافتدن
یزدن بن قاج نام قائده امر ویرلدی . یزدن بطیحهده
بولنان ابن معروف ایله برلکده عسکرله قبيله مذکورہ بی
حصر و تضییق ایدرک بیلرلرنده حرب یوز کوسه ترمش
وبنی اسددن درتیک قدر مقتول و قوعبولوب (۵۵۶)
سنه سنده جله سی بلاد سائرہ یه طاغملقه عراق حوالیسی
وجودلرندن تطہیر ایدلشدیر .

بصرہ حوالیسی مستنجدک موالیسندن منکبر سـک
مقاطعه سی ایدی . مستنجد بعض حرکاتندن طولای (۵۵۹)
سنه سنده منکبر سی قتل ایله بصرہ بی کشتکینه توجیه ایلدی .
خوزستان متصرفی شمله نک برادرزاده سی کان بن سنکاه
بوصره ده فرصت بولوب بصره نک کو یلرینی یغما و کشتکین
مدافعه یه قیام ایلدکده ابن سنکاه واسط حوالیسنه مرور
و اورالری نہب و غارت ایتکده باشلادی . واسط متصرفی
خطلو ابراس عسکرله مدافعه و حرباً غلبه ایله ابن سنکاهی
اعدام ایدی ویردی (۵۶۱) .

(۵۶۵) ده عراق و جزیره و شام حوالیسنده پک

شدتلی حرکت ارض وقوعبولوب چوق بنالر خاك ايله
يكسان وپك چون انسان تلف اولمشر .

(۵۶۶) سنه سی ربیع الاولنك طقوزنجی کونی خلیفه
المستجد بالله یوسف الی سکز یاشنده اولدیغی حالده وفات
ایلدی . رجة الله علیه . مشارالیه شجیع و مهیب و رعایا-
پرور بر ذات محاسن صفات ایدی . اثنای خلافتنده استقلالنی
تمامیله محافظه یه موفق اولمش خلفای ممدوحه دندر .

{ المستضی بنور الله حسن بن المستجدك خلافتی }

مستجدك وفاتندن از مقدم مستضی دارالخلافه یه
جلب واحضار و قیولر سد ايله عضد الدینی وزارتده
وقایمازی عسکر امارتنده استخدام ایلسی ایچون سوز
النهرق اهل بیت خلافت جانبدن ککندوسنه بیعت
اولنمشیدی . مستجد وفات ایتدکده بیعت عمومیه اجرا
اولندی . وعقیب بیعتده عضد الدینی وزارتده، قایمازی
امارت عسکریه یه تعیین ایلدی .

مسند قضاده بولنان ابن مزجم بغایت ظالم ایدی .
مستضی ابن مزجمی حبس ايله شـوندن بوندن ظماً المش
اولدیغی شیلری اصحابنه رد ایتدروب ابو بکر بن نصر

العطاری ظهیر الدین اقبیلہ بالتلقیب مسند قضایہ تعیین
ایلدی .

(۵۶۷) ده صلاح الدین بن ایوب مصرده دولت
علویہ نك وزارتده تقرر ایتش اولدیغدن مشـار الیهك
همتیله مصر جوامعنده خطبۀ عباسیہ اقامه اولندیغی
جهتبله مستضی بنور الله طرفندن صلاح الدینه ممنونیتی
حاوی نامه مخصوص و خلع فاخره ارسال اولنوب
بغدادده شهر آیین اجرا ایلدی .

مستضی حین بیعتده عضد الدینی وزیر و قطب الدین
قایمازی امیر عسـکر تعیین ایتش اولدیغی مقدمجه بیان
اولمشیدی . قایماز امارت عسـکر یه جه تعظم و استبداد
الترام ایدرك عضد الدین معزولاً خانه سنده اقامت ایلدی .
(۵۶۹) سنه سنده خلیفه ینه عضد الدینی وزارتده
تعیین ایتك استدکده قایماز حدتـلـنوب منعنه اصرار
ایلدی . خلیفه بعض مرتبه ملایمت کوسـتردی ایسه ده
قایماز عضد الدینك بغداددن چقارلسنه مصر اولدی .
بوصرده شیخ الشیوخ صدر الدین بن عبدالرحیم طرفندن
وقوعبولان التماس اوزرینه عضد الدینك بغدادده قالمسـنه
قایماز موافقت ایلدی . براز صـکره قاضی ظهیر الدین
علیبنه قیام و ظهیر الدینك خانه سنی احراق ایدی و یردی .

قایمازك هجومي اثناسنده ظهير الدين خليفه نك خانه سنه
 التجا ايتش ایدی . قایماز امراء عسکریه بی جمع و جبراً
 اخراجنه تشبث ایلدکده خليفه نك ویردیکی امراوزرینه
 اهالی طوپلانونب قایمازك اموالی یغما و خانه سنی احراق
 ایلدیله . قایماز ادملریله حله طرفلرینه فرار و امرا دخی
 کندوسنه اتباع ایتش اولدقلری حالدده قایمازی حله دن
 اخراج ایچون خليفه شیخ الشیوخ عبدالرحیمی کوندردی .
 قایماز متعلقاتیلله حله دن چقوب صپا بر طریقدن موصوله
 کیدرکن (۵۷۰) سنه سی ذی الحجه سنده بر صوسنر چوله
 اوغراتوب کندوسیلله رفقاسنک چوغنی صوسنرلقدن
 هلاک اولدیله .

قایماز قنده سنک عقبنده عضد الدین ینه وزارت
 نصب ایدلمشیدی . (۵۷۳) سنه سنده بجه کتمک اوزره
 خليفه دن بالاستیدان بغداددن حرکتله دجله بی کچوب
 تشییع ایدن ارباب مناصب ایلله بر موکب عظیمده مسافر
 ایکن بر مظلم بر ماده شخصیه دن طولای بغمة سلاح
 ایلله عضد الدینی جرح و قتل ایتمکله ظهير الدین ابومنصور
 ابن نصر وزیر تعیین ایلدی .

(۵۷۰) سنه سی ذی القعدة سنده خليفه المستضی
 بنور الله وفات ایتشدر . رحمة الله علیه .

الناصر لدين الله احمدك خلافتی

مستضینک وفاتنده اوغلی الناصر لدين الله احمده

بیعت اولندی .

ناصر لدين الله اخذ بیعت ایتدکدنصکره ظهیر الدینی حبس ایتدیکندن محبسدن میتی چقارلمش وعقیب بیعتده خلافتنی اعلان ایچون هر طرفه سفیر کوندر مشدر .

همدان و اصفهان وری حکمداری پهلوانه شیخ الشیوخ صدر الدین کوندرلدی . پهلوان ناصر لدين الله بیعت ایتدی . صدر الدین خلافتی طائییان اسلام حکمدارینک شرعاً اطاعتی التنده قالمق جائز دکلردیه رک پهلوانک اصحابنی نقض طاعته تحریض ایتکله پهلوان ناچار و ناخواه بیعت ایلدی .

خلافت عباسیه خیلی وقتدن برو استقلالنی غیب ایدوب پک چوق حقارت واضطراب کچیر میشکن خلیفه المستنجد اعاده استقلاله موفق اولمش و سلجوقیلرک مرکز خلافتجه نفوذلری ازاله ایدلمش ایسه ده بونلر وقتیه عراق و مربوطاتنی مقاطعه صورتیه شوکا بوکا اقطاع ایتمش و هر بریسنک النده سلجوقیه ملوکندن بریسنک برر توقیع غیر مشروعی موجود بولمشیدی . او مقوله لر دن

بعضیلمینک تعرضلمی برطرف ایدلدی . بعضیلمری ینده
تعرضدن ال چکمبور ایدی .

ناصرالدین الله سلجوقیلمک و منسوبلمینک هر در او
مناسبتلمینک قطعی افکارینی التزام ایددی .

(۵۸۴) ده سلاطین سلجوقیه نامنه منسوب و بغدادده
موجود تقدر ابنیه وار ایسه هپسینی یقدردی .

(۵۸۵) ده تکریت صاحبی عیسایی قرداشلمی
قتل ایدیلر . خلیفه عسکر سوقیه تکریتی ضبط ایددی .

وعانه ایلک حدینه قلعهلمی ترکان طائفه متغلبه سنک
یداستیلارنده اولدیغی حالده (۵۸۶) ده اورالیده حرباً

الردن ایدی . (۵۹۰) ده خوزستان قلاعنک اکثرینی
و (۵۹۶) ده همدان و اصفهانی ضبط ایتشد .

ناصرالدین الله جانبدن خوزستانده امیر بولنان سنجر
فارس و عمان و اصفهان و خوزستان ارالنده واقع جبال

منبعه نك حاوی اولدقلمی بلادی استیلایه مأمور اولدیغندن
سنجر (۶۰۳) تاریخننده عسکرله اوحوالی یه یوزچور دکه

حکمدارلردن ابوطاهر مدافعه ایتمکده ایدی . بواشاده
خلیفه نك موالیسندن قشمر وزیرالدوله نك معاملاتندن

منفعلاً ابوطاهرک یاننه کتدیکنندن ابوطاهر، حقنده رعایت
و قزینی دخی قشمره تزویج ایتدکنصکره وفات ایتمکه

قشمر جبـال مذکورہ بلادینی تملک و سنجرله محاربہ یہ دوام ایلدی و یردی . جلیفه سنجره معاونت ایچون عسکر سوق ایدرک سنجر قشمرله هر نقدر حرب ایلدی ایسه ده بالآخره مغلوب اولدی . قشمرک امورنده قوب حاصل اولوب بالمخبره فارس و جبل امراسیله ده اتفاق ایلدیکندن خلیفه یه مخالفتده ثبات کوستردی .

(۶۰۶) ده خوزستان امیری سنجرک بعض مخالفتی حس اولندیغندن خلیفه سنجری بغداده استدی ایسه ده سنجر عزیمتدن استنکاف ارائه ایلدی . خلیفه وزارت تائی مؤیدالدین و خـ واصلندن عزالدین ایله خوزستانه عسکر کوندروب عسکر تقرب ایلدکده سنجر فارس حکمداری اتابک سعد بن دکلایه دخالت ایتدی . خلیفه نک عسکری خوزستانه داخل اولدقدنصکره طاعت و انقیاده رجوع ایتـک اوزره خبر کوندردیلر . سنجر مخالفت ابرازیله ارجان طرفلرینه چکلدی . ارالونده براز وقت مخبره جریان ایتدکدنصکره اتابکک شفاعتیله سنجره امان و یریلهرک جلب و بغداده ارسال و خوزستان امارتندن عزل ایله یرینه موالیدن امیرالحاج یاقوت نصب اولندی . برمدت حبس ایله (۶۰۸) ده اطلاق ایدلمشدر . امراء پهلوانیه دن شمس الدین آی دوغمش اذربایجان

واران حوالیسنک امیری بولنان ازبک پهلوانی محاصره
ایلدی . امراء مرقومه دن منکلی شمس الدین اوزرینه
هجوم و غلبه ایتمکله شمس الدین بغداده فرار و خلیفه
شمس الدین ای دوغمشه بر قوه عسکریه ایله امداد ایدرک
(۶۱۰) تاریخنده ای دوغمش شوعسکرله منکلی اوزرینه
کتدی ایسده کندیسی حرباً مقتول و عسکر منهزم
اولدیغندن منکلی بلاد مذکورده کسب استبداد و استقرار
ایتمشدر .

بو وقعه دن صکره خلیفه منکلینک معارضی بولنان
ازبک پهلوانی و الموت قلعه سی سماحی جلال الدین ایله
قلاع سائره اصحابی دیگر طرفدن منکلی علیهنده بولمق
ایچون تحریض و تشویق ایله برابر کندوسیده موصل
و جزیره و بغداددن جمع ایلدیکی عسکری مملوکارندن
مظفرالدین قومانداسنه اغطا واربل و شهرزور امیری
مظفرالدین کوکبری ابن زین الدینی مقدمه عسکره بالتعین
ارسال ایتدی . شو اردوی جسیم همدانه کتدکارنده
منکلی مقاومت ایده میهرک کر جستان طرفلینه فرار
و برجبلده عسکرله تحصن ایلمش اولدیغی حالده سوق
اولنان عسکر جبل مذکور صاردیلر . منکلی اوراده
دخی طیانده مدیغندن بوزیلوب فرار ایتدی . مملکتی موقع

انقسامه وضع و بر قسمی اسماعیلیه ملکی جلال الدین
طرفندن ضبط ایله بر قسمیده ازبک بن پهلوانک یدتملیکنده
قالدی . و منکلی بوزلدق د نصکره ساوه طرفلرینه فرار
ایتدکده ساوه شهنده سی کندوسی دردست و قتل ایدرک
(۶۱۲) سنه سنده سرمق طوعنی بغداد کوندردی .

(۶۱۵) ده قطب الدین سلطان محمد خوار زمشاه
خراسان و ماوراء النهر بلادنده خطبه عباسیه بی قطع
ایتدروب اوچیوز بیگ نفر عسکرله بغداد اوزرینه
کلورکن حلوانه وصولنده شدت شتایه تصادفله چادرلری
قارالتنده قالدی . عسکر و حیواناتک چو غنی تلف
اولدی . و کندوسی حال پریشانی و سفاالتله عودت
ایلدی .

بنی ربیعہ قبائلندن بنی معروف ، معلی نامنده بر شیخک
ریاستی التنده اولدقلری حالده فراتک غرب طرفلرینه
و بطیحه قربنده رکز خیام ایله اوحوالیده صارقندیلقلره
تصدی و مسابله بی قطع ایلدکلرندن ضرر دیده اولان
اهالی جانبندن رفع رقعه اشتکا اولنوب خلافتدن ویریلان
امرلر اوزرینه واسط ، تکریت ، هیت ، حدیثه ، انبار ،
حله ، کوفه ، بصره دن اوزرلرینه پک چوق عسکر

سوقيله صاردرلدى . كيميسى قتل ، كيميسى اسير ايديلهرك
ماللىرى يغمما و جمعيتلىرى افنا ايدلدى .

(۶۱۶) سنه سنده چين بلادندىن ظمناج طاغلرندى
بولنان تاتارلردىن ظهور ايدىن جنكيت خان بيوك بر جمعيتله
تركستان و ماوراء النهر بلادىنى استيلا ايتدكدىن صكره
خوار زمشاهه غلبه و خراسان و جبل بلادندىن يندى
اولان يرلى ضبط ايله اران و شروان و لان و لكز
حواليرينه تخطى ايدلدى . بوندى صكره قچاقى استيلا
ايدرك جمعيت مذكوره كى بر قسمى غزنه و هند و سنجستان
و كرمان بلادينه اچيلوب اورالى بر سنه ظرفندى استيلا
ايدلدى . خوارزمشاه علاء الدين محمد بن تكش شو بلای
بى امانه قارشو طور مق اوزره عسكرله هر نقدر اوغراشدى
ايسه ده موفق اوله ميوب منهزم و برباد اولدىغى حالده
طبرستاندىن بر جزيره يه كيدرك اوراده فوت اولدى .
بوندى صكره اوغلى جلال الدين قيام و محارب بلره دوام
ايتش اولدىغى حالدى بالاخره بونده مضلوب اولوب
تاتارلك دهشت و استيلاسى هر طرفى صاردى . بونلك
و معاصرلى بولنان حكومتله سبقت ايدىن معامليرى
وقايع تاريخيى مباحث مخصوصه سنده تفصيل
اولنه جقدر .

خليفة عباسی الناصر لدين الله احدين المستضي
بنور الله آخر عمره علت عـايه مبتلا اولوب (۶۲۲)
سنه سی شوالنده يتمش بش ياشنده ايکن وفات ايلدی .
رحمة الله عليه .

خليفة مشار اليه علوم وفضائله عصرينك فريدى
ايدى . فنون عديده ده تأليفات معتابهاسی اولديغی حالده
قبح سيرتله متصف اولديغندن عراق حواليسنده مظالمندن
چوق يرلر خراب اولمشدر . خوارزمشاه ايله ارالرينه
اختلاف دوشدکده تاتارلری خوارزمشاه عليهنده طمعلندر .
مش وزماننده هر نقدر دشمنی بولنان خوارزمشاهی
تاتارلره مغلوب کورمکله کندوسی تشفی صدر ایلدی
ایسه ده دشمنی عليهنه تسليطه سبب اولديغی بلا بالاخره
کندو دولتک انقراضنده سبب اولمشدر .

{ الظاهر بالله ابونصر محمدك خلافتی }

الناصر لدين الله صكره اوغلی الظاهر بامر الله بيعت
اولندی مشار اليه قبل الخلافه عمری محبسه كچمشیدى
عدل وصلاحده عربن عبدالعزيز ثانى دينله جك درجه ده
ايدى . باباسـنك جبراً المش اولديغی عـقار وضياعی
اصحابـنه اعاده واحداث ايتمش اولديغی رسوم وـسائر
مضر شيلری لغو ایلدی .

(۶۲۲) سنه سی رجبک دردنجی کونی خلیفه
مشارالیه الی ایکی یاشنده ایکن فوت اولمشدر، رجه الله
علیه.

{المستنصر بالله ابو جعفر المنصورك خلافتی}

الظاهر بامر الله بن صکره اوغلی المستنصر بالله
بیعت اولندی. مشارالیه عالم وعادل ومتقی ایدی. زمان
خلافتنده خیرات وحسباتی اهل بغدادی احیا ایدمک
درجده مبدول اولوب علوم وفنونک ترقیسنه چوق
خدمت ایتیش وبرمکمل مدرسه وکتبخانه انشاسیله بونله
واردات کثیره وقف ایلشدر.

خلیفه مشارالیه (۶۴۰) سنه سی جمادی الاخره سنک
اون اوچنجی کونی الی ایکی یاشنده ایکن وفات ایلدی.
رجه الله علیه.

{المستعصم بالله عبدالله بن المستنصرك خلافتی}

مستنصرک وفاتنده اوغلی المستعصم بالله
اولندی.

مستعصم حافظ القرآن وصلاح ایله متصف ایدی.
لکن کبر وغفلتی متصف اولدیغی اخلاق ممدوحه بی
باصدره جق درجده ایدی. مع مافیة کلیات وجزئیات

اورك هيچ بریسنه مداخله ایتیوب هرایش وزیری
 مؤید الدین بن علقمینک ید استقلانده کیفمایشاء متداول
 ایدی . زمانده استخدام اولنان ولایة و عمالک هر بریسی
 اهالی بی مظالم و جرایم ایله صویوب صوغانه دوندره .
 یورلر ایدی . وزیری مؤید الدین ابن علقمی ایسه ولایة
 و عمالک مظالمی ترویج ایله خلافت عباسیه علیهنده شایع
 اولان نفرت و طرف طرف ظهور ایدن اختلافات عمومییه
 اسایش و رفاه عمومی شکنه قویه رق مستعصم بالله عرض
 ایتکده ایدی .

ابن علقمی امامیه مذهبی غلاتندن معدود ایدی .
 مقصدی دولت عباسیه بی احما و بردولت علویه احیا
 ایتک ایدی . لیکن مذهبی جله جه معلوم ایسه ده مقصدی
 محرمی اولان هوادارلرندن بشقه کیمسه نک معلومی دکل
 ایدی . خاندان خلافتک محوی اسبابی بر صورتده حاضرله .
 یور ایدی که هر بر حرکتی وسیله خیر خواهانه کبی
 کورینه یور ایدی .

اخرا لامر بغدادی استیلا ایتدرمک ایچون کزلیجه
 هلا کو ایله مخبریه باشلادی . مظفر اوله جغنه دار
 ابن علقمینک هم مذهبی بولنان نصیر طوسینک و بردیکی
 زایچه اوزرینه هلا کو بغدادی استیلا ایتکی قرارلاشدر .

دیغنی ابن علقمی ایشد کده قهستانجه سوق عسکره لزوم
ارائه سیله بغداد طرفلرنده بولنان عساکر کلیه بی اورایه
بالارسال بغدادی عسکردن تخلیه ایلدی. هلا کو عسکرله
بغداده طوغری یورید کده ابن علقمی هلا کونک کلک
اوزره اولدیغنی مستعصمه خبر ویرمدی. خیر خواهان
خبر ویرن اولدی ایسه ده مستعصم، ابن علقمینک غیرینی
خیر خواه طایمور ایدی.

هلا کو بغداده یاقن کلد کده مستعصم هنوز ایشی
اکلایوب بر قوه قلیله دن عبارت اولان قوه عسکریه سنی
رکن الدین ایله مقابله یه کوندردی ایسه ده منہزم اولدی.
هلا کو بغدادک جانب شرقیسه نه نزول ایدوب طرفین
اراسنده وقوع عبولان قتال الی کون ممتد اولدقدن صکره
ابن علقمی هلا کودن امان الدیغنی و مسندنده قاله جغنی
بالافاده مستعصمی کوتوروب هلا کویه تسلیم ایلدی.
هلا کونک امریله بغداد اهالیسی دخی اوراده طوپلانمقله
جمله سی اتلاف ایدیلرک (۶۵۶) سنه سی محرمک ایکنجی
کونی مستعصمک وفاتیله بش-یوز یکرمی درت سنه دن
برو ممتد اولان خلافت عباسیه منقرض اولمشدر. سبحان
من لایزول ملکه.

نه بیوک امر مقدس معنویدر که خلافت عباسیه نک

انقراضی سنده سی اولان (۶۵۶) سنه هجریه سنده خلافت
 جلیله عثمانیه نك اصل الاصولی و شجره طیبه دولت
 علیه نك بذر مسعود محاسن شمولى بولنان سلطان عثمان
 بن ارطغرل جضرتلری زینتساز روضه شهود اولمغله
 بغدادجه هر نقدر خلافت عباسیه منقرض اولدی ایسه ده
 اکا خلف اولان خلافت جدیده اسلامیه نك اصل اصیل
 معنویسی خلافت عباسیه نك انقراضی سنده سنده نمایان
 اولمغله برابر بو اصل کریم (۶۹۹) سنه سنده عالم معنویدن
 عالم سیاسییه انتقال ایتش اولدیغی حالد شجره جدیده
 خلافت بر مدت دولت سیاسییه شکننده اکتساب نشوونما
 و (قدوصل الحق الی اهاله) مدلول حکمت شمولى اوزره
 یاوز سلطان سلیم جضرتلری زمانده تزیین حقیقه دنیا
 یلدی . (ابقاها الله تعالى الى يوم القيام) .

لاحقه

دولت عباسیه وقایع نك فذلک و محاکمه سی
 دولت مقدسه اسلامیه زمان سعادتن خلافت
 عباسیه نك مؤسس بولنان ابو العباس عبد الله السفاح

خلافته قدر بر شجره عظیمه نك ساق اصلیه کی حکومتجه
هیچ بر طرفه غصون استقلال افراز ایتماش و اوساق
جسیم، دولت واحده اولمق اوزره بیومش ایدی . بو
صورته نشو و ونمائی عبدالله السفاحك زمانده منتهی
اولدی . اندنصكره شرقاً، غرباً، شمالاً، جنوباً شعبه لر
افرازیله ممالك اسلامیه ده پك چوق حکومتلر تشكیل
ایتمشدر .

عبدالله السفاحك خلفی ابو جعفر المنصورك خلافتی
عقبینده بنی امیه بقایاسندن افریقا طرفلرینه فرار ایدنلردن
اندلسده بر امویه دولت جدیده سی تشكیل ایتمسایله بنی
عباس دولتی اوساقك اوزرنده بر جهته طوغری اوزایوب
شعبه لر اتمغه باشلادیغی کی اندلس امویه دولتی دخی
اوروپا و افریقا طرفلرنده شجره اصلیه دن منشعب دیگر
بر غصن عظیم کی بر مدت بیود کدنصكره عوارض مختلفه یه
مصادف و شعباته منشأ مخصوص اولغه باشلادی .

شجره اصلیه خلافت و دولت اسلامیه - ذکر
اولندیغی اوزره - خلافت قدیمه بقایاسنی اندلسده
و خلافت جدیده یی عراقده یکدیگرندن متباعد اولمق
اوزره برر غصن عظیم کی آیروب بر قوتك اوصورتله
تفرق و انقسام طبیعی یه تصادفی خلافتك اسکی استقلال

و نمائشیده ایکی به بولشدر . اندنصکره او شجره نك او
ایکی غصن متخالف الاداره اوزرنده کتدیکه تکر ایدن
اغصان مختلفه سی و علویلر طرفلرندن بلدان و ممالک
اسلامیه ده شو غصنه مخالفت و ضدیت صورتیه متعدد
حکومتلر و اداره لر میدان سیاستیده کورنمی حقیقه
حکومت اسلامیه بی پک زیاده توسیع ایتش اولدیغی حالده
اوشعه لرک ، او حکومتلرک بدایت انشعابی قوت خلافتک
انحطاط خفی به تصادفنه مبدأ اولمشدر . بناء علیه دولت
عباسیه هر درلو استقلالنی محافظه و دائره ملکینک توسیعی
ایچون هر درلو اقتدارینی استعمال ایلدیکی وقتلرک اک
قوتلی زماننده بیله شام دولت امویه سی قدر وسعت
ملکه نائل و عظمت واستقلاله موفق اوله مدی .

هر دولتک بدایت ظهوری تدریجاً بیومکه مستعد
بر صورته یوز کوسترر . دولت عباسیه بو عادت طبیعیه
به قیاس قبول ایده میدجک بر صورتده تشکل و امتداد
ایلدی . دولت امویه به ملکاً وارث اولدیغی حالده
متشکل اوله رق حین تشکله ممالک امویه نك جمله سنی
ید تملککنده بولمشیکن الی سنه صکره دائره ملک
کوچولمکه باشلا یوب بنی امیه بقایاسندن اندلسده تشکل

ایدن دولت مستقله اوروپا دائره سنده کی بلادی ضبط
ایلدکن بشقه افریقایه ده ال اوزاتمشدر .

دولت عباسیه نك تشكلی انحطاط خفینك تعقیب
ایتمسكه تعلق ایده جك امر معنویدن بحثه مناسبت کوره میر .
تاریخچه نظردقته دوقنان شی امور سیاسیه جه انحطاطه
نه صورتله استعداد حاصل اولسی در . عباسیه دولتنك
تشکلندن مقدم شیعه طائفه لرینك دولت امویه بی احسا
اسبابی تحرییه فرصت بکلمکده اولدققری اشاده بر دولت
علویه نك ظهور واستقلالی انظار عمومیه جه منتظرایدی .
امویه دولتنك بدایتندن مقدم تأسیس واستقلالنی تحصیلده
فداکارلق کوسترمش اولان برالشام اهالیسی بنی امیه جه
صکره لری نمایان اولان اختلافات وسیئانندن صورت
عمومیه ده بر اختلاف طبیعییه واولل دولته ده عمومك
استفاده ایلدیکی اسایش وحریت ارکان دولت واعیان
قبائل وملككجه بالاخره تكثر وتنوع ایدن ریاست عصیه
شعبه لرینك معاملات منفعت جویانه و رقابتکارانه لرینه
قارشو انقلابات متمادیه ته تصادف ایدرك دولت امویه نك
حکمدار اخیری بولنان مروان بن محمدك اسلافنه فائق
اولان بسالت واقتداری او انقلاباتك تأثیرات شدیدنه
مقاومت ایده مدیکندن دولت عباسیه نك تشكلی شام

حوالہ سنجدہ دخی ارزو اولنہ جق بر درجہ یہ کلمشیدی .
 نہ چارہ کہ حد ذاتہ نہ عدالت و حسن حال ایله متصف
 اولان برنجی خلیفہ عباسی عبداللہ السفاحک تأسیس
 دولت ایتیمی متعاقب استخدا منہ مجبور اولدیغی امراء
 عسکر یه و ملک یه ایچنده عدالت و اخلاق حسنه جه کندوسی
 ایله هم مسلك اولمیانلر کثرت اوزره بولند قلرندن بنی امیه
 ایله هوادارلرینک المحاسی بهانه سیله تجاوزات غیر
 مشروع یه دوام ایلدیکی ائشاده شریعت و عدالتہ مغایر
 اولمق اوزره دو کدکری قانلر و تخریب ایلدکری خانمانلر
 عمومک خوش کوره میه جکی درجہ یه وارمش و خصوصیه
 بنی امیه نك قبرلرینی بنش و موتارک چوریمش اولان
 کوکری نی اخراج و احراق ایتیمک و اتلاف اولنارک
 اتلری کلبلرک اوکری نه اتلق کبی شریعت اسلامیه نك تقبیح
 ایلدیکی وقوعات غریبه لری ممالکک چوغنده وحشت
 عمومیه سببیت ویرمشد .

خلیفہ مشارالیه مؤخرأ شو حالارک اصلاح
 و ازاله سیچون اوامر عادلانه و شدیدہ نشر یله عدالتی
 تأسیس و تعمیمه صرف مساعی ایتیمی التزام ایلدی
 ایسه ده مقصدینی اکمله زمان خلافتی مساعد اولدی .
 کندوسی وفات ایتدکده مسلیکی شدتن عبارت

اولان برادری ابو جعفر المنصورك مسند خلافتہ جلوس
ایتمی مرکز خلافتدن بعید بولنان اندلس حوالی مسنده
مجمع بنی امیه بقایاسنك استقلالنه و او معامله لری سامعه
وحشله ایشتمکده بولنان اندلس اهاالیسنك عبدالرحمن
بن معاویه بن هشامی حکمدار مستقل طائیلرینه سبب
اولمشدر .

ابو جعفر المنصور غیرت و بسالتجه بر مرتبه مخصوصه
صدهی حائزایدی . بغداد کی بر شهر شهری آز وقتده بنا
ایتدرسی امور عمرانیه جه اولان اقتدارینك واشبو قسمك
نهایتده تفصیل اولنه جفی وجهله اسلافنه نمونه امثال
اولق اوزره زماننده علوم و فنون عیددهدن تألیفاته
مباشرتله حکمای یونانیه اثارینك ترجمه سنه کمال کرمی ایله
اقدامه وضع اساس اولنمی ترقی علوم و معارفه تعلق
ایدن اقداماتنك درجانه دلالت ایدر ایسه ده اداره
سیاسیه جه اهاالینك خشنودی عمومیلرینی جلب ایده جك
مسلمکله سلوک ایتماش اولدیغندن مدت خلافتی اولان
یکرمی سنه دن زیاده مدت ایچنده ممالک اصلیه سنجه پك
چوق اختلاف تحداث ایتش و ابو مسلم کی بر خادم
صادق غدیره هدف ایتمی و عمومی دلکیر ایدن تکالیف

شاهه سی دولت عباسیه نك اوائل تأسسندده استفاده
ایده جکی موقیت آتیه بی سکتہ لندر مشدر .

منصوره خلف اولان اوغلی خلیفه المهدی غیرت
واقتدار ایله متصف اولوب روملرله محاربه لرده مظفر
وداخلأ خیلی اصلاحاته ده موفق اولمش ایسه ده دولته نك
تأسیسنی تسهیل ایدن علویلر حق لرندہ منصور زمانندن
برو جریان ایدن خصومت مہدی نك ایامندہ دها زیادہ
کسب شدت ایلکله بومعاملہ لر حکومت علیہندہ مختلف
شعبہ لرک تشکلی تسهیلہ سببیت ویر مشدر . بناء علیہ احوال
مبسوطه نك هر بریسی بنی عباسک مہابتنی وحق لرندہ کی
محبت عمومیه بی اخلاص ایلدی . علویلرک غوائل تمادیہ -
لرندن فضلہ اولمق اوزره خارجیلر دخی طرف طرف باش
کوستر مکہ دوام ایلدی لر .

خلفای عباسیه دن هرون الرشید بن مہدی حسن حال
واقتدار جه اسلافنه فائق ایدی . خلافت عباسیه نك
بدایتندن برو یکدیگری نی ولی ایتکده اولان فناقلر مشار الیه
زمانندہ زائل واداره جه سکونت وانتظام تام دخی حاصل
اولدی ایسه ده اوغلاری بینندہ نمایان اولان اختلاف
اسایشی اسکیدن زیادہ اخلاص ایتمش و خلافت مأمونده تقرر
ایتد کدنصکره مأمونک سندلر جه مرکز خلافتدن تباعد

ایتمیله برابر امور سیاسیہ بی شونک بونک یدمجزو اختیار لرندہ
 براقسی دولت عباسیہ نک انحطاط جلی یہ تصادفہ بر مبدأ
 مضر اولمشدرکہ مأمون اگرچہ بغدادہ عزیمتدن صکرہ
 امر انضباطی مطلوبہ توفیق ایتش و احوال سابقہ نک
 اقتضا ایلدیکی عوارض کندی زمانندہ بر درجہ یہ قدر پردہ
 خفا ارقد سنده مستور قاله بیلش ایسده اندن صکرہ
 دولتک استقلالانی احیایہ قدر سؤ تاثیرینی کوستر مشدر
 مع مافیہ ین قطعہ سنک کندی خلافتندہ ممالک عباسیہ دن
 ایرلسی و خلق قرآن عقیدہ فاسده سنک انتشاری مأمونک
 صحایف تاریخیہ سنہ بشقه بشقه بر ریوک لکهدر

عوارض مذکورہ نک اتی یہ انتقال ایدن مضر تزلزلدن
 معدود اولق اوزره خراسان، مصر، طبرستان ممالکی
 عباسیہ دولتک دست استقلالندن چقمش و بلاد سائرہ نک
 چوغندہ دخی بشقه بشقه حکومت مستقله تشکل ایتشدر
 علویلر مأمونک اخلافی زمانلرنده دهاز یاده مقصدلرینی
 ترویجده موفق اولدیلر و علویلردن بنی حسن سلاله سی
 حکومات متعدده سی جزیره العربک چوق یرلرینی ضبط
 ایلدیلر قرامطه و اسماعلیه طائفه لری بر طرفدن ممالک
 اسلامیدده فتنه لری ایقاع ایدرک عصبیت و عقایدک سوء
 استعمالندن تحدث ایدن مخاطره لرہ دائرہ خلافتندہ مستخدم

عرب عسکرینک اطاعت و ضابطه سابقه لرینک بوزلمسی
وسؤ حاللریده منضم اولدی.

بواحوال و خیمه نك جسم دولتده اچش اولدیغی
یاره لره مرهم اولق مطالعه سیله ترکاردن استخدام اولنان
امرا و عسکر اکرچه براز وقت مطلوبه موافق خدمت
کوستردیلر ایسه ده امور خلافت و اداره صکره انلرک دست
اغتصاب و استبداد لرینه کچوب اتراک امراسی خلیفه لری
الارنده الات مقاصد و افکار ایتکه باشلادیلر. اخلاقنه
فساد و قومیتجه بینلرینه تضاد عارض اولان ایکی درلو عسکر
اراسنده خلافت هر درلو تدبیرینی شاشروب قالدی.

عرب عسکرینک اداره و تربیه اصلیه لری بوزلدیغی
کبی ترک عسکری ذاتاً عربلر بیننده کی شرف عصمیتک
نه اولدیغی بیلور و خلافتک شان معنویسنی تقدیر ایدر
طاقم اولدقلرندن بونلره قارشو و خلافتک زوال مهابتی
انظار عربجه ده سؤ تأثیرینی سرایت ایتدرمکه باشلادی.

بوفناالقر مرکز خلافت و ممالک مربوطه ایچنده جابجا
احکام و خیمه سنی یوریدرکن المعتضد و المکتفی مثالی
استعداد فطری و بسالت ذاتیه لرندن استفاده اولنان بعض
خلفه ای کرام غیرت مخصوصه و علویت مجبوله لريله
ملکک ضایعاتندن طولانی تلافی مافات ایتکه چبالادیلر.

نه چاره که کالای حکومت پارچه پارچه اولوب هر پارچه سی
برغاصبك النده قالمش و متعاقباً افریقاده و مصرده بر خلافت
مستقله تشکل ایتمش اولدیغندن خلافت عباسیه یه ارتباط
معنویلرینی حکومتلرینک استقلالیه برلکده استعمال
ایدنلردن بری طرفجه باشی صقیلانلر مصرده کی خلیفای
علمویه یه تحویل ارتباط ایتکده و فسادات داخلیه نك
رواجی کتدیکه حکومت عباسیه نك دائره سیاسیه سنی
طارلاشدرمغه دوامدن خالی اولیور ایدی.

دیل حوالیسینده ظهور ایدن آل پویه ملوکی بغدادجه
زمان خلافت و حکومتی اللربنه الدقدنصکره ترک عسکر
وامراسنك دست سطوتلری قردی و ملوک مشارالیه
ممالک عباسیه دن خاقل خاقل ایرلمقه اولان محاربه بردرجه
یه قدر رابطه بند ممانعت اولدی ایسه ده.

اگرچه دست کرکم بر بودی

ندانم عاقبت کرکم تو بودی

مدلولنجه نه فائده که دیلیر ترکلردن زیاده خلیفه لر مغلبه و ممالک
لکده تصرفات مستبدیه تصدی ایله هرایشه مداخله ایدرک
بلاد و نواحی عباسیه یی باالزندن موروث مالکانه لری کی
انساب و اتباع موجوده لرینه اقطاع و تقسیم ایلدیر خلیفادن
ایشلرینه الویر میانی ازاله و دیلدکارینی اجلاس ایده یورلر ایدی.

دولت سلجوقیه ملوکی بغدادی و ممالک مربوطه یی
 ال پویک ایادی اغتصا بیلرندن قورتاروب خلافتک شان
 معنویسینیده محافظه یی التزام ایتدیلر ایسه ده سلجوقیلرک
 محافظه ایلدکاری شان خلافت مرجعیت اسلامه عائد بر امر
 معنویدن و بو محافظه یی التزامدن مقصدلری کندی حکو-
 متلرینی انظار عامه ده حکومت مشروعه صفتنده کوسترمک
 و مرکز خلافتله مربوطاتنده اسملرینی خطبه لرده او قوتمقدن
 عبارت ایدی . شان سیاسیدن خلافتده اثر بیلر اراقیوب
 بغدادده شهنه لر و ممالک ملحقه ده والیر و عاملر اقامه سیله
 امور حکومتجه خلیفه لری لباس استقلالدن تجرید ایلدیلر .
 ممالک عباسیه ده کرک سلجوقیلردن ، کرک انلرک فروغندن
 پک چوق حکومتلر تشکیل ایلدی که دولت عباسیه نک
 بدایتندن نه-ایته قدر تشکیل ایتیش اولان حکوماتک وقایع
 تاریخیه لرینی بیان صرهمسند انلرکده وقایعنی کتابمزه درج
 ایده جکر ان شالله تعالی .

خلافت عباسیه نک انحطاطی خلیفه المنتصر زمانده
 اچقدن اچقه کورنمکه باشلادی . و المقتفینک زمانه قدر
 شو انحطاط حکم یورتدی . المقتفی حد ذاتنده غیرت و جسا-
 رتله متصف ایدی . خلافتی سلجوقیلر بیلرلنده اختلاف
 عظیم حدوشده مصادف اولدیغندن خلیفه مشارالیه هم غیرت

ذاتیہ سندن ، ہمدہ اول اختلافدن بالاسـتفادہ خلافتک
امور سیاسیہ جہ برمدندن برو منہدم اولان بناء استقلالہ
یکیدن طرح اساس ایتش و خلفی المستنجد اقتدار جہ
مقتنی یہ دہ فائق اولدیغندن عنان استقلالی تمامیلہ
کندی ید اقتدارینہ الوب اغیارک تجاوز و تسلطندن
خلافتک شان سیاسی و معنویسنی محافظہ یہ موفقی اولمشدر
نہ چارہ کہ بواسـتقلال طوغریدن طوغری یہ کندی یدندہ کی
ممالک ایچندہ جریان ایدہ یلوب عوارض سابقہ دن ناشی
الدن چقمش اولان ممالک سائرہ جہ تأثیری یوغیدی .
خلافتک یدندہ قلمش اولان بلاد ایسہ ہیئت اصلیه سنہ
نسبتله انجق برو لایتہ معادل بردائرہ صغیرہ دن عبارت
ایدی . ممالک سائرہ نک دول سائرہ یدلرندن نزعی ایسہ
اسیا و افریقانک همان عمومہ و اورویانک برجهتہ اعلان
حربہ و بودہ پک چوق عسکرہ متوقف اولدیغی حالده
اودائرہ نک حاوی اولدیغی اہالیدن تدارک اولنہ ییلہ جک
عسکر و لوازم حربیہ ایلہ محاربہ یہ کتمک بریوک یاغینہ
بردستی صوابلہ کتمک کبی اہمیتدن خالی و تہلکۂ عظیمہ یی
جالب ایدی . بناء علی ذلک خلیفہ المستنجدک غیرت
و استقلالی ممالک موجودہ سنک توسیعنہ مدار اولہ مدی .
خلیفہ الناصر لدین اللہ دہاۃ خلفادن معدوددر .

شـو ذاتک هم اقتدار ذاتیسی ، همدہ زماننک امتدادی
 جہتیلہ ایام خلافتندہ شویله جہ بردرجہ یہ قدر فتوحات
 دخی یوز کوستردی . لیکن شو فتوحاتہ الیوک معاونت
 معنویہ کوسـترن حال خلافتک محافظہ شان معنویسنی
 مقتضای دیانت عدایدن ومصرده خطبہ عباسیہ یی اعاده
 ایلہ برابر تسلطن ایتدکدنصکرہ خلافت عباسیہ یی مرجع
 مخصوص اتخاذ ایلیان سلطان صلاح الدین ایوبینک همت
 خالصانه سنک تأثیرقویسی ایدی . ناصرالدین الله ایسہ
 او همت علیایی تقدیر ایتیموب سلطان مشار الیہ حقندہ
 لایقسنر معاملہ لر کوستردی . کیفیتی بحث مخصوصندہ
 تصریح وتفصیل اولندہ جقدر ان شا الله تعالی .

ناصرالدین الله صلاح الدینک شاننی تقدیر ومحاربات
 صلیبیہ ده غیرتنی التزام ایتسہ ایدی . دولت عباسیہ
 امور آتیہ جہ پک چوق استفادہ ایدر ایدی . لیکن معاملات
 واقعہ سی هم انظار عامده همدہ ملوک ایوبیہ نظرلرنده
 هدف اعتراض اولدیغندن ملوک مشار الیهم خطبہ لرده
 خلفای عباسیہ نک ناملرینی ابقا وملیکنه تجاوزدن اتقالیلہ
 اکتفا ایلدیلر . خلفای مشا الیهمک ملیکرینک توسعی
 حقندہ ملوک ایوبیہ دن استفادہ ایدہ ماملری ناصرالدین اللهک
 او معاملہ لرندن نشئت ایلدی .

ناصر لدين الله خوار زميلك و سلجوقيلك دخي
 تجاوزلرينه ممانعت كوستره بيلدي. و بوايشلره موفق دخي
 اولدي ايسه ده خوار زميلك مدافعه لري يولنده كي
 تدابيرندن بري تانارلرك بالاخره ممالك عباسيه يه اچملريني
 تسهيل ايده جك بر صورتده جريان ايلديكندن وفاتندن
 صكره خلافت بردن بره انحطاط جلي يه تصادف ايتديكي
 كبي عوارض شديده سابقه نك تجددندن ناشي تملندن
 اوينامش اولان بنای خلافتك تعمير ايله بقاسي امرنده
 امكان قالميوب داخلاً ابن علقمي كبي دشمن مذهب اولان
 فسادك فسادينه ، خارجاً هلاكوكي بر مصيبتك غلبه سنده
 قارشو دولت عباسيه منقرض اولوب كتمدي.

اخطار

مورخلرمزك قدماي قرون وسطى تاريخنه سنه
 هجرتي مبدأ اتخاذ ايدرك اوسنده دن اعتباراً ترتيب سنينه
 رعايتله وقايع تاريخيه يي درج صحايف تاليف ايتمش
 و صكره لري حكومات اسلاميه نك وقوعات خصوصيه لري
 امهات اصليه دن بشقه بشقه افراز و تفريق ايله هر دولت
 ايچون برر تاريخ خصوصي بالانخاذ بونلرك كلياتندن تاريخ
 عمومي تشكيل و تاليف ايلشدر.

حالبوکه - ذکر اولندیغی اوزره - دولت عباسیه
 زمانه قدر دولت اسلامیه دولت واحده شکنده امتداد
 ایدوب منصور زماندن بدأ ایله شعبه لر اتغه باشلامش
 وشعبه لر اتدیکه ممالک اسلامیه نك جغرافیای سیاسی
 تبدله تصادف ایدرک وممالک متحدہ اصلیه دائره اتحاددن
 ایریلهرق هرملکت بردائره مستقله وجدیده سیاسیه
 شکنی کسب ایتشدیر . دول اسلامیه نك تشکلات
 تاریخیه لری اعتباریله وقوعاتی یازه جق اولسه ق ممالک
 هیئت اصلیه لریله تبدلاتی اثنالرنده جریان ایدن وقایع
 تاریخیه سائر تاریخ کتابلری کبی تسلسلدن ایریله جغی
 وهرملکتک تاریخنی تسلسل طریقیه یازمغه متعلق
 اولان مقصدمز محافظه ایدلماش اوله جغی جهتله کتابمزک
 شوقسمنی تشکیل ایدن فصللردن فصول آتیه جغرافیای
 سیاسینک تبدلاتنه تابع اولمق اوزره ممالک متعدده دائره
 لرینه تقسیم اولندی .

بناءً علیه هرملکت دائره سنک بدایت قتحندن برو
 صورت متسلسله وقایع تاریخیه سنی یازه جق ودول
 اسلامیه نك تشکلاتیه له توارنخ خصوصیه لرینی دخی
 تسلسلات طبیعیه تصادف ایتدیکه درج وتفصیل ایده جکزر .
 التوفیق من الله تعالی .

فصل ثالث

(عراق عرب مملکتی دائرہ سی جغرافیائی سیلہ قرون)
(وسطی تاریخی بیانہ در)

{ برنجی مبحث }

(عراق عرب دائرہ سی جغرافیائی سی)

قرون اولی اوائلندہ (بلاد کلدان) دینلان بابل
مملکتی دائرہ سندہ واقع شهرلر و معمورہلر قبل الاسلام
تبدلات و انقلاباتہ تصادفلہ فتوحات اسلامیہ اثناسندہ
ملوک فرسک اثارندن اولان مداین شهری ایله ینہ ملوک
مشارالہم زمانلرندہ تاسیس اولمش انبار، جلولا، حیرہ
کبی بعض بلاد موجودایدی کہ اسملری فتوحات اسلامیہ یی
بیان صرہ سندہ ذکر اولندی.

دائرہ مذکورہ قرون وسطی اوائلندہ عراق عرب
نامیلہ مشہر اولوب اسلام فاتح لرینک او حوالی یہ
اچلدق لری اثنادہ ارض عراقک چوق لرلی خرما اعا جلریلہ
مستور و بناء علیہ سیاہہ مائل کورندیکندن (سواد عراق)
دیہ یاد ایدلدی.

بلاد مذکورہ ملوک فرسک یدلرینہ کچرکدنصکرہ بلاد

ایراندن معدود اولغله صکره لری (عراق) لفظی (ایران)
 لفظندن تعریب ایدلدیکی لغت و عتیق جغرافیا کتابلرنده
 مذکور ایسه ده (عراق) قربه نك اشاغیسنه باغلادقلری
 بونجوق معناسنه اولوب بلاد عراقك انتهایسی فارس
 دکرینه متصل اولدیغی جهتله عربلر بو مناسبت اوزرینه
 اوحوالی به عراق اطلاق ایلدیلر.

عراق عرب دائره سی شمالاً جزیره مابین النهرین
 و کردستان اراضیسی، شرقاً بلاد عجم، جنوباً خلیج عجم
 (بصره کورفزی) و بادیه، غرباً باده ایله محدود اولوب
 دائره مذکور نك مبدئی نهر فرات اوزرنده و انبار قرینده
 واقع فلوجه نام موقع در. اورادن دجله نك شرقنده
 بولان زاب صغیر نهری مصبیه قدر ممتد اولور. عراق عرب
 ایله بلاد فارس اراسی کردستان دائره سندن امتداد ایلدن
 خوزستان طاغری فصل ایدر. فراتك جانب غربیسنده
 واقع وقرون اولاده بلاد کلدان دیومعروف اراضی - که
 نهر مذکور ایله دجله بیننده در - عراق عرب دائره سندن
 معدود در.

عراق عرب مملکتک برنجی شهری بغداد در. بغدادك
 بناسنه و اوراسی مرکز خلافت اولسیله وقایع تاریخیه سنه
 تعلق ایدن مباحث فصل سابقده تفصیل اولمشدر.

مداین عراقك دولت عباسیه وقایع تاریخیه سندن
صکره اهمیت حازنونان وشوفصلده تاریخلری یازبله جق
اولان محللری بصره، کوفه، بطیحه، حله، حلوان دائره
لریدر.

{ ایکنجی مبحث }

(بصره نك قرون وسطی وقایع تاریخیه سی بیانده در)

(۱۷ - ۶۹۹)

(بصره نك بعض تعریفاتیله بریدین حکومتده قدر)

(خلاصه وقایع تاریخیه سی)

(۱۷ - ۳۲۵).

بصره شهرینك کیفیت بناسی حضرت عمر رضی الله
عنه افندمرك وقایع خلافتنی بیان صره سنده ذکر اولندی.
شهر مذکورك (بصره) تسمیه سنده سبب موقعك
ارض غلیظه اولمسی در. زیرا (بصره) لفظی طاشلی
وغلیظه معناسنده در.

وجه تسمیه سی حقنده بشقه روایتلرده وار ایسه ده
تفصیلنه لزوم کوریله مدی.

شهر مذکورده بر مسجد شریف ایله مسجدك یانده
بر دارالاماره بنا اولمشیدی.

بناسندن مقدم حضرت عمر او حوالی به عتبه بن
غزوانی والی تعیین بیوروب مسجد مذکور و دارالاماره
عتبه نك والیلكی زمانده قامشدن بنا اولندی . ابو موسی
الاشعری بنایی کرپیچه تحویل ایلدی . معاویه زمانده
زیاد بصره والیسی ایکن کرپیچ بنا کرجه تحویل
ایلمشدر .

بصره شهری یکی بنا اولندیغی وقت جسماتی حاوی
دکل ایدی .

بناسی سنه بسنه تزايدیرك (۱۰۵) سنه هجریه سنده
طول و عرضی ایکیشر فرسخ مقداری توسع ایتشدر . سنه
مذکورده حاوی اولدیغی خانه لرك مقداری یوز بیکه
بالغ اولمشیدی .

هجرتك (۱۷) سنه سنده عتبه بن غزوان بصره
والیلكیندن استعفا ایتكله یرینه عاصم بن الداف و صكره
مغیره بن شعبه نصب اولنش اولدیغی حالده اوچ آی صكره
مغیره غزل اولندرق یرینه ابو موسی الاشعری تعیین
قلندی .

ابو موسانك بصره والیلكی هجرتك (۲۹) نجی
سنه سنه قدر دوام ایدوب او تاریخده آمل واکراد ایله
محاربه یه کیدرکن یوکارینی تحمیل ایتدرمش اولدیغی

استرلری عسکرك بعضیسی بینك ایچون المق استدکده
 ابو موسی بونلری قامچی ایله دو کدیکی کبی جهت سائر.
 جده حقه شکایت وقوعبولدیغندن حضرت عثمان
 ابوموسایی عزل ویرینه عبدالله بن عامری نصب ایدی.
 عبدالله بن عامرک (۳۶) تاریخنه قدر بصره والیلکی
 امتداد ایدرک او تاریخده حضرت علی عبداللهی عزل
 ویرینه عثمان بن حنیفی نصب ایلدی.

جمل وقعه سی سنه مذکورده وقوعبولوب عثمان بن
 حنیف حضرت عایشه ایله طلحه و زبیر حضرتلرینک
 بصره حوالیسنه ورودلرنده کوستردیکی مدافعه بالاخره
 محاربه بی منتج اولدیغی و کندیوسی نوجهله بصره دن
 چقوب حضرت علینک یاننه کتدیکی وجمل وقعه سنک
 تفصیلاتیله اصحاب جلاک انهرامندن صکره حضرت
 علی بصریه داخل اولمش ایدوکی بحث مخصوصنده
 ذکر و بیان اولمشدر.

حضرت علی سنه مذکورده بصریه بعدالوصول
 عبدالله بن عباسی بصریه والی تعیین بیوردی.

(۴۰) تاریخنده ابن عباسک کتم اموال ایلدیکی ابوالاسود
 طرفندن حضرت علی به عرض اولوب وقوعبولان
 استعلامه جواباً ابن عباس برائت ذنتی کوستردی ایسه ده

ارتق بصره والیلمکنده قالمغی جانی استمدیکندن ترک
مأموریت و مکده عزیمت ایلدی . بعض روایتیه نظراً
حضرت علی صکره ابن عباس حقنده استمالت کوستر-
دیکندن مشارالیه ینه بصرهیه عودت ایتشدرد .

حضرت حسن ایله معاویه نك مصالحه لری اثناسنده
حمران بن ابان تغلباً بصره یی ضبط ایتش ایلدی . معاویه
طرفندن بصره والیلمکنده بسر بن ارطاة تعیین اولمغله
بسر کیدرک بصره یی ضبط ایتدی .

اوتارینخده اعمال بصره دن فارس نواحیسندنه زیاد بن
سمیه عامل ایلدی . بسر ایله زیاد بیننده وقوعه بولان منازعه
مبحث مخصوصنده بیان اولندی .

(۴۱) سنه سننده بسر عزل ایله یرینه عتبه بن ابی
سفیانك تعیینی مراد اولندوقده بصره ده بعض ایلشکی
اولد یغندن بمحمله کندوسنه توجیهی عبدالله بن عامر طرفندن
التماس اولمغله معاویه بصره والیلمکنی عبدالله توجیه
ایلدی .

(۴۴) ده عبدالله بن عامر بصره دن عزل ایله یرینه
حرث بن عبدالله تعیین قلمش ایسه ده درت آی پکدرکده
و (۴۵) ده حرث عزل اولندوق بصره والیلمکنه زیاد بن
سمیه تعیین ایلدی . کوفه والیسی مغیره بن شعبه (۵۰)

تاریخنده وفات ایلدیکندن کوفه ولایتیده بصرهیه علاوه
قلندی . بوتاریخده زیادبصرهیه سمرة بن جندبى استخلاف
ایدرک کندوسی سنه نك بر نصفنده بصره، دیگر نصفنده
کوفه ده بولنه یور ایدی .

(۵۳) سنه سنده زیاد وفات ایتکله بصره والیلکنه
سمرة بن جندب تعیین ایدیلهرک (۵۴) تاریخنده سمرة عزل
وعبدالله بن عمر بن غیلان نصب اولندی . (۵۵) سنه سنده
معاویه بصره والیلکنی عبدالله بن زیاده توجیه ایدوب
یزید زماننده و (۶۰) تاریخنده کوفه ولایتی بصرهیه الحاق
ایلمشدر .

(۶۴) ده یزید وفات ایدوب خلافتجه حاصل اولان
اختلاف وعراق حوالیسنده یوز کوسترن اختلال اوزرینه
ابن زیاده شامه فرار ایتکله اهل بصره عبدالله بن الحرث بن
نوفل بن الحرث بن عبدالمطلبی اوزرلرینه والی انتخاب
ایتدیله .

(۶۶) ده عبدالله بن زبیر جانبدن بصره ولایتنه
قرنداشی مصعب تعیین اولنوب عبدالمک بن مروان عراق
بعداستیلا (۷۱) سنه سنده خالد بن عبدالله بن بصره
ولایتنه مأمور ایتدی .

(۷۳) ده خالد عزل ایله بصره ایالتی کوفهیه بالاحاق

والیملکنه بشر بن مروان نصب اولمشیدی . (۷۵) ده
بصره و کوفه و سائر بلاد عراق عبدالملک بن مروان
جانبندن حجاج بن یوسف الثقفی به توجیه ایدلمش و حجاجک
عراق امارتی یکرخی سنه ممتداولمشدر .

(۷۸) ده بصره قضاسنه موسی بن انس و (۸۱) ده
عبدالله بن اذینه تعیین قلندی .

حجاجک و فائنده یرینه اوغلی استخلاف ایله بصره
و کوفه امارت حربیه سنه یزید بن ابی کبشه و خراجنه یزید
بن ابی مسلم . اُمور اولوب بصره قاضیلکی (۹۶) سنه
سنده عبدالله بن اذینه عهده سندن صرف و تحویل و حسن
بن ابی الحسن البصری به توجیه قلندی . حسن بن ابی
الحسن البصریدن صکره (۹۹) تاریخننده ایاس بن معاویه
بصره قاضی و (۱۳۲) ده مسلم بن عبدالملک بصره
و کوفه دن مرکب عراق ولایتنه امیر تعیین ایدلمشیدی .
سنه مذکوره ده امارتدن عزل ایله یرینه یزید بن

هبیره نصب اولندی .

(۱۰۵) ده ابن هبیره عراق امارتدن عزل و یرینه
خالد بن عبدالله القسری نصب ایدلمکه خالدک امارتی
(۱۲۰) سنه سنه قدر دوام ایتشدر .

(۱۱۰) ده بصره قضاسنه بلال بن برده تعیین ایدلدی .

هشامك عراق حواليسنده کی ایراندن طولانی متو-
 لیلر جانندن خالد حقهده شکایت وقوعبولدیغندن خالد
 عزل ویرینه یوسف بن عمرالثقفی عراقه امیر و عامر بن
 عبیده بصردیه قاضی نصب ایدلمش و (۱۲۶) ده یوسف
 بن عمرک انفصالی وقوعبولوب یرینه منصور بن جمهور
 تعیین اولندیغی حالده متعاقباً عزل ایله عراق امارتنه
 عبدالله بن عمر بن عبدالعزیز و (۱۲۷) ده نضر بن سعید
 الحارثی نصب اولمشدر.

ابن عمر عزلنی قبول ایتیمهرك نضر ایله بیلرلنده
 تحدث ایدن قتنه اوزرینه خوارجه التحاق ایلدی. بناءً
 علیه ارالنده خیلی منازعات و محاربات وقوعه کلوب
 (۱۲۸) ده منصور عزل ایله مروان بن محمد طرفندن
 عراق امارتنه یزید بن هبیره تعیین و خوارجله حربه ما-
 مور ایدلمشیدی. او ارالق بنی عباسک دعوتلرندن طو-
 لانی حوالی عراقده طرف طرف اختلال یوز کوسترمش
 و عباسیه دولتنک تشکله قدر بو اختلال امتداد ایتمشدر.
 بصردنک بناسندن دولت عباسیهنک تشکله دکی
 اوراده حکومت ایلش اولان ولایه و عمالک اسملری و تا-
 ریخ نصب و انفصالی بالاده کوسترلیدی اوزره اولوب
 بونلرک زمان ولایت و ادارهلرلنده جریان ایدن وقایع تا-

ریخیه نك تفصیلاتی خلفای راشدین و دولت امویه
فصلارنده مندرج اولمغله بو مجتده تکرارینه لزوم
کور یله مدی.

دولت عباسیه نك تشککنده خلیفه ابو العباس عبدالله
السماعی طرفندن بصره ولایتی و الیملکنه عیسی داود
مأمور ایدلمش ایدی. (۱۳۳) سنه سننده داود حجاز
ولایتنه نقل ایله بصره و الیملکی دیکر عیسی سلیمان بن
علیه توجیه اولنه رق سلیمانك مأموریتی و فاته قدر ممتد
اولمش و (۱۴۲) تاریخنده وفات ایتکله رینه خلیفه ابو
جعفر المنصور جانبدن سفیان بن معاویه نصب اولمشدر.
اولاد حسنن نفس الذکیه و مهدی لقبلیله معروف
محمد بن عبدالله (۱۴۵) سنه سننده منصور علیهنه قیام
ایلدیکندن سوق اولنان عسکرله حرب ایدرکن شهید
اولمش و برادری عبدالله العلوی قرنداشنك شهادتدن
مقدمجه فرار و صورت خفیده شهردن شهره کشت و گذار
ایدرك منصور دردسته چالشقمده بولنش ایدی. سنه
مذکورده بصره حوالیسنده ظهور ایله برادرینك
مدینه ده مقتولیتنه هنوز واقف اولمديغی حالده خلق
برادرینه بیعتنه دعوت ایلدی. مرة العباسی.
عبدالواحد بن زیاد، عمرو بن سلمه، عبدالله بن یحیی

الرقاشی ایلہ بر جاعت بیعت ایلدیلر . دیوانندہ درت
 یك قدر غلبه لك مجتمع اولدی . بصره والیسی سفیان
 بن معاویه دارالامارده تحصن و ابراهیم سفیانی
 محاصره ایلدکده سفیان بالاستیمان اخذامان ایدرك ابراهیم
 دارالامارہ داخل اولدقدنصکره بصره بی استیلا ایدی .
 و اهو ازیله واسط طرفلرینه مأمور لر کوندر و ب اورا ریده
 ید استیلا یه الدی . بو ائنده برادری محمدک وفاقی خبرینی
 الدیغندن بصره دن حرکت و یاننده طویلانان یوز یك
 قدر غلبه لیکله کوفه یه اون الی فرسخ مسافه ده واقع
 باحزا نام موضعه نزول ایلدی . منصور حجازدن جلب
 ایتش اولدیغی عیسی بن موسایی عسکرله ابراهیم اوزرینه
 سوق ایدرك قتال شدید و قوعیله ابتدا عیسایک عسکری
 بوزلدی ایسه ده محاربه اخیره ده ابراهیم بوزلمغله عسکری
 تار مار اولوب یاننده قالان الی یوز قدر ادملری ایله
 برلکده فرار اوزره ایکن بوغازینه اوق اصابتیله مجروح
 و مقتول اولمشدر . وفاقی سنه مرقومه ذی القعدة سنک
 بکرمی بشنجی کوننده ایدی .

شو حادثه عقیبنده منصور جانبندن بصره ولایتی
 و الی لکنه سالم بن قتیبه نصب ایدلمشدر .
 (۱۴۶) ده سالم عزل ایله یرینه محمد بن سلیمان

و (۱۴۷) ده محمد بن السفاح نصب اولنوب محمد بن السفاح
بالاستعفا بغداده عودت ایلدیکندن عقبه بن سالم بصره
والیلکنه مأمور اولدی .

(۱۵۱) ده عقبه بن سالم نافع بن عقبه بی بالاستخلاف
کندوسی غزا ایچون بحرین طرفلرینه کیش و سلیمان بن
حکیم العدوی بی حرباً قتل ایله بر طاقم اشخاص اسیر
ایتش اولدیغی حالده سنه مرقومه ده عزل ایله یرینه جابر
بن توبه الکلابی و متعاقباً عبدالملک بن طیان النهیری تعیین
قلنش ایسده ده اوده سنه مرقومه ده عزل اولنوب بصره
والیلکی هیثم بن معاویة العکبی یر توجیه قلندی .

(۱۵۵) ده منصورک امریله بصره نك اطرافنه خندق
چکیلرک اوراده بر قلعه دخی بنا ایلدیشدر .

(۱۵۶) ده بصره والیسی هیثم ابراهیم بن عبد الله
طرفندن فارس حکومتنه تعیین قلنش اولان عمرو بن
سدادی دردست و قتل ایتدی . و هیثم سنه مرقومه ده
بصره ولایتندن عزل اولنهرق بصره نك امامت و قضاسی
سواره و سائر اعمال حکومتی سعید بن دعلجه توجیه
اولندی .

بصره قاضیسی سوار بن عبدالله (۱۵۷) سنه سنده

وفات ایدوب یرینه عبیدالله بن الحسن تعیین قلندی .

(۱۵۹) ده خليفه المهدي سعيد بن دعلجی عزل ايله
بصرهيه عبدالملك بن ابوبی و (۱۶۰) ده محمد بن سلیمان
والی نصب ایشدر .

(۱۶۴) ده محمد بن سلیمان بصره ولایتدن عزل
اولنه رق یرینه صالح بن داود و (۱۶۵) ده روح بن حاتم
نصب اولمش وبصره قاضیسی عبدالله بن الحسن (۱۶۶) ده
بالعزل یرینه خالد بن طلیق بن عمران نصب ایدلش ایدی .
اهل بصره نك وقوعبولان استدعاسی اوزرینه
خالد عزل ایدیله رك بصره قضاسی ابو یوسف عهدہ سنه
توجیه ایدلدی . (۱۶۷) ده بصره ولایتنه محمد بن سلیمان
والی و عمر بن عثمان التیمی قاضی نصب اولمشدر .

محمد بن سلیمان (۱۷۳) سنه سنده وفات ایدرك مقدمه
قرنداشی جعفر ك وقوعبولان سعایتی اوزرینه هرون
الرشید محمد ك بصره ده موجود اموالی جلب و تقویم
ایتدركده التمش ملیون درهم بها تقدیر ایدیلوب محمد ك
جعفر دن بشقه وارثی یوغیکن جعفر محمد ك وفاتندن مقدم
هرون الرشید محمد حقنده سعایتله اموال موجوده سی
ظلمیاتدن و بیت المال مسلمینه عائد وارداتدن اولدیغنی
اعتراف ایتش اولدیغندن اموال مرقومه بیت المله تسلیم
ایدلمشدر . محمد بن سلیمان صكره آتیده محرر الاسامی

ذوات ترتیب اوزره بصره ولایتنه والی اولدیلر .
 سلیمان بن جعفر . عیسی بن جعفر . خزیمه بن خازم .
 ثانیاً عیسی بن جعفر . جریر بن یزید . جعفر بن سلیمان .
 جعفر بن ابی جعفر . عبدالصمد بن علی . مالک بن الخزاعی .
 اسحق بن سلیمان . سلیمان بن ابی جعفر . ثالثاً عیسی بن جعفر .
 ثانیاً جریر بن یزید . ثانیاً عبدالصمد بن علی . اسحق
 بن عیسی .

رشیدک تاریخ وفاتی اولان (۱۹۳) سنه سنده اسحق
 بن عیسی بصره والیسی ایدی .
 امین بن هرون الرشید خلیفه اولدوقده بصره والیلمکنه
 منصور ابن مهدی بی نصب ایتدی .

(۱۹۹) ده بصرهیه سعید بن تمام وبعده حبیب بن
 المهلب والی اولمش وحبیب (۲۱۶) ده وفات ایتمشدر .
 بوندنصکره عراق امارتی بغداد صاحب الشرطه لکیله
 برابر آل طاهر دن طاهرک برادرزاده سی اسحق بن ابراهیم
 الحسینه توجیه ایدلدی . بصره دخی شو امارته الحاق
 اولنوب امارته مربوط بولندقجه عاملر معرفتیه اداره
 اولنمشدر .

(۲۵۵) سنه سنه قدر ال طاهرک عاملری اداره

ایدوب سنهٔ مرقومه ده صاحب الزنج بصره یی ضبط
ایدی ویردی .

معتصم زمانده واندن صکره عراق حوالیسنده
دعاة علویه دن ظهور ایدن خارجیـلرک چوغی زیدیه
طاقندن ایدیلر . زیدیه طائفه سی حضرت علی بی و اوغلارینی
سائر اصحاب کرامه تفضیل ایله بنی فاطمه نك امامته قائل
اولوب حضرت علینك تفضیلیله برابر شیخینك امامتی ده
صحیح عد ایدرلرایدی . اشبو زیدیه طائفه سنك اماملرندن
برسی علی بن محمد بن احمد بن عیسی بن زید اولوب
خروج و خلقی نفسنه پیته دعوت ایلدیکندن در دست
و قتل اولمشیدی . علینك مقتولیتی اثناسنده ری حوالیسنده
بر شخص ظهور ایدرک علی بن محمد بن احمد بن عیسی
اولدیغنی ادعا ایلدی . مرقوم ایسه ادعاسنده کاذب
اولوب فی الاصل عبدالقیس طائفه سنندن علی بن محمد
بن عبدالرحیم نامنده بر شخص ایدی . بوندن مقدم بصره یه
عنیمتله اوراده معروف النسب برجعیت ایله کورشدکن
صکره جوزجانه کیدرک بعض ذوات ایله ده ملاقات ایش
و منتصر زمانده بغداده عازم اولوب بعض اکابر ی مدح
ایله بروقت پکیردکن صکره سامرایه و (۲۴۹) ده
بحرینه کتمش ایدی . بحرینه وارد قدده حسن بن عبد لله

بن عباس اولادندن اولدیغنی بالادما اوراده بر فتنه
 چقاردقن صکره احسا جاننده عزیمت و سعد بن تمیم
 قبیلہ سندن بنی شماسک یانده نزول ایدوب بحرین اشراقندن
 محمد بن الازرق و سلیمان بن جامع دخی زیر صحرابانده
 المقله تشکیل ایلدیکی جمعیتده بونلر قوماندانلق ایلدیلر.
 بحرین طرفلرنده اچدیغنی محاربہ برده بوزلادیغندن باشنده
 مجتمع افراد طاغیلوب (۲۵۴) سنه سنده بصره یه فرار
 و بنی خبیعه قبیلہ سی ایچنه نزول ایتدی. محمد بن رجا
 او تاریخده بصره عاملی ایدی.

او اراق بلالیه و سعیدیه یلنلرنده بر فتنه حدوث
 ایدوب مرقوم شو فتنه دن استفاده ایتک استدکده ابن
 رجا اخذینه قیام و کندوسی بغداده فرار ایتدی. اوغلی
 و زوجہ سیله اصحابندن برجاعت حبس اولندیلر.

علی بر سنه مدت بغدادده اقامتله محمد بن اجد بن
 عیسایه کسب نسبت ایدوب برجاعتک استمالترینه مظهر
 اولدی. زید بن صوحان اولادندن جعفر بن محمد و مسروق
 ورقیق شو جاعتدن معبود ایدیلر.

(۲۵۵) ده بلالیه و سعیدیه رؤسایه بصره ده
 برمنازعه چقاروب عامل محمد بن رجایی طرد ایلدیلر.
 بو خبر مرقومه بالغ اولدقده بغداددن بصره یه رجعت

ایلدی . یحیی بن محمد، سلیمان بن جامع، مسروق ورقیق
دخی برابر ایدلر . بصره ده قصرالقرشه نزول ایتدکن
صکره شونک بونک یداسار تئرنده بولنان زنجیلری دعوت
و حقلرنده عتی ایله وعد ایلدیکی جهته باشنه پک چوق
عرب کوله طویلاندی . وصاحب الزنج دیو شهرت
و یردی .

عرب کوله لردن بشقه چوق کیمسه لر دخی جاعته
التحاق ایتکله بر خرقة اوزرینه (ان الله اشترى بالمومنین
انفسهم و اموالهم) آیه کریمه سنی یازوب شه و خرقة بی
بایراق اتخاذا و نشر لوای استبداد ایلدی . کوله لرک
افندیلری استرداد ایچون مراجعت ایلدکنرنده افندیلرینی
کوله لره دوکدر دکن صکره حبس و اطلاق ایتشد .

صاحب الزنجک فسادی کتدکجه بیودی . دجیل
نهرینی کچوب اورالریده دست استیلایه الدی . و ابلیه
عزیمتله عامل بولنان ابو عوننه غلبه ایتدکن صکره قادسیه
طرفلرینه طوغری اچلوب ایاق باصدیغی یرلری یغما
ایتدی . شه و غلبه و تجاوز اشناسنده النهده پک چوق
اسلحه کچدی .

بصره دن بر جاعت مرقومک از اله سی مقصدیله
خروج ایلدکنده یحیی بن محمدی بش یوز آدمه مدافعه یه

سوق ایلدیکندن بصره لیلری بوزوب سلاحرینی الدیغی
 کی یکدیگرینی متعاقب اوزرینه کلان متعدد چاعتلری
 دخی تار مار ایلدی . بصره دن برأ ونهراً ایکی قالد
 رفاقنریله تنکیلنه قیام ایدن عسکرله ده محاربه ایدرک
 شو عسکره غلبه وقائدلری قتل ایلدیکی ائشاده بر مخالف
 هوا ظهوریله کیلری شط قیسنه اتدیغندن صاحب الزنج
 کیریده ضبط وایچلرنده بولنانلری قتل ایتدی .

فسادات مذکورہ نك شایعہ مدہشہ سی مرکز خلافتہ
 قدر یا بلقلہ اترک قائلرندن ابو هلال درتیک . قسائل ایله
 سوق اولنہرق ریان نہری اوزرنده حربہ باشلادیلر .
 صاحب الزنج انلریده بوزوب سلاحرینی غصب ایتدیکندن
 عسکرینک چوغنی تسلیح ایدی ویردی . بوندن صکره
 ہاشمیین موالیسندن ابو منصور ، مطوعه و بلاایہ وسعدیہ دن
 بر بیوک اردو ایله مرقومک اوزرینه واروب صاحب
 الزنجک قائلرندن علی بن ابان بولردن بر طائفہ یه فارشو
 چقہرق غلبه ایلدی . مؤخرأ بر جمعیت عسکریه ده
 شطہ کی کیلرک اوزرینه صالدرمقلہ اصحابی فرار و ایکی
 یک قدر سفینہ ییده صاحب الزنج ضبط ایدرک عسکری
 اورالریده یغما ایتشدیر .

ابو منصورک عسکری صاحب الزنجک اولدیغی محله

یاقن وارد قدہ مرقوم زنجیلری خرما لق ارالینہ صوقوب
 علی بن ابان و محمد بن مسلم بغتہً ابو منصورک اردوسنہ
 هجوم و چوغنی قتل ایله سلاحرینی اغتنام ایتدکدن
 و اوکلرینہ کلان کویلری یغما ایده ایده بصره یه طوغری
 یوریوب بصره دن مدافعه لریچون قارشو چقان عسکریده
 طاغندقدنصکره بصره یه کیرمکه حاضرلندیلر . اهالی
 قیام ایتش اولدیغی حالده فنا صورتله بوزیلوب زنجیلرک
 یوزلرندن شهرده بیوک فنا لق وقوعبولدیغی جهتلہ اهالی
 خلیفه دن استغاثه یه مجبور اولدی . جعلان التری اهالی یه
 امداد ایچون عسکرله کوندردی . وابلده بولنان ابو
 الاخوص الباهلی یه دخی معاونت امری ویردی . صاحب
 الزنج ایسه عسکرینی صاغه ، صوله سوق ایله یغما یه
 دوام ایدوب طوره یور ایدی .

جعلان بصره یه بر فرسخ قدر یاقن وارد قدہ
 عسکرینک اطرافنه خندق چکوب الی آیت مدت
 اوراده اقامتله طرفین اراسنده اوق محاربه لری جریان
 ایتکده ایدی . فرصت دوشدیکجه مفرزه لر سوقیله ده
 صاحب الزنجک تصادف ایدن ادملرینی قتل ایتدردکدن
 صکره حربدن صرف نظر وبصره یه دخول ایلدیکندن
 صاحب الزنج مصادف اولدیغی کیلری ضبط و مالارینی

غصب ایله اصحابی اعدام ایلدی . و بو معامله یه دوام
ایله (ایله) اوزرینه هجوم کوس-تردی . ایله عاملی
ابوالاحوص عبیدالله بن حیدالطوسی اهلیدن برجاغته
مدافعه یه قیام ایلدیکندن منہزم اولدی .

(۲۵۶) سنه سی رجبندہ مرقوم ایله یی بالاستیلا قتل
ویغما و احراق ابنہ جہ الندن کلانی اجرا ایتدی .
عبادان اہالیسی بونی ایش-تدکده دخالتدن بش-قه چاره
دوش-نه میوب بالاستیمان مرقومک دائرہ اطاعتنه داخل
اولدیلر .

صاحب الزنج اہالی مزبورہنک الارندہ کی عبید
واسلحہ یی دخی الہرق اہوازہ قدر تمتد اولان محلاری
تحت استیلا یه الی ویردی .

ابراہیم بن المدبر اہوازک خراج-نه مأمور ایدی .
صاحب الزنج اہوازہ داخل اولدقده اہالی قاقچقلہ مرقوم
ماللرینی یغما و ابراہیمی اسیر ایتدی . بصرہ اہالیسی
قورقورلندن وطنلری ترک ایله ہربریسی برطرفہ طاغلدی .
خلیفہ المعتمد (۲۵۷) سنہ سنہ سعید بن صالح
الحاجی عسکرلہ مرقومک دفع مضر-تہ مأمور ایدوب
سعید کتدکده صاحب الزنجہ غلبہ ایتکلہ یدندہ اسیر
بولنان ابراہیم بن المدبر شوغلبہ اتنا سنہ تخلیص کریبان

ایتمشدرد . لیکن صاحب انزنجینه جمعیتنه نظام و یروب
سعید اوزرینه هجوم و غلبه ایلدیکندن سعید منزهماً
سامرایه رجعت ایلدی .

بوندن صکره معتمد منصور بن جعفری بصره ولایتی
والیلکننه بالتعین عسکرله صاحب انزنج اوزرینه ارسال
و بصرهیه کیده جک ذخیره کیلرینی منع ایتمکله منصور
بحراً اوزرلرینه عزیمت و صاحب انزنج منصوری حرباً
دوچار هزیمت ایتدی . مرقوم بو غلبه دن صکره اربل
کو پرستی یقمق ایچون علی بن ابان ایله اهواز طرفلرینه
عسکر کوندر دکده فارسدن عودت ایتمکده اولان ابراهیم
بن سیما تصادفله وقوع بولان محاربه ده علی بن ابان مجروح
و عسکری منهزم اولدی . بونی متعاقب ابراهیم (جی) نهری
طرفنه کیدرک اوحوالیده دخی مصادف اولدیغی زنجیلره
غلبه ایلدی .

بو مغلوبیت اوزرینه صاحب انزنجینه فتور کتیر میوب
عسکرینه نظام اعطا و بصرهیه هجوم و دخول ایله طرف
بطرف تخریه دوام ایتمکله بصرهیی یققدن صکره فسادک
انواعی ارتکاب ایله مشغول ایکن خلیفه نک محمد المعروف
رفاقتیله کوندر دیکی عسکر ایله یه و بعده بصرهیه واصل
اولوب صاحب انزنجک مظالمندن مغدور اولان اهالی

دخی محمدك عسكرينه بالالتحاق حرباً صاحب الزنجی
 بصره دن چقار دیلر . مرقوم بصره دن چقد قدده نهر معقله
 کیدرک یاننده بولنان ابو الیث اصفهانی بی امداد طلبی
 ایچون یحیی بن محمدك یاننه کوندردی . و بر طرفدن دخی
 خصم سیه حربیه دوام ایدوب اطراف ونواحیده کی
 کویلری یغما ایتدکن صکره نهر معقل سمتنه رجوع ایتدی .
 صاحب الزنج بصره دن چقد قدده علی بن ابان جی
 واهواز طرفلرینه کتشدی . اهواز حوالیسینده بولنان
 منصور بن جعفره نهر جی جوارنده مصادف اولمغله علی
 بن ابان منصور جی حرباً بوزدقدن صکره تعقیبه دوام
 ایدرکن منصور صوبی کچمک ایچون تلاش ایله کندوسنی
 نهره اتدقدده صوده بوغلدی .

(۲۵۸) ده خلیفه المعتمدك قرنداشی موفق بریه وک
 اردو ایله صاحب الزنجك اوزرینه کتدکده علی بن ابان
 جی و صاحب الزنجك قائلرندن یحیی بن محمد البحرانی
 نهر عباس طرفلرینه ایدی . موفق نهر معقل کنارینه
 ایندی . و علی بن ابان حرب ایچون موفق اوزرینه کلدی .
 موفق مقدمه الجیشنده بولنان مفلح محاربه یه باشلادی ایسه ده
 کندوسی براوق اصابیلله مقتول و عسکری منهزم اولوب
 بوانهزام موفق یاننده کی سائر عسکره ده سرایت ایلدیکنندن

موفق عسکرینی جمع ایتک ایچون ابله جاننده عزیمت
ونهر ابی الاسده نزول ایلدی.

اوراده کی عسکرنده خسته لق ظهور ایلدیکندن
بادرود طرفنه چکیلوب الات ولوازم حربیه نك تدارکیله
اشتغالدن صکره صاحب الزنجک عسکرینه طوغری
اچلدقده نهر ابی الحصیب اوزرنده بربرلینه مصادف
اولدیلر. موفق حربیه سرعتله صاحب الزنجیه غلبه
ومرقومک عسکرندن چوغنی قتل ابله نسلرینی سی
ایتدکدن صکره بادرود طرفنه چکلدی. اول ائشاده عسکر
ایچنده یحریق ظهور ایدرک بعض مرتبه ضایعاته تصادفله
بادروددن واسطه عزیمت ایتش اولدیعی حالده عسکرنده
تفرقه حاصل اولدیغندن سامرایه عودت ایلدی.

منصور بن جعفرک وفاتندن صکره اصطنخور نام امیر
اهوازه والی تعیین قلنه رق امیر مشارالیه کیدرکن صاحب
الزنجک قائدلرندن یحیی بن محمد تصادف ایتکله ارالرنده
محاربه وقوعولدی. یحیی ذخیره کیلرینی اغتنام ایچون
نهری عبور وطلیعه لرینی دجله یه طوغری سوق ایلدکده
موفقک کوندردیکی عسکره راست کلدیکندن ارالرنده
حرب وقوعیلله یحیی بوزیلوب فرار ایده یور ایدی.
بوزغون عسکری نهری کچوب یحیی یاننده قالان غلبه لکله

ینه حرب ایلدکده منہزماً و مجروحاً برسفینہ یه داخل اولدی ایسده موقتک طلیعه لری سفینہ یی و مرقومی دردست و بصریه ارسال ایتدیلر . یحیی سامرا ده اعدام اولندی .

(۲۵۹) ده صاحب الزنج اهوازہ مالک اولدیغندن خلیفه المعتمد موسی بن بغایہ حربہ مأمور ایلدی . موسی اهوازہ عبدالرحن بن مفلحی ، بصریه اسحق بن کنداجقی بادروده ابراهیم بن سیمایی بالتعین ارسال وزنج ایله محاربه امرینی اعطا ایلدی . عبدالرحن علی بن ابان اوزرینه کیدرک ابتدا غالب و صکره مغلوب اولدی . بعدالانہزام حصن مہدیہ کتمکله علی بن ابان عسکرله اوزرینه یوریوب اوراده برایش کوره مدیکندن عبدالرحنی ترک ایله ابراهیم بن سیمایہ طوغری کیدرک ابراهیم ایله حرب ایلدکده ابتدا غالب ، صکره مغلوب اولمشدر .

بونی متعاقب عبدالرحن بن ابانک اوزرینه هجوم ایدرکن صاحب الزنج طرفندن علی بن ابانہ عساکر معاونہ کلدیکندن عبدالرحن مجبوراً رجعت ایتدکدنصکره ینه علی ایله حرب ایچون کتمش اولدیغی حالده صاحب الزنج برقوہ عسکریه ایله علی یه التحاق ایلدی . عبدالرحن و ابراهیم برمدت مناوبہ صورتیله حربہ دوام ایتدیلر .

اسحق بن کنداجق بصره دن صاحب الزنجك امدادینی
قطعه دوام ایده پور ایدی . بواحوال موسی بن بغانك
عودتله مسرور البخینك ورودینه قدر متمد اولدی .

(۲۶۱) سنه سنده ابو الساج اهواز نواحیسنه والی
تعیین اولندرق صاحب الزنج ايله محاربه یه مأمور اولدیغندن
ابو الساج دامادی عبدالرحمن عسکرله کوندروب
عبدالرحمن دولاب ناحیه سنده علی بن ابان ايله حرب
ایدرکن مقتول اولدی . و ابو الساج عسکر مکرم ناحیه
سنه چکمه کله زنج اهوازه دخول واهالیسنی قتل وسی
ایله درلو درلو فناقلر ارتکاب ایتدی . صکره ابو الساج
عزل ایله یرینه ابراهیم بن سیما اهوازه والی تعیین قلندیغندن
خیلی مدت زنج ايله محاربه لرده بولندی .

(۲۶۲) سنه سنده صاحب الزنج واسط نواحیسنه
عسکر سوقیله اورالری برباد ایدی ویردی .

(۲۶۳) ده مسرور البخنی احمد بن لثویهی اهواز
طرفلرینه کوندروب صاحب الزنجك عسکر یله بالمحاربه
غلبه ایلدیکنندن علی بن ابان واصحابندن جماعت کثیره
مجروحاً فرار ایلدیلر . عل بن ابان یاره سی صاغالدقن
صکره یه اهوازه عودتله قرنداشی خلیل بن ابانی عسا کر

کثیره ایله اچرک قتلانه مأمور ایدی . اچر بودفعده
بربیوک غلبه یه موفق اولدی .

(۲۶۴) ده صاحب الزنج واسط طرفلرینه عسکر
سوق ایدرک درلو درلو فناقلر کوستردی .

(۲۶۵) ده مرقوم نعمایه یی یغما و احراق ایدی .
صکره موفق طرفدن مسرور البلخی اهواز کوندرلکنه
سنه مرقومه ده و (۳۶۶) سنه سنده صاحب الزنج
عسکرینه بالدفعات غلبه ایلدی .

(۲۶۷) ده المعتضد بن الموفق عسکرله صاحب
الزنج اوزرینه کتیمکه مأمور اولدیغندن محاربات عدیده .
ده غلبه و مرقومک اصحابندن سلیمان جامعک و سائرلرینک
اعمال دجله دن الارنده اولان محارک بجهل سنی ضبط
ایتمشدر .

صاحب الزنجک معتضده قارشو طرف طرف دوچار
اولدیغنی مغلوبیتلردن صکره ارتق اسکی کبی امورینه
انتظام ویره میوب (۲۷۰) تاریخنه قدر حالی مغلوبیتله
دوام و سنه مرقومه ده موفق عسکرله صاحب الزنج
غلبه ایله مرقومی اعدام ایندیکنندن غائله سی مندفع
اولدی .

بوندن صکره عراق ولایتی نه بغداد صاحب الشرطه .

لكننده بولنان آل طاهر ك يد اداره لرنده قالوب بصره يه
عاملر كوند رلمش و (۲۹۹) سنه سنه دكين بصره اداره سي
اولوجهله جريان ايلشدر .

سنه مذ كورده خليفه المقتدر بالله جانبندن بصره
ولايي واليلىكنه محمد بن اسحق بن كنداجق تعيين
اولنوب محمد قرامطه ايله وقوعبولان محاربه ده منزهماً
فرار ايلدى .

محمد بن اسحاقدن صكره بصره واليلىكنه حسن بن
الخليل تعيين اولدى . (۳۰۴) سنه سنه حسن ايله مضر
وربيعه قبيله لري بيلنرنده برفته حدوث ايدرك حرباً
قبيله لردين خيلي آدم تلف وبين الاهالى بيوك اضطراب
حاصل اولمغله حسن بصره ولايتندن عزل وبصره نك
اعمالى واسط ولايته بالاحاق ولايت مذ كوره واليلىكنه
ابودلف هاشم بن محمد الخزاعى نصب ايلدى .

(۳۰۵) ده ابودلف عزل ايله شفيع المقتدرى طرفندن
نيابة اعمال مذ كوره سبك المفلحى تعيين قلندى .

مؤخرأ واسط وبصره حامد بن العباسه توجيه
اولنهرق (۳۰۶) سنه سنه حامدك وزارتت تعيينى جهتيه
اعمال مذ كوره على بن عيسايه حاله ايدلمش ايسه ده سنه
مرقومه ده يته حامده اعاده اولمغله واسط (۳۱۱) سنه

سنه قدر حامدك عهده سنده قالمش اولدیغی حالده سنه مذکورده خلیفه جانبندن بصره ولایتی والیلمکنه محمد بن عبدالله تعین و (۳۱۲) ده واسط وبصره برلشدریله رك یاقوت عهده سنه توجیه اولندی.

ابوطاهر القرمطینك اوحوالییه تجاوزی اوزرینه (۳۱۴) ده اذربایجان والیسی یوسف بن الساج واسط وبصره یه والی اولوب (۴۱۵) سنه سنده یوسف ابوطاهر قرمطی ایله حرباً مغلوب ومقتول اولدی.

بوندنصکره ابوطاهر سواد عراقده فناقلرك انواعی ارتکاب ایدرك بلاد جریره طوغر چکدکده اوحوالییه سکونت زائل اولمقدن ناشی جماعات موجوده نك هر بریسی کندولرینه برر والی انتخاب ایدلدیکی کبی واسط حوا- لیسنده کی جماعت عرب دخی حریت بن مسعودی انتخاب ایلدیله . خلیفه المقتدر کوفه جهتنه مأمور مخصوص کوندر- دیکی مثللو واسط وبصره حوالیسنك محافظه سنه هرون بن عربی عسکرله مأمور ایلدی . لیکن بونك عقیبنده بغداد- جه خلافت علیهنده یوز کوسترن حادثه سواد عراقك اعاده انضباطنه میدان بر اقدیغندن (۳۱۹) سنه سنه قدر او حوالی قرامطه وسائر اصحاب تغلبك تعرضلرینه هدف اولمش وسنه مذکورده جانب خلافتدن بصره ولایتی

والیلکننه ابو یوسف یعقوب بن محمد البریدی تعیین
قلمشیدی.

(۳۲۰) سنه سنده محمد بن رائق بصره یه والی اولد.
یغی حالده (۳۲۴) سنه سنده بصره ده تمامیلک تفردا یلدی.
شو تفردا اثناسنده بغداده ذخیره ارسالیده منع ایلدیکندن
خلیفه کندوسنی امیرالامراقله بالتلطیف اسمنی خطبه یه
علاوه ایتش وابن رائق بغداده عزیمت ایتدکن صکره
بصره ولایتی ابو عبدالله البریدی الحسینک یدینه کچمش
وبر مدت اوراده بریدیین حکومتی جریان ایتش اولغله
وقایعی بر وجه آتی تفصیل اولتور.

بصره ده بریدیین حکومتی

(۳۲۵ - ۳۳۶)

ابو عبدالله الحسین بن محمد البریدی اهواز ولایتده
عامل بولانان یاقوت نام ذاتک کاتبی ایدی (۳۲۲) سنه سنده
مرداویج اهواز حوالیسنه هجوم ایله یاقوتی بصره یه
قاچرمله بر از صکره مرداویجک عسکری اهوازدن
چکلدکده طرف خلافتدن یاقوت فارس اوزرینه کتمکده
مأمور اولوب اهوازک امور اداره سی ابو عبدالله البریدی.
یه حواله قلندی.

مؤخرأً اهوازك اموال میره سی بریددن طلب او.
 اندوده بریدی مرداو یحک استیلاسی جهتیله اهالی زرا.
 عت و حراشدن محروم قالوب حاصلاته دسترس اوله.
 مدیغنی بیان و بعده ینه مطالبه ایلدکده جواب سابق
 درمیان ایلدی. وزیر ابن مقله طرفندن کوندریلان
 مفتش بریدی جانبندن عطایا ایله اطماع اولنه رق اوده
 ابو عبداللهی تصدیق ایلدیکنندن ابو عبدالله اهوازك
 وارداتنی کاملاً خزینۀ ارتکابه املا و عسکری دخی
 استمالت و عطایا ایله کندوسنه میل ایتدردی. یاقوت
 مأمورینندن عودت ایلدکده ابو عبدالله عسکری طائفه.
 سنی پاره قلیوب یاقوت علیهنده احداث ایتش اولدیغی
 فتنده ظاهرجه یاقوتی وقایه وایج بوزندن عسکری
 تحریک ایده یور ایدی.

یاقوت ایسه ساده قلب اولمق جهتیله علیهنده کی
 دیسه یی اکلایه مدیغندن ابو عبدالله عسکرده سکون
 حاصل اولنجیه قدر کندوسنک اهوازدن چقمسنی یاقوت
 ته تبلیغ ایتدی. یاقوت بوکا الدانوب اهوازدن چکلدکده
 ابو عبدالله اهوازك طرف خلافتدن کندوسنه توجیه
 اولندیغنی اعلان و او حوالی بی استیلا ایلدیکنندن یاقوت
 دام حیلله دوشدیکنی اکلادی و براز عسکرله ابو عبد

اللهك اوزرينه كتمدی ايسه ده بالمحاربه عسكری منهمز
و كندوسی مقتول اولدی .

ابو عبدالله بوندن صكره ياقوتك اهوازده بولنان
اموال واشيائینی ضبط ايدرك حادثه مركز خلافته عكس
ايلدكده خليفه الراضي امير الامرا ابن رائقله برلكده
عسكر استصحابيله ابو عبد اللهك ازاله سيچون واسطه
عنيت ايلدی . ابو عبدالله ولايت وارداتك مقطوعاً
كندوسنه الزامی و اداره عسكریه به بشقه سنك
تعيينی استدا ايتكله نزدنده کی طرفدارلرينك ترويجيله
استدعای قبول و اهواز ولايتی بافرمان بریدی به احاله
اولنده رق امور عسكریه سنه جعفر بن ورقه تعيين قلندی .
خليفه عودت ايتكدن صكره بریدی براز وقت
جعفری ريشخند ايله اغفال و تحريكات خفيه ايله عسكری
اياغه قالدرمقله عسكر علوفه طلبيله جعفری تضيق
ايلدی . جعفرده ايسه اچقه اولمديغندن عسكر كورلتی بی
قوياردیلر . بریدی جعفری محافظه بهانه سيله اورادن
چقاروب هم مقصدينی تحصيل ، همده جعفره بار منت
تحصيل ايتشدیر .

بريدینك بغدادده مال قوتيله قازانمش اولديغی
طرفدارلری ايسه هر برسيئه سندن بر حسنه توليد ايله

علیهنده بولناتله مقابله ایده نورلرایدی . بالاخره ابن رائقی
قاندروب خلیفه یه بالمراجعه بریدی بی وزارتہ تعیین
ایتدر دیلر . لکن بریدی بالذات بغدادہ کتدیکنندن بالنیابہ
احمد بن کوفی بی کوندردی .

احمد (۳۲۵) سنہ سمنده بغدادہ واصل اولوب
بصرہ ولایتک دخی اہوازہ الحاقاً بریدی یه توجہی
امری بی استحصال ایتدکن صکرہ ابن رائقلہ بغداددہ کی
عسکر ارالرینه مہایت عارض اولغلہ عسکر دن بر جمعیت
بصرہ یه عزیمت و بریدی یه انتساب ایلدیلر . بریدینک
شو عسکری قبول ایتسندن طولایی ابن رائقلہ ارالرینه
اختلاف دوشدیکندن ترك قوماندانلرندن بحکم رفاقتیلہ
بریدی اوزرینہ عسکر سوق اولندی . و بریدینک مقابله
ایچون کوندردیکی عسکر ابتدا غالب و صکرہ مغلوب
اولوب ابن رائقی دخی معاونت ایچون عسکرلہ بحکمک
یانه یتشدی و بریدی ارتق حرباً موفق اولہ میہ جغنی
اکلادیغی جہتلہ عمادالدولہ بن پویہک یانه عزیمتلہ عماد
الدولہ بی عراق علیہندہ تحریک ایتککہ باشلادی . عماد
الدولہ قرنداشی معز الدولہ بی عسکرلہ کوندروب معز
الدولہ بصرہ عسکریلہ بالاتحاد ابن رائقلہ غلبہ و ابن
رائقی فرار ایدرک بریدی بصرہ دہ تقرر ایلدی . معز

الدوله بومقدارله اکتفا ایدوب ابن رائق بغداده کتدکده
یحکم عسکرله اهوازی تحت استیلايه المشر .

(۳۲۶) ده معزالدوله ینه عسکرله بصرهيه کلوب
بریدی ايله بالاتفاق اهوازه عزیمت و یحکمله محاربه
ایلدکارنده یحکم مقاومت ایده میهرک اهوازدن چقدی .
معزالدوله ايله بریدی اهوازی ضبط ایندیله . اهواز
معزالدوله نك الله کچدکن صکره بصره حوالیسی بنی
بویمک نظر استیلاسنه هدف کبی قالدیغندن بریدی بونک
ایچون وهمه ذاهب اولوب معزالدوله یسده الدائمق
واهوازی الندن المق استدی ايسده الداته مدیغندن
بصرهيه عودت ایتدی .

بو ائشاده یحکم واسطه واروب اوده اورایی استیلا
واموال امیریه سنی ضبط ایدی وردی . ابن رائق هر نقدر
یحکمی استدی ايسده کتدی . ابن رائق واسطی بریدیيه
بالتوجیه یحکمک الندن المسنی اشعار ایتکله بریدی حرص
ایله ایشه صارلدی ايسده یحکم غلبه دن صکره بریدی
ایله ارالنده عقد مصاهرت و بغداده هجوم ایلدی . ابن
رائق مغلوباً فرار ایدوب خلیفه امیر امرالق مسندی
یحکمه و مسند وزارتق بریدیيه اعطا ایتش اولدیغنی

حالدہ بریدی بغدادہ کتمیوب نیابت صورتیہ عبداللہ بن علی بی کوندردی .

بوندن صکرہ یحکم ایله ارالینہ اختلاف دوشدیکی ایچون بریدی وزارتدن اسقاط و نائی بغداد دن طرد ایللمش و یحکم (۳۲۹) سنه سنده بغدادجه ظهور ایدن اختلالده مقتول اولوب بریدی بغدادی استیلا ایلش ایدی . عسکر بیننده تحث ایدن فتنه اوزرینه بریدی واسطه فرار ایلدی .

(۳۳۰) ده بریدی ایله ابن رائق اراسنده مصالحه وقوعبولقله بریدی ینه وزارتہ نائل اولدی ایسه ده تکرار بغداد علیهنه قیام ایلدی . بغدادجه منابرده بریدی به لغت اوقونمسی خلافتدن امر اولندی . بریدی طویلادیغی عسکری قرنداشی ابوالحسین ایله بغداده سوق ایدرک محاربه ده بغداد عسکری مغلوب اولمش وبریدینک عسکری بغدادی استیلا ایلشدر . بصره ده خلیفه و اوغلی ایله ابن رائق موصله چکادیلر . بریدی بغداده کلوب مظالمک انواعنی ارتکاب و اوج ای مدت اقامت ایتمش اولدیغی حالده موصل حاکی ناصرالدوله خلیفه ایله بغداده عزیمت وبریدی به غلبه ایتکله بریدی بصره به طوغری فرار ایلدی . بناءً علیه بریدیده ضعف

نمایان اولدیغندن عمان حاکی یوسف بوضعفدن بالاستفاده
 عسکرله بضره بی استیلایه قیام ایتدی ایسه ده بریدینک
 کیمچیلرندن بری حیلله ایله یوسفک کیمیلرینی احراق و یوسف
 مغلوباً عمانه فرار ایلدی (۳۳۲) . بونی متعاقب بریدی
 معزالدوله و بغدادده امیر الامر ابولنان تورون ایله محاربه لر
 ایدرک و قوعات و محاربات متوالیهدن ناشی ثروتی زائل
 و برادری ابو یوسف یعقوبده ثروت حاصل اولمغله عسکر
 آنک طرفنه میل کوستردی . و یعقوب عسکری ایاغه
 قالدردی ایسه ده ابو عبدالله طرفنده کی عسکر غالب
 و یعقوب مغلوب و مقتول اولمشدر .

(۳۳۳) ده ابو عبدالله الحسین بن محمد البریدی حایه
 طوتیلوب فوت ویرینه قرنداشی ابو الحسن علی قائم اولدی
 ابو الحسن امارتی عقبنده مناسبتسز حرکتلرده بولندیغندن
 بین العسکر علیهنده قیام حدوث ایدرک امارتدن اسقاط
 اولندی . ابو الحسن هجر طرفنه فرار و قرامطهدن استمداد
 ایله الدیغی عسکرله بضره یه کلدی ایسه ده او صرده ده
 برادرزاده سی ابو القاسم عبدالله بضره بی ضبط ایتشیدی .
 ابو الحسن ظفریاب اولمقسنزین بغداده عزیمتله توروندن
 استعانه و تورون اعانه ایتک اوزره ایکن ابو القاسم

تورونه کیتلو نقود ارسالیله بصره امارتنی کندی نامنه
تصدیق ایتدروب ابوالحسن اعدام اولندی .

ابوالقاسم امارته قرار بولدقدن صکره بعض فسدہ
علیهنده قیام کوستردیکندن ابو القاسم شو فسادی ازاله
وامورینه انتظام اعطا ایلدی . لیکن واسطی معزالدوله
استیلا ایدرک الزنده یالکز بصره قالدی (۳۳۴) .

ابو القاسمک دائره حکومتی کوچولدکن صکره
معزالدوله ایلہ ارالنده جریان ایدن محاربهده مغلوب
اولوب بصره یی الده طوتمق فیکرینی التزام ایتدی ایسهده
خلیفه المطیع لله معزالدوله ایلہ برلکده کیدرک بصره یی
ضبط ایلدیکندن بصره جه بریدین حکومتی منقرض
اولدی (۳۳۶) .

بصره نك بقیه وقایعی

بصره نك ضبطندن صکره معزالدوله طرفندن بصره
ولایتی والیلیکی وزیرى ابو جعفر الصهری یه ویرلدى .
(۳۳۸) ده ابو جعفر وفات ایدوب وزیر ابو محمد المهلجی یه
بوجیه ایلدی . سنه مرقومهده عمران بن شاهینک ظهور
وبصره طریقنده مسابله یی قطع ایتسیله معزالدوله
طرفندن ویریلان امر اوزرینه مهلبی واسطه کیدرک ابن

شاهیانی دفع ایتشد در . و بریدیلر زمانندن برو بصره
حوالیسی مظالمین مضطرب اولمشیکن وزیر المهلبی
بصره دن مظالمی ازاله یه و عمومک اعاده اسایشنه موفق
اولشدر .

قراطمه طائفه سی معز الدوله علیهنده بولندقلرندن
(۳۶۱) ده بصره یی استیلا ایچون حرکت کوستردیلر .
وزیر مهلبی اول ائنده اهواز طرفلرنده ایدی . عسکرله
عزیمت و قراطمه جانندن بصره یی تضییقه کلمش اولان
یوسف بن وجیه ایله بالمحازبه غلبه ایلدی .

(۳۵۲) ده مهلبی وفات ایدرک معز الدوله بصره
امارتنی اوغلی حبشی یه توجیه ایتدی . عضدالدوله نك
وزیری ابو الفضل بصره یی حبشی یدندن المق ایچون
(۳۵۶) ده کیدرک واسطه نزول ایلدی ایسه ده رکن
الدوله نك همته یه حبشی بصره ده ایقا ایلدی . (۳۵۷)
تاریخنده عزالدوله بختیار بصره یی بالاستیلا اورایه
مرزباننی والی تعیین ایتشدر .

(۳۶۶) ده عضدالدوله عسکر سوقیله بصره یی ضبط
ایدوب اوغلی ابوطاهره ویردی . (۳۷۲) ده عضدالدوله
وفات ایدرک امارت عراقه اوغلاری ارالرنده تحدرت ایدن
منازعه ائناسنده صمصام الدوله یه بیعت وقوعبولمغله

شرف الدوله ایله صمصام الدوله بیننده اختلاف امتداد
ایتمشیدی . (۳۷۳) ده صمصام الدوله عسکرله بصره بی
استیلا و قرنداشی ابوطاهری طرد ایله حفیدی علی بی
بصره ولایتنه والی نصب ایتدی . (۳۷۹) ده علی بصره ده
وفات ایتدیکندن باباسی ابو علی ایله عمیسی بهاء الدوله
اورالنده اختلاف ظهور ایدرک (۳۸۰) ده ملک عراقک
بهاء الدوله یه عائد اولمسی صلحاً قبول اولندیغی جهته
بصره بهاء الدوله نك دائرة تملککنه داخل اولدی .

(۳۸۶) ده صمصام الدوله قائدلرندن شکر ستاتی
عسکرله بصره یه سوق ایدوب دیلیردن درتیوز قدر
مستأمن دخی شکرستانه التحاق ایلدی . شکرستان بریوک
جمعیتله بصره یه قریب بوستانلر اراسنه نزول ایتدی .
بهاء الدوله نك اصحابی عسکرله قتاله حاضرلاندیلر ایسه ده
بصره اهاالیسنك بر قسمی صمصام الدوله یه میل و اشراف
بصره دن ابو الحسن العلوی یه اتباع ایله شکرستانه
ذخیره جه معاونته قیام ایتدکلرندن بهاء الدوله طاقلری
بونلره شدت کوستر مکه باشلادیلر . ابو الحسن رفقا سیه
برابر بصره دن چقوب شکرستانک یاننه کتیدی . و شکرستان
حرباً بصره بی استیلا ایتدکدنصکره مخالفلرندن طو تدیغنی
قتل ایتدردی .

بہاء الدولہ ہو وقعہ دن خبر الدقہہ بصرہ کنند و سنہ
اولمق اوزرہ شکرستان یدندن نزعی بطیحہ حکمداری
مہذب الدویہ اشعار و مہذب الدولہ طرفندن عسکرلہ
کوندریلان عبداللہ بن مرزوق شکرستانہ غلبہ ایلہ
بصرہ بی استیلا ایتدی . شکرستان بصرہ دن چقدقدن
صکرہ اسباب مقاومتی اکال ایلہ بصرہ ہ ہجوم ایلدیکی
صرہ دہ بہاء الدولہ ایلہ ارارندہ مصالحہ و فوجبولدیغندن
مہذب الدولہ نک موافقتلہ بصرہ ولایتی شکرستانہ توجیہ
اولندی . شکرستان ہم صمصام الدولہ نک، ہمدہ بہاء الدولہ
و مہذب الدولہ نک طاعتلرینی بالالترام ادارہ امورہ
باشلایوب ابتدا اہالی حقندہ مظالم ارتکاب و صکرہ
مسئلکینی تعدیل ایلہ ایفای وظیفہ دواہ ایشدر .

صمصام الدولہ نک خوزستاندہ نائی بولنان علا بن
الحسن عسکر مکرمہ وفات ایدرک یرینہ تعین اولنان
ابو علی اسماعیل بن استاد ہرمز چندیسابورہ عزیمت
وبہاء الدولہ نک اورادہ بولنان مأمورلرینی طرد ایتدکدن
صکرہ واسط و بصرہ طرفلرینہ یوز چویروب (۳۸۸) دہ
اورالری استیلا و (۳۸۹) دہ بہاء الدولہ یہ عرض اطاعت
ایلدی .

(۳۹۴) دہ بطیحہ حکمداری مہذب الدولہ ابو

العباس بن واصلی عسکرله بصره و سیراف حوالیسنه
سوق و ابن واصل حوالی مذکوره بی ضبط ایله بر مدت
مذهب الدوله نك طاعتی التزام ایتش اولدیغی حالده
مؤخرأ مذهب الدوله علیه قیام ایدرك عسکرله اوزر-
ینه کتدکده مذهب الدوله منہزم اولدیغندن بطیحه بی دخی
استیلا ایدی ویردی . و بطیحه به مالک اولدقدہ اورایه
نائب اقامه سیله کندوسی بصره به عودت ایتدی .

(۳۹۵) ده بهاء الدوله عراقده امیری بولانان عمید
الجیوشی عسکرله مذهب الدوله به بالترقیق سفاین ایله
بطیحه به کوندردی . مذهب الدوله بطیحه به کورندکده
اهالی ممنوناً ولایتی کندوسنه تسلیم و ابن واصلک نائبی
طرد ایتدیلر .

(۳۹۷) ده ابن واصل ایله بهاء الدوله ارارنده خیالی
محاربه لر جریان ایدرك اخرا الامر ابن واصل منہزماً
بصره به فرار ایتمکله بالتعقیب دردست و بهاء الدوله نك
یانه بالا حصار اعدام اولندی .

(۴۰۳) تاریخنده بهاء الدوله وفات ایلدیکندن یرینه
اوغلی سلطمان الدوله کچوب قرنداشی جلال الدوله بی
بصره به والی تعیین ایتدی .

سلطان الدوله (۴۱۱) سنه سنه قدر مالک عراقده دوام

و او تاربخده عسکری اراسنده اختلال ظهر ایدرک
 طلبی اوزرینه قرنداشی مشرف الدوله عراقه استخلاف
 اولندی . مشرف الدوله عراقه و اورادن اهواز کیدرک
 تستره و اصل اولدقده سهلانی وزارتہ تعیین ایلدی .

جلال الدوله (۴۱۶) سنه سنه قدر بصره ولایتی
 و الیلکننده دوام و سنه مرقومه ده مشرف الدوله وفات
 ایتدیکندن عراق امارتنه نائل اولغله بغدادجه اسمی
 خطبه به علاوه ایدیلوب کندوسیده بغداده متوجهاً
 حرکت ایتدی . واسطه وصولنده بغدادجه خطبه سی
 قطع و برادر زاده سی ابوکالیجار بن سلطان الدوله نامنه
 خطبه قرائت اولندیغی خبرینی الدیغندن ینه بصره به
 عودت ایلدی .

ابوکالیجار عراق امارتنه قبول اولندیغی وقت خو
 زستانده عمزاده سی و کرمان متصرفی ابو الفوارس ایله
 محاربه ایتکده ایدی . جلال الدوله ابو الفوارسک شو
 خالنه سنی بصره به وصولندن صکره ایشتدکده وزیر
 ابو سعد بن ماکولایی بالاستحاب عسکرله بصره دن
 حرکت و بغداده متوجهاً عزیمت ایلدکده بغداددن قارشو
 کلان عسکر کندوسنی بر صورت قبیحه ده رد و یاننده کی

اموال و خزائنی نہب ایتدکارندن ینہ بصرہ یہ عودتہ
مجبور اولدی .

جلال الدولہ عودتنی متعاقباً عسکرلہ کرمانہ کیدرک
حرباً اورایی ضبط و بالمخبرہ کرمان ابوالقوارسک و بلاد
فارس ابوکالبحارک یدتملککنندہ قالمق اوزرہ ینلرنندہ مصالحہ
تقرر ایتدی .

بغدادجہ امرا علیہلرنندہ مناسبتسز حالار ایقاعیلہ
وقایع متنوعہ ظہور و دوام ایتسندن عسا کر اتراکہ
اختلال عارض اولسی واکراد و عربک تجا اوزرلیلہ بین
العموم فتن و فسادک بربرینی ولی ایتسی جہتیلہ امور
دولتجہ ضعف عظیم نمایان اولدیغندن جلال الدولہ نک
ردندن طولایی ندامت حاصل اولوب ارکان واعیان
حضور خلیفہ دہ عقد جمعیت و جلال الدولہ نک بصرہ دن
جلبیلہ امور دولتہ اقامہ سنہ ارائہ رغبت ایلدیلر .
قاضی ابوجعفر السمنانی عہدومیشاقی حاوی تبلیغات مخصوصہ
صہ ایلہ بصرہ یہ بالارسال (۶۱۸) سنہ سی واسطندہ
جلال الدولہ بغدادہ جلب و احترامات کاملہ ایلہ عراق
امارتی مسندینہ اقامہ اولندی .

جلال الدولہ نک مسند امارتہ نقلندہ بصرہ ولایتی
ابوکالبحار طرفندن استیلا اولمشدر . بوندن صکر کرمان

متصرفی ابو الفوارس بن بهاء الدوله وفات و ابو کالجار
کرمائده استیلا ایلدی (۶۱۹) .

جلال الدوله بغداده کلد کده اوغلی ملک العزیزی
بصره ایله واسطه والی تعیین ایتیش و بصره بی ابو کالجارک
استیلا سندن ناشی ملک العزیزک النده یالکاز واسط قالمشیدی .
ابو کالجار واسطیده استیلا ایدرک (۶۲۱) سنه سنه قدر
جلال الدوله ایله ارارنده منازعه لر و محاربه لر جریان
ایتد کدن صکره بصره کندی ینده و واسط جلال الدوله ده
قالمق اوزره بالمحاکمه احکام صلح اجرا و ملک العزیز
واسط حکومتنه اقامه ایلدی .

جلال الدوله سنه مرقومه ده وزیر ابو علی بن
ما کولایی بطایحه سوق ایله ابو علی اورایی تحت استیلایه
الدقن صکره بطایحدن بصره یه عزیمت و بصره ینده
بالاستیلا ابو کالجار طرفندن اقامه ایدلمش اولان ابو منصور
بختیار بن علی بی طرد ایلدی و یردی .

بو وقعه کچد کده ابو کالجار ابو منصور بی بطایحه صاحبی
ابو عبدالله الشرابی ایله برابکرده عسکرله کیلمه تحمیل
و بصره ده بولسان وزیر ابو علی اوزرینه سوق ایدرک
حرب ایلد کارنده ابو علی غلبه ایلدی ایسه ده تعقیبه دوام
ایلدی کی اتاده ابو منصور غلبه و ابو علی بی اسیر ایتد کدن

صکره معزراً ابو کالجاره کوندردی . و کندوسی
 ابو کالجارک عسکر یله بصره یه داخل اولدی . بو کیفیت
 جلال الدوله نك مسموعی اولدقده بصره حواله سی
 اهالیسندن یاننده موجود عسکری بصره اوزرینه سوق
 ایدوب ابو کالجارک بصره ده موجود عسکر یله محاربه و غلبه
 دن صکره جلال الدوله نامنه بصره یی ضبط ایتدیله . ابو منصور
 ابو کالجارک عسکر یله برلکده ابله طرفنه فرار ایلدیکندن
 اوراده کندولرینه نظام و یروب سفینه لرله بصره اوزرینه
 کتدی . ینه جلال الدوله نك عسکری غلبه ایلدی .

بو غلبه دن صکره بصره ده بولنان عسکر عاملدن
 اموال طلبیه برمنازعه و قوعه کتیر دیله . ابو کالجار عسکر
 سوقیله بصره یی بالاستیلا بودفعه ده ابو منصور بختیاری
 اورا حکومتنه اقامه ایتدی .

ابو منصور وفات ایتدکه ابو کالجاره اطاعت ایتک
 اوزره یرینه دامادی ابو القاسم بصره یه امیر تعین اولنوب
 ابو القاسم مؤخرأ ابو کالجارک اطاعتنی نقض ایله جلال
 الدوله یه انقیاد ایلدی . و بصره ده جلال الدوله نامنه
 خطبه او قوتدی . لکن ابو کالجارک بصره ده بولنان
 عسکری بوندن طولایي اختلال ایقاعنه قیام ایتک اوزره
 اولدیغنی حس ایتکه جلال الدوله نك واسطده بولنان

اوغلی ملک العزیز له بالمخابره ملک العزیز عسکرله بصره یه عزیمت و ابو القاسم له اتفاق ایدرک ابو کالبحارک اوراده کی عسکرینی طرد ایتدیلر .

ملک العزیز (۴۲۵) سنه سنه قدر بصره ده اقامت ایتیش و امر حکومت ابو القاسمک یدنده بولمیشیدی . صکره ملک العزیز دنیلمیری بالنحریک ابو القاسمی بصره دن اخراج ایتدردی . ابو القاسم ایله یه کیدرک تدارک ایلدیکی عسکرله عودت و برقاق کون محاربه ایله ملک العزیزی چقاروب بصره یی ضبط وینه ابو کالبحارک طاعنه ملازمت ایلدی . و ملک العزیز واسطه کتدی .

ابو القاسم وفات ایتدکده ابو کالبحار طرفندن بصره ولایتی سنوی یتیش بیک دینار مقطوع ایله ابو القاسمک اوغلی ظهیر توجیه اولندی . بر مدت کچرکده ظهیر مقطوع مذکور ی قطع ایله داعیه استقلال ایتدیکنندن ابو کالبحار عادل بن ابی منصور رفاقتیله عسکر ار سال و (۴۳۱) ده بصره یی ضبط ایلدی .

بو اثناده عمان ملکی ملاالحسین بن ابی القاسم بن مکرم اوچبیک دینار ضم ایله بصره نک کیندوسنه توجیهی استمداء ایتیش و او شرط ایله بصره یی الذوق نصکره ظهیر بن ابی القاسمی قبض وایکیوز بیک دینار قیمتده بولان

اموالنی ضبط و مصادرہ ایلدیکی جهتله ابوکالبحار عسکرله
کله رک بصره بی ملاالحسین یدندن نزع و اوغلی عزالملوک
توجیه ایتشد (۴۳۲) .

بصره ولایتی بنی پویه دن ملک الرحیمک بغداد امارتنه
قدر عزالملوک عهدہ سنده قاله رق (۴۴۰) تاریخ سنده
ابوکالبحارک و فاتیله . ملک الرحیم امیر عراق اولدوقده قرن داشی
ابوعلی بی بصره ولایتی و الیملکنه تعیین و (۴۴۵) ده
بساسیری قومانداسیله بصره یه عسکر کوندروب
بساسیری بصره بی بالمحاصره ابوعلی ابله محاربه
ایتشد . بو ارالق ملک الرحیم دخی بصره اوزرینه .
وارمقله اهلیدن ربیعہ و مضر قبیلہ لر ی استیمان و ملک
مشارالیه بصره بی استیلا ایدرک ابوعلی عثمان طرفنه
چکلدی . ملک الرحیم بصره بی الدقه بساسیری بی اورایه
والی نصب ایتدی . بوندن صکره بساسیری خلیفه نک
امیریه بصره دن دفع اولمسنی متعاقب سلطان سلجوقی
طغرل بک بغداده ورود و امور حکومتی یداد اراه سنده
الدیغنی صرده بصره ولایتی و الیملکنی امراسندن تاج
الملوک هزار اسب بن بکیره توجیه ایتشد (۴۴۷) .

بصره ولایتی (۴۵۱) ده اغر ابوالسعد سابور بن
المظفره توجیه اولندرق (۴۶۰) ده ینه تاج الملوک هزار

اسب ولایت مذکوریه والی تعیین قلنمش و (۴۶۱)
 سنه سنده تاج الملوك وفات ایلدیکندن بصره ضمان معین
 ایلہ ابن عیلانہ توجیه اولمشیدی . (۴۷۳) ده ابن عیلان
 قتل وبصره ولایتی یوزبیک دینار و یوز فرس بدل مقطوع
 ایلہ خوار تکینه اقطاع ایلدی . ولایت مرقومه برمدت
 ملتمزملرك بدلات مقطوعه ایلہ عهده اداره لرنده قالدقن
 صكره امیرالعصمه نام ذاته توجیه اولنه رق (۴۸۳) ده
 برمنجك تشـ و یقیله عربلردن بنی عامر قبیله سی رئیس
 هجوم ایلہ بصره بی ضبط ایتش و بوهجومده ایکی مکمل
 کتبخانه ایلہ خیلی ابنیه محترق اولمشدر . بونك اوزرینه
 بغداد شهنه سی کوهراین وحله حاکمی صدقه بن مزید
 عسکرله بصره عزیمت ایتدیلر ایسه ده عربلر بولدق لرینی
 یغما وانلرك ورودلرندن مقدم بصره بی ترك ایلہ چكلمش
 اولدق لرندن یتشه مدیلر . بوضره ده بصره ولایتی والیلمکینه
 سلجوقی سلطان برکیارق طرفندن امیر قاج نصب ایلہ
 وارداتی دخی مقطوعاً امیر مشار الیهه احاله اولندی .

(۴۸۶) سنه سنده امراء سلجوقیهدن اسماعیل بن
 ارسلانجق بصره ارسال اولنش و امیر مشار الیه برمدت
 بصره بی نیابتله اداره ایدرك (۴۸۹) ده تفرد ایتشد .
 مذهب الدوله عباس بن ابی الجیر بصره بی استیلا یچون

معقل بن صدقه بن منصور اسدی ایله کیلره تحمیل
جنود کثیره استصحاب و عزیمت و حربه مباشرت ایتدکلرنده
قلعه دن اتیلان اوقلردن بریسنک اصابتله معقل مقتول
اولوب ابن ابی الجیر بطیحه یه عودت و اسماعیل سفن
موجوده بی ضبط ایلدی و یردی (۴۹۱) .

ابن ابی الجیر بغداد شهنه سی کوهر ایلندن بالاسمرداد
ابوالحسن الهروی رفاقتله الیغی عسکری استصحاب
وینه بصره یه عزیمت ایدرک محاربه ایتدکلرنده اسماعیل
غلبه وایکینسینده اسیرایدوب خیلی اچهلرینی الدقدنصکره
اطلاق ایلدی (۴۹۶) .

بوندن صکره اسماعیلک امورنده تقویت حاصل
اوله رق (۴۹۹) سنه سنه قدر بصره ده امارتی ممتد
اولمشدر .

او تاریخده حله حاکی صدقه بن مزید بصره یی
استیلا ایله جدیدک مملوکی یونشاشی بصره یه عامل تعیین
ایلدی . و اسماعیل بصره یی الدن چقاردقن صکره
ریعه قبیله سندن تدارک ایتدیکی عسکرله حرباً بصره یی
ضبط و اهلیدن مقدمه صدقه یه میل کوستر مش اولانلرک
ماللرینی یغما ایدرک برماه مدت اوراده قالدقنصکره صدقه
جانبندن سوق اولنان عسکرک بتکرار بصره یی استیلا

ایتملرینی متعاقب سلطان محمد سلجوقی عسکر سوقیله نزع و کندی مأمورلری واسطه لر یله اداره ایلدی .

(۵۰۰) تاریخچه لرنده بصره ولایتی سلطان محمد

سلجوقی طرفندن امیر اقسنقر بخاری یه اقطاع ایدلمش و اقسنقر جانبدن سنقر بیانی نامنده بر ذات نیابت صورتیله کوندرلشدرو . سنقر بیانی بصره نك حسن اداره سنه پك چوق خدمت ایدرك حتی شهرک صوینده ایچیله میه جک درجه ده شوراق حاصل اولدیغندن سفاین و جره لرله اوزاق محلدن اهالی یه کفایت ایده جک مقدار طاتلی صو جلب ايله جله سنک حسن احاشه سنه اقدام ایلدی .

وسنقرک نیابتی (۵۱۱) سنه سنه قدر دوام ایدوب او تاریخده سلطان محمد وفات ایتدیکندن اترک اسماعیلیه رؤسا سنندن غزعلی نامنده بر امیرک قبضنی مراد ایتکله امیر مرقوم ینه رؤسای اترکدن سنقرالب ايله بالاتفاق سنقر بیانی بی قبض و سنقرالب قتلنی مراد ایلدکده غزعلی قبول ایتبوب منع ایتک ایتدی ایسه ده سنقرالب نائب مشار الیهی قتل ایلدیکندن غزعلی دخی سنقرالبی قتل ایتدی . بو اثناده امراء بلدقیه دن امیر علی بن سکمان نامنده بریسی بصره حجاجنه امیر اولوب بونک سنقرالب ايله یلنلرنده مودت اولدیغنه و بلدقیه طائفه سنک دخی

رئیس بولند بیغنه بناء غز علی امیر علیدن و همه ذاهب
اولمغه حجاجی اورمق اوزه اعراب بریه بی تحریک ایلدی .
اعراب حجاج اوزینه کیدرک قتاله تصدی ایلدیلر . امیر
علی حایه یه اقدام وبصریه ایکی قوناق مسافه یه قدر
طرفین بینلرنده مقاتله دوام ایتش اولدیغی حالده غز علی
امیر سکمانی بصریه دخـولدن منع ایلدیکندن امیر علی
دجله نك الت طرفنه نزول ايله برابر حرباً عربلری دخی
بوزوب طاغندی . غز علی بر جمعیت کثیره ايله بصره دن
چقوب امیر علی اوزرینه هجوم ایتـدکده امیر عاینک
یاندیکی غلبه لک اوجعه یته نسبتله پک ازایکن وقوعبولان
محاربه ده براوق اصبـانیه مقتول و جمعیتی متفرق اولدی .
امیر علی بن سکمان بصره بی استیلا ایدی و یردی (۵۱۳) .

(۵۱۴) سنه سنده سلطان محمود سلجوقی امیر اقسنقر
بخاری بی عسـکرله کوندروب اقسنقر بصره بی امیر علی
بن سکمان یدندن المشدر .

(۵۱۶) ده سلطان مشارالیه واسط وبصره بی امیر
اقسنقر بر سقیه اقطاع ایدوب اقسنقر طرفندن نیابت
صورتیه اوغلی عمادالدین زنکی کوندردی . عمادالدینک
بصره جه امر انضباطده مساعی عظیمه سی کورلمسینه
سلطان محمود (۵۲۰) سنه سنده بغداددن کیدرکن بغداد

شخصه لیکنہ بر مقتدر ذاتک نصبہ لزوم کور دیکنندن عماد الدین
زنکینک تعیننی امرا و اعیانک جملہ سی طرفندن تنسیب
و اخطار اولندی . بصرہ و سائر عمال عراق ادارہ سی
دخی کندوسنہ حائد اولمق و طرفندن عاملار تعین ایدمک
اوزرہ عماد الدین بغداد شخصہ لیکنہ نصب ایدلدی .

عماد الدینک برادری عز الدین بن اقسنقرک (۵۲۱)
سنہ سنہ و فاتی حہتیلہ عماد الدین زنکی موصل ولایتہ
تحویل مأموریت ایتمش و بغداد شخصہ لیکنہ مجاہد الدین
بہروز تعین اولنوب عراق مربوطاتندن اولان بصرہ
ولایتی اعمال سائرہ ایلہ برابر عہدہ سنہ تفویض اولمشدر .
مجاہد الدینک مأموریتی چوق و قتلر ممتدا ولدی .

(۵۴۱) سنہ سنہ مجاہد الدین وفات ایلدیکنندن
واسط و بصرہ ولایتی امراء سلجوقیہ دن طرنتاوی
عہدہ سنہ توجیہ اولندی .

(۵۴۷) سنہ سنہ سلطان محمود سلجوقی وفات
ایدرک ملکشاہ محمد بن محمود ایلہ خلیفہ المقتفی یدنلرنده
باب مباہنت اچلدیغندن دولت سلجوقیہ نک بغدادده بولنان
شخصہ سی و عراق حوالیسنہ مستخدم مأمورلری خلیفہ
طرفندن دفعہ قیام اولندیغی صرہده واسط و بصرہ
طرفلرینہده غسکر سوق اولنہرق سلجوقیلرک اورالردہ کی

مأمور لری طرد اولنش ویرلینه طرف خلافتدن عاملر
نصب ایدلمشدر.

خلیفه المستنجدك بدایت خلافتی اولان (۵۵۵) سنه.
سنه قدر اعمال عراقك اکثر محالری سلجوقیلرك تجاوز.
لریله برر دارالاختلال ایدی. المستنجد خلافتك زمام
استقلالنی ضبط ایله سلجوقیلرك عراق حوالیسندن تجاوز.
لرینی تمامیله ازاله و اعمال مربوطیه والیر تعیین ایلدیکی
اشاده بصریه ده ممالیکندن کشتکینی والی تعیین ایدی.

(۵۶۳) ده خوزستان متصرفی ابن سنکاه بصره یی
استیلا ایچون عسکرله هجوم ایلدکده کشتکین بصره ده
مقاطعات امیریه ناظری بولنان شرف الدین ابو جعفر
البلدی و ازغش المسترشدی ایله بالاتفاق مدافعه یه
حاضرنش و ابن سنکاه بصره نواحیسنك جهت شرقیه سنی
نهب و غارتله واسطه طوغری کتمش ایدی. خلیفه المستنجددن
بعض بلادك اقطاعنی طلب ایدی. خلیفه جواب رد اعطا
سیله برابر اوزرینه عسکر دخی سوق ایلدکده ابن سنکاه
سلجوقی سلطان ارسلان شاه طرفندن واسطه و بصره نك
مقما کندوسنه اقطاع ایدلمش اولدیغنی بالادعا برقطعه
توقیع ارائه و اقطاع اولنان محالرك بر نأشه راضی اوله

جغنیده اشعار ایتش ایسه ده خلیفه، ابن سنکاه علیهنده شدت
ارائه و دفعنه امر اعطا ایلدی.

از غش ایله ابو جعفر حرب ایچون کتدکارنده ابن
سنکاه مصالحه التماس ایلدیکندن عدم قبول ایله محاربه
صره سنده از غش اتدن دوشوب فوت اولمش وابن سنکاه
مقاومت ایده میهرک خوزستانه کتمشدر.

(۵۸۷) ده بصره امارتی خلیفه الناصر الدین اللهک
ملوکی امیر طغرل عهده سنده اولدیغی حالدده امیر مشار ایله
طرفندن محمد بن اسماعیل نیابتله بصره نك اداره سنه مأمور
ایلی. او تاریخلرده عربلردن بنی ناصر قبیله سی یغما ایچون
بصره یه هجوم ایلدکارنده امیر محمد عساکر موجوده ایله
مدافعه یه قیام ایدوب ارالرنده اقشامه قدر محاربه بمتمد
اولدی. کیجه اولدوقده عربلر برقاق محلدن سوری دلوب
شهره کیردیلر. او کیجه نك صباحی محاربه شیدیه جریانیه
طرفیندن چوق تلفات وقوعبولدی. عربلر خانلری و شط
کنارنده کی محالری یغما ایلدیلر. اهالی کیمچیلرک بولندیغی
جهته پکوب ایکنجی کون خفاجه و منتفق قبیله لری
اوزرینه کله جکاری خبرینی الدقلرنده بنی عامر بصره دن
خروج و اهالی یرلرینه عودت ایتشلردر.
بنی عامر بصره دن چقدقدن و منتفق و خفاجه قبیله.

لرینه حرباً غلبه ایتدکدنصکره دفعهٔ ثانیه اوله رقینه
بصرهیه هجوم و غارات ایله اهالی بی برباد ایدوب بعده
عودت ایلدیلر.

وقایع سابقه دن ناشی بصره نك مصادف اولدیغی
تجـاوزات و تخریبات معموریت اصلیه سندن کتدکجه
سقوطنی موجب اولدیغی کبی وقتیه ممالک عدیدهیه مرکز
ایکن مربوطات قدیمه سندن معدود محارک هر بریسنده
بر حکومت تشکل ایتش و دائره سیاسیه سیده پک کوچولوب
اهمیت تاریخیه سی قالماش اولدیغندن قرون واسطی اوا
خرنده وقایع تاریخیه سی کتابلرجه مضبوط کوریه مامشدر.

اوچنجی مبحث

کوفه نك قرون وسطی تاریخی

بیاننده در

خلیفهٔ ثانی حضرت عمر رضی الله عنه افندمزك
وقایع خلافتنی بیان صره سنده کوسترلیدی اوزره کوفه
شهری هجرتك (۱۷) نجی سنه سنده خلیفهٔ مشـار الیهك
امر یله بنا اولندی. شهر مذکور فراتك جانب غریب سنده در.
الیوم خرابدر. حضرت علی و مخدوم مکرملری حضرت

حسین رضی الله عنهما افندیلمزك قبر شریفتری کوفه
قربنده واقع ارض نجفده در .

یاقوت معجم البلدانه دیرکه کوفه ده بنا قلنش اولان
مسجد الجامع قرق بیك نفری استیعاب ایدر ایدی . زیاده
والیلکی زمانده ده زیاده توسیع اولندی . شهرایسه
یوز بیکنن زیاده خانه بی جامع ایدی .

کوفه حوالیسنک اداره سیاسیه وعسکریه سنه جانب
خلافندن عراق امیر الجیوشی سعد بن ابی وقاص حضرتتری
مأمور اولوب حین بناسنده نفس کوفه ده ابوهیاج بن
مالک وکوفه ولایتنه ربط اولنان ثغوردن حلوانه قعقاع
وماسبده ضرار بن الخطاب وقرقیسیاه عمرو بن مالک
وموصله عبدالله بن المعتمر عامل تعیین اولنش و مشار الیهمک
مرجعتری سعد بن ابی وقاص حضرتتری بولنشیدی .

هجرتک (۲۰) نجی سنه سی اهالی جانندن وقوع
بولان شکایت اوزرینه حضرت عمر سعدی کوفه ولایتی
والیلکنندن عزل الیه یرینه ابو موسی الاشعری بی تعیین
بیوردی . و (۲۱) ده ابو موسی عزل اولنده رق یرینه
مغیره بن شعبه نصب ایدلدی .

سعد بن ابی وقاصک کوفه دن عزلی شکایت اوزرینه
ضروری وقوعبولوب شکایت مذکوردهنک بی اساس

اولدیغی ده تحقق ایلدیکندن تعین ایده جک خلیفه جانبندن
ینه کوفه ولایتی والیلمکنه نصب اولنسی حضرت عمر
طرفندن حین وفاتنده وصیت بیورلمشیدی . (۲۴) سنه
هجریه سنده مغیره بن شعبه عزل ایله کوفه ولایتنه ینه
سعد حضرتلری تعیین بیوریلوب حضرت عثمانک وقایع
خلافتی فصلنده بیان اولندیغی وجهله (۲۵) سنه سنده
ابن مسعود حضرتلریله وقوعبولان منازعه لری اوزرینه
سعدک عزلیله یرینه ولید بن عتبہ نصب اولندی .

ولید سؤ سیرت و مناهی ارتکاب ایدرک حقنده
تحدث ایدن شکایتہ مبنی حضرت عثمان (۳۰) سنه
هجریه سنده ولیدی عزل و کوفه والیلمکنه سعید بن العاصی
تعیین بیوروب مالک الاشتر و رفقاءسک فصل مخصوصنده
تفصیل اولنمش اولان وقوعات معلومه لری اوزرینه (۳۴)
سنه سنده سعید عزل ایله یرینه ابو موسی الاشعری نصب
ایلدی .

حضرت امام علی بدایت خلافتنده عماره بن شهابی
کوفه یه کوندر دکن صکره ابو موسایی ابقا ایلدی ایسه ده
وقعه جل اتاسنده ابو موسایی عزل و امام مشارالیه
کوفه یه کیدرک اوراسنی مرکز خلافت اتخاذا بیوروب
صفینه عزیمتلرنده کوفه ده ابو مسعود الانصاری بی استخلاف

بیوردیلر • صفین و قعه سندن صکره کوفه یه عودتله
وفاتنه قدر اوراده اقامت ایلدکاری کبی حضرت حسن
دخی خلافتی معاویه یه ترك ایلنجیه قدر کوفه ده قالوب
(۴۱) ده امر خلافتی مشارالیه بعد التسلیم مدینه یه
عزیمت ایشدر •

سنه مذ کورده کوفه والیلکی حضرت معاویه
طرفندن عبدالله بن عمرو بن العاصه توجیه اولندی
ایسده بعض ملاحظه اوزرینه عبدالله عزل ایله یرینه
مغیره بن شعبه نصب ایلدی •

مغیره وفاتنه قدر کوفه والیلکنده دوام ایدوب
هجرتک (۵۰) نجی سنه سنده وفات ایلدیکندن کوفه
ولایتی بصره ولایتنه بالاحاق بصره والیسی زیاد جانبندن
کوفه یه عمرو بن حریت عامل نصب اولندی •

(۵۳) تاریخنده زیاد بن سمیه وفات ایدرک منحل
اولان مأموریتی معاویه طرفندن عبدالله بن خالد بن اسیده
توجیه اولمش ایدی •

عبدالله سنه مرقومده عزل ایله ولایت مذ کورده یه
ضحاک بن قیس تعیین اولمشدر •

(۵۸) سنه هجریه سنده ضحاک عزل ایله یرینه
معاویه نك همشیره زاده سی عبدالله بن عثمان الثقفی تعیین

قلمش ایسه ده عبدالرحن کوفه یه کیدر کن مغیره نك مقدمه
 دردست و حبس ایتش اولدیغی خوارج محبسدن چقدقدن
 صکره حیان بن ضبیان السملی و معاذ بن جریر الطائینک
 ریاستلری التنده اولمق اوزره تشکیل ایلش اولدقلری
 جمعیتله اظهار عصیان ایتدکلرندن عبدالرحن طرفندن
 سوق اولنان عسکر خوارجی بتمامها قتل ایدوب بوندن
 صکره عبدالرحنک کوستردیکی سؤسیرته اهای تحمل
 ایده مدکلری جهتله حقنده رفع رقعه شکایت ایلدیلر.
 بناء علیه معاویه (۵۹) سنه سنده عبدالرحنی عزل ایله
 اصحاب کرامدن نعمان بن بشیر الانصاری بی کوفه یه والی
 تعیین ایلدی.

یزید (۶۰) تاریخنده نعمان بن بشیری عزل و کوفه بی
 بصره یه الحاق ایله عبیدالله بن زیاد عهدده سنه توجیه
 ایدوب یزیدک وفاتندن صکره خلافتجه حادث اولان
 اختلاف صره سنده ابن زیاد فرار ایتش و (۶۴) سنه سنده
 عبدالله بن زبیر جانبندن کوفه ولایتنه عامر بن مسعود
 ارسال قلمشیدی. عامر جانبندن محمد بن عمیر بن عطار
 عسکرله خراسانه کوندردکده حرباً مغلوب و منهزم
 اولدی. بوندن صکره عتاب بن ورقا رفاقتله سوق اولنان

جنود حوالی خراسانده بولنان اهل اختلاله غلبه
واطاعتلرینی تحصیل ایتشدر .

سنهٔ مرقومه ده ابن زبیر عامری عزل ایله عبدالله
بن مطیعی کوفه والیلکنه مأمور ایدوب عبدالله کوفه یه
واردقن صکره حضرت حسینک انتقامنی المق ایچون
تشکل ایدن تواین جمعیتی سلیمان بن صردالخزاعی ریاستیله
جزیره حوالیسنه کیدرک مروان طرفندن عراق وجزیره یه
والی تعیین ایدلمش اولان عبیدالله بن زیاد ایله بالمحاربه
شهید اولدی . رفاقتنده کی عسکر عودت ایلدکده خروج
ایدن مختار بن ابی عبید الثقفی (۶۶) تاریخنده عبدالله بن
مطیعی طرد و حکومتی ضبط ایتکله مختارک اجراءآت
معلومه سی اثناسنده ابن زبیر جانندن قرنداشی مصعب
حوالی عراق امارتنه مأمور ایدلمش و مختارک حرباً
مقتولیتی وقوعبولوب عبدالملک بن مروان حوالی عراقی
ضبط ایلدکده کوفه ولایتی والیلکنه (۷۱) تاریخنده
قرنداشی بشر بن مروانی نصب ایتشیدی .

عبدالملک طرفندن (۷۳) سنه سنده کوفه ولایتی
والیلکی عمرو بن حریشه توجیه اولمش اولدیغی حالده
(۷۵) تاریخنده کوفه وبصره ایله ایکیسنکده مربوطاتی
برلشدریلرک تشکیل اولنان عراق امارتنه حجاج بن یوسف

الثقفی تعیین قلمشدر . او تاریخنده مشهور شریح کوفه ده
قاضی ایدی (۷۸) ده شریح استعفا ایتمکله کوفه قضاسنه
ابو برده بن موسی نصب ایدلدی .

(۸۳) ده حجاج واسط شهرینی بنا ایدلدی . شهر
مذکور کوفه ایله بصره بیننده بولندیغندن واسط تسمیه
اولمشدر .

(۸۵) ده کوفه قاضیسی ابو برده عزل ایله یرینه ابو
بکر بن ابو موسی الاشعری نصب اولندی .
(۹۵) ده حجاج وفات ایتمکله کوفه ولایتی والیلمکله
یزید بن ابی کبشه نصب ایدلدی .

(۹۹) ده ولایت مذکوره والیلمکله عبدالحمید بن
عبدالرحمن ابن یزید تعیین اولنوب (۱۰۲) ده یزید بن
عبدالملک بصره و کوفه و خراسان ولایتلرینی بالتوحید
عراق امارتی نامیله تشکیل ایلدیکی دائرہ قرنداشی
مسلمه بنی نصب و کوفه قضاسنه قاسم بن عبدالرحمن بن
عبدالله بن مسعودی تعیین ایدی .

(۱۰۳) ده مسلم عراق امارتندن عزل ایله یرینه
یزید بن هبیره و (۱۰۴) ده کوفه قضاسنه حسین بن حسن
الکندی تعیین اولنوب (۱۰۵) ده هشام یزید بن هبیره
عزل ایله یرینه خالد بن عبدالله القسری بنی نصب ایتمکله

خالدك مأموریتی (۱۲۰) سنه سنه قدر امتداد ایلدی .

سنه مذکورده خالد بن عبدالله خراسان ولایتی
والیلکنه بالتعین عراق ولایتی والیلکی خالدك قرنداشی
اسد بن عبداللهه توجیه اولنوب اسد وفات ایلدیکندن
یرینه عمر بن یوسف الثقفی وکوفه قاضیلغنه ده عبدالله بن
شبرمه نصب ایلدیه رک عمر بن یوسف طرفندن حکم بن
صلت کوفه یه عامل تعیین قلندی .

(۱۲۲) سنه سنه زید بن علی بن حسینک اصحابیه
برلکده کوفه ده خروج ایده جکی یوسف - حیره
حوالیسنده ایکن - استخبار ایدوب کوفه اهلایسنک
مسجده جمعیله کوندره جکی عسکرک وصولنه قدر اهلاینک
تحت محاصره ده النسنی حاوی حکمه مکتوب یازدیغندن
حکم اهلای بی مسجده جمع ایله محصور بولندروب متعاقباً
یوسف طرفندن ریان بن سلمه رفاقتیه سوق اولنان ایکی
بیک نفر عسکر کوفه یه واصل اولدی . زید بن علی
اصحابیه برلکده سنه مذکورده صفرنده خروج ایده جک
ایکن طرفدارلرینک چوغی محصور قالدیغی جهته جمع
ایده بیلدیکی ایکیوز اون بش نفرله خروج ایلدی . قاج
کون مقابله دن صکره زید مقتول اولدی .

(۱۲۶) سنه سنه یوسف بن عمر عراق امارتدن عزل

ایله یرینه منصور بن جمهور نصب اولنوب خراسان ولایتیده عراقه الحاق اولنمش ایسه ده خراسان والیسی نصر بن سیار منصوری قبول ایتدیکندن منصور عزل ایله یرینه عبدالله بن عمر بن عبدالعزیز نصب ایلدی .

(۱۲۷) ده عبدالله بن معاویه بن عبدالله بن جعفر خروج ایدوب عبدالله بن عمر ایله ارارنده مقاتله وقوعیله مغلوباً کوفه دن فرار و مداین حوالیسنه عزیمت ایلدی . و اوراده باشنه خیلی غلبه لک طویلاندیغندن حلوان، همدان، جبال اصفهان، ری طرفلرنده نشر لوای غلبه ایتدی .

بونى متعاقب ضحاک بن قیس شیبانی کوفه یه کیدوب عبدالله بن عمر له حربه طوتمشدر که کیفیتی دولت امویه ملوکنندن مروان بن محمد بحثنده تفصیل اولنمشدر .

(۱۲۸) ده مروان بن محمد طرفندن یزید بن هبیره عراقه کوندریلوب خروج ایدنلرله قتاله امر ویرلدى .

(۱۳۲) ده ابو مسلم خراسانی طرفندن مأموراً کوندریلان قطیبه عراق حوالیسنه بالورود فرات نواحیسنده ابن هبیره نك عسکرینه غلبه و ابن هبیره اتباعیله برابر واسطه فرار ایلدی .

خلفای عباسیه نك برنجیسی اولان ابوالعباس عبدالله

السفاح سنة مرقومه ده كوفه يه كلوب اوراده اخذ بيعت
وتأسيس دولت ايتشدر كه كيفيتي دولت امويه و عباسيه
بمختلر نده تفصيل اولنديغي كبي صدر مجتهدن سنة مرقومه يه
دكين كوفه و حواليسنده صورت ياب ظهور اولمش اولان
وقايع سائر ء تاريخيه دخی كوفه نك تأسيسندن خلفای
عباسيه نك تشككنه قدر مباحث سابقه ده تفصيل قلمش اولمغه
بو مجتهد بطريق الخاصه و لاة و عمالك درج اساميسيله
اكتفا قلندي . بوندن صكره ده مسبوق بالذكر اولان
ماده لر خلاصه وجهله بيان و شایان تفصيل اولان وقايع
سائر ء تفصيل ايديله جكدرد .

سفاح اخذ بيعت عقبنده كوفه ولايتي واليكنه
عميسي داود بن علي ي و (۱۳۳) سنة سنده قرن دashi او غلي
عيسي بن موساي تعين ايتكله عيسانك مأموريتي (۱۴۷)
تاريخنه قدر دوام ايلدي .

خليفه المنصور او تاريخده عيساي عزل ايله كوفه
واليكنه محمد بن سليمان تعين ايتشدر .

كوفه قاضي عبالله بن بنت الي (۱۵۳) سنة سنده
وفات ايدرك يرينه شريك بن عبالله الضبي نصب اولندي .
(۱۵۵) ده كوفه واليسي محمد بن سليمان عزل ايله
يرينه عمر بن زهير الضبي تعين قلمشدر . عمر بن زهيرك

قرنداشی بولنان صاحب الشرطه مسیب قرنداشنک
حضورنده ابان بن بشیر الکتابی وفات ایدنجه یه قدر
قامچی ایله ضرب ایتدیکندن منصور عمری عزل ایله
مقیداً حبس و مهدینک واقع اولان شفاعتی اوزرینه
اطلاق ایلدی .

مسیبک حادثه مذکورده سی اوزرینه منصور عمر بن
زهیری سنه مذکورده عزل ایلدکده رینه عیسی اسماعیلی
تعیین ایلدی . اسماعیل مهدینک خلافتنه قدر دوام و (۱۵۹)
سنه سنده مهدی اسماعیلی عزل ایله کوفه ولایتنه اسحق
بن صباح الکنندی بی و (۱۶۱) ده یزید بن منصور
نصب ایتدی .

(۱۶۳) ده یزید بن منصور عزل ایله رینه بتکرار
اسحق بن الصباح و (۱۷۰) ده موسی بن عیسی بن موسی
کوفه ولایتنه والی تعیین اولمشدر .

بوندن صکره محمد بن ابراهیم، عبیدالله بن محمد بن
ابراهیم، یعقوب بن ابی جعفر، ثانیاً موسی بن عیسی،
عباس بن عیسی بن موسی، ثالثاً اسحق بن صباح الکنندی،
ثالثاً موسی بن عیسی، ثانیاً عباس بن عیسی، رابعاً موسی
بن عیسی، جعفر بن ابی جعفر علی الترتیب کوفه ولایتنه

والی اولوب هرون الرشیدک تاریخ وفاتی اولان (۱۹۳) ده
جعفر بن ابی جعفر کوفه والیسی ایدی .
سنه مذکورده امین مسند نشین خلافت اولدوقده
عباس بن عیسی بن موسای کوفه ولایتیه والی تعیین
ایدوب مؤخرأ عزل ایله یرینه عباس بن هادی نصب
اولندی .

(۱۹۸) ده مأمون خلیفه اولدوقده حسن بن سهلی عراق
امارتیه تعیین ایتش و حسن طرفندن سلیمان بن المنصور
کوفه یه عامل نصب ایدلمشدر .

هرون الرشیدک وفاتیه اوغلاری امین و مأمون ینلرنده
قتیه حدوث ایلدکده عراق حوالیسندن سکون و انضباط
زائل اولمش و خلافت مأمونده تقرر ایتدکدنصکره مرکز
خلافتیه فضل بن سهل کسب استبداد ایلش اولدیغندن
عراق امیری بولنان برادری حسنک معاملاتندن اهالی یه
نفرت کلش اولدیغی بر وقتده علویلر اجرای مراره
فرصت بولدقلرندن منصور خلیفه ایکن بغدادده قتل
اولمش اولان ابراهیم بن محمد بن حسن المثنی اولادندن
محمد بن اسماعیل بن ابراهیم - که لساننده لیکننت اولدیغی
جهتله پدری طرفندن « طباطبا » دیو تلقیب ایدلمشیدی -
زیدیه و سائر شیعه علویه طرفلرندن امامته دعوت اولمغله

(۱۹۹) منہ سنده کوفہ ده خروج و خلقی کندوسندہ بیعتہ دعوت ایلدی . و بنی شیبان قبیلہ سی رؤسا سندن ابو السرایا سری بن المنصور دخی محمدک ترویج مقصدینہ صرف مساعی ایتکه باشلادی . اہالینک چوغنی محمدہ بیعت ولوای اطاعتی التہدہ عقد جمعیتہ کوفہ یی ضبط ایتدیلر .

امیر عراق حسن بن سهل زہیر بن مسیبی عسکرلہ سوق ایدرک میانہ طرفیندہ وقوعبولان محاربہ ده طباطبا غلبہ ایتدی ایسہ ده کندوسیدہ او کون فجأة فوت اولدی . بعض روایتجہ ابو السرایا طباطبایی تسمیم ایتشدہ .

طباطبانک وفاتند نصکرہ ابو السرایا محمد بن زید بن زین العابدینہ بیعتلہ کسب استبداد ایتدکده مأمون خلیفہ طرفندن اوزرینہ عسکر سوق اولندی . ابو السرایا مأمونک عسکرینی حرباً بوزوب واسط و بصرہ و مداین طرفلرینہ یوریدی .

بونک اوزرینہ عراق امیری حسن بن سهل ہرثمہ بن اعینی عسکرلہ ابو السرایا اوزرینہ کوندردیکندن ابو السرایا حرباً غلبہ وجعیتنی تشتیت ایدرک ابو السرایا کوفہ حوالی سندن خروج و مکہ یہ فرار ایلہ اوراندہ بولنان

علویلردن حسین بن الابطس بن علی بن زین العابدین ایله
مدینهیه کیدوب محمد بن سلیمان بن داود بن حسن المثنی ایله
ده کورشدکن صکره بصرهیه عزیمت وزید بن موسی
بن جعفر الصادق ایله ده ملاقات ایلدی.

مبحث مخصوصنده بیان اولنه جنی وجهله حسین
بن الابطس مکه و مدینهیه استیلا ایلدیکی کبی ابوالسرایا
دخی عراق حوالیسنه عودت ایتدکده جمع ایلدیکی عسکرله
کوفهیه ضبط ایلدیکندن سهل بن حسن طرفندن بودفعده ده
هرثمه بن اعین عسکرله کوندریلوب ابوالسرایا مغلوب
اولمش و کوفه دن قادسیه واورادن واسط طرفلرینه فرار
ایتمش ایلدی.

واسط عاملی عسکرله قارشو چیقوب (۲۰۰) سنه سنده
ابو السرایایی در دست ونهروانده بولنان حسن سهل
ارسال ایتکله حسنک امریله اعدام اولندی.

سنه مرقومه ده حسن بن سهل طرفندن حمید بن
عبدالحمید کوفهیه والی تعیین قلمشدر.

مأمونک علی الرضا حضرتتربنی ولی العهد تعیین
ایلدیکی عراق حوالیسنده شایع اولدقد بو ماده شیعه
عباسیهیه یک آغراکدیکندن بالاجتماع ابراهیم بن المهدییه
واندن صکره اسحق بن النهادییه بیعتربنی اعلان ایدرک

ابراهیمی «المبارك» لقبيله تلقیب و (۲۰۲) سنده سنده
 کوفه یی استیلا ایلدیلر. کوفه عاملی حمید اصحابیله برابر
 ابن هبیره نك قصرینه قیانوب مدافعه یه دوام و کیفیتی
 حسن بن سهله اعلام ایلدی. حسن بر تقریب حمیدی
 محاصره دن چقاروب یانته جلب و ابراهیم بن المهدی عیسی
 بن محمد بن خالدی سوق ایله ابن هبیره قصرینی ضبط
 ایدوب حمیدك اصحابی یدارنده کی اموالی نهب ایتدر دکن
 صکره عباس بن موسایی کوفه یه عامل تعیین ایلدی.

عباس کوفه یه وارد قدده ابراهیمه مخالفت کوستر.
 دیکندن ابراهیم طرفندن سعید و ابوالابط نام قاندر
 رفاقنریله سوق اولان عسکر ابتدا مغلوب و صکره غالب
 اولوب عباس دامن استیمانه تثبث ایلدی. بناءً علیه
 مؤاخذه سندن صرف نظر اولندیغندن سعید ایله ابوالابط
 حیریه عزیمت ایلدیلر. و عباسك اصحابی کندوسنك
 موافقتی اولقسزین ینه مخالفته دوام ایله سعیدك کوفه ده
 اقامه ایتیش اولدیغی عسکر اوزرینه بالهجوم غلبه ایدی
 ویرنیلر وقعه سعیده منعکس اولدقدده سعید عسکرله
 کوفه یه واروب بالمحاربه غلبه دن صکره عباسی تحت
 مؤاخذه یه الدی ایسوده عباسك نقض عهد ایتدیکی
 وغوغا کندوسنك رأی و موافقتی اولقسزین اصحابی

طرفندن ایقاع اولدیغی تحقیق ایلدیکندن سعید جانندن
عباسه امان ویرلدی.

بو حاشه عقبنده کوفه والیلمکی ابراهیم بن المهدي
طرفندن فضل بن محمد بن الصباح الکنندی به توجیه
اولنوب صکره فضل عزل ايله یرینه غسان بن الفرج
تعین قلمش ایدی. غسان سرایانک قرداشنی اولدرمش
اولدیغی جهته بالعزل یرینه سعیدک قرداشنی هول
نصب ایلدی.

هولک مأموریتی عقبنده حسن بن سهل طرفندن
حمید بن عبد الحمید عسکرله کوفه یه کوندریلوب حمیدک
تقریبه برابر هول کوفه دن فرار و حمید کوفه یی استیلا
ایتدی.

حمیدک کوفه یی ضبطندن صکره ابراهیم بن المهدي
(۲۰۳) سنه سنده عیسی بن محمد بن ابی خالدی عسکرله
کوفه یه کوندردی ایسه ده عیسی مدافعه ده تعلل و حمیدک
مقصودنی ترویجه میل کوستردیکلی ابراهیمه خبر ویرلدیکنندن
ابراهیم عیسایی جلب و حبس ایلدی.

بوندن صکره حسن بن سهل طرفندن کوفه والیسی
حمید عسکرله مداینه کتمکه مأمور اولدیغندن کتدکده
ابراهیمک عسکری ایچنده کی رؤسادن فضل بن الربیع ابراهیم

همین ایریلوب حمیده التخباق ایتش وارتق ابراهیم
امنیتی زائل اولمغله اختفا ایتشدر . وقوعاتی دولت عباد
سیه فصلنده کی بحث مخصوصنده ذکر وتفصیل اولمغله
بوراده بیانه لزوم کوريله مدی .

مأمون بغدادجه کسب استقرار ایلدکن صکره
(۲۰۴) سنه سنده ابو عیسایی کوفه ولایتنه والی تعیین
ایتدی .

(۲۰۵) تاریخنده مأمون ذوالیمین طاهری خراسانه
والی تعیین ایدوب طاهرک برادر زاده سی اسحق بن ابرا-
هیم عراق امارتیه بغداد صاحب الشرطه لیکنه مأمور
اولمش وکوفه حوالیسی دخی امارت مذکوره دائره سنده
قلمشدر . آل طاهر بغداد صاحب الشرطه لیکنده بولندجه
کوفه یه طرفلرندن عاملار کوندریلورایدی .

(۲۵۰) تاریخنده ابوالحسین کنیه سیله مکئی یحیی بن
یحیی الحسین بن زید بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب
کوفه ده ظهور ایتشدر . مشارالیه مضایقه یه مبتلا اولوب
استدانه طریقیله مضایقه سنی ازاله ایچون متوکل طرفندن
مقدمجه خراسانده کی طالبیلراوزرلرینه متولی نصب ایدلش
اولان عمر بن فرجه مراجعت ایتدکده بیلرلنده نزاع وقو-
عبولمش وعمر کندوسنی حبس ایلشیدی . اهلی جانبدن

کفالت کو ستر بلهرك اطلاق اولند قده بغداده عزیمت وبر
وقت ضرورتله اوراده اقامت ایلدی . صکره سامرایه
کیدرك وصیفدن بعض مرتبه حقارت کوردیکندن کوفه
یه کتدی . ایوب بن الحسین او تاریخده بغداد صاحب
الشرطه سی محمد بن عبدالله طرفندن کوفه ده عامل ایدی .
یحیی کوفه یه بعد الوصول عربلردن و کوفه لیلردن باشنه
خیلی غلبه لک طو پلایوب قلو جه یه کتدی . قلو جه ده
بولنان صاحب البرید یحیانک کیفیت خروجنی محمد بن
عبدالله بیلدر دیکندن یحیی ایله محاربه ایتک اوزره
کوفه عاملی ایوب ایله سواد عاملی محمود الرخسی یه امر لر
ویرلدی . یحیی بر جمعیت عظیمه ایله کوفه یه هجوم و بدت
المالده موجود ایکیوز یتش بیک دیناری الوب جمعیتنی
تکثیر ایله حرباً غلبه ایلدی . و محمد بن عبدالله طرفندن
بالدفعات کوندریلان عسکری دخی بوزدی ایسه ده صکره
سلاحسز و بی قدرت بر طاقم اشخاص جمعیتنه التحاق
ایلدیکندن محمد بن عبداللهک اخیراً سوق ایلدیکی
عسکره قارشو مغلوب و مقتول اولمشدر .

(۲۵۱) سنه سنده کوفه ده کی طابیلردن حسین بن

احمد بن حمزه بن عبدالله بن الحسین بن علی بن ابی طالب
ظهور ایدرك زیدیه و بنی اسد دن باشنه پک چوق غلبه لک

طویلا تمقله کوفه عاملی احمد بن نصیر الخزاعی ابن هبیره
 قصرینه چکیلوب تحصن ایتدی . خلیفه المستعین کوفه
 والیملکنی مزاحم بن خاقانه توجیه ایدوب مزاحمی
 عسکرله کوفه یه کوندردی . مزاحم هشام بن ابی دلف
 ایله بالاتفاق حسین ایله محاربه و کوفه یی محاصره ایتدکدن
 صکره منجنیق لره تصدیق و درون شهره دخول ایتدی .
 و بعض محاربه آتش و یروب حریق ، سبع ذیلان محله قدر
 سرایت و علوینک بولندیغی خانه یه طوغری هجوم ایتدکله
 علوی فرار و مزاحم کوفه ده اقامت ایلدی . بو انصاده
 المعتز بالله بیعت اولندیغندن کوفه ولایتی والیملکنه ابو
 احمد الطالبی نصب اولمقله مزاحم مرکز خلافتیه عودت
 ایتشدر .

(۲۵۲) ده طالبیلردن بر ذات بغداددن کوفه یه
 کیدوب خروج ایده چکی شایع اولدیغندن کوفه ولایتی
 والیملکنه مأموراً بغدادده بولنان ابو الساجه عزیمت
 ایتسی امری ویرلمش و ابو الساج کندوسندن مقدم خلیفه
 سی عبدالرحمنی کوندرمش اولمقله عبدالرحمن کوفه یه
 تقرب ایلدکده اهالی غلوینرله حرب ایچون کایور ظننه
 ذهاب و عبدالرحمنه طاش اتمغه شتاب ایلدیلر . عبدالرحمن
 کندوسنک عامل و اهالی ایله حربیه مأمور اولدیغنی

وبعض قبائل اعراب ايله محاربه ايجون كلديكنى بيان
ايتديكندن اهالى مدافعه دن چكديلر . معتزك اوراده بو-
لنان واليسى ابواحد اهالى بي سؤ اداره ايله تنغير ايتش
ايدى . عبدالرحن طرفدن ابتدا ملاطفه واستمالت كو-
س-تريلوب ايكيى برلكده حسن معاشرته كوفه ده كي
نزهتگاهه كتمك ارنده عبدالرحن ابواحدى اتباعنه طو-
تديروب مقيداً بغداده كوندردى .

(۲۵۵) ده علويلردن عيسى بن جعفر وزيد بن على
كوفه ده ظهير ايدرك كوفه عاملى عبدالله بن محمد بن
عيساي اولدرديلر .

(۲۵۷) ده كوفه حواليسى خليفه المعتمد طرفندن
قرنداشى الموققه اقطاع ايدلشدر .

(۲۵۹) ده كوفه ده عامل بولنان لنجور بلاستيذان
سامرايه عزيمت ايتديكندن خليفه المعتمد طرفندن عودتنه
امر و يرلدى ايسه ده باشنده كي غلبه ليكله محالفته قيام
ايلدى . اوزرينه عسكر سوق اولنه رق حرباً اعدام
ايلدى .

بوندن صكره صاحب الزنج كوفه حواليسى استيلا
ايدرك طرف خلافتدن عسكرله كوندريلان على بن زيد
عندالمحاربه مقتول اولدى .

کوفہ حوالیسی (۲۷۰) سنہ سنہ قدر صاحب الزنجک
 ید استیلا سنده قالوب او تاریخده مرقوم بقتول وغالبه سی
 مندفع اولدیغندن کوفہ ولایتنه احمد بن محمد الطائی
 نصب اولنه رق (۲۷۵) سنہ سنده فارس العبدی نام
 خارجی سواد کوفہ وطریق خراسان و سامرا ده درلو
 درلو فنا لقر ایقاعیله امنیتی ازاله ایتش واحد عسکرله
 اوزرینه کتدی ایسه ده منهزم اولمشدر.

(۲۷۸) ده سواد کوفه ده دعاة رافضیه دن «قرمط»
 دیو معروف اولان فرج بن یحی ظهور ایدرک اورادن
 بلاد سائر ده یایلان قرامطه طائفه لری چوق و قتلر ممالک
 اسلامییه پیایمال و حکومتلری اشغال ایلدیلر. بونلرک
 وقایع تاریخیه لری مجت مخصوص صنده بیان اولنه جقدر.
 (۲۸۹) ده قرامطه طائفه سی کوفه ده منتشر اولوب
 خلیفه المعتصد جانندن کوفه ولایتی والیلمکنه تعیین اولنان
 احمد بن محمد الطائی نیک غلامی شبل عسکرله کیدرک غلبه
 و رئیس لری ابو الفوارسی اسیر ایلدی. ابو الفوارس
 خلیفه نیک یانه کوندردکده خلیفه مرقومی بروجہ اتی
 استنطاق ایتشدر.

خلیفه - (ابو الفوارسه خطاباً) سر جناب حقک
 و انبیانک روحلری سزک اجسادیکزه حلول ایتش زعمنده

بولانوبده می کنند و کزی زلادن معصوم عد ایدیه بورسکز .
 ابو الفوارس - روح الله بزه حلول ایتش اولسه
 سزه ضرری و یا خود شیطانک روحی بزم اجساد مزه
 حلول ایتسه سزه فائده سی نه اوله یور . بویه مالایعی
 سؤالده معنی یوقدر . سکا مخصوص اولان شی نه ایتسه
 انی سؤال ایتلیسن

خلیفه - بکا مخصوص اولان شی نه اوله یور . دیدکده
 ابو الفوارس خلیفه نک تهورینی موجب اوله جق مناسبتسز
 سوزلر سویلدیکندن اعدام اولمشدر .

(۲۹۳) سنه سی قربان بیرامی کونی اهالی مصلاده
 ایکن قاسم بن احمد دها مقدم تصور و اسبابی تدارک
 ایلدیکی خروج ماده سی قرار سابق وجهله در حال
 اجرا ایتسیله قرق بیک قدر اشخاص بغته خروج وقاسمه
 بیعت ایلدیلر . و مقدمه بغدادده مقتول و مصلوب اولان
 حسین بن زکریه ک انتقامی المی ایچون قرامطه ایله
 مخبره و اتفاق وقاسم ایچون برچادر قوروب « یالشارات
 الحسین » دیو رفع صدا ایتدیلر . کوفه حوالیسینده
 بوغازلرینه خدمت ایدن ادانی مقوله لرینی جمعیتلرینه الحاقه
 چالشوب تجاوزه باشلادقلری جهتله خلا فکیرلری اولان
 اهالیدن یکرهی قدر اشخاص مقتول اولدی . او تاریخده

کوفه عاملی بولنان اسحق بن عمران سـکـز یوز قدر اتلو
 وکندوسنه اتباع ایدنلری طویلا یوب اشبو ارباب قیامک
 مدافعه سنه سرعت کوستردیکی ائشاده قرامطه دن بر جمعیت
 کوفه یه دخول و ارباب قیامه التحاق ایلدیلر . ارباب
 قیامک ویرذکاری تلفات ایله برابر قرامطه دن دخی مقتوللر
 وقوع بولدی . ایکندی اذاتنه قدر محاربه ممتد اولدقدن
 صکره ارباب قیام قادسیه یه چکلدی . و اسحق خلیفه یه
 بالمراجعه امداد ایچون عسکر استدی . خلیفه نک و صیف
 الترمکی و فضل بن موسی بن بغا و سـاـر قاندر رفاقتلریله
 سوق ایلدیکی عسکر قادسیه یه واصل اولدقده بیدلرنده
 شدتلی محاربه وقوع بولوب ابتدا قرامطه و ارباب قیام
 طرفی مغلوب اولدی ایسه ده صکره قرامطه غلبه ایتیش
 و خلیفه نک عسکری بیک بشیوز قدر مقتول و یروب اقبح
 هزیمتله مغلوب اولمشدر . بو غلبه اوزرینه قرامطه کوفه
 حوالیسنی استیلا و حوالی مرقومه جه فناقلری امتداد
 ایلدی .

(۳۱۰) تاریخلرنده ابوالهیجا کوفه طریقنک محافظه سنه
 مأمور و ابوطاهر قرمطی یه قارشو مغلوب اولدی . او
 ائشاده کوفه حکومته جعفر بن ورقاء الشیبانی نصب
 ایدلش اولدیغندن محافظه حجاج ایچـون جعفر خیلی

غلبه لکله قرامطه اوزر لرینه کتدی ایسه ده بوزیلوب
 قرامطه کوفه یه دخول و الی کون اوراده اقامتله مظالمک
 انواعی ارتکاب ایلدیلر . شو حادشه اوزرینه خلیفه
 المقتدر وزیر مونس عسکرله کوندردی ایسه ده وصولدن
 مقدم قرامطه طائفه سی چقوب کتمش اولدقلرندن یتشه میوب
 (۳۱۳) سنه سنده یاقوتی اورایه عامل تعیین و بغداده
 عودت ایتدی .

(۳۱۵) ده ابو طاهر قرمطینک ینه کوفه اوزرینه
 کله جکی شایع اولدیغندن خلیفه المقتدر یوسف بن ابی
 الساجی بر قوه جسمه ایله کوفه یه کوندردی یوسفک
 وصولندن مقدم ابو طاهر کوفه یه کیروب اوراده کی
 مأمورین فرار ایتمش و یوسفک عسکری ایچون کوفه ده
 حاضرلنش اولان ارزاقی ابو طاهر ضبط ایلشیدی .
 یوسف ایسه قرمطینک وصولندن بر کون صکرده واصل
 اولوب مقتدره اطاعت ایتسی ایچون ابو طاهره خبر
 کوندردکده ابو طاهر « بز اللهدن بشقه کیمسه یه اطاعت
 ایتیز » جوابی ویرمکه محاربه باشلاندی . ابو طاهرک
 عسکری یوسفک عسکرینه نسبتله پک از ایکن یوسف
 منہزم و اصحابندن پک چوق کیمسه اسیر اولوب شو
 حادشه نک خبری بغداده شایع اولدقده جله یه دهشت

کلیکله وزیر مونس کلیتی عسکرله کوفه یه طوغری کتدی
ایسه ده ابو طاهر دهامقدم کوفه دن چقوب عین التمر
طرفلرینه کتدیکندن یتشه مدی .

(۳۱۶) ده قرامطه یه سواد کوفه یه کلوب خلیفه نك
سوق ایلدیکی عسکر غلبه و قرامطه نك چوغنی اسیر
ایلدی .

(۳۲۳) ده حجاج بغداددن حازه متوجهاً حرکت
ایلدکده ابوطاهر تعرض ایچون اوزرلرینه کیدوب
کوفه ده کی علویلرک رجالی اوزرینه حجاج بغداده دونمک
شرطیله تعرضدن کف ید و کوفه یه عزیمتله بر از وقت
اوراده اقامت ایلدی .

(۳۷۴) سنه سنه قدر امهات توارینجده کوفه حقنده
تذکیره شایان حوادث اولمدیغی کبی عامللرک اسملرینه
وصورت اداره لرینه دائر مضبوطیت دخی کوریه مامشدر .

(۳۷۴) سنه سنه خفاجه قبیله سی رئیس ابوطریف
علیان بن ثمال کوفه ده بر امارت مخصوصه تشکیل ایدرک
(۳۹۶) ده حسان بن ثمال ، (۳۹۷) ده ابو علی بن ثمال ،
(۴۰۲) ده حسن بن ابی البرکات بن ثمال ، (۴۱۷) ده منیع
بن حسان ، (۴۲۶) ده حسن بن ابی البرکات ، (۴۵۲) ده
محمود بن الاخرم الخفاجی امارت مذکوره ده بولندیغی

و بونرك بعضاً موصل و بعضاً حله حكمدار لريله محاربه لری
 وقوع بولوب اطراف و نواحی یه ده صارقندیلقلری امتداد
 ایلدیکی کبی بنی ثمال امراسی چوق و قتلر او حوالیده
 تصرفاته دوام و اهالی بی مقطوعه ربط ایله خرما
 و مزروعاتدن رسومات الدقلری حالده خلیفه المستنجد
 کوفه بی موالیسندن ازغشه اقطاع ایلدیکندن خفاجه
 قبیله سنك تجاوزلری اوزرینه (۵۵۶) ده ارغش و حله
 شکنده سی قیصر عسکرله کیدرك وقوع بولان محاربه ده
 خفاجه قبیله سی غلبه ایلدیکی تاریخ کتابلرنده مندرج
 ایسه ده امارت مذکورهنك كرك اسمی امراسی 'كرك'
 وقایع تاریخیه سی ترتیب و انضباط اوزره مضبوط
 اولمیدینندن صورت متسلسله ده وقوعاتك درجنه مدار
 اوله جق مأخذ بولنه مامشدر .

مع مافیه کوفه حوالیسی مقدملری قراطة نك و سائر
 مهاجینك هجوملرینه هدف اولمقدن ناشی اسکی مهموریت
 و اهمیت تاریخیه سی کترجه زائل و هلاکونك (۶۵۶)
 تاریخلرنده حوالی عراقیه بی استیلا سنده تاتارلرك صدمات
 مخربانه لريله بردن بره خراب اولوب اهمیت تاریخیه دن
 ساقط اولمشدر .

دردنجی مبحث

عراق عرب دائره سنده واقع بطیحه
تاریخی بیانده در

بطیحه واسط و بصره اراسنده واقع بر محل اولوب
ازمنه قدیمه ده بر طاقم کویلردن عبارت ایدی . ملوک
ساسانیه دن خسرو پرویز زمانده بر طرفدن دجله و دیگر
طرفدن فرات نهرلری فوق العاده طغیان ایدرک اورالری
صو باصوب قراء مذکوره خراب اولدیغندن اهالیسی
بشقه طرفله نقل خانه ایدیلر . صولر چکدکدنصکره
خسرو پرویز کویلرینک معموریت سابقه سنی اعاده ایتک
استدی ایسه ده وفاقی مانع اولمش و اوغلی شیر ویدنک دخی
مدتی امتداد ایتدیکندن محل مذکورده کی اراضی اعمار
ایدیله مامشیدی .

اسلامک ظهوریله او حوالی فتح اولندیغی اشناده
اراضی مرقومه اهالی و عمراندن خالی اولدیغی حالده
عراق حوالیسندن دولت اسلامیه تقرر ایتدکدنصکره
صولرک یارمش و تشکیل ایتش اولدقوری دره لرک بعض
محلارنده یوکسک موضعلر مشاهده اولدیغندن اورالرده
کوینر انشا و اهالی اسکان اولندی . مواضع مذکوره

اهالیء مرقومه یه اطرافنده کی صولر مناسـبتیله تحصنکاه
اولغله اهالی حکومتک امر ونهینه پکده اطاعت ایتکسزین
امرار زمان ایدیهورلر ایدی .

دولت عباسیه نك حوالیء عراقیه ده حکومتی تقرر
ایلدکده اراضیء مذکوره ایام قدیمه کبی کسب نظام
ومعموریت ایتکله طرف دولندن اموالی جباته عاملار
تعیین و صکره بطیحه ده بنی شاهین حکومتی شکل ایلدی .

بطیحه ده بنی شاهین حکومتی

(۳۳۸ - ۴۱۰)

حکومت مذکور دنك مؤسسای بولنان عمران بن شاهین
فی الاصل جامده اهالیسندن اولوب وطننده بر جنایتی
وقوعبولدیغندن بطیحه اراضیسندن واقع بر قامشله فرار
واختفا و بر مدت بانق کبی حیوانات صیدیه تعیش ایلدی .
صکره لصوص واشقیادن باشنه بر طاقم اشخاص طویلنوب
بالاتفاق قطع طریقّه باشلادیلر . فناقلری حکومته عکس
ایلدکده عمران اوزرلرینه عسکر سوق اولنه جغی خبرینی
الدیغندن اراضیء مذکوره دن خروج و بصره حاکی
ابوالقاسم بریدییه انجا وانتساب ایلدی . بر مدت ابو
القاسم خدمت ایلدکدنصکره جامده حوالیسنک محافظه سنه

مأمور وشو مأموریتده اشقیادن باشنه چوق کسه
طویلا نمله امورنده قوت حاصل اولوب بطیحه حوالیسنک
امر اداره سیده کندوسنه توجیه اولندی .

شاهین بطیحه و اردقن صکره اورالده امر
انضباطی اکیال ایله برابر بعض استحکامات و سائر ابنیه
انشا و استقبال ارزوسنی التزام ایلمدیکی بنی بویه دن
معز الدوله نك مسموعی اولدقده اوزرینه عسکر سوق
ایتمکله عمران مغلوباً فرار ایلمدی . اولاد و عیالی اسیر
ایتدیلر . فرارندن صکره بر از وقت اوتوده بروده اختفا
ایله کشت و کذار ایدرک معز الدوله نك امورینه ضعف
کلدکه میدانه چقوب بطیحه حوالیسنی استیلا و استقلالانی
اعلان ایدی و یردی (۳۳۸) .

معز الدوله خبر الدقده اوزرینه عسکر سوق ایلمدی
ایسه ده عمران بر از محاصره دن صکره بر صعب موقعه
النجما ایتش و معز الدوله نك قائدی زوربهان اوزرینه
بوریمش اولدیغی حالده عمران مقاومت شدید ایله غلبه
ایدرک معز الدوله عسکرینک یدلرنده کی سلاحرلی
اغتصاب ایتدی .

بو هزیمت اوزرینه معز الدوله وزیر ی مہلبی بی
بر اردو ایله سوق ایلمدکه ینه عمران غلبه ایتمکله مہلبینک

يائنده كى عسـكركـ جوغى اسير دوشـديـلر . معز الدوله
ناچار و ناخواه بطيحه ديارينى منشور ايله عمرانـه توجيه
و مقـدا در دست ايتـدرديكى اولاد و عيالى اسرا ايله
بالمبادلـه اطلاق ايلدى .

معز الدوله (۳۴۴) سـنـه سـنـده وفات ايتـش ديو شايـع
اولديغـدن عمران اهواز اهاليسـنه تجاوزـه باشلادى .
و معز الدوله نك كوندرديكى عسـكـر مغلوب اولوب
(۳۵۵) ده معز الدوله بالذات عمران اوزرينـه كتمـكـده ايكن
فوت اولمـغـله اندن صكره عزالدوله بختيار بر اردو ايله
عزيمـت و بطيحه طرفلرينـه اقان صولرى قطع ايله تضيق
ايلدى دجله نهرى طغيان ايدرك بوتـدـيردن فائـده و عسـكـرله ده
مطلوب حاصل اولـمـديغـدن بالمصالـحه عودت ايلـشـدر .
عمران (۳۶۹) تاريخـنه قدر بطيحه ده كيـفـما يشـاء
تصرفـله اورالرك مـمـهوريتنى بر صورت ممدوحـه يـه كـتـورـ
دى . او تاريخـده وفات ايدرك اوغلى حـسـن يزـينه
اوبوردى .

عـضـد الدوله بطيحه نك استيلاسنـه ارزو كوسترـوب
وزيرينى عسـكـرله حـسـنك اوزرينـه سوق ايلدى ايسـه ده
موفق اولـمـدى .

(۳۷۲) ده ابو الفرج بن عمران بن شاهين حـسـنى قـتـل ايله

بطیحه بی ضبط ایتیش اولدیغی حالده برسنه صکره عسکری
طایقی حسنی اعدام ویرینه. برادر زاده سی ابوالمعالی بن
حسنی اجلاس ایتدیلر (۳۷۳).

ابوالمعالی بطیحه نك اداره سنده حسن سلوك اختیار
ایله منونیت عمومیه بی استحصاله موفق و (۳۷۶) ده وفات
ایدوب همشیره زاده سی علی بن نصر بطیحه ده حکمدار
اولمشدر. علی مذهب الدوله لقبیله تلقیب اولنوب عدالتله
اجرای حکومت و خیر و حسناته دوام ایدرک ارباب خوف
و خشیت دائره عدالتده امین یشامقده ایدیلر.

مذهب الدوله نك زمان حکومتده بطیحه ده پك چوق
بیوت حسنه انشا اولمشدر. (۳۷۸) سنه سنده بطیحه ده
یرشدتلی و باظهور ایدرک چوق ادم وفات ایلدی. (۳۹۴) ده
ابوالعباس بن واصل بطیحه بی ضبط ایله مذهب الدوله بی
چقاردی ایسه ده اهالی هجوم و غلبه ایله ابن واصلی طرد
و مذهب الدوله بی جلب ایلدیلر (۳۹۵).

مذهب الدوله (۴۰۸) سنه سنده وفات ایدرک یرینه
اوغلی ابوالحسن احمد او طور دی و همشیره زاده سی ابو
محمد عبد الله دیلم و اتراک عسکرندن استمالته تحصیل
موافقت ایلدیکنندن عسکرله بالاتفاق ابوالحسنی قبض ایله
ملکی ضبط ایلدی.

ابو محمد او چاه قدر بطیحه ده حکمدار اولدقدن صکره
فوت اولمغله مهذب الدوله نك خواصندن ابو عبدالله الحسن
بن بكر الشرابی رینه اقامه ایدلمش و سلطان الدوله بن پویه
(۴۱۰) تاریخنده صدقه بن فارس ایله عسکر سوق ایدرك
بطیحه بی ضبط ایتکله بنی شاهین حکومتی منقرض
اولمشر.

بطیحه نك بقیه احوالی

صدقه بطیحه بی ضبط ایلدکده سلطان الدوله طرفندن
اورایه والی تعیین قلمغله (۴۱۲) سنه سنه قدر ایفای
مأموریت و او تاریخنده وفات ایلدی.

حکمدار سابق ابو عبدالله صدقه نك بطیحه بی استیلا
سی اثناسنده دردست و حبس اولمشیدی. صدقه وفات
ایتدکده بر تقریب محبوسدن قورتیلوب بطیحه بی استیلا
ایتمش ایسه ده ابن المعبر عسکرله هجوم ویدندن اخذ
ایلدی.

شرابی فرار ایله حله حکمداری دبیس بن صدقه نك
یانه کیدرك ابن المعبر (۴۲۰) سنه سنه دکین اوراده حکو.
متله آل پویه ملوکندن ابو کالجارک اسمنه خطبه او قوتدی.
(۴۳۳) سنه سنه ابو نصر بن الهیثم بطیحه بی بالاستیلا

جلال الدوله یه ویرکو اعطا ایتش و (۴۳۵) ده عسکر
 طاقه سنک اجباریلہ ابو کالجارہ اطاعت ایلشیدی .
 (۴۳۸) ده وزیر ذی السعاده نک اوغلی ابو الغنائم عسکرله
 بطیحه بی محاصره ایدرک ابو الهیثم ایلہ ارالنده مصالحه
 عقد اولمش یکن (۴۳۹) ده ابو الغنائم ابو الهیثم اوزرینه
 یوریوب حرباً بطیحه بی ضبط واهالیدن خلق کشری
 قتل ایلدی . کوستردیکی شدت اوزرینه پک چوق اہالی
 دخی ترک وطن ایتدیلر . بوندن صکرہ بطیحه ابو کالجارک
 زیر تملکندہ قالوب مؤخرأ بعضیلرینک ایادی استیلارینه
 دوشمش اولدیغی حالده (۵۱۰) تاریخلرنده بنی ربیعہ دن
 بنی معروف قبیلہ سی اورالره داخل اولوب حوالیء مر-
 قومہ ده هر درلو قنالغی ارتکاب ایتدیلر . احوال مذکور-
 ره اوزرینه او حوالینک عمران سابق خراب اولمش
 و (۶۱۰) تاریخنده خلیفه عباسی الناصر لدین الله بطیحه-
 بی طوغریدن طوغری یه ضبط ایتکله خلافت عباسیہ نک
 حاملری معرفتله اداره اولمشدز .

بشنجی مبحث

عراق عرب دارمسنده واقع حله نك وقایع تاریخیه سی
بیانده در

حله شهری عراق عرب دارمسنده واسط و بصره
واهواز ارالنده واقعدر . بنی مزید ملوکندن سیف
الدوله صدقه بن مزید هجرتك (۹۵۰) سنه سنده بنا
واورایی ماصه اتخاذا ایلدی .

یاقوت معجم البلدانه دیرکه حله بنی مزید کوفه
ایله بغداد اراسنده بر بیولك شهر اولوب جامعین دیو
مشهوردر .

بنی مزید حکومتی

(۴۰۵ - ۵۴۵)

بنی مزید بنی اسد فروغندن معدوددر . و مسکنلری
بغداددن بصرهیه و بصره دن نجده قدر متمد اراضی
ایدی که اراضی عراقیه دیومعروفدر . بنی دبیس
بنی مزیددن بر عشیرت ایدی . خوزستان نواحیسنده
ناملرینه منسوب و جزیره بنی دبیس دینکله مشهور موقعه
ساکن ایدیلر . بنی مزیدك بیوکاری ابوالحسن علی بن
مزید و قرنداشی ابوالغنائم ایدی .

ابوالغنائم بنی دبیس ایچنه کیدوب بر مدت آوراده
 قالدی. صکره ارارنده وقوعبولان منازعه اوزرینه بنی
 دبیسدن ایریلوب ابی الحسن ناحیه سنه فرار ایلدی. حین
 فرارنده بنی دبیس خلق کندوسنی تعقیب ایلدی ایلده
 یتشه مدیلر. ابوالحسن علیهنده بنی دبیسک ثباتنی کوردکده
 عمید الجیوشدن استمداد و عمید الجیوش دیلیردن بر قوه
 عسکریه ایله امداد ایدوب بنی دبیس ایله جریان ییدن
 محاربه ده ابوالحسن طرفی مغلوب و ابوالغنائم مقتول
 اولدی (۴۰۱).

(۴۰۵) سنه سنده ابوالحسن قرداشنک انتقامنی المق
 ایچون جمع ایتش اولدیغی عسکرله بنی دبیس اوزرینه
 یوریدکده بنی دبیس مضر و طراد و حسان و بنهان قبیله
 لرینی و شاهجان حوالیسنده کی اکرادی جمع ایله مقابله
 ایتش ایسه ده عندالمحاربه مغلوب و حسان ایله بنهان
 مقتول اولدیغندن ابوالحسن بن مزید بن علی مالیرینی
 اغتصاب و مسکینه عزیمت ایتدکدنصکره فخرالدوله
 جزیره دبیسیه حکومتنی کندوسنه تقلید ایتش و ابوالحسن
 جزیره مذکورده اقامتله مذکور (۴۰۵) سنه سنده بنی
 مزید حکومتنی تشکیل ایلشدن.

یوندن صکره مضر بن دبیس بر جمعیت عظیمه ایله

ابوالحسنک اوزرینه هجوم و غلبه و جزیره مذکورہ فی ضبط ایلدی . و ابوالحسن قومیلہ برلکده بلدنیل طرفلرینه کتدی .

(۴۱۷) ده ابوالحسن بن مزید فوت اولوب یرینه اوغلی نورالدوله ابوالاغر دبیس قائم اولمشدر . ابوالحسن حیاتنده حکومتی ابتدا اوغلی مقلده وصیت ایتمش و سلطان الدوله طرفندن مقلدک ولایت عہدی تصدیق اولمشیدی . وفاتنده نورالدوله حکومتی ضبط ایتدیکندن ایکی برادر یینده منازعه و خصومت ظهور ایدرک مقلد بنی عقیلہ التجا و بر مدت بنی عقیل دروننده اقامت ایلدی . بناء علیہ بنی دبیس ایلہ بنی عقیل امیری قراوش ارالرنده حروب و فتن ظهوره کلمشدر .

شو مخالفت اوزرینه دبیس بنی خفاجه قبیلہ سنی جلب ایلہ بالاتفاق کیدرک بنی عقیلک املاکنندن انبار شهرینی ضبط ایلدی (۴۱۷) .

بوندن صکره دبیس ایلہ خفاجه قبیلہ سی ارالرنده مخالفت ظهوریلہ خفاجه امیری منیع بن حسان جامعینه کیدرک اورالری نہب و کوفه حوالیسنی استیلا ایتمش و دبیس ایلہ قراوش ارالرنده اتفاق و مسالمت وقوعبو .

لدیغنه مبنی خفاجه قبیله سی سقی فراتدن بنی عقیلی منعه
قیام ایلشدر.

ابوالحسن مغلوباً فرار ایتدیکی وقت جزیره دیسیه.
بی طراد بن دبیس استیلا ایتش ایدی. بنی اسد دن منصور
بن حسین جزیره نك استیلا سنه قیام و (۴۱۸) سنه سنده
جزیره مذکوره بی ضبط ایتدی. بوندن صکره طراد
جزیره دن بعد الخروج وفات ایلدیکندن اوغلی ابوالحسن
بغداد عزیتمله جلال الدوله یه دخالت ایدوب منصور بن
الحسن جلال الدوله نك خطبه سنی قطع ایله ابوکالیجار اسمنه
خطبه او قوتدی. علی بن طراد منصور ی جزیره دن چقار مق
ایچون جلال الدوله دن الدیغی عسکرله واسطه و بعده
منصور اوزرینه عزیمت ایلدکده منصور جلال الدوله یه
مخالف بولمان ابوصالح و سائر امراء اتراکدن بالاستعانه جمع
ایلدیکی عسکرله علی بن طرادك مدافعه سنه قیام و حرباً
غلبه ایله علی بن دحی قتل ایلدی. و جزیره ید تملککنده
قالدی.

نور الدوله دبیس بن مزیدك قرنداشی مقلد بنی عقيله
دخالت و التحاق ایتش اولدیغی مقدمجه بیان اولمشیدی.
بونکله نور الدوله دبیس اراسنده ذکر اولندیغی اوزره
عداوت اولدیغندن مقلد خفاجه امیری منیع بن حسانك

يانه كيدرک جلال الدوله يه مخالفتله ابو کاليجاره اطاعت
ونور الدوله عليهنده حرکت ايتک اوزره ايكيسي بيننده
عقد اتفاق اولندي . بناءً عليه بونلرله جلال الدوله
ارالنده بعض مرتبه وقوعات يوز کوستروب جلال الدوله
ابو کاليجارک ممالککندن معدود اهواز حواليسنى نهيه قيام
ايتش و ابو کاليجار مدافعه ايجون کتدکده بالمحاربه مغلوب
ومنهزم اولمشدر .

(۴۲۴) تاريخنده ثابت بن على بن مزيد بساسيرى يه
اتصال وانک قوت و معاونتيله دبیس عليهنده قيام ايلدى
بناءً على ذلك دبیس بشقه طرفه چکلکهکه مجبور اولمغله
نيل حواليسنى و دبیسک اعمالنى ثابت استيلا ايلوب دبیس
بر قوه عسکريه تربيت ايله ثابتک اوزرينه سوق ايتدى
ايسدهده قوه مذکوره منهزم اولوب ملک، ثابتک ينده
قلمشيدى . بساسيرى بخداده عودت ايلدکده دبیس بنى
خفاجه دن بالاستعانه کيدرک ثابته غلبه ايتش و ملک کندی
ينده قالمق و اعمالک بعضيسى ثابته عائد اولمق اوزره
ارالنده مصالحه تقرر ايلمشدر .

آل پويهدن ملک الرحيم (۴۴۱) سنه سنده اعمال
واسطدن نهر صله ايله نهر فضلك حياه منى دبیس بن
مزیده حواله واورالده کى اراضى بنى کندوسنه اقطاع

ایلدی . اراضی مرقومه ایسه جند واسطک اقطاعندن
معدود اولدیغندن بوندن طولایی عسکره غضب و تهور
عارض اولوب عسکرله دیس ارالنده نزاع و قتال
وقوعه کلمش و دیس غلبه ایتشد .

(۴۵۶) سنه سنده بنی خفاجه قبیله سی دیسک اعمالندن
جامعین حوالیسنی قصد ایله فراتک جانب غریبسنه نزول
ایلدیلر . دیس شرق طرفنده ایدی . بساسیریدن استمداد
و بساسیری بالذات عسکرله عزیزت ایدرک دیس ایله
برایکده نهر فراتک غرب طرفنه چکوب خفاجه ایله محاربه
ایلدیلر . خفاجه قبیله سی مغلوباً جامعین اراضیسندن
چکیدی .

(۴۵۱) تاریخنده نورالدوله دیس سلجوق سلطان
طغرل بکک حضورینه واروب نائل التفات اولدیغی
حالده ملاکنه اعاده اولندی .

دیس (۴۷۴) تاریخنده و امارتک الی یدنجی سنه .
سنده وفات ایلدی . مشارالیه بر امیر ممدوح اولوب
شعراء عصری طرفلرندن حقنده پک چوق مدیحله را نشاد
اولندیغی کی وفاتده دخی متعدد مرثیه لر نظم ایدلمشدر .
نورالدوله دیسک وفاتده اعمالنه و بنی اسد قبائلنه
اوغلی ابو کامل منصور حکمدار اولغله بهاءالدوله دیو

تلقیب اولندی . و سلجوقی سلطان ملکشاہک یانہ کیدرک
(۴۷۵) سنہ سی شہر صفرندہ ملکہنہ عودت ایلدی .

(۴۷۹) سنہ سندنہ بہاء الدولہ ابو کامل منصور بن
دبیس وفات ایدرک خلیفہ طرفندن نقیب ابو الغنائم
تعزیه ایچون اوغلی سیف الدولہ صدقہ نک یانہ ارسال
اولندی و سیف الدولہ ملکشاہ سلجوقینک یانہ عزیمتہ
باباسنک اعمالی کندوسنہ توجیہ ایدیلہرک معززاً ملکہنہ
اعادہ قلندی .

(۴۹۴) سنہ سندنہ صدقہ بن منصور ایلہ سلطان
برکیارق ارارندہ مخالفت ظهور ایدوب صدقہ زیر
دستندہ کی محارده برکیارقک خطبہ سنی قطع ایتیش
و (۴۹۵) دہ حلہ شہرینی بنا ایلہ اوراسنی عاصمہ مملکت
اتخاذ ایتشدز .

صدقہ (۴۹۶) سنہ سندنہ واسط و ہیئت حوالیسنی
استیلا و امیر ایلغازی و سقمان ایلہ اتفاق ایدرک سلطان
محمد سلجوقی طرفنی التزام و سلطان برکیارقک بغداددہ
بولنان شخنہ سی کشمکین علیہنہ نوجہلہ قیام ایلدکری
و صکرہ سلطان برکیارق و محمد ارارندہ مصالحہ تقررایدرک
ہر بریسی محلانہ عودت ایلدیکی مبحث مخصوصندہ بیان
اولمغلہ بورادہ تفصیلنہ لزوم کوریلہ مدی .

صدقه بن منصور سلطان محمد سلجوقینک طرفدارانندن
 و اعظم انصارندن ایدی . صکره بینلرنده وحشت و مخالفت
 یوز کوستر دیکندن سلطان مشارالیهک سوق ایلدیکی
 عسکرله حرب ایدرکن (۵۰۱) تارینخنده مقتول اولدی .
 وفاتندن صکره زوجه سی بغداده عزیمت و سلطان
 مشارالیه ایله ملاقات ایلدکده سلطان صدقه نک مقتولیتندن
 طولایی بیان معذرت و اجرای رسم تسلی و تعزیتله صدقه نک
 ملکنی اوغلی دیسه توجیه و اعطا ایتشدرد . بونکله
 برابر سلطان محمد طرفندن دیسه بعض محارده اقطاع
 اولنش ایسه ده وفاتنه قدر دیسی ملکنه کوندر میوب
 یاننده الیقوید یغندن سلطان محمود زمانده دیس ملکنه
 اعاده ایلدی .

خلیفه المستظهر وفات ایدرک (۵۱۲) ده اوغلی
 المستر شده بیعت اولندوقده دیگر اوغلی ابوالحسن خوفه
 ذهاب و حله یه فرار ایلدیکندن دیسک احترام و رعایتنه
 مظهر اولدی . خلیفه مأمور مخصوص ارسالیه ابوالحسنی
 استدکده دیس مادام که ابوالحسن یاننه کلمشدر تسلیم
 ایده جک اولسه بین الخلق کندی شاننی احما ایده جکنی
 بیان و احوال آتیه سندن طولایی عرض کفالت ایلدیکی
 جهته (۵۱۳) سنه سنه قدر خلیفه نک موافقتیه ابوالحسن

حله ده قالدی ایسه ده صکره کیدرک واسطی استیلا
ایلدی . بونک اوزرینه دبیس قوه جبریه ایله ابوالحسنی
دردست و خلیفه ارسال ایتشد .

سلطان مسعود سلجوقی ایله برادری سلطان محمود
ارالنده ظهور ایدن وحشته مینی هر بریسی دیکری
علیه قیام ایلدکده بغداد شکنه لکندن انفصال ایدن
قسیم الدوله برسقیه سلطان مسعود جانبدن مراغه
ورجه حکومتی توجیه اولمش و برسقی ایله دبیس بیننده
عداوت قدیمه اولدیغندن دبیس سلطان مسعودک اتابی
جیوش بک ایله مخبریه ابدار و برسقیق قبضنی اخطار
ایلمشیدی . برسقی شو و مخبردن خبر الدقه سلطان مسعوددن
مفارقت و سلطان محمود میل و دخالت ایتکله سلطان
مسعود وزیرى ابو علی بن عمارى عزل ایله برسقی
وزارته تعیین ایدی . بونک اوزرینه دبیس بعض تشبته
بولدیغندن سلطان محمود اصلاح احوال ایتسنی و تحویفی
حاوی یازدیغی مکتوبدن دبیس حدت کوستروب سلطان
مشار الیهک اطاعتدن خروج و سلطان مسعود میل ایله
اسمه خطبه اوقوتدی .

(۵۱۴) سنه سنه سلطان مسعود ایله سلطان محمود
ارالنده وقوع بولان محاربه ده سلطان مسعودک عسکری

منهزم اولغله دبیس بوانهزامی ایشتمدکه عراق حوالیسنک
 کوپلرینی تخریب ویغمایه قیام ایلدی . و سلطان محمود
 طرفندن هر تقدیر لطف ایله تنبیهات اجرا اولندی ایسه ده
 هیچ بریسنه التفات ایتدکن بشقه عسکرله بغداده
 عزیمت و دارالخلافه نیک قارشوسونده نصب خیام ایدرک
 سلطان محمودک علیهنده خلیفه بی تهیدیه باشلادی . خلیفه
 هر تقدیر معذرت بیان ایتدی ایسه ده قبول ایتدره میوب
 خلیفه ایله بیلنرنده مبانیت باقی اولدیغی حالده حلهیه
 کتدی . سلطان محمود سنه ۸۰۰ کوره شهر رجبنده بغداده
 بالورود شهر شوالده عسکرله حلهیه طوغری حرکت
 ایلدکه دبیس دامن استیمانه تشبث ایدرک سلطان جانبندن
 کندوسنه امان ویرلدی . لیکن دبیسک عفو استدعایندن
 مقصدی وقت قازانمق ایچون اغفال و مغالطه دن عبارت
 اولدیغی کی سلطان دخی کندو سنجه بویله بر مقصد اوزرینه
 امان ویردیکندن دبیس اوصرده اهل و عیالی بطیحهیه
 کوندروب کندوسی حله دن حرکت و امیر ایلغازییه
 التجا ایلدی . و سلطان حلهیه واصل اولدقه کیمسه بی
 کوره مدی .

دبیس برمدت امیر ایلغازینک یاننده اقامتله سلطانندن
 استغفای قصور ایچون قرنداشی ارسال و هر درلو تشبته

ابتدار ایتش اولدیغی حالده فائده قازانه مدیغندن جعبر
قلعه سی طرفلرنده جمع ایده ییلدیکی غلبه لیکله حله یه
عزیمت و سلطانه معروضات ارسالیله بیان معذرت ایلدی
ایسه ده موافقت الهمدی . بوندن صکره سلطان محمود
بر قوه عسکریه تجهیزیه حله یه سوق ایتدی . دیس
حله یی ترک ایله از بر دینلان نهر طرفنه چکلدی .

سلطانک عسکر ی قائد یرنقش رفاقیه دیسه یاقن
واردقه من بعد سلطانک دائره اطاعتندن چقماق اوزره
قرنداشنی ترهین ایدرک ارالرنده مصالحه تقرر و سلطانک
عسکر ی بغداده عودت ایتشدر (۵۱۶) .

بو وقعه دن براز صکره دیس ینه راحت طور میوب
طرف خلافتدن اوزرینه عسکر سوق اولمش و (۵۱۷)
تاریخنده خلیفه المسترشد بالذات عسکرله کیدرک برسی
دخی خدمته کلش اولغله بالمحاربه دیس منهزم اولدی
ایسه ده فراقی عبور و غزنه طرفلرنده عزیمت ایتش و سلطان
محمود سلجوقینک اوغلی ملک طغرل بکک یانه واروب
مشار الیهی عراق حوالیسنی استیلا ایچون تحریک ایتشدر .
بو تحریک اوزرینه طغرل بک دیسی بالاستصحاب
عراق حوالیسنه عزیمت ایتش اولدیغی حالده موفق

اوله مدی . ایکینجی برلکده خراسانده بولنان سلجوقی سلطان
سنجرک یاننه کتدیلمر .

(۵۲۲) تاریخنده سلطان سنجرله سلطان محمود ارارنده
محرابه جریان و سلطان سنجر غلبه ایتدکدنصکره سلطان محمود
حقنده حرمت و رعایت ارائه سیله دیسک حله حکومتنه
اعاده سنی التماس ایتدیکندن سلطان محمود قبول و (۵۲۳) ده
دیس ایله برابر بغداده عزیمتله دیسی حله یه اعاده ایلدی .
بو معامله دن صکره دیس ینه سلطان محمود علیهنده
فتنه احداثیله مخالفت کوستردیکی جهتله در دستنه قیام
اولندیغی صروده شامه فرار ایتدی . دمشق و ایسی دیسی
طوتدروب حبس ایلدیکی موصل حکمداری عمادالدین
زنکینک مسموعی اولدقده موصله ارسالنی و الیدن طلب ایتیش
و طلبی بالترویج دیس موصله کوندر لمشدر . عمادالدین
ایله ارارنده عداوت اولقدن ناشی دیس بوماده جه بیوک
و همه ذاهب اولمشیکن عمادالدین خلاف مأمول اولق
اوزره حقنده حرمت و رعایت مکمله کوستردی .

(۵۲۵) سنه سنده سلطان محمود وفات و یرینه اوغلی
داود جلوس ایلدکده عیسی سلطان مسعود ایله ارارنده
باب خصومت اچیلوب خلیفه (۵۲۶) تاریخنده همدانه
متوجهاً حرکت و سلطان مسعودک انهازامی خبرینی الدقدن

صكره عودت ايلدكده عماد الدين زنكى و دبیس بغدادی
استیلا ایچون كلش اولدقلى خبرینی المقله عسكركله
یتشوب حرباً ایکیسینده بوزدی . و دبیس سلطان مسعودك
یانه فرار ایدرك سلطان مشارالیه ایله خلیفه اراسینده
فتنه حدوثه قدر اوراده قالدی .

(۵۲۹) سنه سنده خلیفه سلطان مسعود ایله حرب
ایچون کیدرك خیمه سنده مقتول اولدقه سلطان مسعود
بو ماده ایچون دبیس بن صدقه بی اتهام و اعدام ایلدی .
دبیسك خبر وفاتی حله ده بولنان اوغلی صدقه به
بالغ اولغله باباسنك یرینه اوتوروب سلطان مسعود
بغدادده کی شهنه سیله امیر قطلغ تکی بی حله نك استیلا سنه
مأمور ایتدی و حله صدقه نك یدندن الندی ایسه ده
(۵۳۱) سنه سنده سلطان بغداده عزیمت ایلدكده صدقه بی
ملکینه اعاده ایلشدر .

(۵۳۲) سنه سنده سلطان مسعود ایله ملك داود
اراسینده محاربه وقوعبولوب صدقه بن دبیس سلطان
مسعود طرفنده اولدیغی حالده ملك داودك بعض امرا سی
طرفندن در دست و قتل اولندی .

صدقه دن صكره یرینه اوغلی محمد قائم اولمش یكن
(۵۴۰) تاریخنده علی بن دبیس تغلباً حله بی استیلا ایدرك

وقوع بولان مظالم و تعدیاتی اوزرینه اهالی سلطان مسعوده
عرض شکایت ایلدیلر . سلطان مشارالیه حله یی امر اسندن
سلار کرده اقطاع ایلدی (۵۴۲) . سلار کرد همدان
بغداد عزیتمله اورادن حله یه توجه ایلد کده علی بن دبیس
حرباً مغلوب اولوب سلار کرد حله یی ضبط ایدی . علی
مغلوباً خلفه بولان امیر بقشک یانه فرار ایلوب وقوع
بولان استمدادی اوزرینه واسط صاحبی طر نطاوی ایل
بالاتفاق هجوم و سلار کردی قاجروب حله یی ضبط
ایلدیلر . علی ینه حله ده اجرای حکومت ایلدی .

(۵۴۵) تاریخنده علی بن دبیس وفات ایتکله بنی
مزید حکومتی منقرض اولمشر .

حله نك بقیه احوالی

علی بن دبیسدن صکره سلجوقی سلطان مسعود طرفندن
حله حکومتی سلار کرده توجید اولمفله سلار کرد عزیتمت و حله
یی ضبط ایدی ایسده سلطان مسعود سلجوقینک وفاتندن
صکره خلیفه عباسی المتقی لامر الله امراء سلجوقیدینی
عراق حوالیاسندن طرده قیام ایلد کده بغداد تخندسی
مسعود بلاک بغداددن حله یه فرار ایلدی . براز وقت حله ده
سلار کرد ایله حسن وفاق اوزره کچند کدن صکره سلار کردی
قبض و صویه غرق ایدرک حله ده کسب استبداد ایتمشر .

خلیفه وزیر عون الدین بن هبیره بی عسکرله کوندروب
مسعود حرباً منہزم اولدیغی حالده حله یه عودت ایلدکده
اهالی عدم قبول ایله کندوسی طرد ایلدیلر . کندوسی
تکریته فرار و ابن هبیره حله بی ضبط ایتدی .

بوندن صکره سلطان ملکشاہ عسکر سو قیلہ واسط
و حله بی استیلا ایتش ایسدهده خلیفه (۵۴۷) تاریخنده
بالذات عسکرله کیدرک واسط و حله بی ضبط ایلدی .

(۵۵۲) ده سلجوق سلطان محمد مهملہل بن ابی العسکری
برقوه عسکریه ایلہ کوندروب حله بی استیلا و کندوسی
بغدادی محاصره ایتدی ایسدهده بغدادی ضبطه موفق
اولقسزین ذونوب کتدی .

(۵۵۵) ده خلیفه المستعجده بیعت اولندیغندن خلیفه
مشارالیه امرء سلجوقیه بی عراق حوالیسندن دفعه قیام
و حله ییده ضبط ایلہ اوحوالیده بولنان بنی اسد قبیلہ لرینی
عراق حوالیسندن طرد واجلا ایلدی . بوندن صکره
حله بلادی جانب خلافتدن بنی معروفه اعطسا اولمش
ومائتہ سادسه نہایتنه قدر انلرک ید اداره لرندہ قالمشدر .

التجی مبحث

(عراق عرب داره سنده واقع حلوانک)

(وقایع تاریخیه سی بیانده در .)

حانک ضمی ولایت سکونیله (حلوان) عراق عربدن

معدود در . یاقوت معجم البلدان دیر کہ حلوان عراق
 بغدادی ولی ایدن جبaldن نہایت سوادده واقع اولوب
 بعض ملوک طرفدن حلوان اراضیسی حلوان بن عمران
 بن الحاف بن قضاغیہ اقطاع اولمش اولدیغندن انک
 اسمیله تسمیه اولندی . بر بولک مدینہ ایدی کہ عراقده کوفہ
 وبصرہ و بغداد واسط و سامرا دن صکرہ بوندن بولک
 مدینہ یوغیدی . میوه سنک چوغی انجیر در . مدینہ
 مذکورہ قرب جبلده واقع اولوب چوق کرہ اورایہ قار
 دوشر . واتصالنده کی جبلہ دائماً قار سقوط ایدر .
 اوراده بولنان نار هیچ بریده بولمز . انجیری بغایت اعلا
 اولدیغندن شاه انجیر تسمیه ایدرلر . حوالیسندہ چوق
 عیون کبری تہ واردر .

حلوان هجرتک (۱۹) و هلی رواية (۱۷) نجی سنہ .
 سنہ جریر بن عبداللہ الجلی واسطہ سیلہ فتح اولندی .
 کیفیت فتحی مجتہد مخصوصندہ ذکر اولمشدر . بدایت
 فتحندن اوراده ابو الشوک حکومتک تشکنہ قدر کوفہ
 ولایتہ مربوطاً اداره اولندرق هجرتک (۳۸۱) سنہ سنہ
 اوراده بنی عنان حکومتی تشکل ایلدی .

حموانده بنی عنان حکومتی

(۳۸۱ - ۴۴۶)

حکومت مذکورہ نیک مؤسسی افراد طائفہ سندن
شادنبان امیری ابو الفتح محمد بن عنان (عناز) نام ذاتدر.
تاریخ تأسیسی (۳۸۱) سندھی در.

حکومت نیک یکرمنجی سندھی وفات ایتمکله اوغلی
ابو الشوک کندوسنہ خلف اولدی. (۴۰۱).

ابو الشوک لقبی حمام الدولہ واسمی فارسدر.
ملوک حسنویہدن ظاہر بن ہلال ایله ارارندہ خصوصت
قدیمہ اولوب ظاہر بہاء الدولہ نیک محبوسی ایکن شمس
الدولہ اطلاق و مملکتہ والی تعیین ایلدکده عسکرلہ
ابو الشوک علیہنہ قیام ایلدی. و عندالمحاربہ ابو الشوک
مغلوب و قرنداشی مقتول اولدی. صکرہ یئہ ارارندہ
حرب وقوعیلہ ابو الشوک منہزم اولدیغندن ظاہر ابو
الشوک یئندہ کی اراضینک بر قسمنی استیلا ایلدی. مؤخرأ
بینرندہ مصالحہ و قرابت صہریہ منعقد اولدی ایسندہ ابو
الشوک بغتہً هجوم و ظاہرک یئندہ اولان محارری ضبط
ایلی ویردی.

(۴۱۴) سندھ سندنہ علاء الدولہ بن کاکویہ ہمدانہ

کیدرك شمس الدوله بن پويك عسكرينه غلبه و اعلان
استبداد ايله دينوره عزيمت ايتدكده دينورى ابو الشوك
يندنن اخذ ايتدكن صكره ابو الشوكك طلبنه اقدام
كوسهتردى . بغدادده بولنان مشرف الدوله نك شفاعتى
اوزرينه علاء الدوله عودت ايتمش ايدى .

(۴۲۰) سنه سنده غز طائفه سى رى بلادينه هجوم
ايله همدانى استيلا و استرabad و دينور حواليسنه قدر
تجاوز ايلدكلرنده ابو الفتح بن ابى الشوك عسكركله
اوزرلرينه كيدرك غزله غلبه و ايچلرندن برجاعتى اسير
ايلدى . و غزلى دفع ايتدكن صكره دينور حواليسى
يندنه قالوب (۴۳۰) ده قرمىسين و جيل اعمالينده
يد استيلايه ايدى .

ابو الفتح بن ابى الشوك پدرى طرفندن نيابته دينور
حواليسى اداره و اطراف و نواحيدهكى قلاع متعددده ينده
استيلا ايله برابر او حوالى يي غزلك تجاوزلرندن تماميله
محافظه ايدى . صكره عيسى مهلمك يندنه
بولنان بكورا قلعه سنى استيلايه قيام ايدرك قلعه نك
تسليمى مهلمك تكليف ايتكله بيلرنده وقوع بولان محاربده
ابو الفتح اسير اولمشدر .

بونك اوزرينه ابو الشوك عسكركجهيله مهلمك

علیہنہ قیام ایلدکده مهلهل علاء الدوله بن کا کویہی
تحریک ایلدیکندن علاء الدوله دینور و قرمیسین حوالیسنی
استیلا ایلدی (۴۳۲) •

ابو الشوك بونن صکره کیدرک دقوقایی استیلا
و اوراده کی اکرادک اسلحه و البسه سنی اخذایتش و قرنداشتی
سرخاب بن محمد ولایتک بعض محاریرنه هجوم ایلدیکنی
ایشته دیکندن عودتله بغدادده بولنان جلال الدوله دن
استمداد ایتشیدی • جلال الدوله نك کوندر دیککی عسکر
حلوان طرفلرینه و اصل اولدقده مهلهل بعض مرتبه
و همه ذاهب اولغله اوده علاء الدوله بن کا کویهدن
استعانه و علاء الدوله جلال الدوله نك یانه چکیلوب کتمسنی
مهالهله بیان ایدوب مهلهل کندکده جلال الدوله نك
توسطیله دینور علاء الدوله نك یدنده قالمق و یکدیگری
یئنده کی خصومتی قالدیرمق اوزره عقد مصالحه ایلدیلر •

ابو الشوك بونن صکره شهر زوره عزیمت و بیرار
شاه قلعه سنی محاصره ایلدی • قلعه صاحبی ابو القاسم
بن عیاض اوغلی ابو الفتحی مهلهلک حبسندن قورتارمقی
تعهد و ابو الشوكی دفع ایتمکله ابو الشوك اورادن نواحی
سندده کتدی • ابن عیاض ابو الفتحک اطلاق ایچون مهلهله
مراجعت ایلدکده مهلهل موافقت کوسه ترمدیککی جهتله

ابوالشوك صامغانه عزيمت و مهلهلك ولايتنى تماميله
استيلا ايدى ويردى . بونك اوزرينه بينلرنده مصلحون
توسط ايدرك ابوالشوك كندى ولايتنه عودت ايتشدرد .
سلطان سلجوق طغرل بكك امريله قرنداشى ابراهيم
نيال كرماندن همدانه كيدرك اورايى ضبط ايتدكه علاء
الدوله نك اوغلى كرساشف جورقان حواليسنده كى اكراد
ايله برلكده ابراهيم نياله التحاق ايتش و او صروده ابو
الشوك دينورده بولمشيدى . دينوردن قريميسينه چكلكده
ابراهيم نيال دينورى بالاستيلا اورادن قريميسينه كتدى .
و ابوالشوك قريميسيندن حلوانه چكلكه ابراهيم قريمسينده
ضبط ايتدى .

بونى متعاقباً ابراهيم نيال يوزينى حلوانه چويروب
ابوالشوك حلوانده دخى طورده ديدغندن ابراهيم نيال
عنوة حلواننده دست استيلايه ايدى . ابوالشوك متعلقايله
سيروان قلعه منه چكيلوب ابراهيم نيال ضميره حواليسنى
استيلا و او حواليدى كى محللرى يغمما ايلدى .

ابوالشوك قرنداشى مهلهل ايله مخابريه و بالاتفاق
مدافعه يه مجبور اولوب ابوالشوكك اوغلى ابو الفتح
ايسه او ارالق مهلهلك محبسنده وفات ايتش اولديغندن
مهلهل ابو الفتحى قتل ايتاش اولديغنى مينايله ابوالشوكه

اشعار و طلب ایدر ایسه کند و سیده انتقاماً قتل ایتک
 اوزره اوغلی ابو الغنائمی ارسال ایتکله ابو الشوک
 قبول معذرت و بینلرنده مصالحه تقرر ایتدی .
 ایکیمی برلکده ابراهیم نیالک مدافعه سنه قیام ایلدیلر .
 بوصره ده ابو الشوک قرنداشی سرخاب دخی برادرینک
 مملکتکندن بندنجین نام محلی ضبط ایتدیکندن ابو الشوک
 اوراده بولنان اوغلی سعدی ابلهیه کتدی . و سرخاب
 بندنجینی نهب ایتدی .

ابو الشوک (۴۳۷) تاریخنده سیروان قلعه سنده
 وفات ایدوب قرنداشی مهملهل مقامنه قائم اولدی . اکراد
 مهملله اتباع ایلدیکندن ابو الشوک اوغلی سعدی ابراهیم
 نیاله مراجعت و دخالتله باباسنک ملکنی امتدا ایلدی
 ایسه ده مهملهل قرنداشک وفاتندن صکره ملکنی امتیلا
 ایتدیکی وقت ابراهیم نیال حلوان مضافاتندن ماغداده
 بولنش و اول اتیاده قرمیسینی ملوک حسنویهک حکمدار
 اخیرى بولنان ظاهرک اوغلی بدره توجیه ایتشیدی .
 مهملهل (۴۳۸) سنه سنده عسکرله قرمیسینه هجوم و بدر
 فرار ایدرک مهملهل قرمیسینی ضبط ایتدی . بوصره ده
 ابراهیم نیالک قرمیسینده بولنان عسکرى مدافعهیه قیام
 ایلدیلر ایسه ده منهزم اولدیلر .

مہملہل ابو الشوکک ملکنی استیلا ایلدکده سعدینک
اناسنی تزوج ایدوب شادنجان اکرادی حقندہ سؤ معاملہ
کوستردیکندن وسعدی ابراہیم نیالہ مراجعتلہ رفع رقعہ
شکایت ایلدیکندن ابراہیم سعدی بی غز طائفہ سندن
بر قوہ عسکریہ ایلہ کوندردی . سعدی کیدرک حلوانی
ضبطلہ ابراہیم نیالک اسمنہ خطبہ اوقوتدردی . واورادن
دشتہ طوغری اچلدقده مہملہل ینہ حلوانی ضبطلہ
ابراہیمک خطبہ سنی قطع ایتدردی .

سعدی بوندن صکرہ دیگر عمیسی سرخابک ملکینہ
اطالہ دست تعرض ایتش ودیگر عمیسی مہملہل ایلدہ
ارالزندہ خیلی منازعہ وقوعبولوب حلوان کاه بریسنک
وکاه دیگرینک یداستیلا سمنہ یکمش ایدی . سرخاب
سعدی بی دردست واوغلی ابو العسکر اظہار غضبہ
سرخابک علیہنہ قیام ایلدی . سرخاب ایسہ اکراد
حقندہ سؤ معاملہ بی تکثیر ایتسی جہتیلہ ابو العسکر اکراد
ایلہ بالاتفاق سرخابی طوتدروب ابراہیم نیالہ تسلیم
ایتشد . ابراہیم نیال سرخابک کوزلرینی چقارتدقن صکرہ
سعدی بی اطلاق ایلدی . وسعدی ملک حلوانی بالاستیلا
ابو العسکرک استدعا سیلہ - اعمی اولدیغی حالہ محبوس
بولنان - سرخابی اطلاق ایتدی .

بو وقوعانی غزلک او حوالیده بعض تجاوزاتی
تعقیب ایدرک حوالی مذکورہ خیلی اغتصابات و تخریباتہ
هدف اولش و بعدہ غزل بغداد طرفرینہ اچلوب نہب
وغارتہ قیام ایلدکارندہ بغداددن سوق اولنان عسکر
غزلری تشکیل و مضحمل ایتشد.

ابو الشوک قرنداشی مہملہل تجاوزاتہ تصادفندن
صکرہ بغدادہ و (۴۴۳) سنہ سنہ بغداددن سلطان طغرل
بکک یانہ کتمکله سلطان مشارالیه سیروان و دقوفا و شہر
زور و صامغان بلادینی کندوسنہ و ماہکی قلعه سنی
سرخابہ و راندین حوالی سنی سعدیہ اقطاع ایلدی.

بوندن صکرہ مہملہل و سعدی ارالندہینہ مجادلہ دوام
و سعدی مہملہلی قبض ایدرک سلطان طغرل یانہ مرہون
بولنان اوغلنی کندوسنہ رد ایلہ بوکا مقابل مہملہلی
اطلاق ایتسنی سعدیہ امر ایتش ایسہدہ سعدی مخالفت
و ملک الرحیمہ اطاعتلہ سلطان طغرل علیہنہ قیام ایتدیکنندن
سلطان طغرل بدر بن مہملہلہ ترفیق ایلدیکی عسکر
(۴۴۶) سنہ سنہ کیدرک سعدینک بلادینی استیلا ایتکله
بنی عنان حکومتی منقرض اولدی.

زیر مدکی کتابلر واسطه عاجزانده له طبع ونشر اولنان کتابلردن
بعضیلری اولوب طشره دن وقوعه له حق سپارشلر ایچون پوسته اجرتی
انقشیرین حالینه سرعت ممکنه ایله ارسال اولنور .

عصر کتبخانه سی صاحبی

کرقور

غروش	غروش
۷۰ مرآت العبر نام تاریخ عمومی جلد ۷	۷۰
۱۵ میزان الادب	۱۵
۳۰ اندلس تاریخی جلد ۱ - ۴	۳۰
۱۵ رهنمای غراسین	۱۵
۲۵ شفق	۲۵
۱۳ کلشن	۱۳
۸ مفصل جغرافیای عثمانی	۸
۱۵ بر سر سری	۱۵
۸ قیودان قابل	۸
۵ آفاقه بر نظر یا خود زوال عشق	۵
۳۰ باغچه	۳۰
۶ شرح شعب الایمان	۶
۵ اوقو یاز	۵
۲ تنبالت	۲
۲ یاد ماضی	۲
۲ شکوفه دان	۲
۱۰۱۰ نمونه شیماعت	۱۰۱۰
۲ مقدمه تحلیل	۲
۵ اطهده سوبلد کلام	۵
۲ جال اجمال یا خود اصول فارسی	۲
۲ قواعد ویسی پاشا	۲
۱ مجموعه متفرقه	۱
۷ قهر مان قز	۷
۴ روم ایلی تیمور یولی قرعه سی	۴
۱۰ درمه چائمه	۱۰
۲۰ منظره مصور	۲۰
۳ وه نوس	۳
۴ دهشت	۴
۱۵ کنجینه لطائف	۱۵
۳ لطائف فقرات	۳
۳ ارسلان آوجیلری	۳
۶ منشآت قوانین جزو ۱ - ۶	۶
۳ علاوه لی مجموعه مفیده	۳
۲ غور زون	۲
۲ ترجمه لرم	۲
۲ بر متورمه نلک حسینی	۲
۳ میرابو و صوفی	۳
۴ بولنسون	۴
۵ بوده بولنسون	۵
۱۰ لغات عربیه	۱۰
۱۰۱۰ چکوک کتاپ	۱۰۱۰
۱۰۱۰ سحر سراجی	۱۰۱۰
۸ مباحث متنوعه	۸
۳ حیرت افزای روایات	۳
۶ مکمل انشا	۶
۲ قواعد کلیه شرحی	۲

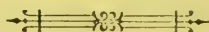
میرزا ابوالحسن

﴿ مفصل تاریخ عمومی ﴾

مؤلفی

دیار بکرلی سعید پاشا

سکزنجی جلد

صاحب و ناشری

عصر کتبخانه سی صاحبی کر قور

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

استانک

(تصنیف) مطبعه - باب عالی جاده سنده نورو ۲۵

۱۳۰۶

مِزَانُ الْعَجَبِ

﴿ مفصل تاریخ عمومی ﴾

مؤلفی

دیار بکرلی سعید پاشا

سکزنجی جلد

صاحب و ناشری

عصر کتبخانه سی صاحبی کر قور

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

النشأ

(قُلُوبَتِ وَقْصَبَاد) مطبعه - باب عالی جاده سنده نورو ۲۵

در دنجی فصل

(جزیره مابین النهرین دائره سنک قرون وسطی)

(تاریخی بیانده در)

برنجی مبحث

(جزیره مذکوره جغرافیاسنک تبدلات سیاسیه سی) [۱]

جزیره مابین النهرین قطعه سنک قرون اولایه تعلق
ایدن مباحث جغرافیه و تاریخیه سنک تفصیلاتی جلد
اولده درج اولتمشیدی. تفصیلات مذکوره دن اکلاشلدیغی
وجهله اوائل عمرانده قطعه مذکوره بی وطن اتخاذایدن
اهالی کلدانیلر و اثوریلر اولوب بدایت عمرانی هجرتدن
اوتوز ایکی عصر مقدمدر. قبل الهجره یکرهی اوچنجی
عصرده عربلر جزیره قطعه سنه داخل اولمش و اوائل
ورودلرنده بابل یعنی بلاد کلدان قطعه سنی خبلی تضییق
ایدوب بابل حکمدارلردن بختنصرک اثور قطعه سنی استیلا
سندن صکره بر بیوک استیصاله تصادف ایتشلرایدی.
مؤخرأ بنی عدنان بطونندن مضر و ربیعہ نک قبائل متعدده.

---

[۱] شو بحت ۱۳۰۲ تاریخی دیاربکر سالنامه سنه ذیل

ایدیلان تاریخچه مزده درج اولتمشددر.

لری اثور قطعه سنك هر طرفه یا بلد قلرندن قطعه مذ کوره
(دیارر بیعه) و (دیار مضر) و (دیار بکر) نام لریله
اوج دائره یه ایریلوب بوندن ماعداد و اثر مختلفه سیاسیه یه
دخی منقسم اولمش و فتوحات اسلامیه اشناسنده دیار بکر
دائره مندن بدأ ایله تکریمه قدر امتداد ایدن قسمنه جزیره
نامی ویریلرک اندن اشاغیسی عراق عرب دائره منه الحاق
ایدلمشدر .

دولت امویه زمانده موصل دائره سی بالنفریق دیار .
بکر و لایتنك شمديکی هیئتیه خرپوت و اورفه سنجاقلرینك
جزیره جهته ده کی محللری و رأس العین حوالیسی برو لایت
اتخاذ اولنوب شو و لایته جزیره نامی ویرلدی .
دولت امویه و عباسیه تاریخلرنده (جزیره) دیو یاد
اولنان و لایت شو دائره دن عبارتدر .

میسو پوتامیا دینلان جزیره هیئت قدیمه سنك اطرافنی
فائده لری عیم ایکی نهر جسم احاطه ایدر . ازمنه قدیمه ده
بونهر لرله داخل جزیره ده جاری انهار سائر دن اچلان
جدولار میسو پوتامیانك عمران و ثروتنی قطعات سائر نك
مغبوطی اوله جق بر درجه یه وارد رمشیدی . اراضی سنده
ایسه مزروعانك برینه بر قاجیوز حاصلات ویره جك
درجه ده قوه انباتیه اولدیغنی کبی کرک داخلنده ، کرک

اداره قديمه سنه مربوط كردستان طاغلرنده التون، كوش
 نحاس، تيمور، قورشون معدنلری ودها سائر انواع معادن
 اولديغندن بوشرف و خاصيت بومنايع ثروت ميسو.
 پوتاميا ايله مربوطات قديمه سنی اسکی زمانلرده بر قطعه
 مبارکه عدايت درمش و بدايت عمراندن برو اکثر دول
 قديمه نك سهام حرص و ارزولرينه هدف اولوب هر
 دولت طرفندن فتح و استيلا سنه قيام اولمشیدی. بناء عليه
 قطعه مذكوره ايله مربوطات قديمه سنه مالك اولمق ايچون
 دول قديمه عسكركينك او حوالیده قانلری سيلار كي جريان
 ايتشدور.

ميسو پوتاميا ايله مربوطاتی اثور و بابل دولتلرينك
 يدكملرنده ايكن منابع ثروتندن ايديلان استفاده هر جهتي
 جنت دنيا عدايديله جك صورتده مدنيت و عمرانك درجه
 انتها سنه وارد ديغندن دول واقوام سائر طرفلرندن او
 حوالی به تعلق ایدن ارزوی حرص و استيلا هجرتدن
 مقدمی اون دردنجی عصرک او اسطنده حكمنی تشديد
 ايله اتور دولتی علمبنده بر بوك محاربه قیوسی اچدی.
 ويويوزدن بربرینی ولی ایدن محاربه لر دولت اثوریه نك
 انقراضی و بابل دواتك بلاد اثوریه بی ضبطی زمانلرينه
 قدر حكم يوريديوب اندن صكره او قيو قپاندي ايسه ده

متعاقباً بابل و ماد (کیانیان) ملوکی ارالرنده بیوک بیوک
مخاربه لر جریان ایلدی .

کیانیانک حکمدار اخیری او چنجی دارانک مغلو .
یتندن صکره قطعه منوره نی اسکندر یونانی ضبط ایدرک
اسکندر خلف اولان سلفکیه دولته اشکانیان و اشکانیان
ملوکیله روم دولتی و کذلک روملرله ارشاکیان و اشکانیان
انقاضندن مؤسس ساسانیان دولتری بدیلرنده حربلر جریان
و امتداد ایدی و یردی .

کرک شو دولترک کرک قبائل عربدن جزیره قطعه .
سند کی بنی عدنان ، بنی قضاعه ، بنی مضر ، بنی بکر ، بنی
تغلب بطونیه قبائل سائر ارالرنده سبقت ایدن مخاربه لر
لایعد و لایحصار .

بومخاربه لرک و شو مخاربه لر دن تولد و تسلسل ایدن
تخریباتک حکم یورتدکاری محللر هپ میسوپوتامیا قطعه .
سیله او قطعه یه مربوط و مجاور بولنان مواقع ایدی .
خلافت اسلامییه جزیره ایله مربوطاتی روملر
و ساسانیلر یدلرندن الدقدن صکره خاقل خاقل روملرله اهل
صلیبک و غزو خوارج طائفه لر یله هلاکو و تیمور کی
مخرب عمران اولان ظلمه نک هجوملرندن یوز کوسترن
عوارض مضره محاربات و معاملات سابقه نی تعقیب ایلدی .

مخاربات و معاملات مذکوره هجرتدن بیک اوچیوز
سکسان سنه مقدم سؤ تأثیر اتنی کوستر مکه باشلابوب ایکی
بیک اوچیوز سنه قدر امتداد ایلدیکنندن او مخاربه لرك
نتایجی اولان تخریبات جزیره قطعه سنک معموریتنی احیا
ایتدی.

قطعه مذکوره دولت علیه عثمانیه نك یدینه
یکدکدنصکره اگرچه رقابتک اقتضا ایلدیکی اختلافات
وعوارضدن قورتلدی ایسه ده نه چاره که دولت علیه نك
یدینه کچمزدن اول چول دروننده کی معموره لرك یرلری
مزروعاتنی چکرکه محو ایتش تارلالره و چول کنارنده کی
مملکتلر بوزلمش بوستانلره دونمشیدی.

صکره لریده قونر کوچر اقوام بدویه نك جولانکاهی
اولمق کبی عوارضه تصادف ایتسی اعاده معموریتنه مانع
اولدی.

جزیره و کردستان قطعه لرینک ذکر اولندیغی اوزره
حاوی اولدقلری اراضی منبتیه و طاعلرنده کی معادن
متنوعه بک چوق عصرلر کره ارضک الک قوتلی ' الک
غلبه لکلی جمعیتلرینی بسلشدیر.

شو قطعه لرده بروقت مغبوط جهان اولان اواستعداد
الآن باقی، اثور و بابل کبی جمعیات متمدنه نك یابدقلری

مداین و هیاکلی التون و کومشله طولدران ثروتک هر بر
منبعی اوتلرله مستور طیراقلر التنده و شمیدی کوزمزه
سنکستان کورینان طاغلر ارالنده حالا موجوددر.
جلوس همایون مسعدتمقرون شاهانه لرندن برو نمالکنک
معموریتنی التزام و ملککنک هر یوزدن ترقیاتی اغورنده
خواب و راحتنی فدایله اقدامات متمادیه دوام ایتمکده
اولدیغی مشهود عیون شکران اولان ولی نعمت بیجتمز
پادشاهمز السلطان الغازی عبدالحمید خان افندمن
حضرتلرینک همم علیای ملکپروریلری سایه سنده شو
قطعه لرك قابلیت طبیعیه لرندن ارانیلان منافعک اله
کتوریله جکی توفیقات صمدانیه دن مأمولدر.

ایکنجی مبحث

(جزیره قطعه سنک قرون وسطی خلاصه)

(وقایع تاریخیه سی بیانده در)

تفصیلاتی مباحث مخصوصه سنده ذکر اولدیغی
اوزره حضرت عمر رضی الله عنه افندمنک خلافت
سنیه لری اثناسنده اصحاب کرامدن عیاض بن غنم رضی
الله عنه جزیره قطعه سنک فتحنه مأمور اولوب برطرفدن

مشارالیه و عراق جهتندن سعد بن ابی وقاص رضی الله
عنہک سوق ایلدیکى مأمور لر دیار بکر و اورفه و رأس
العین و مار دین و موصل و سائر بلاد جزیره یی هجرتک
(۱۵) سنه سندن (۲۰) سنه سنه قدر جریان ایدن
مدت ظرفنده فتح ایتدیلر .

جزیره قطعه سی فتح اولندقدن صکره دیار بکردن
تکریته قدر ممتد اولان دائره دروننده واقع بلاد ذکر
اولندیغی اوزره (جزیره) نامیله برولایت اتخذ
اولندیغندن شو ولایت دائره سنه کی بدوی عربلرک اداره
سیاسیه لرینه ولید بن عقبه مأمور او اوب طرف حضرت
فاروقیدن ولایت والی کی عیاض بن غنم عهده سنه
توجیه بیورلمش ایدی .

عیاض (۲۰) تاریخنده عازم دار بقا اولمغله سعد
بن عامر جزیره والی سی اولدی . وقایح کون مرورنده
سعد دخی وفات ایتمکله یرینه عمیر بن سعید الانصاری
تعیین بیورلدی .

کردستان وروم سرحدلری عمیر بن سعدک فتوحاتندن
اولوب اندن مقدم مرکز ولایت نصیبین شهری اولدیغی
حاله دائره ولایتک کردستان وروم طرفلرینه طوغری

توسعندن ناشی مناسبت موقعیه اوزرینه آمد شهری
جزیره ولایتیه قاعده اتخاذ اولمشدر.

(۳۰) تاریخنه قدر عمر جزیره والیلکننده دوام
واو تاریخده خسته لندیکنندن استعفا ایتمکله حضرت
عثمان رضی الله عنه جزیره ولایتی شامه الحاقاً معاویه
بن ابی سفیانہ توجیه بیوردی. و معاویه حبیب بن
مسلمه بنی جزیره عامل نصب ایدی.

حضرت علی رضی الله عنه افندمز خلافت سنیه.
لرنده مالک الاشتری و صکره شیب بن عامری جزیره
والیلکننه تعیین بیورب حضرت حسن رضی الله عنه
افندمز خلافتدن کفید بیوردقلری زمانه قدر شیب
بن عامر جزیره والیسی ایدی.

معاویه حضرتلری خلافتده مستقل اولدوقده حبیب
بن مسلمه بنی بالفعل جزیره والی تعیین ایدی. اصحاب
اراسنده سبقت ایدن اختلاف ملکک تمامی محافظه سنه
مانع اولدیغندن او ائشاده جزیره نک اکثر محالرینی روملر
استیلا ایتش ایدی. یتش اوچ تاریخنه قدر اورالری
روملرک یدلرنده قالدی. و حبیب بن مسلمه (۴۲) تاریخنده
وفات ایدوب عهده سندن منحل ولایتک قنسر بن جهتی

جصه و جزیره جهنده کی پارچه سی عراق امارته الحاق اولندی.

یزیدک زمانده ابن زیاد جزیره و عراق امارتده بولندیغی حالده یزیدک وفاتنی متعاقباً شامه فرار ایدرک توابین و مختارک ظهوریله مروان طرفندن عراق و جزیره به ابن زیاد و مختار جانبندن جزیره مالک الاشترک اوغلی ابراهیم و بعده ابن زبیر جانبندن برادری مصعب مأمور اولوب نصورتله اداره سبقت ایلدیکی دولت امویه فصلنده تفصیل اولمشدر.

(۷۳) سنه سنده عبدالملک بن مروان جزیره ولایتک روملر یلدرنده کی جهتنی حرباً الملق اوزره برادری محمد بن مروانی جزیره والیلکنه مأمور ایتش و محمد بن مروان قوه حربه ایله اورالری فتح و تسخیر ایلمشدر. (۸۵) تاریخنده کوردستان طرفلرنده ظهور ایدن اختلاف اوزرینه محمد بن مروان اهالی ایله بعدالمحاربه یلنلرنده مصافات انعقاد ایلدی.

(۹۱) ده محمد بن مروان جزیره والیلکنندن انفصال ایدوب برینه مسلمه بن عبدالملک و (۱۰۱) ده عمر بن هبیره تعیین اولندی. سنه مذکورده دفعه ثانیه اولمق اوزره مسلمه جزیره ولایتنه والی تعیین ایلدیشدر.

مسلمه (۱۱۴) مسند سنه قدر جزیره والیلمکنده دوام
ایدوب او تاریخنده بالتبديل یرینه مروان بن محمد نصب
اولندی.

(۱۲۷) ده ابراهیم بن الولیدك مسند خلافتنه جلوسنی
مروان قبول ایتیموب عسا کر کثیره ایله شامه عزیمت
وابراهیمی خلع ایله خلافتی ضبط ایتدکن صکره مرکز
خلافتی بلاد جزیره دن حرانه نقل ایلدی.

مرواندن صکره جزیره ولایتنه اسحق بن مسلم
العقیلی متصرف اولشیدی.

جزیره خلقی اسحق ایله بالاتحاد خلافت عباسیه
مخالفت کوستردکلرندن منصور (۱۳۲) ده حرباً جزیره یی
ضبط ایدرك طرف خلافتدن جزیره ولایتی والیلمکنه
تعیین قلندی.

(۱۳۶) ده منصور مسند نشین خلافت اولدیغندن
جزیره والیلمکنه حمید بن قطبه، (۱۴۲) ده حمید بن
قطبه مصر ولایتنه تحویل مأموریت ایتمکه جزیره یه
یزید بن اسید، (۱۴۳) ده عباس بن محمد، (۱۵۰) ده
موسی بن کعب، (۱۵۸) ده خالد بن برمک، (۱۵۹) ده
هیثم بن سعید، (۱۶۰) ده فضل بن صالح، (۱۶۱) ده
عبدالصمد بن علی، (۱۶۲) ده زفر بن عاصم، (۱۶۳) ده

عبدالله بن صالح (۱۶۵) ده علی بن سلیمان (۱۶۹) ده منصور بن زیاد جزیره ولایتی والی‌کننده مأمور اولمشدر.

(۱۷۱) ده ثغور جزیره ده واقع محلار ولایتدن بالتفریق برولایت مخصوصه اتخاذ اولنوب جزیره ولایتنه ابو هریره محمد بن فرخ والی اولدی. ابوهریره نك والی‌کنی متعاقباً جزیره حوالیسندده ظهور ایدن صحیحک خلافت عباسیه فصلنده تفصیلی سبقت ایدن وقوعاتی اوزرینه خلیفه هرون الرشید ابوهریره یی بغداده جلب و قتل ایله جزیره والی‌کننده حرب بن قیس تعیین ایلدی.

(۱۷۸) ده جزیره حوالیسندده ظهور ایدن خارجی ولید بن طریفک غائله سنی ازاله یه حرب بن قیسک موفق اوله مامسی جهتیه اصلاحاته یزید بن مزید مأمور اولوب خارجی مرقومی اعدام ایلدی‌کنندن جزیره ولایتی والی‌کننده نصب اولندی.

(۱۸۰) سنه سننده جزیره والی‌کننده سعید بن سلم (۱۸۳) ده خزیمه بن خازم تعیین اولنوب (۱۸۶) ده هرون الرشید کوچوک اوغلی قاسمی جزیره و ثغور وعواصم ولایتلرینه والی تعیین ایلدی. و (۱۹۲) ده ثغور جزیره ولایتندن بالتفریق ثابت بن نصره توجیه اولنه رق جزیره ولایتی قاسم عهدده سننده قالدی.

(۱۹۳) ده قاسم قنسر بن وعواصم ولایتی والیملکنه
مأمور اولوب جزیره ولایتی خزیمه بن خازمه توجیه
اولندی .

(۱۹۸) ده طاهر بن الحسین رقه ده عصیان ایدن
نضر بن سیارک تنکیلنه مأمور و جزیره یه والی اولوب
(۲۰۵) ده جزیره یه یحیی بن معاذ تعیین ایدلمش اولدیغی
حاله یحیی (۲۰۶) ده وفات ایتدیکندن یرینه اوغلی
احمد و مؤخرأ عبدالله بن طاهر والی نصب اولندی .
و (۲۱۳) ده مأمون خلیفه اوغلی عباسی جزیره و ثغور
ولایتلی والیملکنه نصب ایتدی .

(۲۲۳) ده عباسک خروج سوداسنه دوشدیک
خبری الفخاه خلیفه المعتصم عباسی جلب و حبس ایله
جزیره ولایتی محافظه سنی امرادن عجیفه توجیه ایدرک
(۲۳۱) ده حمید بن سعید نصب اولمش و (۲۳۵) ده خلیفه
المتوکل جانبندن بعض ولایات ایله برلکده جزیره ولایتده
اوغلی منتصره اقطاع ایدلمشدر .

(۲۴۵) ده علی بن یحیی الارمنی جزیره محافظه سنه
تعیین قلمش و (۲۴۸) ده خالد بن یزید جزیره یه والی
اولمشدر .

دیاربکر حوالیسی هر وقت جزیره ولایتی دائرة سنندن

معدود اولدیغی حالده اداره اولنه رق (۲۵۶) ده عیسی بن الشیخ نام خارجی نیک ید استیلا سنه یکمیش اولمغله دیاربکرک اندن صکره کی وقوعاتی مبحث مخصوص اولمق اوزره بیان اولنه جقدر .

جزیره مابین النهرین دائره سندن معدود موصل حوالیسی بدایت فتحدن دولت امویه او اخیارینه قدر بعضاً صورت مستقله ده اداره اولنه رق اکثریاً جزیره ولایتنه مربوط ایدی . صکره لری ولایت مستقله اتخاذا قلنمش اولمغله موصل وقایع تاریخیه سی مبحث مخصوص اولمق اوزره کتابمزه درج اولنه جق واسامی ولاتی دخی او مجتده یازیله جقدر ان شاء الله تعالی .

اوچنجی مبحث

(بلاد جزیره دن دیاربکرک قرون وسطی)

(وقایع تاریخیه سی بیانیده در)

دیاربکرک حوالیسنک تاریخ فتحی اولان (۱۷) سنه سندن (۲۵۶) تاریخنه قدر صورت اداره سی جزیره ولایتنه تابع اولمغله خلاصه سی واسامی ولاتی مبحث سابقده بیان اولندی . بو مجتده اندن صکره کی وقایعنی تفصیل ایده جکز .

(دیاربکرده آل الشیخ حکومتی)

(۲۵۶ - ۲۸۶)

بو عنوان التنده اولان حکومت متغلبه هجرتک
(۲۵۶) نجی سنه سنده دیاربکرده تشکیل ایتشدرو . مؤسی
عیسی بن الشیخ بن سلیل اولوب سلسله نسبی جساس
بن مره بن ذهل بن شیبانه منتهی اولور . شهرتی عیسی
بن شیخ الشیبانیدر .

عیسی حکام مصردن احمد بن طولون زماننده
فلسطین واردن طرفلرنده عسکرلکه مستخدم ایکن رمله
حکومتده تعیین اولمشیدی . متعاقباً فلسطین حوالیسنی
استیلا ایتدی . ایک یوزاللی تاریخنده بغدادجه یوزکوسترن
اتراک فساداتنده مقام خلافتک ضعف وغوائلندن بالاستفاده
شام وملحقاننده استیلا ایدرک وقوعبولان مراجعتی
اوزرینه طرف خلافتدن شام ولایتی عهده سنه توجیه
ایلدی .

(۲۵۶) تاریخنده ابن مدبرک مصردن بغداد خزینه .
سنه کوتورمکده اولدیغی یوزاللی بیک دیناری شام
طریقيله بغداده کوتوررکن عیسی اخذ وضبط ایلدیکی
بغداده خبر ویریلکه طرف خلیفه دن حسین الخادم شامه
کوندریله رک مقصوباتک ردی عیسیایه امر اولمش ایسه ده

عیسی موافقت ایتدیکندن معتمد خلیفه عیسانی عزل و شام
ولایتی اماجوره بالتوجیه عسکرله عیسی اوزرینه
کتبی امرینی اعطا ایتدی. اماجور بر بیوک اردو ایله
شامه طوغری کتدکده عیسی یکر می بیك عسکرله اوغلی
منصوری بالارسال شامه قریب بر محله طرفین بر برینه
قارشو کدیلر. عندالمحاربه عیسانك اردوسی منهزم و اوغلی
منصور مقتول اولدیغندن شامی اماجور ضبط ایلدی.
عیسی ساحل طریقیه کوردستان حوالیسنه قاچدی.
اوراده تدارك ایتدیکی قوتله ابتدا کوردستان حوالیسینی
و متعاقباً دیاربکری ضبط ایدی و یردی (۲۵۶).

(۲۶۶) تاریخنه قدر دیاربکر و ملحقانی عیسانك
یدتغلبنده قلوب او تاریخنه جانب خلافتدن موصل
و جزیره و کوردستان ولایتلی اسحق بن کنداجقه توجیه
اولندیغندن اسحق کرک عیسانك و کرک ارزن (غرزان)
شهرینی بنسسه مش اولان خارجی ابوالعز موسی بن
زراره نك حکومتلرینی تصدیق ایلدی. کیفیتی شویله درکه
اسحق بن کنداجق معتمد خلیفه زماننده بیوک محاربه.
لرده هروقت رفاقت ایلدیکی قائد احمد بن موسی ایله
جزیره حوالیسنده ایکن بر ماده دن طولانی بدیلرینه اختلاف
دوشدیکندن اسحق احمد دن ایرملقه عسکرینی بالاستصحاب

بلاد جزیره دن بلدنام مدینه به عزیمت ایلدی . اوراده
 علیه قیام ایدن یعقوبی اکرادینی تدبیر و موصلی استیلا
 ایش اولان مساور خارجینک بلده . صادف اولدینگی
 اوغلنی قتل ایتدکن صکره . موصله کیدرک اهلیدن
 خیلوجه اموال الدی . اهالی جانندن کندوسنه قارشو
 مخاطب و مدافع بولنان علی بن داود معلثایا نام موقعه
 ایدی . انک اولدینگی محله توجه ایلدکده ابن داود یئنده
 بولنان حدان بن جدون ايله برابر دجله یی کچوب ایشق
 ین ایوبله ملاقات و ابن کنداجق اوزرینه حرکت ایتک
 ایچون اتفاق ایتدکن صکره اوزبش بک نفردن مرکب
 بر اردو ترتیب ایتدیلر . ابن کنداجقک یاننده اولان عسکر
 اوچبیک نفردن عبارت ایدی . ابن کنداجق دجله یی
 عبور ايله تل موسی نام . موقعه یئشدکده طرفین بربرینه
 قارشو کلدکارندن صفوف حربیه ترتیب ایلدی . ابن
 ایوب عسکرینک مقدمه الجیشنده بولنان قائد کندوسی
 انهمزام کوستره جکئی و انهمزامی کوردکده تعقیب ایتسنی ابن
 کنداجقه خفیاً اخبار ایلدی . محاربه یه باشلانقدده
 ابن ایوبک مقدمه الجیشی بوزغخلق کوسـتر مسنی متعاقباً
 او بر طـاقلرده بوزادیلر . حدان بن جدون ايله
 علی بن داود پیشخاوره و ابن ایوب نصیبینه طوغری

قاجوب ابن کنداجق دیار ربیعہ بنی و نصیبینی استیلا
 ایتدی . ابن ایوب نصیبیندن دیار بکره فرار و عیسیٰ ارزنده
 بولنان موسیٰ بن زراره ایله بالاتفاق عسکرله ابن کنداجق
 علیهنه قیام و ابن کنداجق موصلته عودت
 ایلدی . شو صروده معتمد خلیفه طرفندن موصل و جزیره
 و دیار بکر و کردستان امارتی ابن کنداجقه توجیه اولندیغندن
 عیسیٰ بن الشیخ و موسیٰ بن زراره ابن کنداجقه مراجعتله
 یدارنده کی محارر حکومتلرینک کندو ناملرینه تصدیقنی استدعا
 و مسئوالرینک قبولنده ایکیوز بیک التون اعطا ایده جکلیرینی
 انھا ایتدیلر . ابن کنداجق روی قبول کو سترمدی . بونک
 اوزرینه عیسیٰ و موسیٰ قوه جبرییه ایله مراملرینی استحصاله
 اتفاق ایدرک ابن کنداجق ایله حرب ایتک اوزره عساکر
 کثیره جمع ایلدیلر . ابن کنداجق ناچار و ناخواه
 مسئوالرینک ترویجنه موافقتله دیار بکر حکومتنی عیسیٰ بن
 الشیخ و کردستان حکومتنی موسیٰ بن زراره نامنه تصدیق
 ایلدی .

(۲۶۷) ده عیسیٰ بن الشیخ و ابو المعز و جدان بن
 جدون بنی تغلب و بنی بکر قبیله لرله قبائلی سائرهدن
 باشلرینه طویلانان عسکرله نصیبین حوالیسندن ابن کنداجق
 ایله حرب ایلدکلرنده ابن کنداجق هپسنی بوزوب دیار بکره

قدر تعقیب و مدینه آمدی محاصره ایلدی ایسه ده دیار بکر
اوکنده خیلی خونریزانه محاربه لر وقوع بولوب ابن
کنداجق شهری ضبط ایده مدیکندن موصله عودت
ایتدی .

(۲۶۹) ده عیسی بن الشیخ وفات ایدرک اوغلی احمد
یرینه قائم اولدی . موصول و جزیره والیسی اسحق بن
کنداجق (۲۷۹) تاریخنده فوت اولوب یرینه اوغلی محمد
موصله والی تعیین اولندی و خوارج طائفه سی هرون
الشاری نامنده بریسنک باشنه طویلائوب مخالفت
کوستردکلرندن محمد بن اسحق احمد بن عیسان استعانه
ایلدی . احمد بنی شیبان قبیله سنی کوله سی هرون بن سیم
ایله خوارج و اهالی موصول اوزرینه سوق ایدرک بالمحاربه
غلبه اخیره بنی شیبانده قالدی . لیکن موصول اهالیسی
محمدی والیله که قبول ایتیوب بغداده مراجعت ایلدکلرندن
طرف خلافتدن حدیثه والیسی محمد بن یحیی المجروح
موصول والیله کنه تعیین اولندی .

سنه مذ کورده احمد بن عیسی مار دین قلعه سنی اخذ
و ضبط ایتشد .

(۲۸۰) سنه سنده بنی زهیر قبیله سندن ابوجوزه
محمد بن عباده نام خارجی هرون اوزرینه هجوم ایدرک

هرون منہزم اولدیغندن اصحابنک بعضیسی توقف و ثبات
ایله محمد بن عبادہنک یمینہ سنده کی عسکری اوروب تار
مار ایلدیلر. محمد بن عبادہ بیک درتیوز نفر تلفات
ویردکدن صکره عسکرینک بقیه سیله دیاربکره فرار ایتدی.
احد بن عیسی در دستنه قیام ایدرک بیلرلنده وقوع بولان
محاربه ده محمدک عسکری منہزم و کندوسی اسیر اولمغله
بغداده بالارسال معتضد خلیفه نک امریله قتل اولندی.

(۲۸۵) تاریخنده احد بن عیسی وفات ایدرک اوغلی
محمد جانشینی اولدی. معتضد خلیفه سنه مذکورہ
ذی الحجہ سنده عسکرله دیاربکر اوزرینه هجوم ایتکله
محمد بن احمد قلعه قپولرینی قیابوب مدافعه یه قیام و خلیفه
منجیقئر وضعیله (۲۸۶) ربیع الاخرینه قدر محاصره یه
دوام ایلدیکندن محمد امان ایله دیاربکری خلیفه یه تسلیم
ایلدی. خلیفه دیاربکر سورینی هدم و تخریب ایتدی.
بو اراق محمد بن احمد فرار ایدہ جکی خلیفه یه خبر
ویرلده کندوسی و عائلہ سی قبض ایله توقیف اولندیلر.
آل الشیخ حکومت متغلبه سنک دیاربکرجه مدت
استیلاری اوتوز سنه در.

(ال شیخ حکومتک انقراضندن بنی مروان)

(حکومتک تشکله قدر دیاربکر وقایعی)

(۲۸۶ - ۳۸۰)

خلیفه المعتضد (۲۸۶) سنه سنه دیاربکر ضبط
ایتدکه اوغلی المکتفی علی بی دیاربکره والی تعیین ایتدی.
(۲۸۹) ده معتضد خلیفه وفات ایتدیکندن ولایت
عهدی جهتیه دیاربکر والیسی بولنان اوغلی مشارالیه
المکتفی مسند نشین خلافت اولدقده بلاد جزیره و دیاربکر
ابوالهیجا عبدالله بن جدانک یدنده قالدی.

(۲۹۳) ده موصل و دیاربکر و دیاربکره جانب
خلافندن ابوالهیجا عبدالله بن جدانک توجید اولنده رق
دیاربکر (۳۶۸) سنه سنه قدر بنی جدانک یدلرنده
قالمشدر. بنی جدان حکومتک وقایع تاریخیه سی بحث
مخصوصنده تفصیل اولندجقدر ان شاءالله تعالی.

بنی پویدن عضدالدوله (۳۶۷) تاریخنده بنی جدان
حکمدارلرندن ابوتغلبک اوزرینه هجوم ایدوب موصلی
استیلا ایلدکه ابوتغلب میافارقین و دیاربکر طرفلرینه
فرار ایتدیکندن عضدالدوله جانبندن تعقیب و در دستنه
مأمور اولان ابوالوفاء میافارقینی و بعده دیاربکر (۳۶۸)

سنه سنده ضبط ايتكله ابو على التميمي بي دياربكره والى
 تعيين و موصلده بولنان عضدالدوله نك ياننه عودت ايلدى
 ابو تغلبه قرابت صهریه سی اولان وردرومی - که
 روم اکابرندن برذاتک اوغلی و عساکر رومیه امرا
 سندن بریسی ایدی - او تاریخلرده خریوت و ملاطیه به
 متصرف ایدی . روم ایمپراطوریه ارارینه خصومت
 دوشدیکندن طرف ایمپراطوریدن لئونک اوغلی وردیس
 قومانداسیله اوزرینه عسکر سوق اولمش وینلرنده خیلی
 محاربه لر وقوع بولوب وردکندوسنه برقره ظهیر اولق
 اوزره ابوتغلبه بر مناسبت صهریه پیدا ایتشیدی . (۳۶۹)
 تاریخلنده روم عسکرینه مغلوب اولدیغندن بعض اتباعیله
 دیاربکره متوجهاً کلوب میافارقینک خارجه نزول و تحریراً
 عضدالدوله دن استعانه ایلدی . عضدالدوله ابتداورده
 معاونت ایدجکینه سوز ویردی ایسه ده ایمپراطور بونک
 ایچون عضدالدوله ایله مخبریه باشلاوب وردی در دست
 ایلدیکی حالده نفسی عضدالدوله نك منت عظیمه سی
 التند بيله چکنی یازدیغندن عضدالدوله ایمپراطوره
 مساعدہ سی ورده معاونته بالترجیح ورد ایله ادملرینک
 اخذ و محفوظاً موصله ارسال اولملرینه دائر دیاربکر
 والیسی ابوعلی به امر ویردی .

ورد شو مخبره دن الدیغی حسیات اوزرینه امکانه
 کوره حرب وصلحدن بر صورت اختیار ایتک اوزره
 بلادرومه عودت ایتک امتدی ایسهده یاننده بولنان
 ادملی نتیجه حاله انتظارینی مناسب کوردیلر . ابوعلی
 امر الدقدن صکره وردرومیدن ملاقات طلب ایلدیکندن
 ورد اجابت ویاننه عزیمت ایتدکه کندوسی و اوغلی
 وقرنداشی مقیداً موصله و اورادن بغداده کوندرلدی .
 زواللی الی سنه بغدادده محبوس قالوب اوچیوز یتیش
 تاریخنده صمصام الدوله بعض تعهدات ایله وردی اطلاق
 و معزناً صوب مقصودینه ارسال ایتدی .

دیاربکر والیسی ابوعلی التمیمینک والیلکی عضد
 الدوله نیک تاریخ وفاتی اولان (۳۷۲) سنه سنه قدر ممتد
 اولوب او تاریخنده بادالکردی دیاربکری ضبط ایتیش
 وباد (۳۸۰) تاریخنده مقتول اولقله همشیره زاده سی
 ابوعلی الحسن بن مروان الکردی دیاربکری ضبط و بنی
 مروان دولتی تشکیل ایلشدر .

(دیاربکرده بنی مروان الکردی حکومتی)

(۳۸۰ - ۴۷۹)

شو دولنک تشکنه استعداد ویرن اسباب اکراد

جیدیدەدن بادالکردینک بعض معالماتندن تولدایلدی .
 مؤسسەسی باندک همشیرهزادهسی ابوعلی الحسن بن مروان
 الکوردی وتاریخ تأسیسی هجرتک (۳۸۰) سنه سیدر .
 باندک کنیهسی ابوشجاع و باباسنک اسمی دوستک در .
 اوائل حالنده سخاوتله متصف بر چوبان اولوب هر وقت
 ذبح اغنام وراست کلانی اطعام ایدر ایدی . بناءً علیه
 باشنه پک چوق رقفا طوپلاندى . غلبه لکی چوغالدقده
 قطع طریق ایتکه باشلادی . انه هر نه کچر ایسه شوکا
 بوکا اکرام ایلدیکندن کتدیگه جمعیتی بیودی . وان
 حوالیسنه بالهجوم ارجیش بلدهسنی ضبط ایدرک امورینه
 تقویت ویردی . باندک خلقتنده بر عظمت مدهشه اولمغله
 شکلی کورنه دهشت کلور ایدی .

عضدالدوله ناک موصلی استیلاسنده بادایانه کتدیکندن
 حضورینه واردقده عضدالدوله ناک باقیشنندن علیهنده
 بعض خاطره حس ایدوب طشره چتردیغی آنده فرار
 ایدی باد مجلسندن خروج ایتدکن صکره عضدالدوله
 قبض ایچون اراتردقده فرار ایتش اولدیغنی خبر
 ویردیله طلب و درستی التزام ایتدی . بادفرار ایتدکن
 صکره دیاربکر حوالیسنه عزیمتله افکارینی یورتمکه
 کفایت ایدجک اسبابی اله کترنجیه قدر میدان چقمدی

عضدالدوله نك (۳۷۲) تاربخنده وفاتی وقوعبولدیغندن
اوصرمده میدانہ چقبوب ابتدا میافارقینی بعدہ دیاربکری
الہ کتیردی.

امیر بغداد صمصام الدوله بونی ایشدکده ابو سعد
بهرام بن اردشیر قومانداسیله بر اردو ترتیب ایدرک
باد اوزرینه کوندردی ایسه ده باد بالمحاربه غلبه وبهرام
ایله عسکرندن برجاعتی طوتوب اعدام ایدی ویردی.
بونک اوزرینه شهرت وقوتنی بر قاندها ارتدی.

بو خبر بغداده واصل اولدوقده صمصام الدوله پک
بیوک بر اردو ترتیب ایدرک ابوالقاسم سعد بن محمد
الحاجب قومانداسیله سوق ایتدی. باد اردوی مذکور
خابور حسینیه اوزرنده واقع باجلایا نام موقعده بالاستقبال
تارمار ایدوب سعدک رفاقتنده کی عسکرک چوغنی
اولدردی. سعد بوزلدقدن صکره موصله طوغری فرار
وباد ارقه سنی بر اقبوب تعقیب ایله موصلی محاصره ایلدی
موصل اهالیسی ایسه بنی پویک اوحوالی بی استیلا سندن
برو دیلمیرک مظماندن بقمش اولدقندن عامه اهالی باده
رفاقت وسعدک علیهنه قیام ایتدیلر.

سعد یالکزجه بغداده فرار و باد موصلیده استیلا

ایتدی.

بادك مظفريقى اوزرينه شاعر ابو الحسين البشنوى
شو يىتلرى سويلشدر .

البشنوية انصار لدولتكم
وليس فى ذاخفا فى العجم والعرب
انصار باد بار جيش وشيعته
بظاهر الموصل الحلباء فى العطب
باجلايا جلونا عنه غمغه
ونحن فى الروع جلاءون للكرب

باد مو سله شو كوت وقوت عظيمه مالک اولديغندن
بغدادده بولنان ديليرك ازاله مى مقصديه اسباب هجومى
تداركه باشلا دىغنى صمصام الدوله ايشتد كده خوفه ذاهب
اولوب تدابير قويه عسكريه به تشبث واك بيوك قوماندان
زيار بن تيراكويه قومانداسيله باد اوزرينه عساكر
كشيردن مركب بر عظيم اردو سوق ايلدى . (۳۷۴)
صفرنده اردوى مذكور موصل حواليسنه بالوصول
وقوع بولان محاربه ده بادفنا حالده منهزم اولمغله ديار بكره
فرار ايتدى . ديار بكره واصل اولدقده بر درجديه قدر
باشنه عسكر طويلادى ايسه ده كندوسنى تعقيب ايتكده
اولان قوته قارشو طورده يله جك عسكر تدار كنه ميدان

قالمقیزین تعقیبنه مأمور بولنان سعدالحاجب تقرب
ایتدیکندن باد اورادن حلب طرفنه قاچدی.

صمصام الدوله دیاربکری کندوسنه ترک ایدجکنی
وعدایله برابر بادک در دستنی حلب حکمداری سعدالدوله یه
یازوب سعدالدوله باد اوزرینه عسکر چقاردی ایسه ده
باد ایله محاربه یه کیرشمکه جرأت ایده مدکارندن عسکر
حلبه عودت ایلدی. سعدالدوله باده عسکرله مقاومت
ایده میه جکنی اکلا دقده حیلله ایله آتی اولدرمکی تصورله
بوایشه تعیین ایلرکی بر فدایی کیجه وقتی کز ایجه بادک
چادیرنه کیروب بادک باشی ظنیله بر قلیج اتدی ایسه ده
قلیج بادک باشنه راست کلیوب ایاغنه دو قندیغندن باد
بافردقده فدایی فرار ایتدی. بادک یدیکی قلیج یاره سی
مهلکانه ایدی. لکن آز وقتده صاغالوب اولومدن یقه یی
قورتاردی.

بوصرده بادک باشنه پک چوق عسکر طوپلانونب
زیاره قارشو قومغی کوزینه کسدر دیکندن مقصدینه
موافقت کوسترلرکی حالده ینه محاربه ایدجکنی تحریراً
زیاره اشعار و طلب مصالحه ایتکه دیاربکر و ملحقاتک
هپسی وحسنکیف جهتی بادک یدنده قالمق اوزر دینلرنده

صلح انعقادندن صکره زیار بغداده کیدرک سعد موصلده
اقامت ایلدی.

(۳۷۷) تاریخنده موصل والیسی سعدالحاجب
وفات ایدوب یرینه شرف الدوله جانبندن خواشاده
موصل والیلمکنه تعیین اولندیغندن بادالکردی تکرار
موصل طمعنه دوشهرک جبل طور عبدین - که جزیره
ابن عمره قدر ممتد اولان مديات طاغیدر - باد جانبندن
مرکز حرکت اتخاذا اولندی. وعسکرله جبل مذکوره
واردی. خواشاده نك شرف الدوله دن استدیکی عسکر
واموال تأخر ایلدیکنندن بنی عقیل قبیله سندن مجتمع
عسکرله بادك تجاوزاتنی منعه قیام کوستردی. بادجبلدن
اشاغی ایتمیوب قرنداشی ابو عبدالله حسین ایله صحرايه
سوق ایلدیکی عسکر منهزم وحسین مقتول اولدی.

(۳۷۹) تاریخنده شرف الدوله نك وفاتی خبری
کلدیکنندن بادجبل مذکورده طویلادیغی عسکرله حربه
حاضرلندی. خواشاده باد ایله محاربه ایتک ایچون
موصلده تدارکاته و بنی عقیل صحرايه اجتماع و اقامتله
بادك طاغدن اشاغی نزول ایتماسی تدابیرینه دوام ایتدکده
ایک بنی حیدر ان حکومتی مجتهده بیان اولنه جخی وجهله
ناصرالدوله نك اوغلاری ابو طاهر ابراهیم و ابو عبدالله

الحسین موصلہ کلدکارندن خواشاده انلرک دفعلرینه موفق
اوله میوب یاننده کی دیلیلرله برابر موصلدن بغداده کتدی .
(۳۸۰) تاریخده باد الکردی ابو طاهر و ابو عبد-
الله یدلرندن موصلی المق اوزره فنکدن واکراد بشنویه-
دن خیلوجه عسکر استعجابیله موصله طوغری یوریدی .
ائشای راهده ایکن اشراف موصل ایله مخبریه باشلایوب
استمالئر ابراز و کیدرک موصلک جانب شرقیسنه نزول
ایتدی . ابوطاهر و ابو عبدالله مدافعیه قیام کوستردیلر
ایسهده قوه مدافعدری باده مقاومت ایدهجٹ درجهده
دکل ایدی . ابوطاهر موصلک محافظه سنده قالوب ابو
عبدالله استعانه ایچون بنی عقیل امیری ابوالذواد محمد
بن مسیبک یانده عزیمت و طلب معاونت ایلدی . ابوالذواد
معاونتنی جزیره ابن عمرو نصیبین بلده لرله بعض محللرک
کندوسنه ترک و تملیکنه تعلیق ایلدیکندن تکلیفی قبول
ایلدیلر . ابوالذواد بنی عقیلدن جمع ایتدیکی عسکرله
ابو عبدالله رفاقت و موصله طوغری حرکت ایدوب
بغته نهر دجله یی مرور ایلدکارینی بادلر خبر المسنی متعاقباً
عسکر اوج ویرمکه باشلادی . بادبونلر اوکدن و موصلده کی
عسکر ارقه دن کندوسنی چویرلر ایسه ایش مشکل
اوله جغنی بالملاحظه جبله چکیلوب تحصن ایتک ایچون

عسکرینه حرکت امرینی ویردی . کندوسیده بیلندیکی
 حیوانی دکشدرمک استدکده شدتله دوشهرک بوینی
 قرققله همشیره زاده سی ابو علی حیوان اوزرینه اتوب
 کوتورمک استدی ایسه ده محاربیه کلانلرک چاتمیری
 جهتیه وقت بوله مدیغندن باد اوراده براغیلوب عسکر
 جبله چکلدی . عربلر بادک بولندیغی یره کلدکارنده ایچلرندن
 بریسی طانیقله باشنی کسوب ابو عبداللهه کوتوردی .
 بادک جته سی موصله جلب ودارالاماره اوکنده صلب
 اولندیغندن اهالی موصل « بویله شجیع برآدمک جنازه
 سنه شو حقارت انسانیتیه یاقشیرایش دکادر » دیوعومیتله
 قیام کوسترمکله جنازه یی صلابدن ایندروب معززا
 غسل و تکفین و نمازینی قلهرق تدفین ایتدیلر .

بادالکر دینک عالمه سی حسنکیفده ایدی . کندوسی
 مقتول اولدقدن صکره همشیره زاده سی ابوعلی عسکرک
 برقمیه حسنکیفه کیدرک بر مصلحت مهمه ایچون دایسی
 طرفندن کلدیکنه دائر بادک زوجه سنه خبر کوندردی .
 مزبوره ابوعلی یی قلعه دروننه الدقه ابوعلی بادک
 وقوعاتی و کیفیت وفاتی بالاخبار مرقومه یی کندوسیه
 ازدواجه اطماع ایتمکله بالمواقفه تزوج و حسنکیفی تملک
 ایلدی . وآز وقتده دیاربکره وبادالکر دی یکنده کی محارک

چله سنه مالک اولغله مذکور (۳۸۰) تاریخنده بنی مروان
 دولتنی بالتشکیل آمد شهرینی مقر حکومت اتخذ ایتدی.
 (ابوعلی الحسن) بادک مملکتینی ضبط ایله میافارقینه
 کتدکده ابوطاهر و ابو عبدالله دیاربکر و ملحقاتنی ضبط
 ایتک مقصدیله کلیتو عسکر الوب موصلدن حرکت
 ایلدیلر. ابوعلی ایسه اول وقته قدر امورینه تمامیه
 انتظام ویرمشیدی. ابوطاهر و ابو عبدالله کلمک اوزره
 اولدقارینی ایشدکده عسکرینی تهیه و ظهورلرینه انتظار
 ایدوب ابوطاهر و ابو عبدالله نصیبین جوارینه یتشدکلرنده
 ابوعلی بالمقابله محاربه و جدانیلری بوزوب تارمار ایدرک
 ابو عبداللهی اسیر ایتدکن صکره حقنده حرمت و رعایت
 مکمله اجراسیله عودتنه رخصت ویردی. ابو عبدالله
 برادری ابوطاهرک یاننه واردقده ابوطاهر بتکرار حرب
 ایچون عسکرینه نظام ویرمکده اولدیغنی کوروب منعنه
 چالشدی ایسه ده موفق اوله مدیغندن ناچار قرنداشنه
 اتباع ایله ینه ابوعلی اوزرینه کیدرک محاربه ایتدیلر.
 بودفعه ده جدانیلر مغلوب و منهزم و بالتصادف ینه ابو عبدالله
 اسیر اولدی. احسانه اسانت کوستردیکی ایچون ابوعلی
 ارتق ابو عبداللهی صالیویر میوب حبس ایتدی. و ابو عبدالله
 سلطان مصر عزیز بالله العلوی به مراجعتله استشفاع

وعزیز رجا و شفاعت ایتمکه ابوعلی ابو عبد اللهی اطلاق
ایلدی.

ابو عبد الله طوغریجه مصره کیدرک عزیز جانبدن
حلب ولایتی تقلد و حلبه عزیمتله وفاتنه قدر اوراده
قالدی.

ابو طاهر بوزلدقد نصکره اوغلی علی یاننده بوانان
بنی نمیر امیری مزعفرله برلکده فرار ایدرکن نصیبینه
وارد قلمنده بنی عقیل امیری ابو الذواد اوچنیده قتل
ایتدردی.

ابوعلی بعد الغلبه دیار بکره واروب ضبط و ربطه
دوام و حسن اداره بی تأسیس ایتدیکی صرهدده میافارقین
شیخ البلدی ابو صقر افکار عصیانیه میل و اهالی ایله
بالاتفاق ابوعلی یه مخالفت کوستردیکندن ابوعلی عسکرله
میافارقینه کیدرک بوم عید اولق مناسبتیه اهالی خارج
بلدهده واقع مصلاده ایکن میافارقینه کیردی. و ابو صقری
طوتدروب سورک برچندن اشاعی ایتدردی. یاننده کی
عسکر در حال خارج شهرده کی اهالی بی صومغه باشلادیلر.
سورقپورلرینی سد و اهالی بی درون شهره دخولدن منع
ایتدکلرندن هر برسی بر طرفه کتدی. ابوعلی میافارقین
ایشلرینی بتوردکن صکره دیار بکره عودت ایدرکن آمد

شیخ البلدی عبدالبر ابو صقر حقنہ کی معاملہ دن اور کوب
اعتماد ایتدی کی معتبرانی جلب و مذاکرہ ایله ابوعلینک
ازالہ سنی قرار شدیر دیلر . ابوعلی مقدمه جلبده بولنان
سعدالدوله نك قزی ست الناسی استیوب نکاح ایتدیکنندن
دیاربکره کلوب زفاف ایده جـك ایدی . عبدالبر دیاربکر
اهالیسندن ابن دمنه نام جسوری وعد و تشـوبق ایله
ابوعلینک قتلنه سوق ایتدی . ابوعلی - اولوقت باب الماء
وشمدی - یکی قیو دینلان شهر قیوسندن ایچرو کیررکن
تعلیم سابق اوزرینه برطاقم شخصاص اوزرینه دراهم
نثار ایتدیلر . دراهم کوزینه دو قنماق ایچوس قولنک یکنی
یوزینه طوتمسילה برابر یانی صرء کتمه کده بولنان ابن دمنه
ابوعلی بی خنچرله اوروب اولدردی . بو وقعه ده حاضر
بولنان اهالی اراسنده بر قاریش قلق کورندیکنندن ابن دمنه
ابوعلینک باشنی قطع ایله جمعیه طوغری اتدقده جمعیت
طاغلدی .

بو صرده اکراددن بر جاعت میافارقینه هجوم
وضبط ایدرکن ابوعلینک برادری محمد الدوله میافارقینه
کتدیکنندن اهالی قلعه قیوسنی اچوب محمد الدوله بی
ایچرویه دیلر . وکندومنه بیعت ایتدیلر . محمدالدوله نك
اسمی منصور وکنیه می ابوسعیددر .

عبدالبر ابوعلینک مقتولیتی کونده دیاربکر حکومتی
ضبط ایله خدمته مکافاة قزینی ابن دمنه ده نکاح ایتشیدی.
ابن دمنه ایسه قتلی کندی ارتکاب ایدوبده حکومتی
عبدالبره یدره مدیکندن عبدالبره بر ضیافت کشیده
و ضیافته عبدالبری قتل ایله دیاربکر حکومتی ضبط
ایتدی.

ابن دمنه دیاربکرک سورینی تعمیر و سـورک یاننده
کندوسی ایچون بر قصر بنا ایدرک محمد الدوله ایله ده
اویوشدیغندن کندوسی آمده و محمد الدوله میافارقینده
حکومت ایلدیلر. شو وقوعاتک هپسی (۳۸۰) سنه سنده
ایدی.

ابن دمنه مصر سلطانی وروم ایمپراطوری ایله ده
عقد مصافاة و مدارا و تماطی هدا یا ایله امورنده موفق
اوله رقی (۴۰۲) تاریخنه قدر حال بویه جریان ایتشدر.
محمد الدوله اصحابندن واکا بر عسکردن شروهی
نفس میافارقین حکومتنه و اوده متعلقاتندن بریسنی بلدهنک
شخنه لکنه تعیین ایتشیدی.

محمد الدوله شخنه ده بعض مرتبه بغض کوستردیکندن
شخنه بونی حس ایدرک محمد الدوله ایله شروه بیننده
نفاقه سعی ایله ارالینی بوزدی. شروه میافارقین

اعمالندن اتاق (ایچه) قلعه سنده محمدالدوله یه برضیافت کشیده
ایدرك محمدالدوله شو ضیافته حاضر اولدوقده شروهك
غدریله مقتول اولدی. (۵ جادی الاولی فی سنه ۴۰۱)

محمدالدولهك وفاتی خبری هنوز شایع اولمزدن اول
شروه اوجوارده بولنان عم زاده لرینی دخی اورطه دن
قالدرمق اوزره مأمورلر چقاروب کندوسی اوکیچه
میافارقینه عزیمتله قلعهك ضبطنه مباشرت ایلدی. قلعه
متولیسى خواجه ابوالقاسم ارزن بلده سنده اولدیغندن
اناختاری متولیدن الوب کتیرمك ایچون شروه ارزنه
بر قاصد کوندردی ایسه ده خواجه ابوالقاسم اناختاری
قاصده ویرمیوب برابر اخذایله بالذات میافارقینه کلورکن
یاری یولده محمدالدولهك مقتولیتنی ایشتدیکنندن ارزنه
عودت ایتدی.

محمدالدوله شمس قوجاغنه دوشمکه قرنداشی ابو
نصر اجد کندوسیله منازعه ایدرك شمسی قوجاغندن
الدیغنی مقدمارؤیاده کوردیکندن بونك اوزرینه حسد
ایدرك ابونصری سمرد جانبنه دفع ایتشیدی. خواجه
ابوالقاسم ابو نصری جلب ایلدی.

ابونصر و محمدالدوله و ابو علیك پدرلری مروان

کوزلرینه ضرورت کلوب ابو علینک و فائیدن صکره
 جنازه سنی جلب وارزنده دفن ایله زوجه سیله برلکده
 ابو علینک قبری جوارنده اختیار اقامت ایتشیدی. خواجه
 ابو القاسم ابو نصری باباواناسنک یاننه کوتوروب عدالت
 و حقانیتی التزام ایده جکینه تحلیف و یمینی اوزرینه
 قاضی و شهود احضار ایتدکدن صکره ابتدا ارزنی، بعده
 سائر بلاد دیاربکری کاملاً ابونصره تملیک ایلدی. بو
 وقوعات هجرتک (۴۰۲) سنه سنده ایلدی.

(نصر الدوله ابونصر احمد بن مروان) بلاد
 مذکوریه بی تملک و استقلالنی اعلان ایتسیله برابر شروهنگ
 اموری مختل اولدی.

دیاربکر اهالیسی ایسه ذاتاً ابن دمنه دن بقمش
 اولدقلرندن ابونصر قبول عامه ایله دیاربکره کلوب ارزن
 و میافارقین و سائر بلاد دیاربکری ضبط ایلدی. خلیفه
 عباسی قادر بالله طرفندن کیندوسنه نصر الدوله لقبیده
 اعطا اولمشدر.

(۴۱۵) سنه سنده وزیر ابو القاسم حسین بن علی
 المغربی موصل حاکی قراوشک یاننه عزیمت ایتکله خلیفه
 وزیر مغربینک تبعیدینی قراوشه یازدیغندن وزیر مغربی

دیاربکره کیدوب نصر الدوله نك خدمت وزارتنه نائل اولدی.

(۴۱۶) سنه سنده نصر الدوله نك اورفه بی صورت ضبطی اورفه مجشده یازیلده جقدر.

(۴۱۸) ده نصر الدوله نك وزیر ابو القاسم حسین بن علی المغربی میافارقینده خسته انوب مرضی مرض موت اولدیغنی حسر ایتدکده تابوتنی امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله عنه افندمزك مشهد عالیرنده دفن ایتلربی وصیت و متعاقباً عزم دار اخرت ایلدیکی جهتیه وصیتی اوزره تابوتی مشهد کوندریلوب اوراده دفن ایلدی. وزیر مشارالیه فضائل و کمالات انسانیده مشار بالبنان اولوب اشعار رقیقه سی عالمپسندایدی. رحمة الله علیه.

(۴۱۹) سنه سی جادی الاولاسنده عقیلی بدران بن المقلد برعرب جاعتیه نصر الدوله ممالکیندن نصیبین شهرینی تحت محاصره یه الدی. نصر الدوله ایکی دفعه بدران اوزرینه سوق ایلدیکی عسکر انهرامه تصادف ایتیکله دفعه ثالته ده سوق ایتدیکی اوچ بیک نفر جری، جسور سواری عسکری نصیبینه کیدوب اوراده کی عسکرله برلشدکن صکره بدران اوزرینه بالهجوم

وقوع بولان قتال شدیدده بدران عسکر یله برابر مغلوب
ومنهزم اوله رق فرار ایلدی. نصر الدوله نك عسکری
تعقیبنه دوام ویتشدکارینی اعدام ایتدیلر. بدران قرنداشی
قراوشك موصله کلدیکنی ایشیدوب یینلرنده اولان
اختلاف اوزرینه برده کندوسی طویلامغه وقت
بوله مقیمزین موصله قاچشدر.

غز طائفه سی اذربایجان طرفلرنده درلودرلو فئالق
ایتد کدنصکره راست کلدکاری محملری پایمال خسار ونهب
وغارت ایده ایده (۴۲۰) سنه سنده جزیره ابن عمره
کلوب رئیس لرندن بوقا و ناصغلی رفاقینه بر جمعیت غزیه
دیاربکر حوالی سنده هجوم ومنصور بن غز جزیره ابن
عمرک جانب شرقی سنده اقامت ایلدی. جزیره محافظی
امیر سلیمان ابن نصر الدوله اورادن بشقه طرفه کتلمرینی
مصرأ طلب ایتد کده موسم شتاتک مرو رندن صکره هپسی
شام طرفنه کتمک اوزره او طرفده قشلامرینه مساعده
اولنسنی رجا ایتدیلر. یینلرنده مصالحه وقوع اولدی ایسه ده
طائفه مذکور ه نك بغایت وحشی ونهاب اولم لرنندن ناشی
امیر سلیمان مصالحه ده دوام ایده جکرینه اعتماد ایده مدیکندن
رئیس لری بولنان منصوره بر ضیافت ترتیب ورئیس مرقوم
جزیره ابن عمره کلد کده کرک کندوسی و کرک برابرنجه

ککش اولانلری امیر سلیمان طوتدروب مقیداً حبس ایتدی .
 بونک اوزرینه جزیره جوارنده بولنان غزلر طاقم طاقم
 اوتیه برویه هجوم ایله نهب و غارتیه باشلادیلر . موصل
 حاکمی قراوش خبر الدقده عسکر طویلا یوب نصر
 الدوله نک جزیره حوالیسینده کی عسکری و بشنویدا کرادیله
 بالاتفاق غزلری تنکیله قیام ایتدی . غزلر غصب
 ایلدکری شیرلی ردایتک استمش اولدقلری حالده عساکر
 مرقومه یته غزلرک یقه لرینی براقدقلرندن غزلر جان
 خوفیه قتاله دوام و عربلرک چوغنی قتل ایتدکنصمکره
 اوکلرینه کلان محملاری چکنیه چکنیه دیاربکر طرفلرینه
 اچلدیلر . نصر الدوله اوغلی امیر سلیمانک یاننده محبوس
 بولنان غزرؤ ساسندن منصوریه جزیره ابن عمر دن جلب
 ایله اطلاق و تلطیف ایتدی ایسه ده حریفلر یته بیلدکلرندن
 قالمیوب کیدرک خابور و نصیبین و سنچار حوالیسینی یغما
 و کوزلرینه ایلشنی قتله دوام ایتدیلر . موصل حاکمی
 قراوش او جوارده ایکن قورقوسندن موصله قاچدی .
 اشوغز طاقده سی ماوراء النهرده سیار بولنان طوائف
 عظیمه اترا کدن اولدقلری حالده فناقلری جهتیله یمین
 الدوله کلیتلو عسکرله بولنلری بالتسکیل ماوراء النهر دن
 چقار تمشیدی . طاغله قدن صکره اذربایجان و تبریز و همدان

وارمنیه طرف فرنده هر درلو فنا القلر ایتد کد نصکره دیار بکر
و موصل حوالی سنه کلوب بالاخره قراوشک سیف تدبیر یله
مضمحل اولدیلر . موصلده کی فنا القلری و قراوشک غلبه سی
(بنی مسیب) مجتهده تفصیل اولنه جقدر ان شاء الله تعالی

موصل حاکی قراوشک قزی نصر الدوله نك زوجه سی
اولدیغی حالدده بیلرینه امتزاج سزلق دوشدیکندن
قراوش قزینی موصله جلب ایتشیدی . قراوش قزینک
صدای اولان یکر می بیک دینارک ارسالی و نفقه سنه
مقابل جزیره ابن عمرک کندویه ترکیله نصیبینک دخی
قرنداشی بدرانه اعطاسنی نصر الدوله یه یازدیغندن بو
بابده وقوع بولان مخبردن بر نتیجه حاصل اولدیغنه بناءً
(٤٢١) تاریخنده قراوش ایکی فرقه عسکر ترتیب یله
بریسنی جزیره ، دیکرینی بدران رفاقتیله نصیبینه سوق
ایدوب خیلی وقت محاصره و محاربه ایتدیلر ایسه ده
استیلا ایدمه دینر . و عسکرک ایکی فرقه سنه ده فتور کلدیکندن
متفرق اولدیلر . نصر الدوله مکارم اخلاق اصحابندن
اولدیغی جهتله بدران تمنی و نیاز طریق یله مراجعت ایتکی
بالتصور میافارقینه کیدرک نصر الدوله یه بالذات عرض
نیاز ایلدی . نصر الدوله نصیبینی بدرانه بالتوجیه زوجه .

سنک صداق اولق اوزره اون بشبیک دینار دخی قراوشه
کوندردی.

(۴۲۲) تاریخنده نصرالدوله نك عسکريله روملر
اورفده محاربه ایدوب حران صاحبی ابن وثاب نمیری
توسطیله یینلرنده مصالحه منعقد اولدی.

(۴۲۳) سنه سنده ارمنیه اهالی نصرانیه سی او
حوالیدن مرور ایدن حجاج مسلمینه تعرضله ماللرینی یغما
ایلدکلرندن نصرالدوله جزیره نابثنی اون بیک قدر
عسکرله اوزرلرینه سوق ایدوب محاربه و مغصوباتی رد
ایله کلیتو اموال اغتنام ایلدی. (۴۲۴) ده اهالی
مرقومه ینه حجاجه تسلطله فناقلرده بولندکلرندن نصر
الدوله نك عسکر سوقنه قیامنی ایشتملیله برابر غضب
ایلدکاری شیرلی اعاده و طلب عفو و امان ایلدکلرینه مبنی
تأمینات لازمه انهرق استیصاللرندن صرف نظر قلندی.

(۴۲۶) ده ابن وثاب نمیری روملرله بالاتفاق عربلردن
وروملردن مرکب بر جمعیت عسکریه ایله نصرالدوله نك
ممالکینه هجوم و بعض فناقله تصدی ایلدکلرندن نصر.
الدوله دخی بر جمعیت عسکریه تجهیزینه قیام ایله برابر
روملرک مصالحه یه مغایر بویله حرکات تجاوزیه لرندن
طولایی روم امپراطورینی وؤاخذه ایتدیکلندن جمعیت

مذکور دیہ موصولدن وحوالی متجاورہ سائرہ دن الخاق
ایدن عسا کر پک بوک بر اردو تشکیل ایلدی . روملر
علیہلرندہ برغزای عمومی قپوسی اچلمغہ استعداد کورندیکی
صرہده ایمپراطور حادثہ مذکورہ کندی امر و معلوماندن
خارج اولدیغنی مع التحلیف نصرالدولہ یہ اشعار و رسائل
مخصوصہ ایلہ برطاقم ہدایای ثمنیہ دخی ارسال ایلدیکنندن
بیلرندہ سلم و مصافات عودت ایدرک عسا کر مجتمعہ طام
غیدادی .

(۴۲۷) سنہ سنہ اذربيجان و خراسان و طبرستان
وسائر بلاددن حج شریفہ عزیمت ایدن حجاج اوزرینہ
ارمنیہ حوالیسندہ و سلطان و آندہ بولنان طائفہ
ارمنیہ نیک سنہ سنہ طاقریلہ سائر خرسیانلر برلشوب هجوم
وبر طاقنی قتل و سبی ایلہ اموال و اشیایینی یغما و انواع
مظالمہ اجتر ایتدکلرندن نصرالدولہ جانبندن اوزرلرینہ
عسکر سوق اولندی .

سنامنہ رئیس و سائر رؤسای خرسیان عرض
دخاللہ الدقلری اسرا و اشیایی رد و ضایعاتی تضمین
ایلدکلرندن مصالحہ ایلدی .

(۴۳۷) تاریخندہ وزیر مشہور احمد المنازی
میافارقیندہ وفات ایلدی . مشارالہ وزیر مغربینک و فائدن

صکره نصر الدوله یه وزیر اولشیدی . علوم عالیہ و فضائل و کمالات عمومیه ده صاحب ید طولی ایدی . دیار بکر و میافارقینده برر کتبخانه یاپدروب درونلرینه کتب کثیره و نفیسه وضع ایله هر بریسی ایچون اوقاف کافیه تخصیص ایتشیدی . رحمة الله علیه .

مقدما حلبده ناظر دیوان ایکن بالاستغفا کلوب مدینه آمدده اقامت ایتش اولان فخر الدوله مؤیدالدین لقبیله معروف محمد بن جهمیر الثعلبی نصر الدوله طرفدن مسند وزارتہ تعیین ایلادی . فخر الدوله عقل و حزم و رأی و تدبیر صائب اصحابندن ایدی . نصر الدوله نك وفاته قدر خدمت وزارتده دوام ایلدی .

ابن خلیکان دیرکه نصر الدوله و فخر الدوله بر کون برلکده او طوررکن بر منجم یانلرینه کتشیندی . نجوم ایله بعض شیلره حکم و یردیک صرده نصر الدوله یه « نهمت و احسانیکله متنعم اولان بر ذات عاقبت اولادیکه غدر و اهانته دولتك انقراضنه سبب اوله جقدر » دیدیکندن نصر الدوله بر ساعت قدر تفکر ایتدکن صکره باشی قالدروب « اکر بوسوز صحیح ایسه دیدیکک ذات بو شیخدر » دیو فخر الدوله یه اشارت ایتدی . بعده یوزینی فخر الدوله یه چو یروب اولادی حقنده بعض و صایاده

بولندی . اخرالامر بنی مروان حکومتی فخرالدوله نك
غدريله منقرض اولمشدر .

(٣٩) ده بلاد دیاربكردن معدود رأس العین
حوالیسندده اصفر تغلبی نامنده بر شخص ظهور ایدوب
شونی بونی اغوا و باشنه پك چوق اشخاص جمع ايله
نواحی رومه غزا ایلدی . کایتلو غنائم اله کتیرد کدنصکره
حدیثیه عنبتله امورینه تقویت ویردی . تبرکار روم
نواحیسنه اقین ایدرك هجوم سابقنك اضعا فی اجرا ايله
سبایا و غنائم اولقدر چوغالدی که مغتلمات قیملرندن پك
اشاغی صاتلمه باشلادی . شخص مرقومك شوکتی روم
اوزرینه بر بارکران اوله جق درجه ده اغراشدیغندن
ایمپراطور نصرالدوله یه مراجعتله مؤاخذه وشو حاللر
کندوسنك رخصتيله ايسه میانه ده اولان مصالحه منفسخ
اولمش اوله جغندن کندوسیده اکا کوره حرکت ایتك
اوزره اخبار کیفیت ایدلسنی اشعار ایلدی . نصرالدوله
شخص مرقومله اصحابی مؤاخذه یه باشلادقد و قوعات
مذکور دنك بادیس روملر اولدیغنی و انلر اوزرلینه
هجوم ایلدکارندن کندولریده مقابله ایتدکارینی جواباً بیان
ایلدیلر ايسه ده نصرالدوله شخص مرقومی طوتدروب
مقیداً حبسه روملری اسکات ایتدی .

سنهٔ مرقومه ذی القعدة سنهٔ عمید الدوله ابو سعد محمد بن الحسین بن عبدالرحیم جزیرهٔ ابن عمرده وفات ایلدی .
مشار الیه جلال الدوله نك وزراسندن اولوب شاعر ماهر ایلدی .

(٤٤٧) تاریخنده جزیرهٔ ابن عمر محافظی بولنان ابو الحرب امیر سلیمان بن نصر الدوله ایلہ اکراد بختیه رئیس امیر موسک ارالنده اختلاف ظهور ایلدی . امیر سلیمان بالخبارہ امیر موسکہ بعض مرتبه تأمینات اعطاسیله نصر الدوله نك همشیره زاده سی واکراد بشنویه رئیس امیر ابو طاهرک قزینی امیر موسکہ تزویج مراد ایتدیکنندن عندالطلب ابو طاهر موافقت ایتکله تزویج ایداری . امیر موسک قلبنده حاصل اولان اطمینان اوزرینه امیر سلیمانک یانته واردقده امیر سلیمان ارتکاب غدر ایدرک امیر موسکی قبض وحبس ایتدی . او صرہ ده سلجوقی سلطان طغرل بک روملره غزا ایچون جزیره حوالیسنه کلدکده بو ماده بی ایشیدوب کرک نصر الدوله یه ، کرک امیر سلیمانه امیر موسک حقنده شفاعت کوستردی ایسه ده امیر سلیمان امیر موسکک وفات ایتش اولدیغی جوابنی ویردی . بو کیفیت ابو طاهر البشنوینک ناموسنه دو قندیغندن نصر الدوله یه و امیر سلیمانه «مادام

كه سرك مراديكز موسكى قتل ايتك ايلدى بو فجيعة
 ايجون بنم قزيمى وسيله ايدوبده خلق ايجنده ناموسى
 اخلاص ايتاملى ايديكز ديو تحرير ايله كوچنديكنى كوستر-
 ديكندن ابو حرب ابو طاهر دن خوفه داهب اولوب
 ابو طاهرى تسميماً قتل ويرينه اوغلى عبيدالمهى اكراد
 بشنويه اوزرينه رئيس تعيين ايتدى . امير سليمان شو
 حادثه نك سؤ تأثيرينى ازاله ايجون عبيدالله بن ابى طاهره
 خيلى مودت اظهار ايله قلبنى جلبه چالشدى ايسه ده
 ايكيسنك ملاقاتنه لزوم كورنديكندن عبيدالله فنك قلعه
 سندن نزول و امير سليمان ياننه برقاچ نفر الهرق عبيد-
 اللهك اولديغى محله عزيمت ايتدكه عبيدالله امير سليمانى
 قتل ايلدى . شو وقعه اوزرينه نصرالدوله اوغلى
 نصرى جزيره ابن عمر محافظه سنه بالتعيين قورنداشنك
 انتقامنى المغى تنبيه وياننه عسكردخى ترفيق ايتدى .
 امير قریش بن بدران بو قاريشقلىقدن استفاده املنه دوشه
 رك جزيره ابن عمرى ضبط ايتك ايجون اكراد بختیه
 و بشنويه ايله بالاتفاق نصر بن نصرالدوله ايله قتاله
 ايتدار ايلديز . ارالرنده خيلى محاربه لر وقوعه ولدى
 ايسه ده بالاخره قریش مجروح و مغلوب اولوب جزيره
 ابن عمر نصر ك ينده قالدى .

(۴۴۸) تاریخنده سلجوقی سلطان طغرل بك دیاربکر حوالیسنه وبعده جزیره ابن عمره کیدرک اورای محاصره ایلدی . نصرالدوله خبر الدقه بذل اموال به منونیتنی استحصال ایتدیکنندن سلطان مشارالیه جزیره ابن عمردن صرف نظرله عزیمت وموصلی استیلا ایتدی .

مشارالیه نصرالدوله ابو نصر احمد بن مروان الکردی سنی سکسانی متجاوز اولدیغی حانده (۴۵۳) سنهسی شوالنک یکریمی طقوزنجی کجهسی یا فارقینده وفات ایلوب خارج شهرده محدثه نامیله بنا ایتش اولدیغی رباط مقبره سنده دفن اولمشدر . رحمة الله علیه .

مدت حکومتی الی ایکی سنه در . زمان حکومتده عمومی عدالتله خشنود ایدرک شرعشرفدن ایرلماش وداره حکومتده کی ثغوری اعمار ایله زیر دستنده اولان اهالینک اسایش واستراحتلرینی اکیال ایتمشدر . نائل اولدیغی تنعمه معاصری بولن ان ملوکک هیچ بریسی نائل اولیوب داره سنده کی اتباع وخدمه دن بشقه بشیوز خادم ملوک وبشریک دیناره النمش برقاچیوز مغنیة حسناسی وارایدی . مصره اشجیلر ارسالیله اطعمه نفیسه تعلم ایتروب خوان احساننی ارباب احتیاجه هروقت اچق بولندرمشیدی . چغتملکاری محصولاتندن قیش

موسلمانده طرف طرف طیوره دانله سرپر در و قوشلریده
 دانه چین احسانی ایدرایدی. علما و صلحایه رعایت تامه سی
 وارایدی. اکثر کجه لرده جوارى مغینه نك نغماتی ایله
 اکلنور و یاری کجه یه قدر ذوقیله مشغول اولورکن
 هیچ بروقت صباح نمازینی فوت ایتماشدر. زمان حکومتنده
 بارگاهی مقصد علما اولدیغندن هر طرفدن اصحاب فضائل
 کلوب احسانه مظهر اولورلر ایدی.

ابو عبدالله الکارزونی دخی بوجه دن اولوب دیار.
 بکرده مذهب شافعی بوندن منتشر اولمشدر.

نصرالدوله نك وفاتنده سلطنت ایچون اوغلی نصر
 وسعید ارالنده اختلاف وقوع بولدی. وزیر فخرالدوله
 بن جهیر نصر ایله اتفاق ایدرک محاربه لردن صکره غلبه
 نصرده قالدیغندن نصر میافارقین وسعید دیاربکر حکو.
 متنی ضبط ایتک اوزره ایش قرار بولدی.

(سعید بن نصرالدوله) درتیوز الی اوچ تاریخنده
 دیاربکرده مسند نشین حکومت اولمشدر. بنی مروان
 دولتک وزارتنده مستخدم فخرالدوله بن جهیر (۴۵۴)
 سنه سنده بغدادله بالمخبره اوراجه وزارتک طریق
 استحصالی تسهیل و در دست ایتدیکنندن فخرالدوله یی
 جلب ایتک اوزره خلیفه القائم بامر الله طرفدن ارسال

اولنان کامل طرادالزینبی رسول صفیله میافارقینه کلوب
فخرالدوله بی کوتورمکه مأمور اولدیغنی کتم ایتشیدی.
عودتنده فخرالدوله تشییع بهانه سیله میافارقیندن برلکده
چقوب بغداده طوغری اچلدیغنی نصره خبرویر یلر.
درستی ایچون نصر ارقه لری صره کتدی ایسه ده
یتشه مدیکندن میافارقینه عودت ایلدی.

دیاربکر حکومتمده بولنان سعید بن نصرالدوله
(۴۵۵) تاریخنده وفات ایتکله دیاربکه حکومتمیده نصر
بن نصرالدوله ضبط ایتدی.

(نظام الدین ابو القاسم نصر بن نصرالدوله) سنه
مذکورده دیاربکرده مسند نشین حکومت اولوب مدتی
اونیدی سنه امتداد و (۴۷۲) تاریخنده وفات ایلدی.
(منصور بن نصر) پدرندن صکره دیاربکرده جانشینی
اولدی.

سابقا نصرک ونصرالدوله نک و او تاریخده بغداد
خلیفه سنک وزارتنده بولنان فخرالدوله بن جهیری (۴۷۶)
تاریخنده خلیفه وزارتدن عزل ایتدیکندن وزیر مشارالیه
ملکشاه سلجوقینک طلبی اوزرینه فاملیناسنی الهرق یانته
کتشیدی. ملکشاه احترامات فائقه اجراسیله برابر دیار-
بکری بنی مروان یدندن اخذ ایتک و خطبه و سکه نامه

اولق اوزره بنی مروان یدنده کی ممالکی فخر الدوله یه
بالتوجیه خلعت ا کسا و طبل و علم اعطا ایلدی .

فخرالدوله دیاربکره طوغری یوریمک استدی ایسه ده
قلعه نك متانتي جهتیله ضبطی قولای اولدیغنی بیلدیکندن
اوغلی زعیم الرؤسا ابو القاسم ایله جناح الدوله بی مملکتک
مزروعاتی و باغلرینی قلعه مأمور ایتدی .

دیاربکر صاحبی منصور مقاومت ایده میده چکنی
اکلادیغندن موصل حاکی شرف الدوله یه مراجعتله
دیاربکری کندوسنه ترك ایتکی وعد و فخرالدوله ایله
مقابله ایچون طلب معاونت ایلدی . (۴۷۷) ده شرف
الدوله عسکرله فخرالدوله اوزرینه یوریدی . فخرالدوله
محاربه ایتک استدی . لیکن امیر ارتق قومانداسیله
ملکشاهک سوق ایتدیکی عسکر محاربه ایدرک شرف
الدوله بی قاچر مقله فخرالدوله بر طرفدن قلع مزروعات
ودیگر طرفدن سائر تشدیدات ایله خیلی وقت دیاربکری
محاصره یه دوام ایلدیکندن اهالی مضایقه عظیمه کرتار
اولوب نصرک زمانندن برو دیاربکرده استخدام اولنان
مأمورین نصرانیه نك اهالی مسلمان پکچوق ازجاج
ایتملرندن طولایی اهالینک منصور حقنده نفرت عمومیه لری
دخی او مضایقه یه منضم اولغله ابوالحسن نامنده بر

شخصک توسطیلہ (۴۷۹) سندھی محرمندہ فخرالدولہ
 دیاربکرہ مالک اولدقدنصرکرہ میافارقینک ضبطنہ قیام
 ایدرک سنہ مذکورہ جادی الاخرہ سنک التنجی کوئی
 میافارقین اٹھالیسی بلده لرینی زعیم الرؤسایہ تسلیم ایلدیلر.
 بلاد بنی سرواندن جزیرہ ابن عمر دخی سنہ مذکورہ ده
 فخرالدولہ طرفندن ضبط اولنہرق بنی مروان الکردی
 دولتی شوتاریخده منقرض اولدی. مدتلری طقسان
 طقوز سنہ در.

منصور حکومت النندن چقدقدنصرکرہ جزیرہ ابن
 عمره فرار و بریهودینک خانہ منده اختفا ایدرک (۴۸۹) ده
 وفات ایشدر. کندوسی شجاعتمده یکتا ایکن عدم
 موفقیتی حال بخل و خستندن نشئت ایتدیکی مضبوط
 توارینخدر.

(دیاربکرک بقیہ احوالی)

(۴۷۹ - ۴۸۷)

فخرالدولہ محمد بن جھیر نعمتیلہ متهم اولدیغی بنی
 مروان الکردی حکومتی محو ایله (۴۷۹) سندھ منده
 دیاربکرک مالک اولدی ایسه ده دیاربکر حکومتی پک از
 وقت سنہ قالوب ینہ سنہ مذکورہ ده ملکشاہ

سلجوقی کندوسنی عزل ایله العمید ابی علی البلخیی
دیاربکره والی تعیین ایتدی.

(۴۸۶) سنه سنده ابراهیم بن قریشک موصلی استیلا.
سیله عربلر ارالنده وقوعبولان اختلال اوزرینه سلاطین
سلجوقیه دن دمشق صاحبی تنش بن الب ارسلان عسکرله
موصل حوالیسنه کیدرک اعمال موصلدن مضیع نام محمله
حرباً ابراهیمه غلبه وموصلی استیلا ایتدکدنصکره دیاربکر
حوالیسنه عزیمتله میافارقین شهرینی و دیاربکرک سائر
بعض ملحقاتی استیلا ایتشد.

سلطان مشارالیه (۴۸۷) تاریخنده دیارجزیره دن
حران ورهائی بعدالاستیلا دیاربکر شهرینی دخی ضبط
ایتمکله امراسندن ابراهیم بن ینال الترکانی به اعطایلمدی.
(دیاربکرده ال ینال حکومتی)

(۴۸۷-۵۷۹)

مشارالیه ابراهیم بن ینال سلجوقی تاج الدوله
تنش طرفندن ذکر اولندیغی اوزره (۴۸۷) سنه سنده
دیاربکر حکومتنه تعیین اولمشدر.

(۴۸۸) ده سلطان برکیه ارق ایله تنش ارالنده
حرب وقوعیله تنش مقتول اولوب قبل الوفاات اوغلی

ملك رضوانه اطاعت ايتلرينى اصحابنه وصيت ايتش
ايدى. رضوان نواحى عراقدن هيت حواليسنده ايكن
باباسنك خبر وفاتنى الوب حلب وسائر ملحقاتنده امرادن
اكثرينك اطاعتنى تحصيل ايلديكى صروده ديار بكرى
استيلا ايتك ايجون امراسنك تنسيبيله آمد شهرينه
متوجهاً كيدركن بلاد جزيره دن سروج شهرينى اول
باول استيلا مراد ايلدكده امير سقمان بن ارتق دها
مقدم سروجى ضبط ايلديكى استخبار ايدوب اول اتاده
روملك يدلرنده بولنان رها شهرينى دائرة استيلايه
الدى ايسه ده ديار بكرى ضبطنه موفق اوله مدى.

(۴۹۶) سنه سنده سلجوقى سلطان محمدله بركيارق
ارالرنده اذربيجان طرفلرنده محاربه وقوعيله سلطان
محمد منهزم اولديغندن امير محمد بن مؤيد الملك ايله برلكده
دياربكره عزيمت و امير ابراهيم بن نبال سلطان مشاراليه
اطاعت ايلدى.

(۴۹۷) ده سلاطين سلجوقيه دن قليج ارسلان بن
قتلمش ديار بكرى استيلا مقصدنده بولنديغى سلطان محمدك
مسموعى اولدقده جزيره حواليسنه عزيمتله امرايى جمع
ومذاكره ايدرك قليج ارسلان ايله مدافعه يه امير اياز
ايله حله حاكى صدقه نك تعيينى تنسيب اولندى ايسه ده

بعض اسباب اوزرینه امیر ایازک مقتولاً وفاتی وقوع
بولش و سلطان محمد دیار بکری محافظه یه موفق اوله.
مدیغندن امیر ابراهیم قلیج ارسلانک داره اطاعتنه
داخل اولمشدر:

(۵۰۰) تاریخنده سلطان قلیج ارسلان موصلی
ضبط ایتک مقصدیه ترتیب ایلدیکی عسکر ایچون امیر
ابراهیم بن ینال ایله خرپوت حاکی امیر محمد بن چبقدن
استعانه ایلدیکنندن ایکیسیده داره حکومتلندن عسکر
طوپلایوب معاوتلریله قلیج ارسلان موصلی ضبط
ایتدی.

دیار بکر حاکی ابراهیم بن ینال (۵۰۳) سنه سنده
وفات ایدرک اوغلی امیر بیسان جانشینی اولدی.
امیر ابراهیم سوء سیرتله موصوف اولدیغندن اهالی
اداره سندن متأذی اولدقاری جهتیه پک چوق خانلر
ممالک سارویه هجرت ایتشلر ایدی. اوغلنک حسن
سلوک و اداره سندن ناشی مقدا نقل خانه ایدنلر وطنلرینه
غودت ایلدیلر.

(۵۱۰) تاریخنده دیار بکر حوالیسنده امطار منقطع
اولوب درت سنه قحط و غلامتد اولدی.
(۵۱۶) تاریخنده دیار بکر ملحقاتندن قلعه ذی القرنین

(ارغنی قلعه سی) جوارنده نحاس معدنی ظهور ایتدی.
معدن مذکور موقعنده اولوقته قدر معموریتدن اثر
اولدیغی حالده اندن صکره معدن مناسبته عمله استعمال
واسکان اولندیغندن اوراده بریو کجه قصبه تشکل
ایتشدرکه شو قصبه الیوم ارغنی معدنی سنجاغنک
تصرف مرکزیدر.

(۵۱۸) سنه سننده ملاحده اسماعیلیه طائفه سنک
کوستردکاری فناقلر اوزرینه مدینه آمد اهایسی بالاتفاق
طائفه مذکوره اوزرینه هجوم ایدرک یدیوز آدم
قتل ایلدیلر.

(۵۲۰) تاریخنده اهل صلیب شام حوالیسندن
واقع مرج الصفر نام محله نزول ایله تجاوزات شدیدده
بولندقلرندن دمشق حاکی طغتمکین اتابک دیار بکردن
استمداد ایتکله دیاربکر حاکی طرفندن سوق اولنان
اهالی و ترکان عسکری شامه عزیمت و بالمحاربه افرنجلره
غلبه ایتشلدردر.

بولندن صکره امیر بیسان وفات ایدرک یرینه اوغلی
امیر نورالدین دیار بکرده حکمدار اولمشدر.

(۵۲۸) ده موصل حکمداری عمادالدین زنکی
ماردین حکمداری تیمورطاش حسامالدین ایله بالاتفاق

مدینه آمد اوزرینه هجوم ايله شهرى محاصره به الديلر .
 ديار بكر حاكمى حسنكليف حاكمندى استعانه ايتمكله
 حسنكليف حاكمى ركن الدوله داود بن سقمان معاونت
 ايچون ديار بكره طوغرى ككلى ايسه ده ديار بكر پيشكا .
 هنده عماد الدين و تيمور طاش مقابله و مدافعه ايدرك
 ركن الدوله منهزماً عودت ايتدى . لکن شهر ك محاصره
 سى چوق زمان تمتد اولوب ضبطه موفق اوله .
 مدقلىندن عماد الدين زنكى و تيمور طاش حسام الدين نائل
 غرض اولمق سزىن محاصره به ترك ايله كيدرك بلاد ديار
 بكردن صاور قلعه سنى محاصره و ضبط ايتدى . او
 تاريخندن صكره صاور قلعه سى ماردىن ملوك كنك
 يدلىنده قالدى .

(۵۳۵) ده امير نورالدين فوت اولوب يرينه
 اوغلى امير مریدالدين ديار بكرده مسند نشين حكومت
 اولدى .

(۵۳۸) ده عمادالدين زنكى بلاد ديار بكردن
 طنزه (بشیری) و سعرد و خيران و ذى القرنين قلعه لرینی
 ضبط ايتدكدن صكره آمد شهريله هانى قصبه سنى محاصره
 ايلدى . محاصره خيلى وقت اوزايوب بودفعه ده آمدى
 ضبطه موفق اولمق سزىن عودت ايتدى .

(۵۲۹) ده عمادالدین بتکرار آمدی محاصره ایتش

ایسه ده ینه ضبط ایده مامشدر.

امیر مریدالدین (۵۵۱) ده وفات ایدوب یرینه اوغلی

ابوالقاسم امیر کمال الدین و (۵۵۳) ده امیر کمال الدین دخی

فوت اولغله اوغلی امیر قاسم و (۵۶۲) ده امیر قاسمک

اوغلی امیر بیسان و (۵۶۸) ده امیر بیسانک اوغلی امیر
بهاءالدین دیاربکرده حکمدار اولدی.

(۵۶۹) ده بهار موسمنده دیاربکر و جزیره ده شدتلی

یغمورلر یاغوب قرق کون ممتد اولدیغندن ایام مذکوره

ظرفنده ایکی دفعه کونش یوزی کوریله بیلدی. یغمورلرک

کثرت نزولندن پک چوق ابنیه منهدم اولوب نفوس کثیره

بنالرک التنده قالمشدر.

سلطان صلاح الدین یوسف بن ایوب حسنکیف

حاکمی نورالدین محمد ایله میانه لرنده تقرر ایدن اتفاق اوزرینه

مدینه آمدی ضبط و نورالدینه اعطا ایده جکمی وعد

ایتشیدی. (۵۷۸) سنه سی شهر ذی الحجه سنک اون یدنجی

کونی عسکرله کلوب دیاربکر شهرینی محاصره ایلدی.

دیاربکر حاکمی امیر بهاءالدین ابن بیسان مدافعه ده

سوء تدبیر کوستروب شهرک انبارلرنده بر ملیون التونلق

ذخیره موجود ایکن اهالی یه ذخیره و اچقه ایله معاونت

کوسترمدی . یوز کوسترن مضایقه شديده اوزرينه اهالی
محافظه يه دوام ايتک ايچون ذخيره ايسـتـدیلر ايسـهـده
« سز کندی نفسـکـزدن محاربـه ايدیکز » دیوـجـواب
ویردی . مقربلری امیر بهاء الدینه « بو مناسبتـسـلک ملک
موروثکـزکـ یـدیکـزدن چـیـمـسـنی موجب اولور » دیو
اخطار و نصیحتـه بولندیلر ايسـهـده فائده ویرمدی . سلطان
صلاح الدین شهرک اطرافنه منجنیقـلـر وضعیله محاصره یی
تشديد و اهالی یی تضییق ایتدی . سورک رصانتی جهتیله
ضبطی ممکن اوله مدی .

سلطان هر درلو عدالت و احسانده بولانه جغنی
وجه یی ممنون ایده جکـنی بالواسطه اهالی یه تبلیغ ایدوب
ترکانلرک دیار بکرده امتداد حکومتلریله برابر واردات
مملکتی امیر بهاء الدین حقوق شخصیه سی کی اغتصاب
و ادخار و سوء سیرت و خستله هر درلو مشکلاتی اهالی
اوزرینه ترک ایدوب کندوسی ذوقنه باققده اولمسی ذاتاً
عمومی دلگیر و سلطان صلاح الدینک حسن حال و عدالتک
طرف بطرف شیوعی جله یی معناً تسخیر ایتـشـیکـن اهالی
ینه امیر بهاء الدینه انسانیت اوله رق محاصره ده انواع
بسالت و فداکاری اختیار ایده یورلر ایدی . انک درجه
نهایه ده خست و ارتکابـیـله الحقه و ذخیره جه اعانه ده

بولنامسی حقنده نفرت عمومیه یی تشدید ایلدیکندن سلطان
صلاح الدینک تکلیفنی قبول و اطاعتنه ممنونیت اراائه
ایتمکه باشلا دیلر .

امیر بهاء الدین ایش الدن چیقدیغنی کوروب عقلی
باشنه کلدی ایسه ده ارتق هر نه تدبیره تشبث ایتسه
صره سی بکریکنی اکلامغله (۵۷۹) سنه سی محرمنده امان
ایله دیاربکر شهرینی سلطان صلاح الدینه بالتسلیم سلطان
مشارالیه دخی وعد سابقی وجهله دیاربکری دولت
ارتقیه ملوکندن نور الدین بن محمد بن قرا ارسلان بن
داود بن سقمان بن ارتقه اعطا ایتدی . و امر تسلیم
وتسلم بعدالاجرا سلطان مشارالیه اهلینک اشراف
ومعتبرانی تلطیفات و رعایت مخصوصه و هدایای کثیره
ایله ممنون ایلدی .

ال ینال دینلان و ذکر اولن ان ترکان طائفه سنک
دیاربکرده حکومتلری طقسان ایکی سنه دن عبارتدر .

ملوک ایوبیه نك ضبطنه قدر دیاربکر ارتقیه دولتنک
سقمانیه شعبه سی یدنده قالمشدر که بونلرک صورت اداره لرینی
و شعبه مذکور دنک وقایعنی بروجہ آتی تفصیل صرہ سنده
بیان ایده جکر ان شا الله تعالی .

(حسنکیف و دیاربکر و ماردینده حکومت)

(ایدن ارتقیه دولتی)

شود دولتک ایکی شعبه سی اولوب بریسی حصن
کیفا (حسنکیف) و دیاربکرده و دیگر ی ماردینده حکمرما
اولمشدرد. بونلرک فروغندن بعض ذوات دخی خرپوده
حکومت ایلدیلر.

ارتقیه دولتک منسوب اولدیغی ارتق ترکان
طائفه سندنلر. باباسنک اسمی اکسک یاخود اکسب
اولدیغی ابن خلیکانده و طوغریسی اکسک ایدوکی
ابوالقدانک تاریخنده محرردر.

ماردینلی عبدالسلام افندیکنک ام العبر نام تاریخچه -
سنده کی روایتیه نظراً امیر ارتقک مسقط رأسی ماوراء
النهرده شهرمان نام قریه اولوب باباسی اکسک بن ایلغازی
بن داوددر. اوائل حالنده سلطان الب ارسلان سلجوقینک
اردوسنده برعسکر ایدی. غزالده خدمتله ارتقا ایده
ایده سرعسکر اولدی.

بنی مروان البکر دی مجتهد ذکر اولندیغی اوزره
سلطان ملکشاه سلجوقی دیاربکری فخرالدوله محمد بن
جهیره توجیه ایدرک (٤٧٧) تاریخنده دیاربکر اوزرینه

عسکر سوق ایلدیکی صرہده امیر ارتقی دخی بر قوہ
 عسکر یہ ایلہ شرف الدولہ مسلم اوزرینہ س-وق ایتمش
 وشرف الدولہ موصلدن دیاربکرہ فرار ایلدیکنندن امیر
 ارتقی بالتعقیب دیاربکری محاصره دن ص-کرہ شرف
 الدولہ دن خیلی اموال اخذیلہ درد-متندن صرف نظر
 ایلشیدی .

امیر ارتقی او معاملہ اوزرینہ ملکشاہ سلجوقیدن
 خوفہ ذاہب اولدیغندن برده یانہ کتیبوب شامده بولنان
 سلجوقی تاج الدولہ تشک یانہ کتیکلہ تاج الدولہ طرفندن
 قدس حکومتہ تعیین ایلدی .

بش سنہ قدر قدس حکومتہ بولندقدن ص-کرہ
 اورادہ وفات ایدرک قدس حکومتی اوغلاری سقمان
 وایلغازی یہ انتقال ایتدی . (۴۹۰) سنہ سی شعبانده
 خلیفہ مصر علونیک امیر الجیوشی افضل قدسی استیلا
 ایلدکده امیر سقمان رها (اورفہ) یہ کیدرک اورادہ
 مقیم اولمش و امیر ایلغازی بغدادہ عزیمتله سلطان محمد
 سلجوقی طرفندن بغداد شهنہ لیکنہ تعیین قلمشیدی . دولت
 سلجوقیہ مجشده تفصیل اولنه جنی وجهلہ تاج الدولہ
 تشری قربنده مقتول اولدقدن ص-کرہ اوغلی رضوان
 هیت طرفنده ایکن باباس-نک وفاتی خبرینی الوب حلبہ

و اورادن دیار بکره طوغری حرکت ایلدیکي صرهدده
سروچی استیلا قصدینه دوشدیکندن اورفهدده بولنان
امیر سقمان سبقتله ده اول سروچی ضبط ایلدی.
ورضوان دیار بکره کتیبوب اورفہ یی استیلا ایتدی.

(۴۹۴) ده جزیره ابن عمر حاکمی شمس الدوله جکر مش
موصلی استیلا به قیام ایلدکده موصل اهالی سنک
طلبلری اوزربنه حسنکیف عاملی بولنان موسی الترقانی
کیدرک موصلی ضبط ایلدی. شمس الدوله حسنکیفه
تابع نصیبینی الدقن صکره یوزینی موصله چویردیکندن
موسى الترقانی عسکرله مدافعه به چقدی. لکن عسکری
کندویه مخالفت و شمس الدوله به اتباع ایلدکارندن مقابله به
قوتی قالمیوب موصله عودت ایتبلکه شمس الدوله جکر مش
بالتعقیب موصلی تحت محاصره به الدی. محاصره خیلی
وقت اوزادینغی جهنله موسی بیوک مضایقه به تصادف
ایلدی. سروج حاکمی اولوب او ارالق دیار بکره کلش
اولان امیر سقماندن استمداد و حسنکیفی کندویه ترک
ایدجکئی وعد ایلدیکندن امیر سقمان موسایه معاونت
ایچون عسکر استصحاب و موصله طوغری شتاب ایلدکده
شمس الدوله اورادن چکیلوب موسی امیر سقمان ایله
لاجل الملاقاة موصلدن حرکت ایتدکدنصکره کواثاقریه سی

جوارینه وصولندہ عم کرندن برجاعت اورادہ کندوسنی
قتل ایلدیلر .

موسمانک وفاتی بعدالاستماع امیر سقمان کیدرک
حسنکیفی و شمس الدولہ جکر مش موصلی ضبط ایتدی .
(۴۹۶) تاریخندہ سلجوقی سلطان برکیارق امیر
ایلغازی بی بغداد شهنہ لیکندن عزل ایلہ یرینہ کشتہ کین
قیصری بی نصب ایلدیکندن امیر ایلغازی برادری امیر
سقماندن استعانه و حلہ حاکمی سیف الدولہ صدقہ ایلده
عقد اتفاق ایدرک امیر سقمان بغداد حوالیسنہ عزیمتله
سلطان محمد سلجوقی غیرتکشلکنی التزام ایتش اولدقلری
حالدہ بغدادجه اولان اختلاف زائل اولدقدنصکره امیر
ایلغازی بغدادده قالبوب سیف الدولہ حلہ یه و امیر سقمان
حسنکیفه عودت ایلدی . سنہ مذکورہ ذی الحجہ سنده
خلیفہ المستظهر ایلہ سلطان برکیارق و سیف الدولہ
بینلرنده معاهده عقد اولندیغندن ایلغازی بغدادی ترک ایلہ
یعقوبایه کتدی .

امیر سقمان حسنکیفی ضبط ایتزدن مقدم صاحب موصل
قربوغا ایلہ بینلرنده خصومت حدوث ایدرک بالمحاربه
منهزم ویاننده بولنان برادرزاده سی یاقوتی بن حسن ابن
امیر ارتقی اسیر اولدیغندن قربوغا یاقوتی بی مار دین قلعه .

سنده حبس ایتشیدی . سلطان برکیارق طرفندن ماردین
 حکومتی مغنیاک خدمتده بولنان برادمه توجیه اولمغله
 امیر ارتقک زوجده سی کیدرک یاقوتینک اطلاقنی استدعا
 ایلدیکندن مغنی یاقوتی بی اطلاق ایلدی . لکن ماردین
 قلعه سنک رصانت طبیعیه سنی ومنظره سنک لطافتنی
 کوردیکه یاقوتی ماردیندن وازکله مدیکی جهتله اوراده
 اقامتنی مغنیدن التماس ایدوب الدیخی موافقت اوزرینه
 ماردینده قالدقدن صکره قلعه محافظلرینک بعضیلریله حسن
 الفت واتحاد ایدرک یینلرنده اعتماد وامنیت منعقد
 اولدیغندن بغته مغنی بی قبض و ماردینی ضبط ایتدی .
 یاقوتی بوندن صکره نصیبینی استیلا ایچون کتدکده
 براوق اصابتیله مقتول اولوب یاننده بولنان قرنداشی علی
 ماردینی بعدالاستیلا جزیره ابن عمر حاکمی شمس الدوله یه
 میل ایتدیکندن اورایه عزیمت و ماردینه علی نامنده اتباعندن
 بریسنی متسلم تعیین ایتشیدی . برادر زاده سی علینک
 ماردینی شمس الدوله یه ترک ایده جکنی متسلم علی امیر
 سقمانه یازمقله امیر سقمان حسنکیفدن حرکتله کلوب
 ماردینی استیلا و حسنکیف حکومتی اوغلی ابراهیمه
 اعطا ایتدی . بوندن صکره ماردینده تشکل ایدن ایلغازیه
 حکومتی بشقه جه یازیله جقدر .

(دولت ارتقیه نك حسنكیف و دیاربكرده)
(حکومت ایدن سقمانیه شعبه سی)

(۴۹۸ - ۶۲۹)

انفاً بیان اولنان وقعه نك تاریخی اولان (۴۹۸)
سنه سی ایتداسنده امیر سقمان حسنكیف حکومتی اوغلی
ابراهیمه توجیه ایلدکه حسنکیفده کی سقمانیه حکومتی
تشکل ایلدی.

ابراهیم بن سقمان سنه مذکورده وفات ایدوب
برادری رکن الدوله داود بن سقمان جانشینی اولدی.
داود (۵۴۰) سنه سنده وفات و اوغلی فخرالدین
قرارسلان یرینه جلوس ایتدی.

قرارسلان (۵۶۲) ده فوت اولغله یرینه اوغلی
نورالدین محمد قائم اولمشدر.

(۵۷۸) تاریخنده سلطان صلاح الدین موصل
اوزینه کیدرکن نورالدین یانه عزیمت و محاربه لرده
معاونت ایتدیکندن آمد شهرینی الدقدنصره کیندوسنه
اعطا ایلسنی سلطان صلاح الدیندن التماس ایتمش و سلطان
مشارالیه اوله یابه جغنه سوز و یرمشیدی. الینال بحشده
ذکر اولندیغی اوزره سلطان صلاح الدین (۵۷۹)

محرم‌نده آمدی ضبط ونور الدين محمدہ اعطا ايتدی .
نورالدين محمدك وفاتی (٥٨١) دہدر .

نورالدين وفات ايتدكده اوغلی عمادالدينك برادری
قطب الدين قراارسلانن زیاده امارته لیاقتی واریکن
عمادالدين پدرينك وفاتنده سلطان صلاح الدينك خدمت
عسکریه سیله موصل محاصره سنده ایدی . حاضر بولمديغندن
كوچوك برادری قطب الدين مسند حكومتہ او طور دیلوب
امور حكومتی پدرينك وزیرى قوام بن ساقا الاسعدی
اداره یه باشلادی .

عمادالدين پدرينك وفاتنی وقطب الدينك جلوسنی
ايشتدكده حسنكیفه عزیمتله حكومتی تحصیل ارزوسنده
بولندی ایسه ده موفق اوله مدی . وتاریخ مذکورده
کیدرك خروقتی استیلا ایلدی .

سلطان صلاح الدين موصلدن عودت ایدرکن قطب
الدين یانته عزیمت وملاقات ایلدكده امورجه کندوسنه
مراجعت ایتك شرطیله حكومتی بالتصديق عاصمه سنی
حسنكیفدن مدینه آمده نقل وامراسندن صلاح الدين نام
ذاتی وزارتده استخدام ایتسنی امر ایلدیکنندن اولوجهله
حرکت اولندی .

قطب الدين قراارسلان (٥٩٧) سنه سنه قدر آمد

وحسنه کیف حکومتده دوام ایدوب او تاریخده حسنه کیفه
کیتدکده قصر طامندن اشاغی دوشمکه وفات ایتدی.

قطب الدینک کوچوک برادری ناصرالدین صالح
محمود بن محمد نورالدین ایله قطب الدین میانه لینه مقدمجه
برودت دوشمش و قطب الدین بونی ملکینک نهایتده
واقع حصن منصور و الیملکنه تعیین و کوله سی ایاسی
ولی عهد اتخاذا ایتش ایدی. قطب الدینک وفاتی متعاقب
ایاس دیار بکر حکومتی ضبط ایلدی.

صالح محمود دیار بکره طوغری کلکده اولدیغی خبری
الندقه ایاس مدافعه به قیام ایلدی ایسه ده مقصدینی
یوریده مدیکندن صالح محمود آمده بالوصول ایاسی حبس
و مؤخرأ پادشاه بلاد روم عزالدین قلیچ ارسلانک شفا.
عتیله سبیلنی تخلیه ایتدی. ایاس حبسندن چقدقدن
صکره پادشاه مشارالیهک یانه کیدرک امراسی سلیکنه
داخل اولمشدر.

صالح محمود فلسفهیه مائل ظالم قبح سیرتله متصف
ایدی. وفاتی (۶۱۸) دهر. دیار بکر سورینک بن وسن
اوزرنده کی ایکی بیوک برج مشهوری صالح محمودک اثریدر.
صالح محمودک وفاتده اوغلی ملک المسعود آمده
حکمدار اولدی.

(٦٢٣) ده بلادروم پادشاهی علاءالدین کیقباد
ملاطیه به نزول وعسکر سوقیله بلاد دیاربکر کردن حصن
منصور و کاخته بی ضبط ایتدی.

(٦٢٦) ده ملوک ایوبیه دن ملک المظفر ابن الملك
العاذل بلاد دیاربکر کردن ارزنی ضبط ایدرک ارزنه مقابل
هانی قصبه سنی متصرفی حسام الدینه ویردی. ارزن
(فرزان) شهری ملک شاه سلجوقی زمانندن برو بیت الاحد
عنوانیله معروف حسام الدینک خاندانی یدنده ایتدی.

دیاربکر حکمداری ملک المسعود سؤسیرتله موصوف
اولدیغندن خلقت حریمنه تعرض وازام قواده واسطه-
سیله اهالیدن برطاقم مخدرات نسوانی اضلال ایتکه
باشلا دیغندن اهالی علیه قیام و او صرده مصردن
دیاربکرده کک اوزره بولمان ملوک ایوبیه دن ملک
الکامله کیدرک ملک المسعودک ازاله سنی استرحام ایلدیلر.
ملک الکامل کلوب بالمحاصره آمد شهرینی ضبط ایله
حکومتی اوغلی ملک الصالح نجم الدینه اعطا ایتدی.
ودولت ارتقیه نك سقمانیه شعبه سی منقرض اولدی.

شعبه سقمانیه نك بدایتی (٤٩٨) وانقراضی (٦٢٩)

سند سنده اوغله مدتلری یوزاوتوز بر سند در.
ملک الکامل اقطاع مصریه دن برمقاطعه احسانیه

ملك المسعودك معیشتنی تأمین ایلدی ایسه ده اوارالق
بعض فنالغی ظهور ایلدیکندن ملك المسعود مقیداً حبس
ایلدی . مجبسه وفات ایتشدی .

دیاربکرده بولنان مسعودیه مدرسه سی ملك المسعودك
جلوسندن مقدم بنا ایلدیکی اثریدر . مشارالیهك اواخر
حکومتده تاتارلر دیاربکر حوالیسنه هجوم و مظالم
عظیمه ارتکاب ایلدیلر . اون بشیك قدر اهالی مقتول
و نیچه خانمان خراب اولدی .

(دیاربکرده ملوک ابو بیه حکومتی)

(۶۲۹-۶۵۶)

الملك الكامل طرفندن دیاربکر حکومتنه نصب
اولندیغی انفاً بیان اولنان الملك الصالح نجم الدین (۶۳۶)
سنه سنده دمشق و مصر حکومتی الکتورمک ایچون
دیاربکر دن حرکت ایدرک اوغلی الملك المعظم تورانشاهی
دیاربکر حکومتنه تعیین ایلدی .

الملك المعظم تورانشاه (۶۴۷) تاریخنه قدر دیاربکر
حکومتده قالوب اوتارینخده مصر سلطنتی کندوسنه
انتقال ایتکله مصره عزیمت و دیاربکر حکومتی اوغلی
الملك الموحده اعطا ایتدی .

الملك الموحد عبدالله تاريخ مذ كورده ديار بكر
وحسنكيف حكومتنه نائل اولوب (۶۵۶) ده هلاكونك
ديار بكره والى تعيين ايتديكى اوغلى يشموتنه حرب ايدر كن
مقتول اولمشدر.

ملك الموحدك وفاتنده اوغلى الملك الكامل محمد
فرار وماردين اعمالندن صاور طرفلرنده اختفا ايتشيدى.
براز وقت پكدكده اهلينك موافقتيله حسنكيفى ضبط
ايلدى. مشار اليهك حسنكيفى صورت ضبطى واولادينك
كيفيت حكومتلى بشقه جه بيان اولنده جقدر.

(بنى هلاكو زماننده ديار بكر وقايى)

(۶۵۶ — ۷۳۹)

ذكر اولنديغى اوزره هــلاكونك ديار بكرى ضبط
ايلديكى تاريخ كه (۶۵۶) سنه سيدر او تاريخده اوغلى
يشموت ميرزاي ديار بكره والى تعيين ايتشيدى. هلاكو
(۶۶۳) ده ارزنجانه كيدرك يشموتى ارزنجان ولايتى
واليلىكنه نقل وديار بكر وديار ربيعى بر دأره اتخاذ
ايله كرسيلى موصول اولق اوزره « اقليم ديار بكر »
تسميه ايدرك واليلىكنه امير تورانى تعيين ايلدى.

(۶۸۳) تاريخنه قدر امير توران ديار بكر واليلىكنده

قالوب اوتارینخده ارغو خانک وزیر یهودی سعدالدونک
قرنداشی دیار بکر والیلکنه تعیین قلندی.

(۶۹۰) سنه سنده دیار بکر ولایتک مناسب برذات
واسطه سیله اداره سی ماردین حکمداری قطب الدین
ایلغازییه حواله اولمشدر.

(۶۹۲) ده ممالک ایرانیده چاو نامیله قائمه نقدییه
اعمال ایلدیکی کبی دیار بکرده دخی چاوخانه تأسیس
قلنش ایسه ده تداولی عقیبنده مرکز دولجه تحث ایدن
منازعه اوزرینه لغو ایلدی. و دیار بکر حکومتی سنه
مذکوره دن (۷۱۶) تارینخه قدر ماردین حکمداری
واسطه سیله اداره اولندی. سنه مذکوره ده ابو سعید
بهادر خان طرفندن دیار بکر ولایتی والیلکنه امیر ایرنجین
تعیین قلمشدر.

(۷۱۸) ده مغول امراسندن قورمش و تغمات
وایسنوق نام ذوات دیار بکر والیسی امیر ایرنجین ایله
بالاتفاق ابوسعید خان علیه قیام و دیار بکر حوالیسنده
جمع ایتدکاری عسکرله اذربایجان حوالیسنی یغما
ایتدکارندن ابوسعید تنکیلاری ایچون سلطانیه دن حرکت
ایلدی. ایکی عسکر اذربایجان حدودنده بربریه قارشو.
لاشوب امیر ایرنجین ایله بعض امرا حرباً مقتول اولغله

منحل اولان دیار بکر ولایتی و الیملکنه ابوسعد خاٹ
دایسی امیر علی پادشاه تعیین ایدلدی.

امیر مشار الیه بارگاه خانی ملازمندہ قالمقلہ اوغلارندن
مناسب بر ذات و کالتی ایله دیار بکری اداره ایتدیرمی
ماردین حکمداری الی الملک العادل عماد الدینہ حوالہ
اولند یغندن ملک مشار الیه اوغلی محمد الناصری دیار بکر
ادارہ سنہ ۷۴۰ مور تعیین ایددی.

(۷۳۰) تاریخندہ امیر علی پادشاه بالذات دیار بکرہ
عزیمتله حکومتی ید اداره سنہ المشدر.

(۷۳۶) ده ابوسعد بهادر خان وفات ایدرک
حکومت ایران ارپہ خانہ انتقال و ارپا خان امیر
محمود شاه انجویی خروج داعیہ سی تهمیتله قتل
ایلدیکندن امیر محمود شاهک اوغلی امیر مسعود شیخ
حسن ایلخانینک و امیر شیخ ابواسحق دیار بکر امیری علی
پادشاهک یانته فرار ایددی. ارپا خانک امرأه قتلندہ کی
تجاوزاتی اوزرینه امیر علی پادشاه بایدو خانک اوغلی
موسی خانی جلوس ایتدیرمک اوزره دیار بکر حوالیسندن
طوپلادیغی عسکرله خروج ایدرک ارپا خان دخی
تجهیز ایتدیکی اردو ایله مقابلہ سنہ یوریدی. (۷۳۶)
رمضانک اون یدنجی کونی چغتو حدودندہ تلاق

فریقین وقوع بولدی . بر شدتلی محاربه دن صکره ارپا
خان برده جمع شملی ممکن اوله میه جق صورتله بوزلدی .
کندوسی بر طرفه و جمعیتنک هربری بر طرفه فرار ایتکله
ارپا خان بالثعقیب طوتدیر یلوب اعدام و موسی خان
تخت سلطنته اجلاس اولندی .

موسی خانک جلوسندن صکره زمام سلطنت ایران
دیاربکر امیری علی پادشاهک یداستبدادنده قالدیغندن
دیاربکر والیلکنه تعیین اولمش اولان حاجی طعاجار
دیاربکردن کاخه کیدوب روم ولایتی والیسی امیر شیخ
حسن ایلخانی بی موسی خان و امیر علی پادشاه علیله رینه
قیام ایتدیردی . شیخ حسن احفاد هلاکودن محمد خان
بن یوقتلغی جلوس ایتدیرمک اوزره عسکرله اذربجانیه
طوغری حرکت ایدوب موسی خان و امیر علی پادشاه
براردو ایله انلره قارشو چیقیدیلر . سنه مذکوره
ذی الحجه سنک اوننجی کونی الاطاع جوارنده ایکی
عسکر محاربه ایدرک موسی خان منهزماً فرار و امیر علی
پادشاه مقتولاً وفات ایتدیکندن محمد خان مسند حکومته
جلوس ایلدی .

بوندن صکره خانان و امراء ایران ارالرنده ظهور
ایدن اختلافات و منازعات بربرینی ولی ایتمش اولدیغندن

شیخ حسن ایلخانی (۷۳۹) تاریخ‌نویس بغداد و موصل و دیار بکر بلادینی کاملاً ضبط و بغدادده ایلخانیه نامیده بر حکومت تشکیل ایتش-در . حکومت مذکورہ نك وقایع تاریخیدسی او چنجی کت-ابده تفصیل اولنه جقدر ان شا الله تعالی .

دزدنجی مبحث

(بلاد جزیره دن ماردینك وقایع تاریخیدسی)

ماردین شهری بلاد جزیره و دیار ربیعهدن معدود اولوب دیار بکره یتش ایکی کیلومتر و مسافده و چول حوالیسنك انتہاء جهت شرقیه سنده واقع بر مدینہ در . مدینہ مذکورہ بر یوکسك طاغ اوزرنده در . شو طاغہ جبل غراب دینلور . شهرك موقعی سطح بچردن اوچبیک ایکیوز و مدینہ آمدك موقعندن بیک ایکیوز قدم مرتفعدر . مدبصری چول حوالیسنك جنوبندن یوز و غربدن دخی یوز کیلومتر و مسافیه قدر تمتد اوله رق هواسی بغایت لطیفدر . بهار موسمنده منظره - سنده کی صحرای واسعك یشیل او تزلزلہ کورینشی بردریای اخضرری اکدزر .

ماردین شهرينك اتص-النده کی قلعه جسیه قلاع

طبیعیہ دندر . درون قلعہ دہ برج و بار و اثر لری و یوز
قدر خانہ خرابہ سی و حضرت خضر علیہ السلام
نام عالیہ رینہ منسوب بر زیارت گاہ و یک و سعتلی صو
صہر بجلری موجود در .

مار دینلی عبدالسلام افندی ام العبر نام تاریخہ دہ
دیر کہ ملوک فرسیدن بریسنک مار دین نامندہ براوغلی
وار ایدی . خستہ لندیکنندن اطبا تداویدن حاجز قالمغله
فصول اربعہ نیک جریان ایلدیکی مرتفع بر محلدہ بولندیر .
لسنہ لزوم کوستر دیر . جبل غراب نامیلہ مذکور
اولان مار دین قلعہ سنہ کوندرا دی . اورادہ صحت
بولدقدن صکرہ جبل مذکوری وطن اتخاذا ایلدی .
مذکور مار دین مجوسی اولدیغندن قلعہ دہ براتشکدہ
انشاسیلہ مجوسی کهنہ سنہ اقامت گاہ اتخاذا ایلدی .
روملرک اورایی استیلالینہ قدر شوانشکدہ باقی اولدیغی
حالدہ روملر استیلا ایتدکدہ اتشکدہ اطفایا و قلعہ نیک
امار و انتظامی اکیال اولندی .

عبدالسلام افندینک بو افادہ جہہ مأخذی بزجہ
مجهولدر . فقط شهر مذکور اسمی جهتیلہ کیانیان دولتی
سر عسکر لرندن مار دینوسہ نسبت قبول ایدوب دولت
مشار الیہا زمانندن مقدم تاریخ کتابلرنده مار دین نامی

مذکور اولماسنه نظراً دولت مشارالیها زمانده بنا
قلنس اولمسی ملحوظدر.

شهر مذکور هجرتك (۱۷) نجی سنه سنده عیاض
بن غنم رضی الله عنه واسطه سیله فتح اولنوب بدایت
فتحندن (۲۷۹) سنه سنه قدر جزیره ولایتی والیرنك
اعمالندن معدود ایدی. اوتاریخده عیسی بن الشیخ
اوغلی و دیاربکر حاکی احمد جانندن استیلا اولندی.

خلیفه المعتضد ال شیخ حکومتی محو ایلدکده
ماردین شهری دیاربکره مربوط اولمق اوزره دیاربکر
والیری طرفلندن و بنی جسدان حکومتك تشککندن
صکره حکومت مذکوره جانندن اداره اولنوب دیاربکر
بنی مروان دولتی تأسس ایلدکده دولت مشار-
الیهانك اعمالندن معدود اولمشیدی.

بنی مروان دولتك انقراضندن صکره دیاربکری
استیلا ایدن فخر الدوله محمد بن جهیرك ید ضبطنده
قالدی ایسه ده صکره سلجوقی سلطان برکیارق طرفندن
مغنیسنه توجیه اولمش و مغنی یدندن یاقوتی بن حسن
بن امیر ارتقك نوجهله ضبط ایتدیکی و یاقوتینك وفاتیه
برادری علینك ید تصرفنه یکمشیکن متسلک اخطاری
اوزرینه امیر ستمانك استیلا ایلدیکی مبحث سابقده بیان

اولنشییدی . بوندن صکره ماردینده ایلغازیه حکومتی
تشکل ایتشدور .

(ماردینده دولت ارتقیه نك ایلغازیه شعبه سی)

(۴۹۸ — ۸۱۲)

ماردین حکمداری بنی ارتقدن امیر علی ماردین
حکومتی شمس الدوله یه ترك ایده جکنی اوراده بولنان
متسلم علی حسنکیف حاکمی امیر سقمان بن امیر ارتقه
اشعار ایتدکده امیر سقمان ماردینی بالاستیلا حسنکیف
حکومتی اوغلی ابراهیمه اعطا ایتدکدنصکره صاحب
دمشق طغتكینك استمدادی اوزرینه طغتكینه معاونت
وافرنج طائفه سیله محاربه ایچون عسکرله شاهه کیدرکن
(۴۹۸) سنه سی شهر صفر نده اثنای راهده وفات ایلدیکندن
تابوتی حسنکیفه کوتوریلوب اوراده دفن اولندی .
وقرنداشی امیر ایلغازی ماردین حکومتی ضبط ایتدکله
ماردینده ایلغازیه دولتی تشکل ایلدی (۴۹۸) .

(امیر نجم الدین ایلغازی این امیر ارتق) سنه مذکورده ده
ماردینده مسند نشین حکمداری اولوب نشرلواستقلال
ایتدکدنصکره شام صاحبی طغتكینك استمدادی جهتیله
بالدفعات کیدرک افرنجلرله محاربه ایتشدور .

(۵۰۸) سنده سی موصل والیسی امیر اقسنقر بر سقی سلجوقی سلطان محمدک امریله افرنج اوزرینه کتمک ایچون صاحب سنجاردن وسائر امرادن استمداد ایلدیکی اثناده امیر ایلغازیدن دخی معاونت استمشیدی . امیر ایلغازی بالذات کتیوب اوغلی امیر ایازی عسکرله اقسنقرک رفا . قتمه کوندردی . اقسنقر امیر ایلغازینک بالذات کتمامسندن حد تلنوب ایازی حبس ایتدی . امیر ایلغازی ایشدکده بومعامله دن متأثر اولوب حسنکیف حکمدازی برادر زاده سی رکن الدوله داوددن بالاستعانه جمع ایتدیکی عساکر ترکمانیه ایله برابر امیر اقسنقر اوزرینه هجوم ایتدیکنندن بالمحاربه اقسنقر منهزم اولوب ایاز قورتلادی . اقسنقر ایسه سلطان محمد سلجوقینک اتابکی وبر حکمدار مستقل قوتنده مأذونیت تامه ایله موصله تعیین اولنش والی ایدی . شو حادثه سلطان محمدی نه درجه اغضاب ایده چکنی بیلدیکنندن خوفه ذاهب اوله رق بعدالمحاربه شام صاحبی طغتمکینک یانته عزیمتله جایه سنه التجا ایلدی . سلطان محمدک اقسنقر دن مقدم موصله والی تعیین ایلدیکی مودود طغتمکینه معاونت وافر نجله محاربه ایچون مقدا شامه عزیمتده بر فدایینک سؤقصدیله جامعده مقتول اولوب بوکیفیت طغتمکینه نسبت اولندیغندن اوده سلطان

محمدن خوف اوزره ایدی . بناءً علی ذلک طغتمکین
وایلغازی سلطان محمد علمینده اتفاق و بالمخابره انطاکیه ده
بولنان افرنج طائفه سی رئیسینی دخی بواتفاق دأر سه نه
ادخال ایلدیلر .

ایلغازی بوندنصکره دیاربکری ضبط ایتک مقصدیله
شامدن چقوب رستن نام محله واردقده باشنده بولنان
غلبه لکک چوغنی ایلرویه سوق وارسال ایدرک یاننده
آز آدم قالمشیدی . سلطان محمدک حصده وایلیسی بولنان
امیر قرخان بن قراجان فرصت بولوب امیر ایلغازی بی
یاننده کی جماعتله برابر دردست و کوتوروب حصده
حبس ایلدی . طغتمکین بوماده دن خبر الدقده حصه
عنیمتله ایلغازینک اطلاقنه اصرار ایتدی ایسه ده قرخان
قبول ایتدی . لکن قرخانک سلطان محمدن استدیکی
عسکرک ورودی اوزادیغندن عسکر یتشه میوبده
طغتمکینک عسکری ده اقدم حصه یتشه دیکی حالد
حص الدن کیده جکنی ملاحظه ایتکله ایاز یاننده
رهن قالمق شرطیله ایلغازینک اطلاقنه موافقت
کوسرتدی . ایلغازی حبس دن قورتلدقدن صکره حلبه
کیدرک اوراده عساکر ترکانیه بی جلب وجمع ایله حصه
غودت و امیر قرخان بالخاصره اوغلی ایازی قورتاروب

عساكر سلطانيه نك وصولندن اول ماردينه رجعت
ايتدى .

حلب حكمه دارى ملك رضوانك وفاتندن صكره
اوغلى الب ارسلانه لؤلؤ خادم اتاك اولوب حلبك
حكومتى لؤلونك يد استبدادنده قالمشيدى . الب ارسلان
فوت اولدقده يرينه قرتداشى سلطان شاه قائم اولمش
ايسه ده امور اداره يته لؤلونك يدنده ايتدى .

(۵۱۱) سنه سنده بعض وقوعات اوزرينه لؤلؤ
سلطان شاهك اعدامنى تصور ايتدى . سلطان شاهك
اصحابى شوسه و قصدى حس ايتدكرندن لؤلؤ خادمى
اولديرديلر . اهالى حلب ايسه سلطان شاهك حلبى
اداره ايده جك اقتدارى حاز اولمديغنى وجوارلرنده كى
افرنج طائفه سنك حلبه كوز ديكمش اولدقلىنى بيلدكر .
ندن طلبلى اوزرينه امير ايلغازى سنه مذكوره ده
كيدر ك حلبى ضبط و اوغلى حسام الدين تيمور طاشى
اورايه والى نصب ايله ماردينه عودت ايلدى .

(۵۱۲) ده افرنج طائفه سنك شام حواليسنده
كوسه تزدكرى تجاوزات اوزرينه طغتكين حلبه كيدر ك
اوصرده سلبده بولنان ايلغازيدن استمداد و ايلغازى
امداد ايده جكنى وعد ايتدى ايسه ده افرنج عسكرينك

بغتنه اعمال شامدن حورانہ هجوم واهالیدن راست
کلانلری قتل واسیر ایتدکلری خبری الندیغندن ممالکنی
حفظ ایچون طغتمکین شامہ و عسکر جمعیه امداده یتشمک
اوزره ایلغازی ماردینه عودت ایتسنی بالمذاکره قرار
لشدیروب ایلغازی حلب جوارنده کی افرنجلرله بالمصالحه
ماردینه کتدی.

ماردینده عسکر جمعیه مشغول ایکن افرنج طائفه سی
نقض عهد ایلہ پک بیوک بر اردو جمع ایدوب حلب
نواحیسنک بعضیلرینی ضبط ایلدکدنصکره حلب اوزرینه
کلانلرینی ایلغازی خبر الدقده ماردین و ملحقاقده سلاح
قوللانہ بیلہ جک اولانلردن یکر می بیکنن زناده عسکر
جمع ایتدکن بشقه ارزن صاحی امیر طغان و بنی کلاب
رئیس اسامه بن مبارکدن دخی بالاسممداد بر قوه عظیمه
ایلہ حلبه توجه ایلدی. طائفه مر قومه ایلغازینک
کک اوزره اولدیغنی ایشتمکلرند اوچبیک سواری
و طقوز بیک پیاده در حال تلغفرین طرفلرینه سوق ایدرک
اوراده کی اوچ طریقک طارلغی جهتیه افرنجلر امیر
ایلغازینک یکمسنی منع ایدہ یلورلر ظنندہ ایدیلر. بونکله
برابر کندوسی یول زحمتنی چکامسنی و محاربه ایچون
کندولری کک اوزره بولندقلرینی حاوی امیر ایلغازی یه

مکتوب دخی یازدیلر . افرنجلر او یوللردن ایلغازی
 عسکر چکیره من اعتقادنده ایکن ایلغازی برصاعقه آتشبار
 کبی مروره باشلایوب قارشو چیقان افرنجلری آتش شدید
 اوکنه کلان خس و خاشاکه دوندر دیکندن چکینه
 چکینه مضحمل و آت باشی چمکسنین طریق مذکور دن
 او برطوفه مرور ایدی ویردی . حلبه تقرب ایتسیله
 برابر افرنجلرک عسکر لرینی صاروب کوستر دیکی شدت
 حربیه ده عسا کر افرنجیه نک یتش سکسان نفری قورتیله
 بیلکله ماعداسی کاملاً اعدام اولندی . بومظفر یتده عسا کر
 مسلینک اغتناماتی لایمدولایحصاردر . افرنجلرک رئیس
 بوانان انطاکیه حکمداری سیرجال مقتول اولدی .

امیر ایلغازی (۵۱۳) سنه سی ربیع الاولنک اون
 بشنجی کونه شان و عظمتله شهر حلبه داخل اولوب
 حلب اهالیسنک علی العموم کوستر دکلی تعظیم و شکران
 ایلغازی بی تقدیس ایده جک بر درجه یه واردی . و حقه نه
 مدایح کثیره انشاد اولندی .

شومظفر یتک شیوعیله السنه عمومیه هر طرفدن ایلغا
 زی بی القشلا یوب بغدادده بولنان خلیفه عباسی مستر شد
 بالله وزیر سدید الدوله ایله طرابلس صاحبی ابوعلی بن
 عمار ی تبریک غزا ایچون خلع ثمنه ایله ایلغازینک یانته

کوندر مش و امیر ایلغازی عقیب مظفر بنده اوغلی امیر
سلیمانی حلبه والی تعیین ایدوب کندوسی ماردینه عودت
ایتمشدر.

ایلغازینک شو غلبه سی افرنجلرک هر بریسنی دخنون
ایتدیکندن اخذ انتقام ایچون ینه بر بیوک جمعیت ترتیبیه
حلب حوالیسنه یوریدیلر. ایلغازی بودفعه ده یتشوب
اعمال حلبدن ذات البقل نام موضعه التقاء طرفین وقوعیه
فرنکار مغلوب اولدی.

بونى متعاقب طغتكين و ایلغازی بالاتفاق معرّه
قنسرین نام محله کی افرنجلری بر کون بر کیجه محاصره
ایلدیلر ایسه ده عسکرده کورینان بعض احوال اوزرینه
محاصره یی اچوب فرنکاره رخصت و یردیلر.

(۵۱۵) تاریخنده حلب والیسی امیر سلیمان یکرمی
یاشنده اولدیغی حالدده بعضیلرینک اغفالنه الدانوب باباسنه
عصیان ایلدی. ایلغازی ماردیندن حلبه طوغری حرکت
ایدرک سلیمان ورودینه کسب وقوف ایتزدن مقدم بغته
حلبه یتشمکه سلیمان حلبدن چقوب استقبال واعتذار
ایتدی ایسه ده ایلغازی سلیمانی حبس ایله اغفال ایدنلر
حقارنده شدتلی مؤاخذه کوستردی.

سلیمانی دخی مؤاخذه ایچون حضورینه جلب ایلدکده

رقت ابویه سی مانع اولدیغندن ینه محبسه کوندردی .
 سلیمان یوانی بولوب محبسدن خروج وشامه فرار ایتکله
 برده حلب وماردین طرفلرینه عودت ایتدی . ایلغازی
 برادر زاده سی بدرالدوله سلیمان بن عبدالجباری حلبه
 والی بالتعین ماردینه عودت ایلدی .

(۵۱۶) نه سی رمضانده امیر ایلغازی وفات ایتشدر .

ماردینده بر جامع و بر مدرسه سی واردر .

(الملك حسام الدين تیمور طاش ابن امیر ایلغازی)

پدرینک وفاتنده جانشینی اولدی . لیکن باباسنک اقتدارینی
 حائز اولدیغندن زمانده ارتقیه دواتنک ایلغازی زمانده .
 کی شانده خلل ککشددر .

(۵۱۷) ده طائقه افرنج حلب اعمالندن حصن

الاثاربی بالمحاصره ملحقات حلبدن سائر محالرده بعض
 مرتبه مضرتلر وقوعه کتوردیلر . حلب والیسی بدر-
 الدوله سلیمان مدافعه یه کافی قوته مالک اولدیغندن مصالحه
 طریقيله حصن الاثاربی فرنکاره ترک ایتدی . اتابک
 زنکیکنک استیلاسنه قدر حصن الاثارب فرنکارک یدلرنده
 قالمشدر .

خرپوت حاکمی بلک بن بهرام بن ارتق بوسند عسکرله

هجوم ایدرک حرانی ومتعاقباً حاجی ضبط ایلدی .

(۵۲۱) سنه سنده موصل حاکی عماد الدین زنگی
 مار دین بلادندن نصیبینی محاصره ایلدیکندن حسام الدین
 تیمورطاش بالذات کیدرک حسنکیف حاکی عمزاده سی
 رکن الدوله داود بن سقماندن استمداد و رکن الدوله
 دخی وعد امداد ایتدی . حسام الدین مار دینه عودتله
 جمع جنود ایلدیکی صروده امیر رکن الدوله ایله بالاتفاق
 عسا کر کثیره طوپلایوب نصیبینه کلک اوزره اولدق لینی
 وبش کون قدر عماد الدینه مقاومته ثبات ایتلرینی
 نصیبین اشرافندن بر ذاته تحریر ایله یازدیغی نامه یی
 کبوترله کوناردی . کبوتر نامه بر عماد الدینک چادرینه
 قارشو بریره قوندیغندن عماد الدینک امریله طوتدیریلوب
 نامه فتح و قرائت اولندقدنصکره بالتبديل «رکن الدوله دن
 استمداد ایتدم . عسکر تدارک اولنمقده ایسه ده یکر می
 کوندن اشاغی مدتده نصیبینه کله میه جگمزدن اولوقته
 قدر شهرک محافظه سنه غیرت ایدیکز » مألنده بشقه بر
 نامه تحریر ایله بالتحمیل کبوتر اطاره ایلدی . کبوتر
 نصیبینه واروب مکتوب محمله واصل و مضمونه
 وقوف عمومی حاصل اولدقده یکر می کون مقاومته
 قدر تلی قالماش اولدیغندن نصیبینی عماد الدینه تسلیم
 ایتدیلر .

عمادالدين زنكى (۵۲۴) ده ماردين بلادندن سورجى
(سورجى) يى استيلا و (۵۳۹) ده بيره جكى محاصره
ايلدى. بيره جكك فتحنى قوه قريبه يه كتيرمش ايكن
موصلمده بولن ان نائى نصيرالدوله نك قتل اولنديغنى
ايشيدوب سرعت عودته لزوم كورنديكندن موصله
بشق نائى ارسال و كندوسى اورف يه كيدوب بيره جكك
فتحى اسبابنك اكلانده استعجال ايتدى. اهالى ايسه
فرنكارينه عودت ايدر خوفيله بيره جكى ماردين صاحبي
حسام الدين تيمورطاشه تسليم ايلدكلىرندن تيمورطاش دخى
عزاده سى شهاب الدينه اعطا ايلدى.

(۵۴۲) ده موصلى حاكى و عمادالدين زنكىنك
اوغلى سيف الدين غازى ماردين ملحقه اتندن دارايى
استيلا و ماردين محاصره ايتمشدر. شدت تجاوز
و تضيقندن ماردينك داخل و خارجنده چوق يرلر خراب
اولوب نهب و غارت كبي معاملات غديره دخى مترديد
اولدى. بونك سببى عمادالدين زنكىنك وقاتندن صكره
حسام الدين تيمورطاش ايله حسنكيف حاكىنك موصلى
بلادينه طمعاً صارقنديلقده بولنش اولملى ايدى.
سيف الدين ماردين محاصره و تجاوزده شدت كوستر.
ديكندن حسام الدين تيمورطاش «عمادالدينك زمانى

سیف الدینک زمانه نسبتله عید ایمش « دهرک عمادالدینه
رحمت او قومغه باشلادی . حسام الدین ناچار قالدیغندن
حسن صورتله باشندن بلایی دفعه مجبور اولوب قزینی
سیف الدینه تزویج وبوووسيله ايله سیف الدینی اوزرندن
دفع ایلدی .

حسام الدین تیمورطاش (۵۴۸) سنه سنده فوت
اولمشدر . مار دینده بنا کرده سی اولان حسامیه مدرسه .
سنده مدفوندر . مشارالیه سخاوتله متصف ایدی .
(الملك نجم الدين ابی ابن الملك حسام الدين تیمور
طاش) پدرینک وفاتده مسندنشین حکومت اولدی .

(۵۵۹) تاریخنده نجم الدین ابی ايله حلب حاکمی
نورالدین محمود وحسنکیف حاکمی فخرالدین و سائر بعض
امرا عسکر جمعیله اهل صلیب یدلرنده اولان حارم قلعه .
سنی تسخیر ایتک اوزره اتفاق ایلدیلر . نجم الدین انلردن
مقدم کیدرک قلعه مذکوریه بی محاصره و اطرافنه منجیقئر
وضع ایتدی . انطاکیه حکمداری پرنس پیند و طرابلس
حکمداری قس و روم مشهورلرندن والدوک و ژوسلینک
اوغلی ايله پاپاسلر و کشیشلر برلشوب بریوک اردو ترتیب ايله
نجم الدین ابی اوزرینه یوریدیلر . بونلر تقرب ایلدکده
کندوسنی تعقیبه طمعلندرمک وبوووسيله ايله حارمدن

اوزاقلاش دروب بعده حرب ايتك اوزره نلرك ووصوللرندن
 اول ملك نجم الدين حارم قلعه سنى ترك ايله عسكرىنى الوب
 كيرويه چكلىدى . عساكر افرنجيه ارقه سى صره كئدىلر .
 نجم الدينك چكلمسى عجىزه حل ايله برار حارمىدن
 زياده جه تباعد ايدرلر ايسه اورلرى عسكردن خالى
 قالوب نورالدين محمود وفخرالدين حارمه هجوم ايدى .
 جكارىنى بالملاحظه نجم الدينى تعقيبىدن صرف نظرله حارمه
 طوغرى دوندىلر . نجم الدينك چكلمسى ذاتا دسيسه حربه دن
 عبارت اولمغله عساكر افرنجيه يوزلرلىنى كيرويه چويروب
 احتياط سز بر صورتله كيدركن ملك نجم الدين بونلرى
 بالتعقيب يولده يتشمسيله برار جنكه باشلادى . نورالدين
 محمود وفخرالدين ديكر طرفدن عساكر افرنجيه اوزرلىنه
 كلكده ايكن نجم الدينك حربه مباشرتنى متعاقباً انلر دخی
 موقع محاربه يه بالوصول عساكر افرنجيه يى اورطه يه
 الوب محاربه ده شدت كوستردىلر . افرنجلك مقتوللرى
 حصير كى يرله سرلدى . بقية السيوفك قسم عظيمى
 عساكر مسلمينك ايدى مظفريتلىنه اسيردوشوب پرنس .
 پيند و قس اسرايه والدولك ايله ژوسلمينك اوغلى مقتوللره
 ملتحق اولدىلر . حارم قلعه سيده حلب حكمدارى نور .
 الدين محمود نامه اولمق اوزره ضبط اولدى .

امیر نجم الدین الہی (۵۶۰) سندھ سندھ فوت اولوب
 مار دینده واقع حسامیہ مدرسہ سندھ دفن ایلدی .
 (الملك قطب الدین ایلغازی ابن الملك نجم الدین الہی)
 پدرندن صکرہ مار دینده جانشینی اولدی .

بیرہجکی بشیوز اوتوز طقوزده حسام الدین تیمور -
 طاش عزامده سی شہاب الدینہ اعطا ایلدیکی مقدمہ بیان
 اولمشیدی . شہاب الدین وفات ایدرک یرینہ قائم اولان
 اوغلی حلب حکمداری نور الدین محمودک تابعیتندہ ایکن
 موصل حاکمی عز الدین مسعودہ تحویل اطاعت ایلدیکنندن
 (۵۷۷) تاریخندہ قطب الدین ایلغازی بیرہجکی ضبطہ
 قیام و صامصاده عزیمتله اورادن عسکر کوندر وب بیرہجکی
 محاصرہ ایتدی . بیرہجک حاکمی سلطان صلاح الدینہ
 مراجعتله استشفاع ایدوب سلطان صلاح الدین
 قطب الدین ایلغازیدن رجا ایلدی ایسده ایلغازی قبول
 ایتدی . لیکن طول مدت محاصرہ دن دخی برشی استفادہ
 ایدہ مدیکنندن ضبطہ موفق اولہ مقسزین مار دینہ
 دوئمشدیر .

قطب الدین ایلغازینک وفاتی (۵۸۰) تاریخندہ اولوب
 والدہ سی سترضیہ نک مار دینده بنا کرده سی اولان
 مدرسہ ده مدفوندر .

(الملك حسام الدين بولق ارسلان ابن الملك قطب الدين ايلغازي) پدرينك وفاتنده ماردين حكمداري اولدى ايسهده هنوز حديث السن اولديغي ايجون بالذات اداره ايتيوب باباسنك مملوكى نظام الدين بقش طرفندن تربيه سنه و اداره امور مملكتيه قيام اولندي.

(٥٩٤) سنه سى رمضانده ملوك ايوبيه دن شام حكمداري ملك العادل سيف الدين ابوبكر بن ايوب ماردين قلعه سنى محاصره ايلديكندن ماردين عسكريه بيلنلرند شديلى محاربه لر جريان ايدرك ماردينجه تلفات عظيمه وقوعه كلدى. زمام امور دولتك قابضى اولان نظام الدين بقش ملك العادله مقاومته مقتدر اوله مديغندن ملك العادل عسكرى ماردين شهرينك وسطنه قدر هجوم ايتدiler.

حسام الدين ونظام الدين ودها خيلى اهالى و مأمورين قلعه ده تحصن ايدرك ماردينى ضبط ايدن عسكر شهرده قالمش اولان اهالى حقنده نهب و غارت كى ارتكاب ايتدكلى فناق قالمى. بونلرله برابر قلعه ده محصور اولانلر زاده و ذخاير ارسالى دخی منع ايدرك شو حال ايله محاصره بر سنه ممتد اولدى. اهالى ماردينك تصادف ايلدكلى مظالم و شدت ايشيدنلرك يوركلىنى چاچك ايدجك

بر درجه‌یه واروب پوشدتک طرف طرف یایلان حوادث
 مؤلمه‌سی ملوک متجاوزہ نلک جکر لرینی آتش تأسفله کباب
 ایلدکن بشقه ملک العادل مار دین ایشنی بتورد کدنصکره
 نوبت تجاوز کندی ملکرینه انتقال ایدہ جکینیدہ اکلا-
 دقلرندن موصل حاکمی نورالدین و جزیره قطعہ سنده
 بولن ان ملوک سائرہ ملک العادلہ اتباعدن بشقه تدبیر
 دوشونہ مدیلر .

امید سلامت معاونلرندن بکلنلان ملوکدن اوفکرلرک
 انتشاری مار دین محصورین و اہالیسنی آتش یأس و تأسفہ القا
 و محصورین دشمنہ دخالتی مدار سلامت اتحاد ایدرک بویولہ
 دو کلکی مذاکرہ ایلدیلر . یوز یلدن برو تأسس و عموم
 اہالی بی حسن اداره ایلہ ممنون ایتیش اولان بر دولتک
 زمان انقراضی حلول ایتدی دیو محصورین و اہالی
 کوزلرندن سرشک تأسف اقیدوب درون قلعه‌ده کی
 مظلوملرک طنین انداز جبال اولان فریاد و فغانلرینه ملک
 العادل مرحمت ایتدی . شو حال مصیبت اشمال دوام
 ایتکده ایکن سلطان مصر ملک الافضل ایلہ ملک العادل
 بینندہ بروقتدن برو یوز کوسترمکہ کسب استعداد ایدن
 اختلاف بوصرہ‌ده فعلیاتنی کوسترمکہ باشلایوب شام
 حوالیسی تہلکہ‌یہ دوشدی .

ملک الافضل نورالدين، و سائر ملوک جزيرہ ي کندوسنہ موافقتہ دعوت ايلديکندن ملوک مشاراليہم شونعمت غير مترقبہ يہ ممنوناً اجابت کوستروب شواتحادک اقتضا ايلديکی قوت ملک العادل ماردين اوزرنده کی قوہ عسکریہ سنی تنکيلہ مشاراليہمی جسارتلندردی .

ملک العادل ماردين محاصرہ سنی اوغلی ملک الکاملہ حوالہ ایلہ کندوسی شامہ کیتک اوزرہ میافارقینہ عزیمت ایتدی .

ملک العادل ماردين چکلمسني متعاقبا موصل حکمداری نور الدين ارسلان شاه (۵۹۵) سنہ سی شهر شعبانک ایکنجی کونی عسکرلہ دینسریہ عزیمت ایدرک عمزادہ سی سنجار حاکمی قطب الدين و دیگر عمزادہ سی جزیرہ ابن عمر حاکمی سنجرشاه دخی برر قوہ عسکریہ ایلہ یانہ کلدیلر . و ماردين محصورین و اہالیسنہ معاونت ایچون شوالک التنجی کونی جہلہ سی برلکده حرزم نام موقعہ نزول و عسکرہ برمناسب یربولقی ایچون جبلاک الت طرفہ طوغری براستکشاف مفرزہ سی سوق ایلدیلر . بونلرک و رودلرندن اول ماردين اہالیسنک مضایقہ سی بر درجہ تحمل مفرسایہ وارد یغندن محصورین قوت لایموتہ محتاج قالدقندن بشقہ ایچلرنده امراض متنوعہ

دخی تکثر ایدرک کمال ضعفدن چوغنک ایاقدہ طور مغہ
 بیلہ قدر تلی قالماشیدی . امور دولتک متصرفی بولنان
 نظام الدین بقش بر مدت معینہ ظرفندہ قلعه ترک اولنق
 اوزره حیاتلرینی محافظہ مدار اولہ جق بر مقدار ذخیرہ
 اعطاسنہ مساعدہ اولنسنی ملک الکاملدن رجا ایلدی .
 بوصورت قبول وقرار طرفینہ توفیق اولندی ایسہدہ
 ملک الکامل یوم معینہ قدر دفعہ بولرہ ذخیرہ کافیه
 ویرمیوب یومیہ کفایت ایدہ جک قدر اقوات ارسال
 ایتکدہ ایدی .

محصورین غیرت الہیہ و ملک الکامل یوم معینک
 ورودینہ انتظار اوزره ایکن غیرت الہیہ یوم مذکور دن
 مقدم ظهور ایدرک ملوک مشارالہمک عساکر کلیہ ایلہ
 حرزمہ کلدکاری خبری محصورینہ و ملک الکاملہ بالغ
 اولدی . محصورینہ حیات کلکله قلعه یی تسلیم ایدہ میہ .
 جکارینی ملک الکاملہ تبلیغ ایتدیلر .

ملک الکامل عساکر مرقومہنک کلدکارینی کوروب
 مار دین ایچندہ طیانہ جق اولسہ نورالدین و ملوک سائرہ
 بر درجہ میہ قدر مقاومت ایدہ بیلہ جکنی صعوبت موقعیہ
 اچقدن اچغہ کوسہ تررکن مراد الہی ملک الکاملک
 انہزامنہ تعلق ایتش اولدیفندن اوراسنی دوشمنکسزین

عسکرله مارديندن چقوب مهاجرله طوغرى مقابله
سرعت کوستردى . نورالدين و ملوک سائرہک عسکرى
ايسہ کليت اوزره بولنديغندن ارالنده وقوغ بولان
قانلى محاربه ده ملک الکاملک عسکرى منہزم و پریشان
و ماردين جبلته طوغرى کرizan اولدیلر .

قطب الدينک عسکرى دها مقدم ماردينه کيروب
شهرى تحت محافظه به المش اولديغندن ملک الکاملک
عسکرى غفلتله جبله صعوده چالشيرايکن قطب الدينک
عسکرى اوکدن و نورالدينک عسکرى ارقدن يتشوب
جبله سنى اسير ايتدیلر . ملک الکامل میافارقينه طوغرى
فرار یلدى . اجمال و اتقالدن یدلرنده هر نه وار ايسہ
ماردينده قالديغندن اهالىء ماردين و محصورين قورتيلوب
حسام الدين بولق و نظام الدين بقش محصورين سائرہ
ايله قلعه دن نزول و ملک الکامل ايله عسکريک ماردينده
قالمش اولان اموال و اشياسنى ضبط ايله تشفیء صدور
ليلدیلر . نورالدين و قطب الدين و سنجر شاه يرلرته
عودت ايدرك ملک الکامل میافارقيندن حرائنه و ملک
العاذل شاهه کتدى .

حسام الدين بولق ارسلان حدات سن زماننى کچير
دکدن صکره دخی اموردولتى اداره به قدرت کوستردى .

(۵۹۸) سنه سنه قدر امور دولت نظام الدینک یداستقلالنده
 قالوب حسام الدین بولق ارسلان اوتاریخده وفات ایتشدرد.
 (المملک المنصور ناصر الدین ارتق ارسلان ابن المملک
 قطب الدین ایلمغازی) برادرى حسام الدین بولق ارسلانک
 وفاتنده یزینه قائم اولمش ایسه ده بونک یدنده دخی حکم
 واستقلاله متعلق برشی اولیوب حکم و اداره کما کان نظام
 الدین بقش ایله بقشک مملوکی لؤلؤ یدنده ایدی.

(۵۹۹) ده سلطنت مصره متصرف اولان ملک
 العادل سیف الدین ابو بکرک امریله اوغلی ملک الاشرف
 موسی مار دینی محاصره ایتدی. مار دین حکومتک بارعیه
 قلعه سنده بولنان عسکری قلعه دن اینوب ملک الاشرفک
 ذخیره کله جک یوللارینی قطع ایلدیلر ایسه ده ملک الاشرف
 طرفدن مدافعه ایچون کوندریلان عسکره قارشو منهزم
 اولدیلر. اشوبوزغون عسکر اطرافه یایلوب قطع طریقته
 باشلادقلرندن ملک الاشرفک اردوسنه کلوب کیدنلرک
 امنیتلری منقطع اولدی. ملک الاشرف اصلاح طریق
 ایچون رأس العینه قدر عسکر چقاردی ایسه ده فینالغک
 ارقه سی کسملدی. بوصره ده حلب حکمداری بولنان
 ملک الظاهر غازی ابن سلطان صلاح الدین عیسی ملک
 العادله مراجعتله کوستردیکی توسط اوزرینه مار دین

حکمداری طرفندن ملک العادلہ الی بیک التون تضمین
ویرلک وخطبہ و سکہ ملک العادل نامہ اولمق و ہر نہ
وقت بر خدمت عسکرہ تکلیف ایدر ایسہ مار دین حکومتی
طرفندن اجابت کو ستر ملک شروط طیلہ بیلر نندہ مصالحہ
انعقاد و ملک الاشرف عسکرینی الوب عودت ایلدی .

یوقار و دہ ذکر اولندیغی اوزرہ ملک المنصور ناصر .
الدین ارتق ارسلا نیک جلو سندن برو امور دولت نظام
الدین بقش و مملوکی لؤلؤ یدلر نندہ اولوب ناصر الدینک
نام حکمداریدن بشقہ النبدہ برشی یوغیدی . (۶۰۱)
تاریخنہ قدر حال بویلہ جریان ایلدی . ناصر الدین ایسہ
غیر تلہ متصف اولدیغندن کندوسنک ہر درلو تصرفدن
محرومیتی و بقش ایلہ لؤلؤنک امور دولتہ و عامۂ اہالی یہ
غلبۂ نفوذ لری قلبندہ بر عقدہ مشوشہ تشکیل ایدوب
شو عقدہ نفس بنفس قلبنی تضییق و راحتنی سلب ایتمکدہ
ایلدی .

تاریخ مذکور دہ نظام الدین بقشک خستہ لخمی جہتیلہ
ملک المنصور عیادت ایچون یاننہ عزیمت و خروجندہ
لؤلویہ تصادف ایتدیکندن درونندہ مضمحل اولان کین کتم
اوانہ میدجق درجہ دہ قباروب لؤلؤ کوزینہ بر افغی
ہلاہل فشان کبی کورنمکلہ در حال پچاقلہ لؤلوی ضرب

و قتل ایدرک متاع استقلالک غاصبی اولان ایکی شخصک
بریسنی اورطه دن قالدردی . صکره نظام الدین بقشک
یانه عودتله انیده اولدروب باشلرینی قطع و مغلوب
نفوذلی اولانلرک محضرینه عرض ایلدی .

ملک المنصور بوندن صکره زمام حکومتی ید اقتدارینه
الوب (۶۳۲) سنه سنه قدر مانع و مزاحه تصادف
ایتمکسزین ماردینه استقلال تام ایله حکمفرما و اوتاریخده
عازم داربقا اولغله ماردینه بنا کرده سی اولان ذات
الثمین مدرسه سنه دفن اولندی .

سشارالیه مدرسه مذکورده بی سکسان حجره اولق
اوزره بنا و بوکا اوقاف کافیه تخصیص ایلدیکی کبی
ماردینه درت ساعت مسافه ده واقع قوچحصارده دخی
ایکی مناره لی برجامع ویاننده بر مدرسه و حرزم قریه سنده ده
بر مدرسه بنا ایشدر . جامع مذکورک شمدی بر قبه سبله
مناره لری موجود ایسه ده صکره لری قوچحصار خراب
اولوب برکوچوک قریه درجه سنه تنزل ایلدیکنندن جامع
دخی خرابه یوزطوتمش و مدرسه لری اکیسیده خراب
اولمشدر .

(الملك السعيد نجم الدين ابن الملك المنصور ناصر
الدين) باباسنک وفاتنده ماردینه جانشینی اولدی . هلاکو

دیاربکره والی تعیین ایتدیکی اوغلی پشموت مرزا (۶۵۸)
تاریخنده میافارقینی ضبط ایله خراب واهالیسنی اعدام
ایتدکنصکره باباسنک امریله ماردینک تسخیرینه قیام ایتدی.
وماردین حاکمی ملک السعید قلعیه قپانوب پشموت
محاصره بی تشدید ایلدی.

ملک السعید اثنای محاصره ده وفات ایدرک اوغلی
امیر المظفر قراارسلان هلاکویه دخالت ایتمکله هلاک
طرفندن ماردین حکومتی قراارسلانه اعطا اولندی.

(الملك المظفر قراارسلان ابن الملك السعید) انفاً بیان
اولندیغی اوزره پدرینک وفاتندنصکره هلاکونک امریله
ماردینه حاکم اولوب ابوالفدائک ظنه حل ایله کوستردیکی
روایتیه نظراً (۶۹۱) سنه سنده وفات ایتشد.

ملك المظفر قراارسلان صکره اوغلی (شمس الدین
داود) حاکم ماردین اولوب جلوسندن برسنه طقوز آی
مرورنده وانک یرینه یکن برادر ی (الملك المنصور نجم
الدین بن قراارسلان) (۶۹۳) ده وفات ایلدکرینی ابو-
الفدا تواریح بنی ارتقی بیان ایدن تقویم حل ماردین نام
کتایندن نقل ایله بیان ایلشد.

ملك المنصور نجم الدین صکره اوغلی (ابی الملك

العاذل عمادالدین علی) ماردین حکمداری اولدی ایسه ده
 جلو سنک اون اوچنجی کونی وفات ایلدی.
 ملک العادلک وفاتنده یرینه برادری (الملك الصالح
 شمس الدین محمود) حکمدار اولمشدر.
 ایلغازیه حکومتک بقیه وقایعی اوچنجی کتابده
 بیان اولنده جقدر ان شاء الله تعالی.

بشنجی مبحث

(بلاد جزیره دن موصلک قرون وسطی)

(وقایع تاریخیه سی بیاننده در)

یا قوت معجم البلدانه دیرکه موصل عراق قپوسی
 وخراسانک مفتاحیدر اورادن اذربجان کیدیلور. جزیره
 ایله عراق بیننی وصل ایتدیکی ایچون موصل تسمیه
 اولندی.

موصل شهری بلاد جزیره و دیار ربیعهدندر مقدملری
 اطرافنده ایکی سورواریدی. شمدی اوسورلر خرابدر.
 شهرک قارشو سمنده و شط کنارنده نفت چشمه سی و جهت
 شرقیه سمنده عین الناعوره نامیله برپکار واردر. شوپکار
 ایچنده چویت و ارایمش.

(بدايت فتحدن بنى حمدان حكومتنه قدر موصل والبلرى)

(۱۵ - ۲۹۳)

موصل شهرى هجرتك (۱۵) سنه سنده عراق سر-
عسكرى سعد بن ابى وقاص حضرتلى طرفلندن مأمور
ايديلان ربعى بن الافكل واسطه سيله فتح اولنديغى مبحث
مخصوصنده ذكر اولندى. حين فتحنده هرثمه بن عرجه
موصله عامل تعيين اولمشدر.

اوتاربخدن مختار بن ابى عبيده نك خروجى تاريخى
اولان (۶۶) سنه سنه قدر عراقه مربوطاً اداره اولنهرق
سنه مذ كورده مختار جانبندن عبدالرحمن بن قيس موصله
والى تعيين اولندى. و (۶۷) تاريخنده عبدالله بن زبير
حضرتلى طرفلندن عراق وجزيره امارتى برادري
مصعبه توجيه اولنديغندن موصل حواليسى امارت مذ
كورده اعمالندن معدود اولدى.

عبدالمالك بن مروانك عراق وجزيره ي استيلاسنندن
صكره موصل وحواليسى جزيره ولايته مربوطاً اداره
اولنش اولديغى حالده (۱۰۶) سنه سنده ولايت مستقلا
اعتبار ايدلدى.

سنه مرقومدن دولت عباسيه زمانه قدر موصله

تعیین قلمش اولان والیرک اسملری و تاریخ تعینلری اشبو
جدولده مندر جدر .

(موصل والیرینک جدولی)

سنه هجریه	حکومت متبوعه	اسامی و لاة
۱۰۶	دولت امویه	حربن یوسف
۱۱۳	»	ولید بن تلید العباسی
۱۲۲	»	ابو قحافه بن تلید العباسی
۱۲۶	»	مروان بن محمد

دولت عباسیه نك تاریخ تشکلی اولان (۱۳۲) سنه

هجریه سنهده خلیفه عباسی عبدالله السفاح طرفندن محمد

بن صول موصله والی تعیین قلموب (۱۳۳) سنه سنهده

اهالی قیام ایله محمد بن صولی طرد ایلدکرنندن خلیفه

برادری یحیای موصل والیلکنه کوندردی . یحیی اون

ایکیبیک عسکرله کیدوب اهلینک حرکت سابقه سنهده ذی

مدخل دیو متعینان مملکتدن اون بر نفر اخذ و اعدام

ایتدیکنندن اهالی سلاح التنه طویلانمقله ارالرنده خیلی

محاربه وقوعبولدی . یحیی تحسین اولنه میده جق درجهده

شدت کوستردیکنندن خلیفه یحیای موصل والیلکنندن

عزل ویرینه عمیسی اسماعیل بن علی بی نصب ایتدی .

(۱۴۰) تاریخنده طرف خلافتدن موصل ولایتی

والیلکی مالک بن الہیثم الخزاعی یہ توجیہ اولندی .
 مالک (۱۴۵) سنہ سندہ بالانفصال یرینہ حرب بن عبداللہ
 تعین اولمغلہ حرب خلیفہ المنصورک مخدومی جعفر ایلہ
 موصلہ کیدرک موصلک آلت طرفندہ (حرب) نامیلہ
 موسوم اولان قصری والیلکی زمانندہ بنا ایتشد .
 (۱۴۷) ده حرب عزل ایلہ یرینہ صقر بن نجدہ نصب
 ایلدی .

(۱۴۸) ده موصل قراسندن دجلہ اوزرنده واقع
 بافخاری نام قریہ ده حسان بن مجالد نامندہ بر خارجی
 ظهور ایدرک موصل والیسی صقر طرفندن سوق اولنان
 عسکر بالمحاربه منہزم اولدی . حسان عسکرلہ موصلہ
 هجوم و چارش-وی بیغما و احراق ایلد کدنصکرہ رفدہ یہ
 و اورادن بحرینہ کچہرک سند طرفلرینہ عزیمتہ یول ویرملرینی
 عمان جانبندہ کی خوار جدن طلب ایلدی ایسہ ده موافقت
 کورہ مدیکندن ینہ موصل حوالیسنہ عودت ایتدی .
 صقر بودفعہ ده عسکرلہ حسان اوزرینہ واروب محاربه ده
 منہزم ورؤسای عسکردن حسن بن صالح بن بلال القیسی
 اسیر اولمغلہ کیفیت منصورہ خبر ویرلدکده موصلہ عساکر
 کثیرہ سوقیلہ اہالیسنی قتل ایتکی بالتصور استفتا ایچون
 امام اعظم ابوحنیفہ و ابولیلی و ابن شبرمہ یی کوفہ دن

جلب ایدرک «موصل اهالیسی بنم علیهمده خروج
 کوسترمامکی تعهد وخروج ایدرلر ایسه قانلرینک مباح
 اولسنی شرط ایتش اولدقلری حالدہ خروج ایلدیلر.
 بوبابده کی اقتضای شرعی بی استفتا ایدرم» دیدکده اوچیده
 سکوت ایلدی. منصور امام اعظم حضر تلینه خطاباً
 «سکوت ایده یورسن یاشیخ» دیمکله امام اعظم «مالک
 اولدقلری شیئی اباحه ایتشلدردر. بر عورت فرجنی اباحه
 ایسه وطیء جائز اولورمی» دیدکده منصور «اولز
 یاشیخ» سو یلدی. امام اعظم حضر تلیله رفیققلری کوفه یه
 عودت ایلدیلر. منصور بونک اوزرینه حسن اداره
 واسایشی اعاده ایچون خالدین برمکی موصل والیلککنه
 تعیین ایلدیکندن خالد کیدرک فسدہ بی ازاله واسایشی
 اعاده ایتشلدردر.

(۱۵۱) سنہ سنہ خالد موصل والیلککندن عزل ایله
 یرینه اسماعیل بن خالد بن عبداللہ القسری و (۱۵۵) ده کعب
 بن موسی تعیین اولندی. (۱۵۸) ده کعب موسی عزل
 ایله ثانیاً خالد بن برمک موصله والی اولمشدر. (۱۶۱) ده
 خالد انفصال ایلدیکندن حسان الشوری موصل ولایتنه
 والی تعیین قلندی. و (۱۶۴) ده حسان عزل اولنه رق
 یرینه محمد بن الفضل نصب ایدیلوب (۱۶۵) ده اوده

عزل ايله احمد بن اسماعيل بن علی موصله والى اولدى.
(۱۶۶) ده موسى بن كعب دفعه ثانيه اوله رق موصل
ولايتى واليلىكنه تعيين قلمشدر.

(۱۶۸) ده ياسين نامنده بر خارجى موصل حواليسنده
ظهور وديار ربيعى استيلا ايلديكىندن خليفه المهدي
امراء عسكريه دن ابوهريره محمد بن فرخى عسكريه كوندروب
بالمحاربه خارجى مرقوم مقتول اولمش و (۱۶۹) ده هاشم
بن سعد و متعاقباً عبدالمالك بن صالح الهاشمى موصل
واليلىكنه تعيين اولمشدر.

(۱۷۱) ده مؤصل رؤسا سندن روح بن صالح السهمدانى
بنى تغلب قبيله سنك صدقاتنى جمعه مأمور ايديله رك روح
بنى تغلبه كتد كده بيلنرنده اختلاف ظهر - وريله مقتول
اولدى. بو اختلال اوزرينه موصل واليسى عبدالمالك
عزل ايله يرينه اسحق بن محمد نصب ايدلمشدر. (۱۷۲) ده
اسحق دخی بالتبديل ولايت مذكوره واليلىكنه سعيد بن
سلم تعيين قلمندى.

(۱۷۶) ده حكيم بن سليمان و از بر مدت صكره محمد
بن عباس الهاشمى موصله والى نصب اولنوب (۱۷۷) ده
موصل فرسانندن عطف بن سفيان الازدى هرون الرشیده
مخالفته جمع ايلديكى درتليك اتلويى بالاستصحاب موصل

وحوالیسنی ضبط و خراجنی کندی نامنه جبايت ایلدی .
 عطا فک فنا لغی (۱۸۰) سنه سنه قدر ممتد اولوب اوتاریخده
 موصل ولایتی والیلمکنه یحیی بن سعید الحارثی بی بالتعین
 کندوسی ده موصله عزیمته حاضرلنش و موصل
 اهاالیسندن هرکیمه راست کلور ایسه قتل ایتکی جزم
 ایتش ایدی . بونک ایچون قاضی ابو یوسفدن استفتاء ایلارکده
 جواز شرعی اولدیغنی جوابی ویرلدی . ارده صره بوکبی
 خار جیلر موصله صوقیلوب تحصن ایتدیکه مقاومتلرینه
 سورک وجودی سبب اولدیغندن رشید کتدکدن صکره
 موصلک سورینی یقدردی . لیکن عطافی دردست ایده مدیکی
 جهنله مرقوم بر مدت کردستان طرفلرنده طولاشدقون
 صکره رقهیه کیدرک ترک مفسدت و برکوشده اختیار
 عزلت ایلدی .

بوسنه موصل والیلمکنه تعیین قلنش اولان یحیی بن
 سعید محل مأهوریتنه وارمسيله برابر اهالی حقننده دست
 مظالمی اطاله و سنین آتیه ویرکوسنی دفعه تحصیل کبی معا.
 ملات غیر مشروعه ايله اهاالینک برطاقنی ترک وطنه مجبور
 ایتشد . (۱۸۴) ده یحیی عزل ایدیلرک موصل والیلمکنه
 یزید بن مزید الشیبانی نصب ایلدی .

یزیدک والیلمکی (۱۹۰) سنه سنه قدر ممتد اولوب او

تاریخده بالعزل یرینه خالد بن یزید بن حاتم و (۱۹۱) ده
محمد بن الفضل موصل والیلکنه نصب اولنده رق خلیفه امین
بن هرون (۱۹۳) سنه سنده ابراهیم بن العباسی موصله
والی تعیین ایتدی.

(۱۹۸) ده موصلده میدان وقعه سی دیو مشهور اولان
حادثه ظهور ایتشد. شو فسادیمانیه و نزاریه قبیله لری
بینده وقوع بولدی. سبی بودرکه عثمان بن نعیم الترجی
دیار مضره کیدرک بعض تعدیاته تصدی ایلدی. ازدوین
قبیله لری موصل اهاالیسی حقو قلینه تجاوز و التزام تغلب
ایلدکرندن بحثله عثماندن استنصار ایتدیلر. عثمان قبائل
عربدن جمع ایتیش اولدیغی یکریمی بیک غلبه لیکه موصل
اوزینه یوریدی. اوارالق موصلده تغلب ایدن علی بن
حسن الهمدانی کلکدن مرادلری نه اولدیغی استفسار
ایلدکده عثمان موصل اهاالیسنک تأدییلری ایچون کلدکاری
جوابی ویردی.

علی درتیک عسکرله موصلدن چتوب عثمانک عسکرینه
هجوم ایتیکه عثمان بوزیلوب عسکری تارماز اولدی.
خلیفه المأمون (۲۰۴) ده مروندن بغداده عزیمت
ومواصلت ایلدکده موصل والیلکنه سید بن انس
الازدی بی تعیین ایلدی.

(۲۰۵) تاریخنده بنی شیبان قبیله سی موصل حوالیسندده
فساداته تصدی ایتمکله سید بن انس کرک قبیله مذکورہ بی
کرک انلرہ الخاق ایله فسادہ اشتراک ایدن قبائل سائرہ بی
حرباً تشکیل ایتمشدر . (۲۱۱) سنہ سنده موصل اہالیسندن
زریق بن علی الازدی موصل واذربجان اراسندہ کی
طاغلرہ تفرد وعصیان ایلدیکندن موصل والیسی سید
بن انس عسکرلہ اوزرینہ کیدرک ارالزندہ خیلی محاربه لر
وقوعبولدی . سوق واحد نام محلدہ سید ایله زریق
یکدیگریلہ بالمبارزه ہربرسی دیکرینی جرح ایتمکله سید
مقتول اولوب موصل والیلکنہ محمد بن حمید الطوسی
تعیین اولندی . محمد بن حمید موصلی بالاستیلا حرباً
زریقہ غلبہ ایلمشدر . (۲۱۲)

(۲۱۴) سنہ سنده محمد بن حمید بابک خرمی ایله حربہ
مأمور اولدیغندن عند المحاربه مقتول اولمغله موصل
والیلکی عبداللہ بن سید بن انسہ توجیہ ایلدی . (۲۲۳) ده
موصل حوالیسندہ کی اکراد رؤسا سندن جعفر بن فہر
عصیان ایدرک باشنہ پکچوق غلبہ لک طویلاندی .
موصل والیسی عبداللہ بن سید عسکرلہ جعفرک
ازالہ سنہ مأمور اولدیغندن کیدرک محاربه ایلدی ایسہ ده
کندوسی مقتول وعسکری منہزم اولمغله خلیفہ عبداللہک

یرینه امراء اتر اكدن ايتاخى نصب وبر قوه عسكریه ايله
سوق ايلدكده ايتاخ بالمحاربه جعفرى قتل ايله عسكرىنى
بوزوب پريشان ايتشدرد.

(۲۲۹) ده غانم بن حيد الطوسى موصل ولايتى
واليلىكنه مأمور اولوب (۲۳۱) ده بنى ثعلبه قبیله سندن
محمد بن عبدالله خروج ايله دیار ربيعہ نك بعض محللرينى
ضبط ايتديكندن والى مشاراليه عسكرله اوزرينه كيدرك
بالمحاربه محمدى دردمت وسامرايه ارسال ايلدى.

(۲۳۲) سنه سنده شد تلى يغمور لر ياغوب سيللر جريان
ودجله نهري طغيان ايتكله موصل شهرنده تلفات كثيره يى
موجب اولوب موصل واليسى اوتوز بيك قدر انسان
تكفين ومنهدم اولان ابنيه التندن چوق انسان جنازه سى
اخراج ايتدر مشدر.

(۲۳۵) ده متوكل على الله جانبندن موصل ولايتى
سائر بعض ولايتلرله برابر اوغلى المنتصره اقطاع
ايديلوب (۲۳۸) ده موصل ولايتى جزيره ولايتيله
بالتوحيد ترك رؤسای عسكریه سندن بغای كيره توجيه
اولندى.

بغاد صكره موصل واليلىكنه محمد بن عبدالله

بن سید مأمور اولمش و محمدك مأموریتی (۲۴۸) سنه سنه
قدر امتداد ایلشدر.

سنه مرقومده محمد عزل ایله یرینه ثابت بن اسحق
نصب ایلدی. و (۲۵۰) ده محمد بن عبدالله دفعه ثانیه
اولق اوزره موصله والی تعیین قلندی.

(۲۵۲) ده عقبه بن محمد موصل والیلمکنه مأمور
اولوب بونك والیلمکی اثناسنده مساور بن عبدالحمید
خارجی ظهور ایتشدر. سبی بودرکه مساورك جدی
موصل اهلایمندن اولوب کندوسی بوازبجده ساکن
ایلی. حدیثه صاحب شرطه سی حسین بن بکیر مسآوری
بعض ایشله عمران قبیله سنه کوندردی. مساورك حوثره
نامنده شاب و حسندار بر اوغلی اولدیغندن حسین
حوثره بی بالنو قیف کچمه لری مجلس عشرته برابر
بولندر و کوندزلی محبسه اعاده ایدر ایلی. حوثره
(انا بالنهار محبوس و باللیل عروس) عباره سیله باباسنه
برمکتوب یازدیغندن مساور غضبلنوب خلقی کندوسنه
اتباعه دعوت و باشنه خیلی عسکر جمع ایلدی. و شو
جمعیتله حدیثیه هجوم ایتکله حسین قورقوسندن اختفا
ایتدی. مساور اوغلی حوثره بی محبسه دن چیقاردقن
صکره اکراد و اعرابدن کندوسنه تابع اولانلرك مقداری

کشد بجه ارتدیغندن موصل اوزرینه یوریدی . موصل
والیسی عسکرله قارشو و چقد قدده منہزم اولدی . بوندن
طولایی یوز کوسترن وخامت بیود بجه بیویوب مساور
بالاخره موصل و حوالیسی ضبط و مقام خلافتدن بیله
کوندریلان عسکری بوزوب استقلانی اعلان ایلدی .
شو غائله ایکی یوز الی ایکی سنه سندن التمش اوچ سنه .
سنه قدر ممتد اولوب تلف اولان انسانلرک مقدار
حساب اولنه جق درجه یی یکم شد رکه بو فناقلره منشأ
بر کوچک مأمورک حظوظ نقصانیه سی ایلدی .

(۲۵۳) سنه سنده رؤسای عسکر دن بدار مساور
خارجینک تکیلنه مأمور اولدیغندن وقوعبولان محاربه .
ده بدارک عسکر دن الی نفر قور تیله بیلوب کندوسیله
عسکری مقتول اولدیلر .

ینه سنه مذکورده موصل حوالیسنده سلیمان
الازدی مرجدن بر ناحیه صاتون الدیغندن عنزه قبیله .
سندن برهونه الشفعه ناحیه مذکورده یی طلب ایتدکده
سلیمان رد ایله جواب ویردی . او اراق عنزه قبیله سی
ایکی زاب اراسنده اولدیغی حالد برهونه ایچلرینه
کیدرک قبیله یی سلیمان علیهنده تحریک ایلدی . بنی شیدان
دخی برهونه عشیرتیه بالاتفاق سلیمان متعلق محالری

یغما ایتدیلر . سلیمان موصلدن الدیغی عسکرله اوزرلرینه
کیدوب بالمحاربه غلبه و عزه ايله بنی شیباندن چوق آدم
تلف ایلدی .

سنه مذکورده موصل ولایینی والیلمکنه ایوب بن
احمد التغلبی مأمور اولمشدر .

والی مشارالیه اوغلی حسنی موصلده استخلاف
ایتمشیدی . حسن، حمدان بن حمدون و سائر امرا ايله
بالاتفاق جمع ایلدیکی عساکر کثیره ايله مساور خارجی
اوزرینه کیدرک وادی الریات نام محلهده مقاتله ایلدیلر .
مساور غلبه و محار بلرینک چوغنی تلف ایتدی . و حسن
منهزماً اربل اعمالندن حرهیه فرار ایلدی .

(۲۵۵) سنه سنده مساور خارجی عساکر کلیه ايله
موصله هجوم ایدوب امیر البلد سلیمان مدافعهیه مقتدر
اوله مدیغندن فرار و اختفا ایتدی . و مساور بلامحاربه
موصله کیردی . موصله داخل اولدوقده جمعیته مسجدده
کیدرک منبره صعود و خطبهده ولاتک مظهر صلاح
اولمری حقنده دعا ایتدکن و چند کون موصلده قالدقون
صکره عودت ایتمشدر .

(۲۶۵) تاریخنده خلیفه المعتمد امرادن فقهی بریوک
اردو ايله مساور اوزرینه کوندردی . اردو حدیثیه تقرب

ایلدکده مساور حدیثه جوارنده کی عامه وزینی دینلان
 طاغلره چکلدی . مفلح کیدرک زینی طاغناک التذده اردوسنی
 اقامه ایلدی . مساور لیلاً مفلحک اردوسنی باصوب
 عسکرینک کافی اولدیغنی اکلا دیغندن فرار ایتشیدی .
 مفلح مساورک زرده اولدیغنی خبرینی اله میوب عسکرله
 موصله کندی . اهاالی حقلرنده حسن معامله ایله ممنونیتلرینی
 بعد الاستحصال مساورى تحری ایچون حدیثه عودت
 ایلدکده مساورینه طاغلره چکلدی . رمضانہ قدر مفلح
 اوغراشمش اولدیغنی حالده مساورک در دستنه ظفریاب
 اوله مدیغندن سامرایه عودت ایلدی .

مفلح عودت ایتدکدن صکره مساور برجعیث عسکریه
 ایله خانقینه اچله رق اوراده موجود موسی بن بغانک
 عسکرینه حرباً غلبه ایتشدر .

خليفة المعتمد على الله (۲۶۰) سنده سنده رؤسای
 اترا کدن اسانکیکی موصل والیلکینه تعیین ایلدی . اسـا
 تکیکین جادی الاولاده اوغلی کوتکیکی موصله کوندر
 دیکندن کوتکیکین موصل وجوهنی میدانده واقع چادره
 دعوتله اچتدن اچنه فسق وملاهیئک انواعنی ارتکابه
 باشلادی . اها لجه حقنده نفرت عمومیه حاصل اولوب
 کوتکیکینک عسکرندن بر شخص زقاق اورطه سنده بر خاتونک

اوزرینه وثوب ایله مناسبتمزلیکه تصدی ایتک استدیکی
 صروده خاتون فریاد واستغاثه ایلدیکندن صلحادن
 ادریس الحمیدی نام ذات مرقومه بی قورتاردی . کیفیت
 کوتکینه شکایت لولندقدده کوتکین مرقومی ضرب
 ایله خلقه عدالت کوسترمک استدی ایسه ده کندوسنک
 اندن دهافاسد الاخلاق اولدیغی جمله جمه اکلاشلش
 اولدیغندن اهالی شو حالره تحمل ایدهمیه رک جامعده
 طوپلانیدیلر . کوتکین واتباعنک هر درلو مظالمه صبر
 ایدرکن مخدرات نسواک هر ضلیمه ال اوزاتمغه ده
 تحمل ایدهمیه جکارینه دائر معتمد علی اللهه شکایتنامه
 ترتیب وبرقاصدله ارسال ایلدکهرینی کوتکین ایشدکده
 مشکیلری موأخذیه قیام ایلدی . اهالی طوپلانوب
 کوتکین ایله محاربه یه تصدی وکوتکینک خانه سنی یغما
 ایتدکدنصکره کندوسمیه ادملرینی موصلدن طرد ایدی .
 ویردیلر . کوتکین موصلدن چیقارلدقن صکره
 عموم طرفندن یحیی بن سلیمان اوزرلرینه امیر انتخاب
 اولندی .

سنه اخرینه قدر موصل حکومتی یحیانک بد اداره .
 سنده قالدقن صکره اساتکین موصله هیثم بن عبدالغلبی بی
 حامل تعیین ایلدیکندن هیثم دیار ربیعده ایکن موصل

ولایتک عهدہ سنہ توجیہی امرینی الدیغندن عساکر
کثیرہ جمعیلہ موصلہ عزیمت وشہرک جانب شرقیسنہ
نزول ایتدی . ویحیی موصلہ جمع ایتدی عساکرلہ
ہیتمک اوزرینہ بالہجوم غلبہ وھیتمی کلدیکی محلہ اعادہ
ایلدی .

بوندنصکرہ اساتکین موصلی اسحق بن ایوب تغلبی بہ
توجیہ ایتکلہ اسحق حمدان بن حمدون تغلبی بی دخی
بالاستحباب یکرمی بیک عساکرلہ دیراعلاہ نزول ایتدکده
موصل اہالیسی بالمدافعه اسحاقی برمدت شہرہ دخولدن
منع ایلدیلر .

او آراق سلیمان بن یحیی خستہ لندیکندن اسحق شہرہ
دخول طمعنہ دوشدی . و حرب شدیدایلہ موصلہ کیردی .
سوق الاربعایہ وصولندہ چارسوی احراق ایتکلہ
عدولدن زیاد بن عبد الواحد بویژنہ محفف شریف
اصد رق « ظالمرة مقابلہ ایدہ جک مسلمان قالدیمی » دیو
استغاثہ ایلدکده اہالی بتکرار تجمع واسحاقک عسکرینہ
ہجوم ایتکلہ اسحاقی وعسکرینی دہلیہ دہلیہ شہردن
چیقاردیلر . اہالی اسحاقی طردایلہ تعقیب ایدرکن موصل
امیری یحیی خستہ لک حالیلہ بر محففہ بینوب موصل
عسکرینک اولدیغی محلہ عزیمت و محففہ بی عسکرینک اوکنہ

سوروب اہالی بی تشجیعہ غیرت ایلدی . اہالی اسحاقک
 عسکرندن یقہ لدقلرینی قتل ایله جمعیتنی مضمحل ایلدیلر .
 اسحق بوندن صکرہ دخالت یولنی طوتوب مرضی عومہ
 موافق حرکتدن ایرلماق اوزره اہالی بی بالتأمین موصلہ
 دخولی قبول اولندی ایسہده یدبی کون قالدقدن صکرہ
 ینہ ارالری بوزلدیغندن طرد اولنہرق موصل حکومتی
 یحیی بن سلیمانک ید امارتندہ تقرر ایتشدیر .

(۲۶۱) ده معتمد علی الله موصل ولایتی اساتکین
 عہدہ سندن صرف و تحویل ایله خضر بن احمد التغلبی بہ
 توجیہ ایلدی . خضر موصل اہالیسی جانبدن قبول
 اولنمشدیر .

بر مدتدن برو حدیثہ موصلدہ خروج ایدن وبالادہ
 وقایعی تفصیل اولنسان مساور بن عبدالحمید خارجی
 (۲۶۳) سنہ سندنہ وفات ایتکلہ مرکز خلافت بر بیوک
 غائلہ دن قورتلدی ایسہده سنہ مرقومده ہرون بن
 عبدالجلی خروج ایدرک موصلی استیلا و خراجی
 کندی نامنہ جبایت ایلدی . اوحوالی برمدت خارجی
 مرقومک ید استیلا سندنہ قلمش اولدیغی حالہ (۲۶۶)
 تاریخنندہ جانب خلافتدن موصلی و جزیرہ ولایتلری
 اسحق بن کیندا جق عہدہ سنہ توجیہ اولنمغلہ اسحق

موصل ولایتی ضبط ایده بیلدی ایسه ده برمدتن برو
 دیار بکر وارزن حوالیسنده تفرد ایتش اولان عیسی
 بن شیخ الشیبانی ایله موسی بن زراره یدلرنده اولان
 محللری بالاجبار کندی ناملرینه اولمق اوزره اسحاقه
 نصورتله تصدیق ایتدر دکتری دیار بکر مجتهده تفصیل
 قلمش اولمغله بوجتده تکرارینه حاجت کوريله مدی.

ایکیوز التمش اوچ سنه سنده مساور خارجینک
 وفاتندن صکره موصل حوالیسنده ظهور ایدن خارجی
 هرون ایله ینه خوار جیدن محمد بن خرزاد ارارنده
 بر محاربه وقوع بولمشیدی. محمد بن خرزاد او ماجرا
 اوزرینه (۲۶۷) سنه سنده عسکر جمعیله موصله قریب
 واسط دیلان محله ورودا بیلدی. هرون اعمال موصلدن
 معلثایا نام محله عسکر جمعیله مشغول ایدی. محمدک
 واسطه نزولنی ایشته دکده مقاتله ایچون کیدر کن ابن
 خرزاد مقابله سنه چیقدی. شمرخ نام قریه قربنده
 یکدیگر یله ملاقی اولدیلر. بیلر نده غوغا وقوع بولدی.
 وهرون بوزیلوب عسکرندن ایکیوز قدر انسان مقتول
 اولدی. شو مقتوللرک چوغی شجاعان فرساندن ایدی.
 هرون منهرماً دجله یی کجوب بنی تغلب هرونه معاونت
 ایچون بالاجتماع هرون کندی عسکرینی دخی جمع ایتک

ایچون حدیثہ کیڈرک جمعیتی خیلی تکثر ایتدکدن بشقه
 ابن خرزادک عسکرینده حیلہ ایلہ اختلافہ دوشور-
 دیکندن ابن خرزادک یاننده شهرزوره مربوط شمردلیہ
 عشرتندن بشقه کیمسه قالمیوب ماعداسی طاغلدیلر .
 هرون حسن سیرت ابرازیلہ کندوسنی موصل اہالیسنہ
 سودر مش اولمغله ابن خرزادک حکمی قالمیوب بدیلرنده
 برده محاربہ یہ حاجت قالمقسنزین موصل نواحیسی
 هرونک ید استیلاسنہ یکدی . بناء علیہ موصل ولایتی
 والیسی نواحی مرقومہ یہ نفوذینی تأثیر ایتدیرہ مدیکندن
 هرون اورالری استدیکی کبی تصرف ایدہ یور ایدی .
 فصل مخصوصنده بیان اولندیغی اوزره معتضدک خلافتی
 اثناسنده غائلہ سی بر طرف اولمشدر .

(۲۷۹) ده اسحق بن کنداجق وفات ایدرک اوغلی
 محمد موصلہ والی تعیین اولمش ایسہدہ اہالی قبول
 ایتدیکندن عزل ایلہ یرینہ حدیثہ عاملی محمد بن یحیی
 و (۲۸۱) ده تکتمر ، (۲۸۳) ده ایوب بن عمر التغلبی ،
 (۲۸۵) ده عبداللہ بن الہیثم موصل ولایتی والیلکنہ
 مأمور اولدی .

(۲۹۳) ده موصل ولایتی والیلکی ابو الہیجا عبداللہ
 بن حمدانہ توجیہ اولمغله بنی حمدان خاندانی سکسان

سنه دن زياده مدت موصل و جزيره ولايتلرنده حكومت
ايلديلز.

(موصلده بنی جدان حكومتی)

(۲۹۳ - ۳۸۰)

بنی جدان بنی تغلب قبیله سی رؤسا سندن جدان نامنده
بر ذاتک اولادیدر. بونلر ایکی شعبه اولوب بر شعبه سی
موصلده و دیگرى حلبده حكومت ایلدیلر حلب شعبه سی
مبحث مخصوصنده بشقه جه یازیله جقدر.

ایکیوز الی بش تاریخنده اصلاحتجه جدانک
موصل والیرینه بعض مرتبه معاونتی وقوعبولشیدی.
صکره لریده اره صره معاونتده بولنوب بالاخره کسب
قوت وماردین قلعه سنه وضع بدایتمش اولدیغی حالده
کندوسنک و اوغلرینک نفوذلی جزیره حوالیسنده کی
عربلره جریان ایده یور ایدی. صکره خلافت عباسیه یی
طایفه جق درجده ده استقلال کوسترمکه باشلادقلرندن
(۲۸۱) تاریخنده خلیفه عباسی المعتضد بالذات عزیمت
وشوکتلرینی کسر ایلدی ایسه ده جدانی طوته مدی.
خلیفه بغداده دوندکده جدان دخالت کوسترمکه کندو.
سی و اوغلاری توقیف اولمشلر ایدی.
خوارج صفریه دن هرونک بلاد عباسیه دن بعض

محلاره تجاوزاتی اوزرینه جدانک اوغلی حسین محبسدن
چقاریلوب تنکیلنه مأمور ایدلدیکندن حسین هرونی
طوتوب خلیفه‌نک حضورینه کتورمکه خلیفه بوخدمته
مکافهٔ حسین وقرنداشنه اکرام ایدرک بابالرینی دخی
محبسدن چقاردی.

(ابوالهیجا عبدالله بن جدان) ایکیوز طقسان ایکی
سنه‌سی اخرنده موصل ولایتی والیلمکنه تعیین اولمغله
(۲۹۳) سنه‌سی محرمنده موصله واصل اولدی.

موصله واردقده اکراد امراسندن محمد بن بلال
نامنده برشخصک موصل نواحیسنه صارقندیلغنی خبر
الدیغندن عسکرله واروب مرقومی واتباعی تنکیل ایتدی.
ابوالهیجانک کوستردیکی اقتدار نفوذینی اشاعه ایتمکه
سائر اکراد عشیرتلیده عرض اطاعت ایتدیلر. برادری
حسین بغدادده سردارایدی.

(۲۹۵) ده مقتدر جلوس ایتدیکندن حسین ارکان
دولته اولک ایاق اولوب عبدالله بن المعتره بیعت ایلدیلر.
لیکن عبداللهک اطرادسزلغنی موفقیتنه مانع اولمغله مقتدر
خلع اولنه مدیغندن حسین ارتق بغدادده طوره میوب
موصل حوالیسنه قاچدی. وخلیفه‌نک امریه ابوالهیجا
دردسته قیام ایدرک ییلرلنده برمحاربه وقوعندن صکره

حسینی در دست و امان ایله بغداده ارسال ایتدی. خلیفه
 حسینک قصورینی عفوایله قم و کاشان و براز صکره دیار
 ربیعہ والیلکنه مأمور تعیین و ارسال اولندی ایسه ده
 ادای تکالیفده مخالفت کوستردیکندن خلیفه طرفندن ابن
 رائق اصلاحنه مأمور ایدلمکله حسین بالمحاربه ابن
 رائق بوزدی. مؤخرأ وزیر مونس مأمور اولوب ابو
 الهیجایی و حسینی در دست ایله بغداده کوتوردیکندن
 بر مدت حبسه براغلدیلر. صکره بغدادده برقتنه
 چقاره جغی حس اولندیغی جهته (۳۰۶) سنه سنده حسین
 قتل اولندی.

(۳۰۷) ده ابو الهیجا تکرار موصله و برادری
 ابراهیم دیار ربیعیه والی تعیین اولندیلر. ابراهیم
 (۳۰۸) ده فوت اولدیغندن برادری داود بن جدان
 دیار ربیعہ والیلکنه تعیین ایدلدی. و (۳۱۴) ده ابو الهیجا
 تکریت طرفلرنده کی اشیائک دفعنه مأمور اولوب
 خلیفه نك مطلوبی اوزره موفق اولمغه جزیره قطعده.
 سنده کی محللرک جله سی ابو الهیجایه توجیه اولندی.

(۳۱۵) ده ابو الهیجا بغداد حوالیسنه کلان قرامطه یی
 تنکیله مأمور و حسن تدبیرله قرامطه نك مضر تلی

بر طرف اولوب کندوسی بغدادده قالمغله اوغلی حسن
موصله متسلم تعیین ایلدی.

(۳۶۷) ده بغدادده بیوک بر فتنه باش کوستردیکندن
امرا مونسله برلکده مقتدر خلیفه یی خلعه قالدیلر.
ابوالهیجا موافقت کوسترمدی ایسه ده مونسک اقتدارینه
قارشو طوره میوب مقتدری خلع ایله مونسک سراینده
حبس ایلدیلر. قاهر مسند خلافتیه اوتوردقدنصکره
جلوس بخششی ایچون عسکری طاقی خلیفه نك سراینی
باصدقلرندن ابوالهیجا مدافعه ایچون سرایدن چقدرده
قارشو کلان خلیفه سابق مقتدرک کوله لرینی طاعتمقله
اوغراشرکن بوینه بر اوق دکوب مقتول اولدی.
بوصرده باغچه نك بریانده کزلمش اولان مقتدر چقدرق
ینه مقام خلافتیه اوطوردی. ابوالهیجا وفات ایتدکن
صکره عهده سندن منحل موصل ولایتی ملحقاتیه برابر
موصلمده متسلمی بولنان اوغلی حسنه توجیه اولمشدز.
(ناصرالدوله حسن بن ابی الهیجا) (۳۱۷) سنه سنده
متسلملکدن بالاصاله موصل وملحقاتی والیکنه ارتقا
ایدوب او تاریخده نصیبینی محاصره ایدن خارجی اغر
بن مطره وسائر فسدیه یی تشکیل ایلدی. صکره مقتدر
موصلی ناصرالدوله نك عمیری سعید ونصره و یروب

ناصرالدوله دیار ربیعہ و دیاربکر و نصیبین و سنجار و خابور و میافارقین و الیلکته نقل ایلدی.

(۳۲۰) ده وزیر مونس مقتدردن بعض مرتبه و همه ذاهب اولدیغندن تحصیل اموال بهانه سیله موصله طوغری چکیلوب بنی حیدان اوتوز بیک عسکرله قارشو چقد قمرنده مونسك قوه جزیه سنه مقاومت ایده میوب بوزلدیلر. مونس موصلی ضبط ایتدی. مونس موصلدن بغدادده دوندکده خلیفه موصلی مونسه توجیه ایتکله مونس غلامی یانسی متسلکله موصلده اقامه و متعاقباً جلوس ایدن خلیفه قاهر دخی بو توجیهی تصدیق ایلدی.

(۳۲۲) ده خلیفه الراضی بالله موصلی ناصرالدوله توجیه ایتدی ایسه ده بغدادده بولنان عمزاده سی سعید یولنی بولوب (۳۲۳) ده موصل منصبی الکتیردی. سعید موصله کلورکن ناصرالدوله استقبال شایعه سیله چقوب بر طرفه صاوشمقله سعید موصلده او طور دقدنصرکره ناصرالدوله نك کوندردیکی عسکر بغته سعیدی اولدر. دیلر. خلیفه بونی ایشتدکده جانی صقیلوب وزیر ابن مقله بی عسکرله ناصرالدوله اوزرینه کوندردی. ناصر الدوله فرار ایلدی. ابن مقله بغدادده اختلال ظهورینی

ایشیدوب با کرد دیلی بی موصله والی بالتعین عودت
ایتدکده ناصرالدوله عسکرله با کرد اوزرینه یوریدی ایسه ده
بوزلمغله تکرار عسکرطوپلایوب نصیبین قربنده محاربه به
طوتشدیلر . بوکرده ده با کرد منہزم اولدی . بوندنصکره
ناصرالدوله خلیفه به عرض معذرت واسترحام ایتدیکیندن
مساعده به مظهر اولوب موصل وملحقاتی کاملاً ناصر-
الدوله به توجیه اولندی . ناصرالدوله نك استقلالی بو
تاریخدنصکره درکه (۳۲۴) سنه سنده در .

(۳۲۷) ده ناصرالدوله تعهد ایلدیکی اموالی بغداده
کوندردیکیندن راضی خلیفه امیر الامرا بحکم ایله موصل
اوزرینه یوریدی . ناصرالدوله قارشو چقوب موصل ایله
تکریت اراسنده بالمحاربه منہزم اولمغله موصله فرار و بحکم
تعقیب ایدرک ناصرالدوله بی دیار بکره قاچردی . او اراق
کندوس-نك استرحامی و خلیفه نك موافقتیله مصالحه عقد
ایلدیکیندن ناصرالدوله تکرار موصله عودت ایتشدر .
(۳۳۰) ده بریدی ابوالحسین بغداده هجوم ایلدیکیندن
خلیفه ابن رائقله برابر تکریته طوغری فرار و ناصر
الدوله دن استمداد ایتدی . ناصرالدوله برادری سیف
الدوله بی خلیفه نك استقبالنه کوندروب ابن رائقله ده
بارش-دیغندن خلیفه و ابن رائق موصله عزیمتله دجله

کنارنده اقامت ایلمدیلر . خلیفه نك او غلی ابو منصور ایله ابن
رائقه ناصر الدوله جانبندن برضیافت کشیده اولنوب ضیافتدن
صکریه لرلرینه عودت ایتک ایستدکارنده ناصر الدوله نك
تأخیره اصرارندن ابن رائق کندی حقنده شر استدلال
ایتمکله برندن صیچرایوب کتمکله سرعت ایدر ایتز ناصر
الدوله بر اقیوب قولنه یاپشیدی ابن رائق قولنی
سالمکوب فرلادقده یکی ناصر الدوله نك النده قالدی .
کندوسی فرار ایله آته بیزکن یره دوشمسيله برابر قالقمغه
میدان ویرمکسزین ناصر الدوله نك امریله ادملری ابن
رائق اولدر دیلر . خلیفه نك مخدومی ذاتاً ابن رائقندن
متفر بولندیغی جهته ابن رائق مقلولیتندن ممنون اولدی .
ناصر الدوله و خلیفه نك مخدومی حضور خلیفه یه کیتدیلر .
خلیفه ایسه ابن رائق نفوذ خلافتی اغتصابندن ناشی
حقنده ضروری مسامحه کوسترمکده و بونی ناصر الدوله
یلوب فرصت کوزتمکده ایکن فرصتی اله کتیرمشیدی .
بوارالق ابن رائقندن منحل امیر الامرائق منصبی
خلیفه طرفندن ناصر الدوله یه توجیه اولنوب اوللری
حسن نامیله یاد اولنورکن اندن صکریه ناصر الدوله
و قرنداشی علی دخی سیف الدوله دیو تلقیب اولندی .
ناصر الدوله خلیفه ایله بغداده کیدوب سیف الدوله یی

عسکرله بریدی اوزرینه کوندردی . سیف الدوله محاربده بوزلمغه تکرار عسکر ویریلوب کوندردیکندن بودفعهده سیف الدوله بریدی بی بوزوب بغدادده اسایش تقررایتدی . (۳۳۱) ده ناصرالدوله و مؤخرأ سیف الدوله موصله کیدرک اکراد سرکرده لرندن تورون بغداده کلکله تورونک اقتداری و کثرت اعوان و جنودی جهته به خلیفه تورونی امیرالامرا نصب ایلدی . (۳۳۳) ده تورون خلیفه ایله برابکرده ابوالحسین البریدی اوزرینه کیدوب خلیفه نک عودتنده موصله توجه ایتدی و توروندن اظهار وحشت ایدرک ناصرالدوله به خفیاً مراجعتی سببیه ناصرالدوله عمزاده سی عبداللهی بر بلوک عسکرله ارسال و سیف الدوله ایله برابر خلیفه بی تکریتدن استقبال ایله موصله کوتوردیلر . کندولری تکریتده ایکن تورون حدانیلرله ماجرای سابقی اوزرینه بو ماده دن بر قاندها منفعل اولدیغندن بغداده و اورادن حدانیلرک مملکتینه یوریوب تکریت الشده بالمحاربه ناصرالدوله و سیف الدوله نک عسکرلری بوزلدی . بونلر موصله طوغری فرار و تورون ارقه لرندن الغار ایتکله خلیفه بی الوب نصیبینه کوتوردیلر . مؤخرأ بیلرلنده صلح و قوعبولدیغندن تورون بغداده و خلیفه براز وقت موصلده قالدقن صکره رقه به

کتدی . خلیفه نك بوند نصیره کی وقوعاتی خلافت عباسیه
فصلنده بیان اولمشدر .

(۳۳۴) ده بغدادده متصرف امور سیاسیه اولان
بنی بویهدن معزالدوله خلیفه مطیع للهی الوب ناصرالدوله
ایله حرب ایچون عسکرله موصله طوغری بغداددن
حرکت ایلدی . معزالدوله ایله خلیفه بر طرفدن کلدکده
ناصرالدوله دیگر طرفدن کیدرک بغدادک جانب شرقینه
قوندی . معزالدوله تیکریتی یغما ایتدکن صکره ناصر
الدوله نك بغدادده کتدیکنی خبر الدیغندن عودتله بغدادک
جانب غربینه نزول و بعض دمایسه تشبثله ناصر
الدوله نك اردوسنی ضبط ایلدیکندن ناصرالدوله عکبرایه
فرار و صلحی استدا ایدرک (۳۳۵) ده بینرنده مصالحه
عقد اولمشدر .

(۳۳۷) ده ناصرالدوله نك بعض مخالفی اوزرینه
معزالدوله عسکرله موصله بوریش کوستروب ناصرالدوله
نصیبینه فرار ایلدیکندن معزالدوله موصلی ضبط ایتدی
ایسه ده بو اراق مضایقه ده اولان برادری رکن الدوله نك
استمدادینه مبنی بعض تعهدات ایله ناصرالدوله دن ال
چکوب بالمصالحه رجعت ایلدی .

(۳۴۷) ده ناصرالدوله تعهداتنه مخالفت کوستر .

دیکندن مغر الدوله عسکرله موصله طوغری یوریدی .
 ناصر الدوله نصیبینه واورادن دیاربکره قاجدی . واکثر
 اتباعی معز الدوله طرفه دوندیکی ایچون یالکزقالدیغندن
 ناچار حلبه کتدی . حلب حکمداری بولسان برادری
 سیف الدوله توسط ایدرک معز الدوله ایله (۳۴۸) محرمنده
 عقد مصالحه ایلدیلر .

بو مصالحه (۳۵۳) تاریخنه دکین دوام ایدوب او
 تاریخده معز الدوله ناصر الدوله نك بعض اشعار و التماساتی
 رد ایلدیکی ایچون ارالرنده ینه خصومت یوز کوسهتر .
 دیکندن معز الدوله عسکرله موصل اوزربنه هجرم ایلدی .
 ناصر الدوله و اوغلاری فرار و اختفا ایدرک طرف طرف
 تحری اولندی ایسه ده زرده اولدقلرینه معلومات
 انه مدیغندن معز الدوله ناصر الدوله ایله اوغلارینی تحری
 ایچون جزیره ابن عمر طرفنده ایکن ناصر الدوله اوغلارینه
 موصله و اروب معز الدوله نك اوراده کی عسکرینی قلیچدن
 چکیردی . معز الدوله نك اک شجیع سردارلری ناصر
 الدوله نك یداسار تنده و موصلده براقدیغی خزینه و جبخانه سی
 یداغتمانده قالدیغنی معز الدوله خبر المسیله برابر یاننده کی
 کلیتلی عسکرله موصله توجه ایلدکده ناصر الدوله سنجاره
 واورادن نصیبینه قاجدی . معز الدوله نك مبتلا اولدیغی

اضطراب و ضرورت ارتق بر درجه مهملکه به وار مشیدی .
 بوصره ده ناصرالدوله نك مصالحه رجاسنده بولنسی نعم
 التصادف عد اولنه رق عقد مصالحه ایلدیلر .

(۳۵۶) ده ناصرالدوله قوجایوب عته گنیرمش
 اولدیغندن اوغلارینک اخطاراتنه مناسبتسز جوابلر
 ویرمهک باشلادی . حتی او تاریخنه بغدادده زمام اموری
 درست ایدن عنالدوله بختیارله حرب ایتمکی استیندان
 ایتدکرنده « باباسندن اکا چوق پاره قالمشدر . طوریکز
 پاره سی دوکنسون صکره اوزرینه کیدیکز » کبی معتوهانه
 سوزلر سویلدیکندن سنه مذکوره بجادی الاخره سنک
 یکریمی دردنجی کونی اوغلی ابو تغلب ناصرالدوله نك
 منصبنی ضبط و کندوسنی کواشی قلعه سنه کوندروب
 رحبه و مار دین مقاطعه لرینی اکا خاص تعیین ایلدی .

ناصرالدوله (۳۵۸) تاریخنه قدد اوراده قالوب او
 تاریخنه اجل موهو دیله وفات ایتمکله جنازه سی موصله
 نقل و شهرک جانب شرقی سنده واقع تل توبه نام محله دفن
 ایلدی . مدت استقلالی اوتوز ایکی سنه در .

(ابو تغلب فضل الغضنفری ابن ناصرالدوله) ذکر
 اولندیغی اوزره (۳۵۶) تاریخنه پدرینی منصبندن
 چقاروب ینده کی ممالکی ضبط ایتدی . ناصرالدوله نك

التي اوغلی اولوب بونلردن ابوتغلب ايله ابوالبرکاتک
انالری فاطمه بنت احمد الکردی ایدی . ناصرالدوله نك
منصبندن اخراجنده ابو تغلب ايله ابو البرکات متفق
اولدقلری حالد برادرلرینک بعضیسی بی طرف طوروب
حمدان و ابراهیم و حسین بالاتفاق بابالرینک منصبنی اعاده یه
قیام ایتدیلر . ابوتغلب بوسبیدن اوتوری ناصرالدوله یی
کواشی قلعه سنه کوندرمشیدی .

حمدان پدرینک خلعه ده رحبه ده ایدی . خلع ماده سنی
ایشتمدکده رقه یه و بعده نصیبینه کیدرک اورالری ضبط
ایتدیکنی و ابوتغلب علمنده حرکت ایتک اوزره برادرلرینی
یانه استدیکنی ابوتغلب خبرالدوده انلردن ده اول عسکرله
حمدانک اوزرینه یوریوب حمدان رقه یه کیدرکن ابو
تغلبه تصادفله بالمحاربه منهزماً رقه قلعه سنه قپاندی .
یئلرینه مصلحون توسطيله بارشدیلر . ناصرالدوله (۳۵۸)
سنه سی ربیع الاولنده وفات ایتمکله اوتاریخدن صکره ابو
تغلب قرنداشلری یدلرنده اولان املاکی ضبط ایدرک
قرنداشی ابوالبرکاتی رحبه حکومتنه تعیین ایتدیکنندن
ارالرنده ینه خصوصت یوز کوستردیکی جهته ابو البرکات
رحبه یه قریب برمحله کلده حمدانک یاننده اولان ادملر

ابو البرکاته اتباع ایتدیله . جدان یالکز قالدیغندن بغدادده
عن الدوله بختیاره التجا ایلدی .

بختیار نقیب احمدی ابوتغلبه کوندروب اصلاح
ذات البین ایدلمکه جدان (۳۵۹) جادی الاولامنده
بغداددن رحبهیه عودت ایلدکده ابوالبرکات رحبه دن
ایرلقدن و جدان رحبهیه کلدکدنصکره ابوتغلب مکتوب
یازه رق طلب ملاقات ایلدی ایسه ده جدان ملاقاتدن امتناع
کوستر دیکندن ابوتغلب جدانی عزل و ابوالبرکاتی رحبهیه
والی تعیین ایتدی .

جدان ابوالبرکاتک کلک اوزره اولدیغنی خبر الدقده
رحبه یی ترک و ابو البرکات منصبنی ضبط ایله محافظه سنه
عسکر براغوب رقهیه آندن عربانه عزیمت ایلدی . جدان
ابوالبرکاتک رحبه دن رجعتنی ایشدکده عودت و رحبهیه
نقرب ایتمسبله برابر ادملرینک برطاقی کیجه سورک دیوا .
رندن اشوب قلعه قپوسنی اچدیله . ابوالبرکاتک اوراده کی
عسکری واقف اوله مقسزین جدان عسکرله برلکده
قلعهیه دخول ایتدی . صباحلین جدان بوری چالدر دقده
بلده دروننده کی عسکر خارج بلده ده بوری چالنیورظنیه
چوغنی طشرهیه یوریوب بعضیسی قلعهیه کتدیکندن
جدان ابوالبرکات طاقندن اله کتیردیکنی اولدردی . ابو

البركات بوحادثه يني ايشتمدكده عربان دن قرقيسايه عزيمتله
اوراده بالخباره جدان ايله يالكزجه برلشوب مذاكره ده
بولنديلر ايسه ده هيچ برشيئه قرار ويره مديلر . ابوالبركات
ملتساتني ابوتغلبه يازه جغني جدانه سويليوب بربردن
ايرلدقدنصكره جدان غلبه ليكيه فراقى عبور و ابوالبركاتى
تعقيب ايتديكندن رمضانك اون اوچنجى كوني بينلرنده
قتال وقوعيله ابوالبركاتنه بر ضربه دوقنوب اوكون متاثراً
وفات ايتمكه جنازه سى موصله ارسال و پدرينك ياننده
دفن ايلدى .

ابوتغلب بوماجرادن حدتلقوب حركات عسكريه يه
تشبث ايلدكده قرنداشى ابوالقوارس جدان طرفنده ايدى
ابوتغلب خاصلرينى ارتره جغني وعدايله ابوالقوارسى
كندى طرفنه چوردى ايسه ده ابوالقوارس ياننه كلميله
برابر ابوتغلب اموالى مصادره و كندوسنى محبوساً كواشى
قریه سنه ارسال ايلدى . بوندنصكره ابوتغلبه برادرلرى
ارالرنده خيلى مناقشه وقوعبولوب نهايه الامر ابوتغلب
رحبه و قرقيسايى استيلا ايتمكه قرنداشى حسين امان ايله
كندوسنه دخالت وجدان ايله ابراهيم بغدادده بختياره
التجا ايلدىلر .

(۳۶۰) سنه سى جادى الاولاسنك يكرمى ايكنجى

کونی ابوتغلب حرانه کتدکده اهالی قلعه قپولرینی
 قپایوب کندوسنی ایچرویہ المدیلر۔ ابوتغلب جہادی
 الاخرہ ننگ اون اوچنہ قدر محاصرہ ایلدکدنصرکرہ ارالرنده
 صلح وقوعبولوب عمومک ارزوسیلہ سلامۃ البرقعیدی
 حران ورقہیہ عامل تغین ایلدی۔

(۳۶۱) محرمنده روم طائفہ سی کایتلو عسکرلہ
 اورفہ ونصیبین وسائر بلاد جزیرہ یی یاقوب یقدقن
 وسی وغارت کی مظالم شدیدہ ارتکاب ایتدکدنصرکرہ
 دیاربکر حوالیسنہ یوریوب اورالردہ دخی نیچہ نیچہ
 فناقلر کوستردیلم۔ اہالیدن بر جماعت بغدادہ عزیمتلہ
 روملرک تجاوزلندن طولایی فریاد وجوامع ومشاہدہ
 مشہودات مؤلمہ مسلمینی ایشیدنلری دخلون ایدہجک
 صورتلہ اشاعہ وتعداد ایلدیلم۔

اہالی بغدادک جکرلری چاکچاک اولوب دیاربکر۔
 لیلرلہ برلکدہ خلیفہ طائع لہک سراینہ کتدیلم ایسہدہ
 او ارالق خلیفہلرک تصرف امورجہ یدلرنده اقتدار
 اولمدیغندن ہیج بر شی استفادہ ایدہمدکاری جہتلہ
 دیاربکر وبغدادلیلرک چوغی صید وشکار ایچون کوفہ
 نواحیسندہ بولنان عنالدولہ بختیارک یانہ کیدرک روملرک
 دیاربکر وجزیرہ اہالیلری حققرندہ کی مظالم تحملفرسا۔

لرندن طولانی آجی آجی استغاثه ده بولندیلر . بختیار
عسکر سوق ایده جکنی وعدایله بغداده عودت وحاجب
سبکتکینه تجهیز جنود ایتیمی امر ایله سوق اولندجق
عسکرک علوفه ولوازم سائر لرینی تهیه ایتیمی ابو تغلبه
اشعار ایتدی .

بو ائشاده روملر دیاربکر و دیار ربیعہ ملحقاتی خراب
و برباد ایتدکن صکره استیلا مقصدیله مدینه آمده هجوم
ایتمک اوزره اولدقلری دیاربکر والیسی هزار مرد
جانبندن ابو تغلبه بیلدرملکه ابو تغلب برادری هبة اللهی
عسکرله امداده کوندروب هبة الله و هزار مرد بالاتحاد
مجمع اولان عساکر کافیه ایله روملره بر قلیج اتدیلرکه
دو کدکاری دشمن قانلری میدان محاربه ده کی سبز دزاری
لاله زاره دوندردی . و روملرک پک چوغی اعدام
و سر عسکرلری دمستق اسیر ایدیلرک ابو تغلبه کوندردی .
دمستقک جریحه لری مهلکانه ایدی . اولنان تداوی فائده
ویرمیکندن موصل محبسنده متأثراً وفات ایتشدی .

ابو تغلبک برادرلری حقلرنده کی معامله سی وانلرکده
بختیاره التجاری یوقاروده کوسترلشیدی . (۳۶۳) ده
بختیار موصل و ملحقاتی ابو تغلبک لندن المی ایچون
جنود کثیره ایله بغداددن حرکت و ربیع الاخرک اون

طقوزنجی کونی موصل جوارنده کی دیراعلا طرفنه
نزول ایلدی.

بختیار حدوده کلدکده ابو تغلب سنجاره چکیلوب
کندوسیده بغدادی استیلا نیتیه عسکرینی بالاستحاب
بغداده طوغری یوریدی. بختیار بونی ایشته دکه دفع
مضر تیچون سبکتکینی عسکرینک اکثریله برلکده بغداده
کوندروب سبکتکین بغداده یاقلاشر یاقلاشمز ابو تغلب
بشقه بولدن سرعتله موصل جوارینه کلدی. بختیار
عسکرینک چوغنی سبکتکین ایله بغداده کوندرومش
بولندیغندن یاننده از عسکر قالمغله ابو تغلبک تقربنده قوه
موجوده سنی مقاومتیه کافی کوره مدیکینه مبنی ناچار
صلحی قبول وبغداده عودت ایتدی. ابو تغلب موصله
کلدکده مقدمجه بختیاره اطاعت ایتش اولانلری قتل
ایتدر دیکنی بختیار ایشتمسیه برابر عزالدین قومانداسیه
موصله طوغری بتکرار عسکر چقاردیغندن عسکر
موصله تقرب ایلدکده ابوتغلب تلغفره چکلدی. قتل
ماده سی کندوسنک صنعیه اولمادیغنی عرض ایله بختیاره
مراجعت ایدوب ینه ارالنده صلح وقوع بولدی.

(۳۶۷) ده بختیارک عموجه سی عضدالدوله ایله ارالنده

حرب یوز کوستر دیکندن ابوتغلب بونی فرصت عدايله

برادری جدانی کند و سنہ تسلیم ایدرایسہ عسکرہ معاونت
ایده جگنی بختیارہ یازدی . بختیار ضروری مسئلہ
موافقت کو ستر مملکہ ابو تغلب جدانی حبس ایتدی .
ویکرمی بیک عسکر طوپلایوب حدیثہ دہ بختیار ایلہ
برلشملرینی متعاقب عضدالدولہ بغدادی استیلا ایلدیکنندن
ابو تغلب و بختیار بغدادہ هجوم ایتش اولدقلری حالہ
عضدالدولہ قارشو چقوب بالمحاربہ ایکیسنیدہ بوزمقلہ
بختیاری قتل و موصلی استیلا ایلدی .

ابو تغلب ظن ایدرایدی کہ بودہ اوتہ کیلرکی برقاچ
کون موصلہ قالدقد نصکرہ دونوب کیدر . عضدالدولہ
ایسہ « بوراسی نہ کوزل یرایمش . کندمہ مقرانخا ایدہ جگم »
دیہ رک موصلہ اقامت ایدہ جگنی بالاعلان ابو تغلبک
دردستی ایچون مفرزہلر چقاردی .

عضدالدولہ نک مفرزہ لرندن ابو خرب طنان رفاقندہ .
کی طاقم جزیرہ ابن عمر و ابو الوفا طاهر بن محمد علی
رفاقندہ کی مفرزہ سنجار طریقہ ابو تغلبی تحریہ چقدیلر .
ابو تغلب نصیبیندہ خبر الوب میافارقینہ و ابو الوفا اورالہ
طوغری اچلدقدہ بتلیسہ چکلدی . ابو الوفا میافارقینہ
یتشدکده میافارقین عاملی ایلہ اہالی قلعه قپولرینی قپایوب
قلعه نک متاننہ نظراً قولایقلہ ضبط اولنہ میہ جغی اکلا .

شلديغندن اورايى ترك ايله ابوتغلبك در دستنه دوام و ابو-
 تغلب ايسه ارضرومه و اورادن كواشى قلعه سینه فرار
 ايتدی . ابوالوفا ابوتغلبی طوته مدیغندن دونوب میافارقینی
 محاصره انتنه الدی . ابوتغلبك كواشى قلعه سینه تحصن
 ایلدیکنی عضدالدوله ایشتكده عسکرله بالذات اوزرینه
 یوریدی ايسه ده ابوتغلب بشقه طرفه چكادی . لیکن
 باشنده بولنان ادملرینك چوغی عضدالدوله یه اتباع
 ایتكله عضدالدوله موصله عودت و سرکرده لرندن طغان
 رفاقینه ابوتغلبك در دستنه بر قوه عسکریه سوق ایلدی .
 طغان ابوتغلبه قریب وارد قده ابوتغلب بتلیسه و اورادن
 بلاد رومه قاچدی . وردرومی بعض خصماسیله محارب
 بولمقدن ناشی ابوتغلبدن قوت المق مطالعه سیله قزینی
 ابوتغلبه تزویج ایتشیدی . سائق قضا ابوتغلبی وردرومیدن
 استعانه یه سوق ایلدیکندن ابوتغلب بو ارزو ايله خرپوته
 کیدرکن عضدالدوله نك بر بلوک عسکرینه راست کلوب
 یاننده کی اموال حوله لرینی عسکر یغمایه قویلدیلر . ابو
 تغلب عسکر کندوسنی طانیق قلیزینی حس ایدرک مالار
 عضدالدوله نك اولدیغنی و موصله کوتوره جکنی ندا
 ایلدیکی جهته عسکر ال چکوب یوله دوشدکارنده ابو
 تغلب غلبه لیکله بغته اوزرلرینه هجوم و چوغنی قتل ايله

بقیه سنک هر برینی بر طرفه قاپردی . صکره خرپوته
کیدوب وردرومی به اشعار کیفیت و طلب معاونت ایتدی
ایسه ده وردرومی محاربلینک غائله سنی بتوردکن صکره
معاونتی وعد ایلمش اولدیغی حالدده محاربلینه قارشو
منهزم و پریشان اولدیغندن ابوتغلب مأیوساً مدینه آمده
عزیمت ایتدی .

ابوالوفا میافارقینی محاصره التنه الیدیغنی یوقاروده
سویلشیدک . محاصره وقتنده هزار مرد ابوتغلب طرفندن
میافارقین والیسی ایدی . میافارقینک محاصره سی اوج آی
امتداد و او صرده هزار مرد وفات ایلدیکنندن اهالی
وفاتی ابوتغلبه بیلدردیله . ابوتغلب غلامی مونسی
میافارقینه والی تعیین ایدرک کوندرمکله مونس یوانی
بولوب میافارقینه کیردی . ابوالوفا هر درلو تدابیردن
مأیوس اولوب قلعه یی ترک ایله عودت ایتک اوزره ایکن
اهالی بر قاج آیدن برو محاصره دن صقلمش و حضور
وراحتلری منسلب اولمش ایدوکنندن قلعه نک تسلیمینی
مونسه تکلیف ایله برابر ابوالوفا ایله مخبریه باشلادیله .
مونس هر نقدر مخالفتله قلعه نک اناختارینی ویرمامکده
اصرار کوسه تردی ایسه ده بر آدمک برجه میته قارشو

اصرارنده اهمیت کوره مدیکندن اناختاری ابو الوفایه
ارسال و قلعه یی تسلیم ایلدی.

ابو الوفا میافارقینی ضبط و اهالیسنی تأمین ایتدکن
صکره یوزینی دیاربکره چویردیکندن ابو تغلب رحبه یه
طوغری قاچدی. ابو الوفا کلوب دیاربکری محاصره
ایتدی. اهالی قارشو و قومق باشه چقارشی اولدیغنی
ومال صـاحـبی چکرکه کی بردن یره صچرایوب قاچغله
برابر جـدانـیلـرک اعاده اقبال ایده جکرینه استعداد و امید
دخی قالمدیغنی کوردکلرندن بیهوده قان دوکلامک اوزره
دیاربکری ابو الوفایه تسلیم ایتدیلر. ابو الوفا اهالی یی تأمین
و عضدالدوله دن الدیغنی امر اوزرینه ابو علی التیمی یی
دیاربکره والی تعیین ایله موصله عودت ایلدی (۳۶۸).
ابو تغلب رحبه یه کیدرکن عضدالدوله یه برقاصد
ارسال ایله هر درلو اطاعتی تعهد و عفوینی نیاز ایلدی.
عضدالدوله قاصدی تلطیف ایله برابر قبول التماسی ابو
تغلبک بالذات یانه کلمنه متوقف اولدیغنی جوابنی ویردی
ایسه ده ابو تغلب عدم امنیتدن ناشی ارتق اورالده
طولانمسندن فائده امیدی قالمدیغندن ممالک موروثه سی
دائره سندن چقوب شامه کیتدی. (۳۶۹) تاریخنده
بر محاربه ده مقتول اولغله باشی مصره ویاننده بولنان

همشیره سی جيله موصله و زوجه سی سیف الدوله نك قزی
حلبده بولنان بر ادري سعد الدوله نك يانته كوندرلدى .

عضد الدوله دیار بکری ضبط ایتد کدنصکره ابوالوفای
موصله والی تعیین ایتشیدی . (۳۶۹) سنه سی او اخرنده
عضد الدوله موصلدن بغداده عودت ایلدی .

(۳۷۲) سنه سنده عضد الدوله وفات ایدرک یرینه
اوغلی صمصام الدوله مستولی عراق اولمغله او تاریخنده
ابوالوفای عزل و خوشاده نامنده بر ذاتی موصله والی
نصب ایتدی .

شرف الدوله نك خدمتده اولان واسملری ابوتغلب
بختنده ذکر اولنان ناصر الدوله نك اوغلاری ابوطاهر
ابراهیم ایله ابو عبدالله الحسین شرف الدوله نك وفاتندن
صکره (۳۷۹) تاریخنده جانشینی بهاء الدوله دن بالاستیذان
موصله کتدکلرندن بعض اخطارات اوزرینه بهاء الدوله
موصله دخولدن منعلرینی در حال خوشاده یازدی .
خوشاده منعلرینه قیام ایتدی ایسه ده ابراهیم و حسینک
موصله تقربرلیله برابر موصل اهلایسی بالاستقبال ایچرو
الدقلى صروده خوشاده نك استعمال ایلدیکی قوه جبریه
کندو حقنده سوء تأثیر کوستروب ابراهیم و حسین
خوشاده یی اتباع و متعلقاتیله برلکده دردست و بغداده

ارسال ایلدیلر . ایکیمی برلکده آزوقت موصل حکومتنه
متصرف اولوب بنی مروان الکردی بخشده بیان اولندیغی
اوزره (۳۸۰) ده بادالکردی موصله هجوم ایلدکده
ابراهیم وحسین صقلاقلرندن ناشی ملککرینک بریوک
پارچه سنی بنی عقیل رئیس ابو الذواد محمد بن مسیده ترک
وانک امدادیلله بادک شرنندن تخلیص کریان ایتدیلر ایسه ده
متعاقباً موصل و ملحقاتی الارندن چتوب بنی مسیده انتقال
ایلدی .

بنی حمدانک کرک والیک و کرک نیم استقلال ایلله
موصلده جریان ایدن حکومتلرینک مبدئی (۲۹۳) و تاریخ
انقراضلری (۳۸۰) سنه سی اولدیغندن ابوتغلبندن صکره
بنی حمدانن اولمیان ابو الوفا و خوشایده نك والیملکری
زمانیله برابر بو شعبه نك مدت حکومتلری مکسان ییدی سنه در .

(موصلده بنی مسیب حکومتی)

(۳۸۰ - ۴۸۹)

بنی مسیب خاندانی بنی عقیل فروغندن اولدیغندن بو
حکومتده بنی عقیل حکومتی دخی دینلور .

بنی حمدان بخشده ذکر اولندیغی اوزره ناصر الدوله نك
اوغللری ابوطاهر و ابو عبدالله ملککرینک برقمعی ابو-

الذواد محمد بن مسیبہ ویرد کدن صکره بادالکردینک
 مضر تندن قورتلدیلر ایسه ده صکره دیاربکر مملکتی
 استیلا طمغه دوشه رک دیاربکرده بنی مروان الکردی
 حکومتی تشکیل ایدن ابو علیک اوزرینه هجوم ایتش
 اولدقلرندن انهزام اخیر لرندن صکره ابو عبدالله اسارتدن
 قورتیلوب حلبده اقامت ایلش و ابوطاهر موصله کیدرکن
 ابو الذواد یولده کندوسنی طوتدروب اولدرمشیدی.
 (ابو الذواد محمد بن مسیب) ابوطاهری اعدام ایتدکن
 صکره موصلی استیلا واوراده بنی مسیب حکومتی تشکیل
 ایتدی (۳۸۰).

ابو الذوادک موصل حکومتی بهاءالدوله طرفندن
 تصدیق اولنوب موصله کوندردیکی نائی ابو علی اسماعیل
 ایله برلکده اداره حکومت اولمسی مخبره لر ی مقتضیاتندن
 ایکن ابو الذواد نائی کان لم یکن عدا یدرک امور حکومتی
 یداستد ادیله اداره ایدی ویردی.

بش التي سنه بویه جریان و (۳۸۶) ده ابو الذواد
 وفات ایتکله قرن داشی مقلد موصلی یداستیلا یه المق
 استدی ایسه ده بنی عقیل قبول ایتدکلرندن مقلدک بیوک
 برادری علی یی مسند حکومته کچیردیلر.

مقلد موصلده بولنان دلیلره استمالات ویرمکه باشلا.

یوب دیلیلری کندویه میل ایتدردی . دیلیلرک رئیس
 ابو جعفر الحجاج علی به طرفدار اولدیغی حالدیه دیلیلرک
 مقلده میل و حجاجه مخالفت کو ستر ملرندن حجاجک نفوذینه
 ضعف و قلبنه خوف عارض اولدیغندن موصلده طوره
 میوب بغدادده بولنان بهاءالدوله نک یانه کتیدی . خطبه
 ایکسینک نامنه اوقونمق و علی چولده کی بدویلره ، مقلد
 موصل مملکتنده کی مدیلره حکومت ایتک اوزره
 از فرش خانه تابلب بام ازان من
 از پشت بام تابشیا ازان تو

دیهرک مقلد برادری علی ایله ملکی پایلاشدی . علی
 چوله کتیدی . مقلد شهر موصلده اولان اهالی ایله
 بلاد مربوطه سنه حکم ایتکه باشلادی .

مقلدک اوارالق بغدادجه بعض اوهایمی اولدیغندن
 هم امراض داخلیه همده امراض خارجیه طوتلماق
 ایچون مرض داخلیمی اولان برادری علی ایشنی بویله
 برصورتیه ربط ایتشیدی . مقلد ظهورندن وهم ایتدیکی
 مرض خارجی اوج ویرمکه باشلایوب کندوسندن نفرتله
 بغداده کتمش اولان نائب ابو علی اورادن الدیغی عسکرله
 موصله طوغری کلکده اولدیغنی بالاستخبار بهاءالدوله ایله
 مخاره و مصالحه امر استحضال ایتدی .

موصلمدن سـنوی اون بیـك دینار بهاءالدوله یه
كوندرمك اوزره هم صلحی یورتدی، همده بهاءالدوله
واسطه سیله خلیفه دن بامشور حسام الدوله لقبی
استحصاله موفق اولدی.

(حسام الدوله مقلد بن مسیب) قورقدیغی غاالی
(۳۸۷) ذی الحجه سنده ازاله و (۳۸۸) اوائلنده قرنداشی
علینك اورطه دن قالدیرلسنه تشبث ایلدی. بویله ایشلرده
حرکت شدیدله ايله خصما چوغالتمقدن ایسه حسن صورت
اختیار ایتدی خوش کوردیکندن و اوصره ده علی
موصلمده و خانه سی کندی اوینك یاننده بولندیغندن علی
کیجه کندی خانه سنده شعوری کیدنجه یه قدر شرابی
ایچمش و اویقویه وارمش اولدیغی حالدده مقلد دیواری
دلوب ایچرویه دخول و علی بی قالدروب حبسه القایتدی.
مقلد بوندن صکره تصادف ایتدیکی بعض مانعهری
دخی ازاله ایدرك عراقه ده تسلط سوداسنه دوشدی ایسه ده
(۳۹۱) تاریخنده برکیجه کوله لری کندوسنی اولدردیله.
(معمدالدوله قراوش بن مقلد) باباسنك وفاتنده
جانشینی اولق اوزره حاضرلندقدده عوجه سی حسن
مخالفت کوستردیکندن بنی عقیل مشایخی بینلرینی اصلاح
و قراوشی مسند حکمداری یه اجلاس ایتدیله.

(۳۹۲) ده قراوش عسکر سوقيه مدایني محاصره
 ايندردی . بهاءالدوله نك نائي ابو جعفر برفرقه عسكریه
 سوق ایلدی ایسه ده بنی عقیل بنی مزید ايله بر اشوب
 با کرم حوالیسنده بالمحاربه دیلیلی بوز دیلر . ابو جعفر
 بتکرار بر اردو جمعيله بنی عقیل و بنی مزید اوزر لرینه
 کیدوب کوفه نواحیسنده بیلر نده شدتلی محاربه وقوعيله
 بنی عقیل و بنی مزید بوزل دقلر ندن دیلیلر عربلرک اردو لرینی
 یغما ایلدیلر .

(۳۹۷) محرمنده قراوشله ابو علی بن شمال الخفاجی
 ارالرنده خصوصت ظهور ایتدیکندن قراوش بر جمعيله
 کوفه یه کیدرک محاربه ایتدکلرنده قراوش بوزیلوب
 انباره فرار و ابو علی قراوشک کوفه ده کی اصحابینی مصادره
 ایتدی .

(۴۱۱) ده قراوش ايله غریب بن معن بیلنده محاربه
 وقوعبولوب غریبه بغداد عسکری و نور الدوله دبیس
 بن علی معاونت ایلدکلرندن قراوش منهزم اولمغله خزائن
 و اموال موجوده سنی محاربلر یغما ایتدیلر .

(۴۱۷) ده دبیس بن علی بن مزید و بنی خفاجه امیری
 ابو الفقیان منیع بن حسان اتفاق ایدرک بغداد عسکریده
 بونلرله بر اشدکدن صکره قراوشک اعمالندن بعض

محلاره هجوم ایتدکارنده قراوش بوجمیتله مقاومت ایدمه.
جکئی اکلادیندن عسکرله انباره فرار ایلدی. خصملى
قراوشك كوفه نواچیسنده بولنان بعض اعمالنى ضبط
ایدی ویردیلر.

سنه مذکورده خفاجه قبیله سی انبار بلده سنه
هجوم ایلد بلده بی نهب و احراق ایلدی. قراوش جامعینه
کیدوب نورالدوله دیسندن الینغی عسکرله جمعیت
عسکریه سی اون بیکه ابلاغ و بی خفاجه اوزرینه هجوم
ایلدکده بی خفاجه فرار ایتدکله قراوش انبار بلده سی
تعمیر ایتدردی.

(۴۳۰) سنه سنده غزطائقه سی دیار بکر و جزیره ابن
عمر حوالیسی پایمال و نهب و غارت ایتدکدنصکره بوزلرینی
موصله چویردکارندن قراوش پک چوق عطایا و اموال
و عدیله منعلرینه چالشدی ایسه ده دفع ایدمه دی.

قراوش موصل اهالیسندن نقدر سلاح استعمالنه
مقتدر آدم وار ایسه طویلایوب ایکی کون تمادیا حربه
دوام ایتدیلر ایسه ده غزل عربلى بوزوب پریشان
ایتدکدنصکره موصل شهرینه کیردیلر. قراوش بر سفینه
ایله دجله بی کچوب فرار ایتدی. موصلده بولنان
اموالنك چله سی و اهالنك حسابسز ماللى غزل طرفلرندن

یغما اولندی . غزلر یغما ایله ده اکتفا ایتمیوب قتل و سبی و هتک حریم کبی هر درلو فنا لخی ارتکاب و اها لیدن یکر می بیک دینار دخی طلب ایدرک شو مظلالم صره سنده بر سلیمه عورتیده جرح ایلد کاردن مزبوره قانی آقه آقه شهر ایچنه دوشوب زقاق زقاق کشت و کذار ایله موصل اها لیسنی شتم و غیر تلیزینی او یاندره جق فریاد و فعانه دوام ایله اها لی بی کاملاً یا غه قالدردی . اها لی محو او لنجه یه قدر مقاتله یه قرار قطعی اعطاسیله غزلر اوزر لرینه هجوم و هر درلو ثباتی التزام ایدوب قتال طرفینجه کسب اشتداد ایتدیکندن زقاقلردن قانلر آقدی . غزلر متاتلی خانه لره قیاندیلر ایسه ده اها لی خانه لری نقب ایله ایچرو کیروب غزلری قلیچدن پکردیلر . موصلده موجود غزلردن یالاکز یدی آدم قاچوب قورتیله بیلدی .

بو کیفیت حصبا نام موقعده کی غزلره عکسی ایتدکده اوراده و اطراف و اکنافده نقد غز و ارایسه برلشوب موصله هجوم ایتدیلر . غزلر اها لینک اضعا فی اولوب اها لی هر نقدر مدافعه شیده ده بولندیلر ایسه ده غز طائفه سی غلبه و یکر می کون موصل دروننده قتل و نهبه دوام ایله ایتدک لری فنا لاق قالدی . مقتولار زقاقلردن قالوب دفن ایدر جک میدنده هتیمج برکسه بولندی . غزلر

مقتولاری طاقم طاقم سوریوب چقوریرلره اتی ویردیلر .
 موصلدن فرار ایتش اولان قراوش بوجعیت
 عظیمه وشدیدهیه قولایلقله مدافعه ممکن اوله میه جغنی
 کوردیکندن بنی عقیلک جله سنی جمع و دبیس بن
 مزیدک قبائلی دخی بونلره التحاق ایله قوتلری بیوک
 براردو تشکیل ایتش اولدیغی حالده شو اردو قراوش
 قومانداسیله موصلده کی غزل اوزرلرینه یوریدیکنی
 غزل خبر الدقلرنده اطراف وجوارده اولان قبیلهلرینک
 هپسینی طویلا یوب سنه مذکوره رمضانک یکرمنجی
 کونی طرفین ارالرنده محاربه عظیمه باشلامسیه وقت
 ظهیر قدر غزل غلبه ایلدی . عربلر هر درلو خوق
 درونلرندن ازاله ایله غزل اوزرلرینه دونوب بسالتکا .
 رانه محاربهیه قویلدیلر . غزل شو بازار بشقه بازارلره
 بکزه مدیکنی اکلا دقلرندن وهر نقدر طیمانق استدیله
 ایسه ده پای ثباتلرینه تنزل کلدیکندن عربلر غزلک
 تمامی محو ایده جک درجهیه کتیروب از بر مقدار فرار
 ایله قورتیله ییلدی . اولوقته دکین هر طرفدن نهب
 وجع ایتش اولدقلری اموال و اشیا و خیام و حیوانانندن
 آلرنده هر نه وار ایسه جله سنی ضبط ایله برابر عربلرک
 اولدر دکاری غزلک حفره لره اتدقلری رؤس و جنازه .

لرندن بشقه اوله رق پك چوق رؤس مقطوعه لری
 سفینه لرله بغداده کوندرلدی . لیکن بغدادده بولنان
 اترک تشهیر ایتمیوب رؤس مزبورده یی یولدن اخذ ایله
 دفن ایتدر دیلر . غزلر وطنلرندن چقه لی ایاق با صدقلری
 بونجه مالکده غلبه ایله دهشتلری هر طرفی طولدرمشیکن
 قراوشك بومظفریتی هر طرفه شایع اولمقدن ناشی انظار
 عمومی ده پك بیوک شان و مشکوریت قازاندی . غزلرک
 موجود اصلیلرندن سکزده بری فرار ایده یلوب ماعدا
 سی مضحمل اولمشدر .

(۴۲۱) سنه سی جادی الاولاسنده تکریت صاحبی
 ابو حبیب رافع موصلده ایکن غریب بن معن عسکرله
 تکریتی محاصره ایدرک هر نقدر طالب امان اولدیلر ایسه ده
 قبول ایتدی . کیفیت قراوشك مسموعی اولدقده تکریت
 صاحبی رافعله برابر عسکر اولوب غریب بن معن اوزرینه
 هجوم و محاربه ایدرک غریبی بوز دیلر . غریب منزهماً
 فرار ایدرکن قراوش تعقیب ایلدی . عسکره غریبک
 بیان معذرت ورجاسی اوزرینه بیلنرنده مصالحه وقوع
 بولدی .

(۴۳۲) ده ملک العراق جلال الدوله ایله قراوش

بینلرنده اختلاف و محاربه تحدث ایدوب صکره صلح
تقرر ایتدی.

(۴۴۱) تاریخنده قراوشله برادری ابو کامل بیننده
اختلاف و محاربه وقوعبولوب بالاخره عقد مصالحه
ایلدیلر.

(۴۴۲) سنه سنه قراوشی قرنداشی زعیم الدوله
ابو کامل قبض و حبس ایله موصل حکومتی ضبط
ایلدی.

(زعیم الدوله ابو کامل) سنه مذکورده برادری
حقنه ارتکاب غدر ایله حکومتی اغتصاب و برسنه
صکره وفات ایتیکله عم زاده سی قریش بن بدران قراوشی
مقامنه اعاده ایتک ایتدی ایسه ده ارالرنده منازعه
ظهور ایتدیکندن قراوش ینه محبسه اعاده ایله قریش
موصلده مسندنشین حکومت اولدی.

(قریش بن بدران بن مقلد) حکومته کچدکن صکره
برادری مقلدله بوزیشوب بینلرنده محاربه وقوعیله غلبه
ایلدی.

قراوش قلعه جراحیده ده محبوس اولدیغی حالده
(۴۴۴) ده وفات ایتیکله نعشی جلب و موصلک جانب
شرقیسنده واقع تل توبه ده دفن ایدلدی.

(۴۴۸) ده سلجوقی سلطان طغرل ایلہ قریش بیننده
 اختلاف و وقوعه مبنی سلطان مشارالیه موصلی ضبط
 ایلہ قرنداشی ابراهیم نیالی اورایه والی تعیین ایلدی
 ایسه ده صکره قریشک عرض اطاعت و التماسی اوزرینه
 مملکاتی اولان موصل، نصیین، تکریت، قوانا، نهر
 بیطر، هیت، انبار، بادرونا و نهر الملك بلادینی ینه قریشه
 اعاده ایتدی (۴۴۹) .

(۴۵۰) ده قریش خلیفه عباس ایلہ بوزشتمقله موصلده
 حاکم مصر نامنه خطبه قرائت ایتدیردی . و صکره ینه
 باریشوب خلیفه عباسی نامنه خطبه بی اعاده ایلدی .
 (۴۵۳) تاریخنده قریش وفات ایتشدرد .

(شرف الدوله ابوالمکارم مسلم بن قریش) باباسنک
 وفاتنده نصیین جانبنده ایدی . وفاتی خبرینی الدقه
 موصله کلوب مسند حکومتہ اوطوردی . (۴۶۲) ده
 قریش الب ارسلانک همشیره سنی تزوج ایتدی .

(۴۷۷) ده خلیفه عسکریه عصیان ایدرک بغداددن سواق
 اولنان عسکره مقاومت ایده مدیکنیدن دیاربکره فرار
 ایلدی . مؤخرأ تتش بن الب ارسلان عسکرله موصله
 کلوب شرف الدوله یاننه واردیفندن حکومتده ابقا
 اولندی .

سنهٔ مرقومه ده فخرالدوله بن جه-یرک دیاربکری
 استیلايه چالش-دیغی وقت دیاربکر صاحبی منصور
 شرفالدوله دن استعانه ايله دیاربکری کندوسنه ترک
 ایدیه جکئی وعد ایت-دیکی بنی مروان الکردی بخشیده
 یازمشیدی. بواشاده شرفالدوله عسکرله معاونته قیام
 ایلدکده ملکشاہ سلجوقی طرفندن فخرالدوله یه معاونت
 ایچون امیر ارتق قوماندا س-یله س-وق اولنان عسکره
 قارشو شرفالدوله مغلوب و منهزم اولوب دیاربکره فرار
 ایلدیکندن امیر ارتقه کلیملو هدایا اعطاس-یله رخصتی
 بالاستیصال رقه یه کتدی.

سلطان ملکشاہ شرفالدوله نک محصوریتنی ایشدکده
 اس-یر اوله جغنه یقین حاصل اولقله عسکرله موصله
 کیدوب موصل ولایتی امراسنه تقسیم ایتش اولدیغی
 حالده شرفالدوله محصوریت-دن قورتیلوب رقه یه
 کتدکن صکره اورادن موصله عزیمت ایلدکده سلطان
 ممنون اوله رق ینه موص-ل حکومتی شرفالدوله ده
 قالدی.

(۴۷۹) ده شرفالدوله مسلم انطاکیه حاکمی سلیمان
 بن قتلش ايله حرب ایدرکن مقتول اولدی.
 شرفالدوله دن صکره چوق وقتدن برو محبوس

بولسان قرنداشی ابراهیم بنی عقیل موافقیته محبسه‌دن
اخراج و مسند حکومته اجلاس اولمشدر.

(ابراهیم بن قریش) مسلك قتلندن و كندوسی مسند
نشین حكومت اولدوقدن صكره عسكركله انطاكيه كيدرك
سليمان بن قتلشی ايكي آی مدت محاصره ايتدی ايسه‌ده
برایش كوره‌مديكي جهته عودت ايتدی.

عبدالعراق سنه مذكوره‌ده عسكرك سوقيه انبار
بلده‌سی بنی عقیل يذرندن نزع ایلدی.

ينه سنه مرقومه‌ده سلطان ملكشاه رحبه حران،
سروج، رقه، خابور بلادینی شرف‌الدوله مسلك اوغلی
محمد اقطاع و همشیره‌سی زلیخا خاتونی دخی محمد تزویج
ايدرك بلاد مذكوره‌ك تسليمه امر ویردی ايسه‌ده محمد
بن المشاط حرانی تسليمدن امتناع كوسترمله سلطان
مشاراليه بالاجبار محمد بن مسلمه تسليم ايتدردی.

ابراهیم بن قریش (۴۸۲) سنه‌سنه قدر موصل
حكمدار لغنده دوام ايتشيكن سلطان ملكشاه او تاريخده
ابراهیمی محاسبه ایچون احضار و مقیداً حبس ايله
فخر الدوله بن جهیری كوندروب بلاد مدینه
سنى عده‌سی صفیه خاتونه اقطاع ايتمش و صفیه
مقدما مسلم بن قریشك تحت نكاحنده ايكن انك وفاتندن

صکره مسلمك قرنداشی ابراهیمك منكوحه سی اولمشیدی .
 ملكشاه وفات ایتدكده خاتون مشارالیه اوغلی علی بن
 مسلمی الوب موصله كیتدی . و محمد بن مسلم ایله بیلنرنده
 منازعه تحدث ایلدی . بناءً علیه عربلك بر قسمى محمد
 و بر قسمى علی یه اتباع ایله ارالرنده محاربّه وقوعبولمله
 علی غلبه و موصلیده ابن جهیرك یدندن اخذ و نزع
 ایلدی و یردی .

ملكشاه مقدّمجه ابراهیم بن قریشی احضار و حبس
 ایتش اولدیغنی انفاً بیان ایتش ایدك . ملكشاه وفات
 ایتدكدن صكره تركان خاتون كسب استبداد و ابراهیمی اطلاق
 ایلدیكنندن ابراهیم سرعتله موصله متوجهاً عنیمت و شهره
 تقرب ایلدكده علی بن مسلم ایله والده سنك موافقتلریله
 موصل مملكتی ابراهیمه اعاده اولندی .

بوندن صكره ملكشاهك برادری تتش عراقی استیلا
 طمعنه دوشهرك شام امراسی یاننده تجمع ایلدی و اقسمنقری
 سوق ایله نصیبینی بعدالاستیلا خطبهك كندی اسمنه
 او قونمسی موصل حكمداری ابراهیمه تكلیف ایدوب
 ابراهیم امتناع كوستردیكنندن تتش دیار بكیری و اذربجانی
 استیلا ایتدكدن صكره برکیارق ایله برادر زاده سی
 ملكشاهه مقابل حرباً منهزم اولدی . و اوغلی و خلف

حکومتی رضوان حلبی ضبط و اوراده محبوس بولسان
 امرادن کربوغا (قربوغا) بی اطلاق ایلدیکندن قربوغا
 کیدرک حرانی استیلا ایلدی. و بونی متعاقباً نصیبین
 طرفنده بولسان محمد بن مسلم بن قریش توران بن وهیب
 و ابو الهیجاہ الکریدین استنصار ایله قربوغایه مقابل
 مدافعه یه تشبث ایتیش اولدیغی حالده قربوغا نصیبین
 جانبده عزیمت و محمد بن مسلمی قبض ایله او حوالی بی
 استیلا ایتدکدن صکره موصله توجه ایلدی. موصل
 حاکمی علی بن مسلم کوستردیکی مقاومت اوزرینه
 قربوغا بلد مدینه سنه کیدرک اوراده محمد بن مسلم غریقاً
 مقتول اولدقدن صکره یه موصله عودت ایلدی. علی
 بن مسلم جزیره ابن عمر صاحبی جکرمشدن استمداد
 ایتسیله جکرمش معاونت ایچون عسکرله موصله
 طوغری حرکت ایلدکده قربوغا قرنداشی توتناش ایله
 کوندردیکی عسکر جکرمش حرباً جزیره ابن عمره
 قاچرمش و بونک اوزرینه جکرمش مغلوباً قربوغانک
 اطاعتنی قبول ایتشدر.

قربوغا موصلی محاصره ده پک شدت کوستردیکندن
 علی بن مسلم موصلدن چقوب حله ده صدقه بن مزیدک
 یانیه کتمکله قربوغا موصلی طقوز ای محاصره دن صکره

(۴۸۹) سنه سنده ضبط واستیلا ایدرك بنی مسیب حكومتی
منقرض اولدی . بنی مسیبك موصلده مدت حكومتلری
یوز طقوز سنه در .

(موصل بقیه وقایعی)

(۴۸۹ - ۵۰۸)

قربوغا سنه مذکورده موصلی استیلا ایدرك حسن
سیرت واداره ایله اهالی بی ممنون ایتشدرد .

(۴۹۲) سنه سنده فرنكار انطاکیه بی استیلا ایلدیکنی
قربوغا ایتشدکده عسکرله کیدرك امرا ایله بالاتفاق خیلی
محاربه لرده بولندی . لیکن صکره امرا ایله بیلرلنده یوز
کوسترن اختلافدن اهل صلیب استفاده و بعض محارری
استیلا ایلدیله .

(۴۹۴) سنه سنده سلطان برکیارق مودو بن اسماعیل
بن یاقوتی نام خارجی ایله قتال ایچون قربوغایی اذربيجان
حوالیسنه مأمور ایدوب قربوغا بعض امرا ایله کتشدکده
اذربيجانك اکثر اعمالی استیلا ایتدی ایسه ده (۴۹۵)
سنه سی شهر ذی القعدة سنده حوالی مذکورده وفات
ویاننده بولنان امرادن سنقرجه عزیمتله موصلی ضبط
ایتدی .

موصل اهالیسی قربوغانک وفاتنی ایشته کلرنده
 قربوغانک حصن کیفا (حسنکیف) ده نائی بولنان موسی
 الترکانینک حکومتنی ارزو ایدرک موسایه خبر کوندر.
 مشلرایدی. موسی عسکرله موصله طوغری حرکت
 ایلدکده سنقرجه مقاومتیه قیام ایلدی ایسه ده موفق
 اوله مدیغندن موسی الترکانی (۹۹۶) سنه سنه موصلی
 ضبط ایلدی و جزیره ابن عمر صاحبی شمس الدوله
 جکر مش قیام ایله موسانک اعمالندن محدود نصیبینی
 استیلا ایلدکن صکره عسکرله موصلی دخی موسی یدندن
 نزع مبادرت کوستر دکده موسی عندالما افه منزم اولغله
 شمس الدوله موصلی محاصره ایدی ویردی. بونک اوزرینه
 موسی اعمالندن حسنکیفی دیار بکرده بولنان سقمان بن
 ارتقه ترک ایله استعانه ایلدکده سقمان عسکرله معاونت
 ایچون موصله طوغری حرکت ایلدی ایسه ده موسایی
 بعض اتباعی اعدام و شمس الدوله موصلی استیلا ایلدیکنی
 استخبار ایتدیکنندن حسنکیفه عزیمت واورای ضبط
 ایتشد.

شمس الدوله جکر مش سنه مرقوده موصلی ضبط
 ایتدکن صکره خابور و حوالی سینده الیه کتیروب اکراد
 و عرب قبائلی دائرة اطاعتنه داخل اولشی.

سلجوقی سلطان برکیارقله سلطان محمد ارارنده
 مصالحه منعقد وشو مصالحه حکمنجه موصل حوالیسی
 سلطان محمد ممالکی دائرہ منہ داخل اولوب سلطان محمد
 (۴۹۸) تاریخندہ موصلہ کتدکده شمس الدوله جکر مش
 امتناع کو ستردی . سلطان مشار الیه بالمحاصره موصلی
 تضییق ایلدیکندن اہالینک استدعاسیلہ کندوسنہ اطاعت
 ایتک اوزرہ سلطان محمد شمس الدوله جکر مشی موصل
 حکومتندہ ایقا ایلدی .

(۵۰۰) تاریخندہ سلطان محمد موصل ولایتی
 خوزستان والیسی جاوی سکاورہ توجیه ایلدی . شمس
 الدوله جکر مش مدافعه ایچون عسکرلہ اربله طوغری
 کیدرک جاوی ایلہ محاربہ ایلدکده منہزم و کندوسی ایسه
 اوارالق فلج علتنہ مبتلا اولدیغندن محفہ یه تحمیل ایلہ
 موصلہ کوتوریلور ایکن جاوینک عسکری طرفندن
 تعقیب و دردست ایلدی .

جاوی شوغلبدن صکرہ موصلہ طوغری یوریدکده
 اہالی شہری تسلیمده اظهار مخالفت و شمس الدوله جکر مشک
 موصلہ بولنان اوغلی از نکینی اوزر لرینہ حکمدار
 نصب ایتدنلر . از نکین حدیث السن اولدیغندن پدرینک
 موالیسندن غرغلی امور ولایتی اداره یه باشلا یوب موصلک

سورینی تعمیر و اطرافنده کی خندق تطهیر قیام ایله امر
محافظه یه اعتنا و قلیج ارسلان مر اجعتله جایه سنی
استدما ایلدی. قلیج ارسلان نصیبین حوالیسنه عزیمت
و اورادن موصله طوغری حرکت ایلدکده او حوالیده
بولنان جاوی سنجار طرفنه چکدیدی. قلیج ارسلان سنه
مذکور و او اخرنده موصله واصل اولوب شمس الدوله
جکر مشك اوغلنه خلعت اکسا و حکومتی بقا ایله برابر
موصلده سلطان محمدك خطبه سنی قطع ایتدروب خلیفه دن
صکره کندی اسمنه خطبه او قوتدردی.

قلیج ارسلان او حوالیدن چکدکده جاوی اطرافده
بولنان بعض امرادن بالاستعانه موصلی ضبط ایتدی.
قلیج ارسلان بوند نصکره اوغلی ملکشاهی موصله
والی تعیین ایدوب عسکرله کوندردی ایسه ده جاوی غلبه
ایلدیکندن موصلده قلیج ارسلانك خطبه سنی قطع
و سلطان محمد نامنه خطبه قرائت ایتدرمشدر.

(۵۰۱) سنه سنده سلطان محمد سلجوقی مودود بن
شکینی موصله والی تعیین ایتدی ایسه ده جاوی عدم قبول
و مخالفت کو ستردیکندن سلطان بعض امرا ایله مودودی
موصله کوندروب جاوی مقاومت اظهارینه قیام ایتکله
امراء مشارالیه یانلرنده کی عسکرله موصلی محاصره

ایلدیز. جاولی عندالمحاصره مصادف اولدیغی شدت
اوزرینه زوجه سنی بیک بشیوز نفر مقاتل ایله موصلده
براغوب کندوسی تزیید قوت چاره سنی تدارک ایچون
برتقریب ایله موصلدن چقدی.

(۵۰۲) سنه سی محرمنده بعض حامیلر سورک فرجه
سندن طشره چقوب مودودی و عسکرینی شهره ادخال
ایلدکرندن جاولینک زوجه سی یاننده بولنان عسکرله
قلعه یه چکیلوب تحصن ایلدی. مزبوره سکزکون قدر
مقاومته ثبات کوسترمش اولدیغی حالده صکره بالاستیمان
خروج و برادری یوسف بن پرسقک یانده عزیمت ایتیش
و موصل مودودک ید استیلاسنده قالمشدر.

(۵۰۵) تاریخنده سلطان محمد اهل صلیب ایله
لاجل المحاربه کتمسی ایچون موصل والیسی مودوده
امرویرمکله مودود (۵۰۵) و (۵۰۶) و (۵۰۷) سنه لرنده
امراء سائر ایله برابر سروج ورهاوسائر بلادحوالیسنده
اهل صلیب ایله محاربه لر ایدرک دمشقه عزیمت ایتدکده
جمعه کونی جامعده نماز قلاارکن باطنیه فداییلرندن بریسی
خنجرله مودودی اوروب شهید ایلدی.

کیفیت سلطان محمدک مسموعی اولدقده (۵۰۸)
سنه سنده اتابک امیر اقسنقر برسقی بی موصل ولایتی

والملكنه تعیین ایتش و او تاریخن دن اعتباراً ولایت مذ-
کوره امیر مشار الیهک و صکره اولادینک یدنده قالوب
موصلده اتابکان حکومتی تشکل ایشدر .

(موصلده اتابکان حکومتی)

(۵۰۸ — ۶۱۹)

اتابک امیر اقسنقر موصله والی اولدوقده سنجر-
امیری نمیرک و امراء سائرہ دخی برابر اولدوقلری حالده
جزیره ابن عمره عزیمت و امیر سابق مودودک اوراده
بولنان متسلمی قصبه یی اقسنقره تسلیم ایتدی . اورادن
ماردین حوالیسنه کلدکده امیر ایلغازی اوغلی ایازی
عسکرله اقسنقره بالترقیق غزایه کوندردی . بوجعیت
اون بشیک سواریدن مرکب اولدیغی حالده امیر اقسنقرله
برابر (۵۰۸) سنه سی ذی الحجه سنده اورفه یه واصل
اولوب اورفده بولنان افرنج طائفه سی باب محاربه یی
اچمه و قوعبولان مقاتله ده اقسنقر طاقندن یدی نفر
مسلمینی دردست و عساکر اسلامه قارشو اورفه سورینک
اوزرنده صلب ایتدیلر . بناءً علی ذلک قتال مشند اوله رق
اسلام عسکری دخی فرنکلرک اعیان و عسا کردند چوغنی
قتل و افرنج یدنده بولنان اورفه و سروج و صامصا-
حوالیرنده چوق یرلری تخریب ایتشلردر .

امیر ایلغازی بالذات محاربه به کتیبوب اوغلی ایازی
 کوندردیکی ایچون اقسنقر حد تلندیکندن ایلغازی ایله
 جریان ایدن اختلاف و محاربه لری ایلغازیه بهشده ذکر
 اولندی. اقسنقر حلبه بعد الوصول اعیرار قتل حیدری
 سلیمان یندن حلبی اخذ ایلدی. انطاکیه و بلاد سائرہ.
 جہدہ بعض قوچاتہ موفق اولوب موصلہ عودت
 ودها خیلی زمانر استکمال اسایش اهالی به خدمت
 ایتش اولدیغی حالده (۵۲۰) سنہ سی جہدہ نمازنده ایکن
 باطنیہ فدا بیلرندن بریسنک خنجر خدریه شهید اولدی.
 اقسنقر دن صکرہ بر صنفہ قهر اوغلی عزالدین
 مسعود موصل والیلکنده بولنوب (۵۲۱) ده وفات
 و اقسنقرک دیگر اوغلی عمادالدین زنکی موصل حکومتی
 احراز ایلدی.

(عمادالدین زنکی ابن اقسنقر) پدری زمانده واسط
 و بصرہ والیمی ایدی. اقسنقر وفات ایتدکن صکرہ
 بغداد شهنہ لکنده اولدیغی حالده برادری عزالدینک
 وفاتی اوزرینه موصل ولایتی اعمال مربوطہ صیله برابر
 حیدرہ سنہ توجیه اولندی. موصل اتابکانک استقلالی
 بوقت زمانده در.

عمادالدین (۵۲۱) سنہ سی شهر رمضانده موصلہ

واصل اولوب اداره امور حکومته باشلادی . نصیر-
 الدینی قلعه دزداری و صلاح الدین محمدی امیر حاجب
 و بهاء الدینی قاضی القضاة تعیین ایلدی . موصلجه اولان
 ایشلری یولنه قویقدن صکره جزیره ابن عمره کیدرک
 ممالیک بر سقینک مخالفتلری جهتیه محاصره و محاربه ايله
 بالتصنیق بلده بی امان ايله عمادالدینه تسلیم ایلدیله .
 بوندن صکره نصیبند . سنجاره ، خابوره ، حرانه کیدرک
 اورالریده ضبط ایدی . شوتاریخده اورفه و سروج
 و بیره جک و سائر بعض نواحی رؤسای افرنجدن ژوسلین
 ینده ایدی . بلاد و نواحی مذکورنک ضبطنه اهتمام
 ایتکی عماد الدین تصور ایندی ایسه ده او صرده ده موفق
 اوله مدی . اقسنقرک ایام حیاتنده حلبده اقامه ایتش
 اولدیغی اوغلی مسعود اقسنقر وفات ایتدکدن صکره موصله
 کیدوب حلبه قوبان نامنده بریسنی و بعده قتلغ ابه نامنده
 دیکرینی متسلم تعیین ایشیدی . قتلغ ابه حلبده مظالم
 شدید ارتکاب ایتدیکندن اهالی متفر اوله رقی عموماً بنی
 ارتقدن حاکم اسبق بدرالدین سلیمان بن عبدالجبار اطاعت
 و (۵۲۱) سندسی شوالنک ایکنجی صالی کیمه سی بغه
 اهالی باله هجوم قتلغ ابه ايله اتباعی محاصره ایتدیله . بو
 کیفیت اطرافه عکس ایتدکده منج صاحبی حسان و زاعه

والیسی حسن اصلاح ذات البین ایچون حلبه عزیمت
ایلدیلر. لکن مصالحه ممکن اولیوب اورقه وانطاکیه یه
متصرف اولان روسلین افرنجی حلبی ضبطه قیام
ایش اولدیغی حالده اهالی اطراف شهری خندقلرله
محافظه و بذاتهم مدافعه ایتمکده ایلدیلر.

بوحال سنه مذکوره ذی الحجه سنک نصفه قدر
متمد اوله برق اول اثناده قره قوش حسن موقه حلب
والیلکنه بالتعین بینلرینک اصلاحی ضمنده بدرالدوله
ایله قتلغ ابه موصله بالجلب ارارلی بولندی ایسه ده
قتلغ ابه نک حلبده اقامه ایلدیکی ابن بدیع اهالی طرفندن
سؤ قصده مصدق اوله جغنی استماع و جعبر قلعه سند فرار
ایتمشیدی.

حلب جوارنده کی فرنکار بوقاریشقلقدن بالاستفاده
مملکتی ضبطه قیام ایتک اوزره اولدقلری عمادالدینک
مسموعی اولدقه ابتدا حلب ایشلرینی یولنه قومغی
بشقه ایشله ترجیح و بناء علیه اوزره و سروج طرفلرنده
اویالانیمیوب عزیمتله حلبی ضبط ایتدی.

حاجا عمادالدینک پدری طرفندن امیر قراجانه توجیه
اولمش اولدیغی حالده اوصره ده حاکم شام طغتمکین
یدینه کچمشیدی. عمادالدین (۵۲۳) تاریمخنده موصلدن

بر الشامه کیدرکن فراتی عبور ایتدکدن صکره افرنجلرله
 وقوعبولان غزاسنده طغتمکیندن طلب معاونت ایتدیکنددن
 طغتمکین اوغلی سونجی حایه کوندرمکله عمادالدین سونجی
 مقیداً حبس و اموال و خیامنی ضبط ویغماکی معاملات
 غدیره کوستردی. سونجیله برابر بولنان عسکر امراسنی
 دخی توقیف ایدرک او اراق حاعسکردن خالی بولندیغندن
 کیدرک حایه دایره تملکنه الدی. متعاقباً حصه کیدوب
 اوراده حاکم بولنان قرخانیده جلب و حبس ایله حصک
 کندوسنه تسلیمنی تکلیف ایلدکده قرخان مخالفت ایدمدی
 ایسه ده حصده کی اوغلی و عسکری عدم موافقتله مقاومت
 باشلادیلر. عمادالدین حصی ضبطدن عاجز قالوب سونج
 ایله سائر امراء محبوسینی بالاستصحاب موصله عودت
 ایتدی.

عماد الدین (۵۲۴) ده عسکرله موصولدن حصن
 الاتاربه کیدوب بالمحاربه حصن مذکور افرنجلریدلرندن
 اخذ و تخریب ایلدی.

(۵۲۶) ده خلیفه مسترشدله عماد الدین اراسنده
 مخالفت حدوث ایتدیکنددن عماد الدین حله حکمداری
 دبیس بن صدقه بی برابر الوب عسکرله عزیمت و خلیفه
 عسکرله عباسیه و عمادالدین مناریه نزول ایتدی.

رجبک یکرمی برنجی کونی حصن البرامکه ده التقاء طرفین
وقوعیله عمادالدین خلیفه نك معیتنده کی عسکرك صاغ
طرفنه چارپوب هزیمت ویردی ایسه ده خلیفه عسکرینك
بقیه سیه ابدا دیسك ومتعاقباً عمادالدینك عسکرینی
اوروب طاغندی . بومحاربه ده عمادالدینك عسکرى چوق
ضایعاته اوغرامشدر .

(۵۲۷) تاریخنده خلیفه مسترشد عسکرله موصلی
محاصره ایلدی . عمادالدین موصلدن چقوب سنجاره
کتمشیدی . موصلده عساكر و ذخائر کافیه موجود
اولدیغندن محاصره اوچاه اوزامش-یکن شهرک ضبط
اولنه مدیغی جهته خلیفه بغداده عودت ایلدی .

(۵۲۸) ده عمادالدین اکراد حیدیه یدلرنده بولنان
عقره وشوش قلعه لرله قلاع سائره یی و حکاری قلاعندن
کهجه ونوشی وجلاب وفرح و کوثر وزعفران و کواشی
و حصون مهرانیه دن سروره قلعه لرله زوزانی ضبط
و (۵۲۹) ده دمشق خیلى محاصره ایله عقد مصالحه
ایتمشدر .

(۵۳۰) ده حما و حلب طرفلرندن بلاد افرنجیه عسکر
سوقیله کیتلو اسرا و غنائم الندی .

(۵۳۱) ده حص طرفنه نزول و محاصره ایلدی ایسه ده

حصص صاحبی معین الدینک ثباتی جهتیه ضبط ایده میهرک
اورادن حرکت و افرنج یدلرنده بولنان بعین قلعه سنی
محاصره ایتدی. محاصره ممتد اولهوق افرنج مضایقه
عظیمیه اوغرا دیغندن بعین قلعه سیله الی بیک دینار
عمادالدینه ویرمک شرطیه قبول مصالحه و ایفای تعهد
ایتدیلر. بعین محاصره سنده معره ایله کفرطابی فتح
ایتشیدی.

(۵۳۲) محرمده عمادالدین حایه واورادن حصن
مجدله کیدرک متعاقباً بالمحاصره حصی ضبط ایتدی.
(۵۳۳) سنه سی ذی الحجه سنده معین الدوله یدنده اولان
بعلبکی محاصره و اون درت محملدن منجینق وضع ایله
بالتضییق امان ایله ضبط ایلدی.

(۵۳۴) ده دمشق محاصره و تضییق ایتدی ایسه ده
الهمدی. کیدرک قچیق بن الب ارسلان یدندن شهر زوزی
الهی.

(۵۳۷) ده حکاری قلاعندن اشب قلعه سنی ضبط
و تخریب ایله یرنده کندی نامنه نسبتله عمادیه قلعه سنی
بنا ایتدی.

(۵۳۸) ده دیاربکر ملحقانندن طنزه (بشیری) و سعرد
و حصن ذی القزنین (ارغنی) و مار دین بلادندن ایکن

ایادی افرنجہ کچمش اولان شحتان قلعه لرندن جلمین
وموز وتل موزری و اعمال فراتدن عانه یی استیلا ایلدی .

(۵۳۹) ده سیف ایله اورفه یی و سروجی و فراتک
جانب شرقیسنده بولنان محللری فتح ایتدی . او صرده
بیره جک بلده سنی محاصره ایدرک قوه قریبه یه کتیرمش
ایکن موصله اقامه ایتمش اولدیغی نأبئک قتل اولدیغی
خبری کلوب اورفه یه عزیمت و موصله سرعت عودتنی
موجب اوله حق اسبابه تشبث ایلدکده بیره جک اهالیسی
فرنکاردن خوفاً بلده لرینی مارنن حاکمی حسام الدینه
ترك واعطا ایلدیلر .

(۵۴۰) ده بنی عقیلدن علی بن مالک یدنده بولنان
جعبر قلعه سنی محاصره و فنک قلعه سنه سوق عسکر
ایلدی . حسان البعلبکی ایله فنک قلعه سنی صاحبی حسام
الدوله الکردتی یه « سنی کیم المذن قورتاره جقدر » دیو
خبر کونشردکده حسام الدوله « سنی بلک بن بهرام النذن
کیم قورتاردی ایسه بنیده عمادالدینک النذن او قورتاره .
جقدر » جوابنی ویردی [۱] . حسان عودت ایتدی

[۱] بشیموز اون سکر تاریخنده بلک بن بهرام حسانی
بعلبکده شدتله محاصره و تصنییق ایتمش و محاصره و محاربه اثناسنده
بر اوق اصابتیله بلک مقتول و حسان خلاص اولمشیدی .

ایسه ده حسام الدوله نك جوابنی تبلیغ ایتدی . عمادالدین
زنکی جبر قلعه منی تضییق ایله مشغول ایکن سنه
مذکوره ربیع الاخرینك بشخصی کونی کوله لری عمادالدینی
قتل ایلدیلر . نعشی رقه به کوتوریلوب اوراده دفن
اولندی .

عمادالدین زنکی بغایت جسور و بهادر اولوب
یدايت حکومتده ملکنك هر طرفی عدوان و اشقیا ایله
مملو ایکن جه منی سیف بسالنه قهر و تدمیر و نیچه
حصون و بلاد ضبطیله دائره ممالکنی توسیع ایتمشدر .
عمادالدینك وفاتنده اوغلی نورالدین حاضر ایدی .
باباسنك خاتمی پارمغندن اخراج و اخذ ایله کیدرك حلبی
ضبط ایتدی . دیگر اوغلی سیف الدین الغازی شهرزورده
ایکن پدرینك وفاتی خبرینی الیغندن موصله غزیمتله
مسندنشین حکومت اولدی .

(سیف الدین الغازی بن عمادالدین زنکی) جلوسندن
وفاتنه قدر اوقاتنی فرنککرله جهاد و غزایه صرف ایدرك
بیوک بیوک مظفریت و موفقیتله نائل اولدی . (۵۴۴)
جادی الاخره سنده وفات ایدوب وزیر جمال الدین و امیر
جیوش زین الدین علی عموم عساکر ایله بالاتفاق قطب
الدین مودود بن عماد الدین زنکی بی جلوس ایتدر دیلر .

(قطب الدین مودود بن عماد الدین زنکی) پدرینک
 وفاتنده جالس سریر حکومت اولوب عدالتله خشنودی
 عمومی به مظهر اولمشدر. کندوسی صالح و متدین و کثیر
 الخیرات ایدی. جزیره ابن عمر قربنده واقع ونهر دجله
 اوزرنده ممدود کارگیر کوپری مشارالیهک بنا کرده سیدر.
 اشبو کوپری شمدی خراب اولوب بعض قائمه لری
 موجوددر. مکه مکرمه ده واقع مسجد صیفی تجدد
 و مسجد عرفاتی قهریر ایله فہمانیہ دن عرفاته قدر ماء لذیذ
 اجرا و مکه مکرمه اطرافنه بر سور بنا ایلدی.

(۵۵۹) ده وفات ایدرک وصیتی اوزره نعشی مدینه
 منوریه نقل ایله روضه مطهره علی صاحبها افضل النحیہ نیک
 اون بش ذراع قربنده - بر حیات ایکن بنا ایتمش اولدیغی
 رباطده - دفن اولندی. رجة الله علیه.

(سیف الدین بن قطب الدین مودود) باباسندن صکره
 موصلده سریر حکومتہ او طور دی. بونک زمانده
 عیسی نور الدین محمود موصلی استیلايه قیام و محاصره
 ایلدی ایسه ده مصلحون توسطیله مصالحه ایدلایلر.

سیف الدین جلو سندن اون برسنه صکره (۵۷۶) ده
 وفات ایتدی. حیاتنده جزیره ابن عمری اوغلی سنجر
 شاهه ویرمشدر.

(عزالدین مسعود بن قطب الدین مودود) برادری
سیف الدینک وفاتده جانشینی اولدی.
(۵۷۸) ده سلطان صلاح الدین یوسف موصلی
محاصره ایدرک عزالدین مسعود والده سنی و سائر بعض
ذواتی سلطان مشارالیه بالارسال موصلدن وازگمشی
التماس ایلدی. سلطان صلاح الدین التماسی قبول ایتدی
ایسه ده شو قبولی امراسی تقبیح ایتدکرنندن تکرار محاصره
وتضییق ایدوب اوصرده اخلاط صاحبی شاهرخک
خبر وفاتی الدیغندن موصلدن اخلاطه کیدرک اورایی
ضبط ایلدکدنصکره دفعه ثلثه اوله رق موصلی محاصره یه
قیام ایتش اولدیغی حالده یاننه رسول ارسالیله خطبه
وسکده ده نامی ذکر اولمق وشهر زور اعمالیله بعض محار
کندویه ترک وتسلیم ایدلک اوزره طالب صلح اولدیغندن
بوشروط ایله بیلنلنده مصالحه منعقد اولدی.

(۵۸۹) ده سلطان صلاح الدینک وفاتی وقوعبولد.
یغندن عزالدین مسعود برادری بولنان سنجار حاکمی
عماد الدین بن قطب الدین ایله بالخباره سنجاره واورادن
برلکده حرانه کیدرک سلطان صلاح الدینک ممالکینه
تعرض ایتکه قیام ایلدی ایسه ده حرانده خسته لنوب
عسکری عماد الدینک یاننده ترک وکندوسی موصله عودتله

سنه مذکوره شعبانک یکرهی یدنجی کونی وفات ایتدی .
(نورالدین ارسلانشاه بن عزالدین مسعود) باباسندن
صکره موصل حکومتنده مستقر اولدی .

(۵۹۴) ده نصیبینه کیدرک عزاده سی قطب الدین
محمد یدندن نصیبینی الیغندن قطب الدین ملک العادلدن
استمداد و ملک العادل عسکرله بلاد جزیریہ عزیمت
ایلدکده نورالدین ارسلانشاه نصیبینی ترک ایله موصله
عودت ایلدی . قطب الدین ینه نصیبینی ضبط ایتدی .

(۵۹۵) ده مار دین قلعه سی محاصره ایتدکده اولان
ملک الکامل ایله ارسلانشاهک محاصره سی ایلغازیه
بجشنده ذکر اولندی .

(۶۰۰) تاریخنده سنجار حاکمی قطب الدین ممالیکنده
ملک العادل نامده خطبه او قونمسی امر ایتدیکندن بو
کیفیت ارسلانشاهان کوجنه کتدیکی جهتمله قطب الدینک
بلادندن نصیبینی ضبط ایتدی . قطب الدین ملک الاشرف
بن ملک العادلدن استعانه ایدرک میافارقین حاکمی ملک
الاوحد دخی بالاتفاق ارسلانشاه اوزرینه یوریوب
بوشره قریه سنده بربرلینی قارشو لایلر . عندالحاربه
نورالدین منبرماً موصله فرار و نصیبین قطب الدین یدنده
استقرار ایلدی .

(۶۰۷) سنده سی رجبك اخرنده نورالدين ارسلان شاه وفات ايدرك يرينه اوغلى عزالدين مسعود قائم اولدى.

(ملك القاهر عزالدين مسعود بن نورالدين ارسلان شاه) جلوسيله برابر تدبير امور مملكت باباسنك مملوكى بدرالدين لؤلؤنك يد اختيارينه مفوض اولوب برادري عمادالدين عقره وسوس قلعه لريني يد استيلايه الدى.

ملك القاهر (۶۱۵) سنده سی ربيع الاولنك يكرمى ينجى كوني وفات ايتشدر. وفاتنده ترك ايلديكى ايكى اوغلنك بيوكى ارسلانشاه نامنده واون ياشنده اولوب حياتنده ملكنى بو چوجغه وصيت ايتشيدى. بدرالدين لؤلؤ ارسلان شاهى ملك القاهره مقامنه او طور دوب حكومتى كندوسى اداره ايلدى.

(۶۱۶) ده ارسلانشاه وفات ايتكله برادري اولوب اوچ ياشنده بولنان ناصرالدين موصل حكيدارلغنه قبول اولندى ايسه ده (۶۱۹) ده وفات ايدرك بدرالدين لؤلؤ قبول عامه ايله موصل حكومتنه نائل و اتابكان موصل حكومتى منقرض اولدى.

اتابكانك موصلده مدت حكومتلى اق سنفرك

والیکنندن اعتباراً یوز اون بر و عمادالدین زنکیک
استقلالندن اعتباراً طقسان سکر سنه در .

(اتابکاندن صکره موصل وقایعی)

(۶۱۹ — ۶۹۹)

بدرالدین لؤلؤ ناصرالدینی موصل حکومتنه نصب
ایتدیکی ائشاده ناصرالدینک حوادث سنی جهتیهله عیسی
عمادالدین واربل صاحبی مظفرالدین موصل مملکتنه
طمع ایدرک هر بریسی برجهتدن موصل نواحیسنه عسکر
سوق ایلشدر . بدرالدین لؤلؤ ملک الاشرف ابن ملک
العادلک دائره حایته دخوله مجبور اولوب ملک
مشارالیهک معاونتیه معارضلرینک تجاوزلرندن تخلیص
کریبان ایلدی . بو وقعه الی یوز اون الی تاریخنده
ایدی .

موصله اون ایکی فرسخ مسافهده واقع اولوب
عمادالدین زنکی بن نورالدین ارسلانشاهاک ید ضبطنده
بولنان موس و عقر قلعهلری بدرالدین لؤلؤ جانیندن
استیلا اولندی (۶۱۹) .

(۶۲۱) سنه صنده اربل صاحبی مظفرالدین کوکبری
موصلی استیلا ایچون هسکرله کلوب تحت محاصرهیه

الدى ايسهده برادرينك يندنه بولان اخلاطى استيلا
ايلديكى وموصل ملك الاشرفك حايه سنده بولنديغى
جهته له مظفر الدين محاصره يى الغيا واريله عودت
ايلدى.

عماديه قلعه سى مقدمجه عمادالدين زنىكى ابن
ارسلان شاه طرفندن استيلا اولمشيكن صكره
بدرالدين لولو عماد الدين يندن نزع ايتشيدى.
عماديه اهل اليسى (۶۲۲) تاريخنده لولونك اورادهكى
مأمورلارنى طرد ايله عصيان ايلدكارندن لولو عسكرله
كىدرك تكرر استيلا ايتدى.

(۶۲۹) سنه سنده تاتارلر ديار بكر حواليسنده تجاوزله
خلقى اضرار ايتدكن صكره بلاد جزيره يى اضرار ايده
ايده موصل حواليسنه كيتدكارنده ارباب صاحبي مظفر
الدين ايله بدرالدين لولو بالاتفاق مدافعه ايلدكارندن
تاتارلر اذربيجان طرفلرينه چكديلر.

(۶۳۷) سنه سنده بدرالدين لولو ملك الجواد يونس
بن ملك المودود ابن الملك العادل يندن سنجارى اخذ
و (۶۴۴) سنه سنده نصيبينى خوارزمشاه ايلدى استيلا.
لرندن نزع ايتدى.

(۶۴۸) تاريخنده ملك الناصر ايله بدرالدين لولو

میانہ لرنده محاربہ و قوجیلہ بدرالدین لؤلؤ منہزم
اولدیغندن ملک الناصر نصیبین و دارایی استیلا ایتشدیر .

(۶۵۶) سنہ سنہ ہلاکو بغدادی استیلا ایلہ جزیرہ

حوالہ سنہ اچلدقده بدرالدین لؤلؤ ہلاکونک اطاعتنی
قبول ایتدیکنندن حکومتی یدندہ ابقا اولمشیدی .

(۶۵۷) دہ بدرالدین لؤلؤ وفات ایدوب اوغلی ملک

الصالح موصل حکومتی ضبط ایتدی .

ہلاکو برمدت موصلی ملک الصالح یدندہ ابقا ایلدی

ایسہ دہ دیاربکر بجشدہ بیان اولندیغی اوزرہ (۶۶۳)

سنہ سنہ دیاربکر و دیار ربیعہ و موصل بلادینی (اقلیم

دیاربکر) نامیلہ برامارت اتخاڈ و کرسیسی موصل اولق

اوزرہ شو امارتہ امیر تورانی تعیین ایتش و اندن صکرہ

موصل حوالیسی بنی ہلاکو حکومتک ممالککندن معدود

اولمشدر .

التنجی مبحث

(بلاد جزیرہ دن جزیرہ ابن عمر و سنجار دہ)

(حکومت ایدن اتابکان بیانندہ در)

جزیرہ ابن عمر قصبہ سی ماردین و موصلک و سطنندہ

بر قصبه اولوب یاقوتک معجم البلدان کی افاده سنه نظراً
 قصبه مذکوره بی حسن بن عمر بن الخطاب التظلی هجرتک
 (۲۵۰) سنه سنه بنا ایتش وابن خلکان قصبه مذکوره نک
 بانیسی امیر العراقین یوسف بن عمر الثقفی اولدیغنی کوسترمش
 ایسده ابو الفداده و سائر بعض تاریخلرده قصبه مذکوره نک
 بانیسی اعمال موصلدن بر قعیله عبدالعزیز بن عمر نامنده
 بر ذات اولدیغنی تصریح ایتشدرد. ~~صحبی~~ بودر.

قصبه مذکوره بی عبدالعزیز بن عمر البرقعیدی
 (۲۰۰) تاریخلرنده و ساحل دجله ده بنا ایچوب اطرافنده
 بر سور اولدیغنی حالده صکره لری شو سورک چوق بر لری
 خراب اولمش و قصبه دخی اسکی مهوریتنده قالمیوب
 بر یو بجه کوی درجه سنه تنزل ایتشدرد.

حین بناسندن بنی مروان الکوردی حکومتی زمانه
 قدر موصل اعمالندن معدود ایلی، صکره بنی مروان
 حکومتی استیلا ایدرک حکومت مذکوره نک انقراضنده
 ابن جهیر و بعده شمس الدوله جکر مش استیلا ایتش اولدیغنی
 حالده موصل انا بکان حکومتک استیلا سنه انلرک
 ممالکنندن معدود اولمشیدی.

انابکان موصلدن صیف الدین غازی بن مودود حیاتنده
 جزیره ابن عمری اوغلی سنجر شاهه وصیت ایتش

و (۵۷۶) تاریخنده سیف الدین وفات ایتمکه سنجر شاه
 قصبه مذکورہ بی قراء مربوطہ سیلہ برابر ضبط ایلشیدی.
 سلطان صلاح الدین یوسفک (۵۸۶) تاریخنده جزیرہ
 حوالیسنہ عنیتندہ سنجر شاه سلطان مشار الیہک اطاعتنی
 قبول ایدرک اهل صلیب محاربہ لرندہ اعمالندن عسکر
 جمعیلہ سلطان صلاح الدینہ معاوتلردہ بولندی.

سنجر شاه خلقاً ظلم واساتلہ متصف اولدیغندن
 بالاخرہ رعایاسی وعسکرنی وحقی اولاد و عیالی بیلہ کندو.
 سندن نفرت ایدوب اوغلارندن محمود و مودودی زوزان
 بلادندن فرح قلعه سنہ تبعید ایتش و دیگر اوغلی غازی بی
 بر مخوف خانہ دہ حبس و ما کولاندن بر درجہ یہ قدر منع
 ایلشیدی. مذکور خانہ ایسہ کمال اضطرابہ منشأ
 بولندیغندن غازی بر تقریب ایلہ چقوب قصبہ درونندہ
 اختفا و موصل حکمداری نورالدیندن استمداد ایلدی.

غازی پک مضطرب اولغله بر کیچہ باباسنک
 خانہ سی دروننہ کیروب بر طرفدہ اختفا و فرصت
 دوشوروب سنجر شاہی اعدام ایتشد. ارکان
 واهالی غازی پک بوجنایتنی تقبیح ایلہ سنجر شاہک اوغلی
 محمودہ بیعت و غازی بی طوتوب قتل ایلدیلر (۶۰۵).

(معزالدین محمود بن سنجر شاه) فرح قلعه سندن

جزیره ابن عمره کلدکده پدرینک اعدامیچون غازی به
معاونت ایدن جاریه لری دجله به غرق ایله اولدردی.
معزالدیندن صکره جزیره ابن عمر حوالیسی موصل
اعمالندن معدود اولمشدر.

سنجار - سنجار حوالیسی موصل بلادینک فتحندن برو
موصل اعمالندن معدود ایدی. موصل حکمداری سیف
الدین غازی باباسندن صکره موصل حکمداری اولدوقده
حلب حاکی نورالدین محمودک اجباریله سنجار نواحیسی
سیف الدینک برادری عماد الدین بن قطب الدین مودوده
تملیک ایدلدی (۵۶۶).

عماد الدین (۵۹۴) سنه سنه قدر سنجارده حکومت
واو تاریخده عزم دار اخرت ایتمکله یرینه اوغلی قطب
الدین او طور دی.

(۵۹۶) ده موصل حاکی نور الدین ارسلان شاه
قطب الدینک اعمالندن تلغفری ضبط ایلش اولدیغی حالده
بینلرنده مصالحه وقوعبولدیغندن ینه قطب الدینه اعاده
ایلدی.

(۶۰۵) تاریخنده نورالدین ارسلان شاه ایله ملک
العدال ارسلنده قرابت صهریه منعقد اولدیغندن ملک

العالل سنچار اعمالندن نصیین وخابوری قطب الدین
یدندن نزع ایله نورالدینه ویرمشدر.

سنچار حاکمی قطب الدین (۶۱۶) سنه سی شهر صفرنده
وفات ایتکله اوغلی عماد الدین شاهنشاه یرینه اوپوردی
ایسدهده چند ماه حکومت و تلغفره عزیمت ایلدکده قرنداشی
عمرک مباشرتیه برجماعت اوزرینه هجوم و عماد الدینی
قتل ایلدکلرندن عمر سنجاری استیلا ایلدی. لکن زمانی
ممتد اولماقله (۶۱۷) تاریخنده ملک الاشرف سنجاری
استیلا و موصل حاکمی بدر الدین لؤلویه اعطا ایتکله
سنچار اتابکانک حکومتیده منقرض اولدی.

یدنجی مبحث

(جزیره مابین النهرین بلادندن اورفه نك)

(وقایع تاریخیه سی بیاننده در)

اورفه شهرینک نام قدیمی (کلیر هوا) دره. اسکی
یونانیلر اورفه یه ادس و عربلر رها دیرلر ایدی. جزیره
مابین النهرین مداینندن و بلاد دیاربکر دندر. خلیل الرحمن
نهری دیو مشهور اولان صو اورفه قلعه سنک درونندن
اقه رق عین زلیخا صویله برلشدکن صکره برکه ابراهیم

دیو معروف بر حوضه دوکاور . شوا یکی صویک ملتقاسنه
مجمع البحرین دیرلر . اورفه نك باغچه لری بوصول رایله سقی
اولنور .

قلعه مذکور نك بر برجی اوزرنده طاشدن یاپیش
ایکی اوزون قائمه خرابه سی وار . اورفه نك هوا سی
لطیف و باغچه لری کوزل و میوه لری نفیسدر . اورفه ناری
مشهوردر . اهالی سی غریب دوست ، مکرم ، مسافر پرور .
درلر .

اورفه شهری هجرتك (۱۶) نجی سنه سنده عیاض
بن الغنم حضرتلری معرفتیه صلحاً فتح اولندیغی بحث
مخصوصنده بیان اولمشدر .

اورفه بلاد اسلامیه دن معدود اولدقدنصکره جزیره
ولایتی اعمالندن ایدی . خلافت فاروقیه ده واندن
صکره لری جزیره یه تعیین اولنان والیر اورفه نیکده والیرلری
اولوب اسملری جزیره بحثنده ذکر و بیان اولندی .

بنی جدانك انقراضندن اول اورفه وحوالیسی بنی
جدان حكومتك موصل شعبه سی یدارنده ایکن حكومت
مذکوره منقرض اولدقدنصکره بنی نمیر قبیله سی رؤسا سندن
عطیرك یدتملیکنه یکمشییدی . وعطیر بد اخلاق وشریر
برکسه اولوب کندوسی اداره امورده تسبیله معتاد

اولدیغندن امور حکومتی نائی احمد نامنده بر ذاتک
ید اداره سنه ویرمیشیدی . عطیر عمومک نظرندہ منفور
وبالعکس نائب احمد جہلہ نک یانندہ ممدوح و مشکور
اولدیغی حالده عطیر حسدندن ناشی (۴۱۶) تاریخندہ
نائی مناسبستیز بر صورتله مؤاخذه و قتل ایلدی .

بو معاملہ دن عموم اهالی تأسف و عطیر حقندہ اظهار
غضب ایلدکلرندن اورفہ بی ضبط ایتک ایچون دیار بکر
حاکمی نصرالدوله بن مروان ایله مخبرہ به باشلادیلر .
نصرالدوله سنه مذکورده اصحابندن زنک نامندہ بریسنی
اورفہ به متسلم تعیین و ارسال ایتدی . اهالی عطیری طرد
ایلدیلر .

عطیر حلب حاکمی صالح بن مرداسدن استشفاع
و صالح بنه مملکتک عطیره اعطاسنی نصرالدوله دن رجا
ایتدیکنندن نصرالدوله امور حکومت کندی نائی
طرفندن اداره ارلنق اوزره اورفہ بی عطیره اعاده
ایلدی .

عطیر اورفہ به عودت ایتدکدنصکره نصرالدوله نک
نائی زنک بر ضیافت ترتیب و مقتول اولان نائب سابق
احمدک اوغلنی خفیاً جلب ایدوب عطیر ضیافتکاهدن
چقدقدنصکره قتل ایتسنه دائر بعض تعلیمات ویردی .

و او دخی الدیغی تعلیمات وجهله عطیری اولدردی .
 عطیرك منسوب اولدیغی بنی نمیر قبیله سی بونی ایشندکرلنده
 سـلاحـلـانـوب زنیکی اورفهدن چقارمق اوزره هجـوم
 ایتدیلر . زنك عسکر جعیله مدافعه یه قیام ایتدی ایسه ده
 محاربه ده مقتول اولدی . بوندن صکره صالح بن مرداس
 اورفهنك ابن عطیر ایله بنی نمیردن ابن شـبله اعطاسنی
 رجا ایتدیکنندن نصرالدوله قبول وتسلیم ایتشدر .

ابن عطیر (۴۲۲) تاریخنده کندی حصه سنی یکرمی
 بیک التون بدل ایله روم ایمپراطوری اورمانوسه
 صاندیغندن روم عسکری اورفیه دخول وابن شـبلی
 طرد ایتدیلر . اورفهده بولنان اهل اسلام حقلرنده
 روملرک کوسترمدکاری اذا وحقارت قالمدیغی کبی جوامع
 و مساجدی دخی تخریب ایتلری اوزرینه دیاربکر حاکی
 نصرالدوله نك سوق ایلدیکی عسکر اورفیه یی محاصره
 وضبط ایتکله روملر یرجلره و شهرده کی خرسـتیان کنیسـالره
 تحصن والتجا ایلدکنصکره روملر اون بیک نفردن مرکب
 برقوه عسکریه ارسالیله نصرالدوله نك عسکرینی بوزدیلر
 حران والیسی ابن شیب و ثاب نمیری توسطیله نصرالدوله
 و روملر میانه لرنده مصالحه وقوعبولدی . و اورفه
 بو مصالحه اوزرینه روملرک یدلرنده قالدی .

(۴۲۷) تاریخنده حران والیسی ابن وثاب ایله ابن
 عطیر جمع ایتدکری عسکری دیاربکردن اعانه اولنان
 عسکرله برلشدروب هجوم وروملری بالمحاصره عنوة
 سويدایی فتح ایتدکدنصکریه کیدرک اورفه بی محاصره
 ایتدیلر. اورفه یه زاد و ذخایر کله جک یولار مسدود
 اولدی. اورفه ده بغدایک بیک بشیوز درهمدن عبارت
 اولان بر مکوی بر دیناره فرلادی. اورفه بطریق یوانی
 بولوب کزلیجه محاصره دن خروج وروم ایمپراطورینک
 یانه عنیمتله اعانه ایدیلان عسکری بالاستحباب عودت
 ایتدکه عساکر اسلامیه مناسب موقعلرده کین اتخاذ
 ایتدکلرندن بغته روم عسکرینه هجوم وچوغنی قتل
 ایدوب بقیة السیوفی اسیر ایتدیلر. بطریقده اسیرلرایچنده
 ایدی. بطریق واسرای اورفه قارشوسنه کوتوروب
 محصورینه خارجدن ارائه و شهر تسلیم اولمز ایسه
 بطریق و سائر اسرای اولدره جکلرینی یوکسک سس
 ایله تبلیغ ایلدکلرندن اهالی اورفه بی تسلیم ایلدیلر
 ایسه ده شهرده کی روملر قلعه یه قیاندیلر. عساکر مسلمین
 شدتله محاصره یه دوام ایدرک ابن وثاب روملرک رؤس
 مقطوعه لرندن یوز الی دوه یوکی دیاربکریه کوندردی.
 اطرافده بولنان روملر حسان بن جراح الطائی ایله

بر لشوب عرب و روملردن بشلیک سواریدن مرکب
 بفرقه تشکیل و اورفہ دہ کی روملرہ معاونت ایتک اوزرہ
 کیدرک انلری مضایقہ دن تخلیص ایلدیلر . روملر اورفہ دن
 چقبوب حرانہ هجوم ایلدکلرندن اہالی مقابلہ یہ باشلادیغنی
 ابن وثاب برقریہ دہ ایکن خبر الدقہ یتشوب حرباً
 روملرک اکثرینی اولدردی . بقیۃ السیوف اورفہ یہ
 چکلدیلر .

(۴۶۳) دہ سلجوقی سلطان الب ارسلان اورفہ یی
 محاصرہ ایتدی . لیکن ضبطہ موفق اولہ مدی . (۴۷۵) دہ
 موصل حاکمی شرف الدولہ اورفہ یہ هجوم ایتدی ایسہ دہ
 اورفہ دہ قطع اولنان سکہ لہ شرف الدولہ نک اسمیدہ
 نقش اولنق اوزرہ قبول مصالحہ ایلدیلر . (۴۷۹) دہ
 سلجوقی سلطان ملکشاہ اورفہ یی بالمحاصرہ اورفہ حاکمی
 بوزان کندویہ اطاعت ایتک اوزرہ مصالحہ ایلدی .
 (۴۸۶) دہ صاحب شام تاج الدولہ تنش بوزان کندویہ
 مطیع اولق و اورفہ و ملحقاتی جوامعندہ خطبہ نامہ
 او قونق اوزرہ صلحی قبول ایلدی .

(۴۸۷) دہ تنش اذربجانده منہزم اولوب حلبہ
 عودت ایلدکدہ موصل والیسی اقسنقر اورفہ حاکمی
 بوزان ایلہ اتفاق و سلطان برکیارق دخی بونلرہ امداد

ایچون قربوغانی ارسال ایدوب اشبو متفقین حلبه
 طوغری کیدرکن تتش عسکرله بالمقابله نهر سبعین یاننده
 تلاقی طرفین وقوعبولغله بالمحاربه متفقین منہزم اولدیلر.
 اقسنقر اسیر اولوب قربوغا وبوزان برلکده حربہ دوام
 وتتش ایکسیندہ اسیر ایتدکن صکرہ اورفہ یہ آدم
 ارساللہ شہرک کندوسنہ تسلیمہ دائر وقوعبولان
 تکلیفی قبول ایتدکلرندن بوزانک باشی کسوب کوندرمکله
 اہالی اورفہ بی تتشہ تسلیم ایلدیلر.

(۴۹۴) ده افرنج طائفه سنک شام و انطاکیه طرفلرنده کی
 تجاوزلری صرہ سنده اورفہ بی ضبط ایچون اہالیسی ایلہ
 جریان ایدن مخبرہ لری اوزرینہ اورفہ اہالیسنک اولوقت
 چوغی خرسیتیان بولمقدنناشی جہلہ سی افرنجلرہ موافقت
 کوسترمکله افرنج رؤسا سنندن ژوسلین تاریخ مذکورده
 اورفہ بی ضبط ایلدی. متعقباً ژوسلین وفات ایدوب
 قس بردویل اورفہ یہ متصرف اولدی.

(۴۹۷) ده ماردين حاکمی سقمان بن ارتق ایلہ موصل
 حاکمی شمس الدولہ جکرمش خابورده برلشوب بالاتفاق
 اورادن غزا ایچون افرنجلر اوزرلرینہ کتدیلر. نهر البلیخ
 اوزرنده التقاء طرفین وقوعیلہ اسلام عسکری انہزام
 کوستردی. فرنکار ایکی فرسخ قدر تعقیب ایتدکن

صکړه سقمان و شمس الدوله یوزلرینی کیروییه چووروب
 افرنجلری تارمار ایتدیلر . منہزمین افرنج ایچینده بولنان
 اورفه متصرفی قس بردویل اسیر اولدیغندن سقمانک
 چادرنده حبس ایلدی . بو اراق شمس الدوله و سقمانک
 عسکرلری بینده غنائمن طولایی منازعه تحدث ایتکله
 شمس الدوله نک عسکر بیغته هجوم ایدوب قسی چادرند
 الیلر . سقمان مار دینه عودت ایلدی . شمس الدوله قس
 یاننده اولدیغی حالده کیدرک اورفه بی محاصره و اون بش
 کون دوام ایتشیکن ضبط ایده مدیکندن موصله عودت
 وقسی برابر کوتوروب موصله حبس ایتدی . وقسک
 اسارتندن صکړه اورفه بی انطاکیه متصرفی طنغری
 ضبط ایلدی .

شمس الدوله دن صکړه موصل حاکی بولنان جاولی
 (۵۰۲) تاریخنده بعض مرتبه فدیة نجات و یرمک و افرنجلر
 یدلرنده کی اسرای مسلمینی اطلاق و عندالایجاب عسکرله
 کندوسنه معاونت ایتک اوزره تعهداته ربط ایدوب
 شو تعهداته رهن الدقندن صکړه براغلق ایچون قسی
 جعبر قلعه سی محافظه سنده بولنان سالم بن مالک ارسال
 ایتدی . افرنجلرک فرسان و شجعانندن تلباشر متصرفی
 وقسک خاله زاده سی اولوب وقعه سابقه ده اسیر اولمشیکن

یکرمی بیک التون فدیہ نجات اعطاسیله قورتلمش اولان
 ژوسلین جعبره کیدرک نفسنی ترهین ایتدکدنصکره قس
 صالیورلدی. و جاوولی جعبره کتدکده ژوسلینک وقسک
 قاین برادرلرینی رهن الوب ژوسلینی دخی اطلاق ایتدی.
 ژوسلین براغلدقدنصکره منجه وقس انطاکیه یه
 کیدوب طنغری کندوسنه اوتوز اوچبیک دینار و بعض
 اسلحه والسه واسب کی شیلر ویردی ایسه ده قس
 اورفه نک ردیده طلب ایتدیندن طنغری موافقت
 کوسترمدی. قس اورادن تلباشره کیدوب ژوسلین
 دخی یانه کلکله اورفه نک ضبطی تدبیرینی مذاکره یه
 باشلادیلر. ایشلری قوت بولمزددر اول طنغری عسکرله
 اوزرلرینه هجوم ایلدی. وینلرنه محاربه وقوعبولدی
 ایسه ده ایش برکونه فیصل قبول ایتکمکسزین طنغری
 چکیلوب کتدی.

قس سواد حلبده بولدیغی یوز التمش نفر اسرای
 مسلمینی اکسا وتلطیف ایله جاوولی کوندردکدن صکره
 ژوسلین ایله برلکده طنغرینک منصرف اولدیغی یرله
 صارقندیلق ایلدیلر. طرفینک هر رسی برطرفدن استعانه
 ایله تکثیر جمعیت ایدرک اورفه ایچون محاربه شدیدیه
 باشلایه جقلری صره ده بطریقلری ینلرینه توسط ایتکله

سنه مذکورہ صفحہ ۱۸۷ طقوزنجی کوئی صلحاً اور فہ قصہ
اعادہ اولندی.

قس اور فہ بولنان اسرای مسلمینک ہپسنی اطلاق
ایلدی.

سنه مذکورہ قس ایله انطاکیہ متصرفی طنغری
آراسندہ خصوصیت وقوعبولوب جاولی قصہ معاونت
ایتمش و طنغری منہزم اولمشدر.

(۵۰۸) ده او فہ وسائر بلاد جزیرہ شدتلی حرکت
ارض وقوع بولوب چوق ابنیہ خراب ونفوس کثیرہ
تلف اولدی.

(۵۱۲) ده قس قرالی بودوین وفات ایدوب وفاتندہ
یرینہ اور فہ متصرفی قس بردوینی توصیه ایتدیکنندن
وصیتی اوزرہ قس قدسندہ مسند نشین حکومت اولوب
اور فہ یوقارودہ مذکور الاسم تلباشر متصرفی
ژوسلینی تعیین ایلدی.

(۵۱۵) ده بلک بن بہرام بن ارتق اور فہ محاصرہ
ایدرک محاصرہ خیلی مدت اوزادی ایسہدہ الہمدی.
اوارالق ژوسلین کبسیہ کتدیکنی ایشتدیکنندن بلک
درتور آتلو ایله اوزرینہ هجوم ویانندہ کی فرنگاری قتل
ایله ژوسلینی وخالہ زادہ سی قلیامی اسیرایتدی. ژوسلین

خلاصی ایچون هر درلو فدیة نجات و وعد ایلدی . بلک
اور فہی المدیجہ براتیہ جنی جوابنی ویردی . ژوسلین
وقلیام خرپوتہ کوندریلوب اورادہ . بلس ایلدی .

بلک (۵۱۸) دہ بعض ممالکک فہیلہ مشغول ایکن
خرپوت قلعه سنی بغتہ فرنگار استیلا . تملکہ اوصردہ
ژوسلین وقلیام مجبوسدن چقوب اور فہی کیتدی .

(۵۳۹) دہ موصل حاکی عماد الدین زنکی اور فہی
ژوسلین یدندن اخذ ایتدی .

(۵۴۱) دہ عماد الدین زنکی وفات ایتدی کندن ژوسلین
اور فہی محاصرہ ایدرک قلعه دہ بولن . مسلمان مدافعه دہ
بولندیلر . حلب حاکی نورالدین محمود بن عماد الدین
زنکی عسکرلہ یتشمکہ ژوسلین فرار و نورالدین اور فہی
ضبط ایلدی .

نورالدیندن صکرہ اوغلی ملک الصالح حلب و اور فہی
حاکم اولوب (۵۷۸) دہ سلطان صلاح الدین یوسف
اور فہی ضبط و مظفر الدین کوکبریہ اعطا ایتدی .
و (۵۸۶) دہ مظفر الدین یدندن نزع بلہ برادر زادہ سی
ملک المظفر شاہنشاہہ ویردی .

(۵۸۷) دہ . ملک المظفر وفات و مدکی اوغلی ملک
المنصور ناصر الدین محمودہ انتقال ایتدی . (۶۱۷) دہ

ملك المنصور فوت اولمغله اوغلى ملك الناصر صلاح الدين حجا واورفه يى ضبط ايتمش اولديغى حالده ملك المعظم اورفه ايله سروجى ملك المظفر شهاب الدين غازى ابن ملك العادله بالاعطا انك عهدہ سنده تقرر ايتدى .
متعاقباً ملك المظفر ك برادرى صاحب ميفارقين ملك الاشرف موسى ميفارقين واخلاطى ملك المظفره بالاعطا سروج واورفه يى كندوسى الدى .

پادشاه بلاد روم كيقباد بن كينمسرو ايله ملك الاشرف موسانك يرادرى ملك الكامل بينلرنده (۶۳۲) ده تحدث ايدن خصومت اوزرينه ملك الكامل مصردن عسكرله خربوت طرفنه عزيمت وكيقباد ايله محاربه ايلدكده كيقباد غلبه وملك الكا ملك عسكرينى پریشان ايتدكدنصكره حران واورفه يى ضبط ايلدى . (۶۳۳) ده ملك الكامل عسكرله مصردن بتكرار حركت وحران واورفه يى كيقباد يدندن اخذ ايله ملك الاشرفه اعطا ايتدى .

(۶۳۵) تاريخنسده اورفه وحران خوارزميلرك يد استيلالرينه كچمشدر .

(۶۳۸) ده حلب عسكريله خوارزميلرك اورفه قربنده وقوعبولان محاربه لرنده خوارزميلر منهزم وپریشان اولمغله اورفه وسروج ورقه وسائر بعض بلاد حلب صاحبي

ملك الناصر يوسف يدينه كجدي . (۶۴۸) ده ملك الناصر
 سلطنت مصره مظهر اولديغندن اورفه حكومتی حلبه
 منضم اولق اوزره ملك المعظم تورانشاهه توجیه ایلدی .
 (۶۵۸) ده حلبی، اورفه بی بلاد سائرہ ایلہ برابرہلا کو
 استیلا ایلدی . هلا کونک شام حوالیسنده انہزامی وقوعندن
 صکرہ حلب و حجا و اورفه ینہ ملوک ایوبیہ یدلرینہ کجوب
 تیمورک استیلاسنده قدر ملوک ایوبیہنک ایادی ضبط
 وتصرفلرنده قالمشدر .

سکزنجی مبحث

(جزیره ما بین النهرین مربوطاتندن)
 (خرپوتک خلاصہ تاریخیه سی بیانده در)

خرپوت شهری جزیره بلادندن و دیاربکرہ مناسبت
 قدیمہ سی اولان محللردن معدود اولوب دور اسلامده
 دیاربکردن صکرہ فتح اولمش و هجرتک (۲۹۲) سنه سنه
 قدر امور حکومتی دیاربکرہ تابع بولنمشیدی .
 مکنتی خلیفه نک وفاتیلہ دولت عباسیه ضعفه مصادف
 اولدیغندن خرپوتی تاریخ مذکورده روملر ضبط ایلدی .
 (۴۸۶) سنه سنه ملوک سلجوقیه دن حلب و شام

حکمداری تاج الدوله تنش خرپوتی روملر الارندن نزع ايله حکومتی امراسندن امیر چبق نام ذاته ویرمشیدی .
امیر چبق (۵۰۰) تاریخلرنده وفات ایتمکه اوغلی امیر محمد جانشینی اولدی .

(۵۱۲) تاریخنده بلک بن بهرام بن ارتق خرپوتی اخذ ایلدی . بلک (۵۱۹) ده مقتولاً وفات ایتدیکنندن خرپوت بنی ارتقک حسنکیف شعبه سنه انتقال ایلدی .

(۵۸۱) ده نورالدین محمود بن قراارسلان وفات ویرینه کوچوک اوغلی قطب الدین جلوس ایلدیکنندن ستمانیه حکومتی بخشده تفصیل اولندیغی اوزره سلطان صلاح الدینک خدمت هسکریه سنده بولنان نورالدینک بیوک اوغلی عمادالدین پدرینک مسندی تحصیله موفق اوله مامقله کیدرک خرپوتی ضبط ایتدی .

(۶۰۱) ده عمادالدین فوت اولغله یرینه اوغلی نظام الدین قائم اولدی . عیسی بولنان دیاربکر حاکی ملک محمود سنه مذکوره شهر شعبانده خرپوتی محاصره ایلدی ایسه ده صامصاد حاکی ملک الافضل التییک نفر سواری ايله نظام الدینه معاونته کلدیکنندن ملک محمود بحیره سنه دینلان خرپوت کولنه طوغری چکیلوب کولک جهت جنوبیه سنده دیاربکره طوغری اولان محار

ملک محمودک و جهت شمالیہ دن اوتہ سی نظام الدینک
 یدندہ قالمشیدی . مؤخرأ ملک محمود خرپوتی ضبط
 و عمزادہ سی ابراہیم بن ابی بکر بن قرا ارسلانہ توجیہ ایلدی .
 ابراہیمک و فاتندہ اوغلی عزالدین خضر خرپوت
 حکومتی ضبط ایدوب (۶۲۲) ده فوت ویرینه اوغلی
 نورالدین ارتق شاه قائم اولدی . کړک ارتق شاہک
 وکړک پدری عزالدینک مدیر حکومتلری معین الدین
 عبدالرحمن ایدی .

(۶۳۰) تاریخنہ قدر خرپوت حکومتی نورالدین
 ارتق شاہک یدندہ قالدیغی حالده اوتاریخنہ ملوک ایوبیہ دن
 حاکم داری ملک المظفر استیلا ایتیش و (۶۳۳) ده
 ملوک سلجوقیہ دن پادشاه بلاد روم کیقباد ضبط ایلشدر .
 (۶۵۶) ده هلا کونک یداستیلا سنہ یکمکله شیخ حسن
 چوبانینک تاریخ استیلا سی اولان (۷۴۲) سنہ سنہ قدر
 بنی هلا کو یدلرنده قالدی .

طقوزنجی مبحث

(جزیره مابین النهرین بلادندہ حکمفرما)

(اولان ملوک ایوبیہ)

(الملك العادل سيف الدين ابوبکر محمد بن ایوب) که

سلطان صلاح الدينك برادر پدر سلطان مشاراليه طرفندن
(۵۷۲) ده اورفه و حران و جعبر حکومتلريني تقلد
ايتشیدی. (۵۷۸) ده سلطانك شام طرفلرينه عزیمتی
جهتيله يرينه ملك العادلی قائمقام تعیین ایدوب سلطان
مشاراليه شام حواليسنده جهاد ايله اشتغال ایتدیکنندن
ملك العادل مصرده تسویه امور جمهور ايله مشغول
اولدی. و عكا محاربه لرنده مصر عسکریله بالورود بیوک
خدمت لرده بولندی.

سلطان صلاح الدين وفات ایتدکده اوغلی الملك
العزیز عثمان تحت سلطنت مصره جلوس ایدوب ملك
العادل جزیره طرفنه عودت ایلدکدنصکره ملك العزیزك
معاونتيله شامی ملك الافضل یندن ضبط ایتدی.

(۵۹۵) ده سلطان مصر ملك الافضل امرا معرفتيله
خلع اولمغله يرينه ملك العادل اجلاس ایلدی. (۶۱۵) ده
عساكر افرنجیه ايله محاربه ایچون دمشق قریب عالقین
نام محله عزیمت ایلدکده وفات ایتشد. تفصیلاتی
محررنده درج اولنور ان شاء الله تعالی.

(الملك الاشرف ابوالفتح مظفر الدين موسى بن الملك
العادل) پدری ملك العادل (۵۹۵) ده سلطنت مصره نائل

اولدوقده یندنه کی بلاددن حران وجعبر حکومتلرینی بوکا
ویرمش ایدی.

(۶۰۷) ده اخلاط والیسی ملک الاوحد نجم الدین
وفات ایتدیکنندن اخلاطی ومتعاقباً خابور وسائر بعض
بلاد جزیره یی و (۶۱۶) ده نصیبینی ضبط ایتدی (۶۱۷) ده
برادری سلطان مصر ملک الکامل فرنکرله حرب
ایلدیکنندن ملک الاشرف جزیره عسکرله کیدرک معاونت
ایلدی. وفرنکر مغلوب اولوب دمیاط قلعه سی حرباً
الندی. ملک الاشرف سنه مذکوره ده سنجاری و (۶۲۵) ده
برادری ملک الکامل معاونتله برادر زاده سی ملک ناصر
الدین یندن شامی دخی ایدی.

(۶۲۷) ده جلال الدین خوارزمی اخلاطی محاصره
ایتدیکنندن سلطان روم علاءالدین کیقباد ایله بالاتفاق
یصی چن نام محله بالمحاربه جلال الدینی بوزدیلر.
(۶۳۵) ده دمشقده وفات ایلدی.

(الملك الاوحد نجم الدين ايوب بن الملك العادل)
ملك الاشرفك برادریدر. ملك العادل شامی ضبط ایلدکده
ملك الاوحد میافارقین حکومتی ویرمش ایدی. (۶۰۴)
تاریخنده موش و اخلاط و ملازکرد شهرلرینی بنی ارتق
یندن ایدی. (۶۰۷) ده کرجستان قرالی عسکرله

اخلاطی محاصره ایلدکده ملک الاوحد غالب و کرجهستان
عسکری مغلوب اولمشیدی . ملک مشارالیه سنه مذکوره
ایچنده وفات ایتدی .

(الملك المظفر شهاب الدين غازي ابن الملك العادل)
پدری ملک العادل طرفندن میافارقین و سروج و اورفه
جنکومتنه نائل اولوب اخلاط و جزیره حاکمی ملک الاشرف
موسانک اولادی اولمديغندن حیاتنده مشارالیه ملک المظفری
ولی عهد تعیین ایتش و اخلاطی کندوسنه ویرمشیدی .
(۶۲۱) ده ملک المظفر اخلاطده عصیان کوسه تر مکه
ملک الاشرف اخلاطی محاصره ایلدی . ملک المظفر
محاصره ده صقلدیغندن ملک الاشرفه دخالت ایدوب
مظهر عفو اولمشیدی .

(۶۳۲) ده سلجوقی سلطان کیقباد ملک المظفر بلادندن
حران و اورفه یی استیلا ایدوب ملک الکامل متعاقباً
مصرفدن عزیمتله سلطان مشارالیه یدندن نزع ایلدی .

(۶۳۹) ده خوارزمیلرله اتفاق و حلب اوزرینه هجوم
ایتمک اوزره حرکت ایتدیلر ایسه ده حص صاحبی الملك
المنصور ابراهیم عسکرله خابور قربنده قارشو چقوب
بالمحاربیه هم ملک المظفری همده خوارزمیلری منهزم
و پریشان ایتدی .

ملک مشارالیه (۶۴۲) ده وفات ایشدر.

(الملك الكامل محمد بن الملك المظفر شهاب الدين)

پدرینک وفاتنده میافارقین حاکمی اولدی. (۶۵۶) ده
هلاکو دیاربکر حوالیسنی ضبط ایله اوغلی یشموتی
عسکرله میافارقینک تسخیرینه کوندردی. قلعه‌نک تسلیمی
تکلیف اولندوقده هلاکونک بغداد و مواقع سائر جه میدان
قویدیغی مظالمه نظراً اعتماد قبول ایدر آدم اولدیغی و اسباب
مقاومتی محو اولدجه میافارقینک برطاشنی بیله مقللره
ویرمیه جکی جواب قطع‌یسنی ویردی.

یشموت عسا کر کثیره ایله کیدرک میافارقینی محاصره
ایلدی. محاصره ایکی سنه ممتد اولوب میافارقینده کی
محارب‌لر شهید اولدیلر. ذخایر دوکندی. برطرفدن
ضرورت و مضایقه، بیکرطرفدن امراض متنوعه شهری
استیلا ایدوب ملک الکاملک هر درلو اسباب مقاومتی محو
و مضمحل اولغله یشموت (۶۵۸) ده میافارقینی ضبط
و ملک الکاملی اسیر ایلدکدنصکره درون شهرده بول‌نان
اهالی بی سود امر چو جقلره وارنجیه قدر اعدام و ابنیه دن
اثر قالمیه جق درجه ده شهری تخریب ایله برابر ملک
الکاملی مقیداً هلاکویه کوندردی. هلاکو ملک
الکاملک پارچه پارچه اتنی کس‌دروب اغزیه وضع

ایتدردی . و ملك الكامل شو عذاب الیم ایچنده شهید
اولدی . رحمة الله علیه .

(الملك الصالح نجم الدين ایوب ابن الملك الكامل
ابن الملك العادل) پدری طرفند (۶۲۹) ده دیاربکر
وحسنکیف حکومت تعیین اولمشیدی . (۶۳۶) ده دمشق
ومصر قصدیه کیدرک یرینه اوغلی ملك المعظم
توران شاه دیاربکر وحسنکیف حکومت تعیین ایلدی .
(الملك المعظم تورانشاه) (۶۴۷) سنه سنه قدر دیار-
بکر وحسنکیف حکومتده قالوب اوتارینجه سلطنت
مصر کندوسنه انتقال ایتکله عزیمت و دیاربکر وحسنکیف
حکومتلرینی اوغلی ملك الموحده اعطا ایتدی .

(الملك الموحد عبدالله ابن الملك المعظم تورانشاه)
(۶۴۷) ده دیاربکر وحسنکیف حکومتلرینه نائل اولوب
(۶۵۶) ده هلا کونک دیاربکر حوالیسنه هجومی جهنیه
دیاربکره والی تعیین ایلدیکی اوغلی یشموتله حرب ایدرکن
مقتول اولدی .

بوندنصکره دیاربکر بنی هلا کویندنه قالوب حسنکیف
ماردینده بولنان بنی ارتق ملوکنک یدینه چکدی .
ملك الموحدک وفاتنده اوغلی ملك الكامل محمد
فرار وماردین اعمالندن صاور طرفلرنده اختفا ایتمشیدی .

صاورک هواسیله امتزاج ایده مدیکندن حسنکیف طرفنه
 کتدی. و براز وقت پجدکده اهالی وارکان بلده ملک
 الکامله اتباع ایتمکله حسنکیف حکومتی ضبط ایلدی.
 بونی متعاقباً حسنکیف قلعه سنک تحکیم و تعمیرینه
 تشبثی ماردینه عکس ایلدکده ماردین حاکمی ملک المظفر
 قرارسلان و همه دوشمکله ملک الکاملک ماردینه جلبنی
 مراد ایتدی ایسه ده ممکن اوله مدی. و حسنکیف ملک
 الکاملک ید استقلالده قالدی. مشارالیهک تاریخ وفاتی
 مجهولدر.

وفاتنده اوغلی (ملک العادل مجیرالدین) حسنکیف
 حکومتی مسندینه اوطوردی. یونکده تاریخ وفاتی
 مجهولدر.

ملک العادلن صکره اوغلی (الملک شهاب الدین)
 حسنکیف حاکمی اولدی. مشارالیهکده تاریخ وفاتی
 معلوم دکدر.

ملک شهاب الدیندن صکره (الملک الصالح ابوبکر)
 حاکم حسنکیف اولمش ایسه ده کیمک اوغلی اولدیغی ونه
 تاریخده وفات ایلدیکی مجهولدر.

ملک الصالح وفاتنده (الملک العادل فخرالدین بن
 سلیمان) حسنکیف حکومتی ضبط و (۷۳۶) تاریخده

وفات ایتمکله یرینه اوغلی (الملک العادل محمد) او طور دی .
بوند نصکره سنی او چنجی کتـابـده بیـان ایدـه جـکـز
ان شالله تعالی .

بشنجی فصل

(فرس (ایران) ممالکی بلادینک قرون وسطی)
(وقایع تاریخیہ سی بیانندہ در)

فرس بلادینک قرون اولی جغرافیاسی کتاب اولده
وبلادمذکورہ قرون مرقومہ ده ساسانیان دولتک یدندہ
ایکن اسلام فاتحلری طرفلرندن بالاستیلا دولت مشار-
الیمانک نوجهله انقراضی وقوعبولدیغی دخی اشبوایکینجی
کتابک قسم ثانیسندہ تفصیل اولنمشیدی.

ایادی اسلامه پکردکن صکره عراق عرب دائره
سیاسیہ سنه الحاقاً وبعض وقتلرده رأساً اداره اولنهرق
خلافت عباسیہ اثناسندہ جغرافیاجه تبدلات سیاسیہ
بالتصادف ممالک ودوائر عیدیه منقسم اولمش وهر
دائرده بشقه بشقه دولتلر وحکومتلر تشکل ایتمش اولمغله
تشکلات اخیرہ سی موجبنجہ هر دائره نک وقایع تاریخیہ سی
اتیدہ بشقه بشقه یازیلہ جقدر.

برنجی مبحث

(خراسان مملکتی وقایع تاریخیہ سی بیانندہ در)
(۲۲ - ۲۰۵)

حضرت عمر رضی الله عنه افندمرک خلافت

عليه لری زمانده و هجرتك (۲۲) نجی سنه سنده خراسان
حوالیسی فتوحاته مأمور احنف بن قیس حضرتلری
بلاد فرسدن هرات نام شهری عنوة فتح و صحرار بن فلان
العبدی نام ذاتی اورایه استخلاف ایتد کدن صکره
مروالشاهاجانه عزیمتله مطرف بن عبداللهی نیشابوره
و حرث بن حسانی سرخسده کوندرمش و کندوسی
خراسانه توجهمله خراسان و نیشابور ایله طخارستانه قدر
متمد اولان بلادی توجهمله فتح و تسخیر ایلش اولدیغی
اشبو ایکنجی کتابك قسم ثانیه سنده تفصیل اولمشیدی .
خراسان حوالیسی بدایت فتحنده بصره ولایتنه
الحاقاً صحرار بن فلان العبدی اورایه عامل تعیین ایلدش
و (۲۹) تاریخنده بصره والیسی عبدالله بن عامر عمیر
بن عثمانی خراسانه عامل تعیین ایتمشیکن مشارالیهی متعاقباً
فارس ولایتنه نقل ایلدیکنندن یرینه امیر بن اجرالدشکری
تعیین قلنشدر .

(۳۱) تاریخنده خراسان اهلایسی عصیان ایلدیکنندن
عبدالله بن عامر كه همیله بتکرار فتح و تسخیر اولندی .
تاریخ مذکور دن ال طاهر حکومتك تشکله قدر
خراسانه تعیین قلنش اولان ولایه و عمالك اسملیله تاریخ
مأموریتلری جدول ائیده محرزدر .

(خراسان ولایة و عمالی)

سنہ ہجریہ	حکومت متبوعہ اسامی ولایة و عمال
۲۹	خلافت کبریٰ عمر بن عثمان
۲۹	» امیر بن احمر
۳۱	» قیس بن ہشیم
۳۷	» جعدہ بن ہبیرہ
۳۸	» خلید بن قرہ
۴۱	دولت امویہ قیس بن سلمیٰ
۴۳	» عبداللہ بن خازم
۴۳	» قیس بن ہشیم
۴۳	» جرث بن عبداللہ
۴۳	» عبداللہ بن ابی شیخ
۴۵	» خلید بن عبداللہ
۴۸	» فضالۃ اللیثی
۵۱	» ربیع بن زیاد
۵۳	» خلید بن یربوع
۵۴	» عبداللہ بن زیاد
۵۵	» اسلم بن زرعه
۵۶	» سعید بن عثمان بن عفان

دولت امويه	٥٩
عبدالرحمن بن زياد	
سالم بن زياد	٦١
عبدالله بن خازم	٦٤
بكير بن وشاح	٧٢
اميه بن عبدالله	٧٤
مهلب بن ابى صفرة	٧٨
يزيد بن مهلب	٨٢
مفضل بن مهلب	٨٥
قيتبه بن مسلم	٨٧
وكيع بن اسود	٩٦
يزيد بن مهلب	٩٧
جراح بن عبدالله	٩٩
عبدالرحمن بن نعيم	١٠٠
سعيد بن خديته	١٠٢
عمر بن هبيرة	١٠٢
سعيد الحارثي	١٠٣
مسلم بن سعيد	١٠٤
خالد بن عبدالله القسري	١٠٦
اشرس بن عبدالله السلمي	١٠٩
جنيد بن عبد الرحمن	١١١

عاصم بن عبد الله	»	١١٦
اسد بن عبد الله القسری	»	١١٧
جعفر بن حنظله	»	١١٩
نصر بن سیار	»	١٢٠
تغلباً ابو مسلم خراسانینک استیلاسی		١٣١
دولت عباسیه ابو مسلم خراسانی		١٣٢
ابو داود	»	١٣٨
عبد الجبار بن عبد الرحمن	»	١٤٠
مهدی بن منصور	»	١٤٠
خازم بن خزیمه	»	١٤٣
اسید بن عبد الله	»	٠٠٠
حمید بن قطبہ	»	١٥٢
ابو عون عبد الملك بن یزید	»	١٥٩
معاذ بن مسلم	»	١٦٠
مسیب بن زهیر	»	١٦٣
فضل بن سلیمان	»	١٦٦
ابو العباس الطوسی	»	١٧٠
جعفر بن محمد بن الاشعث	»	١٧١
عباس بن جعفر	»	١٧١
خالد الغطریف بن هتاب	»	١٧٣

دولت عباسیه سلیمان بن راشد	۰۰۰
فضل بن یحیی البرمکی	۱۷۷
منصور بن یزید	۱۷۹
جعفر بن یحیی	۱۸۰
مأمون بن هرون الرشید	۱۸۲
علی بن عیسی بن ماهان	۱۸۳
هرثمه بن اعین	۱۹۰
طاهر بن الحسین	۱۹۱
امین بن هرون الرشید	۱۹۳
مأمونک استیلاسی	۱۹۳
مأمونک قرنداشی مؤتمن	۱۹۶
طاهر بن الحسین	۲۰۵

طاهر بن الحسین کسب استقلال ایدرک خراسانده
ال طاهر حکومتی تشکل ایتشدرد.

(خراسانده ال طاهر حکومتی)

(۲۰۵ - ۲۵۹)

ذوالیمینین طاهر بن الحسین - مشارالیه ابو الطیب
کنیه سی و ذوالیمینین لقبه معروفدر . دولت عباسیه
فصلانده تفصیل اولندیغی اوزره هرون الرشیدک وفاتندن

صکره اوغلاری امین و مأمون ارارنده اختلافا یوز
 کوستر دکده طاهر مأمون طرفنده بولندیغندن بغدادده غلبه
 و مأمون حقنده بیعت عمومیه یی استحصال ایتش و مأمون
 طرفندن رقه ده عصیان ایدن نصر بن شیت غائله سنک
 اصلاحاتنه مأمور اولمشیدی. مأمون بغدادده کلدکدن صکره
 طاهری جلب ایله بغداد صاحب الشرطه لیکنه تعیین
 ایلش اولدیغی حالده (۲۰۵) سنه سنده خراسان و ملحقاتی
 ولایتی و الی لیکنه تعیین و ارسال ایلدی.

طاهر بغایت شجیع وزکی ایدی. بغدادی بعد-
 الاستیلا مأمونک تأسیس خلافتنه موفق اولش ایسه ده
 امینک اعدامندن مأمون پک متأثر اولش و کیفیت تأثرینی
 طاهره بیلدر مامش ایدی. برکون طاهر مأمونک حضورینه
 چقد قدده مأمون انی کور مسیله برابر اغلامغه باشلادی.
 طاهر عرض ثنا و دعا ایله برابر بکا سنک سببنی سؤال
 ایلدکده مأمون «بعض عارضه ذاتیه مدن طو لابی
 اغلا یورم» دیدی ایسه ده طاهر بوندن او هامه ذاهب
 اولدیغندن تحقیقات خفیه اجرا ایلدکده مأمونک کندی
 حقنده خلوصی زائل ونفرت وجدانیه سی حاصل
 اولدیغنی اکلامقه یولنی بولوب خراسان و الی لیکنی
 استحصال و مأمونک یانندن انفصال ایتشدرد. اقصای

مشرقه وارنجیه قدر ممتد اولان بلاد طاهره توجیه
اولتمش اولدیغندن بلاد مذکوره وفاتنه قدر طاهرک
واندن صکره اولادینک یداستیلالرنده قالمقله خراسانده
آل طاهر حکومتی ایکیوز الی طقوز سنه سنه قدر ممتد
واو تاریخده منقرض اولمشد.

طاهرک خراسان والیلمکنه نصبی مأمونک منسوبانندن
احمد بن خالدک دلالت و کفالتیه وقوعبولمشیدی. طاهر
ایکی سنه قدر خراسانده حکومت ایلدی ایسه ده مأمونک
معاملاتندن امین اولدیغندن عصیان افکارینه دوشمش
وبر جمعه کونی جامعده مأمونک اسمنی خطبه دن رفع ایله
خلیفه نک اسمی ذکر اولنه جق محمله (اللهم اصلح امور
المسلمین) عباره سنی ذکر ایتش اولدیغی خلیفه نک مسموعی
اولدقده کفالتی حسیله طاهرک بغداده جلبنی احمد بن
خالد دن طلب ایتسنی متعاقب طاهرک خبر وفاتی بغداده
ورود ایلدی (۲۰۷). واحمدک دلالت وصحبایته
خراسان ولایتی والیلمکنه طاهرک اوغلی طلحه نصب
وتعین اولندی.

طلحه بن طاهر - شوذات مأمون طرفندن خراسانه
والی تعیین اولدقده امور سیاسیه جه معاونت ونظارت
ایتمک ایچون احمد بن خالد غنی خراسانه کوندرلدی.

بونک زمانہ سبجستان حوالیسنده جزہ نام خارجی
 ظہور ایتکہ طلحہ بالمحاربہ غلبہ و مرقومی اعدام ایلدی .
 (۲۱۳) ده طلحہ وفات ایدرک یرینه قرنداشی علی قائم
 اولدیغی . اُمونہ بالغ اولمغله دینور حوالیسنده بولنان
 عبدالله بن طاهر خراسان ولایتی والیلمکنه مأمور تعین
 اولندی .

عبدالله بن طاهر - مشار الیه مأموریت امرینی الدقن
 صکره ینہ دینور حوالیسنده بابک غائلہ سیله اشتغال ایتکہده
 ایکن خراسانده خوارجک تکثریله فساداتک کسب
 ازدیاد ایتکہده اولدیغی خبری الندیغندن جانب خلافتدن
 اعطا اولنان امر اوزرینه خراسانه عزیمت ایتشد .

(۲۱۸) تاریخنده اولاد علیدن محمد بن القاسم بن
 علی بن عمر بن زین العابدین مدینه منوردهده مسجد شریفده
 ملازم ایکن خراسان اہالیسندن بر شخصک اغواسیله
 خروج و خراسانه عزیمتله امامتہ احق اولدیغی دعوی
 ایدرک اورادن جوزجان طرفلرینه کتدی . زیدیه
 طاققد سنک جہلمی کندوسنه بیعت ایلدیلر

عبدالله بن طاهرک قائد لریله بالدفعات محاربہدن
 صکره منہزماً نسا طرفنه کتدکده دردست و اورادن عبد
 الله و عبدالله جانبدن بغدادہ ارسال اولمغله خادم

مسرور الكبيرك باننده توقيف اولندي ايسه ده فرار
ايلديكي جهته فرارندن صكره زهره كتمديكنه ونصل
اولديغنه دائر كسب وقوف اولنه مدي.

عبدالله بن طاهر (۲۳۰) سته سي شهر ربيع الاولنده
وفات ايدرك يرينه اوغلي طاهر خراسانه والي نصب
ايلدي. مشاراليه عالم، فضل وزكي برذات اولوب
شعراي عصرينك مدح و ثناليينه مظهر اولمش و حين
وفاتنده زير دستنده بولنان اهاايجه بيوك بيوك تأسفلر
كوستريلرك حقنده چوق مرثيله ر سويلنمشدر.

طاهر بن عبدالله - بو ذات دخی پدری کبی حسن
سیرت و فطانتله متصف ایدی.

متطوعي ديتكله مشهور صالح بن نصر الكناني
(۲۳۷) تاريخنده ظهور ايدرك باشنه طويلانان متطوعه
جماعتي ايله اتحاد و درهم بن الحسين ويعقوب بن الليث ايله ده
بالاتفاق سجستان حواليسنده خوارجله محاربه نرايتدكن
صكره حوالى مرقومه يي استيلا ايتمش اولديغي حالده
خراسان اميري طاهر بن عبدالله عسكرله محاربه و غلبه
ايتكله بو محاربه ده صالح مقتول اولدي. صالحدن صكره
متطوعينك اداره امورينه قيام ايدن حسن بن درهم
هوفق اوله مديغندن امير مشاراليه معرفتيله دردست

وبغدادہ ارسال اولمغلہ بغداددہ حبس اولنوب متطوعینک
اموری یعقوب بن ابی الیثک بدادارہ سنہ انتقال ایلدی .
طاهر بن عبداللہ (۲۴۸) دہ وفات ایدوب خراسان
وملحقاتی امارتنہ اوعلی محمد بن طاهر نصب ایدلمشدر .
محمد بن طاهر - شوذات خراساندہ حکومت ایدن
الطاهرک خاتمہ سی در .

حسن بن درهمک دردستندن صکرہ متطوعینک اموری
یعقوب بن الیثک النده قالمش اولدیغی انقبایان اولمشیدی .
یعقوب سجستان حوالیسندہ امورینہ نظام ویرمکہ دوام
ایدرك اوحوالی بی کاملاً استیلا ایلہ برابر جانب خلافتہ
عرض اطاعت ایلدیکنندن حوالی مذکورہ دہ خوارجک
ازالہ سی مأموریتی عہدہ سنہ توجیہ ایلدی (۲۵۳) .
بوندنصکرہ یعقوب سجستاندن خراسان طرفلرینہ توجہ
ایدوب محمد بن طاهرک ہراتدہ بولنان عاملی محمد بن اوس
الانباری عسکرلہ مدافعہ یہ قیام ایلدی ایسہ دہ بالمقاتلہ
منہزم اولدی . وہرات وبوشنجی یعقوب بن الیثک استیلا
ایندی ویردی (۲۵۷) .

(۲۵۹) دہ یعقوب ہراتدن نیشاپورہ کیدرك اورایی
استیلا ومحمد بن طاهر جانبندن نیشاپورہ عامل بولنان
علی الحسین بن علی بی قبض ایلدیکنندن محمد بن طاهرک

ارتق حکومتی وهن عظیمه مصادف اولوب جبر و مدافعه یه
 قدرتی قلمدیغی جهتیه علیه علینک اطلاق ایچون صورت
 متضرر عانه ده یعقوبه رجا و التماس تقدیم ایلدی ایسه ده
 موافقت کوره مدکن بشقه یعقوب خراسانده محمد بن
 طاهری دخی عسکرله تحت تضمینقه الدیغنه مبنی نیشابورده
 بولنان فقهها اصلاح ذات البینه قیام ایلدیلر . شو صورتک
 از بروقت تأثیرندن ارالرنده سکون حاصل اولمش اولدیغی
 حالده متعاقباً یعقوب ال طاهر حکومتک الغاسنه قیام ایله
 محمد بن طاهری عائله سیله برابر طو تدر و ب حبس و معاملاتندن
 خراسان اهالیسینک نفرتنی خلافتنه عرض ایتمکله خراسان
 وحوالیسی کاملاً یعقوب بن الیثک ید استقلالنه منتقل
 وسنه مذکورده ال طاهرک خراسان حکومتی منقرض
 اولدی .

(خراسانده بنی صفار دولتی)

(۲۵۳ - ۳۹۳)

بنی صفار دولتنک اصلی سجستان نواحیسینده مجتمع
 اولمش بر طائفه دندر . طائفه مذکوره خلیفه بغداد
 المتوکلک متولیتندن صکره اوحوالیده نفسلرینی متطوعه
 تسمیه سیله صالح بن نصرک لواء ریاستی التندره طوپلانمش

وال طاهر بخشنده ذکر اولندیغی اوزره صالحک وفاتندن
صکره درهم بن حسنک وبعده یعقوب بن لیثک ریاستی
النه داخل اولمشیدی. یعقوب شهر صفری مبدأ امور
انخاذا یتش اولدیغندن صفارلقبيله ملقب اولمغله تشکیل
ایلدیکی حکومت « بنی صفار » و « آل صفار » نامريله
کسب اشتهار ایتشدرد.

مشارایه درهمدن صکره متطوعه طائفه سنه رئیس
اولدقده سجستان حوالیسندده امورینه نظام اعطا ایدرک
خلیفه المعتر طرفندن اوحوالیده که فسدنک اصلحاتنه
مأمور اولوب (۲۵۳) تاریخندده حوالی مرقومه یی
کاملاً استیلا وخراسان امیری محمد بن طاهر بن عبدالله
جانبندن اوزرینه سوق اولنان عسکرده غلبه ایدرک
(۲۵۷) سنه سنه قدر بلخ و طخارستان وهرات وپوشنخ
وبادغیس حوالیسنی دخی ضبط و تسخیر و (۲۵۹) ده
ال طاهر حکومتی اورطه دن قالدروب خراسان مملکتی
ملحقاتی تماميله استیلا ایلدی.

(۲۶۰) ده طبرستان بلادینه هجوم ایدرک حسین بن
زیدی دفع ایله ساریه وآمل و متعاقباً فارس بلادینی ید
استیلایه الدی.

(۲۶۳) سنه سنده اهو از نواحیسنی ضبط ایلد کد نصکره

واسط و دیر عاقول طرفلرینه طوغری اچلدقده خلیفه
المعتمد جانبندن مدافعه سنه مأمور اولان موفق معیتندہ کی
عسکر و امرا ایلہ یعقوبک تنکیلنه ابتدار ایلدی . یعقوب
منهزماً فرار و موفقک عسکری تعقیب ایتکلہ یعقوبک
عسکرندن اون بیک قدر آدم تلف اولدی . محمد بن طاهر
مقید اولدیغی حالده عساکر منهزمه دروننده ایدی .
شو مغلوبیت اشناسنده فرصت بولوب موفقک یاننه کلشدر .
یعقوب انهزامندن صکره جنديسابور جانبنه کیدرک
اوراده امورینه بعض مرتبه نظام اعطا واهوازه قدر
استیلا ایتش اولدیغی حالده (۲۶۵) سنه سی شوالنده
قولنج علتیله خسته لنوب جنديسابورده وفات ایتش
ویرینه قرنداشی عمرو بن لیث او طور مشدر .

عمرو بن لیث - برادری یعقوبک وفاتنده متصدی
امور حکومت اولوب جانب خلافتہ مراجعت و عرض
اطاعت ایلدیکنندن عراق عجم ، فارس ، خراسان
مملکتلریله بغداد شهنه لیکی منشور مخصوص ایلہ عهدہ سنه
توجیه اولندی . بغداد شهنه لیکنه عبیدالله بن عبداللہی
بالتوکیل کندوسی قزوینه و اورادن ری جانبنه کیدرک
فارس عاملی محمد بن لیث جانبندن مشاهده ایلدیکی مخالفت
اوزرینه بالمحاربه غلبه ایتدکن صکره اصطخره و بعده

شیرازہ واصل اولدقده خلیفہنک برادری موققه پک
چوق ہدایای کرانقیمت کوندرمشدر.

(۲۷۰) تاریخندہ خراسان اہالیسی عمروک مظالمندن
شکایت ایچون بغدادہ برہیئت مخصوصہ کوندروب
خلیفہ عمروی عزلایلہ برابر عہدہسندہ اولان اعمالی محمد
بن طاہرہ توجیہ ایتدی. و عمروی اوحوالیدن چقارمق
ایچون واسطدہ بولنان ساعد بن مخلصدی بر جسیم اردو
ایلہ خراسان حوالیسندہ سوق ایلدی. عمرو عسکرلہ
مقابلہ یہ چقوب شمسک طلوغندن زوال وقتہ قدر ارالرنده
شدتلی محاربہ جریان واثار مظفریت ساعدک عسکری
ایچندہ جولان ایتکلہ عمرو بقیۃ السیوفنی استحباب
وشیراز طرفنہ فرار ایتدی ایسہدہ اورادہدہ ثبات ایدہ.
میہ جکنی اکلا دیغندن خراسانہ چکلدی.

عمروایلہ خلیفہنک عسکری بینندہ جریان ایدن محاربات
(۲۷۱) سندہسندن (۲۷۶) سندہسندہ قدر امتداد ایتشدرو.
اوتاریخندہ خلیفہ ایلہ اراسندہ مسالت نمایان اولدیغندن
اعمال سابقہسندہ اعادہ اولندی.

ری حوالیسندہ عامل بولنان رافع بن ہرثمہ (۲۸۰)
تاریخندہ خلیفہ المعتمدہ مخالفت کوستردیکندن خلیفہ
جانبندن احمد بن عبدالعزیز عسکرلہ رافعک اوزرینہ

کوندردی . واحده معاونت ایچون خراسان امیری
 عمرو بن لیثه دخی امر ویرلدی . احد بن عبدالعزیز رافع
 ایله محاربه ده منہزم اولمغله رافع غلبه و متعاقباً اصفهانیده
 ضبط ایتدکدنصکره عسکرله جرجانه طوغری اچلدقده
 عمرو بن لیث تنکیلنده ثبات کوسه تردیکی جهتله رافع
 طبرستان امیری محمد بن زیدہ مراجعت وانک اسمنه خطبه
 قرائت ایلدی . محمد بن زید جانندن اعانه کوندریلان
 درتیک نفر عسکرله طبرستاندن نیشابوره کیدرک حرباً
 عمرو غلبه ایتشد . (۲۸۳)

بوندن صکره رافع هراتی استیلايه قیام ایلدکده
 عمرو عسا کر کافیه ایله سرخس طرفلرنده قارشوچقه رق
 محاربه و رافعه غلبه ایتدیکندن رافع نیشابوره فرار
 ایتدی . عمرو بالتعقیب نیشابورده رافعی تحت محاصره یه
 المش اولدیغی حالده رافع منہزماً خوارزم طرفلرینه
 قاچدی ایسه ده خوارزم امیری ابوسعد الدرغانی
 رافعی دردست و قتل ایتشد . اوتارینجده خلیفه بولان
 المعتضد بوندن ممنون اولمغله ری حکومتیده عمروک اعمال
 اصلیه سنه علاوة عهدہ سنه توجیه ایلدی (۲۸۴) .

عمرو بن لیث رافع بن هرثمه یی ازاله دن صکره ماوراء
 النهر ولایتک دخی عهدہ سنه توجیهی طرف خلافتدن

التماس ایتیشیدی . خلیفه لواو خلعت ارسالیله ولایت
مذکورہ بی عمروہ توجیہ ایتدی . عمرو ماوراء النهر
ولایتک امرینی الدقده تجهیز ایلدیکی عسکری قائدلرندن
محمد بن بشیر قومانداسیله یوله چقاردیغی ماوراء النهر
ولایتی امیری اسماعیل بن سامانک مسموعی اولسیله برابر
اسماعیل جنود کافیہ ایله نهر جیحونی عبور و محمدک
عسکرینہ هجوم ایدرک جریان ایدن محاربہ ده محمد بن
بشیر مقتول و عسکری منہزم اولدی . بو مغلوبیتک خبری
خراسانہ بالغ اولدقده عمرو تدارک ایلدیکی قوه جسمیہ
ایله پنجاب طریقندن بخاری جانبہ طوغری یوریدیکی
صرہ ده اسماعیل سامانی نهری عبور ایله ایکی عسکر
قارشولشوب وقوعبولان محاربہ ده عمروک عسکری فنا
صورتله منہزم و کندوسیده فرار ایدرکن اسیر اولغله
اسماعیل عمروی مقیداً بغداده کوندردی (۲۸۸) .

خلیفه ذاتاً عمرودن عاجز و متفر ایدی . بووقعه دن
منسون اوله رق عمروی حبس ایله خراسان مملکتینی
اسماعیل بن سامانہ توجیہ ایتدی .

طاهر بن محمد - شوذات عمروک حفیدیدر . باباسی
وعمروک اوغلی محمد ، عمرو مقدمات خلیفه نک عسکر یله
حرب ایدرکن مقتول اولمشیدی . عمرو اسیر ایلد کدنصکره

طاهر سجستانده متصدی امور حکومت اولدی . فارس
مملکتی دخی دائره اطاعتنه ادخال ایتکه قیام ایلدکده
اوحوالی بی دست اداره سنه المش اولان بدر نام امیرک
مدافعه سنه تصادفله موفق اولمق سزین کیرویه دوندی .

(۲۸۹) تاریخنده طاهر بن محمد خلیفه المکتفی به
مر اجعتله مال مقطوع اعطاسنه تعهد و فارس مملکتک
خراسانه علاوه سنی التماس ایتکه خلیفه روی مساعده
کوستردی ایسه ده طاهر حد ذاتنده لباس اقتدار ی حاز
و صید و لهویات اشتغالدن بشقه برایشله متلذذ اولدیغندن
عزاده سی لیث بن علی ایله جدیدک موالیمندن سنکری
فارس مملکتی بد اختیار لرینه الدیلر . فارسده عامل بولانان
ابو قابوس طاهرک احوالندن ولیث ایله سنکریک
معاملاتندن ناشی فارسجه اداره اموره موفق اوله مدیغی
جهتله یاننده موجود اموال امیریه بی بالاستصحاب بغداده
عزیمت و خلیفه یه عرض کیفیت ایلدی . خلیفه ابو
قابوس حقنده روی التفات کوستروب کندوسنی خدای
سلکینه ادخال ایتدیکی طاهرک مسموعی اولدقده خلیفه یه
مر اجعتله ابو قابوسک اموال امیریه بی اغتصاب صورتله
کو تور دیکنی بیان ویاننه کوندر لسنی التماس ایلدی .
خلیفه طاهرک مکتوبنه جواب بیله یازمدی .

ابوقابوس فارسدن چقد فدنصکره سنکری لیث بن علی بی دخی اورادن طرد ایله (۲۹۳) تاریخنده فارس مملکتی بد استقلالنه المشدر.

طاهر سنکرینک بد استقلالنی قطع ایتمک ایچون (۲۹۷) ده عسکرله فارسه کتدکده سنکری بالمقابله طاهری طوتدروب خلیفه المقتدرک یانه کوندردی . بناءً علیه خلیفه فارس حکومتی رسماً سنکری به توجیه ایلدکدن صکره لیث بن علی تدارک ایلدیکی عسکرله سنکرینک اوزرینه کیدرک غلبه وفارسی استیلا ایدی ویردی (۲۹۷) لیث بن علی — فارس حوالیسنی ضبط ایلدیکی بغدادجه شایع اولدوقده خلیفه وزیر مونسله اوزرینه عسکر سوق ایدرک لیث مدافعه ایچون مقابله به چقدی ايسه ده خلیفه نك قم ولایتنده کی عاملی حسین بن جدان الدیغی امر اوزرینه مونسه معاونت ایچون یتشوب ایکیمی بالاتفاق محاربه ده اعتنا ولشک عسکرینی تارمار ایتدیلر . لیث فرار ایدرکن یداسارته طوتلدی .

سنکرینک دخی دردست ایدلسی واجب ایکن ایدلمدیکی ایچون خلیفه مونسى توبیخ ایتمشدر .

مونس لیشی بغداده کوتوردکده لیث حبس اولنه رق طرف خلافتدن سنکرینک دردست ایدلسی ایچون محمد

بن جعفر مأمور ایدلدی . محمد عسکرله فارسه طوفری
یوریدکده سنکری شیرازه چکلدی . محمد بن جعفر شیرازه
تقرب ایتسیله برابر سنکری خراسانه کیدرک بقیه سنی
اوراده کی عسکرک بداسارتنه ویرمکه بغداده ارسال
و طرف خلافتدن فارس ولایتی والیکنه فتح خادم الافشین
تعیین اولندی (۲۹۸) .

فتح سنه مذکورده وفات ایتدیکنندن برینه عبدالله بن
ابراهیم المسعی نصب ایله بنی لیث اعمالندن کرمان ولایتده
فارسه الحاق ایدلدی .

لیث اسیر اولدقدنصرکه سجستان ولایتی برادری معدل
بن علی استیلا ایتشیدی . ماوراء النهر مملکتی امیری
احمد بن اسماعیل سامانی سنه مرقومه ده ری جانبده
عزیمتله قائلرندن حسن بن علی المروزی رفاقیتله سوق
ایلدیکی عسکر بالمحاربه غلبه و معدلی اسیر ایدرک احمد
سامانینک یانته واورادن بغداده کوندرلمکه توقیف اولندی
(۲۹۸) .

(۲۹۹) ده سجستان اهلایسی بنی سامانه مخالفتلرینی
اعلان واجد سامانینک اوراده کی عاملنی قبض ایله برابر
بنی لیثدن عمرو بن یعقوبه اطاعت کوسترمش اولدقلری
حالده احمد سامانی (۳۰۰) سنه سنده قائلرندن حسین

بن علی قومانداسیله سوق ایلدیکی عسکر الی آی مدت محاصره دن صکره سبجستانی استیلا ایلدی . شو استیلا صره سنده عمرو بن یعقوب دخی اله کتیریلوب احمد سامانی سبجستان ولایتی والیکنه سیججور دواتی بی تعیین ایلدی . و بنی لشدن خلف بن احمدك ظهورینه قدر او حوالی بنی سامانك والیری اداره سنده قالدی .

سبجستان و خراسان مملکتلرنده بنی صفار حکومتك استقلالی زائل اولدقدن صکره او سلسله دن بعضیلری بنی سامانه تابع اولمق اوزره سبجستانده حکومت ایتکده ایدیلر .

(۳۵۳) سنه سنده بنی صفار دن خلف بن احمد سبجستانده حکومت ایتکده ایکن حج شریفه عزیمت و اءور حکومتده اصحابدن حسین بن طاهری توکیل ایتشیدی . حجدن عودتده طاهر تفرد داعیه سیله خلفی مملکته دخولدن منعه قیام ایلدی و یردی . خلف بخاری امیری منصور بن اسحق سامانی یه مراجعتله استرداد و منصور جانبدن کوندربیلان عسکرله کیدرک حسینی محاصره ایلدی . حسین منصور سامانی یه تضرعنامه ارسالیه استیمان ایلدی کندن منصورك امانیله متعلقاتنی الوب بخاریه عزیمت ایتشدر .

خلف بر مدت منصور سامانینک تابعیتی التذده اجرای
حکومت ویالاخره منصوره اعطاسیله مکلف اولدیغی
اموال سنویه بی ایفاده اظهار مخالفت ایتدیکندن منصور
خلفی عزل ایله یرینه حسین بن طاهری بالتعین عسکرله
سجستانه کوندردی .

خلف سجستان قلاعنک اک متینی اولان ارك قلعه .
سنده تحصن وحسین یدی سنه مدت محاصره یه دوام ایتیش
اولدیغی حالده دردستنه ظفریاب اوله مدیغی جهته منصور
جانبندن خراسان والیسی ابوعلی سیمجور خلفک دردستنه
وارك قلعه سنک تسخیرینه مأهور اولدی . ابو علی ایله
خلف اراسنده ایسه مودت سابقه اولدیغندن ابو علی
عسکرله قلعه جوارینه نزول ایتدکده بیلرنده جریان ایدن
مخابره خفیه اوزرینه خلف خفیاً ارك قلعه سندن چقه رق
طاق نام قلعه یه چکلدی . و ابو علی ارك قلعه سنی ضبط
ایتدی .

اول اثناهده بنی سامان حکومتنه ضعف عارض
اولدیغندن ابوعلی ارك قلعه سنی استیلا ایتدکدن صکره
نوح بن نصر سامانینک اطاعتنی قبول ایله انک اسمنه
خطبه او قوتدی .

بو حالدن خلف بن احمد استفاده ایدرك سجستان

حوالیسنی تمامیلہ یدضبطنہ الدقدنصرکرہ بنی پویہ ممالکندن
 معدود اولان کرمانی دخی استیلایہ قیام ایلدی .
 او ارالق بنی پویهدن صمصام الدوله ایلہ بهاء الدوله
 ارالنده اختلاف جاری و بنی پویہ امورینده اختلال
 طاری اولدیغندن خلف اوغلی عمروی عسکرله کرمان
 حوالیسنه سوق ایلدکده صمصام الدوله نیک کرمانده عاملی
 بولنان تیمور طاش برده سیر حوالیسنه چکلدی . تیمور
 طاش ایسنه اوصردده صمصام الدوله نیک اطاعتنی ترک
 و بهاء الدوله یه انقیاد ایتش و صمصام الدوله امراسندن
 ابو جعفری تیمور طاشک در دستنه مأمور ایشیدی . تیمور
 طاش برده سیره واردقده ابو جعفرک مأموریتندن خبر
 الوب شیرازه قاچدی .

ابو جعفری تیمور طاشک در دستنه مأمور ایلدیکی وقت
 صمصام الدوله عسکرله بالذات عمرو بن خلفله حرب
 ایچون حرکت ایتک اوزره ایدی . شو حرکتی اشناسنده
 ابو جعفرک تیمور طاشله محاربه ده مغلوب و عسکری منهزم
 اولدیغی خبرینی الدقده قائدلرندن عباس بن احمدی عمرو
 بن خلفله محاربه یه مأمور ایدرک کندوسی تیمور طاشله
 حرب ایچون یوزینی شیراز حوالیسنه چویردی .
 عباس بن احمد عمرو اوزرینه کیدرک سیرجانده

تلاقی طرفین وقوعیله (۳۷۲) سنه سی محرمنده بالمحاربه
عمر و منهزمأ سحجستانده بولنان باباسی خلفک یاننه کتدی
خلف شو انهز مدن طولای فوران غضبیه عمر وی اولدردی .
صمصام الدوله بو وقعه دن براز صکره عباسی کرمان
حکومتدن قالدروب استاد هرمرزی او حوالینک محافظه سنه
مأمور ایتدی . و خلف بن احمد هرمرزک مأموریتدن
و همه ذاهب اولغله مبائی مسالمتی تشیید بهانه سیله اغفال
صورتنی اختیار و مکتوب مخصوصیله سحجستان قاضیسی
ابویوسفی کرمانه ارسال ایتدی ابویوسف کرمان و سحجستانجه
حسن ظن عمومی به مظهر اولمش اتقیادن ایدی . خلف
کرمان و سیستان خلقنی هرمرز علیهنده اغضاب ایچون
ابویوسفه ترفیق ایلدیکی معتمدینه هرمرزله ملاقاتدن صکره
ابویوسفی تسیم ایتسی تعلیمات خفیه سنی و یردیکندن معتمد
مرقوم تعلیماتک حکمنی اجرا ایتکلیه خلف ابویوسفی
تسیم ایدن هرمرز اولدیغنی بالاعلان کرمان و سحجستان
اهالیسنی هرمرزک علیهنه قالدروب تجمع ایدن جنود کثیره بی
(۳۸۴) سنه سنده اوغلی طاهرله هرمرز اوزرینه سوق
ایتدی . طاهر کیدرک حرباً کرمانی استیلا ایتد کدنصکره
باباسی خلفه عصیاننی اعلان و ارالرنده محاربه لر جریان
ایتسیله طاهر مغلوباً سحجستانه و صکره ینه کرمانه عزیمت

ایدرک برطانی مرکز تجمع اتخاذ ایتش اولان عصاة ایلہ
اتحاد وجیرفتی استیلا ایدی ویردی .

جیرفت حوالیسی بنی پویهدن بهاء الدوله نك دائرة
تملكینده ایدی . بهاء الدوله طرفندن سوق اولنان عسکر
طاهره قارشو مغلوب اوله رق طاهر کرمانه عودت و حرباً
باباسنه غلبه ایلہ کرمانی ضبط ایدی . مؤخرأ خلف
خدعه و دسیسه ایلہ طاهری اولدرمشدر .

بوندن صـکـره سلطان محمود بن سبکتکین خلفـک
یدتمکینده اولان محـلـلـرک فتح و تسخیرینه قیـام ایدرک
(۳۹۰) سنه سندن بدأ ایلہ بیلرندء وقایع کثیره جریان
ایلدی . بالاخره سلطان محمود خلفی طوتدروب بعض
قلاعده توقیف ایتش و اوغلی ابو حفص ازبر وقت خلفک
ممالکینه متصرف اولش ایسه ده سلطان مشار الیه
بالاخره سجستان حوالیسنی کاملاً بنی صفارک زندن
الوب قائدلرندن احمد الفتحییه توجیه ایتکله بنی صفار
حکومتی منقرض اولدی (۳۹۳) .

(خراسانده بنی سامان حکومتی اداره سی)

(۲۸۸ - ۳۹۵)

خراسان امیری بنی صفاردن عمرو بن لیث بخارا

امیری اسماعیل سامانی ایله حرب ایدرکن منهزم واسیر
اولدقدنصکره خراسان مملکتی طرف خلافتدن اسماعیله
توجیه اولندیغنی بنی صفار حکومتک وقایع تاریخیه سنی
بیان صره سنده تفصیل ایتشیدک .

طرف خلافتدن خراسان وری و اصفهان و سجستان
ممالکی تامازندرانه وارنجیه قدر (۲۸۸) تاریخنده اسماعیل
سامانی به توجیه اولنه رق اولباده تسطیر اولنان منشور
خلع متعدده ایله قاصد مخصوصه تودیع وارسال اولمغله
اسماعیل سامانی تعظیبات فائقه ایله بالاستقبال منشوری
اویوب باشنه قویدقدن و خلعتلرک هر بریسی اچدیقه
ایکی رکعت نماز قله رق تقبیل ایلدکدنصکره بالاکتسا
قاصده بخشش اولمق اوزره یدی یوز بیک درهم اعطا
ایلدی .

طبرستان امیری محمد بن زید العلوی بوضره ده خراسانی
استیلا ارزوسنه دوشه رک عسکرله خراسانه طوغری
یوریدی ایسه ده امیر اسماعیل ایله محاربه ده عسکری منهزم
و کندوسی مجروح اولدیغندن طبرستان نواحیسی دخی
یدندن چقمقله اسماعیل سامانی طرفندن بالاستیلا قائلرندن
محمد بن هرون اورایه والی تعیین اولندی

اسماعیل سامانی (۲۹۵) تاریخنده فوت اولوب

عهدہ سنن منحل خراسان و ماوراء النهر و لایتلری طرف
خلافتدن اوغلی احمدہ توجیه ایلادی .

(۲۹۸) سنہ سنده احمد بنی لیث یدندہ قالمش اولان
سجستانی بالتسخیر عمزاده سی ابو صالح بن اسحاق اورایہ
والی تعیین ایلدی . برسنہ صکرہ اہالی اظہار مخالفت
و بنی لیثدن عمرو بن یعقوبہ اطاعت ایلدیلر . احمد
سامانی قائد لردن حسین بن علی مباشرتیلہ بتکرار استیلا
ودواتدار سیججوری اورایہ والی نصب ایتدی .

سیججورک خراسان و ملحقاتی و الیلکی (۳۲۱) سنہ
سنہ قدر امتداد ایدرک سعید نصر بن احمد سامانی
سنہ مذکورہ دہ ولایت مذکورہ والیلکنہ ابوبکر محمد
بن المظفر بن المحتاجی مأمور ایتش و ابو بکر (۳۲۷)
سنہ سنده انحراف مزاجہ مبتلا و خستہ لکی تمتد اولغله
سعید سامانی ابوبکرک راحتنی التزاماً کندوسنی خراساندن
عزل و برینہ اوغلی ابوعلی یی نصب ایلشدر .

(۳۳۳) دہ مشاہدہ اولنان بعض احوال مخالفت
اشتمال اوزرینہ امیر نوح بن نصر سامانی ابوعلی یی
خراسان ولایتی والیلکنندن عزل ایلہ برینہ منصور بن
قراٹکینی تعیین ایدرک ابو علی ایسہ مقدمہ بنی ماسان
نامہ ری شہرینی استیلا کی بریوک خدمت میدانہ قوش

ومكافات املنده بولتمش ايكن عزل ايله حقارته تصادف
ايتسي امير نوحك خلافكيرلريله اتحاديني موجب اولديغندن
(۳۳۴) سنه سنده بوسيلبدن نشئت ايدن اختلاف (۳۳۷)
سنه سنه دكين امتداد ايلدي . بني پويهدن ركن الدوله
بو اختلافدن بالاستفاده بلاد سامانيه دن ري شهريني استيلا
ايتشدير .

(۳۳۹) ده امير نوحك امريله خراسان واليسى منصور
ري شهريني بني پويه الندن كيرويه الدي ايسده قلت
ذخايردن ناشي عسكري ايچنده ظهـور ايدن اختلال
اوزرينه محافظه يه مقتدر اوله مديغندن شهر مذكوري ينه
ركن الدوله ضبط ايلدي .

(۳۴۰) ده خراسان واليسى منصور وفات ايتكله
جنازه سي اسفيجا به نقل و پدري نك ياننده دفن اولنه رق امير
نوح طرفندن خراسان ولايتي واليلكي بتكرار ابو علي بن
المظفره توجيه اولدي :

ابو علي خراسان واليلكنه مأمور اولديغي وقت
صفايان جانبنده ايدي .

خراسان واليلكنه مأموري ايتي امريني الدقه صغانيانندن
مروه كلوب اوراق يوز كوسترن خوارزم حواليسي
اختلالنك تسكينيله بعده خراسانه عزيمته دائر امر

الدیغندن بر مدت او مأموریتله مشغول و (۳۴۲) ده ری
حوالینده کی دیلیرله محاربه یه مأمور اولدی .

ابوعلی ری حوالینجه وظیفه سنی بتور دکدن صکره
و شمکیرک یداستیلانده بولنان طبرستانی دخی ضبط ایتیش
اولدیغی حالده و شمکیر ابوعلینک رکن الدوله ایله اتفاق
خفیس اولدیغنی امیر نوحه یازدیغندن امیر نوح (۳۴۳) ده
ابوعلی بی خراسان و الیلکنندن عزل ویرینه بکرن مالکی
نصب ایلدی . ابوعلی بو معامله دن حد تلنهرک رکن الدوله .
نک یانه عزیمتله مظهر قبول و احترام اولمشدر .

ابوعلینک التماسی و رکن الدوله نک رجاساته (۳۴۴)
سنه سنده طرف خلافتدن خراسان ولایتی و الیلکی ابوعلی
بن المظفره توجیه اولندی . ابوعلی خراسانه عزیمت
ایتیش ایدی . (۳۴۵) ده امیر نوح بن نصر سامانی فوت
اولدیغندن خلفی عبدالملک طرفندن خراسان ولایتی
و الیلکنه مأمور اولغله بکر عسکرله کیدرک خراسانی
ضبط ایلشدر .

بکرن صکره بنی سامان جانندن خراسان ولایتی
و الیلکنه ابراهیم بن سیججور مأمور اولوب ابراهیم
براز صکره عزل ایله قهسته انده اقامته مأمور اولدی .
ویرینه اوغلی ابو الحسن محمد تعیین ایلدی .

(۳۶۶) ده ابو الحسن عزل ايله يرينه بنی سامان امراسندن
 ابو العباس طاش و (۳۷۲) ده بشكرار ابو الحسن محمد بن
 ابراهيم خراسان ولايتی واليلىكنه نصب اولنمش ايكن
 (۳۷۳) ده به ابو العباس تعيين قلندی.

ابو العباس نيشابوره وارد قده عزل و بشكرار محمد بن
 ابراهيم سيمجور نصب اولندی. بو بابده وقوع بولان
 القاس حكومت متبوعه سی جانبندن قبول اولنديغی جهته
 ابو العباس بنی پويندن فخر الدوله يه مراجعت والديغی
 عسكركله نيشابوره طوغری عزيمت ايلدی. نيشابوره
 تقرب ايلدنده ابن سيمجور تحصن و مدافعه يه قيام ايتمش
 ايسه ده فخر الدوله طرفندن دفعه ثانیه ده سوق اولنان
 عساكر امداديه ايله قوت سابقه برلشدريلوب اجرا
 اولنان تضيق اوزرينه ابن سيمجور مغلوباً فرار و ابو
 العباس نيشابوری استیلا ايلدی.

بوند نصكره ابن سيمجور هراتده و ابو العباس نيشابورده
 قالوب (۳۷۷) سنه سنده بلخ امرادن فائق و نيشابور ابو
 العباس و هرات ابن سيمجور ينده قالمق اوزره اوچی
 بيننده اتفاق حاصل اولمش و سنه مذكوره ده محمد بن
 ابراهيم بن سيمجور فجأة وفات ايتمكه بنی سامان حكومتك

مساعده سیله خراسان ولایتی والیلیکی اوغلی ابو علی به
توجیه اولمشدر .

(۳۸۴) ده ابو علی بن سیمج-ور بلخ والیسی فائق-له
بالاتفاق امیر نوح سامانی به مخالفت کوستردی . امیر نوح
ابو علی بی خراسان ولایندن عزل و خراسانی غزنه امیری
سبکتکینه بالاعطا فائق و ابو علی ایله حرب ایچون امیر
مشار الیهدن استعانه ایلدی . امیر سبکتکین اوارالق هند
ایلّه محارب ایکن امیر نوح دن الدیغی امر اوزرینه هندایشنی
تعطیل و عزیمتنی غزنه به تحویل ایله عساکر لازمه
استصحاب و حرکت ایتک اوزره اولدیغنی ابو علی و فائق
خبر الدققرنده بونلرده بنی پوهدن فخر الدوله به مراجعتله
استمداد ایلدیلر .

سنهٔ مرقومه ده امیر سبکتکین اوغلی محمود ایله
برلکده عساکر موجوده بی الوب غزنه دن و امیر نوح
دخی عسکرله بخارادن حرکت وهرات نواحیسه-نده
یکدیگریله ملاقات ایدرک ابو علی و فائق مدافعه به قیام
ایلدیلر ایسه ده منهزم اولغله نیشابور وهرات حوالیسی
ضبط و تسخیر اولندقدنصکره امیر نوح سبکتکینه ناصر-
الدوله لقبی ایله هراتی و اوغلی محمود سیف الدوله لقبیله
نیشابوری بالاعطا بخارایه عودت ایلدی .

امیر نوح بخارا به عودت ایتد کد نص کره ابو علی و فائق
 بالاتفاق خراسان حوالی سنی اله کتیرمک اوزره (۳۸۵)
 سنه سنده جرجاندن عسکرله نیشابوره طوغری یورید کلرنده
 سیف الدوله محمودک یاننده کی عسکر درجه کافیه دن
 نقصان و بابا سندن عساکر معاونه جلبنده دخی وقتک
 عدم مساعدده سی جهتیه امکانجه فقدان اولدیغندن بالمحاربه
 منهزم اولغله پدرینک یانته کتدی و ابو علی نیشابوری
 ضبط ایدی و یردی.

بونی متعاقب امیر نوح تلطیف صورتی اختیاره
 مجبور اوله رق معاملات سابقه دن طولانی ابو علی ایله
 فائقه معذرتی حاوی مکتوب یازدی ایسه ده جواب بیله
 و یرمدیلر.

محمود منهزم و ابو علی نیشابوره داخل اولدیغی
 سبکتکینک مسموعی اولدیغی آنده عسکر جمعنه قیام ایله
 طویلادیغی قوه کافیه بی بالاستصحاب نیشابوره متوجهاً
 حرکت ایلدی. ابو علی و فائق عسکرله مقابله چقه رق
 طوسده تلاق طرفین وقوعی متعاقب محمود دخی بر قوه
 امدادیه ایله ارقه دن یتممکله عندالمحاربه ابو علی و فائق
 منهزماً ابورده طوغری قاچدیلر. نیشابور سبکتکین

طرفندن بشکرار استیلا اولنه رق اوغلی محمود اوراده
اقامه ایدلدی .

ابوعلی و فائق بوانهز مدن صکره امیر نوحه ضراعتنامه
ارسالیه استعطاف ایتدکلرنده فائقدن ایریلوب خوارزمه
کتدیکی حالدہ قصوری عفو اولنه جغی امیر نوح طرفندن
ابوعلی به جواباً بیلدرلکله ابوعلی بالموافقه خوارزمه
یقین بر محله کتدی . ابو عبدالله خوارزمشاه ایتداروی
حرمت ارائه سیله کندوسنی تسکین وایکینجی کبجه بغتہ
باصدروب اعیان و اصحابیلہ برلکده جلب و توقیف
ایلدی .

جرجانیہ امیری مأمون بن محمود بووقعه بی ایشندکده
خوارزمشاهک او یله معامله سنی استعظام و عسکرله
علیهنه قیام ایدرک خوارزمشاهک مقری اولان کاش
بلده سنی استیلا و کندوسنی طوتدروب اعدام ایدی و یردی .
و ابوعلی محبسدن قوریتلدی .

مأمون امیر نوحه مراجعت و ابوعلی حقننده عرض
شفاعت ایتدیکنندن امیر نوح ابوعلینک بخاریه کوندرلسی
جوابنی یازدی . ابوعلی اصحابیلہ برلکده حرکت
و بخاریه تقرب ایدکده امرا و عساکر ایلہ بالاستقبال

حقنده تعظیبات مکملہ اجرا اولندرق بخارایہ بعدالوصول
امیرنوح کندوسنی حبس ایشدر .

بوندن صکرہ ناصرالدولہ سبکتیکینک التماسی اوزرینہ
ابوعلی ناصرالدولہ نک یانہہ بالارسال اورادہ توقیف
اولنملہ (۳۸۷) سنہ سنده موقوفاً وفات ایلدی .

امیرنوحک امریلہ ابوعلی مقدا فائقدن ابرادقده
فائق کاشغره کی۔ درک ترک حکمداری ایلک خانہ النجا
ایشیدی ایلک خانک شفاعتیلہ امیرنوحک عفونہ مظهر
اولمش و بخارایہ عزیمتله امور حکومتده کسب اعتبار
ایشدر .

ابوعلی دردست و حبس اولندقدنصکرہ اوغلی ابوالقاسم
باباسنک اعمالی الہ کتیرمک ایچون حرکت کوسـتردی
وامیرنوحک خلفی منصور سامانی جانبدن خراسان ولایتی
والیلکی بکترزونه توجیه اولنملہ بکترزون اوحوالی به
کتدکده ابوالقاسم فرار ایلدی .

سبکتیکین سنه مذکورده وفات ایتدیکنندن اوغلی محمود
ایلہ غزنه ده بولتان دیگر اوغلی اسماعیل ارالنده ملکجه
اختلاف حدوث ایش و محمود بواختلافی ازالہ ایچون
کتدکده امیرمنصور خراسان ولایتی والیلکینه بکترزونی
کوندرمش ایدی . محمود بن سبکتیکین غزنه جه اولان اختلافی

ازاله و باباسنك ملكنى ضبط ايتد كد نصكره امير نوحك
مساعده سابقه سنى ياد وتذ كير ايله برابر خراسانك عهده
سنده ابقاسنى امير منصور دن التماس ايلدى ايسه ده
موافقت كوره مديكندن قوه جبريه ايله نيشابور اوزرينه
يور يوب بكترزونى اخراج و خراسانى استيلا ايلدى
(۳۸۸) .

بكترزون امير منصورك ياننه كيدر ك محمودك معامله سنى
خبر و يرد كده منصور بكترزونى و برقوه عسكريه بى
بالاستصحاب خراسانه طوغرى كتمكله محمود بن سبكتكين
مدافعه ايچون سرخسده قارشولدى ايسه ده غلبه يه موفق
اوله مديغندن امير منصور خراسانى ضبط ايتدى .

بونى متعاقب بكترزون فائقله بالاتفاق امير منصورى
خلع و يرينه برادرى عبدالملكى اجلاس ايلديلر محمود بن
سبكتكين بواختلاف اثناسنده فرصت بولوب ينه خراسانى
يداستيلايه آلى و يردى (۳۹۰) .

بوند نصكره بخارايى ترك حكمدارى ايلك خان استيلا
ايدرك بنى سامان دولتى منقرض اولديغندن خان مشار
اليهك اخذ و حبس ايلديكى سامانلردن ابوابراهيم
اسماعيل بن نوح محبوسدن فرار و خوارزمه كيدر ك
اوراده جمع ايلديكى عسكرله خراسانك استيلا سنه قيام

ایتمش ایسه ده محمود بن سبکتکینک هرانده اقامه ایتمش
اولدیغی خراسان والیسی توناشک مدافعه شیده سنده
تصادفله مغلوباً ایورد و جرجان طرفلرینه کتمش و ابو-
القاسم بن سیجور ایله برلشوب حرکات تجاوز کارانه یه
تصدی ایتمسنى متعاقب محمود بن سبکتکینک قالدی
منصور ایکیسینده بوزوب ابو القاسم دست اسارته کرفتار
واسماعیل عازم سمت فرار اولدی . محمود بن سبکتکینک
دائرة اطاعتنده کی احیاء عربدن برقبيله امیری بولسان
ابن بیهج فلاه جاننده اسماعیلی اله کتیروب اعدام ایتمکله
بنی سامان حکومتندن اثر قالدی (۳۹۵) .

(خراسانده بنی سبکتکین اداره سی)

(۳۹۵ - ۴۲۹)

(۳۹۵) ده خراسان ولایتی سلطان محمود بن
سبکتکین استیلا ایدرک امراسندن التون طاشی اورایه
والی تعیین ایلدیکی و بنی سامانک خراسانجه علاقه لری
قالدیغی انفا بیان اولمشیدی .

ایلك خان بخارایی استیلا ایلدکده سلطان محمود خان
مشار الیه تبریکنامه تحریریه بینلرنده مسالمت و مصاهرت
حاصل اوله رق براز وقت بو مسالمت جریان ایتمش اولدیغی

حالده سلطان مشارالیه مولتان طرفلرینه کتد کده ایلک خان
قائدالجیش سوباشی تکین ایلہ قرنداشی جعفر تکینی خراسانک
استیلاسنہ مأمور ایلدی (۳۹۶) .

سوباشی تکین سنہ مذکورده بلخی استیلاوجعفر
تکینی اوراده اقامہ ایلدیکن صکرہ سلطان محمودک
اعمالندن معدود ہرہ شہرینی ضبط ایچون بنی سامان
امراء عسکرہ سندن رفاقندہ بولنان حسین بن نصری
کوندردیکندن حسین ہرہ ونیشابوری استیلاوسلطان
طرفندن اورالق ہراتدہ والی بولنان ارسلان حاجب ایلہ
نیشابور حوالیسندہ کی عمالی اخراج ایدی ویردی .

سلطان محمود ہندغزاسیلہ مشغول ایکن بو حادثہ بی
ایشندکدہ عسکرلہ حرکت وبلخہ تقرب ایتسہیلہ برابر
جعفر ترمذہ وھراتک استیلاسنہ مأمور ارسلان حاجب
اون بشبیک نفر عسکرلہ اوحوالیہ یناشر یناشمز سوباشی
ایوردونسا طرفلرینہ قاچمقلہ ارسلان سوباشی بی جرجانہ
قدر تعقیب ایتش ایکن سوباشی کوچ حال ایلہ ارسلانک
پنجہ سندن یقہ بی قورتاردی .

کیفیت ایلک خانک مسموعی اولدقده ختن حکمداری
قدر خاندن بالاستمداد الدیغی عسکری کندی موجودیلہ
براشدروب حرکت ایلدیکی خبری طخارستاندہ سلطان

محموده بالغ اولمسیله سلطان مشارالیه زیر دستنده کی
محلردن تدارک ایلدیکی عسکرله مدافعه یه قیام و ایلک خانی
حرباً دوچار انهزام ایلدی (۳۹۷) .

(۴۰۰) تاریخنده سلطان جانبدن خراسان و ایلدکنه
التون طاش مأمور اولمشدر .

(۴۰۷) تاریخنده ترک حکمداری ارسلان خان ایله
سلطان محمود بیننده مصالحه تقرر ایلدیکندن ارسلان
خانک کریمه سی سلطان محمودک اوغلی مسعوده تنکیج
اولندی .

مسعودک خراسان ولایتنه استخلاف ایلدیکی التون
طاش سلطان محمدک تاریخ جلوسی اولان (۴۲۱) سنه -
سنه قدر خراسان حکومنده دوام ایدوب سلطان مسعود
او تاریخنده خراسانه عزیمتله بالذات اجرای حکومت
ایدرکن عسکری معرفتیه سلطان محمد منع و سلطان مسعود
جلب ایله اجلاس ایلدی . و سلطان مشارالیه خراسان
ولایتنه سیاوش حاجی نصب ایتدی . (۴۲۹) سنه -
سنه سلجوقی طغرل بک خراسان ولایتنی استیلا ایتیکله
اندنصکره ولایت مذکوره سلجوقیملرک یدتملکرنده
قالمشدر .

(سلجوقیلر و خراسانده سلجوقیه حکومتی)

(۴۲۹ - ۵۸۳)

ماوراءالنهر طرفلرنده بولنان غزطائفه سندن دقاق طائفه مذکورهنک رئیس ایدی . اوغلی سلجوق پیودکده ناصیه سنده اثار فطانت نمایان اولدیغندن اولوقت ترک پادشاهی بولنان بیغونک خدمت عسکریه سنه تقدیم اولندی بوخدمته ترقی ایدرک حقنده یوز کوسه ترن میل عمومی بیغوبی و سوسه یه دوشوریکندن سلجوق - کندی حقنده - بیغونک سؤقصدینی حس ایتکله دایره اتباعنده بولنان جماعتی بالاستحاب دیار اسلامه هجرت و اعمال بخارادن چند نام قصبه ده اقامت ایلدی اولوقت قدر دین اسلامده دکل ایدی اندنص کره جماعتیله برابر مسلمان اولدیلر . مسلمان اولدقدن صکره سلجوق اوقاتنی ترکلرک غیر مسلم طاقریله جهاده حصر ایدرک یوزیدی یاشنه واردقده وفاتی وقوعبولدی .

وفاتنده ارسلان ، میکایل ، اسرائیل ، موسی ناملرنده درت اوغلی قالدی .

میکایل باباسنک چغرنده کیدوب غزالرک بریسنده شهید اولدی . میکایلک اوغلاری بیغو ، طغرل ، داود ،

ابراہیم - بولندقلری محمدن - بخارایہ ایکی فرسخ مسافہ
 قریب بریرہ نقل ایلدیلر . بخارا امیری بونلرک مجاورتلرندن
 خوفہ ذاہب اولغله حقارندہ اسائن کوستردی . ترکستان
 پادشاہی بغراخانک یانہ کتدیلر . بغراخان دخی توہم
 ایلدیکندن ہپسنی برلکدہ قالدمرق افکارندہ بولندی
 ایسہدہ یالکز طغرلی طوتہ ییلوب داودی عسکرلہ طوتغہ
 قیام ایلدکدہ مدافعہ شدیدہ مصادف و بغراخانک عسکری
 منہزم اولدی . وداود قرنداشنک محبوس اولدیغی محلہ
 قدر ایلرولوب طغرلی دہ محبسدن قورتاردی . شوو قوعات
 اوزرینہ ارتق اورالردہ قلمغہ امنیت ایدہ مدکارندن ینہ
 جندہ عودت ایتدیلر .

طغرل بکک عوجہ سی ارسلان بن سلجوق بخارا
 جوارندہ قالمشدی .

اودہ راحتسز اولدیغی جہتلہ سلطان محمود غزنوی بہ
 دخالت ایتیش ایدی . و سلطان محمود بقتہ عسکرلہ اوزر-
 لرینہ واروب چادرلرینی یغما وارسلانی حبس ایتدکدنصکرہ
 جماعتنی نہر جیحوندن امرار و مختلف محلارردہ متفرقا
 اسکان ایلدی . محبوس ارسلانک متفرقا اسکان ایدیلان
 جماعتی سلطان محمودک عمالندن کوردکاری معاملاتہ تحمل
 ایدہ مدکارندن طاقم طاقم اصفہان حوالیسنہ چکیلوب

او حوالیده یرلشدیلر • اصفهان امیری علاء الدوله بن
کا کویه ایله خیلی محاربه لری وقوع بولدی • اورالردم
دخی بارینه مدیلر • اذربایجان کتدیلر •
شوجاعت اذربایجانده ترک نامیله مشهر اولمشر •

طغرل بک ایله قرنداشلری بولندقلری یردن بر موقع
سلامت بولمق ارزوسیه خراسانه واورادن خوارزمه
کیدرک نصب خیام ایلدیلر • خوارزمشاهک غدرینه
تصادفله چادرلری یغما وجعیتلری پریشان ایلدی •
اوراده ده جای سلامت بوله میوب بر حال پریشانیده مرو
طوغری کتدیلر •

نه سر غریب درکه شو بختیار عاٹله مبارکویه منتظر
اولان جهانگیرلک شرفی کندیولرینی عجیب عجیب
جلوه لرله استقبال ایده یور • بولر ایسه شاهد قدرک
جلوه سندن واستقبال کندیولریله تلاقیه برصورت
حسرتکشانه ده اشتیاق و تقرب اوزره بولنان اوشرفدن
بخیبر اولدقلری حالده یالکز سلاتله بارنمق ایچون اضطراب
تحمل فرسا ایله مأمن ارایوب طولاشیورلر ایدی • (العبد
یدبر والقدر یضحک) •

طغرل بک ایله قرنداشلری مرو حوالیسنه واصل اولدقده
سلطان مسعود غزنوی اوزرلرینه کیتلی عسکر سوق

ایلدی . بونلر ایسه ارتق حیاتلرندن بیله اوصانمش
اولدقلرندن جماعت موجوده لری سلطان مشار الیهک
جمیت عسکر به سینه نسبت قبول ایده میه جک درجه ده
از ایکن - ترک جان ایسه کده قورتلسه ق بو مختخانه دن -
دیهرک هرچه بادا باد صورتیه حربیه باشلادیلر . سلطان
مسعودک عسکری پک شدتلی انهمزه تصادف ایلدی .
بو غلبه غریبه نك شایعه سی اطرافه یایلسیله برار سلجوقیلرک
مهابتلی خلقک کوزینی طولدروب بلاد مجاوره اها لیلی
قورقورلرندن دترمه ک باشلادیلر .

سلطان مسعود ینه محاربه ایتمک استدی ایسه ده عسکر -
ینک کوزی یلش اولدیغندن جرأت ایده می - ور ایدی .
طغرل بکه وقرنداشلرینه قارشو تأمین صورتنی اختیار
ایلدی . بونلر محبوس بولنان عیملری ارسلا نك اطلاقه
مساعده اولمديچه اعتماد کوس - ترمیه ج - کاری جوابنی
ویردیلر . سلطان مسعود کندولری بلخده یانه واررلر
ایسه ارسلا نی براقه جغنی وعد اییدی . طغرل وقرنداشلری
کتمدیلر .

ینه ارالنده محاربه باشلادی . شو محاربه ده سلطان
مسعودک عسکری اسکی محاربه دن بتر اقبج هزیمته دوچار
اولدی . طغرل بک و برادرلری بومظفرتیک عقیبند -

خراسانی ضبط ایله نواحیسنه عمال اقامه ایدی ویردیلر .
داود هراته هجوم ایله سلطان مسعودك اوراده کی
عسکرینده طاغدی (۴۲۹) .

سلطان مسعود بر کرده بختنی امتحان ایچون قوتك
مجموعیه سلجوقی-لرک اوزرلرینه هجوم ایتدی . لکن
عسکرینك ذاتاً سلجوقیلردن کوزلری یلش اولدقدن بشقه
ارالرنده اختلاف یوز کوستردیکندن سلجوقیلر او اختلا-
فدن بالاستفاده سلطان مسعودك عسکرینی برده تجمع
ایده میه جك صورتده بوزوب طاغدیلر .

بوانهزامدن صکره سلطان مسعود بلخ طرفلرینه چکلدی
ایسه ده قرنداشی محمد بلخده علیهنه قیام ایتکله کندوسنی
دردست و حبس ایلدی . و طغرل بك خراسان بلادندن
نیشابور جوارنده واقع شادپاخ شهرینه کیدرک اوراده
سلطنت واستقلالنی اعلان ایله اقامه ایلش اولدیغی ولایه
و عمال دائره ولایت-لرنده طغرل بك نامنه (سلطان
الاعظم عنواننی علاوه ایله خطبه او قوتدیلر (۴۳۱) .

(سلطان طغرل بك بن میکائیل) خراسانده پادشاه
اولدقدن صکره ملکنی توسیعه غیرتله (۴۳۳) ده جرجان
و برسنه صکره خوارزم و قهستاننی و (۴۳۷) ده
همدان و دینوری و (۴۴۳) ده اصفهانی و متعاقباً

اذربيجان و کردستان و فارس و خوزستانى يد تسخيره
الدى .

خلفاء عباسيه دن قائم بامر اللهك و قايعنى بيان صرده سنده
تفصيل اولنديغى اوزره (۴۴۷) ده بغداد كلوب بغداد -
جه ال پويه ملوكنك استقلالرينى احما و خليفه ايله
مناسبت صهره پيدا ايتشدرد . بغداددن نصيبين و موصل
و ديار بكر طرفلرينه عزيمت و عودتله دولت عباسيه نك
شان خلافتنى تزبيده چالشدى . خليفه ممالك عباسيه نك
جمله سنده حكيمى جارى اولمق اوزره اعطاي و لايت
والباس خلعت ايلديكندن حضور خليفه ده زمينى تقبيل
و عرض تشكر و تحمیل ايلدى .

بوند نصكره قرنداشى ابراهيم نيالك همدانده عصيانى
جهتيله (۴۵۰) ده انك مضرتنى ازاله ايچون كيدرك
او ايشى كورد كدنصكره بغداده عودت و خليفه يى بسا -
نيرينك اسارتندن تخليص ايله بساسيرى يى حرباً بوزوب
اعدام ايلدى .

(۴۵۱) ده سلطان طغرل بكك قرنداشى و خراسان
اميرى داود بن ميكائيل وفات ايلديكندن يرينه اوغلى
الب ارسلان خراسان امارته تعيين قلمشدر .

(۴۵۲) ده سلطان مشارالیه قهسـتانه کیدرک امیر
برسقی بی بغداد شـمـنه لکنه نصب ایلدی .

سلطان طغرل بک (۴۵۵) سـنـه سی رمضانده یتـش
یاـشـنده ایکن ری شهرنده خـسـته لنوب وفات ایلدی .
رحمة الله علیه شـجـیع ، صـالـح بر ذات سـتـوده صفات
ایلدی .

حیاتنده خلیفه قائم بامر الله کـریمه سی سیده خاتونی
زوج ایتش ایسه ده کندوسنی پیرو عقیق اولدیغی جهتله
ارملرنده خلوت وقوعبولما مشـیدـی . وفاتندن صـکـره
مشارالیها ریدن بغداده اعاده اولندی .

سلطان طغرل بکک بلا ولد وقاتی جهتیه حیاتنده
سلطنتی برادر زاده سی وخراسان امیری الب ارسلانه
وصیت ایتش ایسه ده وقاتی عقیبنده عیـد الدولة
الکندری سلطان مشارالیهک دیکر برادر زاده سی سلیمان
بن داوده بیعت ایلدی . لیکن بین الامرا بونک ایچـون
اختلاف تحـدث ایلدیکنـدن امرادن باغی سـیـان
خراسانه کیدرک طرف طرف کوستریلان میل وموافقت
اوزرینه سلیمان سلطنتدن منع ایله الب ارسلانه بیعت
عمومیه اجرا اولندی .

(سلطان الب ارسلان محمد بن داود) سنه مرقومه ده

خراسانده جالس سریر سلطنت اولوب (۴۵۶) ده
ختلان قلعه سنی ومؤخرأ هراتده نفرد ایدن عمزاده سی
بیغویی بالمحاصره هراتی استیلا ایدرک بیغویه اکرام وحسن
اعاشه سنی التزام ایلدی.

(۴۵۷) ده الب ارسلانک وزیری نظام الملك
بغدادده نظامیه مدرسه سنی یاپدردی.

سلطان مشارالیه (۴۶۳) ده دیاربکره عنیمتله دیار-
بکر حکمداری نصر بن احمد، بعده حلبه کیدرک حلب
امیری محمود بن نصرک اطاعتنه مظهر اولدی. سلطان
الب ارسلان دیاربکر سورینی کوردکده آندن نزول ایله
النی سوره وبهده یوزینه سورب تبرک ایتشدرد. حلبدن
اذربجانده تابع خوی نام قصبه یه عنیمت ایتدی.

الب ارسلان قصبه مذکورده ده ایکن روم ایمراطوری
ارمانوس روم، افرنج، روس، یچناک، کرج طائفه لرندن
جمع ایتیش اولدیغی ایکیوز بیک عسکرله اخلاطه تابع
ملازکرده ورود وبلاد اسلامک استیلاسنه قیام ایلدیکی
الب ارسلانده خبر ویرلدی. یاننده اون بشیکدن زیاده
عسکر اولدیغندن شوقوه جزیه ایله ایکیوز بیک عسکره
غلبه ملاحظه دن بعید کورنمکله حرم و متعلقاتی خویدن
همدانه کوندردی. عسکرینی جمع ایله «جناب حق بکا

اجلدن امان ویرر ایسه حقمده نعمت الهیه سی در شهید
اولور ایسه م اوغلم ملک شاهی ولی عهد تعیین ایلدم
دیه رک بر نطق ایراد ایلدکدن صکره عسکرله دشمنه
طوغری اچلدی. روم ایمپراطوری روس طاقندن
مقدمه الجیش اتخاذا ایلدیکی اون بیک نفری ایلرویه سوق
ایتدی. سلطان البارسلان بر چله ده روملری بوزدی.
مقدمه الجیشک چوغی مقتول و قوماندانلری اسیر اولدی.
ایمپراطورک بیوک اردوسیله ارالری آزمسافه قالدقده
سلطان، ایمپراطوردن مصالحه التماس ایلدکده ایمپراطور
بیک اغر بر جواب رد ویردیکندن سلطان بو جوابدن
بغایت متأثر اولمغله نه تدبیر اختیار ایتلمی لازم کله جکئی
امامی فقیه ابونصر محمد بن عبدالملک البخاری ایله لدی.
الذاکره فقیه مشارالیه «محاربه یه دوام سندن مأمول
وانصرت اللهدن مسئول در. محاربه سز کیرویه رجعت
اولنسه هم دشمنه صلابت، همده روملرک بلاد اسلامی
استیلا ایتلمینه سببیت ویرلش اولور. قلم قدرت منشور
فتحی نامکله یازمسی مرجودر. متوکلاً علی الله حرب
ایدهلم» دینکله سلطان عسکرینی طویلا یوب «بتله برابر
ثبات ایده جک اولانلر محاربه ایتسونلر. هیچ بر کیمسه یه
حرب ایچون امرونی کوسترمیه حکم، مملکتنه عودت

افکارنده اولانلر مختاردرلر» دیو برنطق ایراد ایلدی.
 را کب اولدیغی قصر اغک قویر یغنی الیه باغ-لایوب
 یوزینی یره وضع و جناب حقه عرض دعا ایلد کدنصرکه
 اوزرینه بریاض لباس کیدی. «شهید اولدم ایسه شو
 لباسی بکا کفن ایدیکز» دیه رک یایی و او قلینی یره القا
 وقصر اغنه یینوب قلیجی تشهر ایتدی. سلطانک او
 معامله سی عسکرده تأثیرات وجدانیه یی تحریک ایلدیکندن
 علی العموم اغلادیلر. هپسی سلطانیه اتباعاً یای و او قلینی
 ترک ایله قلیجی لرینی چکدیلر. و تکبیر صدالریله دشمنه حمله
 کوستردیلر. شدت تهاجدن ایکی عسکرک اراسنی غبار
 طولدردی. هر بر حمله ده الله الله صدالرینی یوکسلتدیکجه
 غزاة مسلمینک هر بریسی بر صاعقه آتشفشانی آکدر مقده
 ایدی. روملرک اردولری بر قوری اورمانه جهت بجهرت
 اتشله دوشمشده طوتمشدرکی بر منظره دهشت افزا
 تشکیل ایلدی. سحاب مغلوبیت دشمن عسکرینک اوزرینی
 قابلا یوب خورشید مظفریت اسلام اردوسی اوزرینه
 طوغدی. عسا کر اعدا بر برینه باقغه وقت بوله میه جق
 درجه ده یکدیگرینی چکینیوب قلیجغه باشلادیلر. و غزاة
 مسلمین ارقه لرینی براقیوب راست کتیردکلینی تلف ایده
 ایده تعقیبه دوام ایلدیلر. جنازه لردن معرکه ده ایاق

باصه حق یر قلمدی . ایمپراطور خدام و جنرالاریله برابر
 فرار ایدرکن هپسی طوتیلوب سـلطانک حضورینه
 کتیرلدیلر . سلطان ایمپراطوری یدنده اسیر و کندوسنی
 انک حقنده هر درلو معامله یه قادر کوردکده جناب حقک
 احسان بیوردیغی مظفریته تشکرله برابر شان مظفریتی
 علویت مروتله تزیین ایتک ایچون ایمپراطوری بعض
 شروط مشروعه ایله عفو ایتدکن صکره یداسارتنده
 بولنان سـاثر رؤسا ایله برابر معزراً مملکتلرینه ارسال
 ایتک اوزره اولدیغنی ایمپراطور کوردکده بوعلویته
 حیران اوله رق « خلیفه کز نه طرفده در » دیه سـؤال
 ایلدی . وبغداد جهتنی کوسـتردکارنده ایمپراطور اول
 طرفه دونه رک سجده ایدر کبی تعظیبات فائقه کوستردی .
 بوندن صکره ایمپراطور وارقداشـلمری کمال اعزاز
 واحترام ایله مملکتلرینه طوغری یوله چیقارلدیلر . انکن
 ایمپراطوردیارینه کتدکدنصکره کوردیکی مروتی اونودوب
 سـلطان اوحوالیدن چکدکده عسـکر سـوقیله ارمن
 بلادینی استیلا ایتشدیر .

(۶۷۵) ده سلطان الب ارسلان ماوراءالنهر بلادینی
 تسخیره کیدرکن کرزم قلعه سنی فتح ایتدکدنصکره قلعه
 محافظی یوسف خوارزمی بی حضورینه جلب و عتاب

ایله خطاب ایلدیکندن یوسف علی الغفله بچاقله اوروب
سلطانی مجروح ایلدی . مشارالیه شویاره دن متأثراً
سنه مذکوره ربیع الاخرینک اونجی کونی قرق یاشنده
اولدیغی حالده وفات ایتشدی . رحمه الله علیه

(ملکشاه بن الب ارسلان) باباسنک ولی عهدی
ایدی . الب ارسلانک وفاتنده وصیتی اوزره سریر
سلطنته جلوس ایدرک بغداد منابرند نامنه خطبه
اوقوندی .

(۴۶۶) سنه سی صفرنده ملکشاه طرفندن بغداده
کوندریلان کوهر ایین خلیفه قائم بامر الله عهد سلطانی
بالتبلیغ جانب خلافتدن اعطا اولنان لواء العهدی سلطانہ
ارسال ایتدی .

(۴۷۰) ده سلطان ملکشاه دمشق شهریه سائر
فتح ایده جکی یرلری برادری تاج الدوله تنس بن الب
ارسلانہ اقطاع ایلدیکندن تنش کیدرک حکومت مصریه
عمالی یدلرندن ابتداء مشق وبعده حلبی الدی .

(۴۷۴) ده خلیفه المقتدی لامر الله سلطان ملکشاهک
قزینی تزوج ایتشدی .

(۴۷۹) ده سلطان برادری تنش یدندن حلبی
الوب مقابله جعفر قلعه سن ویرمکه قلعه مذکور نور-

الدین محمودك ضبطنه قدر تنش واولادی پدرنده قالدی .
(۴۸۲) ده ملکشاہ ماوراء النہر بلادندن سمرقند

و بخارا و ممالک ساثرہ بی ضبط ایتدی .

(۴۸۴) ده بغدادہ کیدرک برادری تنش شامندن

واقسنقر حلبدن وزعماء ساثرہ اطرافدن بغدادہ عزیمت

ایلدیلر . ملکشاہ بو عزیمتندہ بغداددہ کی جامع السلطانی

بنا و بررصدخانہ ایلہ سلاطین سلجوقیہ بغدادہ کلدیکہ

اقامتلرینہ مخصوص ابنیہ انشا ایتدردی .

مشار ایلہ ملکشاہ (۴۸۵) سنہ سی شوالنک اون

بشنجی کونی بغداددہ وفات ایتکلہ نعشی اسفہانہ نقل

ایلہ اورادہ دفن اولندی . رحۃ اللہ علیہ .

(سلطان برکیارق بن ملکشاہ) پدرینک وفاتندہ

یرینہ جلوس ایلدی . ملکشاہک زوجہ سی و برکیارقک

اوکی والده سی ترکان خاتون درت یاشندہ بولنان اوغلی

محمودی سریر حکومتہ اجلاس ایتشیدی . ملکشاہک

بغداددہ مقیم قونداشی ارغون خان خراسانہ عزیمتلہ

تدارک ایلدیکی جمعیت عسکریہ ایلہ خراسان بلادینی

ضبط ایلدکدنصکرہ سلطان برکیارقہ مراجعت و خراسانک

ضمان مقطوع ایلہ کندوسنہ تملیکینی التماس ایلدی ایسہدہ

سلطان اعراض ایلدیکندن ارغون خان (۴۹۰) سنہ

منه قدر خراسانی یداستبدادنده طوتمش و سلطان برکیارق
 اوتارینخده قرنداشی سنجرله اتابک طغرایینک اوغلی ابو -
 الفتحی عسکرله بالارسال خراسانک استیلاسنه قیام ایتیش
 اولدیغی حالد هنوز خراسانه واصل اولمزدن مقدم
 ارغون خان بعض تبعه سنک مباشرتیه مقتول اولدیغی
 خبرینی الدقرندن کیفیتی سلطان برکیارقه بیلدردیله .
 سلطان بالذات کیدرک خراسان ولایتی امارتنی سنجره
 توجیه ایتدی .

بوندنصکره اقباسندن امیران دینمکه معروف محمود بن
 سلیمان سلطان برکیارق علیهنه قیام ایله مخالفت اظهار
 وبلخدن تدارک ایلدیکی عسکرله خراسانک استیلاسنه ابتدار
 ایتدکه خراسان امیری سنجر بالمدافعه غلبه ایله مجودی
 طوتدروب کوزلرینه میل اتشین چکدردی .

(۴۹۳) ده سلطان برکیارقله قرنداشی سلطان محمد
 سلجوقی ارالرنده محاربه وقوعیه برکیارق بوزیلوب
 یاننده باقی قالان غلبه لکه خراسان حوالیسینه عزیمت
 واوراده بر مقدار عسکر جمع ایدرک ماوراء النهره بچمک
 استدی ایسه ده سنجر منعه قیام ایلدیکندن بیلرلرنده محاربه
 یوز کوستروب برکیارق منهزم اولدی .

صکره برادريله ارالرنده مصالحه وقوعبولوب دیار -

بکر واذر بیجان واران وارمن و کر جستان سلطان محمد
و عراق و طبرستان و فارس کندوسنه عاٹد اولسی ایکی
طرفه ده قبول و منازعه لری ازاله اولنشد.

سلطان برکیارق (۴۹۸) ده بغداده کیدر کن ربیع
الآخر ک ایکنجی کونی سل مرضیله یزدجرد نام محمله وفات
ایتمش و نعشی اصفهانه کوتور یله رهاوراده دفن اولنشد.
سلطان مشار الیه جلوسندن بروراحت کور میوب عمری
مخالفلر نیک مدافعه سیله یکمیش و حالی برقاج دفعه سلامتدن
تهلکه یه و تهلکه دن سلامت منقلب اولوب مخالفلری بالازاله
راحت ایده جکی بروقتده وفات ایتمشد. رحمة الله علیه.

برکیارق وفات ایده جکی اثناده سلطنتی اوغلنک اتا
بکی ایازه وصیت ایتمشیدی. ایاز عسکرله بغداده کیدر
اسمی خطبه ده او قوندی ایسه ده برکیارق ک برادری سلطان
محمد بغداده عزیمت و صلحاً ایازدن اخذ موافقتله امر
سلطنت کندوسنده تقرر ایتمشد.

(سلطان محمد بن ملک شاه) سنه مذکور جهادی
الاولاسی و اخرنده سلطنت سلجوقیه نائل اولوب جهادی
الآخره نک اون اوچنجی کونی ایازی اعدام ایلدی.
(۵۰۰) سنه سی یوم عاشوراسنده وزیر نظام الملک

باطنیه فداییلرندن بریسنک دست غدیریله شهید اولدی.
 و حجة الله علیه.

سنه مذکورده و آندن صدکره کی سنه لرده سلطان
 محمدک حوالی عراقیه و جزیره جه اولان اجرا آتی بحث
 مخصوصلرنده ذکر اولنش اولغله بومحمله تفصیلنه لزوم
 کوزیله مدی.

سلطان مشارالیه (۵۱۱) سنه سی ذی الحجه سنک
 یکرمنجی کونی وفات ایدرک اوغلی سلطان محمود تخت
 سلطنته جلوس ایلدی.

(سلطان محمود بن سلطان محمد) کجلوس ایلدیکنی
 عیمسی و خراسان امیری سنجر خبر الدقه قرنداشی سلطان
 محمدک وفاتندن طولابی ماتم عظیم اظهاریله برابر سلطان
 محمودک جلوسنی قبول ایتیه رک سلطنتی نفسی ایچون طلب
 و جبل و عراق ممالکینک استیلاسنه قیام ایتیکله (۵۱۳)
 تاریخنده ساهه جوارنده بالمحاربه سلطان محمود منهزم
 اولمش و سلطان سنجر خراسانده استقلالنی اعلان ایتشدر.
 سلطان سنجر (۵۳۳) ده خوارز مشاه اتسر بن
 محمدله بالمحاربه غلبه و خوارزمی دائرة اطاعتنه ادخال
 ایتدی.

(۵۳۷) ده خوارز مشاه اتسر سلطان سنجرک

دائرہ اطاعتندن خروج ایلدیکندن سلطان مشار الیه
عسکرله کیدوب حرباً غلبه واتسنر سلطان سنجره مطیع
اولق اوزره یینلرنده صلح انعقاد ایلدی.

(۵۴۸) ده غز طائفه سی خراسان حوالیسینده ایقاع
فتنه واختلال ایلدک لرندن سلطان سنجر مدافعه لرینه قیام
ایلدی ایسه ده عسکری منهزم وکندوسی اسیر اولمغله
طائفه مرقومه خراسانک هراة ودهستاندن ماعدا کافه
بلادینی یغما ایدی ویردی لر. خراسانک بعض بلادیده
غوریلرک یدلرینه کچدی. سلطان سنجرک اسارتندن
صکره کوله لرندن مؤید لقبی ایله ملقب ایبه نیشابور،
طوس، نسا، ابورد، دامغان بلادینی و دیگر مملوکی
اینانجری حوالیسینی استیلا ایدی.

(۵۵۱) تاریخنده سلطان سنجر غزلرک اللرندن قاجوب
ترنده واورادن جیحون نهرینی عبور ایله مروه عزیمتله
ینه ملکینی اله کتیرمش اولدیغی حالده (۵۵۲) ده وفات
ویرینه وصیتی اوزره همشیره زاده سی محمود بن محمد بن
بغرا خان جلوس ایلدی.

سلطان سنجرک وفاتندن صکره مؤید نیشابوری
واینانج ابورد ونسای ضبط ایله اعلان استقلال ایتیش
اولدق لری حالده مؤید ایله اینانج آرا رتده منازعه ظهور

ایندوب خراسان حوالیسی فتنه ایچنده قالدیغندن سلطان محمود اصلاحاته قیام ایلدکده مازندران حکمداری رستمه برادری علی بیننده او آراق یوز کوسه ترن مقابله دن طولایی اینانچ رستمه معاونت کوسه ردیکندن انک دائرة صحابته داخل اولمش و سلطان محمود طرفندن اطاعته دعوتی حاوی یازیلان امره موافقت ایتماش اولمغله سلطان مشهاریه عسکرله اوزربنه کتدکده منهزماً طبرستان جانبته قاچقدنصه کیره مازندران حکمداری رستمک التماسیله و اوغلی رهن ویرلک شرطیله سلطان محمود طرفندن قصوری عفو وینده کی محاکم کیندوسنه توجیه اولندی.

سلطان محمود اینانچک غائله سیله مشغول ایکن امرا سندن سنقرالیزی هراتی استیلا ایتمشیدی. مؤید بوماده دن خبر آلدقده عسکرله کیدرک هراتی محاصره و اتراکک دیلارینی دخی تحصیل ایلدیکندن سنقرالیزی اتراکک جانبندن اعدام و هرات مؤیده تسلیم اولمش ایسه ده سلطان محمود عزیمت و هراتی استیلا ایتمکله مؤید بلخ حوالیسه فرار ایتدی. (۵۵۳)

(۵۵۴) ده غز طائفه سی خراسان حوالیسه

تجاوزات کثیره کو سترو ب نیشابوردن طوسه قدر اولان محالری بالاستیلا فنا لک انواعی ارتکاب ایلدیلر .

(۵۵۶) سنه سنده مؤید شهر نیشابوره کیدرک سراق و فسدہ بی تحت جایہ لرینہ آلمش اولان اعیان مملکتی قبض ایتش و شدت تجاوزدن شهر مذکور قابل عمران اوله میہ جق درجہ دہ خراب اولمشدر . بوندن صکرہ عبداللہ بن طاهرک آثار عمرانیہ سندن ایکن صکرہ خراب اولان شہاد پاخ شهری اعمار اولندی .

مؤید ایبہ (۵۵۸) ده قومس و دامغان و بسطامی تملک ایدرک سلاطین سلجوقیہ دن ارسلان بن ارطغرل مؤیدہ خلعت ولوا کوندردی . مؤیدک بلادندہ سلطان مشارالیه نامنہ خطبہ او قوندردی .

مؤید (۵۶۰) تاریخندہ هرات شهرینی ضبط و تملک ایدوب مملوکی سیف الدین دکزی اورایہ والی تعیین ایله نیشابوره کتدی . بونی متعاقب مازندران حکمدای رستم سابق الدین قزوینی قومانداسیله سیف الدین دکز اوزرینہ عسکر سوق ایلدیکندن دکز منہزماً نیشابورده مؤیدک یانہ کتشد .

مؤید سنه مذکورہ جہادی الاخرہ سنده عسکرلہ نساً شهرینی تحت محاصرہ الہی ایسہ دہ خوارزمشاہک

ارسلان بن اتسز رفاقتیله سوق ایلدیکی عسکره مقاومت
ابده مدیکندن نیشابوره عودت ایتدی. بناءً علیه نسادن
دهستانه قدر ممتد اولان بلاد خوارز مشاهک دائره
ملیکنه منضم اولمغله بلاد مذکورده خوارز مشاه نامنه
خطبه او قوندی.

سلطان سنجرک مملوکلرندن اینانج مقدمجه خراسان
مربوطاتندن ری شهر و حوالیسنی استیلا ایتشیدی. همدان
حاکمی شمس الدین ایلدکز (۵۶۴) سنه سنده عسکرله رقی
جانبه کیدرک حرباً غلبه ایلدی. و اینانج فرار ایدرک
طبرک قلعه سنه النجا ایتدی ایسه ده ایلدکز اورا ایده
محاصره ایدی و یردی. بوسره ده ایلدکز ایله اینانج
اراسنده تأمینه دائر مخابره جریان ایلش اولدیغی حالده
ایلدکز تحریکیله اینانجی کندی اتباعی اعدام ایلدیکندن
طبرک وری حوالیسی ایلدکز جانبندن بالاستیلا علی بن
عمر اورایه والی تعیین قلنه رقی ایلدکز همدان حوالیسنه
عزیمت ایتش و اینانجک اتباعی ایلدکز طرفندن بعض
مکافات ایله موعود ایکن ایلدکز وعدینی ایفا ایتماشدر.
بونلردن فعلاً مباشر قتل اولان شخصی مؤخرأ خوارز-
مشاه طوتدروب صلب ایلدی.

(۵۶۵) سنه سنده کرمان حکمدای قاروت بکک

وفاتی جهتیله یرینه قائم اولان اوغلی ارسلان شاه ایله
برادری بهرامشاه ارسلانده منازعه و قوعوب و لوپ بهرامشاه
عندالمحاربه فرار و هراة و نیشابور حکمداری مؤیده بالالتجا
الدیغی عساکر معاونه ایله بتکرار ارسلان شاه اوزرینه
کیدرک هم غلبه ، و همده کرمانی ضبط ایتشدرد .

ارسلان شاه مغلوب اولدوقدنصکره اوده همدان حکمداری
شمس الدین ایلدکزه مراجعت و الدیغی عسکرله بهرامشاه
غلبه ایلدی . و بهرامشاه منزهماً مؤیده دخالت ایتدی .
ارسلان شاه (۵۶۸) ده خطا عسکرله محاربه ایدرکن
بوزیلوب متعاقباً وفات ایتش و اوغلی سلطانشاه بیوک
برادری علاء الدین تکشله منازعه یه قیام ایدرک خطادن
آل دیغی عسکرله خوارزمی استیلا ایلدیکندن سلطانشاه
شاه استعانه ایچون مؤیدک یاننه عزیمت ایتشیدی . مؤید ^{ایتمش}
علاء الدین ایله حرب ایدرکن منهزم و اسیر اولغله علاء
الدین تکشک حضورینه جلب و اعدام اولندی .
مؤیدک وفاتندن صکره اصحابی نیشابوره عودتله

اوغلی طغانشاه ابوبکری حکمدارلغه قبول ایلدیلر .
سلطانشاه دهستان حوالیسنه کتمش ایسه ده تکش
اوحوالی ییده ضبط ایلدیکندن نیشابوره و بعده خطا
جانبه کیدرک خطا حکومتندن بالاستمداد الدیغی عسکرله

برادرینک اوزرینه یوریدی ایسه ده برایش کوره میکنن
 مرو جانبنه عزیمت واوراسنی استیلا ایلدی. و برمدت
 خراسان حوالیسینده اکنوب غزطافقه سیله محاربه لر
 ایتش اولدیغی حالده طافقه مرقومه نك ریسی دینار نام
 شخص عاجز قانقله غزلک الرنده کی سرخس حوالیسینی
 نیشابور حاکمی طغانشاهه تسلیم ایلدیکندن طغانشاه
 امراسندن مراموشی اورابه والی تعیین ایتدی. سلطان
 شاه طغانشاهک یدنده کی محلاری استیلا ایچون (۵۸۲)
 سنه سنه قدر اوغراشوب طغانشاه مقاومتیه دوام و سنه
 مرقومه محرمنده وفات ایتشدر.

طغانشاهدن صکره اوغلی سنجر شاه جانشینی اولوب
 باباسندن منحل محلاری ضبط ایلدی.

(۵۸۳) ده خوارز مشاه علاءالدین تکش سنجر
 شاهک مالکنی استیلایه قیام و محاربه و محاصره لره دوام
 ایتکله سنجر شاهک اسباب مقاومتی محو اولدیغندن مملکتی
 امان ایله خوارز مشاهه ترک ایتش و سنجر شاه تکشک
 امریله خوارز مه کوندریلوب اسباب اعاشه سی بالاکال
 (۵۹۵) سنه سنه فوت اولمشدر.

خوارز مشاهک تاریخ استیلاسی اولان (۵۸۳) سنه.

سندہ خراسانجہ کرک سلجوقیلرک ، کرک انلرک فرعلرندن
معدود موالینک حکومتلرندن اثر قالمدی .

(خراسانده خوارز مشاهیلرک وتاتارلرک ادارهسی)

(۵۸۳ - ۶۹۹)

خراسان بلادندن هراة وبوشنج وباد غیس مقدمات
ملوک غوریہ یدلرینه یکمیش و مرو ، نسا ، ابیورد
غزلرک ایادی استیلالرنده قالوب سنجر شاهدن سنجل
محللرده سنه مذ کورده خوارز مشاهک دائره استیلاسنه
داخل اولمشیدی .

خوارز مشاه علاءالدین تکش سنجر شاهک بلادینی
استیلا ایتدکدنصکره اوغلی ملکشاهی بلاد مذ کوریه والی
تعین ایدرک یدنده بولئان سائر خراسان بلادینده نیشابوره
الحاق و ملکشاهی ولی عهد تعین ایلدی . ملکشاه
(۵۹۳) سنه سنه قدر خراسان ولایتی والیلکنده دوام
واوتاریخده وفات ایدوب خوارز مشاه جانبدن دیگر
اوغلی قطب الدین محمد ولی عهد تعین قلمشدر .

خوارز مشاه علاءالدین تکش (۵۹۶) سنه سنه
خوارز مدن نیشابوره کیدرکن اشای راهده خسته لنوب
وفات ایلدی . وفاتندن مقدم خسته لغی شدت کوستردکده

مرضی مرض موت اولدیغنی اکلامش و سریعاً یانسه
کلمسنى قطب الدینه یازمش ایدی . قطب الدین باباسنک
وفاتندن صکره خوارزمه عزیمت و سریر حکمداری یه
جلوس ایدرک لقبی پدرینک لقبی اولان (علاء الدین) ه
نحویل ایتدی .

• علاء الدین محمد جلوس ایتدکدن صکره خراسان
بلادینک بعض محالاری غیاث الدین غوری جانبندن استیلا
اولندی .

اسبق خراسان ولایتی والیسی ملکشاهاک وفاتنده
اوغلی هندو خان باباسنک ولایتی ادارهیه قیام ایتشیدی .
علاء الدین محمد جلوس ایلدکده ولایت مذکوره والیلمکنه
قرنداشی علی شاهى نصب ایتدیکنندن هندو خان علی
شاهک ورودندن مقدم باباسنک خزائن موجوده سنی
بالاستصحاب غیاث الدین غورینک یانسه کتیدی .

غیاث الدین (۵۹۷) سنه سنده هراة و سائر بلاد
خراسانی ضبط ایله هندو خانى بلاد مذکوره دن مروه و عم
زاده سی زنگی بن مسعودی سرخس و نسا و ایورد
بلادینه والی تعیین ایتدکدن صکره طوسی محاصره ایلدی
اهالی محاصره دن صقیلوب امان ایله شهرى غیاث الدینه
تسلیم ایلدیله .

ملك غياث الدين (۵۹۸) ده خراسان ولايتنى
عزادىسى و دامادى ضياء الدين محمد بن على الغورى يه
توجيه ايتمش و ضياء الدين حسن سلوك و عدالت التزاميله
بجمله دن استحصال خشنودى يه موفق اولمشدر .

سنه مذكوره ده خوارزم شاه خراسان ولايتك استردا .
دينه قيام ايدرك عسكركله مروحواليسنه تقرب ايلدكده
هندو خان فرار ايلدى .

خوارزم شاه (۵۹۹) دن (۶۰۲) سنه سنه قدر
خراسانك كافه بلادىنى حرباً و جبراً حكومت غوريه
يدندن نزع ايتمشدر .

مشاراليه ممالك غوريه بى استيلا ايتدكدنصكره مملكتى
اولادى بيننده تقسيم و خراسان و مازندران ولايتلىرى
اوغلى اولاغ شاهه توجيه ايلدى .

سلطان جلال الدين خوارزمشاهى (۶۱۰) تاريخنده
شمس الدين محمد جرجانى بى خراسان ولايتى واليلكده
مأمور ايتدى .

جنكيز خان بلاد خوارزمشاهى يه تجاوزله بخارا بى
وسمرقندى ياقوب بيققدنصكره تاتار عسكركله خراسان
ولايتنه يوز چووردكده شمس الدين هراتده قپانوب تدارك
ايلدىكى يوز سكسان بيك عسكركله تاتارلره قارشو حربه

اقدام کوسه تردی . بالاخره تاتار لر غالب و شمس الدین مغلوب و مقتول اولدی .

بوندن صکره اهالی اراسنه اختلاف دوشمشیه بر طاقی جنک و بر طاقی صلح طرفنی التزام ایدرک عاقبت هراتی صلحاً تاتار لر و یروب جنکیز خانک اوغلی تولی خان شهری تسلیم ایدم جنکی کون اهالی بی درت فرقه یه تقسیم و هر فرقه نک بردروازه دن خروجی امر ایلمدیکندن عسکرینه و یرمش اولدیغی تعلیمات موجب بجه اهالی دروازه لر دن چقد بجه اعدام اولندیلر . کرک شوهار بده ' کرک بعد المصلحه تاتار لرک اولدر دکاری اهالینک مقداری التی یوز بیک نفره بالغ اولمشدر (۶۱۷) .

تاتار لر خراسانی ضبط ایتدکن صکره تولی خان جانبندن خراسان ولایتی والیلکی متسکای نامنده بریسنه توجیه ایدلدی ایسه ده تولی خانک اورادن چکلمسنی متعاقب هرات و ملحقاتی اهالیسی بالاتفاق متسکایی و اتباعی اعدام و ملک مبارز الدین سبزواری بی اوزر لرینه حاکم انتخاب ایلدیلر . بوحادثه جنکیز خانک مسموعی اولدقه امر اسندن ایلمک دای الیمش بیک مغول عسکر یله هرات لورک تشکیلنه مأمور ایدوب اهالیدن شخص واحد یله صاغ بر اقامق اوزره قتل عام اجر اسنه امر اعطا ایتدی .

وایلجکدای (۶۱۸) ده عسکرله هراته بالورود شهری محاصره ایلدی. تاتارلرک بودفعه کی عزیمتلی ائناسنده پک چوق اهاالی عسکر صفتیه اطرافدن کلوب هراته طولمشلر ایدی. چقوب تاتارلرله شدتلی محاربه لر ایتدیلر. (۶۱۹) سنده سی نهایتنه قدر ایلجکدایک هرات محاصره سی تمتد واهالینک مدافعه سی مشتمد اولدیغی حالده ایلجکدای بر تقریب شهرک برجهتندن عسکر ادخالیه برابر ایچرودن ویش-اریدن حربی تشدید وخلق تهمید ایتمکله هراتی استیلا واهالی بی اسیر ایتدکن صکره پیرسانخورده دن سود امر چوجقلره هارنجیه قدر جله سنی اعدام و بر هفته مدت دخی تخریباته دوام ایدرک نه اهاالیدن، نه ده معموریتدن اثر براقدی.

بودفعه کی محاربه لرده هرات و ملحقاتی اهاالیه سندن مقتول اولانلرک مقداری اوچبوز بیکدن زیاده در. اهاالیدن اون الی نفر اختفا ایله صاغ قورتیه بیلدی. بو حادثه دن صکره هرات حوالیه سی اون بر سنده مدت اهاالی و عمارتدن خالی و خراب و هرجهتی اشیانه بوم و غراب اولدی.

(۶۳۰) تاریخنده ملوک کرت منسوبانندن امیر شمس الدین بن محمد جنکیر یانندن منکوقا آنک یاننه کیدرک حکومت

جنگیزیه تابع اولوق و امر عمرانہ اقدام ایتک اوزره
 هرات ولایتی و ایلدکنی التماس ایلدیکندن ولایت مذکوره
 عهده سته توجیه اولمغله سندنهرینه وارنجیه قدر او
 حوالی بی استیلا و امور عمراینه یه نصب نفس اعتنا
 ایلدی . هلا کوخان خراسان و عراق حوالیسنی استیلا
 ایلدکده شمس الدینک عسکرله سیستانده بالبحاربه هلا کونک
 عسکری مغلوب اولدی . بونی متعاقب هلا کونک
 بتکرار سوق ایلدیکی عسکرله هرات حوالیسندنه مقاتله
 و بو دفعه ده شمس الدین غلبه ایتدکدنصکره اوزون
 اوزون مخاربه لرله عفوهمظهر اولمش و ابقاخانک برکه خان
 ایله محاربه سندنه ابقاخانک غیرتنی بالالترام بیوک بیوک
 بسالترارائه سیله اون قدر جریحه المشیکن بیله دلاورلک
 ابرازنده ثباتدن ایرلماشدر . مشارالیه (۶۷۵) ده ابقاخانک
 حضورینه وارمش و بدخواهانک سعایتلریله ابقاخان
 کندوسنی خراسانه عودتدن منع ایتشدر . (۶۷۶) ده
 مسموماً وفات ایتدی .

شمس الدینک وفاتنده یرینه اوغلی رکن الدین خراسان
 ولایتنه والی تعیین اولنوب رکن الدین (۶۷۷) ده هراته
 عزیمت ایلدی . (۶۸۰) تاریخننده عسکرله قندهار
 اوزرینه یوریوب خیلوجه اموال اغشنام ایتش و (۶۸۲) ده

حکومتی اوغلی علاءالدینہ ترک ایلہ کندی حصارنده
 اختیار انزوا ایلشیدی . بوندن براز صکره علاءالدین ایلہ
 اہالی بیننده اختلال یوز کوستروب اس-ایشک بوزلمسی
 جہتیلہ اہل عرض اہالی بشقہ طرفلہ نقلخانہ ایلدیلمر .
 اخرا لامرینی ہلاکو حکومتی جانبدن اوحوالی یہ عسکر
 سوقیلہ فسادہ ساعی اولانلر تشکیل و خانہلری سراپا
 تخریب اولندی . وعلاءالدین دخی برطرفہ چکیلوب انزوا
 ایلدی .

(۶۹۰) سنہ سنہ غازان خان طرفندن امیر نوروز
 بشبیک اتلو ایلہ خراسانہ کوندریلوب معموریت سابقہ نک
 اعادہ سی التزام اولندی .

کرك ماواي قديملىرىنه عودت ايدن ، كرك سائر
 محللردن اوحوالی یہ کلوبده امر عمرانه خدمت ایلانلر
 ایکی سنہ مدت هر درلو تکالیفدن معاف طوتیلہ جغیده
 اعلان اولمغله هرات حوالیسینک از زمانده معموریتی
 اعاده اولمشدر .

شوصرده کوشه نشین انزوا اولان علاءالدین ینہ
 هرات والیلکینده بولمسی مراد و کندوسنہ تکلیف
 ایلدی ایسه ده بیان معذرتله استعفا ایلدیکندن اوغلی

فخرالدین ، غازان محمودك امريله خراسان ولايته والى
تعيين قلندى .

(۶۹۶) ده امير نوروز ايله غازان خان اراسنده
وحشت ظهور ايدوب فخرالدین امير نوروز طرفنده
بولنش و صكره غازان خانه انقياد ايتش ايدى .

(۶۹۸) ده هرات حواليسنده اسكان ايلديكى امير
نكودار و اتباعك اهالى حقلرنده تعديلى اوزرينه غازان
خان امير و اتباعنى استمى ايسه ده فخرالدین و يرمدى كنندن
خدابنده عسكرله هراته سوق اولنوب بعدالمحاربه مصالحه
ايدلدى . (۶۹۹) ده فخرالدین هراتك خندق و برج
و باروسنى تعمير و اكمل ايدوب بوند نصكره ده غازان خان
ايله بيلنرنده محاربه لر وقوع بولمش اولغله شو محاربه لر
تفصيلاتى و خراسانك بقيه وقايع تاريخيه سى كتاب ثالثه
درج اولنه جقدر ان شالله تعالى .

ايكنجى مبحث

(خوزستان و لرستان جغرافيا سيله وقايع تاريخيه سى)
(بيانده در)

(خوزستان) دائره سنه اهواز دخی دینلور . (اهو -
از) بلاد فرس دن معدود بریوک دائره در . اصلى حاء

مہملہ ایلہ (احواز) در . حوزك جعی در . (حوز)
 حدودی مبین و متصرفنك استحقاقی معین اولان ارضہ
 دینلور . بحملر صکرہ حایی ہایہ قلب ایلہ (احواز)
 دیدیلر . بعض روایاتہ نظراً اصلی خاء معجمہ ایلہ (احواز)
 اولوب (خوز) بر قبیلہ اسمی اولدیغی حالہ ساکن
 اولدقلری اراضی انلرہ نسبت اولنش و مؤخرأ جمع
 صیغہ سیلہ (احواز) دینلوب صکرہ خاء ہایہ قلب ایلہ
 (احواز) دیواستعمال اولنشدر . فرسلر قبیلہ مذکورہ یہ
 نسبتلہ اوحوالیہ (خوزستان) اطلاق ایلدیلر . خوز-
 ستانك اسکی ایرانیلر جہ اسم قدیمی (شوشنہ) در .

خوزستان مملکتی شمالاً و شرقاً لرستان، جنوب شرقیدن
 فارس ولایتی و خلیج عجم، غرباً بغداد ولایتی ایلہ محدود-
 در . مساحہ سی (۳۹۰۰۰) میل مربعی و اہالیسی
 (۴۰۰۰۰۰) نفس در . حدودی اوزرنده بولنان بختیار
 طاغلری شمال شرقیہ ممتددر . حہت جنوبیہ سنك اکثر
 محللاری دوز اووہلردن عبارتدر . دائرہ سی فارس ایلہ
 بصرہ میانندہ واقع اولوب اورالردہ اصلاکار و بوز بولنمز
 دجلہ یہ قریب یرلری صولی و بعید محللاری قوری در .
 مملکت مذکورہ نك حد فزیسنك بر قسمی شط العرب نہری

اولوب نهرلینک الک بیوکی کرخ و کارون نهرلیدر.
وسطندن جریان ایدرلر.

خوزستان اراضیسند و سعتلی چارلر وار. اراضیسنگ
محصولاتی پرنج، داری، بغدادی، ارپه، پموق، شکر قامشی،
خورما، چویددر.

باشلوجه شهرلری سوق الاهواز، تستر، حمزه، عسکر
مکرم، سوس، چندیسابور، رامهرمزدر.

خوزستان مملکتیه مربوط لرستانک مشهور بلدهلری
رستاق ولورکان قصبه لیدر. قرون وسطاده لر بزرگ ولر
کوچک ناملریله موسوم ایکی برادرک هر بریسی بر جهنده
حکومت ایلدکارندن زیرا اداره لرنده کی دائرلر ناملرینه
نسبتله مشتهر اولدی.

خوزستان اهالیسی اکثریا فاسد الاخلاق، بخیل،
بکزلری صاری، جسملری ضعیف، صقاللری خفیفدر.

نامه جه اهواز دیو معروف اولان قصبه نك اسم
اصلیسی سوق الاهوازدر. شوقصبه ده چوقصولر وار
در. بوصولرک برقمی وادی اعظم دینلان صودر، ماء
مذکور تستر حوالیسندن کلوب قصبه نك ایکی طرفندن
جریان ایله بریوک دره تشکیل ایتشددر شودره نك اوزرنده
برجسیم کوپری و کوپرنک اوستنده بر مسجد واردر.

قرون وسطاده خوزستانك قاعده سی سوق الاهواز
ایلی . شمدی اسکی جسامتنده قالمیوب (۱۵۰۰) قدر
نفوسی حاوی برکوچك بلده در . بلده مذکوره کارون
نهری اوزرنده در .

اهواز حوالیسی حضرت عمر ك اثنای خلافتنده عتبه
بن غزوان بصره حوالیسندده والی ایكن عسکرله سوق
ایلدیکی حرقوص بن زهیر معرفتیه هجرتك (۱۶) نجی
سنه سنده فتح اولندی . بلاذریك روایتنه نظراً مغیره
بن شعبه بصره ولایتی والیلمکندده ایكن سوق اهوازه
کیدرك اهالی ایله بعدالمحاربه قصبه یی صلحاً فتح ایلدی .
صکره اهالی نقض عهدایلدیلر . (۱۷) تاریخنده حضرت
عمر جانبدن ابو موسی الاشعری اهوازه والی تعیین
یوریلوب ابو موسی حرباً فتحنه موفق اولمش ومخالفت
کوسترن اهالینك چوغی اسیرایدلمشیدی . کیفیت جانب
خلافتنه لدی العرض اسیرلك همان اطلاقیه اوزرلرینه
خراج وضع اولنمسی امر اولنمغله امر ك حکمی اجرا
اولندی . بوندن صکره خوزستان حوالیسندده بولنان
بلاد سائره فتح اولنمشدر .

حوالی مذکوره ده بولنان اراضی بعدالفتح دولت
عباسیه نك تشکله قدر كرك خلقای راشدین حضراتی

طرفلرندن و كرك ملوك امويه جانبدن بصره يه تعيين
اولنان و اليرك كوندر دكاري عاملر معرفتيله اداره اولنور
ايدى . دولت عباسيه نك بدايت تشككنده ولايت مستقله
اتخاذ و خليفه ابو العباس عبدالله السفاح طرفندن ولايت
مذكوره و اليلكنه اسماعيل بن على تعيين اولندى (۱۳۲) .
(۱۳۳) سنه سنده اسماعيل بن علي نك موصل ولايتي
و اليلكنه نقليله يرينه يحيى و منصورك خلافتنده اهواز
ولايتنه محمد بن الحصين ، مؤخرأ بسام بن ابراهيم تعيين
ايدلى .

(۱۴۵) تاريخنده خروج ايدن ابراهيم بن عبدالله
حوالى عراقك بعض محللرينه تسلطله برابر امر اسندن
مغيره يي براز عسكرله كوندروب اهوازي استيلا ايدلى .
منصور جانبدن عسكر سوقيله ابراهيمك يد استيلا سنده
اولان محللر نزاع و خزيه بن خازم اهوازه و الى تعيين
اولنوب مؤخرأ قارس و اهواز ولايتلرينه ابراهيم بن
عبدالله و (۱۵۶) ده عماره بن حمزه و (۱۶۰) ده بصره
قاضى سابق عبدالله بن الحسن ، متعاقبأ محمد بن سليمان
والى تعيين اولنديلر .

(۱۶۴) سنه سنده محمد عزل ايله يرينه صالح بن داود
نصب ايديلوب (۱۶۵) ده بحرین و عمان و اهواز و فارس

ولایتلری بالتوحید مہدینک موالدیندن نعمانہ و (۱۶۶) دہ
 ینہ موالدین معلمی بہ توجیہ ایلدی . (۱۶۹) دہ حسن
 بن نسیم الحواری، (۱۷۰) دہ بصرہ و بحرین و فارس
 و اہواز و ولایتلری برلشدیریلہرک بر ولایت اتخاذایلہ و الیلکنہ
 محمد بن سلیمان مأمور اولمشد . محمد بن سلیمان (۱۷۳)
 سنہ سنہ وفات ایدوب اوتاریخدن ہرون الرشیدک وفاتہ
 قدر اہواز حوالیسی بصرہ بہ ملحق اولدیغی حالہ
 بصرہ ولایتی و البلینک دائرہ مأموریتلرنده قالمش اولغله
 بونلرک اسملری بصرہ تاریخنده ذکر اولندی .

ہرون الرشیدک وفاتندنصرکر خلیفہ امین و مأمون
 آرالرنده اختلاف جریان ایلدیکی اثناده مأمون جانبندن
 حسین بن علی اہواز ولایتنہ والی نصب وارسال
 ایلمش ایسہدہ خلیفہ امین، محمد بن یزیدی عسکرلہ
 اہوازہ کوندروب یکدیگری علیہندہ نمایان اولان اختلاف
 طبعی اوزرینہ مأمونک وزیر طاهر بن الحسن، اصحاب
 بندن محمد بن طالوتی و محمد بن العلاء عباس بن بخارایی
 سوق ایلدکدنصرکرہ قریش بن شبل دخی بونلرہ معاونتہ
 قیام ایلدی . ایکی طرف یکدیگریک تجمہ اوزینی ازالہ
 تدبیرینہ دوام ایدرکن محمد بن یزید عسکر مکرمہ عزیمت
 و طاهرک عسکری اہوازہ تقرب ایلشیدی . محمد بن یزید

ازد قبيله سمندن ورود ایده جک عسا کر معاونه نک
 وصولنه قدر تحصن ایتک اوزره اهوازده متوجهاً عسکر
 مکرمدن حرکت ایلدیکی صرهدده طاهر جانبدن ویریلان
 امر اوزرینه قریش بن بدر اتباعیله برلکده اندن مقدم
 اهوازده یئشدی . محمد بن یزید ناچار وناخواه بولندیغی
 محملدن کیرویه چکلدی ایسهده قریش عسکرله بالتعقیب
 آرارنده وقوعی-ولان محاربهده محمد مغلوباً فرار و طاهر
 اهوازی استیلا ایله قریشی اهوازده والی تعیین ایتدی
 . (۱۹۵)

بولند نصکره مأمون طرفندن اهواز ولایتی والیلکنه
 زید بن موسی الصادق نصب ایلدیلرک (۱۹۹) سنه سنده
 بصره حوالیسندده خروج ایدن حسن مثنی اوغلارندن
 عباس بن محمد بن داودک تجاوزینی ازاله ایچون مأموراً
 بصریه عزیمت وعباسی اوحوالیدن اخراج ایتشد .

(۲۰۰) تاریخنده اهواز والیلکنه حسن بن علی
 المأمونی تعیین اولنهرق او صرهدده ابوالسریا قادیسیه دن
 سوس واهواز طرفلرینه تجاوزله اغتصابه تصدی ایلدیکندن
 حسن عسکرله هجوم و ابو السریایه حرباً غلبه ایله
 کندوسنی و اصحابینی اوحوالیدن چقاردی .

(۲۰۵) سنه سنده مأمون مدینه السلامدن اعمال

مشرقك اقصاسنه وارنجيه قدر خراسان ولايته الحاقاً
طاهر بن حسینه توجیه ایتکله اهواز حوالیسی دخی
اوداثره داخلنده اولدیغی حالده طاهر و آل طاهرک
عهدۀ اداره لرینه منتقل اولدیغندن ال طاهر حکومتک
انقراضنه قدر تعیین ایتش اولدقلى عاملر معرفت لريله
اداره اولندی.

(۲۵۵) تاریخنده یعقوب بن الصفار اهواز وفارس
اعمالی استیلا و متعاقباً خلافت اطاعت ایدوب اعمال مذکوره یه
عمال اقامه اولندیغی صروده خلیفه المعتمد جانبندن اهواز
ولایتنه منصور بن جعفر الخياط والی نصب ایلدی (۲۵۶) .
صاحب الزنجك اتش فسادى خوزستان حوالیسنه
شراره پاش سرایت اولوب مر قوم بصره ده نأره مفسدتی
پارلاتدقد نصکره علی بن ابانی جی (اصفهان) و اهواز
طرف لرینه کوندردی . منصـور بن جعفر بواشاده بحرین
طرفنده ایکن صاحب الزنجك او صورتله تجاوزی خپرینی
الدقه عسکرله اهوازه توجه و جی نهری اوزرینه نزول
ایدرك علی بن ابان مدافعه یه قیام ایلدیکی صروده کندوسنه
معاونته ککش اولان ابواللیث اصفهانی علیدن امرالمقـسـر
ین منصور اوزرینه هجوم ایلدی . ارالرنده حرب وقوعیله
منصور غالب و ابواللیث بوزیلوب عسکرینک چوغی مقتول

اولدی . مرقوم مغلوباً فرار ایتدکدنصـ کـره علی بن ابان
 قوهٔ موجوده سیه منصور اوزرینه یوریدکده عندالمحاربه
 منصـور مقتول اولمغله یرینه امراء اتراکدن اصطخـور
 تعیین قلندی .

اصطخـور اهواز ولایتی والیلکنه مأمور اولدقدن
 صـکـره صاحب الزنجک قائدلندن یحیی بن محمد عـسـکـره
 نهر عباسه طوغری اچیلوب اوارالق خلیفه نـک قـرنـداشی
 ابواجـد الموفـق صـاحـب الزنجک تـکیـلنـه مأموراً عـسـکـره
 اهوازه طوغری عزیمت ایده یور ایدی . اصطخـور حـرب
 ایچون یحیی اوزرینه هجوم ایله ارالرنده محاربه وقوعبوـ
 لدی . بعدالمحاربه یحیی نهر عباسی کیچهرک اصطخـورک
 عـسـکـرینه کوندلرک اوزره اولان ذخیره کیلرینی ضبط
 ایتدکدنصـکـره طلیعه لرینی موفقک عسکری اوزرینه سوق
 ایلدکده مغلوب و کتدوسـیـده مجروح اولدیغی حالـده
 دردست و سامرایه ارسال ایله قتل اولندی .

یحیی مقتول اولدقدنصـکـره صاحب الزنج علی بن ابان
 و سلیمان بن موسی الشعرانی قوماندالریله اهوازه بر جمعیت
 عسکریه سوق ایدرک یحیمانک عسکریده بونلره منضم اولمغله
 اصطخـور بوجـعیت جـسمیه قارشو حرباً مقتول اولدی .
 و صاحب الزنجک عسکری اهوازی استیلا ایلدی (۲۵۹) .

صاحب الزنج اهوازی استیلا ایلد کدنصکره خلیفه المعتمد موسی بن بغای حربه مأمور ایتمکه موسی، عبدالرحن بن مفلحی عسکرله اهوازه سوق ایلد کده عبدالرحن بالاخره مغلوب اولوب حصن مهدی جانبنه چکلدی. اوراده عسکرینه انتظام ویروب موسی بن بغانک انفصالنه قدر مرور ایدن اون یدی ماه ظرفنده برطرفدن عبدالرحن، دیگر طرفلردن خلیفه نك سائر قائدلری مناوبه علی بن ابان وصاحب الزنج عسکرلریله محاربه ایلدیلر.

عبدالرحن بن مفلحک اهواز ولایتی والیلمکنه (۲۶۱) سنه سنه قدر ممتد اولوب فارس ولایتنده تفرد ایتش اولان محمد بن واصلک علیهنده حرکات عسکریه یه لزوم کورندیکندن سنه مذکورده فارس ولایتی اهوازه بالعالوه طرف خلافتدن عبدالرحانه توجیه وابن واصل اوزرینه کتمسنه امر اعطا اولندی. عبدالرحن کیندوسنه معاونته مأمور اولان طاش تمرله برلکده کیدرک رامهر مزه واصل اولدیلر. ابن واصلک ترتیب و سوق ایلش اولدیغی عسکره اوراده قارشوکلوب عندالحرب ابن واصل غالب و طاشتمر مقتول اولدی. وابن مفلح یداسارته طوتلدی شوخبر خلیفه یه بالغ اولدقده ابن مفلحک اطلاق ایچون واقع اولان اشعاره ابن واصل موافقت کوسه ترمیدی

جهتله جانب خلافتدن موسی بن بغا حربہ مأمور ایلدی .
 موسی عسکرله واسطه واورادن اهوازہ کتدی ایسه ده
 بعض ملاحظه اوزرینه استعفا ایلدیکندن اهواز ولایتی
 و البلیکی یوسف بن ابوالساج عهده سنه توجیه اولندقدن
 صکره صاحب الزنجک تجاوز واهوازی استیلا ایلدیکی
 جهتله ابن ابوالساج برایش کورمکه موفق اولقسزین
 عزل ایله یرینه ابراهیم بن سیماء اهوازہ والی تعیین قلندی .
 بوندن صکره یعقوب بن الصفار فارس حوالیسندہ ابن
 واصلہ حرباً غلبه واورالری استیلا ایدرک اهوازیده
 استیلا افکارینه دوشدی . بوائتاده صاحب الزنجک
 قائد لردن علی بن ابان اهوازی یغما ایلہ مشغول ایدی .
 جانب خلافتدن تنکیله مأمور ایدیلان مسرور البلخی اجد
 بن ایشویهی عسکرله اهوازہ سوق ایلدی . اجد سوسه
 وسوسدن تستره کتدی ایسه ده یعقوب بن الصفار جانبندن
 مقدمه کوندرلمش اولان عامل محمد بن عبدالله صاحب الزنج
 ایلہ بالمخبره ابن ابانه خلیفه اولمق و صاحب الزنج اطاع
 عتده بولمق شرطیله اهوازک عهده سندہ قالمسنی استدعا
 و صاحب الزنج موافقت ایدوب اجد اوحوالیده تجمع
 ایدن دشمن جمعیتنه مقاومت ایتدی . مشگل کوردیکندن
 سوسه عودت ایلدی . و علی بن ابان محمدله برلکده تستره

کالدکده محمد صاحب الزنجیه مخالفه معتضد و یعقوب
 نامرینه خطبه او قوتدردیغنی علی کوردکده حدتله اورادن
 سوق اهواز کتدی . احمد بن لیشویه بوند نصکره تسیره
 کیدرک محمد بن عبداللهی محاصره ایدی و یردی . شو صرده
 علی بن ابان عسکرله احمد اوزرینه کلوب بیلرنده برشدتلی
 محاربه وقوعیه علی مجروحاً فرار و جریحه لینه تداوی
 ایدرک او صرده صاحب الزنجیک کوندردیکی عسکر
 علینک قومانداسنده اولدیغنی حالد احمد بن لیشویه اوزرینه
 هجوم کوستردیلر . عسکر مکرده بین الطرفین شدتلی محاربه
 وقوعیه خلیک عسکری منہزم و زنجی لردن پک چوق
 اشخاص مقتول اولدی . منہزملر علی بن ابانک یاتنه رجعت
 ایتدیلر .

(۲۶۲) سنه سنده یعقوب بن الصغار عسکرله فارسدن
 اهواز کتدکده احمد بن لیشویه تسرده ایدی . مقابلہ
 عجزینی اکلادیغنی جهته او حوالیدن چکیلوب یعقوب
 چند یسابوره نزول و اصحابندن خضر بن المعیری اهواز
 سوق ایتدکده اهواز جانبنده بولنان علی بن ابان مدافعه
 ایدرک میانہ طرفینده براز وقت مصادمه وقوعبولدی
 زنجیلر مدافعه تامدیه مقتدر اوله مدقلرندن خضر اهواز
 داخل اولدی . و ابن ابان عسکر مکرمه چکلدی ایسه ده

اوراده دخی دیکیش طو تديره مدیغندن نهر سـدره طرفنه
کتدی . یعقوب جانبدن خضره امداد عسکری ارسال
ایله برابر زنجیرله محاربه دن فراغت و او حوالینک محافظه سنه
دوام ایتسی امر اولمغله خضر امر اوزره حرکت
ایلدی .

۲۶۳) سنه سنده جانب خلافتدن اصلاحاته مأمور
مسرور البلخی اهواز ولایتی والیلمکنه تکین بخاری بی
تعیین ایدوب ولایت مذکوره نك حرباً استیلاسنه امر
ویردی . تکین اهـوازه یقین واردقده تسـتر اهالیسی
کندوسـنه موافقت کوسـتروب بالاتفاق او حوالیده کی
زنجیری تضییق و تنکیل ایلدیلر . علی بن ابان بوزیلوب
قاچدی . وزنجیرك چوغی اولدرلدی . بونی متعاقب
ابن ابان فارس کوپریسنه کیدرک اوراده اقامت و محافظه یه
عسکر تعیین ایدی ایسه ده تکین خبر آلوب اثنای راهده
پوصویه عسکر قومش اولدیغندن زنجیر پوصویه یاقن
واردقده تکینك عسکری بغته هجوم وزنجیری بر باد
ایدی ویردیلر . ابن ابان تکین ایله اوغراشه میه جغنی
اکلایوب حسن صورت التزامنه مجبور قالدیغی جهتله
بالخباره تکینه عرض تذلل و بعض هدایا تقدیم ایلدی .
تکین حقنده مسامحه کوسـتردیکنی مسرور البلخی استخبار

وتکینی جلب و حبس ایله یرینه اغرتمشی نصب ایلدی .
 اغرتمش سنه مذکوره رمضانده تسیره واصل
 اولوب مطربن جامع نام امیر دخی یاننده اولدیغی حالده
 ابن ابانک عسکر ایله محاربه و غلبه دن صکره عسکر مکرمه
 کیدرک ابن ابانی حرباً اورالردن دفع ایلدیلر . ابن ابان
 اهوازه طوغری چکلدی . اغرتمش بوندن صکره خلیل
 بن ابان اوزرینه کیدرک اربل کوپریسندن کچر ایکن علی
 عسکرله مدافعه یه قیام ایلدیکی جهته له سروه نهرینه
 طوغری یوریدیلر . نهر مذکور اوزرنده زنجارله بعد
 المحاربه علی اهوازه کتدکده اوراده کی عسکرینی چکلش
 کوردیکندن عودتلی ایچون آدم کوندردی . عودت
 ایتدیلر . بو اثناده اغرتمش زنجارک اوزرلرینه هجوم
 ایتکله زنجاردن چوق آدم مقتول اولدی . شو وقعه
 (۲۶۵) سنه سنده ایدی .

بوندن صکره ده اغرتمش ایله زنجارک ازالرنده حرب
 دوام ایدوب بالاخره علی بن ابانک بوزلمسینی متعاقب
 خلیفه نیک برادری موفق عسکرله بالورود دجله اعمالندن
 زنجار یدلرنده کی یرلری نزع ایتدیکی صره ده زنجار فنا
 لشوب اهواز حوالیسندن چقدیلر (۲۶۷) .

تجاوزات اشقیما موفق و اوغلی معتضدک همتلریله

او حوالیدن زائل اولدقن صکره خوزستان دأره سی
بعضاً بصره و بعضاً فارس ولایتنه الحاقاً اداره اولنه رق
بعضاً دخی مستقلاً اداره ایدلش و (۳۱۹) سنه سنه
محمد بن یاقوت اهواز وایلکننده بولمشییدی.

(۳۲۲) ده مرد او بیج عسکر سسوقیه خوزستان
حوالیسنی یداستیلایه الوب خلیفه یه وقوع بولان مراجعتی
اوزرینه سنوی اکیوز بیک دینار بدل مقطوع ایله حوالی
مرقومه کندوسنه الزام ایدلشی.

(۳۲۳) تاریخنده مرد او بیجک مقنولیتیه اهواز
اداره سی ینه طوغریدن طوغری به جانب خلافته انتقال
ایلدیکندن محمد بن یاقوت بتکرار اورایه والی تعیین قلنش
وابو عبدالله البریدی اهواز ولایتک بعض اموالی
ضامن اولدیغی حالد ابن یاقوتک کتابنده بولمشییدی.
بصره تاریخنده ذکر سی سبقت ایتدیکی اوزره ابو عبدالله
بالاخره ابن یاقوتی دفع ایله اهواز ولایتی استیلا و (۳۲۴)
سنه سنه اوراده کسب استقرار ایلدی.

(۳۲۵) ده امراء اتر اکن یحکم اهوازی استیلا
وابو عبدالله ال پویه دن معزالدوله یه مراجعت ایتکله
معزالدوله (۳۲۶) سنه سنه اهوازی ضبط ایتشدر.
(۳۳۴) سنه سنه قدر معزالدوله بالذات اهوازده

اقامتله حکومت ایدوب سنه مذکوره ده بغداد امارتی
یدضبطنه الدقه فارس حکمداری بولنان برادری عماد -
الدوله اهوازی استیلا ایلدی .

(۳۳۸) ده عمادالدوله وفات ایدرک فارس واه-واز
ولایتلری رکن الدوله جانبندن اوغلی عضد الدوله یه توجیه
اولندی . (۳۶۶) سنه سنده رکن الدوله نک ری شهرنده
وفاتیه ملکی اوغلی عضد الدوله یه منتقل اولدقه عضد
الدوله اوغلی صمصام الدوله مرزبانی اه-واز ولایتی
والیلکنه تعیین ایلشیدی .

(۳۷۲) سنه سنده عضد الدوله وفات ایدرک عهد -
سندن منحل بغداد امارتی صمصام الدوله یه انتقال ایلدی .
صمصام الدوله بغداده عزیمت و برادری شرف الدوله ابو-
الفوارس فارس ولایتی استیلا یه قیام ایتکله صمصام الدوله -
نک سوق ایلدیکی عسکره غلبه ایلدیکی اشاده دیکر برادری
ابوالحسین احمد دخی اهوازی استیلا ایدی ویردی .

(۳۸۰) سنه سنده اهواز ولایتی ال پویه دن فخر
الدوله نک ید استیلا سنه یکمیش اولدیغی حالده (۳۸۳)
ده صمصام الدوله جانبندن ابوالعلا عبدالله توجیه اولندی
ایسه ده عسکرله مدافعه ایلدیکی جهته ابوالعلا منهزماً

عودت ایلشیدی . (۳۸۵) ده صمصام الدوله خوزستانی
بالاستیلا علا بن الحسنی اورایه والی تعیین ایلدی .

(۳۸۶) ده علاوفات ایدرک یرینه ابوعلی اسماعیل
نصب ایدیلوب (۳۸۹) ده بهاء الدوله جانبدن خوزستان
ولایتی بالاستیلا ابو جعفر الحجاج بن هرمز اورایه والی
تعیین و عید الدوله لقبی ایله تلقیب اولندی .

عید الدوله نك سوء سلوکی جهتیله (۳۹۰) ده عزل
ایدیلهرک عهده سندن منحل خوزستان ولایتی ایله عراق
امارته ابو الحسن بن استاد هرمز و (۳۹۱) سنه سنده
ابو ناصر سابور نصب ایدیلوب (۴۱۱) سنه سنه قدر
خوزستان ولایتی عراق امارته مربوطاً اداره اولمشدر
تاریخ مذکورده سلطان الدوله طرفندن خوزستان ولایتی
اوغلی ابو کالیجاره توجیه ایلدی .

(۴۲۱) سنه سنده جلال الدوله اهواز حواله سی
استیلا ایچون عسکرله کتمدکده ابو کالیجار مدافعه مقصدیله
جلال الدوله به استمدانامه کوندردی ایسه ده جلال
الدوله قبول ایتیب اهوازه دخول واورالری یغما ایتیش
ویالکز دارالاماره دن ایکیز بیک دینار اخذایله بلده نك
بر جهتنده اغتصابی اباحه ایلدیکندن عرب واکراد
طائفه لری اورالری نهیب و غارتله بریاد ایلشدر . بواشاده

ابو کاليجار اهو اوز دن چکيلوب عالمه سى اوراده قالمشيدى .
 جلال الدوله عالمه مذکورہ يى بغدادہ کوندر رکن ابو .
 کاليجار ک خستہ بولنان والدمه سى بولده فوت اولدى .
 بونى متعاقب ابو کاليجار تدارک ايلديكى عسکرله جلال
 الدوله نك اهو اوز حواليسنده کى اصحابى اوزرينه بالهجوم
 بتکرار استيلا ايدي ويردى .

(۴۲۳) سنه سنده بغداد ده بولنان اترک عسکريله
 جلال الدوله آراسنده ظهور ايدين اختلاف اوزرينه
 جلال الدوله بغداد امارتدن طرد ايله ابو کاليجار اسمنه
 خطبه او قوندى . وکندوسيده بغدادہ دعوت اولندى
 ايسه ده کتمديکندن جلال الدوله ينه امارته اعاده قلندى .
 جلال الدوله ايله ابو کاليجار ارارنده کى مخالفت و منازعه
 (۴۳۰) سنه سنه قدر ممتد اولوب اول اشداده بينلرنده
 مصالحه منعقد اولمشدر .

(۴۳۵) ده جلال الدوله وفات ايدرك ابو کاليجار
 بغداد امارتى مسندينه او طورديغندن اوغلى ابوعلی يى
 خوزستان ولايتى واليلىکنه بالتعيين کندوسى بغدادہ
 عزيمت ايتمشدر .

(۴۴۰) سنه سنده ابو کاليجار وفات ايدوب بغداد
 امارتى اوغلى ملک الرحيم انتقال ايتدکده برادرى بولنان

فارس حکمداری ابو منصور فلاستون عسکرله کیدرک
خوزستانی ضبط ایتدی.

(۴۴۱) ده ملک الرحیم ایله فلاستون اراسنده اختلاف
پارلایوب ملک مشارالیه عسکرله فارسه طوغری کتدی
ایسدهده بغدادجه اختلال حدوثی خبر آلدیغندن کیرویه
دونه رک (۴۴۳) ده عسکرله بالذات عزیمت و خوزستانی
استیلا ایلدی. بونک اوزرینه فلاستون جمع ایلدیکی
جنود ایله ملک الرحیم علیه قیام ایله برابر سلجوقی
سلطان ارطغرلدن دخی استمداد ایدرک سلطان مشارالیهک
کوندردیکی عسکری کندی قوتیله بالتوحید اهوازدن
واسطه قدر یداستیلایه آلمش اولدیغی حالده ملک الرحیم
بتکرار عسکرله کیدرک حرباً استرداد و فلاستون
ایله متفق لرینی بوزوب برباد ایدی ویردی.

(۴۴۷) سنه سنده خوزستان حوالیسنی سلجوقی
سلطان ارطغرل استیلا و امر اسندن هزار اسب بن تنکری
خوزستان ولایتنه والی تعیین ایتدی. هزار سبک
خوزستان وایلکی اون بش سنه ممتد اولمشدر.

(۴۶۲) سنه سنده هزار اسب وفات ایلدیکندن
سلجوقی الب ارسلان طرفندن خوزستان ولایتی کرمان

ولایتہ الحاقاً کرمان والیسی بولنان قاروت بکہ توجیہ
اولندی.

(۴۶۵) ده قاروت بکک وفاتی وقوعبولغله یرینه
اوغلی تور انشاء قائم اولدی.

سلطان برکیارقک برادری اولوب حال صباوتنده
والدهسی ترکان خاتونک اقدامیلہ سریر سلطنتہ اجلاس
ایدیلان محمودک اداره امورینی یدو صایتنه المش اولان
مشار الیہا ترکان خاتون فارس وخوزستانی استیلا یه قیام
وامراسندن امیر انزی عسکرله سوق ایدرک بالمحاربه تور.
انشاء مقتول اولدیغندن فارس وخوزستان سلطان محمود
نامنه اولمق اوزره بعدالاستیلا امیر مشار الیه عہدہ سنہ
توجیہ قلندی (۴۸۷) .

بونى متعاقب ملکشاہک برادری ارسلان ارغون خوزستان
وفارس ولایتلرینی حرباً امیرانزک یدندن الدی ایسہده
(۴۹۰) سنہ سنہ سلطان برکیارق ارسلان ارغون
یدندہ کی بلادی استیلا مقصدیلہ سوق ایلدیکی عسکرہ
قارشوارسلان مقتول اولدیغندن عہدہ سندن منحل خراسان
ولایتی ملکشاہ برادری سنجرہ وخوزستان وفارس ولایتی
امرادن برسقہ توجیہ ایتشد.

(۴۹۴) ده امیر برسق وفات ایلدیکنندن اعمالی

اوغلارندن زنکین استیلا ایلدی ایسه ده (۴۹۸) ده سلطان محمود سلجوقی خوزستانی امیرزنکینک یدندن الوب جاوی سـکـاوری اورایه والی تعیین و خوزستاندن بدل دینور بلادینی زنکی به اقطاع ایلدی. جاوی سـکـاور مؤخرأ موصل ولایتی والیلکنه نقل ایله خوزستان حوالیسی برمدت عاملر معرفتیه بالاداره (۵۰۸) سنه سنده جاوی خوزستان و فارس ولایتلی والیلکنه نصب ایلدی. (۵۱۰) تاریخنده جاوی فوت اولغله برسقک اوغلاری اسـوری ایله برادر زاده لری ارغوی وهدد خوزستانی ضبط ایلدیلر.

(۵۱۳) ده سلطان محمود سلجوقی خوزستانی برسقک اوغلاری یدلرندن الوب فارس ولایتیه بالتوحید امراسندن قراجه ساقی به توجیه ایلدی. قراجه ساقینک مأموریتی (۵۲۷) سنه سنه قدر ممتد اولمشدر.

قراجه ساقی سنه مذکورده وفات ایلدیکندن برینه برسقک احفادندن امیر برسق خوزستانه والی اولدی. (۵۳۲) سنه سنده فارس ولایتی والیسی بولنان امیر منکبرس، سلجوقی سلطان مسعود ایله ملک داود ارالرنده کی اختلاف اثناسنده ملک داود جانبنده ایکن خوزستان حوالیسنده بین الطرفین محاربه وقوعیه منکبرس مقتول

اولدقدہ ملک دواد فارس و خوزستان ولایتلرینی برلشد۔
 روب امراسندن بوزابه یه توجیه ایلدی۔
 بوزابه (۵۴۱) سنه سنه قدر فارس و خوزستان
 والیلککنده دوام ایدوب اوتاریخده ری امیری عباس
 ایله بالاتفاق سلطان مسعود سلجوقی علیهنه قیام ایلدیلر۔
 شو صرهدده امیرعباس دست اسارته کرفتار اولوب سلطان مسعود
 دک حضورینه احضار اولمغله سلطانک امریله قتل اولندی۔
 بوخبر بوزابه یه بالغ اولدقدہ بوزابه فارس و خوزستاندن
 جمع ایلدیکی عسکرله کیدرک سلطان مسعودک بلادندن
 اصفهانی محاصره ایلدکدنصکره سلطان مسعود اوزرینه
 یوریدیکنندن قراتکین جایرینه یتشدکده حرباً اسیر وبعده
 مقتول اولدی۔ و بوزابه نک مقتولیتندن صکره ملکشاہ
 ابن سلطان مسعود سلجوقی خوزستانی ضبط ایلدی
 (۵۴۴)۔

(۵۴۹) سنه سنه قدر خوزستان ولایتی ملکشاہک
 یتنده ایکن امراء سلجوقیه دن خاص بکک اصحابندن ای۔
 دوغدی شمله باشنه طوپلامش اولدیغی عسکرله کیدرک
 حرباً ملکشاہ غلبه و تاریخ مذکورده خوزستانی ضبط
 ایتشدن۔

(۵۶۲) سنه سنه خوزستان صاحبی شمله نک عراقه

عن یمتله خلیفه المستنجد بن بعض بلادك كند و سنه اقطاعی طلب و حصول مقصدینه موفق اولقمسزین عودت ایدرك بوبابده جریان ایدن بعض وقایع دولت عباسیه فصلنده ذكر اولنمقله بوراده تكرارینه لزوم كوريله مدی .

(۵۶۸) تاریخنده شمله عمزاده سی سنكاه بن احدى اراضی عراقده واقع ماهیكي قلعه سنه سوق ایله قلعه مذكورهیه مقابل دیگر برقلعه انشاسنه مباشرت ایلدكده خلیفه المستنجدك سوق ایلدیكي عسكرك حرباً مرقومی قتل ایله سرمقطوعنی بغدادده ارسال و بنا ایلدیكي قلعه بی تخریب ایلدیله .

(۵۷۰) سنه سنده شمله وفات ایدرك ملكشاه محمود سلجوقی طرفندن برینه اوغلی نصب ایلدش و ابن شمله (۵۹۱) سنه سنه قدرخوزستانه متصرف اولدیغی حالده او تاریخده اولادشمله بیننده منازعه یوزكوسترمش اولدیغندن یو یوزدن اهالی اراسنده نمایان اولان مضایقه اوزرینه بعض متحیران طرفندن خلیفه الناصر لدین اللهه مراجعتله خوزستانك استیلاسی التماس اولندی . خلیفه عسكرك سوقیله بالمحاربه خوزستانی استیلا و اولادشمله بی بغدادده جلب ایله خوزستان ولایتی و الیالکنه امیرالحاج طاشکین مجیرالدینی نصب ایلدی .

(۶۰۰) تاریخنده طاشتمکین وفات ایتمکه طرف خلا-
فتندن طاشتمکینک دامادی سنجر خوزستانه والی تعیین
قلندی. (۶۰۶) تاریخنده سنجرک خلافتنه کوستر دیکی
مخالفت اوزرینه بغداده کلمسی کندوسنه امر اولندی
ایسده موافقت کوستر مدیکندن خلیفه، نائب الوزاره
مؤیدالدین و خواصندن شرابی عزالدینی عسکرله خوزستانه
مأمور ایلدی. سنجر فارس صاحبی اتابک سعدبن تیکله نک
یانه فرار ایدوب اتابکک شفاعتیه امانه مظهر اولدیغی
حالده بغداده ارسال و خوزستان ولایتی موالدین امیر-
الحاج یاقوته توجیه ایلدی.

(۶۱۰) سنه سنه قدر یاقوت خوزستان ولایتی
والیکنده قالوب اوتاریخنده ولایت مذکوره الناصر-
لدين الله طرفندن حقیقی المؤید بن علی یه توجیه
اولمشدر.

بوندن صکره دولت عباسیه نک انقراضنه قدر
خوزستان ولایتی طوعریدن طوغری یه جانب خلافتنه
مربوط اولمق اوزره تعیین اولنان ولایه و عمل طرفلرندن
بالاداره (۶۵۶) سنه سنده دولت عباسیه نک انقراضی جهتیه
ممالکینی هلا کونک استیلاسی صره سنده خوزستان دخی
هلا کونک ید استیلا سنه یکمیش و هلا کودن صکره اولادینک

دائرة حكومتلرينه داخل اولديغي حالده تعيين اولنان
 حاملار معرفتلىله اداره ايدلمشدر.

(لرستان تاريخى)

لرستانك خوزستانه مربوط اولديغي وسبب تسميه سى
 صدر مجتهد ذكر اولندي. قنچندن صكره خوزستانه
 مربوطاً اداره اولنور ايدى. (۳۰۰) تاريخلرنده
 مرجعلى خوزستان ولايتى والىلى اولق اوزره لرستان
 بلادينك برجهته لربزرگ وديكر جهته لركوچك
 ناملرله موسوم ايكي برادر حكومت ايلدكلرندن برنجيسنك
 دائرة حكومته (لرستان كبير) ايكنجيسنك كينه (لرستان
 صغير) اطلاق اولندي.

(لرستان كبيرده بنى فضلويه حكومتى)

(وقايع تاريخيه سى)

بنى فضلويه ملوكنك برنجسى و حكومت مذكوره نك
 مؤسسسى ابوطاهر محمد بن على بن فضلويه نام ذاتدر.
 مشاراليه بغايت شجاع ايدى. فارسده حكمرما اولان
 سلغريه دولتى امراسى سلكنه داخل اولمش وسلغريه
 حكومتك شبانكاره حكومتى ايله وقوعبولان محاربه لرنده
 ابوطاهر بسالت فوق العاده ابرازيله شبانكاره عسكرينه

بعد الغلبه لرستان حوالیسنی استیلایه رخصت اعطاسنی
وبعد الاستیلا والیلکنک کندوسنه توجیهنی سلغراتا بکنندن
استدما ایلشیدی. اتابک مقصدینی ترویج ولایم کلان امری
اعطا ایتمکله ابوطاهر لرستان دیارینی حرباً استیلا ایدی
ویردی.

مشارالیه ولایت مذکوره بی استیلا ایتدکن واوراده
یرلشدکن صکره استبداد افکارینی التزام ایدرک اسمنی
اتابک دیو اعلان ایتدی. برمدت بوصورتله اوحوالیده
حکمرما اولوب عازم داربقا اولدوقده هزار اسب، بهمن،
عمادالدین پهلوان، نصره الدین، قزل نامرلیه موسوم بش
نفر اوغلنی ترک ایدوب حیساتنده وقوعبولان وصیتی
اوزره بیوک اوغلی اتابک هزار اسب لرستان حکمداری
اولدی.

هزار اسبک حسن اداره سی اوحوالینک عمراننی
تزیید ایدرک شام اراضیمندن جبل السماقده ساکن یکر میدن
زیاد قبائل وسائر محللردن دخی متعدد عشایر لرستانه
نقل خانه ایلدیلر.

هزار اسبک شوکت وقدرتی تزايد ایدوب دائره
حکومتنده قابل عمران اولان محللرک جملہ سی معمر
اولدی. وبغداد ده بولنان خلافت عباسیه منشور

و خلعت ارساله هزار اسبک حکومتی تصدیق ایلدی .
 هزار اسب (۶۲۶) سنه سنده فوت اولوب یرینه
 اوغلی تکله قائم اولدی . تکله سلغریه حکومتیه بالدفعات
 محاربه لر ایدرک مظهر غلبه اولمش و (۶۵۵) سنه سنده
 هلا کو بغداده متوجهاً عزیمت ایدر ایکن تکله اثنای
 راهده عرض اطاعت ایتیکله مسندنده ابقا ایدلمشیدی .
 هلا کونک بغدادی استیلا سندن صکره خلیفه نك واهالی
 بغدادك مصادف اولدقلری مصائبه تکله نك پك متأسف
 اولدیغنی استماع ایتدیکی جهته هلا کو جانندن اوزرینه
 عسکر سوق اولندی . تکله بر قلعه یه چکیلوب تحصن
 ایلدی ایسه ده اخرا الامر امان اخذیله نفسنی تسلیم
 ایتدکن صکره هلا کونک امریله قتل اولندی (۶۵۶) .
 تکله نك مقتولیتندن صکره برادری اتابک شمس الدین
 الب ارغون هلا کونک امریله لرستان حکومته قائم
 اولوب اون بش سنه مدت عدالتله اوحوالی بی حسن
 اداره و (۶۷۱) ده وفات ایدرک یرینه ابقا خانک امریله
 برادری اتابک یوسف شاه او طور دی .
 یوسف شاه (۶۸۳) ده فوت اولغله یرینه اوغلی
 افراسیاب قائم اولمش در .
 افراسیاب ظلم واعتساف ارتکابیه موصوف ایدی .

خاندانك قلوب عامه ده مدت مدیده دن برو جایگیر اولان
 محبتنی مظالمه احما و جزئی بهانه لرله شونك بونك اموالی
 مصدا دره ایتدیکندن اهالی مظالمته متحمل اوله میوب
 مظالم و ملر ایرانده حکمفرما اولان بنی هلاکو حکومتنه
 شکایت ایچون اصفهانه متوجهاً برر برر یوله چقمقه
 باشلادقلرینی افراسیاب استخبار ایلدکده اثنای راهده
 طوئدردیغنی اعدام ایتك اوزره عمزاده سی قزلی مأموراً
 یوله چقاردی. و او آراق ارغون خانك وفاقی خبری
 شایع اولدیغندن بنی هلاکو حکومتنه اطاعتی ترك ايله
 لرستانده کندی اسمنه خطبه او قودوب استقلالانی اعلان
 ایدی و یردی:

کیخاتو خان افرسیابك عصیاننی استخبار ایندکده امیر
 طولداری عسکرله تنکیلنه مأمور ایدوب امیر مشارالیه
 کیدرك غلبه ايله افرسیابی طوتوب کیخاتو خانه کوندردی
 ایسه ده بعض طرفدن وقوعبولان شفاعت اوزرینه
 جرایم سابقه سنی عفو وینه لرستان حکومتنی عهده سنده
 ابقا ايله کندوسنی معزراً مملکتنه کوندردی. افراسیاب
 لرستانه کتدکده ینه عصیان ایدرك کیخاتو خانك سوق
 ایتدیکی عسکرله محاربه ایلدیکی اثناده کیخاتو خانك
 وفاتيله غازان خان جلوس ایلدیکندن ترك عصیان و غازان

خانك حضورينه عنيمتله عرض اطاعت ايلدى . وغازان
كافى السابق لرستان حكومتى عهد سنده ابقا ايله افراسيابى
مملكته اعاده ايتدى .

(۶۹۵) سنه سنده غازان خان بغداده متوجهاً دار-
السلطنه دن حركت ايلدكده افراسياب همدان حدودنده
خدمته ورود و خان مشار اليه ك لطف و رضاسنى استحصال
ايتش اولديغى حالده لرستانه عودت ايتسنى متعاقب
فاسدن عودتله غازان خانك ياننه عنيمت ايدن امراء
مغولدن سورقوداق افراسيابك لرستانجه وقوعبولان
مظالمى اهالى يى عذاب اليم دائره سنده محصور ايتديكنى
برتفصيل عرض ايلدى و غازان خانك امريله افراسياب
احضار و اعدام اولدى (۶۹۵) .

افراسيابدن صكره غازان خان جانبندن لرستان كبير
حكومتى اتابك نصرة الدين احمد بن يوسف شاهه توجيه
اولمشدر (۶۹۵) .

حكومت مذكوره نك پوندن صكره سى كتاب ثالثه
يازيله جقدر ان شاء الله تعالى .

(لرستان صغيره بنى خورشيد)

(حكومتك وقايع تاريخيه سى)

لرستان صغيره دائره سنده هجرتك (۳۰۰) تاريخلرنده

لر کوچك بعض قبائله حكومت ایتش ایسه ده بونك
 حكومتی بر مرجع مشروعات نصب و تصدیق ایله صورت
 رسمیه ده اولیوب بر عرشیرت ریاستی کبی ایدی . اندن
 صکرده دایره مذکورده بولنان قبائل مختلفه نك عمومده
 حكومت ایده جك بر حاکم یوغیدی . هر قبیله کندولرنجه
 منتخب بر رئیسك یداداره سنده اولدیغی حالده جله سی
 جانب خلافتیه مطیع و مربوط اولوب سنه بسنه مرکز
 خلافتدن مرسل مأمور معرفتیه عواندر رسمیه لری تحصیل
 ایدیلور ایدی .

(۵۵۰) تاریخلرنده دولت سلجوقیه اختلاف جاریدن
 بعض مرتبه ضعهف مصادف اولدیغندن امیر حسام الدین
 شوهلی لرستان صغیر ایله جوارنده بولنان بعض محللاری
 استیلا ایدرك لرستان صغیر دایره سنك بر قسمنه سرخاب بن
 عیاری، دیگر قسمنه شجاع الدین خورشیدی والی تعیین
 ایتش ایدی .

حكومت سلجوقیه و عراق مأمورلرنك احوالیده
 متمد اولان سؤمعامله لرندن اهالی اوصائمش و خورشیدك
 حسن سلوکنندن ممنون اولمش اولدقلرندن بالاتفاق
 خورشیدی اوزرلرینه حاکم مستقل انتخاب ایلدیلر .
 و براز صکره سرخاب بن عیاره تابع اولان محللار اهالیسیده

انك اطاعتی دائره سندن چقبوب خورشیده اتباع و انقیاد
کوستردیلر .

شجاع الدین چوق وقت لرستان صغیر حکومتی
عدالتله اداره و (۶۲۱) تاریخنده یوز یاشنه قریب ایکن
وفات ایتکله برادرزاده سی سیف الدین رستم بن نورالدین
محمد یرینه او طور دی .

سیف الدین رستم عدل ایله متصف ایدی . خشنودی
عمومی به مظهر و زماننده قطاع طریق و اشقیا سیف
سیاستله مضمحل اولمشدر . لیکن برادری شرف الدین
ابو بکرله میانه لرنده خصومت یوز کوستروب برجامده
ایکن شرف الدین علیه نه سوء قصده حاضر لشمش و اعوانی
دخی استحضار ایتمش اولدیغنی استخبار ایتسیله جامدن
چقبوب کوه کلاه دینلان جبله فرار و التجا ایش ایدی .
شرف الدین اوراده یتشوب کندوسنی قتل و مسندنه
جلوس ایلدی .

شرف الدین ابو بکر بن نورالدین محمد شو فاجعه بی
ارتکاب و مسند حکومتی اغتصاب ایتدکن صکره سیف
الدینک زوجه سی زوجنک انتقامی المی ایچون برتقریب
ایله شرف الدینی تسمیم ایتدروب شرف الدین سمک تأثیر یله

وفات و برادری عزالدین کرشاسف بن نورالدین محمد
یرینه جلوس ایتدی.

شرف الدینک و فاتیلہ عزالدین کرشاسفک لرستان
صغیر حکومتی احراز ایلدیکی بنی خورشیددن بغدادده
بولنان حسام الدین خلیل بن بدرک مسموعی اولوب
حسام الدین جمع ایلدیکی عساکر کثیره ايله لرستانه
طوغری یوریدکده عزالدین بلا محاربه حکومتی حسام
الدینه ترک ایتک استدی ایسه ده همشیره لری باشنه
طوپلانوب مدافعه ایتدیکی حالده کندولری بالاتفاق
مردانه محاربه ایده جککرینی عزالدینه افاده ایلدیلر.
عزالدین نسوان سوزینه اویوب مدافعه یه قیام ایتدی
ایسه ده عسکری منهزم اولغله مغلوباً تکریته طوغری
فرار ایلدی. حسام الدینک تعقیب ایچون سوق ایتدیکی
مأمورلر اثنای راهده عزالدینی دردست وحسام الدینک
یانتہ احضار ایلدیلر. حسام الدین کندوسنه امان ویردی.
حسام الدین خلیل بر مدت حکومت ایتدکنصکره
برادری سلیمان شاه علیه قیام واهالینک چوغنی سلیمان
شاهه اتباع ایتکله ارالرنده براز وقت محاربه لر وقوعیله
بالاخره صحرای شاپورده منهزم ومقتول اولدی (۶۴۰).
بو حادثه دن صکره حسام الدینک برادری بدرالدین

مسعود لرستانی ضبط ایله سلیمان شاهه غلبه و سلیمان شاه
بغدادده فرار ایله خلیفه یه النجا ایلدی . بر مدت صکره
هلاکو بغدادده متوجهاً بلاد فرسه داخل اولدوقده بدر-
الدین مسعود منکوقا انک یاننه کیدرک استحصال ایلدیکی
امر ایله هلاکونک یاننه ورود و لرستانده کماکان اجرای
حکومت ایلدی . هلاکو بغدادی بالاستیلا ارتکاب
ایلدیکی غدر عظیم صرهمسندده سلیمان شاه دخی شهید
اولدیفندن بدرالدین مسعود سلیمان شاهک متعلقات
و عائله سنک عفوینی نیاز و هلاکو التماسنه مساعدده ایله
هپسینی لرستانه اعاده ایتشدر .

بدرالدین مسعود متعلقات و عائله مذکورده حققرنده
جرمت و رعایتله حسن اعاشه لرینی التزام و لرستانک اداره سنه
دوام ایدرک (۶۵۸) تاریخننده فوت ویرینه تاج الدین شاه
بن حسام الدین خلیل قائم اولدی . هلاکونک و فایتله
اوغلی ابقاخان جالس سریر حکومت اولدوقده (۶۷۷)
سنه سنده بعض حرکاتی اوزرینه ابقاخانک امریله قتل
و بدرالدین مسعودک اوغلارندن ملک الدین حسن لرستانک
ولای دینلان جهتنه و عزالدین حسین اینجو نام جهتنه
حاکم نصب اولمشدر .

ملک الدین بغایت فطین و متدین و عزالدین پک حمید

ایلدی . عزالدین شدت و شجاعته ولایت همدانند تسمه
و حدود اصفهانند عراق عربیه قدر دست تصرفه الوب
زیر دستنده اولان محارده نشر لوای عدالت ایلدی .
قورقوسندن هیچ برکیمه دیکری حقنده غدره جسارت
ایده من ایلدی . شوایکی برادر بربر لیلده ده حسن اتحاد
وامتراج ایدرک لوای سیاسیلری التنده موجود عسکرک
مقداری یتیش بیک راده لرینه وارمقله ایران پادشاهنک
دخی هر خدمتی ادا و رضاسنی استحصال ایلدیلر .

ملک الدین و عزالدینک ایکیسیده (۶۹۲) سنه سنده فوت
اولمقله کینجا توخا جانبدن لرستان صغیر حکومتی بجال .
الدین خضر بن تاج الدین شاهه توجیه ایلدی ایسه ده
شجاع الدین خورشید نسلندن حسام الدین عمر بک (۶۵۳)
سنه سنده برجعیته لیل و بفته بجال الدین ایله حسام .
الدین خلیفک سائر اولادی اوزرینه هجوم و هپسنی قتل
ایدرک لرستان صغیری تغلباً ضبط ایلدی .

عمر بکک بو حرکات غدارانه سی اوزرینه شجاع الدین
خورشید اولادندن صمصام الدین محمد بن نور الدین
و عزالدین محمد امراء سائر ایله بالاتفاق مقتوللرک قانلرینی
دعوایه قیام و عمر بکی طرد ایله صمصام الدین مسند حکومت
او طوردی .

بوند نصیحه مقتول لرك قاتل لرندن اخذ انتقامه قیام
ایدیلر لرك ایکی طرف اراسنده محارب لر جریان ونه ایة
الامر صمصام الدین اون درت یرندن مجروح اولدیغی
حالده خصم اسندن شهاب الدینك غدریله مقتول اولدیغندن
طرفینك دعوالری شاه ایران غازان خانہ انتقال ایلدی.
غازان خان طرفینی بالمحاکه قاتل اولدق لری تحقق ایدن عمر
بکله شهاب الدینی قصاصاً اعدام ایتدروب لرستان حکومتی
عن الدین محمد بن امیر عز الدین حسینده توجیه ایتشدر.
(۶۹۵).

بقیه سی کتاب ثالثده یازیله جقدر ان شا الله تعالی.

اوچنجی مبحث

بلاد فرس دن عراق عجم مملکتی جغرافیاسیله

وقایع تاریخیه سی بیاننده در

(عراق عجم) مملکتنه اقلیم جبل دخی دینلور.

اسکی جغرافیا کتابلرنده (ایران شهر) دینلان قطعه عراق

عجم مملکتی در. عراق عربیه متصل اولدیغی ایچون

عربلر بوکا عراق عجم دیدیلر.

شو مملکت غرباً عراق عرب، جنوباً خوزستان

ولرستان، شرقاً مفازه خراسان و فارس، شمالاً اذربایجان

وديلم بلاديله محدوددر . اقساامندن زنجان حواليسي
 شمالده ، ابهر واصفهان شهرلری جنوبده ، قزوین شرقده ،
 همدان وسطده واقعدر . قرون وسطاده مملکت
 مذکورنک دارالملکی بعضاً اصفهان ، بعضاً همدان ایدی .
 صکره لری ایران شاهلری طهرانی دارالملک اتخاذا ایلدیلر .
 عراق عجمک طولی سفید روددن یزده قدر یوز التمش
 وعرضی کیلاندن خوزستانه قدر یوز فرسخدر . هواسی
 معتدل و لطیفدر .

بلاد مشهوره سندن اصفهان شهری (۵۱) درجه ،
 ۴۴ دقیقه طول و ۳۲ درجه ، ۳۹ دقیقه عرضده و آلچق
 طاغیر آراسنده واقعدر . اکاسره عسکرینک اردوگاهی
 اولدیغی ایچون سپاهان نامیله شهرت ویرمش ایدی .
 عربلر تعریب ایله اصفهان دیدیلر . زندرود ایرماغی قبله
 جانبندن کلوب شهرک کنارندن پکر . نهر مذکورک بعض
 اقساامیده آریلوب شهر دروننه اقرار . میوه لری چوق
 وبغچه لری کوزلدر .

بلاد مذکورهدن ری شهری الی اوچ درجه طول
 و اوتوز بش درجه ، اوتوز دقیقه عرضنده واقع بربلده
 قدیمه ایدی . تاتارلرک هجو ملرنده خراب اولدی . غازان

خان زمانده ملك فخرالدين بر درجه يه قدر اعمارينه همت
ايلدى.

طهران مقدملى بر كوچك قصبه ايدى. شاه
طهماسب زمانده معموريت وجسامت كسب ايتشدرد.
باغچه لى كشيرواب و هواسى لطيف در. جهت شماليه سنده
واقع سميران ديمكه معروف كوهستان واديسى جنت
دنيا دنيله جك درجه ده لطافتى حاوى اولسييله مقدملى
شمع ايران ديو موصوف ايدى.

قزوين شهرى اللى ايكي درجه يكرمى بش دقيقه
طول و اوتوز يدي درجه عرضنده واقع بر بلده
مشهوره در. هواسى لطيف و مياه و رياضى كشيرواب.
آلوت قلعه سى عراق عجمك قلاع مشهوره سندنرد.
قرون وسطاده ملاحده حكومتى اوراده ظهور و كسب
اشتهار ايتشدرد. وقايع تاريخيه سى شو و مجتده تفصيل
اولنه جقدر.

قم، كاشان، اردستان، دماوند شهرلى دخی عراق
عجم مملكتنده كى شهرلردن معدود در.

مملكت مذكوره ده اولان جبالك باشلوجه لى
كوه الت، كوه دماوند فيروزكوه، كوه تمك لان دينلان
طاغلردرد. كوه الت بريوكسك طاغلدر ارتفاعى درت بيك

ذراعدن زیاده در . اوزرنده هر وقت قاربونور . فرهاده
نسبت اولنان جبل بودر . کوه دماوند ری شهرینک جانب
شرقیسنده در . پک مرتفع اولمغله ذروه سی الی فرسخ
محلدن کورینور . فیروزکوه طاغی ری وبسطام و دامغان
وطهرستان آراسنده در . اطرافی معموردر . کوه نمک
لان قم حوالیسنده اولوب هیچ برطاغه متصل دکلدر .
عراق عجمک انهار مشهوره سی زندرود ، سفیدرود ،
شاهرود ، خانخورود ، بهرود صولیدر . زندرود
لر بزرک طاغلرندن چقوب اصفهان طرفلرینه جریان ایدر .
سفیدرود بش پارمق دینلان محلدن چقوب بعض انهار
ایله برلشد کدنصکره کیلانده بحر خزره دوکیلور . شاهرود
قزوین جبالندن چقوب الموتی مرور ایله طارمین ناحیه .
سنده سفیدرود نهرینه منصب اولور خانخورود دماوند
طاغلندن چقوب ری ولایتنه جریان ایدر وچوق شعبه لر
ایریلور . بو شعبه لرله طرف طرف اراضی سنی ایدر لر .
بهرود الله اکبر دینلان طاغلندن چقوب قزوین و ابهر
حوالیسنه اقار .

عراق عجم بلادی قبل الاسلام اکاسره فرسک
بلادندن معدود ایدی . خلفای راشدین حضراتنک
خلافتلری زماننده تدریج ایله فتح اولندی . اکثر محملری

حضرت عمر رضی الله عنه افندمرك اشناى خلافتنده
اصحاب كرامدن ابو موسی الاشعری و نعمان بن مقرن
رضی الله عنهما معرفتلیله انمشدر . کیفیت فتوحاتی مباحث
مخصوصه سنده ذکر اولندی .

بلاد مذکوره فتح اولند بجه بصره ولایتیه ربط
ایدلشدر . بصره والیری طرفلندن کوندربلان عاملار
معرفتلیله اداره قلنورایدی . بنی امیه دولتی زماننده دخی
بوصورتله اداره جریان ایدرك صكره لری اودائرة ده
متعدد حكومتلر تشكیل ایتش اولمفله اتیده هبسی بیان
اولنه جقدر .

عراق عجم بلادندن اصفهان تاریخی

(۲۱ - ۳۲۷)

اصفهان بلده سی پیشدادیان ملوکنندن ضحاک زماننده بنا
اولندیغنی ودمیرجی کاوه اهل اصفهاندن ظهور ایدوب
درفش کاویانی دینلان بایراق الته خلقی جمع ایله ضحاک
ازاله ایلدیکی بعض تاریخلرده مذکور ایسه ده بدرجه یه
قدر صحیح عد اولنه جق روایتیه نظراً بخت نصرك بنی
اسرائیلی فلسطین حوالیسندن چقاردیغنی وقت برقمینی
اصفهان حوالیسنده اسكان ایتشیدی . بونلر جی قصبه سی

جوارنده بعض مساکن انشا ایلدیلر . او مساکنک موقعی
 یهودیه دیو شهرت و بردی . یهودیلر وطن قدیملرینه
 اعاده اولندقدنصکره قصبه مذکوره خراب اولدیغی کی
 انقلاب زمان ایله جی قصبه سیده جمهوریت سابقه سندن
 ساقط و برقریه درجه سنه منزل اولمشیدی . صکره لری
 یهودیه قصبه سنک موقعی ساسانیان ملوککنک عسکرینه
 اردوگاه اتخاذا اولنهرق بر مدت یکدکده کسب جمهوریت
 ایتش و اصفهان شهر مشهوری وجوده کیشدر .

اصفهان شهر و حوالیسی حضرت عمر رضی الله عنه
 افندمزنک زمان خلافتنده (۲۱) و علی روایه (۱۹)
 سنه هجریه سنده اصحاب و انصار کرامدن عبدالله بن عبدالله
 بن عثمان حضرتلرینک مأموریتلریله فتح اولنوب سائب
 بن اقرع اورایه عامل تعیین اولندی . سائبک اصفهاندکی
 مأموریتی هجرتک (۳۵) نجی سنه سنه قدر ممتد اولمشدر .
 بوندنصکره تعیین اولنان عامللرک اسملری ترتیب اوزره
 مضبوط دکلدرد .

(۶۸) سنه سنده خوارج طائفه سی ری حوالیسندن
 چکلدکنصکره اصفهانی محاصره ایلدیلر . او تاریخده عتاب
 بن ورقا اصفهاندکی عامل ایدی . محاصره بر قایح ای امتداد
 ایدوب اهالی سور اوزرندن و خوارج خارجدن اوقلر

و طاشلرله مدافعه و محاربه بی تشدید ایلدیلر . محصورین بیولک
مضایقه یه طوتلدی . عتاب شهردن چقبوب هجوم ایتکی
مناسب کوردی . اهالی موافقت کو ستردیلر . اهالی عتابک
ریاستیله چقبوب کو ستر دکری مدافعه شیدیده خوارج
قارشو و طوره مدقلندن اهواز حواله سنه طوغری
چکلدیلر .

(۱۳۸) سندھ سندھ و منصورک اثناى خلافتندہ جهور
بن مرار العجلى اصفهان حواليسندھ خروج ايلدى . دولت
عباسيہ نك رى حواليسندھ كى عاملى عسكرله كيدر ك محاربہ
وغلبہ اتشدرد .

(۲۳۱) سندسندہ اصفہان حوالیسنی بنی صفار
استیلا ایشیدی . (۳۱۰) تاریخنرندہ ماکان بن کالینک
اصحابندن اسفار دیلمی ضبط اتدی .

(۳۱۹) ده مرداویجك غلبه سیه اسفارك اصحابی
منهزم و كندوسی مقتول اولدیغندن مرداویج اصفهانی
استیلا و خلیفه المقتدره مراجعتله سنوی ایکی بیك دینار
بدل مقطوع ایله اصفهانك عهده ضمانته اعطاسنی استدعا
ایلدی . خلیفه موافقت کوسترمش والمظفر بن یاقوتی اون
بیك نفر عسکرله خراجنی جمعه مأمور ایتیشیدی .
مرداویج طرفندن کرج ناحیه سنه حامل تعیین قلنسان

عمادالدوله بن بویه کرجه وصولندن صکره انضباطه دوام
ایله امورینه انتظام ویردکدنصکره عسکرله اصفهانی استیلایه
قیام ایلندی. اوارالق اصفهان حوالیسی ذکر اولندیغی
اوزره مرداو یحک عهده ضمانته، ابن یاقوت ایله ابوعلی
رستم دخی عسکرله اصفهانده ایدیلر. طرفین بیننده وقوع
بولان مخبره حربی منتج اولدیغی صروده رستم فجأة
وفات و عمادالدوله، ابن یاقوته غلبه ایله اصفهانی استیلا
ایلدی ایسه ده مرداو یح قرنداشی و شمکیری کیتلو عسکر
ایله اصفهانه طوغری یوله چقاردیغی ایشته دیکندن اصفهان
نواحیسنندن الله یکن اموال و اشیایی بالاغتنام ارجان
حوالیسننه عزیمت ایتدی (۳۲۰).

(۳۲۳) ده مرداو یح اصفهانده برجامده ایکن
کندوسندن دلکیر اولان عساکر اتراکدن بعضیلرینک سؤ
قصدلریله مقتول اولوب برادری و شمکیر اصفهانی ضبط
ایتمش اولدیغی حالده عمادالدوله عسکرله اصفهان اوزرینه
یوریدی. و اصفهانی استیلا ایدی ویردی.

(اصفهانده بنی بویه حکومتی)

(۳۲۷ - ۳۹۸)

بوندنصکره طرفین اراسنده محاربه لر دوام ایدرک
و شمکیرینه اصفهانی عمادالدوله یدندن آلمش ایسه ده

عمادالدوله وشمكيرك بلادندن راست — كيتيرديكي
محلاری یغما و امکان مساعد اولدجه استیلايه
دوام واعتنا ايده يور ايدي . بالاخره فارس و عراق عجم
بلادينك اكثر محلاريني ضبط ايدرك (۳۲۷) سنه سنه
برادری ركن الدوله يي عسکرله ارسال و اصفهانی استیلا
ايلدنی .

(۳۳۸) ده عمادالدوله وفات ايدرك يرينه ركن الدوله
قائم اولمش و كندوسی شیرازده مسند نشین حكومت
اولوب اصفهانی اوغلی عضد الدوله يه ویرمش ايدي .
ركن الدوله (۳۶۵) سنه سنه عضد الدوله يي ولی
عهد تعیین ايله اصفهان ولایتی و عراق عجمك سائر
بلادینی دیگر اوغلی مؤيد الدوله يه اعطا ايدوب عضد
الدوله عراقی ضبط ايلدكده قردادشی فخر الدوله شیراز
حكومتی الله المشيكن (۳۶۹) ده عضدالدوله عسکرله
عزیمت و فخرالدوله يي طردايله يرينه دیگر برادری و اصفهان
والیسی مؤيد الدوله يي شیراز حكومتنه اقامه ایتش و فخر-
الدوله كيدرك اصفهانی ضبط ايلشدر .

فخرالدوله بوند نصكره عراق عجمك سائر بلادینی دخی
استیلا و صاحب بن عباده يي وزیر اتخاذا ايدرك (۳۸۷) ده
وقوع وفاته مبنی اوغلی مجدالدوله رستم يرينه چكدی .

(اصفہاندہ بنی کا کوہ حکومتی)

(۳۹۸ - ۴۴۳)

محمد الدولہ صغیر وادارہ امورہ غیر مقتدر ایدی •
والدہ سی سندہ خاتون وصایت صورتیلہ حکومتی ادارہ
و (۳۹۸) دہ اصفہان حوالیسی بروجہ اقطاع قرنہاشی
ابوجعفر علاء الدولہ بن محمد بن کا کوہ اعطا ایتشدر •
(۴۲۰) سندہ سندہ سلطان محمود غزنوی اصفہانی ضبط
ایتمکک علاء الدولہ سلطان مشار الیہ اطاعت ایلدی •
وسلطان علاء الدولہ بنی اصفہان حکومتندہ ابقا ایتدی •
(۴۲۱) دن (۴۲۲) سندہ سندہ قدر علاء الدولہ نک
غزنونر ایلہ جریان ایدن وقایعی ال سبکتکین مجتہدہ یازیلہ •
جقدر •

(۴۳۳) دہ علاء الدولہ وفات ایدوب یرینہ اوغلی
ظہیر الدین ابو منصور او طور دی • مشار الیہک حکومتی
(۴۴۲) سندہ سندہ قدر ممتدا ولش ایسہ دہ او اراق وفات
ایدوب یرینہ اوغلی ظہیر الدین ابو منصور او طور مش
واصفہانک بعض ملحقاتی برادر لری ید ضبط لری نہ المشیدی •
برادر لریلہ ارالری نہ خصومت دوشمکک بونلرک وقوعبولان
تحریرکاری اوررینہ سلجوقی سلطان طغرل عسکرلہ اصفہانی

محاصره و ضبط ايتدكد نصكره ظهيرالدينه اصفهان دن بدل
يزيد شهريني توجيه واقطاع ايتشدر (۴۴۳) .

(اصفهان و عراق عجمه سلجوقيه دولتي)

(۴۴۳ - ۵۹۰)

دولت سلجوقيه نك عراق عرب و خراسان ممالكينه
متعلق و تحليلي غير قابل اولان وقايع تاريخيه لري خلافت
عباسيه فصلنده و خراسان مجتهد يازلمشدر .

دولت مشار اليها نك مؤسسي سلطان طغرل ك سلطان
محمود و مسعود غزنوي ايله وقوع و اولان محاربه لري
و (۴۲۹) تاريخنده خراساني ضبط ايله دولت سلجوقيه ي
نوجهلة تأسيس ايلديكي خراسان مجتهد تفصيل اولمشدر .
اصفهانى ضبط ايلديكي وقته قدر بلاد خراسان دن شاد .
باخ شهريني مركز اتخاذ ايتشيدى . (۴۴۳) سنده سنده
اصفهانى ضبط ايله مركز حكومتى اورايه قالدردى . بر
مدت صكره عاصمه دولت عراق عجم بلاد دن همدان
شهرينه نقل ايدلمشدر .

(۴۵۵) ده سلطان مشاراليه وفات ايدوب وصيتي
موجبجه سلطنت سلجوقيه برادرزاده سي و خراسان اميري
الب ارسلانه انتقال ايلدى .

الب ارسلانک وقایع تاریخیه سی و (۴۶۵) سنه سنده
 وقوع و قاتیلہ اوغلی ملکشاہک سریر سلطنتہ جلوس
 ایلدیکی وانکده وقایع تاریخیه سیلہ (۴۸۵) ده وفات
 ایدرک یرینه اوغلی سلطان برکیارقک و (۴۹۸) ده برادری
 سلطان محمدک، (۵۱۱) ده سلطان محمود بن سلطان محمدک
 نصورتله جلوس ایلدکری وقایع تاریخیه لریله برابر علی
 الترتیب مبحث مخصوصنده مندرج اولمغله بوراده تکراره
 لزوم یوقدر.

سلطان محمودک جلوسنده عیسی و خراسان امیری
 سلطان سنجر اعتراض ایله بینلرنده وقوعبولان محاربهده
 سلطان محمود مغلوب و منهزم اولدقدن صکره ارالرنده
 مصالحه منعقد اولدی. لیکن سلطان سنجرک غلبه سندن
 صکره ممالک سلجوقیه نک بریوک قسمی انک یداستقلانده
 قالمغله سلطان محمودک دائره حکومتی اصفهان و عراق
 عجم و عراق عرب ممالکنندن عبارت قالمشدر.

(۵۱۴) سنه سنده سلطان مشارالیهله برادری سلطان
 مسعود بیننده اختلاف ظهور ایدرک همدان حوالیسندن
 محاربه ایلدیلر. سلطان مسعود منهزماً جرجان حوالیسندن
 چککدی. (۵۱۵) ده امراء سلجوقیه نک چوغی اتابک شیر
 کیر ایله برلشوب سلطان مسعودک غیرتنی التزام و بوکا

اعتماداً سلطان مسعود بتکرار سلطان محمود ایله محاربه یه
قیام ایلدی .

بودفهمده مغلوب اولوب دینوره طوغری فرار
اپدرکن تعقیبه مأمور اولانلر واسطه لریله در دست و سلطان
محمودك حضوریته احضار اولندی . سلطان محمود
مواخذة دن صرف نظره مشارالیه خلعت اکسا و حقنه
حرمت و رعایت اجرا ایتش و مسکنی بر صورت شاهانه ده
تعیین ایله محاربه سابقه ده یغما اولنان اموال و اشیایانی
طوپلاتدروب سلطان مسعود و یرمشر .

سلطان محمود صکره لری اوقاتی معاشرت نسوانه
حصر ایله ذوق و سفاقتجه مبالغه التزام ایلدی .
وقوای طبیعیه سنه خلل کلوب (۵۲۵) تاریخنده مریضاً
وفات ایلدی .

مشار الیهک وفاتنده طغرل بن محمد بن ملک شاه مسند
نشین حکومت اولمشر . برادری سلطان مسعود بواسطه
ینه فتح باب اختلاف و طرح لوازم مصاف ایدرک بینلرنده
محاربه لر وقوعه اولدی . بعضاً سلطان طغرل ، بعضاً سلطان
مسعود غلبه ایده یور ایدی . (۵۲۹) سنه سنه قدر حال
بویله جریان ایلدی . سلطان طغرل سنه مرقومه ده وفات
ایتمکله سلطان مسعود سریر حکومت او طور دی .

سلطان مسعودك جلو سندن صکره خلیفه المسترشدله
 ارالنده یوزکوسترن اختلاف اوزرینه خلیفه عسکرله
 عزیمت و سلطان مسعودله حرب ایدوک نصورتله منہزم
 وبعده شهید اولدیغی و سلطان مشارالیهك خلیفه الراشد
 ایله جریان ایدن وقایعی بحث مخصوص صندہ مذکور در .
 (۵۴۱) تاریخنده سلطان سنجرری والیسی عباسك
 بعض معاملاتندن غضبنك اولوب والی مشارالیهك
 مؤآخذہ سنی سلطان مسعوده اشعار ایلدی . سلطان مسعود
 ری حوالیسنہ متوجہاً اصفهان دن حرکت وری شہرینه
 تقرب ایلدکده عباس هدایای کثیره ایله بالاستقبال عرض
 تعظیم و اطاعت ایلدیکندن سلطان عباسی تلطیف و اورادن
 بغداده عزیمت ایتشیدی . سلطانك عزیمتدن صکره عباس
 کفران نعمت و سلطانك برادری سلیمان شاهی تحریک ایله
 مخالفته دعوت ایدوب خوزستان متصرفی بوزابه و سائر
 امرایده دائرہ اتفاقه الدی . چله سی برلکده سلطان
 مسعودك خلعه ایله برادر زاده لرندن محمد و یاملکشاهی اجلاس
 ایتکی قرار لاشدردیلر . کیفیت سلطان مسعودك مسموعی
 اولدقده عسکرینی جمع ایله بغداددن حلوانه واردقده
 شدت شتا محاربه یه مانع اولدیغندن مصلحتی هو الړك زمان
 اعتدالنه تعلیق و بغداده عودت ایلدی . موسم بهارده امیر

جاولی و سائر اشراف طرف لرندن ترتیب و تمیه ایدیلان
 عسکری کندی قوتیله برلشدروب همدان مضافاندن اعلم
 ناحیه سنه یوریدی عباس امراء سائر ايله برابر پك جسم
 بر اردو ايله قارشو کلدی . شو اردوده کی جمعیت ایسه
 سلطان مسعودك قوتندن چوق زیاده ایدی . سلطان
 طرفنده کی عسکر دهشته مصادف اولدی . سلیمان شاه
 مخالفتدن نادم اولوب قبل الحاربه اتباعیله ری طرفه
 طوغری چکادی . ری والیسی عباس دخی آنی تعقیب
 ایلدی . خوزستان متصرفی بوزابه محمد و ملک شاه ايله
 میدانده یالکز قالدیغندن محاربه یه جرأت ایده میوب محمد
 و ملک شاهی بالاستحاب اصفهانه طوغری یوزچو یردی .
 بوندن صکره سلیمان شاه طوتدیغی یولك چقه از
 اولدیغنی اکلامقله حضور سلطانه عزیمت و استغفای
 قصور ایلدی . استغفاسی قبول اولمشیدی . صکره بعض
 امرانک سعایت و نفاقده بولملری جهتیله حبس ایدلدیکنندن
 چوق و قتلر محبوس قالدقدن صکره اطلاق ایدلشدر .
 عساکر مرقومه وجه مشروح اوزره طاغمدقدن
 صکره رییسلری بولنان امر اوخامت انجامی بالملاحظه برر
 برر عرض دخالت ایتمش و یالکز عباس مأمورینندن عزل
 ايله بالا کتفا هیچ بریسی حقنده موأخذنه کوسترلماشیکن

مؤخرأینه طریق فسادہ سلوک ایلدیلر . سلطان مسعود
بادی فتنہ اولان عباسی بغدادہ جلب ایلہ دجلہ کنارندہ
صلب ایتدردی .

خوزستان متصرفی بوزابه ایسه عسکرینی جمع
وسلطان ایلہ محاربه اسبابنی تمهیده دوام اوزره ایدی .
سلطان قوه کافیه ایلہ کیدرک قراتکین مرغزارندہ تلاق
طرفین وقوعیلہ بالمحاربه بوزابه نک عسکری منہزم وکنندوسی
اسیر اولوب سلطانتک حضورینه احضار واعدام اولمشدر
(۵۴۴) .

سلطان مسعود (۵۴۷) سنه سی شهر رجبی غره سنده
وفات ایتکله ملکشاه بن سلطان محمود همدانده سریر
حکومتہ او طور دی .

ملکشاه پک شجیع و بهادر ایدی . لیکن حظوظ نفسانیہ
سنه خادم وذوق وملاهی به ملازم اولدیغندن جلوسنی
متعاقب خزینہ دولتک موجودینی سفافته صرف ایلہ
طرح ایلدیکی بزم طرب وعشرتق سادہ رو ساقی وندیملرله
املا و کشمیردن جلب ایلدیکی خوبانک اختلاطیلہ حظوظ
نفسانیہ ایچنده افکار سیاسیہ بی احما ایتشدر .

اشراف واعیان سلطنت ملکشاهک احوال مشروحہ
سنک ملکه تعلق ایدہ جک وخامتنی بالملاحظہ خلعهنده

اتفاق ایلدیلر . وشواتفاق صـور پتذیر اولدوقدن صـکره
ایشی بغایت محرم طوته رق خفیاً قاصد مخصوص ارسال
وخوزستانده بولنان سلطان محمد بن محمودی جلب ایتدیلر .
سنه مرقومه شهر شوالنده ملکشاہ بقمه قبض ایله خلع
وسلطان محمد سریر حکومتہ اجلاس ایلدی (۵۴۷) .
سلطان محمد جالس سریر حکومت اولدوقده احوال
غیر مناسبه ایله مشهر اولان زنکی جاندار و محمد بن یونس
و خاص بک و سائر بعض رؤسائک از الہ لینی تصور و بونلری
سرایه جلب ایله استنطاق ایدرکن رؤسای مذکورہ نک
سرای خارجنده مجتمع اتباع و طرفدارانی محافظه اغورنده
فداکارلغه حاضرلنش اولدقلری حس اولندیقندن جله سی
مرای دروننده اعدام و سرمقطوعلری اشخاص مجتمعه
دروننه القا اولمغله هپسی طاغلدیلر .

شو معاملہ اصفهان والیسی بولنان اتابک ایلدکز ایله
مراغه والیسی نصره الدین اق سنقرک مسعودلری اولدوقده
ایکیسیده نشر لوای عصیان و سلطانتک زنجانده بولنان
عمیسی سلیمان شاہی اجلاس ایچون قیام ایلدیلر . سلیمان
شاہ قاصد مخصوصله جلب اولندی .

سلطان محمد کرک مصادره ایلدیکی رؤسادن الدیغی
نقودی ، کرک خزینہ نک موجودینی عسکره توزیع و اعطا

ایتمش ایسه ده عطیه الانلرک هر بریسی بر طرفه صاوشوب
 سلیمان شاه اوزر لرینه کلیمک اوزره اولدیغی خبری شایع
 اولدوقده سلطان محمدده عسکر جدید استحضارینه مدار اوله.
 جق اچقه قالماش ایدی. یاننده کی امرا ورؤسا کندوسنی
 یالکر براغوب نهوانده فرار ایتدیلر. سلطان مشار الیه
 خواصیله برلکده همداندن اصفهانه طوغری حرکت
 ایلدی اوچ کونصکره سلیمان شاه عساکر کلیه الیه مرغزار
 همدانه واصل اولوب سلطان محمدده منسوب اولان طاقلر
 درحال سلیمان شاهه اتباع ایلدیلر. سلیمان شاه شان و عظمتله
 تختگاه سلطنته وصول بولدی (۵۴۹).

سلیمان شاه مقصدینه نائل ومواتعک هپسی زائل
 اولمشیکن اوصره ده خاطر وخیاله کلیان بر حادثه یوز
 کوستروب امر عکسنه دوندی. مشار الیه مسند نشین حکومت
 اولدوقده خوارز مشاه نام ذاتی امیر حاجب وفخرالدین
 کاشی بی وزیر نصب ایلدی ایسه ده امراء دولت مظفرالدین
 الب ارغونک حجابت وشمس الدین ابونجیبک وزارتنی
 طلب ایده یورلر ایدی. شو طلبی ترویج ایچون بینلرنده
 اتفاق دخی حاصل اولدی و سلیمان شاه امرایه قارشو
 طوره مدیغندن طلبلرینی ترویجه موافقت کوستردی خوارز.
 مشاه شو طلب و موافقتی استخبار ایلدکده سلیمان شاهک

ملکینی برباد ایتیکی تصور ایدرک کویا امرا سلیمان شاهه
 سو قصد ایچون اتفاق ایتدک لرینی خفیاً مشـار الیه تبلیغه
 کندوسنک همشیره سی و سلیمان شاهک زوجہ سی اولان
 خاتونی توسط و شو واسطه ایله او کیفیت مزوره بی شاهه
 اخبار ایلدی . شاه بوندن و همه ذاهب اولدیغندن کندی
 خواصیله برلکده لیلّ و خفیاً همداندن چقوب مازندرانہ
 فرار ایتشدر . شاهک غیبوبتی شایع اولسیله برابر عسکری
 طاقلری دواثر حکومتی و سرایی یغما ایلدیلر . امرانہ اولدی
 دیو شاشروب قالدیلر . هیچ برکیمسه نک اصل ماده دن
 خبری یوغیدی . رؤسا تلاشلرندن اختفایه مجبور اولدیلر .
 اورطه ده قیامت لر قوپدی . سلطان محمد حادثه دن خبر
 الدقده درحال همدانہ عزیمت و بتکرار سریر حکم و مته
 جلوس ایدی و یردی . (۵۵۱) .

سلیمان شاه فرار ایتدک دنصکره کندوسنه معین و ظہیر
 بوله مدی . اوتہ ده بروده کشت و کذاردن استفادہ ایدہ .
 مدیکی جهتله بغدادہ عزیمت و خلیفه یه التجا ایلدی . طرف
 خلافتدن اسباب و ادوات سطنتک اکالنه مساعده اولندقدن
 صکره بغداددن تبریزه عزیمت و اتابک ایلدک زله سائر امرا
 دخی کندوسنه متابعت کومستروب تدارک ایلدیکی اردو
 ایله سلطان محمد علیهنه قیام ایدی و یردی . سلیمان شاه موصله

واورادن تکریتہ کیدرک اورادہ محبوس بولنان ارسلان
 بن طغرلی محبس۔دن بالاخراج لوازم حربیہ نک تدارکنہ
 باش۔لادی۔سلطان محمد اوصرہ دہ بغدادی محاصرہ ایلہ
 مشغول ایدی۔اتابک ایلدکزک سلیمان شاہ ایلہ برلکدہ ہمدانی
 محاصرہ ایلدکاری خبرینی المقلہ بغداد محاصرہ سنی
 براغوب لیللاً عسکرلہ حرکت و ہمدانہ توجہ ایدی۔
 عسکر نہر اوزرندن مرور ایدرکن جسر قرلدیغندن
 جسر اوزرنده اولانلر صویہ دوکل۔دیلر۔جسر دشمن
 صنیعہ سیلہ می قرلدی، یوقسہ قضای و وقوع بولدی نہ
 اولدیغنی کیمسہ اکلامیوب شو حادثہ عسکری تلاشہ ودرلو
 درلو اوہامہ دوشوردی۔کیچمک ظلمتی ایسہ کشفات
 عظیمہ ایچندہ اولدیغندن کیمسہ کیمسہ یی کورہ میور ایدی۔
 عسکر بربرینہ قارش۔دی۔ضعیفلر قویلرک ایاقلری التندہ
 قالوب طباننہ اعتمادی اولان برطرفہ قاجیور ایدی۔
 شو حادثہ بغدادہ عکس ایتمس۔یلہ اہالی شہردن چقوب
 سلطان محمودک فرار ایدن عسکرینک کوتورہ میوب اورادہ
 براقدقلری مالارینی یغما واغتنام ایتدیلر۔سلطان بوتلاشک
 ازالہ سی ایچون ہر درلو اقدام وغیرتی اجرا ایلہ عسکرینی
 طوپلایوب ہمدانہ عزیزمت ایدی۔
 ہمدانہ تقریندہ خصمائی فرار و کندوسی ارتق

حرکات عسکریه دن صرف انظار ایدرک یازین همدان
یایلاغنده ، قیشین ساوه قشلاغنده عمرکچوروب (۵۵۵)
سنه سنده وفات ایتشدور .

سلطان محمدک وفاتنده سلیمان شاه همدانده سریر سلطنته
جلوس ایلدی . وجلوسنی متعاقب ارسلان بن طغرل بن
سلطان محمد بن ملکشاهی ولی عهد نصب ایتدی .
شاه مشارالیه مسند سلطنته او طور دقدن صکره امور
دولتی التزام ایتیه رک ملاهی و طریقه اشتغال و ضبط و ربط
ممالک اقدامدن فراغتی اختیار ایتدی .

ارکان و امرا علی العہوم کندوسندن متفر اولدیلر .
ممالکده طرف طرف اختلال یوز کوسترمکه باشلادی . امرا
ورؤسا بالاتفاق کندوسنه مراجعتله خطرات خیر
خواهانده بولندیلر ایسه ده هر بریسی بر درلو دل از ارق
ایله دلکیر ایدی ویردی . اکا بر امرادن اینانچ نام ذاتک
ریاستیله عقد اولنان مجلس مشورت سلیمان شاهک خلعتی
قرار لاشدردی ایسه ده خلعتدن صکره حالنه براغلمسند
محذور کوردکارندن تحت محافظه یه التمسینده قراره ربط
ایله (۵۵۶) سندسی ربیع الاولنده همدان سرایندن قالدر .
یلوب تحت محافظه یه الندی . و سلطان ارسلان بن طغرل
سریر حکومتیه او طور دی .

سلطان ارسلان اوصاف حمیده بی حائز ایدی .
 ممالکک ضبط و ربطنه موفق اولمشیکن حسن ضابطه سنک
 تأثیر یله اداره سابقه ده استفاده ایدن امرانک ایدی منفعتلری
 کسملدیکندن خاندان سلطنتدن بعضیلرینی تحریکه قیام
 ایلدیلر . خاندانن ملک محمد جمع ایلدیکی عسکرله همدان
 اوزرینه یوریدی . سلطان ارسلان مدافعه یه قیام ایله
 بیلنرنده جریان ایدن محاربه ده ملک محمد منزه مأ خوزستانه
 ورققاسندن عزالدین اینانج ری حوالیسنه فرار ایلدی .

(۵۵۸) ده کرجستان اهالیسی جمعیت عظیمه ایله
 اران و اذربایجان حدودینی تجاوزله ممالک اسلامییه بی
 اضرا ره باشلادیلر . سلطان مشار الیه ایلدکزه برلکده
 عساکر کافیه استحباب و کرجیلره غلبه ایله راست کلان
 معموره لرینی خراب ایتشدیر .

الموت قلعه سنده تشکیل حکومت ایدن و اسماعیلیه
 دینلان ملاحده نك احوالیده استیلا ایتش اولدقلری
 قلعه لری قات قات استحکام ایچنه الوب خارجدن تجاوزه
 مانع اوله جق هر در او اسبابی اکمال ایتش و سلجوقیه
 ملوک سالفه سنک هیچ بریسی تشکیلرینه موفق اوله ما .
 میشیدی . سلطان ارسلان شو قلعه لری بعضیلرینی استیلا
 و تخریب ایلدی .

سلطان مشارالیه (۵۷۱) سنه سنه وفات ایدرك
یرینه اوغلی ملك طغرل حکمدار اولمشد. ایلدکرك اوغلی
پهلوان اتابکی واصفهان واذربجانده ده والی ایدی.
پهلوان (۵۸۲) ده وفات ایدرك برادری قزل ارسلان
عثمان یرینه تعیین اولندی.

سلطان طغرلک شیخ الاسلام ظهیرالدین بلخی به اعتقاد
وتوجه تامی وار ایدی. هر مصلحتده ظهیرالدینی مستشار
خاص اتخاذ ایتشدیدی. بین الامرا ظهیرالدین علیه-نده
نمایان اولان رقابت سلطان علیه-نده مؤقصدی
مستلزم اولدی. امرا اقتدارینه اعتماد ایلدکری ری
والیسی قتلغ اینانجی مخبرات خفیه ایله تحریک ایتکه
باشلادیلر. سلطان ش-واحوالدن خبر المسیله متفکرک
بعضیسنی اعدام و بعضیسنی همدانده قلعه بند ایلدی.

بوند نصکره سید علاءالدوله نک بعض مرتبه فناغنی
استخبار ایدوب هیچ برکونه دلیل و تحقیقه مستند اولمقسزین
سید مشارالهی اعدام ایتدی دولتش زوالنه بر مقدمه
تشکیل ایدوب خیرخواهانک کندوسنه اولان محبتلری
عداوته منقلب اولدی. علیه-ندی خصوصت کوندن کونه
بیودی. ارکان و امرا سلطان مشارالیهک ازاله-سیله
محبوس سلیمانشاهک سلطنته اعاده سنی قرارلاش-در دیلر

ایسه ده موفق اوله مدیلر . بوقرار ائناسنده قزل ارسلان
حدود اطاعتی تجاوزله بعض بلادی استیلا ایتدی .
وسلطان طغرل ایله ارارنده محاربه یوز کوستردی .

(۵۸۳) ده سلطان طغرل ایله قزل ارسلان بیننده
محاربه لر پارلایوب قزل ارسلان مضایقه یه طوتلدیغندن
خلافت عباسیه دن استمداد ایلدی .

(۵۸۴) ده جانب خلافتدن قزل ارسلانله عسکرله
معاونت اولنوب عساکر معاونه همدان حواله یسندده
سلطان طغرل ایله حرب ایدرکن منهزم و عسکرک سرکرده لرله
رئیس الجیوش اولان وزیر جلال الدین عبدالله اسیر
اولدی .

سلطان طغرلک امرا حققرنده کوستردیکی معاملهلرک
سؤ تأثیری کتدجکه ارتقمده ایدی . کندوسنک خلعلیه
قزل ارسلانک سریر سلطنته اجلاسنی قرارلاشدر دیلر .
قزل ارسلان ایله بویولده محابره ده جریان ایلدی .

قزل ایسه کمال افتخار ایله مرکز سلطنته توجه ایلدکده
امرا بغتة سلطان طغرلی قبض ایلدیلر . قزل ارسلان
همدانه بعدالوصول سریر سلطنته جلوس و سلطان طغرلی
همدانه قلعه بند ایدی ویردی (۵۸۶) .

امرا ولی نعمتری حقنده شوکفران نعمتی ارتکاب

ایتدکدن صکره اوهامه طوتیلوب قزل ارسلان « ولی
نعمتلی حقنده بویه خیانت ارتکاب ایدنلردن بکانه خیر
کلور » دیه جکنی و حقننده اهانت ایده جکنی ملاحظه ایله
برابر هر بریسی کندی نفسنی قدم و شرافنده قزل ارسلانه
مرجح یلورکن انک بویندریغی اتنه کیرمکدن بشقه جه
متأسف و مضطرب اولدیلر . قزل ارسلانک یوزینی
کوردجه هر درلو حضور قلب و ارزوی وجدانلری
محو اوله یور ایدی .

« شونه دنائت ایدی که ارتکاب ایتدک » دیو
اضطرابلردن اوینخوی غائب ایتدیلر . بناءً علیه یینلرنده
مذاکره محرمانه عقد ایله قزل ارسلانک صورت خفیه ده
ازاله سنی قرارلاشدروب تدارک ایلدکلری واسطه ایله
لیلاً جامه خوابنده او یورکن قزل ارسلان اعدام اولاندی .
وقاتی کیم اولدیغنه بیه کیمسه واقف اوله مدی (۵۸۷) .
شو حادثه بی متعاقب عراقده بولنان امراء سلجوقیه
ممالکک اختلافی ازاله و حکومتی یننه صاحبنه اعاده
ایچون اتفاق ایدرک سلطان طغرلی محبسدن اخراج و بتکرار
مسند حکومته اجلاس ایتدیلر .

سلطان اشبو ایکنجی جلوسنک عقبنده متغلبلرک
الربنه کچمش اولان اجزاء ممالکی استیلایه قیام ایلدبکی

صره ده مقتول قزل ارسلانک برادر زاده سی مظفرالدین
ازبک بن پهلوان عسکرله چقوب بر طرفدن و قرنداشی
قتلغ دیگر طرفدن ممالک سلجوقیه یی استیلایه چالشیر ایکن
اینانچ سلطان طغرلک سوق ایلدیکی عسکره قارشو مغلوب
اولدیغی حالدده فرار و خوارزمشاه علاءالدین تکشدن
استمداد ایلدی. تکش بر یوک قوه عسکریه ترتیب
وسلطان طغرل اوزرینه سوق ایدوب شو عسکرک تقربنده
سلطان طغرل ری حوالیسینده بر بزم عشرت ترتیبیه بر
طاقم ساده رولرله شرب خور و نشوه صهبانک تأثیریه
افساد شعور ایتکده ایدی. عسکر تقرب ایلدکده کیف
حالیله یرندن صیچرایوب اسبنه سوار و بلا ملاحظه دشمن
اردوسنه طوغری الغار ایدرک النده کی کرز کرانی دشمن
عسکرینه اوره بور ظنیله حال سرمستیده بیدیدی لک
باشنه ضرب و حواله ایلدکده آت یقیلوب طپراقلر
اوزرنده قان ایله غلطان و کندوسی دخی افتاده خاک
خزلان اولدی. اینانچک اشارتیه باشی کسوب تکشک
یانه کوتوردیلر (۵۹۰). تکش سرمقطوعی خلیفه الناصر
لدین الله کوندردی خلیفه نک امریه بغدادده تشهیر
ایلدیلر.

بوندن صکره همدان و اصفهان و سایر بلاد عراق

عجمی تیکش استیلا ایتیکله سلجوقیه دولتک عراق
عجمده کی طبقه سی منقرض اولدی.

(۵۹۱) ده خلیفه الناصر لدین الله عسکر سـوقیه
عراق عجمی استیلا ایلدی. اندن صکره مملکت مذکور
مرکز خلافتدن عاملر ارسالیله اداره اولمشدر.

(عراق عجم بلادندن قزوین تاریخنک خلاصه سی)

قزوین قبل الاسلام ساسانیان دولتی ممالکندن ایدی.
حضرت عمر رضی الله عنه 'افندمزنک خلافت سـنیله لری
اثناسنده فتح اولنه رق بصره ولایتنه بالاحاق ابو دجانه
رضی الله عنه وبعده کثیر حارثی قزوینه عامل تعیین اولتدی.
حضرت علینک خلافتدن دولت امویه نک انقراضنه
قدر ربیع بن جشم کوفی، ابوالعریف همدانی، عبیده بن
عمر، قرط بن ارطاة، حجاجک اوغلی محمد، یزید بن مهلب
قتیبه، نصر بن سیار یکدیگری نی متعاقب قزوینه حکومت
ایلدیلر.

دولت عباسیه زمانده اقطاع صورتیه برامکه یه
ویرلدی. برامکه نک سـقوطندن صکره هرون الرشید
جانبندن حربن یزید ریاحی احقادندن فخرالدوله منصور
کوفی قزوین ولایتی والیلکنه مأمور اولوب والیلکی
یکرمی ایکی سنه ممتد اولمشدر.

(۲۵۱) سنه سنده حسن بن زید علوی خروج ایدوب
عراق عجمک اکثر بلادینه مستولی اولدیغندن ایکی سنه
قدر اهالی مشار الیه اطاعت ایتدیلر. صکره خلیفه
المعتزک امریله موسی بن بغا حسن بن زیدک غائله سی
ازاله وبر مدت قزوین حکومتی اداره ایلدی.

موسادن صکره الیاس بن احمد سامانی و (۲۹۴) ده
خلافتک امریله منصور کوفی اولاندن فخرالدین ابو
علی قزوینه والی اولدی.

(۳۲۱) ده دیلیرک ایادی استیلارینه کچوب یوزیل
قدر انلرک و (۴۲۱) ده سلطان محمود غزنوینک ممالکینه
منضم اولوب سلطان مشار الیه منصور کوفی اولاندن
ابونصر فخرالدوله یی قزوینه والی تعیین ایتدی.

ابونصر دن صکره قم حاکی جزه وبعده امیر ابو
علی محمد جعفری یه توجیه اولنوب التمش اوچ سنه مدت
ابوعلی ایله اوغلی احمد و حفیدی فخر المعالی شرفشاه بن
احمد قزوینده حکومت ایلدیلر. فخر المعالی (۴۸۴) ده
وفات ایلدی.

سنه مذکورده ملک شاه سلجوقی، موالیسندن عماد
الدوله تورانی قزوینه والی تعیین ایتکله توران و اولادی
اللی بر سنه قزوینده حکومت ایتلردر.

(۵۳۵) ده قزوین اہالیسی خلیفہ المقتفی بہ مراجعتہ
ولایتلرینہ بروالی تعیینی استدا ایلدیله . خلیفہ مشارالیه
موالیسندن برنقش بازدارى قزوینہ والى نصب ایتدی .
برنقشدن صکرہ اولادندن الب ارغون ، مظفر ناصر .
الدین قزوین ولایتی والیلکنده بولندیله . بو عائلہ نك
حکومتی (۶۴۶) سنہ سنہ قدر ممتد اولدی .

هلاکو عراق عجمی استیلا ایتدکدنصکرہ منکوقآنک
امرلہ (۶۵۱) ده افتخارالدین محمد، بعده برادری امام
الدین یحیی و (۶۷۷) ده امیر حسام الدین عمرشیرازی
صکرہ خواجه فخرالدین مستوفی قزوینہ والى تعیین
اولمش وخواجه فخرالدین صکرہ قزوین حکومتی بنی
هلاکو دولتی جانبندن ینه افتخاریله توجیه ایدلمشدر .
(قزوین قلاعندن (الموت) قلعه سنده تشکل ایدن ملاحده)
(اسماعیلیه حکومتک وقایع تاریخیه سی)

(۴۸۳ - ۶۵۵)

(الموت) جبروت وزنده قزوینہ تابع برقلعه اولوب
دیلیلر جانبندن بنا اولمشدر . قلعه مذکورہ بی (۴۸۳)
تاریخنده غلاة شیعه دن اسماعیلیه طائفہ ستک رئیس حسن
بن الصباح استیلا واوراده بر ملاحده حکومتی تشکیل
ایلدی .

حسن بن الصباح علی بن جعفر بن حسن بن محمد بن
الصباح الحمیدینک اوغلی اولوق اوزره معروف ایسه ده
خراسان اهلایسی حسنک سلسله سی صباح حیرییه
منتهی اولدیغنی انکار ایدرک باباسی علی طوسه تابع برقریه
اهالیسندن اولدیغنی ادعا ایدرلرایدی.

ابومسلم رازینک ری ولایتی والیدیکی اشاسنده حسن
ری شهرینه کتدی. هردرلو عقاید فاسده یه خادم ایکن
ابومسلمک حسن اعتقاد اصحابندن اولدیغنی بیلدیکی ایچون
مذهب باطلانی کتم ایله صورت حقده کورنمش و او
تاریخلرده نیشابورده نشر کالات ایله مشغول بولنان امام
موفق نام ذاتک مجلس تدریسنه حاضر اولمشدر. حسن
امام مشار الیه دن تدرس ایتدیکی وقت - صکره لری
دولت سلجوقیه نک وزارتنی احراز ایتمش اولان - نظام
الملکک هنوز اوائل حالی ایدی که اوده امام مشار الیه دن
درس او قور ایدی. عمر بن خیام دخی شریک لری ایدی.
اوچی برلکده اکثر وقت لرده درس دئا کره سنده
بولنور لر و حسن، عقاید فاسده سی انلردن کتم ایدر ایدی.
برکون ارقداش لری نه خطاباً «امام هوفقدن تدرس ایدن
شا کردلردن چوق کیمسه حکومه نائل اولدقلری مجربدر.
اوچزدن هانکی بریمز حکومه نائل اولدق ایسه دیکر.

لرمزیده جلب و تشریک ایتمکی شمیدین معاهده‌یه ربط
 ایدهلم، سویلیدی. نظام‌الملک و عمر خیام موافقتله عقد
 معاهده ایتدیلر. حسن ایسه کافه علومده کسب مهارت
 ایتمش و قوه علمیه سنی افساد عقیده یولنده استعماله حصر
 ایلشیدی. لکن شو حالنی افشا ایتزایدی. نظام‌الملک
 دولت سلجوقیه ملوک‌کنندن ملک‌شاهک وزیر ی بولندیغی
 وقت معاهده سابقه‌یی تذکر و عمر خیام ایله حسن جلب
 ایدرک امور حکومته استخدا ملرینی ارزو ایتمکله عمر خیام
 استعفا و حسن ممنوناً قبول ایلدی. حسن ایسه هر درلو
 خیانت و سوء سیرتله متصف ایدی. نظام‌الملک واسطه سیله
 سلطانله حلول ایتمش یکن سلطانک حضورنده هر وقت نظام
 الملکک تزییف و سعایتنی التزام ایدر و حقنده سلطانک
 غضبنی جلب ایده‌جک بر درجه‌یه قدر نقای ایلرویه
 کوتورراییدی. نظام‌الملک ایسه وفایی التزامه پک چوق
 رعایت ایتمش اولدیغی حالده حسنک اصلاح احوالی
 ممکن اولدیغندن دفعنه موفق اولدی.

حسن اورادن مصره کیدرک مستنصر علوی‌یه کسب
 نسبت و خلقی اکایعته دعوت ایچون اخذ مأموریت
 ایلدی. مصرده مستنصره اوله حلول ایتمش ایدی که اعیان
 و اشرافک چله سنه تقدمله امور حکومتی بتمامه اید استبدادینه

الہ حق درجہ یہ وارمش ایدی . مستنصر علوی طائفہ
اسماعیلیہ نك امامی اتحاد اولندیغندن حسن عودت ایدہ جکی
صرہ ده « یا امام سزدن صکره دعوت کیمک نامنه جریان
ایدہ جکدر « دیدکده مستنصر « او علم نزارک » جوابنی
ویردی . حسن هر فکرینی شیطنته ستر ایدوب مستنصره
قارشو نمایشی بویله وخادمی اولدیغنی افکار ایسه بشقه
ایدی . اتیده تفصیل اولنه جغنی وجهله بالاخره الموت
قلعه سنده بر حکومت عجیبه تشکیل ایلدی که تصرفات
غریبه سندن ملوک و اعظمه دهشت عارض اولدی .

حسنک وقایع حکومتی بیاندن مقدم معلومات اجمالیه
اولق اوزره اسماعیلیه طائفه سنک عقاید و مذهب لرندن براز
بحث ایدلم .

(اسماعیلیه) طائفه سی غلاة شیعه دن بر فرقه در .
بونلر بر جمعیت خفیه ایدیلر . ابتدا فارس بلادنده ظهور
ایلدیلر . صکره اسمانک بلاد سائر سیله افریقایه منتشر
اولشلردر . اسماعیل بن جعفر الصادق منسوب کیچنوب
مشار الیهک امامته قائل ایدیلر . اسماعیل هر نقدر باباسندن
مقدم وفات ایتش ایسه ده حضرت موسی حضرت هرونی
خلیفه تعیین ایتدیکی کبی جعفر صادق حضرت لریده امامتی
اسماعیله ویرمش و اسماعیلدن صکره امامت اوغلی محمد

المکتومه منتقل اولمشدر دیوا دعا ایدرلر و محمد المکتوم
ائمه مستورینک برنجیسیدر دیرلر ایدی.

اسماعیلیه طائفه سی عندلرنده « هر بر امام شوکته
مالک اولدقچه مستور و مالک اولدقدنصکره ظاهر اولور
و کندوسی مستور بولندقچه دعائی جانبندن خلق بیعتنه
دعوت و مخالفه اقامه حجت اولنور » اعتقادی جاری
ایدی.

محمد المکتومدن صکره اماملری جعفر المصدق ابن
محمد المکتوم و بعده جعفرک اوغلی محمد الحبیب در . بوندن
صکره ابو عبدالله المهدی ظهور ایلدی . ابو عبدالله
مغربده دعوت علیه اظهار و کسب شوکت و اقتدار ایتکله
بونى ائمه ظاهریندن عد ایلدیلر .

طائفه مذکورہ نك فی الاصل دعوتلری ابن دیصان
واسطه سیله ظهوره کلدی . اندنصکره بلاد فارسده عبدالله
بن میمون القداح و اوغلی قیام ایتش و بونلر طرفلرندن
شریعتنه مغایر بر طاقم عقیده لر وضع ایدلمشدر . ابو عبدالله
المهدینک ظهوری و دولت فاطمه یی تأسیس ایتسی انلردن
صکره در . ابو عبداللهه نصکره بحرینده قرط میدانه
چقمدی . اسماعیلیه فروغندن قرامطه طائفه سی
قرمطیه منسوبدرلر .

اسماعیلیہ فرقہ سنک عقیدہ لری پک فاسد ایدی . قرآن
 کریمک ہم ظاہری ہمہ باطنی معناسی اولدیغنی ادعا ایله
 معنای باطنی بی شریعتہ توافق ایتیه جک بر صورتده تفسیر
 ایتشلر در . مثلاً (صلوٰۃ) لفظنه ناطق ، (زکوٰۃ) ہ تزکیۃ
 نفس ، (کعبہ) یہ نبی ، (صفا) یہ باب ، (میقات) ہ علی
 (غسل) ہ تجدید عہد ، (اختلام) ہ نا اہلہ بغیر قصہ
 افشای سر معنارینی وروب بوکبی معانی غیر صحیحہ یہ
 اعتقاد و معانی باطنہ اطلاق ایدرلر ایدی . باطنیہ نامیلہ
 شہرت ویرملری بونک ایچوندر .

(حسن بن الصباح) مصر دن حلب و دیاربکر و بغداد
 و فارس بلادینہ کیدرک خلقی مذہبلرینہ دعوت ایلدی .
 پک چوق اشخاص شودعوتہ موافقت ایتشلر . حسن -
 کشت و کذار ی اثناسندہ - اصفہان ، خوزستان ، دامغان
 حوالیلرینی کزد کدنصرکرہ جرجانہ کتمش و جرجاندن دیلم
 حوالیسندہ کتمک اوزرہ بولنمشیدی . وزیر نظام الملک
 نصورتلہ ممکن ایسہ الہ کتیر لمسی ایچون لازمکلا نلرہ امرلر
 کوندر دیکنی ایشتدیکندن قزوین حوالیسندہ کیدرک دعاندن
 بعضیلرینی الموت قلعہ سندہ ارسال و اہالی قلعہ بی حاکم
 مصرہ بیعتہ دعوت ایتدی . چوغندن موافقت الدقندن
 صکرہ یانندہ بولنان اصحابیلہ قلعہ درونہ داخل و اورادہ

ساکن اولمشدر . او اراق ملکشاہ طرفندن مہدی نامندہ برعلوی قلعه محافظی ایدی . الموت اہالیسی عموماً حسنک دعوتہ اجابت ایتدکارندن (۴۸۳) سنہ سندنہ محافظی طرد وقلعہ بی ضبط ایله اوراسنی کندوسنہ مرکز انخاز ایتشد .

ابن الصباح قلعه مذکورہ قوتلی براسماعیلیہ دولتی تشکیل ایتکله شودولت (دولت ملاحده) نامیلہ شہرت ویردی . لیکن شوآدمک مقصدی دولتی مذهبہ تعلق ایدن مشیخت صورتہ کوسترمک اولدیغندن کرک کندوسی کرک اخلافک ہربریسی سلطان وامیرکی عنوان استعمال ایتدی . استعمال ایتدکاری عنوان (سید) ، (رئیس) ، (شیخ الجبل) کی لقبلردن عبارت ایدی . دعاة واصحابی ارالندہ حسن بن الصباحک عنوانی (امام مستور) دیہ معروف اولمشدر .

ابن الصباحک شہرتی بیودیکہ بیودی . الموت جوارندہ نقدر قلعه وناحیہ وار ایسہ ہپسنی استیلا ایتدکدنصکرہ ممالک سائرہ اہالیسندن دخی پک چوق تبعہ پیدا ایدی . بو حال عراق عجمدہ حکمفرما اولان سلجوقیہ دولتی وھمہ دوشوردیکندن ملکشاہ سلجوقی ابن الصباحی واصحابی اطاعتہ دعوت ایچون یانلرینہ قاصدکوندردی . ابن الصباح

شوقاصدك كوزى او كنده تبعه سندن بریسنه « نفسی
اولدر » دیدکده مرقوم در حال انتحار ، دیکرینه « کندیکی
شوقلعه دن اشاغی آت » سویلدکده اوده بلاتر ددکندوسنی
قلعه دن اشاغی القا ایدی . ابن الصباح قاصده باقه رق
« شونلری کوردکی بونلر کی بکا مطیع اولانلرک مقداری
یتیمش بیکدن زیاده در . کیت ده کوردیکی افندیکه خبرویر .
بنله محاربه ایتکه کندوسنده قدرت کورر سه بیورسون »
دیمشدر .

ابن الصباح قلعه مذ کورده ده اوتوز بش سنه مدت
اقامتله شومدت طرفنده یالکز ایکی دفعه قصرینک طامی
اوزرینه چقمش و اوقات باقیه سنی منزویانه بر صورتله افکار
وامورینی ادارهیه حصر ایلشدر .

ابن الصباح تبعه سنی اوچ قسمه تقسیم ایتشیدی .
برنجی قسم دعا ، ایکنجیسی رفاق ، اوچنجیسی فداویه دیو
موسوم ایدی . دهانک وظیفه لری خلقی مذهب لینه اتباعه
ورئیس لینه اطاعته دعوتله اتباع ایدنلر عقاید فاسده لری
تعلیمدن عبارت ایدی . رفاق ، کندولرینه اطاعت
ومذهب لینه دخالت ایدنلر ایدی . فداویه نک هر بریسی
رئیس طرفندن کیم قتلنه مأمور اولور ایسه هیچ بر

درلو خوف و محذورى خاطرہ کتیرہ کمزین درحال
کیدرك الديغى امرى اجرا ایتك ایدی .

فداویہ طاققرینك ریڈسارینہ مربوطیت قلبیہ لریلہ
برابر صورت دیکرلہ دہ امرہ اسیر ابدلشیدی . بونلر
نظار ودعائك منزلارندہ تعلیمات مقننہ و فاسدہ اخذ و تلقیسیلہ
مألوف اولمش و ریڈسك امرینی اجرا اغورندہ هر کیم نفسنی
مخاطره دن اسرکہ مزایسہ و فاتیلہ برابر طوغریجہ جنتہ و مخالفت
ایدن جهنمہ کیدہ جکی اعتقادى هر بریسك قلبندہ تمامیلہ
یرلشمش ایدی . ابن الصباح ایلہ محرم اسراری اولان دعاة
فدایلری اقناع و اضلال ایچون آتیدہ بیان اولنہ جغی اوزرہ
برساختہ جنت انشاسیلہ بر عجیب دسیسہ دخی تأسیس
ایتملرایدی .

شومفسدلر بر مناسب موقعده و بر سور داخلندہ بغایت
منتظم بر قصر دلنشین و بر حدیقه رنگین انشا ایتدروب قصر
و باغچہ دہ نظاری حیرتہ دوشورہ جک درجہ دہ تزینات
و مصنوعات دلکشہ ترتیب ایتملرایدی . دنیادہ موجود
چیچکلرك اعلالری او باغچہ دہ ایدی . باغچہ ایچندہ کی قصر
دلنشینك فروشانی و هر درلو لوازمی او قدر لطیف ، او قدر
مزین ایدی کہ کورنلر کندولرینی عالم دنیانك خارجندہ
و بشقه بر عالمده خیال ایدرلر ایدی . باغچہ دہ کی صنایع

عجیبه ایله یاپیش حوضلرک، مینا کاری فواره لرک و ضعیتری
 و هر حوضک اطرافنده کی التون، کومش، مرصع، بلور
 اوانی، نفیسه نلک حاوی اولدقلری صنایعک لطافتی بر درجه
 حیرت فزاده ایدی. بونلردن فضلله اوله رق قصرک و باغچه نلک
 دروننه بغایت حسنا قزلر و صباححت و جهده پک پارلاق،
 و دلر با امر د چوجقلر قونیملوب هر بریسنه بغایت لطیف
 و خفیف البسه کیدرلش ایدی. البسه نلک لطافتیله برابر رقتی
 بر صورتده ایدی که نظاره قارشو سترایتدیکی وجودک جالب
 شهوات اوله حق صورتله و ضعییت طبیعیه سی سراپا مشهود
 ایدی. شوبنات و غلمانک اغاجلر ارالرنده، چنستانده، قصرده
 کزوب عرض نمایش ایدیشلری قسماً جنتده کی حوریلره،
 قسماً دخی غلمانه نظیره ایدی.

فداویه طاقی تعلیم و فساد عقیده ایله وجدانلری
 تسمیم اولندقدده رئیس و مذهب لرنه مر بوطیتلرینی تشدید
 و تأیید ایچون حضورینه چقاریلور و حضورده تلطیف
 اولندیغی صرهدده اکلایه میه جغی بر تقریب ایله کندوسنه
 اسرار ایچیریلوب نقلنه واقف اوله میه جغی درجهده
 بیهوش و شو حال ایله او باغچه یه نقل ایدلد کندوصکره
 بعض اجزا استمالیله حالت صحه وه کتیریلور ایدی.
 فدایی کویا رئیسک حضورنده تأثیر قدسی یه تصادفله عالم

استغراقه و او عالم دن جنته کتمش اولدیغنی خیال ایدر
ایدی. شو ساخته جنت ایچنده کی تزیینات و منصوعاتی
و قصرک مشتملاتیله ایچلرنده دلفریبانه خرامان اولان
غلمان و بناتی، قزلرک اوغلانلرک اصوات حسنه ایله نغمات
روح افزالینی کوروب ایشتدیکه کندوسنی شاشروب
عالم بشریتی غائب ایده جک درجدهده حیرته اسیر اولور
و بوتماشای غرابت احتیوادن صکره ینه حالت بیهوشی به
اعاده ایله رئیسک حضورینه کتیریلوب حالت مذکوره
ازاله ایدیلور ایدی.

فداییلرک هر بریسی رئیسک حضورینه و حالت صحوه
اعاده دن صکره توجه روحانیدن متولد بر تأثیر قدسی ایله
جنتی، حوری، غلمانی کوروب عالم بشریته هودت ایتش
اولدیغنی اعتقاد ایدر و بونلردن بریسی فداییلکه سوق
اولنه جغنی وقت رئیسک حضورینه جلب ایله کندوسنه
رئیس طرفندن «جنته کتمک استیورمیسک» دینلدکده
«اوت» جوابی آلدقدن صکره «هایدی کیت فلانی
اولدرده جنته لیاقت کسب ایت» دیو امر و یریلور
ایدی. و فدایی کمال انشراح و ممنونیتله کیلدر و هیچ
خوف و ملاحظه به مصادف اولمقسزین اوایشی کورر
ایدی. فدایی تهلیکه دن قورتیلور ایسه ارتق جنتلک

اولدی اعتقادنده ثبات و قوریتله من ایسه مقتولاً وفات
ایدوب سائر ارقداشلیک هر بریسی فدا ییلاک یوانده مقتول
اولانه غبطه ایدر ایدی .

ابن الصباح الموت قلعه سنده یراشد کدن صکره ده
متعدد قلعه لر استیلا ایلدی . طپس، خور، خوسف،
زوزن، قاین، تون، خالنجان، اردهن، کردکوه قلعه لر
انلردن معدوددر .

طوغریدن طوغریه استیلا ایلدیکی یرلرده کی دعا
وفداویه طاقلری کندوسنه نصل مطیع ایسه ممالک فرس
وعراق، حلب، شام، دیار بکر، بلاد سائرده کی اسماعیلیه
طاقلریده اولله مطیع ایدیلر . ممالک سائرده بولنان اهل
سنت بونلره پک باغض اولدقلرندن علیهلرنده طرف طرف
کوستریلان شدتکده ارقه سی کسلور ایدی . اصفهان
شهرنده پک چوغی طوتیلوب صورت قبیحه ده اعدام
اولندی . دیار بکرده برکون ایچنده سکز یوز قدر باطنی
اولدرلشدر . لیکن اسماعیلیه طائفه سنک علی العموم
اعتقاد فاسدلی کندولرنجه مقتضای دیانت اولدیغندن
بوشدتلرک هیچ بریسنندن قورقورلر ایدی . فسادلری
قولیرا کبی هر مملکته دخول و عقاید فاسدلی ارواح

خبیثه کی سبکمنزانه حلول ایتکده دوام اوزره ایدی .
 علیهلرنده وقوعبولان محاربه لر ایه پک چوقدر .
 سلاطین طرفلرندن بالدفعات عسکر سوق ایدیلهرک
 قلعه لر ی تخریب و دردست ایدیلانلر قتل ایدلدی . شاید
 جاریه نك هیچ بریسی شوکتلرنك تزایدینه مانع اوله مدی .
 سلطان محمد بن ملکشاه (۵۰۰) تاریخنده بالذات عسکرله
 کیدرک ابن الصباح یدنده کی باطنیلری اعدام و قلعه محافظی
 اولان احمد بن عبدالملکی قبض ایله بعدالتشهر میدان
 سیاستده دریسنی یوزدردی . حریف تسلیم روح ایدنجه
 یه قدر برکره اوف یله دیمدی .

(۵۰۵) تاریخنده سلطان محمدک امریله امراسندن
 انوشتهکین کیتلو عسکر الوب الموت قلعه سنی الی سنه
 محاصره ایلدی ایه ده ضبط ایده مدی . انوشتهکین محاصره یه
 دوام اوزره ایکن سلطان محمدک وفاتی خبری کلمکله عسکر
 انوشتهکینک امرینی دکلمکسزین طاغلدی (۵۱۱) .

سلطان سنجر باطنیلرله پک چوق محاربه لرایلدی . ابن
 الصباح بولدیغی واسطه ایله نقود کثیره اعطا و سنجرک
 برجاریه سنی بالاغفال کیجه یاتدیغی اوطه نك اورطه سنه
 برمجوهر خنچررکز ایتدروب بونجه محافظلری واریکن
 شوخنچر نره دن کلدیکنی سنجر اوکر نه مدی . متعاقباً ابن .

الصباح - دن الدیغی مکتوبده « خنجر ماده - سندن عبرت
المزمیسک ؟ سنک کو کسک او خنجرک ص - اپلان دیغی یردن
دها یکمیدر ؟ » دیو یازیلی اولدیغنی کورمکله سنجر بونجه
شجاعتله برابر پارق دیشلیوب او هام ایچنده قالدی .

ابن الصباح (۵۱۸) تاریخنده وفات ایدرک یرینه
خلیفه سی (کیا بزرک) او طور مشدر .

سلطان سنجر (۵۲۰) ده ابونصر نام سردار قوماندا -
سیله یرمکمل اردو کوندروب اسماعیلیه قلعه لرینک
بعضیلرینی یقدردی . کیا بزرک (۵۲۱) تاریخنده یرفدایی
واسطه سیله ابونصری اعدام ایتدر مشدر . بونک اوزرینه
سلطان سنجر شدت ارائه سیله اون بیکدن زیاده باطنی
اولدرتدی .

باطنیلرک سوریه حوالیسندنه دخی بریوک جمعیتلری
ظهور ایدوب خلقی اغفال و اضلاله چالشدیلر . اتی بیک
نفر باطنی ده شام حوالیسندنه تلف ایدلمشدر .

(۵۲۳) سنه - سندنه کیا بزرک فوت اولوب وصیتی
موجبنجه اوغلی (کیا محمد) یرینه چکدی .

بوده سلفلری کبی فاسد الاعتقاد و مضر لاعباد اولمغله
هردرلو فنا لئی ارتکاب ایده یور ایدی . (۵۴۹) ده یدی
بیک قدر عسکر ترتیب ایله خراسان اوزرینه سوق ایتدی .

خراسان حکومتی ایسه غزطائقه سیله محاربه ایتکده ایدی .
 غزلر حکومتک و بلاد اسلامک بر طرفدن باشنه بلا اولمشیکن
 بر طرفنده بونلر اضراره دوام ایلدیلر . خراسان اهالیسی
 بالاتفاق باطنیلرک اوزر لرینه یوریوب اکثرینی اولدر دینر .
 (۵۵۷) ده کیا محمد وفات ایدوب یرینه اوغلی (خواند

حسن) او طوردی .

خواند حسن اسلافندن زیاده فاسد الاعتقاد ایدی .
 کندوسنی باطنیلر ایچنده (امام بالحق) عنوانیله یاد ایتدردی
 محرمانک جمله سی مباح اولدیغنی اعلان ایتشدیر . « برادرمک
 قلبی جناب حقه مربوط اولدقدنصکره هر نه کناه ایشلر
 ایسه ایشلسون معذب اولمز » دیر ایدی . رمضانک اون
 یدنجی کونی بر جمعیت تشکیل ایله منبره چیقوب عقیده
 مذکوردهنی بر خطبه ایله اعلان ایتدکدنصکره
 منبردن اینسیله برابر شرب خمر واکل طعام ایلدی . یاننده
 مجتمع اشقیانک هپسی کندوسنه اتباع ایتدیلر . واول کونه
 (عید قیام) دیو آد قودیلر . بونلر علویلک دعوی ایدرکن
 حضرت علینک یوم شهادتی اولان رمضانک اون یدنجی
 کونی بیرام اتخاذا ایتلری خبائث وجهالتلرینه دلیلدر .

خواند حسن (۵۶۰) ده قزوین قربنده برقلعه انشا .
 سیله قزوینی محاصره ایلدی ایسه ده ضبط ایده میوب کیرویه

چنگلکش و (۵۶۱) ده بنی دابویه دن حسن نامنده بر شخصک
سوء قصدیله مقتول اولمشدر.

بوند نص-کره یرینه اوغلی (خواند محمد) او طوروب
باباسنک قاتلنی دردست و اولاد و عیالیله برابر اعدام
ایتدردی. شو ظالم بلاد اسلامه خیلی صارقندیلقلرده
بولنوب نیچه مسلمانی وائمه وفقهادن چوق نامدارانی شهید
ایتشد.

(۶۰۷) ده فوت اولوب یرینه اوغلی (خواند جلال
الدین) قائم اولدی. شو ذات صحیح الاعتقاد و متدین
اولدیغندن اسلافنک مسلککرینی تقبیح و اصلاح عقاید
اعتنا ایشدر. بناءً علیه جانب خلافتدن حکومتی بالتصد-
یق یدینه منشور اعطا و حقننده حرمت اولنمسی ایچون
ملوک متجاوزیه او امر نشر اولندی.

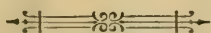
مشارالیه بشقه محالردن جلب فقها و کتبخانه لرنده
موجود کتب فاسده بی بالتفریق احراق و امحا ایدرک
خلقی اهل سنت مذهبه دعوتله الحادده اصرار ایدنلری
قتل ایلدی.

تاتارلرک عراق عجمه و رودلرنده خواند جلال الدین
الموت حکمداری ایدی. ممالکنی ضرردن وقایه جنکین
خانه اطاعت ایتشد.

خواند جلال‌الدین (۶۱۸) ده وفات ایدوب یرینه اوغلی
(خواند علاء‌الدین) او طور دی.

خواند علاء‌الدین باباسنک مسلک‌کنده کتیبوب اجدادی
کبی الحاده دوام و سوء سیرت و عقیده جه اجدادینی
تجاوزله هر درلو فسادی ارتکاب ایدی و یردی. بالاخره
عقلنه خفت کتیبوب (۶۵۳) ده یتاغنده او یورایکن اوغلی
خاور شاه کندوسنی اعدام ایله یرینه یچدی ایسه ده هلا.
کونک عراق عجمه وروندند کندی وزیر ی بولنان نصیر
طوسی واسطه سیله هلاکویه دخالت اینلش اولدیغی حالده
هلاکو خاور شاه ی منکو قاآنک یاننه کوندر مکه ماوراء
النهره وصولنده منکو قاآنک امر یله اعدام اولوب سلسله
و حکومتلری منقرض اولدی (۶۵۵).

بوند نصیره هلاکو ملاحده بلادینی ضبط و قلعه لرینی
تخریب ایتشد.

○ — فهرست — ○

صفحه	
۲	جزیره مابین النهرین دائره سنك قرون وسطی تاریخی
۲	جزیره مذکوره جغرافیاسنك تبدلات سیاسیه سی
۷	جزیره قطعه سنك قرون وسطی خلاصه وقایع تاریخیه سی
۱۴	بلاد جزیره دن دیاربکرك قرون وسطی وقایع تاریخیه سی
۱۵	دیاربكرده آل الشیخ حکومتی
۲۱	آل الشیخ حکومتك انقراض — نندن بنی مروان حکومتك تشکله قدر دیاربكر وقایعی
۲۳	دیاربكرده بنی مروان البکردی حکومتی
۵۱	دیاربكر بقیه احوالی
۵۲	دیاربكرده آل ینال حکومتی
۶۰	حسنکیف و دیاربكر وماردینده حکومت ایدن ارتقیه دولتی
۶۹	دیاربكرده ملوك ایوبیه حکومتی

۷۰	بنی ہلاکو زمانندہ دیار بکر و قوعاتی
۷۴	بلاد جزیرہ دن ماردینک وقایع تاریخیہ سی
۷۷	ماردیندہ دولت ارتقیہ نک ایلغازی بہ شعبہ سی
۹۹	بلاد جزیرہ دن موصلک قرون وسطی وقایع تاریخیہ سی
۱۰۰	ہدایت فتحدن بنی حمدان حکومتہ قدر موصل والیلری
۱۱۸	موصلدہ بنی حمدان حکومتی
۱۴۰	موصلدہ بنی مسیب حکومتی
۱۵۵	موصل بقیہ وقایعی
۱۶۰	موصلدہ اتابکان حکومتی
۱۷۳	اتابکاندن صکرہ موصل وقایعی
۱۷۵	بلاد جزیرہ دن جزیرہ ابن عمر و سنج اردہ حکو۔ مت ایدن اتابکان
۱۷۹	جزیرہ مابین النهرین بلادندن اورفہ نک وقایع تاریخیہ سی
۱۹۱	جزیرہ مابین النهرین مربوطاتندن خرپوتک خلاصہ تاریخیہ سی

جزیره مابین النهرین بلادنده حکمفرما اولان ملوک ابویه	۱۹۳
فرس (ایران) ممالکی بلادینک قرون وسطی وقایع تاریخیه سی	۲۰۱
خراسان مملکتی وقایع تاریخیه سی	۲۰۱
خراسان ولایة و عمالی	۲۰۳
خراسانده ال طاهر حکومتی	۲۰۶
خراسانده بنی صفار حکومتی	۲۱۲
خراسانده بنی سامان حکومتی	۲۲۵
خراسانده بنی سبکتکین اداره سی	۲۳۶
سلجوقلر و خراسانده سلجوقیه حکومتی	۲۳۹
خراسانده خوارزمشاهیلرک و تاتارلرک اداره سی	۲۶۱
خوزستان و لرستان جغرافیه سیله وقایع تاریخیه سی	۲۶۸
لرستان تاریخی	۲۹۲
لرستان کبیرده بنی فضلویه حکومتی وقایع تاریخیه سی	۲۹۲
لرستان صغیرده بنی خورشید حکومتک وقایع تاریخیه سی	۲۹۶

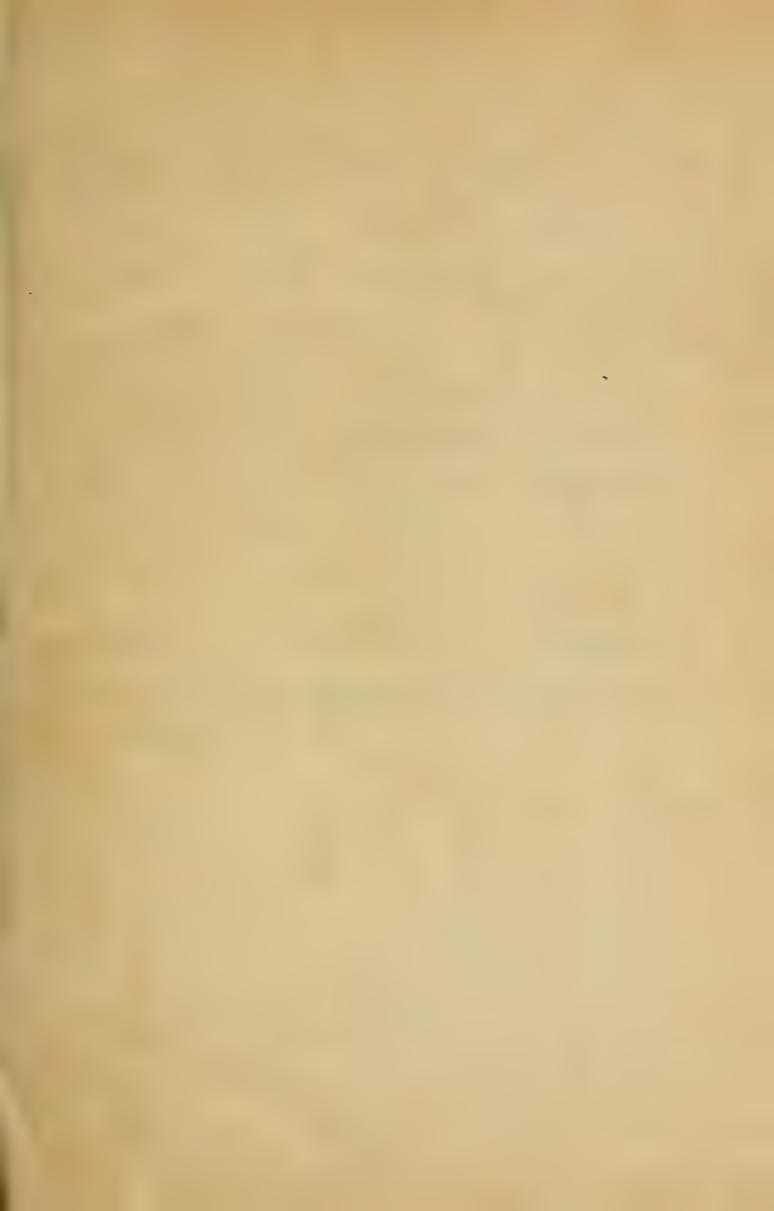
بلاد فرسیدن عراق عجم مملکتی جغرافیاسیله	۳۰۲
وقایع تاریخیه سی	
عراق عجم بلادندن اصفهان تاریخی	۳۰۶
اصفهانده بنی پویه حکومتی	۳۰۹
اصفهانده بنی کاکویه حکومتی	۳۱۱
اصفهان و عراق عجمده سلجوقیه دولتی	۳۱۲
اسماعیلیه حکومتک وقایع تاریخیه سی	۳۳۰

« خطا و صواب جدولی »

صواب	خطا	سطر	صفحه
یحیی بن سلیمان	سلیمان بن یحیی	۱۱	۱۱۴
سجستانده	سجستانده	۱۱	۲۲۱
بنی سامان	بنی ماسان	۱۹	۲۲۷
طاغندی	طاغدی	۳	۲۴۳
کوتوریلهرک	کوتوریلهرله	۶	۲۵۳
ایتمشیدی	اتلمشیدی	۱۳	۲۵۹
اوزرلرینه	ارز لرینه	۱۶	۲۶۴
وارنجیه	دارنجیه	۱۰	۲۶۵

حرف و نقطه جه بالبداهه معلوم اولان خطا-الر

جدوله قونلمدی .

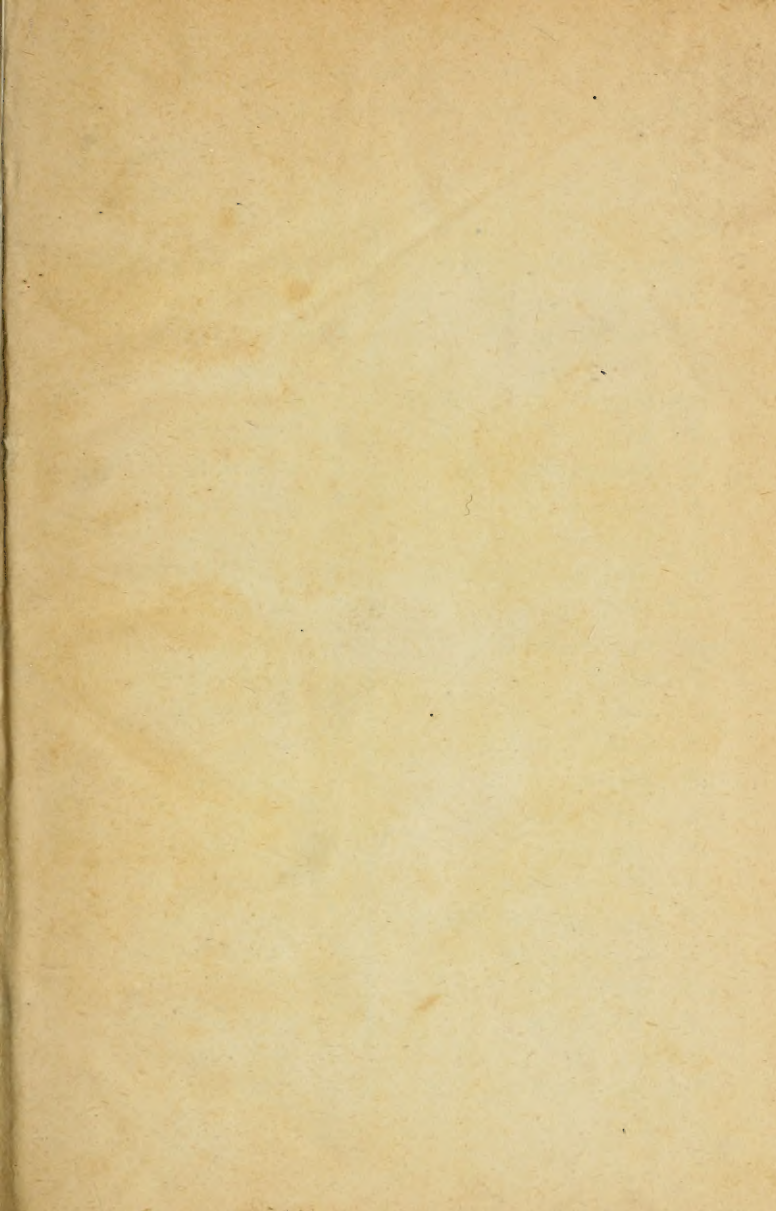
زبرده کی کتابلر واسطه عاجزانهمله طبع ونشر اولنان کتابلردن
 بعضیلری اولوب طشره دن وقوعبوله جق سپارشلر ایچون پوسته اجر قی
 انفسزین محالربنه سرعت ممکنه ایله ارسال اولنور .

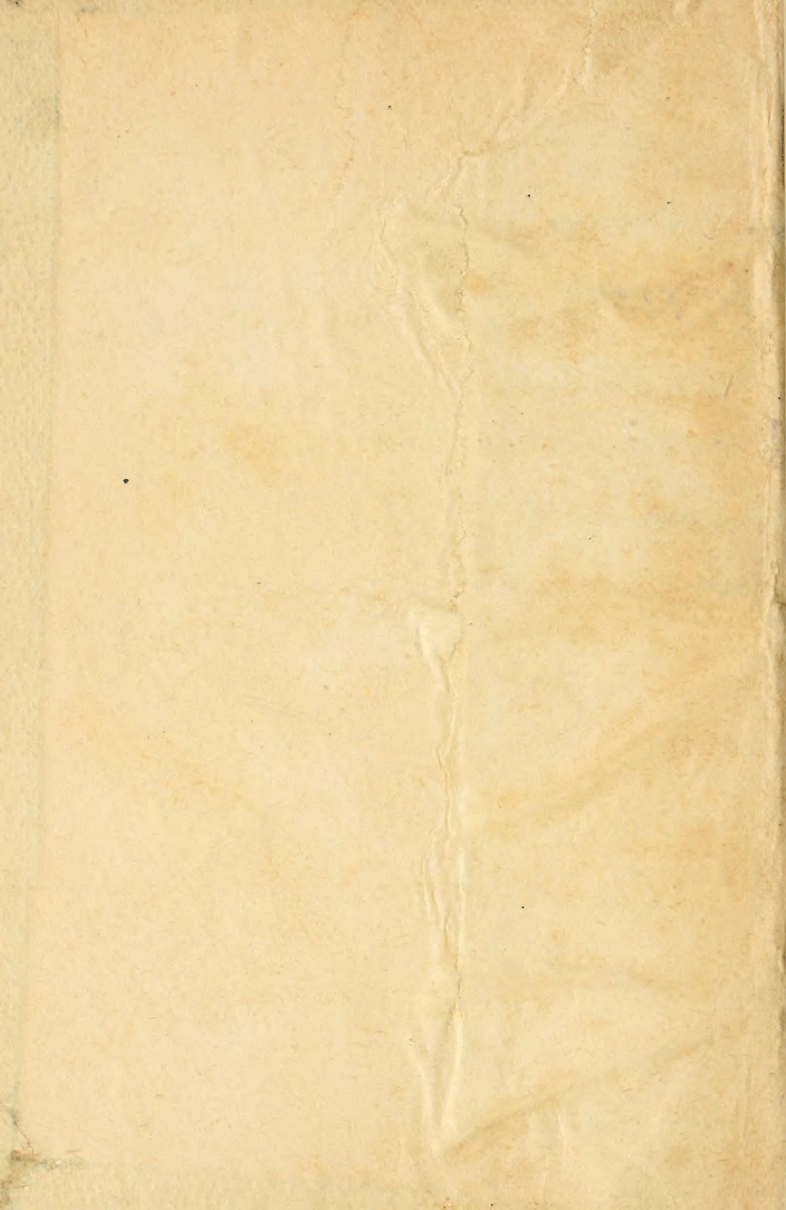
عصر کتبخانه سی صاحبی

کرفور

غروش	غروش
۴ روم ایلی تیور یولی قرعه سی	۸۰ مرآت العبر نام تاریخ عمومی جلد ۸
۱۰ درمه چائمه	۱۵ میران الادب
۲۰ منظره مصور ۱-۱۶	۳۰ اندلس تاریخی جلد ۱-۴
۳- وه نوس	۱۵ رهنمای غراسین
۴ دهشت	۲۵ شفق
۱۵ کنجینه لطائف	۱۳- کلشن
۳ لطائف فقرات	۸ مفصل جغرافیای عثمانی
۳ ارسلان آوجیلری	۱۵ برسر سری
۶ منشیات قوانین جزو ۱-۶	۸ قبودان قابل
۳ علاوه لی مجموعه مقیده	۵ آفاقه بر نظر یاخود زوال عشق
۲- غورزون	۳۰ باغچه
۲- ترجمه لرم	۶- شرح شعب الایمان
۲- بر متورمه نك حسینی	۵ اوقو یاز
۳ میرابو وصوفی	۲- تنبلیک
۴ بولنسون	۲ یاد ماضی
۵ بوده بولنسون	۲- شکوفه دان
۱۰ لغات عزیزیه	۱۰۱۰ نمونه شجاعت
۱۰، ۱۰ بکوک کتاب	۲- مقدمه تحلیل
۱۰، ۱۰ سحر سراجی	۵ اطه ده سویلد کلم
۲- کوزل سوزلر	۲ جمال اجمال یاخود اصول فارسی
۳ خیرت افزای روایات	۲ قواعد ویسی پاشا
۶ مکمل انشا	۱- مجموعه متفرقه
۲- قواعد کلیه شرحی	۵ محبت ازدواج
۱- فوطوغراف	۱۸ نهال ۱-۹
۵ حکمت ادبیه	۱۰- نقطه ۱-۷

3 1761 07991633 4